norman mailer
CEI GOI SI CEI MORTI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ — 1968 —

CEI GOI ŞI CEI MORŢI

Norman Mailer

În româneşte de IOANA CORBUL ŞI VINTILĂ CORBUL

Norman Mailer

CEI GOI

ŞI CEI

MORŢI

Coperta de MIRCEA DUM1TRESCU

Norman Mailer
THE NAKED AND THE DEAD
Published by THE NEW AMERICAN LIBRARY
©1948, by ***Norman Mailer***

Prima parte

VALUL

1

Nimeni nu putea să adoarmă. Cînd va crăpa de ziuă, ambarcaţiile de asalt vor fi coborîte pe mare, primul eşalon de trupe va străbate lanţul de stînci spălate de valuri deferlante şi va debarca pe plaja insulei Anopopei. Pe puntea fiecărei nave din convoi se ştia că, peste cîteva ore, mulţi oameni aveau să moară.

Întins pe cuşetă, un soldat stătea cu ochii închişi, fără să doarmă. Împrejurul lui se auzea — asemenea freamătului valurilor care se sparg de stînci — murmurul oamenilor în somnul lor agitat. „N-aş face una ca asta, n-aş face pentru nimic în lume una ca asta!" strigă unul din ei în vis şi soldatul deschise ochii iar privirea lui se plimbă prin încăperea de sub punte, pierzîndu-se în încîlceala de hamace, de trupuri goale şi de echipamente care se bălăbăneau în aer. Îşi zise că are nevoie să meargă la latrină şi, după ce scăpă o înju- rătură, se suci, ridicîndu-se în capul oaselor, apoi lăsă picioarele să-i atîrne peste marginea cuşetei; bara de oţel a patului de deasupra îi apăsa spinarea îndoită. Suspină, întinse mîna după bocancii pe care-i atîrnase de un stîlp de susţinere al punţii şi se încălţă cu încetineală. Cuşeta sa fiind a patra dintr-un şir de cinci cuşete suprapuse, se lăsă să alunece pe bîjbîite în semiobscuritatea înconjurătoare, temîndu-se să nu calce peste vreunul din oamenii aflaţi în paturile de dedesubt. Ajuns pe podea, se strecură printr-o îngrămădeală de saci şi baloturi, se împiedică de o puşcă, şi îşi croi drum spre uşa din peretele etanş al încăperii. Trecu în altă încăpere, tot atît de aglomerată, şi în cele din urmă ajunse la latrină.

Aerul de acolo era saturat de aburi. Chiar în momentul acela un om folosea unicul duş cu apă dulce — permanent ocupat încă de cînd trupele se îmbarcaseră. Soldatul trecu pe lîngă

partidele de poker cu zaruri care se jucau în compartimentele duşurilor cu apă sărată, pe care nimeni nu le folosea, şi se chinci pe podeaua umedă, cu găuri mari, rotunde, tăiate din loc în loc. Îşi uitase ţigările, şi ceru una de la un om care stătea cu cîţiva paşi mai încolo. În timp ce fuma, se uita la podeaua neagră şi umedă acoperită de chiştoace, şi asculta apa care se scurgea prin conducte. De fapt, nu avusese nici un motiv să vină acolo, dar continua să stea chincit, pentru că era mai răcoare iar mirosul de latrină, de apă sărată, de clor, de metal, dulceag şi lipicios, îi părea mai puţin apăsător decît duhoa- rea grea şi fetidă de sudoare din încăperile de sub punte. Soldatul rămase acolo vreme îndelungată, apoi se ridică încet în picioare, îşi trase pantalonii verzi ai uniformei de campanie în sus şi se gîndi la efortul pe care avea să-l facă spre a ajunge iarăşi la cuşeta lui. Ştia că zorile îl vor prinde aşteptînd, fără să poată aţipi, şi îşi spuse: „Aş vrea să vină mai repede timpul, puţin îmi pasă ce-o să fie, aş vrea să vină mai repede timpul”. Şi în vreme ce se înapoia, se gîndea la zorile unei zile din copilăria lui, zori fără somn, fiindcă era ziua lui de naştere şi fiindcă maică-sa îi făgăduise o petrecere.

Pe înserat, Wilson, Gallagher şi sergentul instructor Croft, laolaltă cu două plantoane de la Cartierul General, începuseră o partidă de poker cu şapte servite. Acaparaseră singurul loc liber de pe podeaua încăperii de sub punte, unde se putea vedea după stingerea luminilor. Dar chiar şi aşa, trebuiau să se zgîiască, căci singurul bec care ardea lîngă scară era camuflat cu albastru şi le era greu să deosebească cărţile roşii de cele negre. Jucau de ore întregi şi erau pe jumătate năuciţi. Dacă miza era neînsemnată, deschideau automat, aproape fără să mai stea pe gînduri.

Norocul îi surîsese lui Wilson încă de la început, iar după un tur în care cîştigase trei poturi consecutive, norocul acesta devenise fenomenal. Wilson era bine dispus. Un maldăr de lire australiene se îngrămădeau sub picioarele lui încrucişate, şi, deşi ştia că numărătoarea banilor aduce ghinion, îşi evaluase cîştigul la vreo sută de lire. Aceasta îi stîrnea în piept o senzaţie ciudată, lascivă, pe care o încerca ori de cîte ori îi mergea din plin.

— Află de la mine, îl anunţă el pe Croft cu vocea sa molatică de meridional, bănetul ăsta mă va duce de rîpă. N-am să mă pot descurca niciodată cu lirele astea blestemate. Toate le fac pe dos australienii.

Croft nu răspunse. Pierduse puţin, însă îl plictisea faptul că toată noaptea avusese parte numai de cărţi proaste.

Gallagher mormăi cu dispreţ.

— Fir-ar să fie, cu norocul tău, n-ai nevoie să ţii socoteala banilor. Nu-ţi trebuie decît mîna cu care să-i aduni.

Wilson chicoti.

— Ai dreptate, măi băiete, îmi trebuie însă o mînă a dracului de zdravănă.

Rîse din nou, cu o veselie uşoară, aproape copilărească, şi începu să împartă cărţile. Wilson era un om înalt, în vîrstă de vreo treizeci de ani, cu o chică frumoasă de un brun auriu şi cu o faţă sănă- toasă şi rumenă, cu trăsături largi, regulate. Avea o ciudăţenie. Purta ochelari rotunzi, cu ramă argintie, ce-i dădeau, la prima vedere, un aer studios sau cel puţin o aparenţă ordonată. În timp ce servea cărţile, degetele sale păreau să le savureze contactul exci- tant. Visa cu ochii deschişi rîuri de băutură şi se simţea oarecum trist, fiindcă, în ciuda banilor săi, nu putea să-şi facă rost nici măcar de o cană cu vin.

— Ştiţi, zise el rîzînd, am băut zdravăn la viaţa mea, dar nu sînt niciodată în stare să-mi amintesc gustul unei băuturi, dacă nu am sticla în mînă. Chibzui o clipă, gata să dea o carte, apoi pufni: Este ca şi cînd faci dragoste. Unul care face treaba asta cu foc şi ori de cîte ori vrea, ei bine, nu poate să-şi dea seama cum ar fi dacă i-ar lipsi aşa ceva. Iar cînd îi duce lipsa, nimic nu-i e mai greu decît să-şi aducă aminte cum era cînd avea de-a face cu o treabă de muiere. În partea de jos a oraşului era una cu care m-am ţinut, nevasta unui prieten, avea cea mai grozavă legănare de fese pe care ai fi putut-o visa vreodată. Din toate fetele pe care le-am avut, n-am s-o uit niciodată pe curviştina aia. Clătină din cap în semn de omagiu, îşi şterse cu dosul palmei fruntea înaltă şi parcă cioplită, îşi trecu mîna peste coama aurie şi pufni vesel. Măi băieţi, continuă el încet, era ca şi cum te-ai fi cufundat într-un butoi cu miere. Împărţi cîte două cărţi întoarse pe dos, fiecărui jucător, iar la turul următor cîte o a treia, pe faţă.

Pentru întîia dată Wilson avu carte proastă; stătu în expectativă un tur întreg, şi cum pînă atunci cîştigase din gros, se retrase din joc. După debarcare, îşi spuse el, va găsi desigur un mijloc ca să-şi facă rost de băutură. Un sergent de la cantina Companiei C, cîştigase peste două miare, luînd cinci lire pe litru. Nu aveai ne- voie decît de zahăr, de drojdie şi de conservele alea de piersici sau de caise. Simţi, prin anticipaţie, o licărire dulce şi, caldă în gîtlej. Eh, puteai să fabrici băutură chiar şi cu mai puţin. Îşi amintea că vărul său Ed făcuse un vin din melasă şi din stafide, şi ieşise ceva foarte bun la gust.

Totuşi, preţ de o clipă Wilson se simţi descurajat. Dacă ar vrea să-şi fabrice băutură, ar trebui, într-una din seri, să fure-ingredien-tele de sub cortul cantinei şi să găsească un loc unde să le ascundă pentru cîteva zile. Apoi i-ar trebui un colţişor unde să lase licoarea o dată făcută. Nu prea aproape de bivuac, unde oricine ar putea să dea de ea, şi nici prea departe, ca s-o aibă la îndemînă în cazul că i-ar veni poftă să tragă o duşcă la repezeală.

Ar fi avut o grămadă de probleme de rezolvat, dacă n-ar fi vrut să aştepte pînă se vor încheia operaţiile debarcării şi se vor fi sta-bilit într-o tabără permanentă. Dar aceasta cerea timp. Cine ştie, poate trei sau patru luni. Wilson începu să nu se mai simtă în largul său. În armată, un om care vrea să obţină ceva pentru sine, trebuie să-şi facă multă bătaie de cap.

Gallagher, care tocmai pasase cartea, se uita la Wilson cu ciudă. Numai un neghiob ca lăudărosul ăsta putea să cîştige toate poturile mari. Pe Gallagher îl mustra cugetul. Pierduse peste treizeci de lire, aproape o sută de dolari; deşi banii aceştia proveneau din cîştiguri obţinute în timpul călătoriei pe ocean, nu-şi găsea scuză. Se gîndea la nevasta-sa, Mary, însărcinată în şapte luni, şi încerca să-şi aducă aminte cum arăta. Dar tot ceea ce resimţea, era o adîncă vinovăţie. Cu ce drept arunca el pe geam banii pe care ar fi trebuit să-i trimită nevestei? Încerca o amărăciune profundă şi oarecum familiară; mai devreme sau mai tîrziu, toate luau la el o întorsătură nenorocită. Gura i se strînse. Orice ar fi făcut, oricît de mult s-ar fi străduit, totul părea sortit pînă la urmă eşecului. Amărăciunea se ascuţi, copleşindu-l. Îl rodea pentru o clipă o dorinţă după ceva palpabil, care îi scăpa însă printre degete,

sîcîindu-l. Se uită la unul din plantoane. Levy, care amesteca cărţile, şi simţi că i se încleştează gîtlejul. Evreul ăsta avea o baftă blestemată; dintr-o dată, amărăciunea i se preschimbă în furie, îi apăsă pieptul şi apoi ţîşni într-o rostogolire surdă de înjurături.

— Haide, haide o dată cu cărţile alea, rosti el, nu le mai freca atîta. Mai dă-le dracului şi joacă o dată. Lungea urît „a”-urile şi înghiţea „r”-urile, ca irlandezii din Boston.

Levy ridică privirile asupra lui şi îl maimuţări:

— Haide odaaată cu căăărţile aaalea şi nu le maaai freca atîîîta!

„Foarte nostim, tîmpitul dracului”, mormăi Gallagher pentru sine. Gallagher era un bărbat de statură mijlocie, cu un trup atît de us-căţiv şi de noduros, încît dădea impresia că ar fi strîmb şi respingător. Faţa, croită după acelaşi calapod, era mică, urîtă şi însemnată de urmele unei acnee care îi lăsase pielea grunjuroasă şi plină cu pete roşii Această culoare, sau poate forma nasului său lung, de irlandez, uşor întors într-o parte îl făceau să pară tot timpul scos din fire. Nu avea decît douăzeci şi patru de ani.

Un şapte de cupă fu dat pe faţă. Gallagher se uită cu băgare de seamă la cele două cărţi ale sale şi îndrăzni să spere. Nu avusese toată noaptea o singură chintă şi îşi spuse că-i venise şi lui rîndul: „Cu tot norocul lor, n-or să-mi sufle şi jocul ăsta”, gîndi el.

Wilson miză o liră şi Gallagher plusă.

— Haideţi, să facem un pot cum se cade, mîrîi el. Croft şi Levy merseră, dar după ce ultimul se retrase, Gallagher avu senzaţia că este înşelat. Ce treabă mai e şi asta? zise el. Te caci pe tine de frică. Nu m-ar mira să-ţi văd mîine capul neghiob zburînd de pe umeri. Prevestirea sa se pierdu în foşnetul bancnotelor aruncate pe cuvertura împăturită, pe care jucau; încerca însă o nelinişte rece, ca şi cînd blestemul ar fi trebuit să cadă asupra lui. „Sfîntă Fecioară Maria, muma lui...” îşi spuse el repezit. Se văzu culcat pe plajă, cu o grămăjoară sîngerîndă în loc de cap.

Ridică şi cartea următoare: o pică. Se întrebă daeă au să-i expedieze trupul neînsufleţit în ţară şi dacă Mary va veni la mormîntul său? Era foarte plăcut să te compătimeşti singur. O clipă avu nostalgia privirii atît de miloase a nevestei lui. Ea îl

înţelegea, îşi spuse el, dar cînd încercă să se gîndească la ea, nu văzu decît imaginea Sfintei Fecioare Maria, mama lui... aşa cum îi stăruia în memorie reproducerea unei picturi cu subiect religios, cumpărată la şcoala parohială. Cum arăta Maria, adică Maria lui? Se străduí să o evoce, să-i reconstituie chipul în minte. Dar în momentul acesta nu era în stare; îi scăpa, întocmai ca o melodie pe jumătate uitată care se confundă cu alte melodii mai familiare.

Cartea următoare fu o cupă. Avea în total patru cupe şi mai avea de primit două cărţi. Nelinişstea i se potoli, absorbită de emoţia stîrnită de partidă. Se uită pe furiş la adversarii săi. Levy ieşise din joc, iar Croft avea o pereche de decari. Croft miză două lire şi Gallagher fu sigur că acesta avea şi un al treilea zece. Dacă Croft nu va reuşi să obţină o nouă carte, tot atît de bună, lucru de care Gallagher era convins, atunci Croft va cădea peste culoarea lui.

Wilson chicoti şi bîjbîi alene după banii săi.

— De data asta o să fie un pot măreţ, zise el, aruncîndu-şi miza pe cuvertura împăturită. Gallagher pipăi cu degetul mare restul de bancnote, spunîndu-şi că era ultima ocazie de a se reface.

— Încă două, mormăi el; îl cuprinsese un soi de panică. De ce n-a apucat să vadă mai devreme că Wilson căpătase trei pici? Mare ghinion mai avea!

Totuşi, plusurile abia începuseră, şi Gallagher se linişti. Wilson încă nu avea chintă. Erau cel puţin la egalitate şi se putea ca Wilson să nu mai aibă alte pici în afară de cele care se vedeau; poate că nici nu trăgea la chintă. Gallagher nădăjduia că Croft şi Wilson se vor abţine de la joc. Avea să pluseze pînă la ultimul ban.

La turul următor, Croft, sergentul major Croft resimţi o emoţie puternică. Pînă acum nu acordase prea mare interes partidei, dar la noua împărţeală primise un şapte, ceea ce îi făcu două perechi. În acel moment avu convingerea puternică şi neaşteptată că potul avea să fie al lui. Ştia, era sigur că următoarea lui carte avea să fie un şapte sau un zece şi o să facă un ful. Nu mai încăpea îndoială. O certitudine atît de răsunătoare trebuie să aibă o semnificaţie. De obicei, juca apreciind cu pătrundere probabilităţile, iar pe deasupra îşi mai cunoştea şi în mod efectiv partenerii. După părerea lui, însă,

tocmai acea părticică de necunoscut pe care ţi-o rezerva pokerul dădea un sens jocului. În tot ceea ce întreprindea, punea la bătaie toată pregătirea şi ştiinţa sa, dar ştia că în cele din urmă rezulta- tele depindeau şi de noroc. Era însă pregătit să întîmpine cu toată demnitatea norocul. Avea credinţa profundă, imposibil de tălmăcit în cuvinte, că norocul îi surîdea, şi acum, după o noapte lungă cu cărţi obişnuite, căpătase o doză cu un potenţial în plină creştere.

Gallagher primi o a cincea cupă şi Croft îşi închipui că acesta făcuse o chintă roială. Cele trei pici ale lui Wilson nu se ameliorară cu caroul care-i căzuse, dar Croft presupuse şi despre el că făcuse deja chinta roială şi că mergea la sigur. Croft se tot mira de vicleniile jocului lui Wilson, ce contrasta cu înfăţişarea sa degajată.

— Două lire, zise Croft.

Wilson aruncă două bancnote peste pot. Gallagher îl supralicită.

— Plus două.

Croft fu încredinţat că Gallagher avea chintă roială.

Lăsă să cadă cu grijă patru lire — una cîte una — pe pătura de jos.

— Încă două, spuse el. Tensiunea îi stîrnea în, gură un gust plăcut.

Wilson chicoti prosteşte.

— Fir-ar să fie, o să avem un pot mare! exclamă el. Mai că m-aş retrage din joc, dar niciodată nu m-am putut împiedica să nu mă zgîiesc la ultima carte.

Acuma Croft era convins că şi Wilson are chintă roială. Văzu că Gallagher e cam nesigur — una din picile lui Wilson era un as.

— Încă două, ceru Gallagher, cu oarecare disperare. Croft îşi făcu socoteala că dacă ar avea ful în mînă, l-ar plusa pe Gallagher toată noaptea, însă aşa cum stăteau lucrurile, e mai înţelept să-şi rezerve banii pentru cartea a şaptea.

Adăugă două livre la maldărul îngrămădit pe cuvertură. Wilson îi urmă pilda. Levy le împărţi ultima carte, pe dos. Stăpînindu-şi nervii, Croft îşi plimbă privirile prin ungherele încăperii pierdute în umbră, contemplă şirurile suprapuse de cuşete ce se înălţau ca o pînză de păianjen deasupra grupului de jucători. Se uită la un soldat care se răsucea în somn. Apoi

puse mîna pe cartea a şaptea. Era un cinci. Îşi amestecă încet cărţile. Era dezorientat. Nu-i venea să creadă că se putea înşela în aşa hal. Scîrbit, abandonă partida, fără a-şi da măcar osteneala să anunţe acest lucru. Începea să se înfurie. Calm, îi observa pe jucători. Îl văzu pe Gallagher mizînd ultima bancnotă.

— Cred că mă înşel grozav, dar să-ţi văd cartea, spuse Wilson. Ce ai, băiete?

Gallagher deveni brutal, ca şi cum ar fi ştiut că pierde.

— Ce moaş-ta crezi că am, cur pictat? O chintă la valet de cupă.

Wilson suspină:

— Îmi pare rău că ţi-o fac tocmai ţie, băiete, dar te-am tăiat. Am chinta de pică cu ăsta, spuse el fluturîndu-şi asul.

Cîteva clipe Gallagher rămase fără glas, iar pe chip petele închise la culoare se înroşiră. Deodată, păru să explodeze,

— Dintre toţi dobitocii din lume, trebuia ca tocmai puiul ăsta de lele să pună laba pe toţi batiii! Continuă să stea pe loc, în vreme ce-l scuturau fiorii.

Iritat, un soldat de pe o cuşetă de lîngă tambuchi se ridică într-un cot.

— Pentru numele lui Dumnezeu, băieţi, strigă el, tăceţi o dată, să dormim şi noi puţin!

— Du-te dracului! urlă Gallagher.

— Da mai terminaţi o dată, ce dracu, nu pricepeţi?

Croft se ridică în picioare. Era un bărbat descărnat, de talie mijlocie, dar se ţinea atît de drept, încît părea înalt. Sub globul al- bastru al becului, faţa sa îngustă, triunghiulară, părea cu desăvîr- şire lipsită de expresie; s-ar fi zis că nimic nu era de prisos în relieful bărbiei sale dure şi mici, al obrajilor fermi, al nasului scurt şi drept. Lumina accentua reflexele indigo din părul său negru şi moale, iar privirea-i îngheţată era foarte albastră.

— Ia ascultă, soldăţelule, vorbi el cu glas egal şi rece, ţine-ţi fleanca. Jucăm cît avem chef, chiar dacă nu-ţi place; poate că ai de gînd să te pui cu noi patru?

Dinspre cuşeta pe care Croft n-o pierdea din ochi se auzi un mormăit nedesluşit.

— Dacă ai în adevăr poftă, poţi să te pui numai cu mine, adăugă el. Fraza era domoală şi limpede rostită, cu o urmă de accent meridional. Wilson îl privea cu atenţie.

De data asta, soldatul care protestase nu dădu nici un răspuns; Croft zîmbi din vîrful buzelor şi se aşeză din nou.

— Cauţi gîlceavă, măi frate, îi zise Wilson.

— Nu mi-a plăcut tonul ăluia, răspunse Croft scurt.

Wilson dădu din umeri.

— Bine, hai să jucăm mai departe, propuse el.

— M-am ridicat, spuse Gallagher.

Wilson se simţea prost. Nu e de loc plăcut să umfli toţi banii unui camarad, se gîndi el. Gallagher era în general un băiat cumsecade, şi treaba îi părea şi mai neplăcută cînd se gîndea că se în- tîmplase tocmai cu un om cu care dormise trei luni în acelaşi cort.

— Ascultă, frăţioare, propuse el, n-are rost să strici o partidă fiindcă eşti lefter. Lasă-mă să-ţi avansez cîteva lire.

— Nu, am plecat, repetă Gallagher cu mînie.

Wilson dădu iarăşi din umeri. Nu-i înţelegea pe cei care, ca Gallagher şi Groft, puneau atîta patimă într-o partidă de poker. Şi lui îi plăcea jocul, căci n-avea cum să-şi piardă timpul pînă dimineaţa, dar, la urma urmei, pokerul nu era atît de important. Un maldăr de bani, care se îngrămădeşte în faţa ta, îţi dă o senzaţie agreabilă, dar ar fi preferat să bea. Sau să se culce cu o femeie. Chicoti trist. Tare departe mai erau femeile.

După un timp, Red simţi că amorţeşte tot stînd întins pe cuşetă; se strecură pe după sentinelă şi se urcă pe punte. După şederea-i îndelungată în încăperea de dedesubt aerul de pe punte îi păru rece. Inspiră adînc şi înaintă cu băgare de seamă prin întuneric pînă cînd conturul vasului începu să se desluşească puţin cîte puţin în faţa ochilor săi. Luna arunca asupra cabinelor de pe punte şi a utilajului un luciu argintiu. Privea ţintă înaintea lui, conştient de suflul mut al elicelor, de legănarea lentă a vasului, ale cărui vibraţii le percepuse jos, în cuşetă. Se simţi dintr-o dată mult mai bine, căci puntea era aproape pustie. Un marinar făcea de planton lîngă un tun, foarte aproape, dar în comparaţie cu încăperea de jos, izolarea de aici era completă.

Red se apropie de parapet şi se uită la mare. Vasul abia se mişca şi întreg convoiul părea că se oprise, cu botul în apă, ca un cîine care adulmecă o pistă nesigură. Foarte departe, la orizont, se contura o insulă, care-şi înălţa povîrnişurile muntoase, spre a coborî apoi într-o cascadă de coline. Aceasta e Anopopei, îşi zise el, dînd din umeri. Se deosebea cu ceva? Toate insulele semănau între ele.

Foarte vag, fără să vrea, se gîndi la săptămînile care vor veni. Mîine, după ce vor fi acostat, vor merge prin apă şi li se vor umple bocancii de nisip. Vor trebui să descarce ambarcaţiile, una după alta, vor avea de cărat lăzi peste lăzi pe plajă şi le vor stivui. Dacă vor avea noroc, nu vor fi întîmpinaţi de artileria japoneză şi nici de prea mulţi trăgători aflaţi la pîndă. Resimţi o oboseală amestecată cu teamă. Vor porni această campanie şi apoi alta, şi iarăşi alta; n-o să se mai isprăvească niciodată. Îşi frecă ceafa, privind cu încăpăţînare apa. Trupul îi era slab, deşirat, şi încheieturile deformate. Se făcuse ora unu din noapte. Peste trei ore tunurile vor începe să tragă şi oamenii vor înghiţi pe nerăsuflate o gustare caldă, greţoasă.

Nu-ţi rămîne decît să trăieşti de pe o zi pe alta. Dacă se gîndea mai bine, plutonul său nu era lipsit de noroc; cel puţin pentru zilele ce aveau să urmeze. Vor avea de lucru pe plajă aproape o săptămînă şi între timp patrulele vor fi cercetat pistele oarecum primejdioase, apoi operaţiunea va degenera în rutina şi plictiseala obişnuită. Scuipă frămîntînd, cu capetele bătătorite ale degetelor sale acope- rite de cicatrice, încheieturile noduroase ale falangelor celeilalte mîini.

Aşa cum stătea lipit de parapet, profilul lui apărea ca un fel de pată largă în formă de nas, de care spînzura o falcă lungă; văzută în lumina lunii, imaginea era înşelătoare, căci nu îngăduia să se desluşească roşeaţa pielii şi a părului. Cu excepţia ochilor săi liniştiţi, de un albastru palid, prinşi într-o plasă de riduri şi de pistrui, chipul său părea frămîntat de mînie. Cînd rîdea, îşi arăta dinţii lungi, galbeni şi strîmbi, iar glasul său aspru exploda într-o ilaritate dispreţuitoare pe care nu căuta să şi-o stăvilească. Trupul lui noduros era numai oase, şi, deşi atingea o înălţime de peste şase picipare, era îndoielnic să cîntărească mai mult de o sută cincizeci de livre.

Se scărpină pe burtă şi, după ce şi-o exploră cu mîna cîteva clipe, se opri, constatînd că îşi uitase centura de salvare. Se

simţi instinctiv îndemnat să plece în căutarea acesteia în cală, dar reac- ţionă furios împotriva lui însuşi. „Blestemata asta de armată îţi bagă atîta frică în tine încît nu mai îndrăzneşti nici să-ţi întorci capul, cugetă el scuipînd. Îţi iroseşti jumătate din timp ca să-ţi aminteşti ce ţi se ordonă să faci.” O clipă şovăi, întrebîndu-se dacă n-ar fi fost totuşi bine să meargă după centură, apoi zîmbi, ară- tîndu-şi toţi dinţii. „Ei! nu poţi fi ucis decît o singură dată.”

Spusese acest lucru lui Hennessey, un băiat, care sosise în unitatea sa cu cîte va săptămîni înainte de îmbarcarea forţelor divizionare în vederea prezentei invazii. „O centură de salvare, gîndi el, numai Hennessey poate să-şi facă sînge rău pentru o centură de salvare.”

Într-o noapte, în timpul unei alarme aeriene se aflau împreună pe punte. Şedeau ghemuiţi sub o barcă de salvare şi se uitau la vasele din convoi, care spintecau vijelios apele negre. Servanţii unui tun din apropiere stateau încordaţi în jurul chiulasei. Un zero atacase, şi o duzină de proiectoare încercau să-l prindă în fascicolele lor de lumină. Sute de gloanţe trasoare desenau arcuri roşii pe cer. Totul era foarte deosebit de bătăliile la care asistase pînă atunci; totul era lipsit de căldură, de oboseală, frumos şi ireal ca într-un film în culori sau ca într-o ilustraţie de calendar. Absorbit de, spectacol, nici nu se lăsase pe burtă, cînd o bombă explodă deasupra unui vas, la cîţiva yarzi depărtare, desfăşurînd un evantai galben, livid.

Tocmai atunci Hennessey îi stricase tot cheful.

— Isuse, abia acum mi-am adus aminte! rostise el.

— Ce anume?

— Nu am nici un cartuş de aer comprimat în centura mea de salvare.

Red izbucnise într-un hohot de rîs.

— Am să-ţi spun ceva. După ce se va scufunda vaporul, nu-ţi mai rămîne decît să călăreşti pe un şobolan gras pînă la ţărm.

— Nu, ascultă, e foarte serios. Doamne, mai bine s-o umflu de pe acum. Bîjbîi, în căutarea supapei, şi după ce o găsi, îşi umflă centura. Amuzat, Red îl urmărise cu privirile. Ce copil! Copiii ăştia fuseseră altfel învăţaţi: nu ştiau decît să se supună regulamentului. Pe Red aproape că îl cuprinsese tristeţea.

— Iată-te pregătit pentru orice împrejurare, Hennessey.

— Ascultă, replicase el înfoindu-se, n-am poftă să mă expun de pomană. Şi dacă vasul e atins? N-o să mă arunc în apă nepregătit.

Acum, ţărmul insulei Anopopei se vedea în depărtare lunecînd încet, asemenea unui vas enorm. „Aş, îşi zise Red, Hennessey nu s-ar fi aruncat în apă nepregătit.” Făcea parte din acea categorie de oameni care-şi pun bani deoparte pentru căsnicie, înainte de a fi cunoscut fata. Iată cu ce te alegi dacă te ţii după tipicul regulamentelor.

Se plecă peste parapet şi se uită în jos, la apă. Cu toată imobilitatea aparentă a vaporului, dîra lăsată se învolbura cu repeziciune. Luna dispăruse după un nor şi apa părea neagră, duşmănoasă, îngrozitor de adîncă. În jurul navei, pînă la vreo cincizeci de yarzi depărtare, se vedea ca un fel de nimb, dar mai încolo nu era decît o beznă, atît de vastă, atît de densă, încît nu mai putu distinge marginea insulei Anopopei. Apa răscolea un şuvoi de spumă cenuşie şi groasă, care se rostogolea şi fremăta de-a lungul valurilor stîrnite de mersul navei. Red avu acel simţămînt de tristă compasiune pe care-l încerci cînd totul îţi pare uşor de înţeles — mai ales ceea ce oamenii doresc şi nu izbutesc să realizeze. Pentru prima oară după mulţi ani se văzu din nou înapoindu-se de la mină, pe înserat: pielea, de o paloare murdară, contrasta cu zăpada. Trecea pragul casei şi mînca în tăcere, sub privirile morocănoase ale maică-si. Era o casă rece şi mohorîtă în care fiecare se înstrăina din ce în ce mai mult de ceilalţi; în anii din urmă nu se gîndise la această casă decît cu amărăciune. Dar acum, în vreme ce contempla apa, re-simţea pentru prima oară un fel de milă: îşi înţelegea mama şi fraţii şi surorile, pe care aproape îi uitase. Înţelegea acum şi alte lucruri; revedea cu ochii minţii incidente întunecate, incidente triste, survenite în cursul anilor pe care-i irosise muncind fără tragere de inimă, îşi amintea de un beţiv jefuit pe treptele ce coborau spre Bowery Park, lîngă podul Brooklyn. Această înţelegere, atît de deosebită, nu putea fi decît efectul momentului pe care-l trăia în prezent; nu era decît rodul întregii sale experienţe trecute, a celor două săptămîni de agitaţie necontenită pe bord, a atmosferei acestei nopţi care le proteja înaintarea spre plajele vrăjmaşe.

Dar compasiunea aceasta nu dură decît cîteva minute. Înţelegea totul, ştia că nu poate face nimic, şi de altfel nici nu

era ispitit să facă ceva. La ce bun? Suspină, şi frămîntarea aceasta lăuntrică se spulberă o dată cu oftatul său. Sînt lucruri împotriva cărora nu poţi să acţionezi cu nimic. Sînt prea încurcate. Trebuie să ştii s-o scoţi la capăt singur, să nu ajungi ca Hennessey, care-şi face sînge rău pentru toate fleacurile.

Red n-avea poftă să se amărască. N-ar fi făcut nimănui nici un rău, şi nici el nu dăduse vreodată de dracu. „Niciodată”, îşi zise el cu mîndrie.

Rămase multă vreme să privească apa. Niciodată nu făcuse mari descoperiri. Tot ceea ce ştia era în legătură cu lucruri neplăcute. Pufni pe nas, trăgînd cu urechea la vîntul care se izbea de flancurile navei. Întreaga sa fiinţă era conştientă de scurgerea secundelor care se precipitau în întîmpinarea zorilor. Erau ultimele clipe cînd i se mai îngăduia să fie singur — şi savura din plin această senzaţie pe care n-avea s-o mai guste multe luni de acum încolo. Întotdeauna fusese un singuratic.

Îşi spuse din nou că nimic nu i-ar mai fi făcut plăcere. Nici banii, nici femeile, nimic. Cînd simţea nevoia unei tovărăşii, orice femeie uşoară întîlnită pe drum era bună pentru aşa ceva. Nu se lăsa dus de nas de nimeni. Zîmbi, apoi, apucîndu-se de parapet, aspiră mirosul greoi, vegetal adus dinspre insulă, peste ape, de vîntul care-i biciuia obrazul.

— Puţin îmi pasă ce crezi tu, îi spunea sergentul Brown lui Stanley. Adevărul e că nu poţi avea încredere în ei. Îşi vorbeau cu glas scăzut, de pe cuşetele lor alăturate; Stanley se grăbise să le ocupe de îndată ce el şi Brown puseseră piciorul pe bord. Nu există nici o femeie în care să poţi avea încredere.

— Nu ştiu dacă e întotdeauna aşa, şuşoti Stanley. Eu am încredere în nevastă-mea... Îl irita întorsătura pe care o lua conversaţia, căci îi hrănea viermele îndoielii; pe de altă parte, ştia că sergentului Brown nu-i place să fie contrazis.

— Ascultă, rosti Brown. Eşti un băiat bun şi deştept, dar n-are rost să te încrezi în femei. Uită-te la a mea. E frumoasă, ţi-am arătat fotografia.

— E într-adevăr bine, se grăbi să încuviinţeze Stanley.

— Fără îndoială că e frumoasă. Şi crezi că o să stea liniştită, că o să mă aştepte? Sigur că nu. Se distrează şi ea.

— Eu n-aş spune aşa ceva, sugeră Stanley.

— De ce nu? De altfel nici nu mă supăr. Ştiu ce face, şi cînd am să mă înapoiez acasă, am să mă răfuiesc cu ea. Primul lucru care am s-o întreb o să fie: „Ai umblat cu băieţii?" şi dacă îmi spune: „Da", o fac să-mi povestească totul de-a fir-a-păr cît ai clipi din ochi. Dar dacă spune; „Nu, iubitule, pe cuvîntul meu că n-am umblat cu nimeni, doar mă cunoşti", fac o mică anchetă printre prieteni şi dacă descopăr că a minţit, ei bine, o pun jos, îi trag o chelfăneală şi pe urmă, măi băiete, o dau afară cu un picior în spate. Clătină din cap cu convingere. Brown era de statură mijlocie, grăsuliu, cu o faţă de adolescent, cîrn, pistruiat şi cu părul de un brun-roşcat. În jurul ochilor se ţesuse o reţea de riduri şi pe bărbie îi apăruseră cîteva ulceraţii tropicale. Dacă te uitai la el măi cu luare aminte, îi dădeai cu prisosinţă cei douăzeci şi opt de ani pe care-i avea.

— Ai să treci, de bună seamă, prin cîteva momente neplăcute, dacă bineînţeles ne mai întoarcem acasă, zise Stanley.

Sergentul Brown încuviinţă solemn, apoi chipul lui căpătă o expresie amară.

— La ce te poţi aştepta? Crezi că au să te sărbătorească aşa ca pe un erou? După ce ai să te întorci acasă, oamenii or să te privească în ochi şi or să-ţi spună: „Arthur Stanley, a trecut o bucată de vreme de cînd ai plecat", şi tu, tu ai să spui: „Mda", şi atunci ei or să-ţi spună: „Am dus-o greu pe aici, dar credem că lucrurile or să se mai îndrepte. Ai avut mare noroc că nu te-au frecat ca pe noi".

Stanley rîse.

— Nu mă prea pricep la treburile astea, spuse el cu modestie, ştiu însă că bieţii civili habar n-au prin ce trecem noi.

— Te cred că n-au habar, spuse Brown. Uite, a trebuit să lupţi la Motome ca să ştii ce înseamnă astă. Cînd mă gîndesc că nevastă- mea îşi face de cap, în timp ce eu asud aici aşteptînd zorile, îmi vine să înnebunesc... da, da, să înnebunesc. Îşi trosni cu nervozi- tate falangele degetelor, apoi pipăi bara de oţel dintre cele două cuşete: Nu mă tem că mîine o să fie al naibii de rău, şi nici că o să ne spetim muncind; doar nu

mori din puţină muncă. Pufni pe nas. Pe dracu, dacă generalul Cummings ar veni mîine dimineaţă la mine şi mi-ar spune: „Brown, pentru tot restul războiului te detaşez la descărcare”, crezi că m-aş supăra? Fir-ar să fie, dacă m-aş supăra. Am văzut atîtea lupte, încît mi-e lehamite; şi în invazia

asta de mîine, ţi-o spun eu, oricît or să ne plouă cu obuze de la vapor pe plajă şi înapoi, tot n-o să fie ca la Motome. Acolo, la Motome, ştiam că o să mor. Nici acum nu înţeleg cum de am scăpat

— Ce s-a întîmplat? întrebă Stanley. Îşi îndoi genunchii cu băgare de seamă, ca să nu lovească pe omul culcat în hamacul de deasupra, cam la. cinci palme deasupra capului său. Auzise povestea asta de vreo douăsprezece ori de cînd venise în secţie, dar ştia că lui Brown îi plăcea s-o repete.

— Ei bine, cînd au detaşat plutonul nostru pe lîngă Compania Baker, pentru debarcarea aia cu bărci pneumatice, am fost sigur de îndată că s-a zis cu noi. Dar ce puteam zice? Istorisi cum că după ce părăsiseră torpilorul lor pe nişte bărci pneumatice cu cîteva ore înainte de răsăritul soarelui, fuseseră surprinşi de maree şi reperaţi de japonezi. Dragul meu, să nu-ţi închipui că am făcut pe mine de spaimă cînd japonezii au început să ne bumbăcească cu o baterie de tunuri antiaeriene. N-a scăpat nici o barcă de-a noastră neatinsă şi unele au început să se scufunde; în barca de lîngă mine se afla comandantul companiei, cred că îl chema Billings; nenorocitul îşi pierduse tot cumpătul. Plîngea, se văicărea, străduindu-se să dea drumul unei rachete ca să avertizeze torpilorul că aveau nevoie de acoperire; tremura însă atît de vîrtos, încît nu putea să ţină puşca. Deodată îl vedem pe Croft ridicîndu-se în picioare în barca lui şi spunînd: „Hei, tu, pui de lele, dă-mi puşca”, Billings i-o dă, şi în picioare, în văzul tuturor japonezilor de pe plajă, Croft trage două rachete, apoi reîncarcă arma.

Stanley clătină din cap în semn de compătimire.

— E un tip, Croft ăsta, zise ei.

— Şi încă ce tip! Ascultă-mă pe mine, e un om şi jumătate. E singurul tip căruia nu i-aş căuta gîlceavă. După socoteala mea, cel mai bun sergent din corpul de armată, şi în acelaşi timp cel mai rău. E pur şi simplu fără nervi, adăugă el cu ciudă. Dintre toţi oamenii cu stagiu îndelungat în unitatea noastră, nu e unul pe care să nu-l fi lăsat nervii. Zău aşa, tot timpul stau cu frica în sîn. Şi lui Red îi e frică. Şi lui Gallagher. Nu se află decît de şase luni printre noi, dar a făcut botezul focului cînd cu bărcile pneumatice şi acum ştie ce e frica; la fel şi cu Martinez, care e cel mai bun cercetaş din cîţi

cunosc. Poate că lui îi e şi mai frică decît mie; nici Wilson care îşi ascunde atît de bine simţămintele, nu e mai breaz. Să ştii însă că lui Croft îi place să se lupte. Da, da, îi place. Nu există om mai capabil, mai bun să ne comande, sau mai rău, depinde de cum vezi lucrurile. Din cei şaptesprezece băieţi din

plutonul nostru am pierdut unsprezece, dacă; pui la socpteală şi pe locotenent, cel mai bun băiat din lume; cît despre noi, ceilalţi, n-am mai fost buni de nimic o săptămînă întreagă; Croft însă, a cerut chiar a doua zi să plece în patrulare şi atunci l-au detaşat la compania A pînă ce ai sbsit tu, cu Ridges şi cu Toglio ca să astupaţi găurile, şi să refaceţi grupa.

— Crezi că vom primi destule întăriri ca să refacem plutonul? întrebă Stanley, pe care chestiunea îl interesa, sub un anumit aspect.

— Eu unul, zise Brown, cred că nu vom primi niciodată întăriri. Deocamdată abia dacă sîntem o grupă cîrpită; chiar dacă o să fim completaţi, n-o să alcătuim decît două grupe nenorocite, de cîte opt oameni fiecare. E destul de prost să faci parte dintr-un pluton de recunoaştere; sîntem două grupe sfrijite de cavalerie şi ne trimit în misiuni în care, de fapt, e nevoie de un pluton de infanterie ca lumea.

— Da, sîntem dezavantajaţi şi în privinţa înaintărilor în grad, spuse Stanley. În oricare alt pluton din regiment, dumneata şi Martinez, aţi fi ajuns sergenţi-majori, iar Croft — adjutant.

Brown zîmbi.

— Nu ştiu, Stanley, dacă primim întăriri; însă postul de caporal e încă liber. Nu l-ai dispreţui, nu-i aşa?

În ciuda strădaniilor sale, Stanley simţi că roşeşte.

— Ei, pe dracu', mormăi el, nici nu mă gîndesc la aşa ceva!

Brown rîse încet.

— Merită să te gîndeşti.

Stanley îşi zise furios că pe viitor va trebui să fie mai prevăzător cu Brown.

În cadrul unei experienţe faimoase, un psiholog suna dintr-un clopoţel ori de cîte ori dădea de mîncare unui cîine. Bineînţeles, cîinele secreta o salivă abundentă la vederea hranei.

După un timp oarecare, psihologul suprimă hrana, continuînd să sune clopoţelul la orele de masă. Cîinele secreta salivă la sunetul clopoţelului, ca şi mai înainte. Psihologul merse mai departe cu experienţa suprimă clopoţelul şi îl înlocui cu tot felul de zgomote puternice. Glandele salivare ale cîinelui continuară să funcţioneze.

Pe bord se afla un soldat, care semăna cu acest cîine. Navigase vreme îndelungată peste mări şi participase la un mare număr de lupte. La început, şuieratul şi deflagraţia unui obuz erau legate de

teama pe care o resimţea faţă de acest fenomen anume. Dar după cîteva luni de încercări groaznice, orice zgomot neaşteptat îl făcea să intre în panică.

În noaptea aceea zăcuse în cuşetă, dîrdîind la orice izbucnire de glasuri, la orice schimbare a pulsaţiilor în sala maşinilor, la orice zgomot făcut de vreo piesă de echipament de care se împiedica cineva. Nu-şi amintea să fi avut vreodată nervii mai încordaţi ca acum; sudoarea îi curgea şiroaie şi se gîndea cu groază la dimineaţa care avea să vină.

Soldatul se numea Julio Martinez şi avea galoane de sergent; el era cercetaşul plutonului de recunoaştere, din compania detaşată pe lîngă Postul de Comandă al regimentului 460 infanterie.

2

Bombardamentul naval al insulei Anopopei începu la ora 04.00 adică la cîteva minute după ce aurora falsă a tropicelor se stinse lăsîndu-se covîrşită de întuneric. Toate tunurile flotei de invazie porniră să tragă la intervale de două secunde, făcînd noaptea să se cutremure şi să se înfioare ca un imens trunchi de copac rostogolit de cumplite valuri. Navele pîrîiau din încheieturi şi se smuceau după fiecare salvă, biciuind cu furie apa. Preţ de un minut, noaptea, sfîrtecată, necuprinsă, se zbătu în convulsiuni drăceşti.

După primele salve, focul deveni mai neregulat, iar vijelia se cufundă iarăşi în beznă. Izolate în noapte, bubuiturile asurzitoare ale tunurilor se rostogoleau ca nişte uriaşe trenuri de marfă care se opintesc, înaintînd sacadat de-a lungul unei rampe. Se putea auzi uneori murmurul, suspinul dezamăgit al obuzelor, care treceau pe deasupra capului. La Anopopei, puţinele focuri de tabără presărate pe plajă se făcură nevăzute.

Primele proiectile căzură în mare, ridicînd îndepărtate jerbe de apă. În curînd însă un şirag de obuze se sparseră de-a lungul plajei şi Anopopei se trezi la viaţă, strălucind ca jăratecul. La hotarul dintre plajă şi junglă se aprindeau focuri de mici proporţii; uneori cîte un obuz cădea prea departe, incendiind porţiuni din pădure. Panglica plajei, limpede conturată, scînteia ca un port văzut de la o mare distanţă, tîrziu în noapte.

Un depozit de muniţii începu să ardă, învăluind o parte din plajă într-o lumină roşiatică. După ce o serie de obuze îl loviră în plin, flăcările se înălţară la o înălţime fantastică, avîntîndu-se într-un nor cumplit de fum brun. Obuzele continuară să măture plaja, apoi începură să pătrundă tot mai adînc în interiorul insulei. Bombardamentul căpătase un ritm regulat, aproape monoton. Un număr de nave îşi descărcau salvele în acelaşi

timp, virau spre larg şi un alt şir de nave veneau să le ia locul. Depozitul de muniţii continua să ardă, dar cele mai multe focuri de pe plajă începeau să scadă în intensitate; valurile de fum nu reuşeau să mascheze coasta luminată tot mai puternic de apariţia zorilor. Cam la vreo milă în interiorul insulei, ceva luase foc pe creasta unei coline,

iar dincolo de aceasta, foarte departe, muntele Anaka se înălţa deasupra unui colier de fum cafeniu. În pofida vestmîntului purpuriu de la poalele sale, muntele se odihnea netulburat în inima insulei şi privea marea. Bombardamentul îl lăsa cu desăvîrşire nepăsător.

Jos, în cala pentru trupe, zgomotele erau mai surde, mai stăruitoare; se auzeau buşeli şi huruituri ca într-o garnitură de metro. Becurile electrice, de un galben palid, aprinse după gustarea de dimineaţă, pîlpîiau trist, populînd cu umbre panourile tambuchilor şi şirurile de cuşete, luminînd oamenii îmbulziţi în spaţiile dintre paturi ori în jurul scării care ducea pe puntea de sus.

Martinez asculta îngrijorat zgomotele. N-ar fi fost surprins dacă panoul care îi servea de scaun i-ar fi lunecat de sub şezut. Ochii săi injectaţi de sînge clipeau în lumina obositoare a becurilor. Ar fi vrut să fie mai nesimţitor, dar un tic pe care nu-l putea stăpîni îi contracta picioarele ori de cîte ori lovituri mai puternice zguduiau peretele despărţitor. Fără vreun motiv aparent, repeta necontenit ultima frază dintr-o veche glumă: „Nu-mi pasă dacă mor, dacă mor, dacă mor, mor, mor.” În lumina palidă, pielea lui părea cafenie. Martinez era un mexican scund, zvelt, frumos, cu părul ondulat şi îngrijit, cu trăsături mărunte. Pînă şi în aceste clipe avea portul şi graţia unui cerb. Oricît de iuţi i-ar fi fost gesturile, mişcarea lor rămînea întotdeauna suplă şi aparent lipsită de sforţări. Ca şi la cerbi, capul său era în permanentă mişcare iar ochii nu-şi găseau niciodată astîmpărul.

Deasupra vuietului regulat al tunurilor, Martinez putea să audă glasuri singularizîndu-se desluşit, timp de o secundă — apoi pier- zîndu-se iarăşi. Dinspre fiecare pluton răbufnea o babilonie de voci; glasul vreunui şef de grupă îi ajungea la ureche ca un zumzet de insectă, nedesluşit şi mai curînd supărător.

— Va să zică ne-am înţeles: nu vreau să vă rătăciţi după ce vom debarca pe plajă. Staţi cu toţii la un loc, e foarte important.

Martinez îşi duse genunchii la gură şi se arcui atît de tare, încît simţi oasele şoldurilor întinzîndu-i fesele.

Mica grupă a lui Croft părea neînsemnată în comparaţie cu alte plutoane. Croft vorbea despre ambarcaţiile de acostare însă Martinez, pierdut în gîndurile sale, abia îl mai asculta.

— Nici o grijă, spunea Croft încet. Va fi la fel ca şi data trecută. Nu văd de ce lucrurile ar merge mai prost, dimpotrivă...

Red rîse zgomotos şi dispreţuitor

— Mda, debarcăm cu toţii ca un singur om, zise el. Dar aş jura pe toţi dracii că se va găsi vreun dobitoc care să ne trimită înapoi, în cală.

— Crezi că m-aş scăpa pe mine dacă mi s-ar spune să rămînem aici pînă la sfîrşitul războiului? exclamă sergentul Brown.

— Destul, le-o tăie Croft. Dacă ştiţi mai bine decît mine cum se vor desfăşura lucrurile, n-aveţi decît să-mi luaţi locul şi s-o spuneţi.

Încreţi din sprîncene, apoi reluă: Sîntem repartizaţi pe secţiunea douăzeci şi opt a punţii de bărci. Ştiţi cu toţii unde se află, dar orice s-ar întîmpla, mergem pachet. Dacă vreun om se trezeşte că a uitat ceva pe vas, să-i fie de învăţătură. Nimeni nu se mai întoarce.

— Mda, băieţi, şi nu uitaţi prezervativele, propuse Red. Toţi rîseră. Croft îl privi mînios timp de o secundă, apoi mormăi:

— Sînt sigur că Wilson nu-şi va uita prezervativele.

Rîseră din nou.

— Ai grozav de multă dreptate, se burzului Gallagher.

Wilson izbucni într-un rîs molipsitor.

— Aflaţi de la mine, zise el, mi-aş lăsa mai curînd puşca. Dacă aş afla că pe plaja asta se ascunde vreun noduleţ de fată, şi nu aş avea prezervativele la mine, mi-aş trage un glonte în cap.

Martinez zîmbi, dar rîsul lor îl irita.

— E ceva în neregulă, Mîncătorule-de-Japonezi? întrebă Croft cu glas egal. Privirile lor se întîlniră într-o îmbrăţişare intimă de veche prietenie.

— Aah, blestemata burtă, nu mai e bună de nimic, exclamă Martinez.

Rostea cuvintele limpede, dar cu o voce joasă şi şovăielnică, de parcă ar fi tradus încet vorbă cu vorbă din spaniolă. Croft îl măsură iarăşi din ochi, cu atenţie, apoi reveni la oamenii săi.

Privirea lui Martinez rătăcea prin încăpere. Acum, cînd hamacele erau strînse sul şi legate, neobişnuita lărgime a culoarelor dintre cuşete îl făceau vag să nu se simtă în apele lui. Se gîndi că semănau cu spaţiile dintre rafturile cu cărţi din biblioteca cea mare din San- Antonio; şi aceasta îi aminti un lucru neplăcut — o fată care îi vorbise cu ton jignitor: „Nu-mi pasă dacă mor, dacă mor", îi trecu iarăşi prin cap. Se scutură. Astăzi avea să i se întîmple ceva groaznic. Dumnezeu Atotputernicul, în marea lui bunătate, te lasă întotdeauna să presimţi evenimentele şi tu trebuie să... veghezi, să te păzeşti, să ai grijă de tine însuţi. Mintal, rosti ultima parte a frazei în englezeşte.

Fata era bibliotecară şi-l bănuise că încerca să fure o carte. Era tare mic pe atunci. El se speriase, şi răspunsese în spanioleşte, şi fata îl dojenise. Simţi că i se contractează picioarele. Îşi amintea că bibliotecara îl făcuse să plîngă. Fir-ar a dracului de fată. Acum ar fi putut să se culce cu ea. Gîndul acesta răutăcios îi făcu plăcere. Acum ar fi scuipat-o pe stîrpitura aceea de bibliotecară. Dar spaţiile dintre rafturile cu cărţi redeveniră o cală plină cu trupe şi Martinez îşi regăsi teama.

Un fluierat răsună, făcîndu-l să tresară. „Oamenii pentru puntea de bărci numărul cincisprezece!" strigă o voce la tambuchi. Unul din plutoane porni să se caţere pe scară. Jur împrejur glasurile tăcuseră şi Martinez simţi că toţi erau încordaţi la maximum. Le ce nu-i chema mai întîi pe ei? se întrebă el, plin de ură faţă de încordarea crescîndă a aşteptării. Avea să i se întîmple ceva. Acum, ştia limpede acest lucru.

Le veni rîndul abia peste o oră. Se înghiontiră pe scară în sus, şi aşteptară o bucată de vreme, înşiraţi lîngă trapă, pînă să li se dea ordin să pornească spre ambarcaţia lor. În ceaţa dimineţii puntea era foarte lunecoasă, şi cum înaintau anevoie, se poticneau şi înjurau pe întrecute. După ce ajunseră la ambarcaţie, formară o linie frîntă şi aşteptară iarăşi. Red dîrdîia în aerul proaspăt al dimineţii. Nu era încă ora şase, şi ziua avea de pe acum acea ambianţă deprimantă a dimineţilor de cazarmă. Acum însemna că plecaseră la drum, însemna ceva nou, ceva foarte neplăcut.

Pe navă operaţiile de debarcare continuau într-un ritm inegal. Cîteva ambarcaţii de asalt fuseseră încărcate cu trupe şi lăsate deja pe mare; acum circulau în jurul navei ca nişte căţeluşi în curea. În bărci, oamenii fluturau mîinile spre punte; văzute pe fondul cenuşiu al bărcilor şi pe fondul albastru al mării matinale, chipurile aveau o culoare nefirească. Apa era de un calm uleios. Lîngă pluton, un grup de oameni aborda o ambarcaţie, iar altă ambarcaţie care îşi făcuse plinul, îşi începea coborîrea în scîrţîitul scripeţilor. Pretutindeni, pe punte, oamenii îşi aşteptau rîndul.

Umerii lui Red începeau să amorţească sub greutatea echipamentului: ţeava puştii zdrăngănea lovindu-i-se de cască. Nu se simţea în apele lui.

— Degeaba îţi tot cari raniţa în spate, că nu te poţi învăţa cu ea, zise Red.

— Ţi-ai potrivit-o bine? întrebă Hennessey. Glasul său era afectat şi tremura puţin.

— La dracu cu potrivitul, spuse Red. Mă doare peste tot unde mă atinge. Nu sînt făcut pentru raniţă, am prea multe oase. Tot vorbind, trăgea cu coada ochiului la Hennessey; voia să vadă dacă prietenul său era mai puţin nervos. Aerul era rece. În stînga lui Red soarele, încă jos, zăcea parcă potolit şi fără căldură. Soldatul tropăi, aspirînd ciudatul miros de vapor, de uleiuri, de gudron şi de apă cu efluvii de peşte.

— Cînd ne urcăm în bărci? întrebă Hennessey.

Bombardamentul continua şi insula părea de un verde palid în lumina dimineţii. O dîră slabă de fum se tîra de-a lungul coastei.

Red rîse.

— Ce? Crezi că azi o să fie altfel? O să aşteptăm pe punte toată dimineaţa. În timp ce vorbea, zări un grup de ambarcaţii de debarcare, care se roteau pe învelişul mării, cam la o milă depărtare. „Primul val nu s-a descurcat încă”, spuse el, că să-l mai liniştească pe Hennessey. Îi reveni în minte debarcarea de la Motome, şi simţi din nou cum începe să-l împresoare panica. Păstră încă în vîrful degetelor amintirea marginii cauciucate a bărcii de care se crampona din răsputeri, în vreme ce stătea pînă la piept în valuri. Avea şi acum în fundul gîtlejului gustul sărat al apei de mare, îşi aducea aminte de muta, de înlăcrimata sa groază la gîndul că se va duce la fund de îndată

ce îl vor părăsi puterile — şi japonezii care continuau să-i bombardeze. Se uită iarăşi înainte şi pentru o clipă, care-i păru foarte lungă, faţa lui ursuză căpătă o expresie de tristeţe adîncă.

În depărtare, dincolo de plajă, jungla luase aspectul golaş şi schilodit, firesc după un asemenea bombardament. Palmierii arşi, dezgoliţi de frunze, se înălţau ca nişte coloane înnegrite după un foc mare. Departe, în zare, muntele Anaka era aproape invizibil în pîcla de un cenuşiu-albastru palid, în care se topeau parcă nuanţele cerului şi ale apei. În vreme ce Red privea drept înainte, un obuz de mare calibru ateriză pe coastă, stîrnind un fum mai des decît cele două sau trei obuze care îl precedaseră.

Debarcarea asta va fi uşoară, îşi zise Red, fără a înceta să se gîn- dească la bărcile pneumatice.

— Fir-ar să fie, aş vrea să nu pustiască de tot ţinutul ăsta, îi spuse el lui Hennessey. Aici va trebui să trăim. În această dimineaţă, aşteptarea îi crea o senzaţie de neîmplinire. Răsuflă, apoi se lăsă pe călcîie.

Gallagher începu să înjure.

— Paştele mă-sii, cît timp o să mai zăbovim pe aici?

— Gura, zise Croft. Jumătate din plutonul de comandă ne însoţeşte, şi pînă acum nici nu s-au urcat pe bord.

— Da’ de ce nu s-au urcat? întrebă Gallagher. Îşi împinse casca pe ceafă. E tot o manevră a scîrbelor ăstora. Ne lasă să aşteptăm atîta pe punte, ca să ne facă japonezii de petrecanie.

— Auzi cumva artileria japoneză? întrebă Croft.

— Asta nu înseamnă că n-au aşa ceva, spuse Gallagher. Îşi aprinse îmbufnat ţigara, protejînd-o în căuşul palmei de parcă s-ar fi temut să nu i-o smulgă cineva dintr-o clipă în alta.

Un obuz şuieră deasupra navei, şi, instinctiv, Martinez se trase îndărătul unei turele. Avea senzaţia că este despuiat.

Maşinăria braţelor macaralei e complicată şi jumătate din acestea se află deasupra apei; înhămaţi cu echipamentul de campanie — centiron şi puşcă, banduliere şi grenade, baionetă şi cască — oamenii aveau impresia că erau prinşi de o uşă turnantă care le strivea umerii şi pieptul. Îşi pierdeau suflul, şi le amorţeau membrele, căţăratul pe pasarela fără parapete care ducea la ambarcaţie devenea o aventură oarecum

asemănătoare cu mersul pe sîrmă al unor oameni îmbrăcaţi în armură.

Cînd primiră ordinul să se urce în ambarcaţie, sergentul Brown îşi umezi nervos buzele.

— Ar fi putut s-o construiască mai ca lumea, mormăi el adresîn- du-se lui Stanley, în momentul în care se aventurau pe pasarelă. Şmecheria era să nu se uite în jos, la apă.

— Ştii, Gallagher nu e băiat rău, dar prea se întrece cu firea, rosti Stanley pe un ton confidenţial.

— Da, zise Brown, distrat. Se gîndea ce impresie proastă ar face el, un gradat, dacă ar cădea în apă. „Doamne, m-aş duce de-a dreptul la fund”, cugetă el. Niciodată n-am putut să sufăr momentele astea, spuse el tare

Ajunse la marginea bărcii şi sări înăuntru. Fu cît pe-aci să cadă sub greutatea echipamentului, şi îşi scrinti glezna. Dintr-o dată, toţi deveniră foarte veseli în mica ambarcaţie care se legăna domol sub braţul macaralei.

— Iată-l pe bătrînul Red, strigă Wilson, şi rîseră cu toţii la ve- derea lui Red, care înainta cu băgare de seamă de-a lungul pasarelei, avînd faţa încreţită ca o prună uscată. Cînd ajunse în barcă, le aruncă o privire dispreţuitoare.

— Fir-ar să fie, am greşit barca. Nu văd pe aci mutre îndeajuns de tîmpite, cum s-ar cuveni într-un pluton de recunoaştere.

— Hai, urcă-te, ţap bătrîn, pufni Wilson. Apa e bună şi rece.

Red rînji

— Numai chestia ta nu e rece. Pun rămăşag că şi acum arde ca focul.

Brown se surprinse rîzînd cu hohote. Ce băieţi buni erau în plutonul ăsta, îşi zise el. I se părea că partea cea mai rea trecuse.

— Cum face generalul ca să se suie în bărcile astea? întrebă Hennessey. Nu mai e tînăr, ca noi.

Brown chicoti.

— Are doi soldaţi care-l poartă în spinare.

Hohotele de rîs care-i întîmpinară vorbele îl încălziră plăcut.

Gallagher se lăsă să cadă în ambarcaţie.

— Mare porcărie şi armata asta! exclamă el. Pun rămăşag că cel mai al naibii procent de răniri se înregistrează în cursul ambarcării pe blestematele astea de bărci. Brown se topea de rîs. Gallagher avea, desigur, aceeaşi mutră furioasă şi cînd făcea dragoste cu ne- vastă-sa. O clipă, se simţi ispitit să i-o spună, şi aceasta îl făcu să rîdă. Şi în vreme ce se strîmba de rîs, avu viziunea neaşteptata a propriei sale neveste, culcată chiar în momentul acela cu un bărbat, şi preţ de cîteva secunde încetă să mai rîdă. Hei, Gallagher, continuă el întărîtat, pun rămăşag că ai mutra asta acră şi cînd te culci cu nevastă-ta.

Gallagher se încruntă, apoi, în ciuda tuturor aşteptărilor, începu şi el să rîdă.

— Aah, tîmpitul draaacului! zise el, stîrnind noi hohote de rîs.

Micile ambarcaţii cu boturile lor teşite păreau nişte hipopotami care se scaldă în apă. Lungi cam de doisprezece metri, late de trei, aveau forma unor cutii de pantofi, deschise, prevăzute cu motor la spate. Partea dinainte a ambarcaţiei, unde se îngrămădea grosul trupei, spărgea valurile făcînd un zgomot confuz, puternic; două sau trei degete de apă se strecuraseră prin crăpături, clipocind pe fundul bărcii. Red nu se mai străduia să-şi păstreze picioarele uscate. De mai bine de o oră ambarcaţia se rotea pe mare, ameţindu-l. Uneori, îi biciuia pe neaşteptate o ploaie de stropi reci, pătrunzători, aproape dureroşi.

Primul val de asalt acostase cu vreo cincisprezece minute mai înainte, şi lupta care se desfăşura pe plajă se auzea din depărtare asemenea pîrîitului slab al unui foc de artificii. Văzut din largul mării, totul părea neînsemnat. Ca să-i mai treacă de urît, Red scruta coasta, pe deasupra marginii bărcii. De aci, de la trei mile depărtare, arăta pustie; numai anumite aspecte decorative ale bătăliei erau vizibile — un fum subţire, ca o ceaţă uşoară, se tîra de-a lungul învelişului apei. În răstimpuri, escadrile formate din cîte trei bombardiere, în picaj, treceau

huruind deasupra capetelor lor; în curînd însă, zgomotul motoarelor se topea într-un vuiet uşor. Era greu să le urmăreşti cînd coborau în picaj asupra plajei căci viteza le făcea aproape invizibile; aduceau mai degrabă cu nişte particule strălucitoare de lumină pură. Ciupercile de fum stîrnite de bombe păreau foarte fine şi inofensive, iar avioanele se şi pierdeau din vedere cînd zgomotul exploziilor abia începea să se rostogolească peste ape.

Red încercă să uşureze greutatea echipamentului, comprimîndu-l de peretele bărcii. Rotirea asta necontenită era plictisitoare. În vreme ce se uita la cei treizeci de oameni care se înghesuiau împreună cu el în barcă, şi făcea constatarea că verdele uniformei lor părea nefiresc pe fondul albastru-cenuşiu al bărcii, simţi nevoia să rămînă nemişcat şi să răsufle de cîteva ori adînc. Sudoarea se prelingea de-a lungul spinării.

— Mai durează mult? vru să ştie Gallagher. Armata asta blestemată: grăbeşte-te, aşteaptă, grăbeşte-te, aşteaptă.

Red îşi aprinse o ţigară, a cincea de cînd barca fusese coborîtă pe mare. Ţigarea avea un gust insipid, neplăcut.

— Tu ce crezi? zise el. Pun rămăşag că n-o luăm din loc înainte de ora zece.

Gallagher înjură. Nu era nici opt.

— Ascultă, reluă Red. Dacă s-ar fi priceput ăştia cum să învîrtească lucrurile, am fi acum pe cale de a mînca ceva, şi nu neam fi urcat în lăzile astea decît peste două ore. Scutură scrumul de la ţigară: Cînd colo, un puturos de locotenent ne pune să părăsim vaporul, ca să fie liniştit şi să poată soili în voie. Vorbea înadins destul de tare ca să fie auzit de locotenentul de la plutonul de comunicaţii, şi începu să rîdă cînd ofiţerul se întoarse cu spatele.

Caporalul Toglio, ghemuit lîngă Gallagher, se uită la Red.

— Sîntem mai la adăpost aici, explică el cu rîvnă. O barcă e o ţintă mult' mai mică în comparaţie cu un vapor şi dacă se mişcă aşa e mult mai greu de atins, decît crezi.

— Vax! mormăi Red.

— Află, zise Brown, că de data asta m-aş simţi mai bine pe vapor. Cred că e mai sigur, fir-ar să fie.

— M-am informat, protestă Toglio. Statisticile dovedesc că în timpul debarcării eşti mai în siguranţă aici decît în orice alt loc.

Red ura statisticile.

— Lasă-mă cu cifrele astea, spuse el caporalului Toglio. Dacă te iei după ele înseamnă să nu mai faci nici baie, fiindcă e prea periculos.

— Vorbesc foarte serios, spuse Toglio; un italian greoi, cu un cap în formă de pară, mai lat în fălci decît la tîmple. Deşi se răsese în ajun, barba îi albăstrea faţa pînă sub ochi, exceptînd gura largă şi prietenoasă. Vorbesc serios, stărui el. Am văzut statisticile.

— Ştii cam ce ai putea să faci cu ele, zise Red.

Toglio zîmbi, deşi era puţin cam iritat. Red era un băiat tare bun, dar prea independent, gîndi el. Unde am ajunge dacă toată lumea i-ar semăna? Ne-am duce de rîpă. În toate e nevoie de cooperare. O invazie ca aceasta era pusă la punct după un plan eficace; care prevedea şi orarul respectiv. Trenurile n-ar mai circula dacă mecanicii ar pleca din staţie cînd le-ar veni pofta.

Ideea aceasta îl impresiona. Tocmai arăta spre Red cu unul din degetele sale groase şi puternice, ca să-i împărtăşească ideea, cînd, deodată un obuz japonez, primul în acea jumătate de oră, ridică o coloană de apă la cîteva sute de metri depărtare. Zgomotul, neobişnuit de tare, îi făcu pe toţi să tresară. În liniştea totală care urmă, glasul tunător al lui Red se auzi de la un capăt la celălalt al am- barcaţiei.

— Hei, Toglio, dacă ar fi să mă bizui pe tine ca să-mi apăr pielea, aş fi de un an în iad!

Rîsetele zgomotoase îl făcură pe Toglio să nu se simtă tocmai în largul său; se căzni totuşi să zîmbească. Wilson rezumă situaţia, spunînd cu vocea sa domoală:

— Toglio, oricum ai suci lucrurile, tot încurcate rămîn. N-am văzut în viaţa mea un om mai încăpăţînat pentru orice fleac.

Toglio îşi zise că nu era adevărat. Îi plăcea ca treburile să fie făcute aşa cum trebuie, dar băieţii ăştia nu pricepeau nimic. Oamenii de seama lui Red îţi dădeau întotdeauna osteneala peste cap, făcînd lumea să rîdă.

Turaţia motorului crescu brusc şi ambarcaţia de asalt, după ce descrise un cerc, se îndreptă vîjîind spre coastă. Îndată valurile începură să se lovească de peretele dinainte, şi o adevărată cascadă de stropi îi împroşcă pe oameni. Se auzi un geamăt de surpriză, apoi tăcerea se aşternu asupra acestora. Croft îşi ridică puşca şi astupă cu un deget gura ţevii, spre a

împiedica apa să pătrundă înăuntru. O clipă avu senzaţia că ar fi călărit un cal în galop.

— Drăcia dracului, am pornit, vorbi cineva.

— Sper cel puţin că acolo au curăţat terenul, şopti Brown.

Croft se arăta condescendent, deşi se simţea deprimat. Fusese dezamăgit cînd, cu cîteva săptămîni înainte, aflase că plutonul său de recunoaştere fusese detaşat la descărcări, în prima săptămînă a invaziei: şi nu avusese decît dispreţ pentru oamenii care se bucurară la această veste. „Căcăcioşi" îşi zise el cu jumătate glas. Un om care se temea să-şi arate vîrful nasului, nu făcea două parale. Să conducă oamenii la acţiune, era un lucru pe care-l dorea cu înflăcărare; atunci se simţea puternic şi sigur pe sine. Îi dădea inima brînci să se afle în mijlocul bătăliei care se desfăşura pe insulă, şi îi era ciudă că plutonul său fusese detaşat la operaţiile de descărcare. Îşi trecu mîna pe obrazul său ferm şi descărnat şi privi tăcut în jurul său.

Hennessey stătea în picioare lîngă pupa. Croft care îi observa obrazul palid, deduse că Hennessey era încolţit de frică, şi aceasta îl amuza. Băiatul nu-şi găsea locul; se agita fără rost şi o dată sau de două ori tresări în mod vizibil la auzul unor zgomote îndepărtate; simţind o mîncărime la un picior, începu să se scarpine cu violenţă. După aceea, sub ochii lui Croft, îşi trase pantalonul afară din jambiera piciorului stîng, îl răsfrînse pînă deasupra genunchiului, şi cu multă grijă aplică puţină salivă pe iritaţie. Croft îi cercetă cu luare aminte carnea albă, perii blonzi, notă osteneala pe care Hennessey şi-o dădea ca să-şi pună pantalonul la loc în jambieră, şi încercă o excitaţie stranie ca şi cum aceste gesturi ar fi avut o semnificaţie ascunsă. Băiatul ăsta prea e grijuliu, îşi spuse el.

Apoi, se gîndi cu încordată certitudine: „Hennessey o să fie ucis astăzi". Se simţi ispitit să rîdă ca să pună astfel zăgaz emoţiei. De data aceasta avea certitudinea. Deodată, îi reveni în minte pokerul din ajun, fulul pe care nu reuşise să-l tragă, şi se simţi ruşinat şi scîrbit. Te crezi prea şmecher, îşi zise el. Dezgustul provenea nu atît din convingerea că aceste preziceri nu aveau nici un rost, cît din constatarea că nu erau demne de încredere. Cu mintea pustie, clătină din cap, în aşteptarea evenimentelor, apoi se ghemui în fundul am- barcaţiei de asalt care se îndrepta spre coastă.

Martinez trecu prin cele mai grele momente chiar în preajma acostării. Toate chinurile sale sufleteşti din ajun, toate spaimele încercate de azi-dimineaţă atinseseră punctul culminant. Se temea de clipa cînd rampa se va lăsa în jos, clipa în care va trebui să părăsească barca. I se părea că un obuz avea să-i înghită pe toţi, sau că o mitralieră îndreptată spre prova avea să înceapă să tragă din clipa cînd îi va găsi descoperiţi. Nimeni nu scotea un cuvînt, şi cînd Martinez închidea ochii, zgomotul valurilor care se spărgeau de flancurile ambarcaţiei, i se părea copleşitor — ca şi cum s-ar fi înecat cineva. Deschise ochii şi îşi înfipse cu disperare unghiile în palme. Buenos Dios, şopti el. Cu o mişcare brutală îşi şterse sudoarea care i se prelingea de pe frunte în ochi. „De ce atîta linişte?" se întrebă el, într-adevăr, pretutindeni domnea liniştea, oamenii tăceau, şi pe plajă se lăsase acalmia; unica mitralieră care răpăia în depărtare scotea un sunet spart şi nefiresc.

Un avion ţîşni fără veste, zbură pe deasupra lor vîjîind, apoi îşi goli tunurile deasupra junglei. La auzul acestui zgomot, Martinez abia se stăpîni să nu urle. Simţi iarăşi crampe în picioare. De ce nu debarcau? În clipa aceea ar fi fost în stare să întîmpine fără împotrivire dezastrul care avea să-l lovească în momentul cînd rampa din faţă va fi lăsată în jos.

— Credeţi că vom primi curînd poşta? întrebă Hennessey cu glas ascuţit. Întrebarea sa se pierdu într-un hohot neaşteptat de rîsete. Martinez rîdea ca un apucat cînd chicotind nervos, cînd cu hohote.

— Căcaciosu' ăsta de Hennessey! îl auzi el pe Gallagher.

Deodată, Martinez îşi dădu seama că ambarcaţia se imobilizase. Zgomotul motorului se schimbase, se făcuse mai puternic, mai nesigur, ca şi cum elicele n-ar fi muşcat apa. În clipa următoare, înţelese că acostaseră.

Cîteva secunde rămaseră nemişcaţi. Apoi rampa din faţă se lăsă în jos şi Martinez intră în apă, trăgîndu-şi picioarele. Abia scăpă să nu cadă, cînd un val se sparse cam la înălţimea genunchilor lui. Înainta cu capul în jos, uitîndu-se la apă. Abia după ce atinse ţărmul, înţelese că nu i se întîmplase nimic. Privi în jur: Cinci ambarcaţii acostaseră o dată cu a lor şi oamenii se împrăştiau pe plajă. Văzu un ofiţer care venea spre el şi îl auzi întrebîndu-l pe Croft:

— Ce pluton e acesta?

— Informaţii şi recunoaştere, domnule locotenent. Detaşaţi la serviciul de descărcare.

Ofiţerul le ordonă să aştepte lîngă un pîlc de cocotieri, la marginea plajei. Plutonul se puse greoi în mişcare pe nisipul moale şi Martinez luă loc în rînd, poticnindu-se îndărătul lui Red. Nu încerca nici un simţămînt în afară de convingerea că sentinţa lui de moarte fusese amînată.

Parcurseră vreo două sute de metri, apoi se opriră lîngă pîlcul de cocotieri. Se făcuse cald. Cei mai mulţi dintre oameni îşi des- făcură echipamentul şi se întinseră pe nisip. Înaintea lor mai trecuseră pe acolo şi alţi oameni. Unităţi din primul val poposiseră prin apropiere, căci de jur împrejur nisipul era călcat în picioare şi acoperit cu pachete de ţigări şi cutii de conserve goale. Oamenii aceia se aflau acum în interiorul insulei şi înaintau undeva prin junglă; plaja rămăsese aproape pustie. Privirea lor cuprindea cam două sute de yarzi din plajă, care dispărea apoi după un cot al insulei. Totul era calm, relativ pustiu. Se putea ca dincolo de acel cot să se desfăşoare oarecari operaţii, dar nu aveau cum să-şi dea seama. Era încă prea devreme pentru aducerea proviziilor, iar trupele care de-barcaseră o dată cu ei se împrăştiaseră la repezeală. Cam la vreo sută de metri spre dreapta lor, marina stabilise un post de comandă cu un ofiţer, o masă pliantă şi un jeep garat într-un punct adăpostit unde jungla întîlnea plaja. În stînga lor, cam la un sfert de milă, personalul Cartierului General îşi începea activitatea. Cîteva ordonanţe săpau şanţuri individuale pentru statul-major al generalului, iar în direcţia opusă doi oameni desfăşurau un mosor de fir telefonic, împleticin-

du-se sub greutatea celor patruzeci de kilograme purtate în spinare. Un jeep trecu pe nisipul umed şi stabil de la marginea apei, şi dispăru înapoia postului de comandă al marinei. Ambarcaţiile de asalt care acostaseră dincolo de fanioanele multicolore ale Cartierului General porniseră iarăşi în larg şi se vedeau acum îndreptîndu-se spre flota de invazie. Apa părea foarte albastră şi naivele, văzute prin pîcla dimineţii, păreau cuprinse de un uşor tremur. În răstimpuri, unul din torpiloare trăgea cîte o salvă şi o jumătate de minut mai tîrziu, oamenii auzeau suspinul domol al obuzului care descria un arc în direcţia junglei. Din cînd în cînd, răbufnea vacarmul unei mitraliere, căreia îi răspundea curînd sunetul aşcuţit al unei arme automate japoneze.

Sergentul Brown privi cocotierii, cu vîrfurile secerate de obuze. Ceva mai departe se afla un pîlc de cocotieri neatinşi. Brown clătină din cap. O mulţime de oameni ar putea supravieţui unui astfel de bombardament.

— Nu e un bombardament atît de îngrozitor, dacă te gîndeşti ce-a fost la Motome, zise el.

Pe chipul lui Red plutea o expresie de amărăciune.

— Mda, Motome. Se culcă pe burtă, aprinse o ţigară. Plaja a şi început să pută, vesti el.

— Cum să pută? întrebă Stanley. E prea devreme.

— Pute, asta e, răspunse Red. Nu-l plăcea pe Stanley. Deşi exagerase uşoara duhoare sălcie care venea dinspre junglă, era gata să-şi apere afirmaţia. Simţi cum îl pătrunde o veche şi familiară descurajare; se simţea prost dispus şi gata de ceartă; era prea devreme ca să mănînce, şi fumase prea multe ţigări.

— Asta nu-i invazie, spuse el. Doar nişte exerciţii. Manevre am- fibii. Scuipă cu ciudă.

Croft îşi ajustă cartuşiera în jurul mijlocului şi îşi aruncă puşca pe umăr.

— Mă duc după informaţii, se adresă el lui Brown. Stai aici cu oamenii pînă mă întorc.

— Ne-au uitat, spuse Red. Am putea şă tragem un pui de somn.

— D-aia mă şi duc după informaţii, zise Croft.

— Oof, de ce nu ne laşi să stăm şi noi cu curul pe nisip, măcar în ziua asta, gemu Red.

— Hei, Valsen, rosti Croft, ai face bine să-ţi mai ţii gura aia spartă.

Red îl privi bătăios.

— Ce? întrebă el, vrei să cîştigi singur războiul? Se măsurară din ochi cîteva secunde, apoi Croft se îndepărtă cu paşi mari.

— N-ai prea ales bine, cu cine să te cîrîi, spuse sergentul Brown.

Red scuipă din nou.

— Nu las pe nimeni, să mi se cace în cap.

Îşi simţea bătăile accelerate ale inimii. Pe marginea apei, la vreo sută de yarzi depărtare, zăceau cîteva cadavre, şi în vreme ce Red se uita la ele, un soldat de la Cartierul General începu să le tragă pe nisip. Deasupra lor patrula un avion.

— Ce linişte grozavă! exclamă Gallagher.

Toglio încuviinţă din cap.

— Mă duc să-mi sap o groapă individuală.

Îşi desprinse cazmaua. Wilson pufni în rîs.

— Nu-ţi mai da osteneala, îi zise el.

Toglio se făcu a nu-l auzi şi începu să sape.

— Am să-mi fac şi eu una, spuse Hennessey cu vocea lui pi-ţigăiată, şi se apucă de lucru la vreo douăzeci de paşi de Toglio. Cîteva secunde nu se mai auzi decît scrîşnetul cazmalelor în nisip.

Oscar Ridges suspină.

— Ei drăcie, spuse el. Aş putea să-mi fac şi eu una. Pufni într-un fel de rîs stingherit şi se aplecă apoi asupra echipamentului. Rîsul său semănase cu un zbieret prelungit de măgar,

— Uuaa-a — aaah! îl imită Stanley.

Ridges îl privi şi spuse cu o voce egală:

— Ei drăcie, asta sînt şi n-am ce-i face; aşa rîd eu. Pentru mine e foarte bine şi aşa. Pufni din nou în rîs, ca să-şi dovedească buna credinţă, dar de data asta rîsul lui fu mai potolit. Fiindcă nu-i răspunse nimeni, începu să sape. Trupul său bondoc, puternic, era îndesat ca un butuc. Avea o faţă plină, iar falca lungă, bălăbănită, atîrna grea, făcîndu-l să stea cu gura căscată. Ochii săi bulbucaţi îi accentuau înfăţişarea neroadă, dar cumsecade. În timp ce săpa, mişcările sale erau exagerant de încete; zvîrleă fiecare lopată de nisip exact ,în locul celei dinainte, şi înainte de a săpa iarăşi, se oprea spre a se uita în jur. Toată făptura lui degaja un aer bănuitor, ca şi cum ar fi fost deprins să i se facă farse.

Stanley îl observa cu nerăbdare. — Hei, Ridges, spuse el cerînd din ochi încuviinţarea sergentului Brown, dacă ai şedea vreodată deasupra unui foc, cred că ţi-ar fi lene să te pişi pe el, ca să-l stingi.

Ridges zîmbi vag.

— Poate că aşa o fi, spuse el calm. Se uita la Stanley, care se apropiase de el şi se oprise deasupra groapei, spre a-i cerceta adîncimea. Stanley era un adolescent zvelt, destul de bine făcut, cu un chip prelung, plin de înfumurare şi dispreţ, dar în acelaşi timp şi de o oarecare nesiguranţă. Dacă n-ar fi avut nasul atît de mare şi mustaţa prea neagră şi prea rară, ar fi fost frumos. Abia împlinise nouăsprezece ani.

— Isuse, mai ai destul de săpat, zise el în scîrbă. Glasul său avea o asprime artificială; amintea un actor care se străduieşte să folosească jargonul soldaţilor.

Ridges nu răspunse. Continua să sape cu răbdare. Stanley stăruia să se uite la el cum lucrează; se căznea să găsească o vorbă mai de duh. Începea să se simtă caraghios, tot stînd acolo; lăsîndu-se tîrît de un îndemn necugetat, împinse cu piciorul puţin nisip în groapă. Tăcut, fără să schimbe ritmul, Ridges aruncă nisipul afară. Stanley simţea că toate privirile camarazilor erau aţintite asupra lui. Îi părea oarecum rău că se angajase în acest joc, cu atît mai mult cu cît nu ştia dacă oamenii erau de partea lui. Dar mersese prea departe ca să mai poată da înapoi. Cu o lovitură de picior făcu să cadă şi mai mult nisip în groapă.

Ridges lăsă cazmaua jos şi se uită la Stanley. Nu-şi pierduse răbdarea, dar chipul său trăda o oarecare nelinişte.

— Ce te-a găsit, Stanley? întrebă el.

— Nu-ţi place? rînji tînărul.

— Nu, dom'le. Nu-mi place de loc.

Faţa lui Stanley se schimonosi într-un zîmbet uşor.

— Ştii ce-ai de făcut.

Red urmărise nervos întreaga scenă. Ţinea la Ridges.

— Ia ascultă, Stanley, strigă el, şterge-ţi mai întîi nasul şi nu mai fă pe dobitocul.

Stanley se răsuci pe călcîie şi se uită furios la Red. Afacerea lua o întorsătură urîtă. Se temea de Red, dar nu putea să bată în retragere.

— Red, ţine-ţi fleanca! mîrîi el.

— Fiindcă veni vorba de fleancă, ripostă Red cu glas tărăgănat, poţi să-mi spui de ce-ţi dai osteneala să cultivi buruiana aia de sub nas, cînd îţi creşte atîta păr în gaura curului? Pusese în cuvintele sale un accent atît de grosolan şi

de sarcastic încît toţi oamenii începură să rîdă mai înainte ca el să fi isprăvit fraza.

— Al dracului mai e şi Red ăsta, chicoti Wilson.

Stanley se roşi, apoi făcu un pas spre Red.

— Te poftesc să nu-mi vorbeşti pe tonul ăsta.

Red era furios. Îl mîncau palmele. Era sigur că dacă şi-ar fi pus mintea l-ar fi snopit pe Stanley, dar mai ştia că toate au o limită, aşa că îşi struni mînia.

— Aş putea să te cotonogesc, băiete, îl avertiză el pe Stanley.

Brown se ridică în picioare:

— Ascultă, Red, îl întrerupse el, de ce n-ai făcut pe grozavul şi cînd te-ai încontrat cu Croft? .

Red tăcu, nemulţumit de sine. Asta era. Nehotărîrea îl făcu să şovăie.

— N-am făcut, răspunse el. Dar asta nu înseamnă că s-a născut omul cu care m-aş feri să mă bat. Se întrebă dacă îi fusese frica de Croft. Căcănari! exclamă el întorcîndu-le spatele.

Cînd simţi că Red nu are de gînd să se bată, Stanley se luă după el:

— Cu mine n-ai terminat încă.

Red se întoarse spre el.

— Şterge-o.

Spre surprinderea sa, Stanley se auzi vorbind.

— Ia te uită, te scapi în nădragi de frică?

Îşi dădu seama că mersese prea departe.

— Stanley, spuse Red, aş putea să-ţi crăp capul, dar astăzi n-am chef de ceartă. Simţea că îl cotropeşte iarăşi furia, şi se străduia să se stăpînească. Haide, isprăveşte o dată cu tîmpeniile.

Stanley îl scrută o clipă, apoi scuipă în nisip. Era ispitit să-i mai spună ceva, dar ştia că victoria era de partea lui. Se aşeză lîngă Brown.

Wilson se întoarse spre Gallagher şi clătină din cap.

— N-aş fi crezut că Red o să se desumfle atît de uşor, şopti el.

Cînd văzu că nu se mai agaţă nimeni de el, Ridges se apucă din nou de săpat. Incidentul îi dădea oarecum de gîndit, dar satisfacţia pe care o resimţea ţinînd în mînă coada cazmalei, îl mai domoli. „O nimica toată, unealta asta, îşi spuse el. Taica s-ar prăpădi de rîs dacă ar vedea-o.” Se adînci în lucru; munca aceasta familiară îl reconforta. „Nimic nu te întăreşte mai mult decît munca”, îşi zise el. Groapa era aproape gata. Începu să-i bătătorească fundul, fră- mîntînd nisipul cu picioarele, într-un ritm egal şi lent.

Oamenii auziră un zgomot ciudat, ca şi cînd cineva ar fi plesnit cu o paletă de muşte tăblia unei mese. Neliniştiţi, se uitară împrejur.

— Un mortier japonez, murmură Brown.

— E foarte aproape, şopti Martinez. Erau primele lui vorbe rostite de cînd acostaseră.

Cei de la Cartierul General se aruncaseră la pămînt. Brown îşi ascuţi urechea, percepu un vaier tot mai intens şi îşi îngropă faţa în nisip. Obuzul explodă la vreo sută patruzeci de yarzi de ei. Întins la orizontală, Brown asculta nemişcat zgomotul clar, înspăimîntă- tor al schijelor care despicau văzduhul, secerînd frunzişul din jun-glă. Îşi înăbuşi un geamăt. Obuzul aterizase la o distanţă destul de mare, dar... O panică nestăvilită îl cuprinse. Ori de cîte ori intra în luptă, trecea prin momente cînd îşi pierdea cu desăvîrşire cumpătul şi se lăsa tîrît de primul impuls care-i trecea prin cap. În vreme ce ecoul exploziei se pierdea în văzduh, Brown sări în picioare.

— Haideţi s-o ştergem dracului de-aici, strigă el înfiorat.

— Şi cu Croft ce facem? întrebă Toglio.

Brown se strădui să-şi adune gîndurile. Un fel de disperare îl îndemna să părăsească această porţiune a plajei. Îi veni o idee, pe care o îmbrăţişă de îndată.

— Voi ăştia care aveţi cîte o groapă, rămîneţi aici. Noi o ştergem şi ne întindem cu burta la pămînt cam la vreo jumătate de milă de aici, şi cînd Croft s-o înapoia, veniţi după noi. Începu să-şi strîngă lucrurile, apoi le aruncă iarăşi pe jos şi bombăni:

— La naiba, vin după ele mai tîrziu, şi o luă repede la picior pe plajă în jos. Ceilalţi oameni îl urmăriră surprinşi cu privirea şi ridicară din umeri: Gallagher, Wilson, Red, Stanley şi Martinez porniră după el, înşiruindu-se cît era plaja de lungă. Hennessey îi privi un timp, apoi se întoarse spre Toglio şi Ridges. Îşi săpase groapa numai la cîţiva metri de pîlcul de cocotieri şi acum se căznea să străpungă cu privirile desişul pădurii, dar vegetaţia foarte deasă nu-i îngăduia să vadă prea departe. Spre stînga, groapa lui Toglio, deşi era săpată la mai puţin de douăzeci de yarzi, părea foarte îndepărtată; groapa lui Ridges, care era dincolo de a lui Toglio, dădea iluzia că s-ar fi aflat la distanţă şi mai mare.

— Ce e de făcut? şopti el, întorcîndu-se spre Toglio. Îi părea rău că nu plecase cu ceilalţi, dar se temuse să nu se facă de rîs. Toglio se uită în jur, apoi încovoindu-se de spinare, alergă spre groapa lui Hennessey. Sudoarea îi acoperea faţa latră.

— Mă tem că situaţia e foarte gravă, spuse el dramatic, încercînd să pătrundă cu privirea desişurile junglei.

— Ce se întîmplă? întrebă Hennessey. Simţea în piept un fel de greutate, despre care n-ar fi putut să spună dacă îl supăra sau nu.

— Cred că japonezii au adus pe furiş un mortier lîngă plajă; s-ar putea să ne atace. Îşi şterse obrazul. Aş fi vrut ca băieţii să-şi fi săpat gropile aici.

— Urît din partea lor că au plecat, zise Hennessey. Era surprins de tonul firesc al vocii sale.

— N-aş putea să spun, zise Toglio. Brown are mai multa experienţă decît mine. Trebuie să ai încredere în gradaţi. Luă puţin nisip şi îl prefiră printre degete. Mă întorc la groapa mea. Tu să nu te mişti de-aici. Dacă se ivesc japonezii, va trebui să-i oprim. Glasul său era

plin de prevestiri sinistre. Hennessey încuviinţă din cap cu ardoare. „Ca la cinematograf”, gîndi el. Imagini nedesluşite i se fugăreau prin minte. Se văzu în picioare, respingînd un atac.

— Okay, mînzule, zise Toglio, bătîndu-l pe umăr.

Încovoindu-se iarăşi, făcu în fugă drumul întors, trecu de groapă şi se opri lîngă Ridges; spre a-i vorbi. Hennessey îşi aminti de Red, care îi spusese că Toglio venise în plutonul lor după ce luase parte la luptele grele de la Motome, şi se întrebă dacă puteau să aibă încredere în el.

Se gheniui în groapă, scrutînd jungla. Gura îi era uscată şi îşi umezea într-una buzele. Ori de cîte ori i se părea că surprinde o mişcare în desişul junglei, simţea o strîngere de inimă. Pe plajă totul era calm. După ce mai trecu un minut, începu să se plictisească. Auzi un camion care ambreia în josul plajei. Se uită cu băgare de seamă într-acolo şi văzu, în larg, un nou val de ambarcaţii de asalt care se îndreptau spre insulă. „Ne trimit întăriri”, îşi spuse el, dîn-du-şi de îndată seama cît de absurda îi era presupunerea.

Zgomotul sec, asemănător cu un plesnet de paletă, răbufni iarăşi dinspre junglă, urmat de un altul, apoi de încă unul, şi de încă unul. „Mortiere”, gîndi Hennessey, Spunîndu-şi că era foarte perspicace. Auzi, deasupra capului, un sunet ascuţit, pătrunzător, ca al unei maşini care frînează spre a evita o ciocnire. Instinctiv, se ghemui şi mai mult în groapa lui. Apoi nu mai ştiu ce se petrece cu el. Auzi o explozie îngrozitoare, ce se repercută parcă în fiecare ungher al creierului său; pămîntul se cutremură cumplit sub el. Simţi cum zboară pămîntul pe deasupra lui şi cum îl loveşte suflul exploziei. Urmă altă explozie, cu tromba de pămînt, cu şocul şi cu suflul ei năprasnic. Apoi încă o explozie şi încă una. Începu să plîngă cu hohote în groapa sa. Era îngrozit şi totodată plin de ciudă. După ce mai căzu un obuz, începu să ţipe ca un copil: Destul, ***destul!*** Bombardamentul încetase de cîteva minute şi Hennessey tot mai dîrdîia în groapa lui... Simţi între coapse ceva cald şi umed. În primul moment îşi zise: „Sînt rănit”. Totul era calm şi atît de plăcut; avu imaginea vagă a unui pat de spital. Se pipăi şi îşi dădu seama, cu bucurie dar şi cu scîrbă, că îşi deşertase maţele în pantaloni.

Trupul i se înţepeni. „Dacă stau nemişcat, n-am să mă murdăresc”, cugetă el. Îşi aminti că Red şi Wilson spuneau că

trebuie „să-ţi strîngi gaura curului” şi acum înţelese ce voiau să spună. Îl apucă un rîs nervos. Marginile gropii se măcinau peste el; îl cuprinse neliniştea la gîndul că nu vor mai rezista la un nou bombardament, începu să se miroasă şi îi veni deodată greaţă. N-ar fi cazul să-şi schimbe pantalonii? se întrebă el. Nu avea decît o singură pereche de pantaloni de schimb în echipamentul său şi nu se aştepta să mai primească alţii înainte de o lună. Dacă îi arunca pe aceştia, cei de la depozit erau în stare să-l pună să-i plătească.

„Nu, nu poate să fie adevărat”, îşi zise el, nu eşti obligat să plăteşti efectele pierdute în timpul campaniei. Îl surprinse un nou acces de rîs nervos. „Ce-ar zice tata de povestea asta!” Într-o frîntură de secundă întrevăzu chipul părintelui său. O chemare lăuntrică îl îndemna să-şi ia inima în dinţi şi să arunce o privire peste parapetul gropii. Se ridică încet şi cu multă băgare de seamă: se temea nu numai să nu-şi murdărească şi mai rău pantalonii, dar şi să nu se pomenească nas în nas cu vreun inamic.

Toglio şi Ridges stăteau de asemenea lipiţi de fundul gropilor lor individuale; pe Hennessey îl încolţi bănuiala că fusese părăsit.

— Toglio, don’ caporal Toglio, strigă el; nu reuşi să scoată însă decît o bolboroseală aspră şi răguşită. Nu primi nici un răspuns. Nici nu-i trecu prin minte că vorbele lui nu fuseseră poate auzite. Era singur, cu desăvîrşire singur. Încercă o spaimă grozavă la gîndul că îl lăsaseră în voia soartei. Unde puteau să fie ceilalţi? Nu mai văzuse pînă atunci cum arată o bătălie şi i se părea nedrept să fie părăsit. Simţea o amărăciune cumplită la gîndul că îl lăsaseră singur. Jungla avea o înfăţişare întunecată şi ameninţătoare, ca un cer prevestitor de furtună. Deodată, ştiu că nu mai putea rămîne acolo. Ieşi din groapă, înşfăcă puşca şi începu să se tîrască pe burtă.

— Hennessey, unde te duci? strigă Toglio, scoţînd capul din groapa sa.

Hennessey se opri, apoi începu să bolborosească:

— Mă duc să mi-i iau pe ceilalţi. Trebuie să mă duc; mi-am murdărit pantalonii. Începu să rîdă.

— Înapoi! strigă Toglio.

Băiatul se uită la groapa pe care abia o părăsise şi îşi dădu seama că nu mai avea puterea să se întoarcă acolo. „Plaja pare

atît de pură, atît de prietenoasă. Trebuie să plec", îşi zise el şi începu să alerge. Îl auzi pe Toglio strigîndu-l din nou, apoi nu mai fu conştient decît de şuierul propriului său suflu. Deodată, îşi dădu seama că ceva se bălăbănea în umflătura pe care o făceau pantalonii în dreptul jambierelor. Se desfăcu la pantaloni, îi lăsă grăbit în jos, îşi scutură excrementele, şi o luă iarăşi la goană.

Trecu pe lîngă fanioanele care semnalau punctul de acostare al ambarcaţiilor şi zări un ofiţer de marină culcat pe burtă într-o mică adîncitură din preajma junglei. Deodată îi ajunse iarăşi la ureche un bufnit de mortieră şi îndată după aceea răpăitul unei mitraliere foarte apropiate. Cîteva grenade făcură explozie, amintind zgomotul găunos şi puternic al unei pungi de hîrtie umflate, cu aer pe care-o spargi. „Trebuie să fie soldaţi de-ai noştri; trag cu mortierele după japonezi" reflectă. Auzi apoi abătîndu-se asupra lui urletul de sirenă al unui obuz de mortier. Se răsuci pe loc, apoi se aruncă la pămînt. Poate că simţi explozia mai înainte ca o schijă să-i despice capul în două.

Red îl găsi în vreme ce plutonul făcea drumul întors, spre Toglio. Aşteptaseră sfîrşitul bombardamentului adăpostiţi într-un şanţ lung, săpat în zigzag de o companie din trupele de rezervă mai în jos pe plajă. Cînd aflase că servanţii japonezi ai mortierului fuseseră lichidaţi, Brown luase hotărîrea să se înapoieze. Red, care nu se simţea tocmai în apele lui, trecuse instinctiv în capul coloanei. Tocmai ieşeau de după o cotitură a plajei cînd îl văzu pe Hennessey, cu faţa în nisip, cu o gaură adîncă în cască şi cu un mic cerc de sînge la cap. Una din mîiniie sale era întoarsă cu palma în aer, cu degetele încleştate, ca şi cum ar fi vrut să reţină ceva. Lui Red i se făcu rău. Ţinuse la Hennessey — un soi de ataşament pe care-l resimţea de altfel pentru mulţi oameni din pluton, ameninţaţi să sfîrşească în acelaşi chip. Îl obseda amintirea nopţii petrecute împreună pe punte, în timpul atacului aerian, cînd Hennessey îşi umflase centura de salvare; — amintirea unei clipe de spaimă şi de panică, de parcă cineva, sau ceva, se uitase peste umărul lor, rîzînd. Există anumite ciudăţenii care n-ar trebui să fie.

Brown se opri în spatele lui şi îşi aţinti privirea tulbure asupra cadavrului. „Poate că nu trebuia să-l fi lăsat în urmă"? se

întrebă el. Se străduia să nu se gîndească dacă era sau nu răspunzător.

— Cine se ocupă de cadavre?

— Cei de la înregistrările Deceselor.

— Bine, mă duc să-i caut, ca să-l ridice, zise Red.

Brown se încruntă.

— Trebuia să fi stat cu toţii laolaltă. Tăcu, apoi îl apucă de umeri cu mînie: Ce dracu, Red, astăzi dîrdîi de frică. Cauţi cearta cu lumînarea, şi pe urmă o laşi baltă, faci crizie de nervi... Se uită la Hennessey şi nu-şi termină fraza.

Red o şi luase din loc. Avea să ocolească tot restul zilei această porţiune din plajă. Scuipă, încercînd să izgonească imaginea care-i rămăsese întipărită în minte: casca lui Hennessey şi sîngele prelin- gîndu-se prin spărtura metalului.

Oamenii din pluton îl urmară îndeaproape, şi după ce ajunseră la Toglio, începură să sape cu toţii gropi în nisip. Toglio se învîrtea nervos de colo-colo, repetînd fără încetare că urlase la Hennessey să rămînă pe loc. Martinez încercă să-l domolească.

— Okay, nu poţi să mai faci nimic, spuse el în mai multe rînduri. Îşi săpa groapa individuală cu iuţeală şi uşurinţă; pentru prima oară în ziua aceea se simţea liniştit. Spaima i se spulberase o dată cu moartea lui Hennessey. Acum nu i se mai putea întîmpla nimic.

După ce se înapoie, Croft nu făcu nici un comentariu la veştile pe care i ie dădu Brown. Brown se simţi uşurat: îşi spuse că nu era vinovat cu nimic şi încetă să se mai gîndeaseă la Hennessey.

Croft însă, îşi frămîntă mintea toată ziua. Mai tîrziu, în vreme ce lucrau la descărcare, se surprinse în mai multe rînduri gîndindu-se la o reacţie asemănătoare, cînd descoperise că nevastă-sa îl înşela. În clipa aceea, mai înainte ca furia şi durerea să fi început a-l macină, avusese senzaţia unei răscoliri lăuntrice, a unor pulsaţii surde, datorite certitudinii că viaţa i se va schimba, şi că unele lucruri nu vor mai fi niciodată aceleaşi. Aceeaşi certitudine o resimţea acum. Moartea lui Hennessey îi deschisese perspective atît de vaste, de uluitoare, încît nu îndrăznea să le privească în faţă. Tot restul zilei fu chinuit de gînduri haotice, de vedenii ciudate, de prevestiri neînchipuit de puternice.

Partea a doua

ARGILĂ ŞI TIPARE

1

Cu prilejul expunerilor preliminare făcute în prezenţa Statului său major, generalul maior Edward Cummings, comandantul trupelor de pe insulă, descrisese insula Anopopei ase- muind-o cu forma unei ocarine. Imaginea era destul de exactă. Un şir înalt de munţi traversa pe axul său longitudinal corpul în formă de fus al insulei, lungă de aprdape o sută cincizeci de mile şi lată de aproape cincizeci. Plasată aproape perpendicular pe axul insulei, o peninsulă înainta în mare cam douăzeci de mile.

Forţele generalului Cummings debarcaseră în vîrful acestei peninsule şi în primele zile înaintară aproape cinci mile, Ţîşnind din ambarcaţiile de asalt, oamenii din primul val suiseră plaja în fugă şi se regrupaseră la liziera junglei. Valurile următoare trecură mai departe, infiltrîndu-se în pădurea virgină de-a lungul pistelor defrişate mai înainte de japonezi. Nu avuseseră de întîmpinat decît o rezistenţă uşoară în ziua întîi şi într-a doua, fiindcă grosul trupelor inamice se retrăsese în interior încă de la începutul bombardamentului naval. Înaintările iniţiale suferiseră întîrzieri lipsite de importanţă, datorită unor ambuscade mărunte, ori unor poziţii de apărare provizorii, instalate de-a lungul vreunei văgăuni sau de-a curmezişul vreunei cărări. Trupele avansau cu multă precauţie, în salturi de cîteva zeci de metri, trimiţînd numeroase patrule în recunoaştere. Se scurseră mai multe zile fără să se poată vorbi de o linie de front continuă. Grupuri restrînse se strecurau în junglă, angajau scurte hărţuieli cu grupuri şi mai puţin numeroase, apoi înaintau din nou. Ansamblul mişcării era progresiv, dar fiecare unitate în parte înainta fără o direcţie bine determinată şi fără a respecta un orar prestabilit. Erau asemenea unor furnici care se căznesc să tragă după ele fărîmituri de pîine printre nişte ierburi înalte.

În ziua a treia cuceriseră un cîmp de aterizare japonez. Operaţie fără importanţă — o fîşie de pămînt desţelenit în plină junglă, cam de un sfert de milă, cu un mic hangar camuflat printre hăţişuri şi cîteva barăci pe care japonezii le distruseseră în prealabil. Isprava aceasta fusese inserată în comunicatul militar privind operaţiile din Pacific, şi crainicii de la radio anunţară victoria la sfîrşitul emisiunii lor de ştiri. Cele două plutoane care ocupaseră aerodromul după o mişcare de învăluire prin junglă, reduseseră la tăcere unica mitralieră care apăra luminişul, apoi trimiseseră un mesaj prin radio, înapoi la postul de comandă al batalionului. Trupele generalului se regrupaseră peste noapte pe poziţii defensive, realizînd pentru prima oară o oarecare coherenţă. Generalul stabilise linia sa de front la cîteva sute de metri îndărătul terenului de aviaţie şi în seara aceea putuse auzi artileria japoneză bombardînd aerodromul. Spre jumătatea dimineţii următoare trupele sale înaintară încă o jumătate de milă de-a lungul peninsulei. Frontul se scinda iarăşi în numeroase picături de mercur.

Părea imposibil să se păstreze o ordine oarecare. Două companii porneau dimineaţa, avînd perfect asigurată legătura între flancuri, ca la căderea nopţii să-şi organizeze bivuacul la o milă una de alta. Jungla opunea o rezistenţă mult mai îndîrjită decît japonezii, şi oamenii încercau s-o evite ori de cîte ori le era cu putinţă; îşi croiau drumuri de-a lungul povîrnişurilor pîraielor, deschideau piste printre hăţişurile încîlcite din jurul pîlcurilor de cocotieri, înaintau cu plăcere prin spaţiile acoperite cu iarbă kunaï. Japo- nezii ripostau bombardînd aceste locuri de trecere, la ore neprevăzute, astfel încît trupele trebuiră în cele din urmă să le evite, înaintînd pe dibuite prin trecerile nesigure oferite de zonele mai puţin încîlcite ale pădurii virgine.

În cursul primei săptămîni a campaniei, jungla fusese cel mai înverşunat duşman al generalului. Divizia fusese prevenită că pădurile din insula Anopopei vor constitui un obstacol formidabil, dar această punere în gardă nu uşură cu nimic sarcina trupelor. În desişurile cele mai adînci ale junglei, un om pierdea o oră ca să înainteze cîteva zeci de metri. În inima pădurii, copaci înalţi de aproape o sută de metri îşi întindeau ramurile joase pe o rază de treizeci de yarzi. Dedesubt creşteau alţi copaci, a căror vegetaţie masivă ascundea vederii trunchiul

uriaşului, şi în puţinele spaţii libere, liane şi ferigi, bananieri sălbatici şi palmieri pitici, flori şi arbuşti, se îmbulzeau într-o încîlceală haotică, se înălţau spre zdrenţele de lumină filtrate pînă acolo, chemînd aerul şi hrana ca nişte şerpi în fundul unui puţ. În adîncul junglei domnea întunericul ca sub un cer de furtună şi nici un suflu nu agita aerul. Acolo totul era umed, abundent, înăbuşitor, ca şi cum pădurea ar fi fost o uriaşă grămadă de cîrpe unsuroase lăsate să se încingă şi să fermenteze sub bolţile unui imens depozit. În această temperatură de seră, frunzele căpătau dimensiuni prodigioase. În aceste adîncimi fierbinţi, jilave, liniştea era necunoscută. Păsările croncăneau, animalele mici ţipau ascuţit, cîte un şarpe se strecura făcînd să foşnească frunzişul— totul pe fondul unei tăceri aproape palpabilă în care puteai să auzi creşterea vegetaţiei într-un freamăt surd, uluitor.

Nici o armată n-ar fi putut să trăiască sau să-şi deschidă drum pe acolo. Oamenii ocoleau desişul junglei, îşi croiau poteci printre tufărişurile mai puţin luxuriante, şi printre pîlcurile de cocotieri; chiar şi acolo privirea lor nu reuşea să răzbată mai departe de douăzeci sau treizeci de yarzi. Astfel, în primele faze ale operaţiei, oamenii nu reuşiră să înainteze decît în grupuri foarte mici, care mergeau aproape bîjbîind. În acest punct lărgimea peninsulei era de numai cîteva mile, şi cu toate că generalul desfăşurase pe acest front două mii de oameni, legătura dintre ei era foarte precară, între două companii de cîte o sută optzeci de oameni, era destul loc ca să se poată strecura orice număr de japonezi. Chiar acolo unde terenul era mai liber, companiile nu izbuteau întotdeauna să stabilească o linie continuă. După o săptămînă de tatonări, conceptul tactic al unui front continuu nu depăşise stadiul unui concept. Puzderie de japonezi rămăseseră în spatele trupelor. Pretutindeni în junglă, şi chiar în întreaga zonă a peninsulei pe care generalul o cucerise, ambuscadele şi hărţuielile se ţineau lanţ, astfel încît muştiucul proeminent al ocarinei părea acoperit de ţepi. Era o zăpăceală teribilă şi continuă.

Generalul se aşteptase la asta, şi îşi luase măsuri în consecinţă. Păstrase în rezervă două treimi din forţele sale, adică şase mii de oameni, care aveau misiunea să asigure aprovizionarea şi să cutreiere jungla laolaltă cu patrulele de securitate. Înaintea declanşării operaţiilor, serviciile de

informaţii îi raportaseră că japonezii dispuneau de cel puţin cinci mii de oameni şi că dintre aceştia doar cîteva sute luaseră contact cu trupele sale. Comandantul japonez, generalul Toyaku, se pregătea desigur pentru o defensivă prelungită. Aceste presupuneri îşi căpătară confirmarea: puţinele avioane de recunoaştere pe care Cartierul General al Armatei le punea la dispoziţia generalului Cummings fotografiaseră o puternică linie de apărare stabilită de Toyaku pe tot frontul dintre contraforturile muntelui şi mare. Cînd Cummings va fi să ajungă la baza peninsulei, va trebui să execute cu trupele sale o mişcare de întoarcere de nouăzeci de grade, avînd ca pivot flancul stîng, spre a face faţă lui Toyaku.

Motivele acestea justificau în ochii lui Cummings încetineala înăintării. Îndată ce trupele sale vor ajunge în faţa liniei Toyaku, va fi esenţial să li se asigure o bună aprovizionare, ceea ce implica deschiderea unui drum pe care să se poată circula în voie. Încă din cea de-a doua zi a invaziei, Cummings ajunsese la concluzia

întemeiată că luptele hotărîtoare se vor desfăşura foarte departe de bazele sale. În acest scop detaşase de îndată o mie de oameni la construirea drumului — folosind pentru început o pistă într-o stare destul de bună, de care japonezii se serviseră pentru transporturile lor motorizate între terenul de aviaţie şi coastă. Geniştii diviziei lărgiră pista şi o pietruiră cu material luat de pe plajă. Dar dincolo de aerodrom pista era rudimentară, aşa că, după prima săptămînă, alţi o mie de oameni fură repartizaţi la lucrările de construire a drumului.

Le trebuiau trei zile spre a executa o mie cinci sute de metri de drum. În acest timp trupele din prima linie îşi continuau înaintarea. După trei săptămîni, parcurseră aproape cincisprezece mile în interiorul insulei, în vreme ce construirea drumului nu acoperi nici jumătate din această distanţă. Mai departe, proviziile trebuiră să fie cărate cu spinarea, ceea ce necesita încă o mie de oameni.

Înaintarea progresa fără incidente, zi cu zi. Comunicatele radiodifuzate nici n-o mai pomeneau. Pierderile erau neglijabile iar linia frontului căpătă în cele din urmă o oarecare formă. Generalul supraveghea activitatea neîntreruptă a oamenilor şi a camioanelor care intrau şi ieşeau din bivuacurile instalate în junglă, din imediata apropiere a plajei, mulţumindu-se din cînd în cînd să cureţe terenul de japonezii care se mai găseau acolo, să construiască drumul şi să împingă frontul înainte, fără să forţeze măsura. Ştia că într-o săptămînă sau două, ori cel mult într-o lună, adevărata campanie abia avea să înceapă.

2

Totul era nou pentru recruţii proaspăt debarcaţi. Se simţeau nenorociţi fiindcă hainele de pe ei erau mai tot timpul jilave. Oricum şi-ar fi ridicat corturile, acestea se prăbuşeau în cursul nopţii. Nu izbuteau să înfigă ţăruşii în pisip, astfel încît să ţină cum trebuie. Cînd începea să plouă, nu aveau altă soluţie decît să-şi strîngă picioarele sub ei şi să spere că păturile nu se vor uda prea tare. În toiul nopţii erau treziţi pentru a face de gardă. Mergeau poticnindu-se la lumina săracă a lunii pînă la cîte o groapă umedă, în care se ghemuiau, tresărind la cel mai mic zgomot,

Erau trei sute de oameni cuprinşi de tristeţe şi amărăciune. Totul li se părea ciudat. Nu se aşteptaseră să facă de corvoadă în plină zonă de luptă. Îi dezorienta contrastul dintre activitatea febrilă din timpul zilei, cu acel necontenit du-te-vino de camioane si ambarcaţii, şi liniştea nopţii cînd totul era învăluit în tăcere. Atunci se făcea mai răcoare şi asfinţitul soarelui dincolo de ape era mai întotdeauna de o mare frumuseţe. Oamenii îşi fumau ultima ţigară, îşi scriau scrisorile, sau încercau să-şi consolideze corturile cu cîte o bucată de lemn, adusă de ape. O dată cu căderea nopţii, zgomotele luptei îşi puneau surdină; pîrîitul îndepărtat al armelor uşoare şi ecoul distant al canonadei păreau să vină din altă lume. Totul era confuz şi complicat, şi cei mai mulţi dintre recruţi primiră cu bucurie ordinul de a se prezenta în sfîrşit la companiile respective.

Croft, însă, nu era mulţumit. Sperase, deşi ar fi fost neverosimil, că unitatea sa de recunoaştere avea să primească pe cei opt oameni de oare avea nevoie şi în ciuda lui i se repartizau — doar patru. Aceasta fusese pentru el picătura care

făcuse să se reverse cupa cu amărăciuni adunate de cînd debarcase împreună cu grupa sa la Anopopei.

Lipsiţi de spectacolul unor lupte, oamenii încercară o primă nemulţumire. Silit fiind să-şi lase jumătate din divizie în garnizoană la Motome, generalul nu chemase la Anopopei decît o parte din ofiţerii şi gradele inferioare din Cartierul General al Diviziei. Li se dădură corturi în bivuacul companiei de comandă a regimentului 460, şi se luă hotărîrea ca cele două comandamente reunite să fie amplasate la umbra unui pîlc de cocotieri, pe o coastă nisipoasă care domina marea.

Grupa lui Croft fusese repartizată la instalarea acestui bivuac. După ce făcuseră două zile de corvoadă pe plajă îşi petrecură restul săptămînii smulgînd buruieni, desfăşurînd sîrmă ghimpată, nivelînd solul pentru corturile popotei. În felul acesta activitatea lor căpătă un caracter de rutină. În fiecare dimineaţă, Croft trebuia să-şi adune oamenii spre a-i duce la lucru fie pe plajă, fie pe şantierul de construcţie al drumului. Astfel se scurse o săptămînă, apoi încă una — fără patrulări.

Croft fierbea. Corvezile acestea, pe care le îndeplinea cu aceeaşi eficienţă ca pe oricare altă sarcină, îl scoteau din fire. Neclintita rutină zilnică îl dezgusta. Sosirea recruţilor îi dădu ocazia să-şi mai descarce năduful. Croft îi remarcase pe plajă mai înainte ca aceştia să fie repartizaţi. Îi urmărise din ochi cum îşi împătureau corturile, cum se prezentau la apelul pentru corvoadă, şi, asemenea unui antreprenor care plănuieşte extinderea şantierului, se complăcuse să calculeze toate patrulele pe care le-ar fi putut comanda dacă ar fi avut la îndemînă un efectiv complet de şaptesprezece oameni.

Cînd află că nu i se dăduseră decît patru oameni, îl cuprinse furia. Socoti că nu avea în total decît treisprezece oameni, cînd, pe hîrtie cel puţin, o unitate de recunoaştere trebuia să numere douăzeci de soldaţi. La Motome, şapte din oamenii aceştia fuseseră repartizaţi cu titlu permanent la serviciile de informaţii ale regimentului, şi astfel erau definitiv pierduţi pentru el. Nu plecau niciodată în patrulare, nu făceau niciodată de gardă, nu erau chemaţi la corvezi, se aflau sub comanda altor gradaţi — aşa că le uitase şi numele. La Motome se văzuse pus în situaţia de a constitui patrule numai din trei sau patru oameni, cînd de fapt acestea ar fi trebuit să cuprindă de două

ori pe atîţia. Şi în tot acest timp se aflaseră în pluton şapte soldaţi în plus asupra cărora nu avea nici o autoritate.

Mînia lui spori cînd descoperi că un al cincilea om, repartizat totuşi în plutonul său, fusese trimis la grupul de comandă. După masa de seară se îndreptă cu paşi mari spre cortul ofiţerilor de la grupul de comandă şi începu să se certe cu căpitanul Mantelli, ofiţer de stat-major.

— Domnule căpitan, va trebui să-mi daţi omul acela din grupul de comandă.

Mantelli era blond, purta ochelari, şi rîdea vesel cu o voce stridentă. În faţa ieşirii năvalnice a lui Croft schiţă un gest batjocoritor de apărare, acoperindu-şi faţa cu amîndouă mîinile.

— O clipă, Croft, zise el rîzînd, nu mă confunda cu vreunul din japonezii ăştia blestemaţi. Ce dracu ţi-a venit să dai buzna aici? Vrei să dărîmi toate lucrurile?

— Domnule căpitan, am dus lipsă de oameni destulă vreme; nu mai merge aşa. Mi-e lehamite să risc pielea băieţilor mei, cînd şapte oameni, fir-ar să fie, stau în cur la grupul de comandă, făcînd pe ordonanţele sau dracu mai ştie ce pentru dumneavoastră ofiţerii.

Mantelli izbucni în rîs. Fuma un trabuc care părea nelalocul lui faţă de chipul său atît de tras.

— Croft, să zicem că ţi-aş da aceşti şapte oameni: cine dracu o să-mi mai aducă hîrtie igienică, dumneata, cînd am nevoie?

Croft îşi încleştă mîinile de marginea mesei şi se uită furios la Mantelli.

— Puteţi glumi cît vreţi, domnule căpitan; eu îmi cunosc însă drepturile. Omul acesta, al cincilea ţine de plutonul meu. Aici la grupa de comandă, îl puneţi să ascută creioane.

Mantelli rîse din nou.

— Să ascută creioane! Dă-o dracului, Croft, nu ai o părere prea bună despre mine. Un vînticel de seară sufla dinspre plajă, făcînd să pocnească foile de pînză ale cortului în formă de piramidă, în care nu se mai afla nimeni în afară de cei doi inşi.

— Ascultă, continuă Mantelli, ştiu, e mai mare ruşinea să n-ai oameni, dar eu ce pot să-ţi fac?

— Puteţi să mi-l daţi pe-al cincilea om. E repartizat la pluton, şi eu sînt sergentul acestui pluton. Am nevoie de el.

Mantelli îşi frecă picioarele pe pămîntul bătătorit al cortului.

— Ştii cum stau lucrurile acolo, la Operaţii? Colonelul Newton intră şi deodată i se pare că ceva nu e în ordine. Suspină şi spune: „Treburile merg cam prost pe aici”, şi să fiu al dracului dacă nu trag tot eu ponosul. Vino-ţi în fire, Croft, tu nu însemni nimic; singurul lucru important este să fie destui scribălăi care să facă faţă nevoilor de la postul de comandă. Îşi răsuci trabucul în gură. Da, acum cînd generalul şi întreg statul său major şi-au fixat aici bivuacul, nu poţi să scapi un scuipat fără să nimereşti în faţa Consiliului de război; o să ţi se mai ia şi alţi oameni din secţie. Şi dacă nu încetezi cu bombănitul, te pun să cureţi panglicile de la maşinile de scris.

— Mi-e totuna. Ori îmi daţi omul, ori mă duc la domnul maior Pfeiffer, la domnul colonel Newton, la domnul general Cummings, nu mă interesează. Plutonul meu n-o să facă de corvoadă pe plajă la infinit; vreau să am toţi oamenii care mi se cuvin.

Mantelli suspină.

— Croft, dacă ţi-am da mînă liberă, i-ai cerceta pe recruţii ăştia ca pe nişte cai de rechiziţie.

— Aşa aş face, domnule căpitan.

— Doamne, nu-mi dai nici un pic de răgaz. Se răsturnă pe scaun, şi trase cu piciorul în masă, o dată sau de două ori. Printre foile cortului putea să vadă plaja, încadrată de un pîlc de cocotieri. Departe de tot, o piesă de artilerie trase un foc.

— Îmi daţi omul, nu-i aşa?

— Da, da, da... zise Mantelli, privindu-l pieziş. Pe nisip, la, vreo sută de metri, recruţii îşi montau corturile. Departe, pe mare, cîteva vapoare Liberty cu ancora lăsată, se mistuiau în pîcla înserării. Bine, am să ţi-l dau pe nenorocitul ăla. Scotoci într-un maldăr de hîrtii, urmări cu degetul o listă de nume şi sublinie pe unul din ele cu unghia.

— Îl cheamă Roth şi e funcţionar. O să faci din el un trăgător dat dracului.

Recruţii mai rămaseră cîteva zile pe plajă. În seara următoare schimbului de cuvinte dintre Croft şi Mantelli, Roth rătăcea trist printre corturi. Omul cu care împărţea cortul, un tînăr fermier cu o fire deschisă, era plecat la cortul unor prieteni şi Roth nu avea nici un chef să se ducă după el. Fusese acolo noaptea trecută, dar, ca de obicei, se simţise străin. Tovarăşul

său de cort şi prietenii acestuia erau cu toţii tineri, abia terminaseră şcoala comunală, rîdeau cu poftă de orice glumă nesărată, se hîrjoneau şi se înjurau pe întrecute. Roth nu ştia niciodată ce să le spună. Simţea o dorinţă vagă să stea de vorbă serios cu cineva. Nu cunoştea pe nimeni mai de doamne-ajută printre recruţi; toţi cei cu care călătorise pe mare fuseseră trimişi care încotro după ce ajunseseră la ultimul punct de triere. De altfel nici aceia nu prezentau interes. „Unul era mai neghiob decît celălalt”, îşi zicea el. Îi preocupau numai femeile.

Se uită cu melancolie la corturile risipite pe nisip. Într-o zi sau două avea să fie vărsat la noua sa unitate şi perspectiva aceasta nu-l bucura cîtuşi de puţin. Auzi, să-l facă puşcaş! Urîtă treabă. Barem să nu-i fi făgăduit că îl vor folosi la scripte. Ridică din umeri. Armata avea nevoie numai de carne de tun. Pînă şi pe el, om cu sănătatea şubredă şi tată de familie, îl făceau puşcaş. Era calificat pentru altceva; îşi luase licenţa, şi era deprins cu lucrările de birou. Dar încearcă să explici asta la armată.

Trecu pe lîngă un cort unde un soldat înfigea nişte beţe în nisip. Se opri, şi îl recunoscu. Era Goldstein, unul dintre cei cu care fusese repartizat la plutonul de recunoaştere.

— Ei, văd că eşti foarte ocupat, zise el.

Goldstein înălţă capul. Să tot fi avut douăzeci şi şapte de ani. Era foarte blond. Ochii săi albaştri aveau o expresie prietenoasă, plină de seriozitate. Se uită la Roth cu atenţie, bulbucîndu-şi uşor ochii, ca şi cînd ar fi fost miop. Apoi lăsă capul într-o parte şi îi zîmbi cu multă căldură. Această mişcare, ca şi concentrarea privirii sale, dădeau de îndată impresia unei mari sincerităţi.

— Tocmai îmi consolidam cortul, spuse el. Toată ziua m-am gîndit în fel şi chip, şi, în sfîrşit, am găsit buba. Cei din armată nu s-au gîndit să facă ţăruşi pentru nisip. Zîmbi cu entuziasm. Atunci m-am dus şi mi-am tăiat nişte crăci din desiş, iar acum îmi fabric nişte beţe. Pun rămăşag că or să ţină pe orice vînt. Vorbea întotdeauna cu multă seriozitate, dar cam repezit, ca şi cînd s-ar fi temut să fie întrerupt. Dacă n-ar fi avut o neaşteptată expresie de tristeţe, accentuată de şanţurile care se lăsau de la nări pînă la colţurile gurii, l-ai fi luat drept adolescent.

— Ideea e foarte bună, spuse Roth. Şovăi o clipă, nu găsi nimic să adauge, şi se aşeză pe nisip. Goldstein se aşternu din nou pe lucru, fredonînd.

— Ce părere ai de locul unde am fost repartizaţi? întrebă el.

Roth ridică din umeri.

— Nu e bine; aşa cum am şi prevăzut.

Roth era mic de statură, avea braţe lungi şi spinarea ciudat de încovoiată. Întreaga lui făptură părea să se năruie; avea nasul lung, pornit în jos, pungi sub ochi, şi umeri căzuţi. Părul tuns foarte scurt îi scotea în relief urechile mari.

— Nu, nu-mi place unde am fost repartizat, repetă el oarecum teatral. Întreaga lui înfăţişare te făcea să te gîndeşti la o maimuţă fragilă şi lugubră.

— Eu cred că am avut totuşi noroc, spuse Goldstein încet. Dacă vrei să ştii, ar fi fost mai rău dacă ne-ar fi vîrît în focul luptelor. Se zice că unităţile de pe lîngă statul major sînt mai bune; poate că o să găsim acolo şi cîţiva băieţi mai cu scaun la cap.

Roth luă un pumn de nisip, pe care-l lăsă să se prefire printre degete.

— La ce bun să-ţi faci iluzii? spuse el. După cum văd eu lucrurile, fiecare pas pe care-l faci în armată e mai rău decît cel

dinainte, şi cel care ne aşteaptă va fi mai rău decît toţi ceilalţi. Roth avea o voce cavernoasă; vorbea atît de rar încît Goldstein începu să dea semne de nerăbdare.

— Nu, nu, eşti prea pesimist, zise el. Apucă o cască şi se folosi de ea ca de un ciocan, ca să înţepenească ţăruşul. Dă-mi voie să te contrazic; cred că nu vezi lucrurile aşa cum trebuie. Lovi de mai multe ori cu casca şi lăsă să-i scape un fluierat oarecum dezamăgit. Oţelul ăsta nu e bun de nimic. Ia te uită, abia am ciocănit cu el în ţăruş şi l-am şi turtit.

Roth zîmbi cu o umbră de dispreţ. Optimismul lui Goldstein îl irita.

— Vorbe goale, numai vorbe goale, spuse el. Adevărul e că în armată nu e chip să răsufli. Aminteşte-ţi de vasul pe care am venit. Ne-au înghesuit înăuntru ca pe nişte sardele.

— Presupun că au făcut tot ce au putut şi ei, îşi dădu părerea Goldstein.

— Tot ce-au putut? Nu cred. Făcu o pauză, ca şi cum ar fi căutat printre obiecţiunile lui pe cele mai convingătoare. Ai văzut cum erau trataţi ofiţerii? Dormeau în cabine de lux, pe cînd noi eram îngrămădiţi în cală ca nişte porci. Şi asta pentru ca să li se bage în cap că sînt un grup aparte, superior nouă. De acelaşi procedeu se foloseşte şi Hitler pentru a-i convinge pe germani de superioritatea lor. Avu senzaţia că e pe punctul de a descoperi ceva profund.

Goldstein ridică mîna.

— Tocmai de aceea noi nu ne putem îngădui o astfel de atitudine. Împotriva ei luptăm. Încreţi furios sprîncenele, ca şi cum propriile sale vorbe ar fi atins în treacăt un punct dureros ascuns în mintea sa. Ah! nu ştiu ce să zic; cred că sînt cu toţii o bandă de antisemiţi.

— Cine? Germanii?

Goldstein nu răspunse imediat.

— Da, rosti el.

— E şi acesta un fel de a privi lucrurile, zise Roth cu oarecare emfază. Totuşi, nu-mi pare să fie atît de simplu, continuă el să-şi dezvolte teoriile.

Goldstein încetă sa-l mai asculte. Îl copleşise o tristeţe adîncă. Pînă în clipa aceea fusese bine dispus; dintr-o dată îşi simţi inima grea. În timp ce Roth îi vorbea, clătina din and în cînd din cap, sau plescăia din limbă — fără nici o legătură cu spusele interlocutorului. Îşi amintea un episod întîmplat în cursul după-amiezei: fusese martorul unei discuţii dintre mai mulţi soldaţi şi un şofer de camion. Şoferul, un flăcău zdravăn cu faţa

rotundă şi roşie, spunea recruţilor care companii erau bune şi care erau cele rele. Ambreiase şi îşi pusese camionul în mişcare, cînd le aruncă peste umăr: „Rugaţi-vă la Dumnezeu să nu vă dea la compania F; acolo îi bagă pe toţi ovreii ăştia blestemaţi". Recruţii izbucniseră în rîs şi cineva strigase după el: „Dacă mă trimit la compania F, demisionez din armată". Şi iar rîsete. Goldstein se înroşi de furie, la amintirea acestei scene. Resimţi însă şi mai intens toată neputinţa sa. Regretă că nu trintise cîteva vorbe băiatului care răspunsese camionagiului. Dar băiatul acela nu avea nici-o importanţă. Încercase doar să se facă interesant. Şoferul de camion era tartorul. Îi revăzu în gînd faţa roşie, de brută, şi fără să vrea îl încolţi frica. Acest ***grobe jung,*** acest ţărănoi, îşi zise el. Se simţea îngrozitor de deprimat; acest soi de mutră se profila îndărătul tuturor pogromurilor împotriva evreilor.

Se aşeză lîngă Roth şi se uită posomorît la mare. După ce Roth isprăvi de vorbit, Goldstein clătină din cap în semn de încuviinţare.

— Pentru ce sînt aşa? întrebă el.

— Cine?

— Antisemiţii. De ce nu se învaţă minte? De ce nu-i trăsneşte Dumnezeu?

Roth rînji:

— Dumnezeu este un articol de lux pe care nu pot să mi-l ofer.

Goldstein îşi deschise palma şi şi-o izbi cu cealaltă mînă făcută pumn.

— Nu-mi intră în cap. Cum poate Dumnezeu să asiste la toate astea, fără să le pună stavilă? Se zice că sîntem poporul ales. Fornăi pe nas cu dispreţ. Ales! Ales pentru ţurăs, pentru necazuri.

— În ceea ce mă priveşte, sînt un agnostic, spuse Roth.

Goldstein îşi privi un timp mîinile, apoi surîse cu tristeţe. Liniile se adînciră în jurul gurii şi buzele căpătară o expresie sarcastică.

— Cînd va bate ceasul, zise el solemn, nu te vor întreba ce soi de evreu eşti.

— Cred că îţi faci prea multe griji în privinţa asta, zise Roth. Se întrebă de ce existau pe lume atîţia evrei cu capetele împuiate cu tot felul de poveşti de adormit copiii. Părinţii săi, cel puţin, erau moderni. Goldstein, însă, arăta ca un bunic

dărîmat de ani, care geme şi blesteamă tot timpul, convins că va pieri de o moarte violentă. Evreii îşi fac prea mult sînge rău, continuă el. Îşi frecă nasul său lung şi trist. „Goldstein e un băiat ciudat, se gîndi. Se entuziasmează din te miri ce, ca un neghiob; cu toate acestea e de-ajuns să înfiripi o discuţie de natură politică sau economică, ori să ataci un subiect din actualitate, ca să îndrepte imediat conversaţia pe făgaşul antisemitismului, aşa cum fac toţi evreii.”

— Daca nu ne-am face noi sînge rău, zise Goldstein cu amărăciune, nimeni nu şi-ar mai face.

Pe Roth toate acestea îl scoteau din sărite. Doar pentru că era şi el evreu, toţi evreii îşi închipuiau că trebuia să reacţioneze la fel ca ei. Încerca un simţământ de frustare. Desigur, multe din nenorocirile sale se datorau faptului că era evreu, dar aceasta era o simplă nedreptate; nu-l interesa prea mult problema evreiască şi nici nu condamna întîmplarea care făcuse să se nască evreu.

— Lasă, n-are rost să vorbim despre asta.

Şedeau pe nisip şi contemplau strălucirea purpurie a asfinţitului. După un timp, Goldstein îşi consultă ceasul, apoi se uită iarăşi spre soarele care se cufundase aproape în întregime sub linia orizontului.

— Cu două minute mai tîrziu decît ieri, spuse el lui Roth. Îmi place să ţiu astfel de socoteli.

— Am avut o dată un prieten care lucra la Oficiul meteorologic din New York, zise Roth.

— Da? întrebă Goldstein. Ştii, mi-am dorit întotdeauna să lucrez în domeniul ăsta. Dar pentru aşa ceva îţi trebuie o pregătire temeinică. Presupun că se fac o mulţime de calcule.

— Prietenul meu a studiat la universitate, admise Roth. Prefera acest gen de conversaţie. Se preta mai puţin la controverse. Da, a studiat la universitate, repetă el. Dar asta n-are importanţă: a avut pur şi simplu mai mult noroc decît cea mai mare parte dintre noi. Eu am absolvit universitatea la New York, dar nu m-am ales cu nimic de pe urma ei.

— Cum poţi să spui aşa ceva? întrebă Goldstein. Ani de-a rîndul am visat să fiu inginer. Gîndeşte-te numai ce minunat e să poţi desena tot ce vrei! Suspină trist, apoi zîmbi. Dar nu mă plîng. Am avut destul noroc.

— Te descurci tot atît de bine şi fără universitate, îl asigură Roth. Personal, nu găsesc că o diplomă îţi este de prea mare folos cînd cauţi de lucru. Fornăi cu amărăciune. Ştii, am dus-o doi ani fără să găsesc de lucru. Ştii ce înseamnă asta?

— Mie-mi spui? zise Goldstein. Eu am avut întotdeauna de lucru, dar de anumite slujbe nici nu merită să vorbeşti. Surîse în semn de dezaprobare. La ce bun să te plîngi? întrebă el. La urma urmei, ne-am descurcat destul de bine. Întinse mîna cu palma în sus. Sîntem căsătoriţi şi unul şi altul, şi avem fiecare copii. Ai copii, nu-i aşa?

— Da, zise Roth. Îşi scoase portofelul şi Goldstein putu să desluşească în lumina tulbure a înserării trăsăturile unui băieţel drăguţ, de vreo doi ani. E frumos micuţul tău, spuse eL Şi nevastă-ta este... foarte plăcută la vedere. Soţia lui Roth era o femeie lipsită de graţie, cu un obraz rotofei.

— Aşa cred şi eu, zise Roth. Privi imaginea nevestei şi copilului lui Goldstein şi îi întoarse automat complimentul. Simţea o căldură plăcută cînd se gîndea la fiul său. Îşi aminti cum îl trezea băieţelul duminica dimineaţa. Nevastă-sa lua copilul în patul lor, iar micuţul se aşeza călare pe pîntecele tatălui, îl trăgea de perii de pe piept şi chiuia de plăcere. Simţea fiori de încîntare şi în acelaşi timp de regret, cînd revedea clipele acelea, căci îşi dădea seama că nu ştiuse să se bucure îndeajuns de fiul său, pe vremea cînd se aflau împreună. Se supăra cînd îl trezea din somn, iar acum era uluit că putuse să treacă pe lîngă o fericire atît de mare, fără să o preţuiască aşa cum ar fi trebuit. Avea impresia că în momentul acela era pe punctul de a-şi înţelege propriul său eu, de a şi-l tălmăci fundamental; încerca o senzaţie de mister şi descoperire, ca şi cum ar fi găsit nişte punţi şi nişte abisuri invizibile în cuprinsul cenuşiu şi familiar al existenţei sale. Ştii, zise el, viaţa asta e plină de ciudăţenii.

Goldstein oftă.

— Da, răspunse el molcom.

O undă de simpatie îl împinse pe Roth spre Goldstein. „Făptura lui are ceva care te atrage, îşi zise. Numai unui bărbat poţi să-i destăinui toate gîndurile care-ţi trec print cap. O femeie trebuie să se ocupe de copii şi de toate mărunţişurile zilnice”.

— Sînt o mulţime de lucruri pe care nu le poţi spune unei femei, zise Roth.

— Nu sînt de aceeaşi părere, spuse Goldstein cu căldură. Mie îmi place să stau de vorbă cu nevastă-mea. Între noi domneşte o camaraderie minunată. Ea înţelege atît de bine lucrurile. Făcu o pauză, ca şi cum ar fi căutat cuvîntul potrivit care să-i exprime gîndul. Nu ştiu de ce, dar cînd eram de optsprezece sau nouăsprezece ani aveam altă părere despre femei. Le doream, şi atîta tot. Obişnuiam să mă duc la prostituate; îmi amintesc că mă scîr- beau, dar peste o săptămînă mă duceam iarăşi la ele. Privi o clipă apa, apoi zîmbi cu înţelepciune. După

ce m-am căsătorit, am înţeles multe lucruri despre femei. Totul e atît de deosebit de ceea ce gîndeşti cînd eşti copilandru. Chestia aceea... îşi pierde din importanţă, nu ştiu dacă mă înţelegi. Femeile, adăugă el solemn, nu pun acelaşi preţ pe asta, cum punem noi. Ele văd lucrurile altfel.

Roth fu ispitit să-i mai pună lui Goldstein întrebări în legătură cu nevastă-sa, dar şovăi. Cuvintele interlocutorului îi uşurau sufletul. Îndoielile, suferinţele pe care le resimţea ascultînd pălăvrăgelile soldaţilor despre aventurile lor amoroase, se mai alinau.

— E adevărat, admise el cu plăcere. Pe femei nu le interesează. Îl simţea foarte aproape pe Goldstein; era ca şi cum ar fi împărtăşit

împreună o mare ştiinţă. Omul acesta plin de înţelegere şi bunătate n-ar putea face rău nici unei muşte, îşi zise el. Căpătase chiar certitudinea că Goldstein ţine la el,

— E bine aici pe nisip, zise Roth cu glasul său adînc.

Văzute în lumina lunii, corturile păreau împodobite cu o pulbere argintie, iar plaja sclipea la marginea apei. Pe Roth îl năpădeau gînduri anevoie de exprimat. Goldstein era un suflet frate, un adevărat prieten. Suspină. Un evreu nu poate găsi înţelegere decît tot la un evreu.

Ideea aceasta îl demoraliză. De ce trebuie să fie astfel? Îşi luase diploma universitară, avea educaţie, era mai presus decît majo-ritatea celor de aici, dar la ce îi serveau toate acestea? Singurul om cu care merita să stea de vorbă, se comporta ca un evreu bătrîn şi bărbos.

Şedeau pe nisip şi păstrau tăcerea. Luna dispăru îndărătul unui nor iar plaja se cufundă în beznă şi în linişte. Zgomote surde de conversaţie şi de rîsete răzbăteau uneori din corturi ajungînd prin noapte pînă la ei. Roth îşi zise că peste cîteva minute va trebui să se înapoieze la cortul său. Se îngrozea la gîndul că va fi iarăşi trezit pentru a face de gardă. Zări un soldat care venea spre ei.

— Cred că e Buddy Wyman, spuse Goldstein. E băiat de treabă.

— Vine şi el cu noi la plutonul de recunoaştere? întrebă Roth.

Goldstein încuviinţă, clătinînd din cap.

— Da, cînd am aflat că va trebui să mergem în acelaşi loc, am hotărît să dormim în acelaşi cort, dacă bineînţeles ne vor lăsa.

Roth zîmbi acru. Ar fi trebuit să-şi închipuie. Cînd Wyman se aplecă pentru a intra sub cort, el se dădu la o parte şi aşteptă ca Goldstein să facă prezentările.

— Cred că ne-am mai văzut cînd s-au făcut repartizările, zise el.

— Da, desigur, îmi amintesc de dumneata, spuse Wyman afabil. Era un tînăr zvelt, cu părul deschis la culoare şi cu faţa osoasă. Se lăsă să cadă pe o pătură şi căscă. Nu credeam să stau atîta la taifas, se scuză el întorcîndu-se către Goldstein.

— Lasă astea, spuse Goldstein. Am consolidat, cortul şi cred că noaptea asta o să stea în picioare. Wyman cercetă cortul şi observă ţăruşii. — Oh, grozav! exclamă el. Îmi pare rău că n-am fost aici ca să-ţi dau o mînă de ajutor, Joe.

— Nu face nimic, zise Goldstein.

Roth avu senzaţia că e de prisos. Se ridică, întinzîndu-se.

— Cred că am s-o şterg, spuse el, fricţionîndu-şi cu mîna braţul slăbănog.

— Mai stai puţin, stărui Goldstein.

— Nu. Vreau să dorm puţin înainte de a intra de gardă.

Roth plecă tîrîndu-şi picioarele prin întuneric. Îşi zise că prietenia lui Goldstein nu era chiar atît de valoroasă. „E prea superficial. N-are, din păcate, nici un fel de profunzime."

Oftă. Picioarele sale făceau un zgomot ciudat prin nisip, de parcă s-ar fi bălăcit în noroi.

— Desigur, spunea Polack, sînt tot felul de mijloace ca să te descurci. Îşi repezi falca proeminentă spre Steve Minetta şi rînji. Nu există să nu te poţi descurca.

Minetta nu avea decît douăzeci de ani, dar părul i se răzise de ajuns spre a-i lăsa fruntea pleşuvă. Purta o mustăcioară pe. care o îngrijea cu meticulozitate. Fiindcă i se spusese odată că seamănă cu William Powell[1], se pieptăna în aşa fel încît să sporească asemănarea.

— Nu pot să fiu de acord, zise el. Sînt cazuri cînd nu te poţi descurca.

— Ce tot vorbiţi acolo? vru să afle Polack. Se răsuci pe pătură, ajungînd cu faţa spre Minetta. „Ascultă ce mi s-a întîmplat. Odată, la măcelărie, am ales o găină tăiată pentru o clientă, o baborniţă. Pe nesimţite, am încercat să şterpelesc una din cele două bucăţi de grăsime de pe burta pasării". Făcu o pauză, pentru a spori efectul celor spuse; Minetta făcu haz de rînjetul care schimonosi gura lui Polack.

— Da? Şi pe urmă? întrebă el.

— Cum ţi-am spus, baborniţă nu mă scăpa din ochi. Cînd am început să împachetez pasărea, mi-a zis: „Unde e cealaltă bucată de grăsime?" Eu mă uit la ea şi zic: „Ce să faci cu ea madam, e împuţită; şi pasărea o să capete un gust de putreziciune". Baborniţa a scuturat din cap şi a spus: „A mea să fie paguba, tinere. Pune-o la loc" Ce puteam să fac? Am pus totul la loc.

— Şi atunci, cum te-ai descurcat?

[1] Actor de cinema din S.U.A.

— Înainte de a-i da pachetul, am avut grijă să sparg fierea găinii. După aia a căpătat sigur gust de căcat.

Minetta săltă din umeri. Lumina pătrundea îndeajuns în cort spre a-i îngădui să desluşească chipul lui Polack. Acesta zîmbea lărgin-du-şi gura pînă la urechi. Minetta găsea că vecinul său e tare hazliu cu cei trei dinţi lipsă în partea stîngă a gurii.

Polack nu împlinse încă douăzeci şi unu de ani, dar ochii săi aveau o expresie de şmecherie şi neruşinare, iar cînd rîdea, pielea i se zbîrcea ca la un om în toată firea. Minetta nu se simţea tocmai în

largul său în tovărăşia lui Polack. Se temea că nu va fi în măsură să-i ţină hangul.

— Las-o mai încet cu lăudăroşeniile! zise Minetta. Cu cine-şi închipuia Polack ăsta că are de-a face, de-i toarnă asemenea gogoşi?

— E adevărul adevărat, spuse Polack cu imputare în glas. Avea un fel propriu de a stîlci cuvintele.

— E adevăul adevăat, îl maimuţări Minetta.

— Îţi place, eh? întrebă Polack.

— Nu mă plîng, zise Minetta. Vorbeşti ca dintr-o carte de istorioare hazlii. Căscă. În orice caz, cu armata n-ai să te poţi juca.

— Pînă acum m-am descurcat destul de bine, zise Polack.

— Cîtă vreme eşti în armată, e greu să zici că te poţi descurca, opină Minetta. Se plesni cu palma peste frunte şi se ridică în capul oaselor. Blestemaţii ăştia de ţînţari! exclamă el. Cotrobăi sub perna făcută dintr-un prosop înfăşurat în jurul unei cămăşi murdare, şi scoase o loţiune împotriva înţepăturilor de ţînţari. Ce viaţă păcătoasă! mormăi el, ungîndu-se pe faţă şi pe mîini. Se lăsă într-un cot, aprinse o ţigară, dar îşi aminti că nu au voie să fumeze. Ei, să-i ia dracu, spuse el tare, după o secundă de şovăială. Instinctiv, ascunse totuşi ţigara în căuşul palmei. Nu-mi place să trăiesc ca un porc, reluă Minetta, întorcîndu-se spre Polack. Îşi bătu cu palma perna. Să dormi pe rufele tale murdare, să porţi haine murdare... Ăsta nu mai e trai!

Polack ridică din umeri. Era penultimul într-o familie de şapte copii şi pînă în ziua cînd îl internaseră la un orfelinat, dormise pe o pătură întinsă pe jos, lîngă o sobă cu cărbuni, instalată în mijlocul încăperii. Cînd, pe la mijlocul nopţii, focul începea să se stingă, primul copil căruia i se făcea frig se scula şi băga din nou cărbuni în sobă.

— Nu e chiar aşa de rău să porţi haine murdare, zise Polack. Izgoneşte ploşniţele. Se deprinsese să-şi spele singur rufăria încă de la vîrsta de cinci ani.

— Se poate o porcărie mai mare? întrebă Minetta. Să-ţi miroşi propria putoare, sau să fii mîncat de ploşniţe. Se gîndea la hainele sale civile. Pe toată strada nu se găsea om mai elegant decît el; era primul care învăţa cei mai noi paşi de dans. Acum purta o cămaşă cu două numere mai mare. Ştiţi bancul

cu ţoalele de la armată? rosti el. Au numai două numere: cele prea largi şi cele prea strîmte.

— Îl ştiu, zise Polack.

— Oooh! Îşi amintea cum în fiecare după-amiază îşi pierdea cîte o oră îmbrăcîndu-se şi pieptănîndu-se cu grijă; şi o făcea cu plăcere chiar cînd nu se ducea nicăieri. Spune-mi cum să scap de armată, şi eu am să-ţi spun cum sa te descurci în orice ocazie.

— Există mijloace, zise Polack.

— Desigur, există mijloace să ajungi şi în rai, dar cine merge vreodată acolo?

— Există mijloace, repetă misterios Polack, clătinînd din cap în întuneric. Minetta nu-i vedea decît profilul şi îşi spunea că nasul încovoiat şi falca lungă, răsfrîntă peste gingiile intrate înăuntru îl făceau să semene cu o caricatură a Unchiului Sam.

— Ei, spune, ce mijloace? întrebă el.

— Nu eşti destul de curajos pentru aşa ceva, zise Polack.

— Nu văd cum ai scăpa tu de armată, stărui Minetta.

Glasul lui Polack era şcîrţîit şi caraghios.

— Mie-mi place armata, spuse el.

Minetta începea să-şi iasă din fire. Nu era chip să-i pui capac lui Polack.

— Mai du-te dracului! se răsti el.

— Ba du-te tu dracului!

Se întoarseră cu spatele unul la altul şi încremeniră potoliţi în păturile lor. Dinspre ocean venea un fel de pîclă; Minetta simţi că îl scutură un fior. Se gîndea la plutonul de recunoaştere în care fuseseră vărsaţi amîndoi şi se întrebă cu un vag fior de nelinişte dacă va fi în stare să intre în linia întîia. În timp ce lăsa somnul să-l fure, se vedea ca prin vis, plimbîndu-se pe străzile oraşului; cu însemnele „Campaniei peste Mări” prinse la tunică. Îşi dădu seama însă că perspectiva înapoierii acasă era încă foarte îndepărtată şi frica de linia întîia îl cotropi iarăşi. Auzi zgomotul îndepărtat al unei canonade şi îşi trase pătura în sus, peste umeri. Aceasta îi cree o senzaţie plăcută.

— Hei! Polack! strigă el.

— Ce...e? bolborosi Polack, care aproape adormise.

Minetta uitase ce voia să spună.

— Crezi că o să plouă la noapte? întrebă el la întîmplare.

— Cu găleata.

— Mda, zise Minetta, închizînd oghii.

În aceeaşi noapte Croft discuta cu Martinez despre noua ordine de bătaie a plutonului. Stăteau ghemuiţi pe pături, sub cortul lor.

— Mantelli ăsta e un macaronar caraghios, zise el.

Martinez ridică din umeri. Italienii erau deopotrivă cu spaniolii, sau cu mexicanii. Nu-i plăcea genul ăsta de conversaţie.

— Cinci oameni noi, mormăi el gînditor. Gogeamite plutonul. Zîmbi în întuneric şi-l plesni uşor peste umăr pe Croft. Rareori se întîmpla să dea dovezi de afecţiune. În unitatea asta multă tevatură acum, nu? adăugă el după o clipă.

Croft clătină din cap.

— Să mă ia dracu dacă ştiu. Îşi drese glasul. Ia ascultă, Mîncător-de-Japonezi, aş vrea să-ţi spun ceva. Am să fac o nouă împărţire în două grupe; m-am gîndit să păstrez pe cei mai mulţi din oamenii vechi într-o grupă şi să mai fac una cu tine şi cu Toglio.

Martinez îşi duse degetul la nasul său subţire şi acvilin.

— Veche grupă cu Brown?

— Da.

— Red, caporal la Brown? întrebă iarăşi Martinez.

Croft pufni.

— Pentru nimic în lume nu l-aş alege pe Red. Băiatul ăsta nu ştie să asculte de porunci; cum dracu ar putea să poruncească altora? Apucă un băţ şi se lovi peste jambiere. M-am gîndit la Wilson, zise el. Dar Wilson nu ştie nici să citească o hartă.

— Gallagher?

— Mi-ar place Gallagher. Dar prea e mereu cu capsa pusă. Şovăi o clipă. Am să-ţi spun. L-am luat pe Stanley. Brown mi-a împuiat urechile tot lăudîndu-l pe Stanley. Mi-am zis că e făcut să se înţeleagă cu Brown.

Martinez ridică diu umeri.

— Plutonul tău.

Croft rupse băţul în două.

— Ştiu, Stanley este cel mai sfruntat linguşitor din pluton, dar vrea să fie caporal, ceea ce nu se poate spune despre Red sau despre Wilson. Dacă nu corespunde, îl zbor şi cu asta basta.

Martinez încuviinţă clătinînd din cap.

— Numai să-i încerci, aş zice. Se uită la Croft. Spui eu am grupă cu oameni blestemaţi care sînt... care ***sînt noi?***

— Aşa e. Îl bătu pe umăr. Martinez era singurul om din pluton la care ţinea; se îngrijea de ei aproape părinteşte — ceea ce era cu totul contra firii sale. Am să-ţi spun ceva, Mîncător-de-Japonezi, vorbi el repezit. Ai trecut prin mai multe decît toţi oamenii din pluton, chiar şi decît mine. După cum socotesc eu, am să mă folosesc de grupa oamenilor vechi pentru patrulare,

fiindcă ştiu ce au de făcut. Deocamdată, grupa cu oameni noi o să huzurească. De aia vreau s-o comanzi tu.

Martinez păli. Chipul său era lipsit de expresie, dar un ochi îi clipi nervos de cîteva ort.

— Brown nervi răi, zise el.

— Da' mai dă-l dracului pe Brown! De cînd cu chestia bărcilor de cauciuc, s-a învîrtit, lăsînd greul pe spinarea altora. Acum e rîndul lui. Să te mai odihneşti şi tu, dragul meu.

Martinez îşi pipăi în treacăt cureaua.

— Martinez al dracului bun cercetaş, spuse el cu mîndrie. Brown bun băiat, dar nervii lui... nu buni. Eu rămîn echipa veche, da?

— Cea nouă o să huzurească.

Martinez clătină din cap.

— Oameni noi nu cunosc pe mine. Nu-mi place. La dracu, nu bine. Se învîrtoşi, în efortul de a-şi traduce sentimentele în englezeşte. Dau ordin... ceartă. Nu ascultă pe mine.

Croft clătină din cap. Argumentul nu era lipsit de valoare. Ştia totuşi cît îi era de frică lui Martinez. Uneori, noaptea, îl auzea ge- mînd. Pe Martinez îl chinuiau atunci visele rele. Cînd îl atingea pe umăr, ca să-l trezească, acesta sărea ca o pasăre speriată, gata să-şi ia zborul.

— Eşti sigur. Mîncătorule-de-Japonezi?

— Da.

Ce băiat cumsecade acest Mîncător-de-Japonezi, cugeta Croft. Existau mexicani buni şi mexicani răi, dar pe cei buni nimeni nu-i întrece.

„Un om adevărat nu-şi părăseşte meseria", îşi zise el. Simţi un neobişnuit val de afecţiune pentru Martinez.

— Ce mai pui de lele îmi eşti! îi spuse el.

Martinez îşi aprinse o ţigară.

— Brown frică, Martinez frică, dar Martinez mai bun cercetaş, rosti el încet. Ochiul lui stîng continua să i se bată. S-ar fi zis că devenită transparentă, pleoapa îi trăda bătăile neliniştite ale inimii.

MAŞINA TIMPULUI

JULIO MARTINEZ

POTCOVEŞTE IAPA

Un mexican mic de stat, zvelt, foarte frumos, cu părul ondulat şi îngrijit, cu trăsături mărunte, ascuţite. Trupul său avea eleganţa şi graţia unui cerb. Şi, asemenea cer- bilor, capul său nu-şi găsea niciodată astîmpărul. Avea ochi căprui, lichizi şi foarte vioi, de parcă ar fi fost oricînd gata s-o ia la fugă.

Şi băieţaşii mexicani se înnebunesc după legendele americane; şi ei vor să fie eroi, aviatori, amanţi, financiari.

Julio Martinez, un băieţaş de opt ani, merge pe străzile împuţite ale oraşului San Antonio; asta se întîmplă în 1926. Se împiedică de pietricele şi priveşte cerul Texasului. Ieri a văzut un avion rotin- du-se prin văzduh; fiindcă este foarte mic, speră să mai vadă astăzi şi alt avion.

(„Cînd eu mare, fac avioane care zboară.”)

Pantalonii scurţi, albi, îi ajung pînă la jumătatea coapselor. Cămaşa albă, deschisă la piept, lasă să i se vadă braţele de băieţaş, subţiri şi pîrlite de soare. Părul îi este negru şi inelat. Un mexican mic şi şmecher.

Profesorul mă iubeşte, mama mă iubeşte, mama mea voinică şi grasă cu acel miros care e numai al ei; braţele ei sînt puternice şi pieptul moale; noaptea, în cele două cămăruţe, îi aude pe mama şi pe tata, trop-trop, trop-trop; pufneşte în pernă. („Cînd eu mare, fac avioane care zboară.”)

În cartierul mexican străzile nu sînt pavate, şi în caniculă atîrnă mici streaşini de lemn. Aspiri praf, miros de petrol, de untură, adulmeci duhoarea puturoasă a tumorilor cailor de povară şi a bătrînilor ştirbi care-şi sug luleaua.

Mama îl scutură, îl ocărăşte pe spanioleşte. „Leneşule, du-te şi cumpără un ardei iute şi o livră de fasole.” El ia în palmă moneda rece.

„Mamă, cînd eu mare zbor cu avion.”

„Tu eşti băieţelul meu cuminte (atingerea umedă, arzătoare a buzelor ei, mirosul de carne), acum du-te şi cumpără-mi ce ţi-am spus.”

„Sînt multe lucruri pe care am să le fac, mamă”.

Ea rîde. „Ai să cîştigi bani, ai să ai moşii, dar acum şterge-o.”

Băieţaşii mexicani cresc; le mijeşte barba, ca o vie minusculă pe povîrnişul bărbiei. Cînd eşti liniştit şi sfios, e greu să-ţi găseşti o fată.

Ysidro e fratele său mai mare; are douăzeci de ani şi se îmbracă foarte şic. Pantofii lui sînt maro cu alb; poartă favoriţi lungi de două degete. Julio îl ascultă cu luare aminte.

„Îmi învîrtesc bine treburile. Fete înalte. Fete blonde platinate; Alice Stewart, Peggy Reilly, Mary Hennessey. Protestante."

„Mă culc cu toate cum vreau."

Ysidro rîde. „Tu faci dragoste ca puştii. Mai tîrziu ai să te şmechereşti. Ai să înveţi şi tu să mînuieşti femeia ca pe o chitară."

Julio face dragoste la cincisprezece ani. Pe strada cu pămînt bătătorit e o fetiţa care nu poartă pantaloni. Isabel Flores, o fetiţă murdară. Face dragoste cu toţi băieţii.

„Julio, eşti dulce, dulce, atît de dulce."

Sub copac, în dosul casei pustii, în beznă. „Julio, precum cîinii, okay?"

Simte o greaţă dulceagă care îl îmbolnăveşte. („Fetele protestante mă iubesc, am să cîştig mulţi bani.")

„Isabel, cînd o să fiu mare o să-ţi cumpăr multe rochii."

Trupul catifelat şi jilav al fetiţei se destinde. „Rochii? întreabă ea. Ce culoare or să aibă?"

Julio Martinez e băiat mare acum, mare financiar; lucrează într-un birt ieftin. La tejghea. Miros plin, bogat, de porc fript, de usturoi împănat în cîrnaţi pe grătar. Joe şi Nemo, Harpy şi Dick. Birtul se numeşte ***White Tower.*** Slănină pe o farfurie încinsă şi grăsime; grăsime rîncedă, s-o rîcîi cu cuţitul. Martinez poartă un veston alb.

Texanii sînt uneori nerăbdători. „Hei, băiete, dă-i zor eu chiléle."

„Da, domnule."

Prostituatele se uită peste capul lui, de parcă n-ar exista. „Foarte pipărat, băiete." ‘

„Da, domnişoară."

Farurile automobilelor strălucesc într-un fel de vîltoare electrică. Picioarele îl dor pe pardoseala de ciment. („Am să cîştig mulţi bani.")

Dar nu găseşti pe toate cărările slujbe care să aducă mulţi bani. Ce poate să facă un tînăr mexican la San Antonio? Poate să lucreze la tejgheaua unui birt prăpădit; poate să fie comisionar de hotel; poate să culeagă bumbac — angajat sezonier; poate să deschidă o prăvălioară; nu poate să fie doctor, avocat, mare negustor, patron.

Poate să facă dragoste.

Rosalita are burtă mare; o burtă aproape tot atît de mare ca a tatălui ei, Pedro Sanchez. „Ai să te însori cu fata mea;" spune Pedro.

„Da". Se găsesc însă fete mai drăguţe decît Rosalita. „Oricum, e timpul să te însori."

„Da." (Rosalita o să se îngraşe ca o purcea; prin casă or să alerge copii. Trop-trop, trop-trop, pufneşte în pernă. El o să sape şanţuri pe margine de drum.)

„În orice caz, tu ai fost primul.”

„Da.” (Nu fusese el de vină. Sheik, Ramses, Golden Trojan erau totuşi mărci bune. Cîteodată cumpără de doi dolari din cei douăzeci pe care-i cîştigă pe săptămînă.)

„Am să vorbesc cu señora Martinez.”

„Da. Dacă vrei.”

Noaptea supărările atîrnă greu. Rosalita e fragedă, dar sînt fete şi mai fragede. Julio calcă pe străzile cu pămînt bătătorit. Au început să le paveze.

Obosit? Neliniştii? Vrei să scapi de o fată? Înrolează-te în armată.

În 1937 Martinez e soldat. În 1939 e tot soldat. Nu l-au gradat. Drăguţ, sfios mexican, cu purtări frumoase. Ţinuta sa este întotdeauna fără cusur şi asta e de ajuns ca să fii trimis la cavalerie.

Sînt şi corvezile. Pliveşti grădinile ofiţerilor, eşti chelner la petrecerile lor. Îţi ţesali calul după ce l-ai călărit; dacă este iapă, o cureţi sub coadă. E cald în grajduri şi miroase a cal. („Am să-ţi cumpăr multe rochii.”) Un soldat îşi loveşte calul peste cap. Numai aşa pricepe scîrba asta cu patru labe. Calul nechează de durere, scormoneşte pămîntul cu cele patru copite. Soldatul îl loveşte, iarăşi. Scîrba asta a încercat astăzi să mă zvîrle din şa. Poartă-te cu bidiviul ca şi cînd ar fi un tuciuriu; numai aşa o să-şi bage minţile în cap.

Martinez iese din boxa lui. Abia atunci îl zăreşte soldatul. „Hei, Julio, zice el, să-ţi ţii gura.”

Îl trece un fior. („Hei, băiete, dă-i zor cu chiléle.”)

Clatină din cap, zîmbeşte. „Imediat”, spune Martinez.

Fortul Riley este mare şi verde; clădirile cazărmilor sînt de cărămidă roşie, Ofiţerii locuiesc în căsuţe drăguţe cu grădini. Martinez e ordonanţa locotenentului Bradford.

„Julio, azi ai să-mi lustruieşti bine cizmele?”

„Da, domnule locotenent.”

Locotenentul îşi toarnă de băut. „Bei un pahar, Martinez?”

„Mulţumesc, domnule locotenent.”

„Azi vreau să te ţii de curăţenie.”

„Da, domniile locotenent Mă ţin.”

Locotenentul îi face cu ochiul.

„Să te îngrijeşti ca de casa ta.”

„Da, domnule locotenent.”

Locotenentul şi nevastă-sa pleacă la plimbare. „Cred că eşti cea mai bună ordonanţă pe care am avut-o vreodată, Hooley” spune doamna Bradford.

„Mulţumesc, coană.”

Cînd se fac noii gradaţi, Martinez capătă gradul de caporal. Prima oară cînd face exerciţii cu o grupă este atît de înfricoşat încît abia i se mai aud comenzile. („Să’ mă ia dracu dacă primesc să-mi poruncească un mexican!”) „Grupă, la stînga, la stînga pe grupe. La stînga-mpreee-jur, înainteee marş, la stînga-mpreee-jur, înainteee!” (Trebuie să fiţi conştienţi de propriile voastre răspunderi; nimic nu e mai greu pe lume decît să fii un gradat perfect. Ferm şi distant, ferm şi distant; acesta e cuvîntul cheie.) .,(CO-LOA-NĂ la DREAP-TA!” Bocancii bătătoresc argila roşie, sudoarea curge. Ţropa, trop, trop, trop, tropa, trop, trop, trop. (Mă culc cu toate fetele albe, cu toate fetele protestante, ferm şi distant. AM SĂ FIU UN BUN GRADAT.)

Grupăăă, stai!! Pe loc reee-paus!

Martinez e vărsat în divizia de infanterie a generalului Cummings. Pleacă peste mări, caporal într-un pluton de recunoaştere.

Cîte descoperiri mai face. Poţi să te culci cu fetele australiene. Străzile din Sydney, fata blondă cu pistrui, care îl ţine de mînă. „Eşti teribil de drăguţ, Joolie.”

„Şi tu eşti drăguţă.” Gustul berei australiene, şi soldaţii australieni care îl tapează de cîte un dolar.

„Yank, n-ai un şiling sau doi?”

„Yank? Okay!” bîlbîie el.

Prostituata blondă cu care face dragoste! „Ah, ce podoabă mai ai, Joolie, ce straşnică podoabă. Ia-o de la început!”

„Îndată.” („Mă culc cu doamna locotenent Bradford, cu Peggy Reilly şi cu Alice Stewart, am să fiu un erou.”)

Martinez se uită la un fir de iarbă. Fii-i — iuuu! Glonţul se pierde şuierînd în junglă. Martinez se tîrăşte, se strecoară în dosul unui buştean. Fii — iuuu! Grenada atîrnă greu în mîna lui. O ridică în sus, îşi îngroapă capul în tainiţa adîncă a

braţelor. (Bra- ţele mamei sînt puternice şi pieptul îi este moale.) BUUU- BRRUUUMMM!

„I-ai venit de cap ticălosului?”

„Unde dracu e?”

Martinez se tîrăşte centimetru cu centimetru. Japonezul zace pe spate cu bărbia profilată pe cer. Maţele albe desenează o floare pe un fond roşu.

„I-am venit de hac.”

„Eşti un om de nădejde, Martinez!”

Pe Martinez îl fac sergent. Şi băieţaşii mexicani se înnebunesc după legendele americane. Dacă nu pot fi aviatori, financiari sau ofiţeri, pot fi oricînd eroi. Nu e nevoie să se împiedice de pietricele şi să privească cerul Texasului. Orice zdrenţăros poate fi erou.

Dar asta nu te face protestant alb, ferm şi distant.

3

O altercaţie era cît pe-aci să se işte la popota ofiţerilor. De vreo zece minute, locotenent-colonelul Conn se lansase într-o tiradă împotriva sindicatelor muncitoreşti şi locotenentul Hearn îşi pierduse răbdarea. În locul acesta nu era uşor să-ţi păstrezi cumpătul. Amenajată în mare-grabă, popota nu era destul de încăpătoare pentru cei patruzeci de ofiţeri; în cele două corturi puse cap la cap, abia încăpeau şase mese, douăsprezece bănci şi o bucătărie de campanie. Ceva mai mult, operaţiunile militare fiind abia la început, meniul ofiţerilor nu se îmbunătăţise încă în raport cu cel al trupei. O dată sau de două ori li se serviseră prăjituri sau tarte, iar într-o zi căpătară salată fiindcă cineva făcuse rost de o ladă cu roşii de la un vas în trecere; în general însă mesele erau proaste. Şi cum ofiţerii îşi plăteau mîncarea din indemnizaţia lor de hrană, resimţeau destul de amar această stare de lucruri. Fiecare fel era salutat cu un murmur de dezgust, atenuat de îndată cu prudenţă, căci şi generalul mînca la popotă, la o măsuţă situată la unul din capetele cortului.

Dezagrementele erau şi mai mari la masa de prînz. Popota fusese ridicată în colţul cel mai puţin plăcut al bivuacului, la mai multe sute de metri de plajă, în afara umbrei cocotierilor. Razele soarelui cădeau de-a dreptul peste cort, înfierbîntînd atît de mult aerul dinăuntru încît pînă şi muştele amorţeau; abia mai găseau puterea să zboare. Ofiţerii mîncau într-o zăpuşeală cumplită; sudoarea de pe faţă şi de pe mîini le picura în farfurii. La Motome, bivuacul permanent al diviziei fusese instalat într-o mică vîlcea, străbătută de un pîrîu ce susura printre stîncile din apropiere; contrastul acesta era de-a dreptul exasperant. Aceasta făcea ca şi conversaţiile să lîncezească iar certurile să se iste din orice nimicuri. De altfel certurile acestea nu depăşeau anumite limite în cadrul ierarhiei

ofiţereşti. Un căpitan putea să aibă un schimb de cuvinte cu un maior, un maior, cu un locotenent-colonel, dar nici un locotenent nu-şi permitea să facă observaţii unui colonel.

Locotenentul Hearn era conştient de acest lucru. Era conştient chiar şi de multe altele: pînă şi cel mai imbecil dintre oameni ştia că un locotenent secund — cînd mai este şi singurul locotenent secund din statul-major al unităţii — trebuie să se ferească de a căuta cearta cu lumînarea. Pe de altă; parte îşi dădea seama că nu e privit cu ochi buni. Ceilalţi ofiţeri îl invidiau pentru marele lui noroc de a fi fost desemnat adjutant al generalului mai ales ca fusese mutat în aceasta mare unitate abia către sfîrşitul campaniei din Motome.

Pe lîngă toate astea, locotenentul Hearn nu-şi dăduse de loc osteneala să-şi facă prieteni. Era un om înalt, cu o chică neagră şi o faţă greoaie, încremenită parcă. Deasupra unui nas scurt, turtit şi uşor încovoiat, privirea ochilor săi căprui era rece şi imperturbabilă. Largă, fină, fără expresie, gura depăşea masa solidă a bărbiei, şi vocea sa tăioasă, subţiată de o undă de dispreţ, părea uimitoare pentru un om de înălţimea lui. Deşi tăgăduia acest lucru, arăta simpatie pentru foarte puţine persoane, — cea mai mare parte dintre acei care aveau de-a face cu el, îşi dădeau stingheriţi seama de acest lucru numai după cîteva minute. Hearn făcea parte din acea categorie de oameni pe care ceilalţi simt o plăcere să-i umilească.

Bunul simţ îl îndemna să-şi ţină gura. Dar, în ultimele zece minute ale mesei de prînz, năduşeala îi îmbibă atît de mult cămaşa, şi porni să picure atît de stăruitor în farfurie, încît Hearn abia îşi mai putu stăpîni dorinţa de a zvîrli conţinutul farfuriei sale în obrazul locotenent-colonelului Conn. De două săptămîni prînzea sub acest cort, şezînd împreună cu alţi şapte locotenenţi şi căpitani la masa aceasta, alături de aceea la care Conn vorbea acum. De două săptămîni îl asculta perorînd despre imbecilitatea Senatului (lucru cu care Hearn ar fi fost de acord, dar din pricini deosebite de cele enunţate de Conn), despre inferioritatea armatelor ruseşti şi englezeşti, despre înclinarea spre trădare şi desmăţ a negrilor, despre faptul îngrozitor că Jew-York încăpuse pe mîinile străinilor. Rumegîndu-şi exasperarea, Hearn ştia cu exactitate, care avea să fie urmarea simfoniei. Pînă în prezent, se mulţumise să stea cu privirile aţintite în farfurie, să mormăie furios „ce cap de

cretin”, sau să se uite cu o expresie de scîrbă concentrată la unul din stîlpii de susţinere a cortului. Dar rezistenţa lui avea margini. Cu trupul său gros priponit în masă, cu capul numai la cîteva degete de pînza încinsă, nu avea cum să nu vadă expresia celor şase maiori şi colonei aşezaţi la masa alăturată. Pînă şi înfăţişarea lor, mereu aceeaşi, îl umplea de furie.

Se afla acolo locotenent-colonelul Webber, un olandez gras şi scund, cu un zîmbet neghiob plutindu-i veşnic pe buze; zîmbetui acesta se topea numai cînd se pornea pe înfulecat. Avea comanda geniului diviziei. Căpătase faima unui om destoinic, dar Hearn nu-şi amintea

să-l fi auzit vorbind sau să-l fi văzut făcînd altceva, decît să mănînce cu o poftă crîncenă şi uluitoare orice borhot scos din nesecatul stoc de conserve.

În faţa lui Webber, de cealaltă parte a mesei, şedeau „gemenii", maiorul Binner, din statul-ma jor, şi colonelul Newton, comandantul regimentului 460. Amîndoi erau înalţi, slabi, cu o înfăţişare lugubră, chipuri prelungi, ochelari înrămaţi cu argint, şi păr încărunţit de timpuriu. Arătau ca nişte pastori, şi rareori scoteau cîte o vorbă. Odată, la cină, maiorul Binner manifestase înclinări religioase; începuse un monolog condimentat cu citate din ***Biblie*** care durase zece minute; această înclinare era singurul lucru care îl deosebea în ochii lui Hearn. Newton suferea de o timiditate dureroasă, dar avea maniere excelente, absolvise Academia Militară de la West Point. Circula zvonul că nu se atinsese niciodată de vreo femeie, dar fiindcă se aflau în, jungla Pacificului de sud, lui Hearn nu i se oferise încă prilejul să constate în fapt misoginismul colonelului. Totuşi, îndărătul acestor bune maniere se ascundea un personaj extrem de chiţibuşar, care-şi mustra cu voce moale ofiţerii, şi care nu-şi permitea să gîndească decît în sensul vederilor generalului.

De fapt, aceştia trei erau inofensivi; Hearn nu le adresase niciodată vreun cuvînt, iar ei nu-l tulburaseră cu nimic. În clipa aceasta, însă, îi ura cu acea violenţă veninoasă pe care o simţi uneori faţă de cîte-o hidoasă mobilă de familie. Îl înfuriau fiindcă stăteau la aceeaşi masă cu locotenent-colonelul Conn şi cu maiorii Dalleson şi Hobart.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spunea tocmai Conn, e o ruşine că Senatul nu i-a trimis mai de mult la naiba. Cum aude de sindicate, Senatul calcă în vîrful picioarelor; dar încercaţi să cereţi un tanc în plus, încercaţi numai. Conn era scund, foarte îmbătrînit, cu obraz zbîrcit şi ochi mici, aşezaţi inegal sub frunte; ai fi zis că nu funcţionau împreună. Era aproape chel, cu o fîşie de păr cărunt deasupra cefei şi a urechilor; şi nasul îi era lat, inflamat şi brăzdat de vinişoare albastre. Bea mult şi rezista la băutură; în asemenea împrejurări vorbea răguşit, monocord şi foarte autoritar.

Hearn suspină şi îşi turnă în pahar puţină apă caldă dintr-un vas smălţuit cenuşiu. Picături de sudoare i se prelingeau sub bărbie, în- trebîndu-se parcă dacă era mai bine să se prelingă

de-a lungul gîtului sau să cadă în farfurie. Cînd îşi şterse cu mîneca bărbia, Hearn simţi că îl ustură pielea. Sub învelişul cortului, conversaţiile se înfiripau de la o masă la alta.

— Era o fată şi jumătate. Întreabă-l şi pe Ed, o să-ţi spună la fel.

— De ce să nu stabilim o reţea în joncţiune cu Paragon Red Easy?

Oare prînzul acesta avea să dureze la infinit? Hearn ridică încet capul şi îl văzu pe general, care-l pironi cu privirea timp de o secundă.

— Ce ruşine, Doamne! bombănea Dalleson.

— Ascultaţi-mă pe mine, ar trebui să le sucim gîtul tuturor.

Ultima replică aparţinea desigur lui Hobart. Hobart, Dalleson, Conn, trei variante ale aceleiaşi teme. Sergenţi-majori activi, avansaţi ofiţeri. „Toţi sînt la fel", îşi spuse Hearn. Zîmbi în sinea sa, în- chipuindu-şi ce s-ar întîmpla dacă le-ar cere să tacă. Cu Hobart — era uşor. Hobart ar sughiţa înecat de surprindere, apoi şi-ar agita galoanele. Dalleson l-ar pofti probabil să iasă afară. Ce-ar face însă Conn? Conn ridica o problemă. Era un bătrîn abil: orişice ai fi făcut, pretindea că făcuse acest lucru înaintea ta. Cînd nu vorbea despre politică, era prietenul tău, un prieten patern.

Hearn îl lăsă la o parte, ca să-l cerceteze din nou pe Dalleson. În ceea ce îl privea pe Dalleson, nu exista decît o singură posibilitate: să-l faci să turbeze, pînă cînd ridica mîna spre a te lovi. Era prea puternic şi prea înalt ca să fie bun de altceva, mai înalt şi mai puternic chiar decît Hearn; faţa lui roşie, gîtul de taur, nasul turtit, nu exprimau decît furie, ilaritate sau uluială — însă o uluială trecătoare, pînă ce pricepea despre ce e vorba. Avea aerul unui jucător de fotbal profesionist. Dalleson nu constituia o problemă: în mod potenţial, ar fi putut să fie un om cumsecade. Şi cu Hobart era uşor. Marea Brută Americană nu era greu de manevrat. Numai Hobart nu fusese sergent-major activ, ci — ceea ce era cam acelaşi lucru — funcţionar de bancă sau responsabil de sucursală a vreunui mare magazin. Avusese gradul de locotenent în Garda Naţională. Se purta aşa cum era de aşteptat: niciodată în dezacord cu superiorii, niciodată de acord cu subordonaţii. Totuşi, avea pretenţii şi la afecţiunea unora şi a altora. Folosea jargonul greoi, încîlcit, al Legiunii americane, al Clubului Rotary şi al Camerei de Comerţ,

ameninţa şi linguşea, făcînd întotdeauna pe băiatul de treabă în cursul primelor cincisprezece minute, care urmau după intrarea sa în scenă, ca îndată după aceea să te privească neîncrezător, cu aroganţa înnăscută, bănuitoare şi sfruntată a oamenilor de teapa lui. Era grăsuţ şi bucălat ca un îngeraş, avea chipul posomorît şi gura mică şi subţire.

Hearn nu se întrebase niciodată dacă impresiile sale erau sau nu întemeiate. Dalleson, Conn şi Hobart erau veşnic laolaltă. Hearn îşi dădea seama că între ei exista o oarecare diferenţă. De fapt, îl detesta pe Dalleson mai puţin decît pe ceilalţi doi; tuturor le recunoştea trăsăturile distinctive, calităţile respective, totuşi îi dispreţuia în egală măsură. Aceştia aveau trei însuşiri comune, care în ochii lui Hearn făcea să dispară orice deosebire dintre ei. În primul rînd, aveau cu toţi obrazul roşu; tatăl lui Hearn, un capitalist din Middlewest care reuşise în afaceri, era de asemenea rumen la faţă. În al doilea rînd, toţi trei aveau gura mică, cu buze înguste şi strînse — trăsătură faţă de care Hearn nutrea o deosebită antipatie; şi în al treilea rînd, cel mai detestabil din toate, nici unul dintre ei nu se îndoise vreodată de adevărul cuvintelor sau de justeţea faptelor lor.

I se întîmplase lui Hearn să i se spună că nu iubeşte oamenii decît în mod abstract, şi niciodată în mod concret — un clişeu, bineînţeles, o simplificare prea uşoară, dar nu lipsită de un oarecare adevăr. Îi dispreţuia pe cei şase ofiţeri de la masa învecinată, pentru că aceştia, deşi îi urau pe evrei şi pe negri, pe ruşi, pe englezi, şi pe irlandezi, se simpatizau între ei, pipăiau bucuros nevasta prietenului, se îmbătau împreună fără a se teme că-şi pierd reputaţia, făceau escapade prin bordeluri, cheltuind cu voioşie într-o seară tot ceea ce cîştigau într-o săptămînă. Doar prin faptul că existau pe lume, denaturau minţile cele mai luminate, talentele cele mai remarcabile ale generaţiei lui Hearn, dîndu-le un caracter mai bolnăvicios, mai mărginit chiar decît vederile trio-ului Conn-Dalleson-Hobart. Nu-ţi rămînea decît să le faci jocul; în caz contrar trebuia şă te ascunzi înfricoşat în gaură de şarpe.

Căldura, care între timp se materializase parcă sub cort, începea să-l lingă cu limbi de foc. Murmurul continuu al glasurilor, zarva metalică a cuţitelor şi furculiţelor ciocnite de căni şi farfurii, îi scrijeleau creierul ca nişte pile nevăzute. Un

planton trecu aproape în fugă, aşezînd pe fiecare masă cîte un castronaş cu piersici conservate.

— E destul să vă amintesc de individul ăla... zise Conn, pomenind numele unui faimos lider al mişcării sindicale. Ştiu din sursă sigură — şi nasul său se roti cu încăpăţînare — da, da, ştiu precis că are o damă cu pielea neagră.

— Doamne, cînd te gîndeşti, cotcodăci Dalleson.

— Am mai auzit spunîndu-se că i-ar fi făcut şi o pereche de bastarzi tuciurii, dar nu garantez. Ceea ce pot să vă spun, e că are motive puternice să forţeze votarea acestor proiecte de lege care ar face din fiecare negru un rege. Dama lui conduce actualmente întreaga mişcare muncitorească; întreaga ţară, în cap cu Preşedintele, suferă influenţe puternice ori de cîte ori tipesa dă din tîrtiţă.

Interpretarea labială a istoriei.

Hearn îşi auzi, accentul rece şi ascuţit al propriului său glas ieşin- du-i din gîtlej.

— Cum de aţi aflat toate astea, domnule colonel?

Sub masă, picioarele îi tresăltau de mînie.

Conn se întoarse mirat spre Hearn şi-i aruncă o privire peste scaunele care-i despărţeau. Broboane mari de sudoare se scurgeau pe nasul său roşu, băşicat. Rămase o clipă fără glas, chibzuind dacă întrebarea era prietenoasă sau nu; îl plictisise vădit această uşoară încălcare a disciplinei.

— Ce vrei să spui cu asta, Hearn? întrebă el.

Hearn lăsă să se scurgă o secundă; se străduia să nu întreacă măsura. Îşi dădu brusc seama că cea mai mare parte din ofiţeri se uitau cînd la el, cînd la Conn.

— Nu cred că ştiţi mare lucru în chestiunea aceasta, domnule colopel.

— Nu crezi, ei? Nu crezi, ei! Află de la mine că ştiu mai multe decît dumneata în legătură cu corciturile astea de sindicalişti.

Hobart se amestecă în discuţie.

— E bine să te agăţi de negrese şi să trăieşti cu ele. Rîse, căutînd aprobarea ofiţerilor. E foarte bine, nu-i aşa?

— Mă întreb de unde ştiţi atîtea lucruri în legătură cu această chestiune, domnule colonel Conn, zise iarăşi Hearn. Afacerea lua întorsătura de care se temuse. Încă o replică sau două în plus, îl va pune în situaţia de a alege fie să bată în retragere, fie

să-şi primească pedeapsa. Cînd revenise la atac, după răspunsul lui Conn, nu făcuse decît să învenineze lucrurile.

— Dacă tăceai, înţelept rămîneai, Hearn. Cînd fac o afirmaţie, ştiu pe ce mă bizui.

Ca un ecou, Dalleson interveni la rîndul său.

— Ştiu că eşti al naibii de şmecher, Hearn. Un murmur de rîs în semn de aprobare străbătu cortul. Hearn îşi dădu seama că era detestat de toată lumea. Cu toate că ştia acest lucru, încercă o uşoară strîngere de inimă. Locotenentul de lîngă el stătea ţeapăn şi încordat, cu cotul îndepărtat cu prudenţă de al său.

Se vîrîse singur în această situaţie şi singura ieşire era să meargă pînă la capăt. Teama, şi o preocupare detaşată, aproape anodină, de ceea ce îl aştepta, se îmbinau, cu bătăile exagerate ale inimii. Poate că îl aştepta Curtea Marţială?

În timp ce vorbea, se simţi mîndru de siguranţa vocii sale.

— De vreme ce ştiţi atîtea în legătură cu această chestiune, bănuiesc că le-aţi aflat uitîndu-vă prin gaura cheii.

Îi răspunseră cîteva rîsete alarmate; mînia dilată faţa lui Conn. Roşeaţa nasului său se extinse încet peste obrajii, peste frunte; vinele-i albăstrii se umflară îngrozitor — luînd înfăţişarea unui nod de rădăcini purpurii, încărcate cu fiere. Evident, îşi cauta cuvintele, asemenea unui jucător care, după ce a scăpat mingea, aleargă nebu-

neşte în cerc spre a o prinde. Cînd va fi să vorbească, va fi cumplit. Pînă şi Webber încetase să mai înănînce.

— Domnilor, ***vă rog!***

Se făcuse auzit glasul generalului, un glas care venea de la celălalt capăt al cortului. Ajunge!

Tăcură cu toţii. Se lăsă o tăcere grea, în care se topi chiar şi zăngănitul cuţitelor şi al furculiţelor — apoi veni reacţia: cor de şuşotiri, scurte exclamaţii, întoarcere stingherită spre felurile de mîncare de pe masă. Hearn era furios împotriva lui însuşi, scîrbit fiindcă simţise o mare uşurare cînd intervenise generalul.

Datorau supunere tatălui.

Îşi dădu seama că, în subconştient, ştiuse că generalul îl va proteja; o veche şi nedesluşită emoţie îl cuprinse, un resentiment şi în acelaşi timp încă ceva, ceva care nu era prea curat.

Conn, Dalleson şi Hobart, un trio de marionete exasperate, îl fixau cu furie. Hearn duse linguriţa la buze, morfoli miezul zaharat al unei piersici conservate, al cărei gust contrasta cu acreala din gîtlej, cu învolburarea caldă şi acidă din stomac. Puse linguriţa jos, cu zgomot, apoi rămase cu ochii aţintiţi asupra mesei. Conn şi Dalleson vorbeau stingheriţi, ca nişte persoane care se ştiu ascultate de străini într-un tren sau într-un autobuz. Prinse din zbor cîteva cuvinte, ceva în legătură cu lucrul lor de după amiază.

Cel puţin şi Conn se va alege cu o indigestie.

Generalul se ridică fără grabă şi părăsi cortul. Dădea astfel un semnal şi celorlalţi că pot să plece. Conn şi Hearn schimbară o privire, apoi, stînjeniţi, se uitară în altă parte. După ce zăbovi un minut, Hearn încălecă banca şi ieşi afară. Hainele îi erau ude şi aerul de afară îi dădu senzaţia unui duş răcoritor.

Îşi aprinse iritat ţigara şi dădu o raită prin bivuac, oprindu-se cînd ajungea la sîrma ghimpată, întorcîndu-se spre cocotieri şi privind cu ciudă îngrămădeala corturilor de un verde închis. După ce îşi termină ocolul, coborî faleza povîrniţa care dădea pe plajă; mergea prin nisip, izbind distrat cu piciorul în resturile de echipament rămase acolo din ziua debarcării. Cîteva camioane îl depăşiră; o echipă de oameni cu cazmale pe umăr se duceau la corvoadă, tîrşindu-şi bocancii prin nisip. Departe, pe mare cîteva nave de transport, ancorate, leneveau

sub pripătul soarelui. Pe stînga, o ambarcaţie de asalt se apropia de un depozit al aprovizionării.

Hearn îşi zvîrli ţigara şi făcu un scurt semn din cap spre un ofiţer căre trecea pe acolo. Acesta răspunse, dar numai după un moment de ezitare. Nu mai era nimic de făcut, de acum înainte nu va mai putea ieşi din această situaţie în care intrase singur. Conn era un mare

dobitoc, dar el îl întrecuse. Era o poveste veche: cînd nu mai putea îndura ceva se aprindea dintr-o dată. Eh, vechea lui slăbiciune. Nu mai putea suferi acest continuu paradox, în care trăiau, el şi ceilalţi ofiţeri. În America fusese altfel; sălile de mese erau separate, locuinţele erau separate, şi dacă făceai o gafă, nu suportai nici o consecinţă. Dar aici ofiţerii dormeau în cuşete, în vreme ce la cîţiva paşi mai încolo oamenii dormeau pe jos; şi mîncarea ofiţerilor era proastă, dar li se servea în farfurii, pe cînd soldaţii îşi puneau gamelele în poală, după ce făceau coadă în plin soare. Ceva mai mult; la zece mile depărtare mureau oameni, şi aceasta ridica probleme morale cu totul deosebite de cele care se puneau cînd oamenii erau ucişi la trei mii de mile depărtare. Ori de cîte ori străbătea bivuacul avea aceeaşi senzaţie: verdele hîd al junglei, care începea la cîţiva yarzi dincolo de sîrma ghimpată, gingaşa dantelă a cocotierilor profilîndu-se pe cer, înfăţişarea palidă, cărnoasă, ulceroasă a tuturor lucrurilor — toate se uneau spre a-i spori dezgustul. Urcă din nou faleza, îşi roti privirea peste terenul acoperit cu corturi de toate mărimile, peste camioanele şi jeep-urile îngrămădite în parcul de automobile, peste şirul de soldaţi îmbrăcaţi în salopete verzi care le stăteau atît de prost, peste îndelunga lor tropăială în aşteptarea raţiilor de mîncare. Aici, oamenii avuseseră răgaz să smulgă terenului grozav de luxuriant cîţiva yarzi, curăţind locul de scaieţi şi rădăcini; dar acolo, în junglă, trupele din prima linie nu puteau să-şi amenajeze un loc în care să poată trăi mai ca lumea, pentru că nu rămîneau decît o zi său două pe aceeaşi poziţie şi în al doilea rînd pentru că era primejdios să se expună. Oamenii aceia se culcau în noroi, năpădiţi de insecte şi de viermi; aici, însă, ofiţerii se înfuriau fiindcă nu li se dădeau şerveţele de hîrtie, iar meniul lăsa de dorit.

Încerca un simţămînt de vinovăţie la gîndul că era ofiţer. La început cunoscuseră cu toţii acest simţămînt; cînd ieşiseră din şcoala de ofiţeri, resimţiseră stingherii privilegiile care li se acordaseră. Era însă mai comod să uiţi acest lucru şi motive aveai destule; manualele îţi ofereau de îndată argumente susceptibile să te convingă — dacă îţi convenea aceasta — că eşti liber de orice obligaţii. Foarte puţini erau acei care nu izbuteau să renunţe la scrupulele lor.

Se ruşinau poate şi de avantajele create de simpla împrejurare că se născuseră din părinţi cu situaţii înalte.

Conştiinţa acestei vinovăţii exista şi în armată. Un lucru foarte subtil, abia perceptibil, şi totuşi real. Situaţia lui de pildă: tată bogat, cele mai vestite universităţi, mai tîrziu slujbe bune, şi nici un fel de

încercări grele în viaţă — în afară, poate, de cele pe care şi le impunea în mod deliberat. Asemenea multora dintre prietenii săi avea destule motive să se simtă vinovat. Bineînţeles, aceasta nu se putea aplica tuturor acelora pe care-i cunoscuse la universitate. Unii fuseseră declaraţi inapţi pentru serviciul militar, alţii fuseseră mobilizaţi ca simpli soldaţi, cîţiva ajunseseră ofiţeri superiori în aviaţie sau primiseră posturi în serviciile secrete de la Washington; unii eşuaseră în lagărele rezervate celor care ridicau obiecţiuni de conştiinţă. Dar toţi acei care-i fuseseră colegi în liceele rezervate odraslelor de bogătaşi, erau acum sublocotenenţi sau locotenenţi. O clasă de oameni născuţi pentru a se bucura de averi, obişnuiţi a se face ascultaţi... Ceva mai mult. Pe lîngă autoritate, mai aveau şi un fel de siguranţă, care nu-i lipsea nici lui, nici lui Conn, sau lui Hobart, nici tatălui său, şi nici generalului.

Generalul. Resimţi iarăşi urmele acelui gust amar. Fără intervenţia generalului ar fi fost, în momentul acesta, pe cale de a plăti pentru gestul său necugetat. Unui ofiţer care lupta în prima linie i se mai puteau găsi scuze. Atîta timp cît va rămîne aici, va fi nemulţumit de sine şi îi va dispreţui pe ceilalţi ofiţeri; îi va dispreţul mai mult decît s-ar cuveni. Nu găsea nimic interesant la cartierul ăsta general; nimic — şi totuşi, încerca o stranie satisfacţie în ciuda rutinei plictisitoare. Activitatea lui în preajma generalului îi oferea compensaţii unice.

Din nou îl năpădi acel resentiment şi încă ceva — un fel de nelinişte. Hearn nu întîlnise încă pe cineva care să-l egaleze pe general; era aproape convins că acesta era un om mare. Nu era vorba numai de mintea lui, evident sclipitoare; Hearn cunoscuse oameni a căror minte nu era mai prejos de a lui Cummings. Nu era desigur nici inteligenţa lui, surprinzător de inegală şi cu mari lacune. Generalul avea însă darul aproape unic de a trece de la concepţie la acţiune imediată şi efectivă, aptitudine care putea scăpa însă neobservată luni de zile în ochii colaboratorilor săi.

Cummings era plin de contradicţii. Hearn credea că generalul era în esenţă indiferent la tot ceea ce privea confortul său personal şi cu toate acestea se înconjura de tot luxul cuvenit unui ofiţer de rangul său. În ziua invaziei, de cum debarcase pe plajă, se instalase la telefon şi rămăsese acolo pînă seara, elaborînd planul de luptă potrivit împrejurărilor, şi timp de

cinci, şase sau opt ore în şir condusese fazele preliminare ale campaniei fără o clipă de răgaz, fără să consulte o singură dată harta, luînd hotărîri fără să şovăie, ghidîndu-se doar după informaţiile trunchiate, comunicate de ofiţerii din prima linie. Fusese o performanţă remarcabilă, o concentrare a minţii aproape fantastică.

Tîrziu, în după-amiaza acelei prime zile, Hobart se prezentase în faţa lui Cummings.

— Domnule general, unde doriţi să stabilim bivuacul Cartierului general?

— Oriunde, omule, oriunde, mormăise Cummings, contrastînd izbitor cu politeţea desăvîrşită manifestată de obicei faţă de ofiţerii săi. În acel moment faţada se prăbuşise, expunînd parcă vederii o fiară sălbatecă năpustită asupra unui os. Hearn simţise o admiraţie involuntară pentru general; n-ar fi fost surprins să-l vadă dormind pe un pat de cuie.

Două zile mai tîrziu, după ce trecuseră momentele mai grele ale invaziei, ceruse să i se schimbe de două ori amplasamentul cortului, nu fără a-l fi mustrat cu blîndeţe pe Hobart, fiindcă alesese un teren prost nivelat. Firea generalului era într-adevăr plină de contradicţii. Reputaţia lui era bine stabilită în Pacificul de sud; înainte de a fi repartizat la divizie, Hearn auzise numai cuvinte de laudă despre capacitatea militară a lui Cummings; aceste elogii erau cu atît mai preţioase în aceste zone îndepărtate, unde cancanurile constituiau cea mai bună diversiune împotriva plictiselii. Dar generalul nu credea în sinceritatea acestor laude. O dată, sau de două ori, cînd conversaţiile dintre ei luaseră o întorsătură mai intimă, Cummings bombănise: „Am duşmani, Robert, duşmani puternici”. În glasul generalului se desluşea o autocompătimire dezgustătoare, care contrasta cu judecata clară şi rece cu care aprecia de obicei oamenii şi lucrurile. Propaganda îl înfăţişa în postura celui mai simpatic şi mai binevoitor dintre generalii comandanţi de divizie, farmecul său era bine cunoscut, dar Hearn descoperise destul de repede că în realitate Cummings era un tiran, un tiran cu voce catifelată — este adevărat — dar în ciuda acestei voci rămînea fără tăgadă un tiran.

Era de asemenea şi un îngrozitor snob. Hearn, care se socotea el însuşi snob, nu avea prejudecăţi împotriva snobismului, deşi snobismul lui era cu totul deosebit de al generalului. Lui Hearn

îi plăcea să clasifice oamenii; chiar dacă pentru aceasta ar fi trebuit să treacă în revistă cinci sute dş tipuri pentru, a-şi identifica personajul. Snobismul generalului era ceva mai simplu. Cunoştea toate slăbiciunile şi cusururile ofiţerilor săi de stat-major, dar în ochii lui un colonel era întotdeauna superior unui maior, indiferent de calităţile lor intrinseci. Bunăvoinţa sa faţă de Hearn era cu atît mai inexplicabilă. Îl numise aghiotantul său după o întrevedere de abia o jumătate de oră, îndată după sosirea lui Hearn la divizie, şi încet, progresiv, îi arătase toată încrederea. În sine, aceasta era de înţeles: generalul, în vanita-

tea lui nemăsurată, înţelegea să se înconjoare de oameni egali cu el din punct de vedere intelectual, sau care să poată pretinde cel puţin la o astfel de egalitate, oameni cărora să le expună ideile şi teoriile sale; or, din întregul său stat-major, Hearn era singurul capabil să-l înţeleagă. Astăzi — mai precis — acum treizeci de minute, generalul îl scosese dintr-o situaţie primejdios de explozivă. În cursul celor două săptămîni consecutive debarcării, Hearn îşi petrecuse aproape seară de seară făcînd conversaţii sub cortul generalului, şi lucrul acesta se aflase foarte repede în limitele restrînse ale bivuacului. Generalul nu putea să ignoreze aceasta; ştia desigur că stîrnea resentimente primejdioase pentru moralul corpului ofiţeresc. Totuşi, în ciuda prejudecăţilor şi propriilor sale interese, continua să ţină la Hearn; ceva mai mult, îşi dădea osteneala să desfăşoare în faţa ochilor acestuia, netăgăduita fascinaţie a personalităţii sale.

Hearn ştia că, dacă n-ar fi fost generalul, şi-ar fi cerut mutarea cu mult înainte de sosirea diviziei la Anopopei. Încerca un simţămînt penibil la gîndul că ajunsese un fel de ofiţer de ordonanţă; îl supăra contrastul atît de izbitor în ochii săi — dintre ofiţeri şi trupă; ceva mai mult, ofiţerii de stat-major îi făceau o scîrbă pe care nu era în stare să şi-o ascundă. Nu suporta această situaţie decît datorită atitudinii enigmatice a generalului faţă de el. La douăzeci şi opt de ani, singurul lucru care-l interesa cu adevărat, era să scoată la iveală echivocurile şi subterfugiile cele mai ascunse, să le dibuiască la fiecare bărbat sau femeie care îi stîrneau curiozitatea. Odată spusese:

— Cînd descopăr pornirile murdare ale oamenilor, începe să mă cuprindă plictiseala. Nu-mi rămîne decît să mă descotorosesc de ei cît mai repede. În schimb îşi atrăsese această replică:

— Hearn, ai un organism atît de zdravăn, încît îţi creează un fel de carapace.

Poate că era adevărat.

În orice caz, nu era uşor să descoperi pornirile murdare ale generalului. Avea şi el, fără îndoială înclinările sale necurate, poftele lui nemărturisite, pe care le înfierau etica săptămînalelor moralizatoare, dar toate acestea nu îl micşorau cu nimic. Generalul ascundea un talent, o inteligenţă superioară, o rîvnă mai adîncă decît tot ceea ce întîlnise Hearn

pînă atunci; aceasta îl făcea de altfel să-şi piardă din obiectivitate de îndată ce era vorba de Cummings. Influenţa generalului asupra lui Hearn era mai mare chiar decît influenţa acestuia asupra generalului şi lui Hearn gîndul acesta îi era nesuferit. Dacă şi-ar pierde inviolabila sa libertate, ar însemna să se

pomenească iarăşi asaltat de micile mizerii de care sufereau toţi cei din jur.

Dar, şi în această situaţie, urmărea cu o atenţie oarecum ostilă desfăşurarea relaţiilor dintre el şi general.

Îl revăzu pe general o oră mai tîrziu, în cortul său. Cummings era în momentul acela singur şi studia un raport referitor la operaţiile aeriene. Hearn sesiză de îndată interesul pe care generalul îl arăta acestui studiu. După primele două sau trei zile de la debarcare, constatîndu-se absenţa oricărui atac aerian japonez asupra insulei Anopopei, Marele Stat-Major hotărîse să scoată de sub comanda generalului Cummings escadrila de luptă care participase la operaţii; această escadrilă avea baza de plecare pe altă insulă, aflată la vreo sută de mile depărtare. Escadrila nu fusese de mare folos generalului; dar acesta sperase să o utilizeze împotriva liniei Toyaku, după ce va fi extins şi consolidat aerodromul capturat de trupele sale. Turbase cînd i se adusese la cunoştinţă că avioanele fuseseră destinate altor operaţiuni; atunci făcuse remarca în legătură cu duşmanii săi.

Tocmai studia rapoartele privitoare la teatrul operaţiilor aeriene spre a se convinge dacă avioanele nu erau trimise în misiuni fără rost. La oricare altul, această tenacitate ar fi părut o absurdă auto- pedepsire: dar în privinţa generalului, nu era aşa. Analiza fiecare fapt din rapoarte, sonda punctele slabe, astfel ca în momentul în care aerodromul avea să fie gata, să aibă la dispoziţie un lanţ de argumente solide, extrase chiar din rapoartele studiate acum.

Fără să se întoarcă, vorbi peste umăr:

— Azi ai depăşit măsura.

— Aşa cred şi eu, zise Hearn aşezîndu-se.

Generalul îşi răsuci puţin scaunul şi se uită gînditor la Hearn.

— Te bizuiai pe mine ca să te scot din încurcătură. Zîmbea, cînd rosti aceste cuvinte; glasul îi era artificial, uşor afectat. Cummings avea numeroase moduri de a se exprima; cînd se adresa trupei, mai scăpa cîte o înjurătură iar vocea sa căpăta o intonaţie mai puţin precisă ca de obicei. Faţă de ofiţeri adopta întotdeauna o atitudine demnă şi distantă, iar frazele îi erau riguros construite. Hearn era singurul om căruia îi vorbea direct, dar cînd renunţa la aceasta şi în fraza lui se strecura

acea afectare caracteristică relaţiilor dintre general-şef şi ofiţer-subaltern, însemna că era foarte nemulţumit. Hearn cunoscuse pe vremuri un om care se bîlbîia ori de cîte ori spunea o minciună; într-un grad mai subtil, accentul generalului vădea o stare oarecum similară. Cummings era vizibil furios fiindcă se văzuse silit să acorde sprijinul său lui Hearn într-un mod care

avea să alimenteze zile întregi bîrfelile din Comandamentul Diviziei.

— Cred că aşa e, domnule general. Mi-am dat seama după aceea.

— Vrei să-mi spui şi mie de ce te-ai purtat ca un neghiob, Robert? Afectarea lui Cummings era aproape efeminată. De la prima lor întîlnire, generalul îi făcuse impresia că nu spune decît foarte rar ceea ce gîndeşte, iar Hearn nu avusese încă prilejul să-şi schimbe părerea în această chestiune. Cunoscuse oameni care îi semănau întîmplător: acelaşi accent efeminat, iar la nevoie aceeaşi posibilitate de a trece de la o extremă amabilitate la o extremă asprime. Dar pe lîngă acestea, caracterul său avea o complexitate sporită, făcînd să coexiste alături de o rigiditate lăuntrică, abil ascunsă, o sensibilitate, o înclinare spre expansiuni verbale aparent sincere; personalitatea sa devenea astfel şi mai indescifrabilă. La prima vedere, înfăţişarea lui nu se deosebea de loc de a celorlalţi generali. Era de statură mijlocie, robust, cu chipul mai curînd frumos, cu pielea bronzată şi părul cărunt; dar existau şi deosebiri. Cînd zîmbea, aducea cu o droaie de senatori şi oameni de afaceri americani, aspri la înfăţişare, roşii la obraji, satisfăcuţi de ei înşişi. Nu păstra însă în orice ocazie aureola de om cumsecade, dar cu caracter tare. Chipul său oglindea un fel de inexpresivitate, acea inexpresivitate de pe chipurile, actorilor americani care joacă roluri de senatori. Asemănarea aceasta dispărea însă uneori cu desăvîrşire. Hearn avea impresia că zîmbetul de pe chipul generalului era împietrit.

Şi ochii îl trădau. Ochi mari, cenuşii, siniştri, asemeni sticlei topite. La Motome avusese loc o trecere în revistă, înaintea îmbarcării trupelor, şi Hearn mersese în urma generalului. Oamenii tremurau în faţa lui Cummings, bîlbîiau răspunsurile stînjeniţi şi cu o voce răguşită. Desigur, sfiala lor se datora în mare parte faptului că vorbeau cu un general; dar Cummings fusese atît de cordial, se străduise atît de mult să-i facă a se simţi în largul lor. Zadarnic. Ochii săi mari cu irisul cenuşiu-palid, aproape invizibil, aduceau cu două ovale de un alb înspăimîntător. Hearn îşi amintea de articolul dintr-un ziar, unde Cummings era asemuit cu un buldog inteligent şi de rasă, un articol plin de sevă care adăuga: „În manierele acestui personaj se îmbină în mod efectiv forţa, tenacitatea, puterea

acelui viteaz animal, cu inteligenţa, farmecul şi ţinuta unui profesor universitar sau a unui bărbat de stat.” Aceste rînduri nu-l zugrăveau mai exact decît majoritatea articolelor de ziar, dar subliniau teoria preferată a lui Hearn despre general. Pentru reporterul acela, Cummings era Profe-

sorul, după cum pentru mulţi alţii era Generalul, Omul de stat, Filozoful. Fiecare din „pozele” acestea cuprindea un uluitor amestec de adevăr şi minciună, ca şi cum generalul şi-ar fi asumat în mod instinctiv una sau alta din pozele care îi făceau plăcere la un moment dat; îndărătul acestor atitudini rămînea omul mînat de resorturile propriilor sale imbolduri.

Hearn se rezemă de spătarul scaunului.

— Foarte bine. Presupun că am făcut pe neghiobul. Ei şi? Simţi o mare plăcere să spui unui individ de teapa lui Conn să se ducă dracului.

— A fost cu totul lipsit de noimă. Presupun că te-ai socotit oarecum umilit fiindcă erai obligat să-l asculţi.

— Exact. Aşa a şi fost.

— Te-ai purtat ca un copil. Drepturile pe care le ai ca persoană, depind în întregime de bunul meu plac. Gîndeşte-te bine la asta. Fără mine n-ai fi decît un simplu locotenent secund; gradul ăsta, cred eu, defineşte efectiv un om căruia nu i se îngăduie să aibă spirit. Nu dumneata i-ai spus să se ducă dracului — neplăcerea cu care pronunţa cuvintele „să se ducă dracului” îi sublinia frază — ci eu de fapt i-am spus-o, deşi nu aveam nici un chef s-o fac în momentul acela. Să presupunem că ai sta în picioare în vreme ce-mi vorbeşti. Ai putea de asemenea să începi prin a respecta regulamentele. Blestemat să fiu dacă am să îngădui oamenilor să te vadă stînd comod pe scaun în faţa mea, ca şi cum divizia asta ar constitui o asociaţie între noi doi.

Hearn se ridică. Încercă un resentiment sumbru, aproape copilăresc.

— Foarte bine, rosti el sarcastic.

Generalul zîmbi deodată puţin batjocoritor.

— Îl aud pe Conn debitîndu-şi murdăriile, de mai multă vreme decît dumneata. E plictisitor, Robert, pentru că toate astea n-au nici o noimă. Sînt oarecum dezamăgit, fiindcă ai reacţionat într-un mod atît de primar. Glasul său îl învăluia pe Hearn, sporindu-i enervarea. Am cunoscut oameni care ridicau aceste murdării la rang de înaltă artă. Oameni de stat, politicieni. O făceau cu un anumit scop, deşi în sinea lor treaba ăsta le repugna... N-ai decît să te laşi tîrît de indignări virtuoase; rezultatele tot mediocre vor fi. O adevărată ispravă este să faci din tine însuţi instrumentul propriei tale politici. Poate să-ţi

placă sau să nu-ţi placă. În asta constă însă cea mai înaltă desăvîrşire a persoanei umane.

Poate. Era ceva în care Hearn începea să creadă. Totuşi, în loc să încuviinţeze, spuse:

— Perspectiva dumneavoastră este mai adîncă şi mai largă decît a mea, domnule general. Mai simplu, nu-mi place să fiu călcat pe coadă.

Cummings îl privi fix.

— Ştii, mai există şi altă optică. Nu sînt în dezacord cu Conn. În multe din spusele sale se află un sîmbure de adevăr. De pildă: „Toţi evreii sînt zgomotoşi". Ridică din umeri. Bineînţeles, nu sînt cu toţii zgomotoşi, dar trebuie să admiţi că această rasă prezintă o proporţie supărătoare de indivizi cu maniere detestabile.

— Dacă e aşa, trebuie să căutăm cauza, spuse Hearn. Trăiesc cu toţii într-o atmosferă de tensiune foarte diferită de a noastră.

— Un exemplu tipic de vorbărie liberală. De fapt nici dumitale nu-ţi plac...

Hearn nu se simţea în largul său. Erau... erau urme de aversiune pe care le putea detecta şi înlăuntrul lui.

— Nu pot să spun acest lucru.

Cummings zîmbi iarăşi.

— Să analizăm, de pildă, părerea lui Conn despre „negri". Poate să-ţi pară oarecum surprinzător, dar e mai apropiată de adevăr decît crezi. Dacă i s-ar năzări oricui să se culce cu o negresă...

— Sudiştii se culcă, zise Hearn.

— Şi radicalii. Asta e de altfel şi sistemul lor de apărare; cică le întăreşte „morala". Îşi arătă dinţii într-un zîmbet: Poate că e şi cazul dumitale?

— Poate.

Cummings îşi examină unghiile. Era dezgust? Deodată, rîse cu o veselie sarcastică.

— Ştii, Robert, dumneata eşti un liberal convins.

— Mi se fîlfîie.

Rosti aceste cuvinte cu brutalitate dar şi încîntare, ca şi cum ceva l-ar fi împins să încerce în ce măsură putea să zdruncine stînca ce-i strivise mai adineauri degetele de la picioare. Era de departe cea mai mare libertate pe care şi-o luase vreodată faţă

de general; şi în plus, cea mai iritantă dintre toate. Înjurăturile şi vulgarităţile păreau să zgîrie şira spinării lui Cummings.

Generalul închise ochii, ca şi cum ar fi vrut să contemple întinderea pagubelor pricinuite înlăuntrul fiinţei sale. Cînd se uită din nou la Hearn, expresia sa era rece.

— Drepţi! spuse el cu o voce egală. Ce-ar fi să mă saluţi? După ce Hearn se supuse, generalul schiţă un zîmbet palid în care se desluşea o umbră de aversiune. Aspru tratament, nu-i aşa, Robert? Foarte bine, pe loc repaus.

„Bestia”! gîndi Hearn. Admiraţia şi mînia se amestecau în egală măsură. Generalul îl trata de la egal la egal... aproape fără excepţie; apoi, la un moment dat, pe neaşteptate, îl făcea să joace, ca o păpuşe la capătul unei sfori, restabilind relaţiile fundamentale de la general la locotenent cu acea cutremurare brutală pe care o stîrneşte o lovitură aplicată cu un prosop umed. Îndată după aceea, vocea sa căpăta catifelarea înşelătoare a unei alifii care măreşte suferinţa, în loc s-o uşureze.

— Nu e prea echitabil din partea mea, nu-i aşa, Robert?

— Nu, domnule general.

— Ai văzut prea multe filme. Dacă ai un revolver şi tragi asupra unui om fără apărare, înseamnă că eşti o creatură odioasă, un personaj infam. Îţi dai seama, însă, că ideea aceasta e cu totul ridicolă. Faptul că eşti în posesia unui revolver şi că celălalt om este dezarmat nu se datorează unui accident. Această situaţie este rodul a tot ceea ce ai săvîrşit pînă atunci, implică o anumită înţelegere a faptului că posezi un revolver şi că... Îl poţi folosi la nevoie.

— Am mai auzit vorbele acestea, rosti Hearn, deplasîndu-şi piciorul alene.

— E cazul s-o luăm de la început cu „drepţi” şi cu „salută”? Generalul rîse scurt. Robert, sălăşluieşte în dumneata o încăpăţînare care mă dezamăgeşte. Nutream unele speranţe în ceea ce te priveşte.

— Nu sînt decît un ins care calcă în străchini.

— Aşa e. Asta eşti. Eşti... fie, eşti un reacţionar ca şi mine. Dar cuvîntul acesta te înspăimîntă. E cel mai mare cusur pe care ţi-l găsesc. Ai dat cu piciorul la tot ce-ai moştenit, ai renegat tot ce-ai învăţat, şi cu toate astea n-ai fost zdrobit. Asta m-a izbit în primul rînd la dumneata. Un tînăr om de lume care n-a fost

zdrobit, care nu şi-a pierdut busola. Îţi dai seama că e o performanţă.

— Ce ştiţi dumneavoastră despre tinerii oameni de lume... domnule general?

Generalul îşi aprinse o ţigară.

— Ştiu totul. E o prostie să afirmi că oamenii nu-ţi dau crezare, dar de data asta e adevărat. Zîmbetul de om cumsecade îi apăru pe buze. Singurul lucru nepotrivit la dumneata este o anumită prejudecată care ţi-a rămas înrădăcinată. A pus atît de zdravăn stăpînire pe dumneata, încît nu izbuteşti să te debarasezi de ideea că „liberal" înseamnă binele, şi „reacţionar" răul. Acesta e sistemul ***dumitale de referinţă:*** două cuvinte. De aceea nu înţelegi nimic.

Hearn îşi mişcă picioarele.

— Pot să mă aşez?

— Desigur. Îl privi îndelung, apoi adăugă cu o voce absolut lipsită de intonaţie: Nu eşti supărat, nu-i aşa, Robert?

— Nu, acum nu mai sînt. Cu o perspicacitate puţin tardivă, înţelese că generalul avusese de învins destule emoţii cînd îi ordonase să se ridice în picioare. Era atît de greu să tălmăcească ceea ce se petrecea în capul generalului. În tot timpul acestei conversaţii, Hearn stătuse în defensivă, cîntărindu-şi cuvintele, vorbind fără nici o libertate. Deodată îşi dădu seama că acelaşi lucru se întîmplase şi cu generalul.

— Ca reacţionar, ai un mare viitor înaintea dumitale, spuse Cummings. Nenorocirea este că tabăra mea a dus întotdeauna lipsă de gînditori. Eu sînt o excepţie, şi în anumite momente mă simt tare singur.

Între ei continua să stăruie aceeaşi tensiune grea, nedefinită, cugetă Hearn. Vorbele lor nu ajungeau la suprafaţă decît prin intermediul unui ecran gros, rezistent, ca uleiul.

— Eşti un prost dacă refuzi să înţelegi că acesta ar fi secolul, poate mileniul reacţiunii. E singura afirmaţie a lui Hitler, care să nu fie rezultatul unei crize de isterie. Dincolo de uşa întredeschisă a cortului se desfăşura bivuacul instalat pe terenul proaspăt defrişat ce sclipea în soarele după-amiezi. Locul era aproape pustiu, cea mai mare parte a oamenilor aflîndu-se la corvezi.

Generalul crease această stare de tensiune, în care tot el se lăsase prins. Ţinea la Hearn; de ce... pentru ce motiv? Hearn nu ştia. Se împotrivea cu greu magnetismului lui Cummings, un magnetism isvorît din toate elementele care alcătuiau forţa sa. Cunoscuse oameni care gîndeau în acelaşi chip cu generalul Cummings; unii dintre aceştia îi păruseră mult mai profunzi. Deosebirea consta însă în faptul că toţi aceştia nu făceau nimic sau poate că rezultatul activităţii lor era nul, datorită tocmai faptului că se agitau inutil în vidul sufocant al vieţii americane. Poate că şi generalul ar fi părut un nătărău, dacă nu s-ar fi aflat pe această insulă, unde avea totul în mînă. Insula dădea însă un temei tuturor cuvintelor sale. Atîta timp cît Hearn rămînea cu el, putea să urmărească întregul proces — de la naşterea unei idei, pînă la realizarea ei tangibilă, în ziua sau în luna următoare. Această cunoaştere era foarte greu de obţinut tocmai fiindcă elementele componente scăpau adeseori cercetării lui Hearn, şi aceasta îl intriga şi îl fascina totdeodată.

— Află, Robert, că ne aflăm într-a perioadă de mijloc, pregătitoare, a unei ere noi, şi că sperăm să asistăm la renaşterea unei puterii reale; aşa ceva poţi să vezi cu propriii dumitale ochi, Robert, în acest moment eu îndeplinesc aici o funcţie mai curînd restrînsă; nu sînt, de fapt, decît stareţul, stăpînul micului meu schit, ca să spun aşa.

Vocea lui continua să ţeasă, pe un ton de zeflemea urzeala unei pînze proprii şi unice, în vreme ce tensiunea dinlăuntrul fiinţei sale slăbea, apoi sporea iarăşi, căutînd o inexorabilă satisfacţie în relaţiile dintre el şi Hearn, ori dintre el şi cei cinci mii de japonezi, pe care voia să-i doboare folosindu-se de toţi factorii posibili.

Ce monstru, îşi zise Hearn.

CORUL:

COADĂ LA MÎNCARE

(Cortul popotei e instalat pe o faleză nu prea înaltă, care domină plaja. În partea din faţă se afla o masă joasă, cu patru sau cinci oale conţinînd hrana. Trupeţii se scurg într-un şir neregulat, ţinînd gamelele în mînă. Red, Gallagher, Brown şi Wilson sînt pe punctul de a-şi primi raţia. În timp ce înaintează, tuspatru adulmecă mîncarea aflată pe fundul unei oale mari, pătrate. Carne conservată şi ghiveci puţin încălzit. Ajutorul de bucătar, un grăsun rumen la faţă, ras în creştetul capului, şi cu un aer veşnic ameninţător, trînteşte cîte un polonic zdravăn de mîncare în fiecare gamelă ce i se întinde.)

Red: Ce porcărie mai sînt şi lăturile astea?

Ajutorul de bucătar: Găinaţ de bufniţă. Ce credeai că e?

Red: Dacă e aşa, e bine; credeam că e ceva ce nu poate fi mîncat. (Rîsete.)

Ajutorul de bucătar (bine dispus): Hai, mişcă, mişcă, dacă nu vrei să te pocnesc, să-ţi dea borşul pe nas.

Red: Vino-ncoa, să ţi-o dau la muie.

Gallagher: Iar porcăria asta de ghiveci.

Ajutorul de bucătar (întorcîndu-se spre ceilalţi bucătari înşiruiţi de-a lungul rîndului de oale): Soldatul Gallagher cîrîie, băieţi.

Ceilalţi bucătari: Trimite-l la popota ofiţerilor.

Gallagher: Mai îmi dai puţin?

Ajutorul de bucătar: Porţiile sînt cîntărite ştiinţific de caporal. Mişcă!

Gallagher: Scîrnăvie!

Ajutorul de bucătar: Plimbă ursul! (Gallagher trece.)

Brown: General Cummings, eşti cel mai cumsecade băiat din unitate!

Ajutorul de bucătar: Mai vrei carne? N-am de unde. S-a terminat carnea.

Brown: Eşti cel mai al dracului din toţi.

Ajutorul de bucătar (întorcîndu-se spre rînd): Atenţie, sergentul Brown trece trupele în revistă.

Brown: Pe loc repaus, băieţi. Înainte marş, marş. (Trece mai departe.)

Wilson: Să vă ia dracu. Nu vă pricepeţi să gătiţi porcăria asta de ghiveci şi într-alt chip?

Ajutorul de bucătar: „Cînd se afumă, fierbe; cînd se arde, e gata.” Asta-i deviza noastră.

Wilson (pufnind): Ştiam eu că nimeni nu vă întrece să băgaţi mîn- carea în boli.

Ajutorul de bucătar: Ia zi, nu vrei tu să mă pupi...?

Wilson: Aşteaptă-ţi rîndul, băiete. Mai sînt cinci oameni din pluton-înaintea ta.

Ajutorul de bucătăr: Am să te aştept. Numai pentru tine o fac. Hai, dă-i drumul, mişcă. Ce, crezi că eşti vreun şmecher, de blochezi circulaţia?

(Soldaţii trec mai departe.)

4

Spre sfîrşitul primei luni de campanie, trupele din linia întîi atinseseră baza peninsulei. Dincolo de aceasta, cam la cinci mile depărtare, se desfăşura lanţul munţilor Watamai, de la un capăt la celălalt al insulei, paralel cu marea. În partea stîngă a peninsulei, linia Toyaku descria un traseu aproape drept, de la contraforturile munţilor şi pînă la ocean. După cum explicase generalul statului său major, trebuiau să facă un viraj la stînga, să părăsească bulevardul peninsulei şi să se angajeze într-o stradă laterală strîmtă, străjuită — la figurat — de un zid de uzină pe dreapta, de un şanţ (marea) pe stînga, şi avînd pe Toyaku în faţă.

Cumnţings execută operaţia cu brio. Fu nevoit să imprime liniei sale de front, stabilizată în cele din urmă, o mişcare de rotaţie de nouăzeci de grade, astfel încît flancul stîng, ancorat în preajma mării, n-avea să se deplaseze decît cu vreo jumătate de milă, pe cînd flancul drept, expus de-a lungul întregului marş, avea de parcurs un arc de şase mile în plină junglă.

Avea de ales între două proiecte. Planul cu cele mai reduse riscuri era să plaseze în flancul drept un batalion care să înainteze pînă la poalele muntelui; putea stabili astfel o linie temporară, de-a lungul unei diagonale a cărei aripă dreaptă, s-ar fi deplasat paralel cu contraforturile, pînă ar fi atins încetul cu încetul linia de apărare Toyaku. Dar această manevră ar fi necesitat mai multe zile, o săp- tămînă, poate, şi s-ar fi izbit probabil de o vie rezistenţă. Celălalt proiect, cu mult mai primejdios, consta în deplasarea flancului drept direct asupra punctului de joncţiune al muntelui cu linia Toyaku. În acest chip, ansamblul frontului ar fi pivotat într-o singură zi.

Era însă o manevră foarte primejdioasă. Toyaku dispunea fără îndoială de o forţă de şoc gata să cadă în coasta trupelor aflate în plină înaintare şi să le învăluie flancul. În cursul zilei în care

ar fi executat manevra de pivotare, generalul ar fi avut flancul drept descoperit. Îşi asumă răspunderea şi răsturnă situaţia în avantajul său. În ziua operaţiei, luă de pe şantierul drumului un batalion, pe care-l păstră în rezervă. Dădu apoi ordin comandanţilor de companii de pe flancul drept să înainteze prin junglă, fără să se preocupe de flancuri sau de spate. Misiunea lor era precisă. Să străbată cele şase mile din „ţara nimănui" şi să se retranşeze noaptea la poalele mun- telui, cam la o milă de avanposturile liniei Toyaku.

Presupunerile generalului se dovediră întemeiate. Toyaku se folosi de o companie din trupele sale, care căzu în flancul forţelor americane în mişcare, dar Cummings interveni cu batalionul său de rezervă şi o încercui aproape în întregime. Timp de cîteva zile o bătălie extrem de confuză se desfăşură în junglă, înapoia noilor poziţii ale divizei. În cele din urmă însă, întreaga companie japoneză, cu excepţia cîtorva trenarzi, fu cu desăvîrşire nimicită. Rămaseră şi cîţiva puşcaşi în spatele diviziei; o dată sau de două ori unul din convoaiele cu provizii căzu în ambuscadă, dar acestea erau incidente neglijabile, care nu-l neliniştiră pe general. De altfel, după încheierea operaţiei de pivotare se concentră numai asupra consolidării poziţiilor sale. Oamenii deschideau cărări, desfăşurau sîrmă ghimpată, curăţau terenul dînd foc junglei; stabileau comunicaţii telefonice cu flancurile şi spatele frontului. Două sau trei ieşiri neînsemnate ale japonezilor nu dădură prea mult de lucru generalului. Se scurseră astfel patru zile, apoi trecu şi a cincea, în care timp continuă să-şi întărească poziţiile şi să grăbească execuţia drumului dintre plaja de debarcare şi front. Îi mai trebuiau încă două săptămîni pentru a-şi duce la capăt planul, şi înţelegea să se folosească de acest interval de timp, consolidîndu-şi situaţia. Un atac puternic al lui Toyaku l-ar fi stingherit, desigur, dar trebuia să accepte acest risc.

Între timp, dispuse să fie deplasat bivuacul Comandamentului Diviziei. Forţele sale progresaseră cu vreo douăzeci şi cinci de mile din ziua debarcării, în vreme ce liniile telefonice se alungeau apreciabil şi comunicaţiile prin radio deveneau tot mai anevoioase. Împinse apoi bivuacul cu vreo cincisprezece mile înlăuntrul peninsulei, plasîndu-l la adăpostul unui alt pîlc de cocotieri, de pe marginea drumului. Noua instalaţie nu era atît de plăcută ca cea de pe plajă; dar după ce oamenii îşi

pierdură mai multe zile, defrişînd desişurile dintre copaci, întinzînd sîrmă ghimpată, săpînd latrinele şi tranşeele, montînd corturile, bivuacul ajunse demn de locuit. Zăpuşeala era însă mult mai mare decît pe faleză, fiindcă briza se strecura anevoie prin jungla ce-i împresura; dincolo însă de încercuirea de sîrmă ghimpată curgea un pîrîiaş, aşa că oamenii nu trebuiau să se îndepărteze prea mult pentru a se scălda.

Bivuacul companiei de serviciu din regimentul 460 fu stabilit de cealaltă parte a drumului. În afară de eventualitatea unei retrageri dezastruoase, generalul nu intenţiona să-şi mai deplaseze bivuacul, oricît ar fi durat restul campaniei; totdeodată, profitînd de timpul disponibil, începu să execute treptat unele lucrări. Se construi pentru

ofiţeri un duş de campanie, fură ridicate corturile popotei şi cîteva corturi mai spaţioase fură montate şi afectate adăpostirii ofiţerilor de stat-major. Terenul din jurul bivuacului era curăţat zilnic, pe potecile din jur se aşternu pietriş, iar parcul de automobile fu dotat cu un canal de scurgere executat din butoiaşe goale de benzină care ducea pînă la drum.

Instalaţiile acestea îi făceau lui Cummings o mare şi constantă plăcere. Deşi amenajase pînă atunci o mulţime de bivuacuri îmbunătăţirile progresive aduse acestor aşezări îi procurau întotdeauna satisfacţii. La o săptămînă după încheierea operaţiilor de pivotare a frontului avu impresia că înălţase un adevărat sat. Activitatea era neîntreruptă; oamenii aduceau neîncetat ameliorări bivuacului, camioanele forfoteau într-un necontenit du-te-vino. De cealaltă parte a drumului, atelierele de întreţinere a materialelor funcţionau în plin, şi în după-amiezele somnolente generalul putea să audă huruitul maşinilor-unelte. Propriul său bivuac fusese considerabil mărit, astfel încît sîrma ghimpată ajunsese să înconjoare un perimetru lung de circa două sute de yarzi, pe mai bine de o sută în lăţime; această elipsă cuprindea vreo sută treizeci de corturi, de toate dimensiunile, dintre care douăzeci pentru ofiţeri, trei latrine, două bucătării mobile, peste patruzeci de camioane şi jeepuri, şi aproximativ trei sute de soldaţi.

Dintre aceşti oameni, foarte puţini făceau parte din plutonul de recunoaştere. După sosirea celor cinci recruţi, efectivul plutonului se ridică la paisprezece oameni, cazaţi în şapte corturi plasate la o distanţă de zece yarzi unul de altul, de-a lungul perimetrului. În cursul nopţii, cîte doi oameni făceau de gardă, folosindu-se de două mitraliere cu care ţineau sub observaţie jungla; ziua, corturile lor erau pustii; toţi — cu excepţia unui singur om — erau de corvoadă la lucrările drumului. Trecuseră cinci săptămîni de la debarcare, şi în afară de cîteva patrulări de rutină în jurul noului bivuac, plutonul nu participă la nici o acţiune. Anotimpul ploios se apropia; căldura se făcea tot mai apăsătoare şi munca la drum devenea din ce în ce mai istovitoare. O săptămînă după instalare, cea mai mare parte din oameni, chiar şi veteranii de la Motome, doreau să intre în luptă.

După cină, Red se spălă şi intră în cortul lui Wilson şi al lui Gallagher. În ziua aceea zăpuşeala fusese insuportabilă; zilele şi nopţile se făcuseră înăbuşitor de fierbinţi; Red era în toane rele. Îşi petrecuse ziua, ca şi pe celelalte de altfel, muncind din greu la construirea drumului.

Întinşi pe jos, în cortul lor, Gallagher şi Wilson fumau în tăcere.

— Ce tot îndrugi? rosti Wilson tărăgănat.

Red îşi şterse fruntea de sudoare.

— Ţîncul ăsta de Wyman? Era şi aşa destul de nasol să dormim cu un puşti ca Toglio, dar cu Wyman... Pufni pe nări. În curînd o să ni-i expedieze cu cîte un biberon atîrnat de gît.

— Mda, plutonul s-a dat peste cap, ca să zic aşa, de cînd au venit recruţii ăştia, se plînse Wilson. Suspină şi îşi şterse bărbia, cu mîneca suflecată a salopetei. Vremea o să ne joace un renghi, zise el încet.

— Iar porcăria asta de ploaie! exclamă Gallagher.

Nori de culoarea ardeziei măturau cerul la răsărit şi se ridicau ameninţător atît dinspre nord cît şi dinspre sud. Aerul umed, apăsător, încremenise fără murmur. Pînă şi cocotierii păreau împovăraţi, lipsiţi de viaţă, cu frunzişul atîrnînd fără vlagă, deasupra pămîntului prost nivelat al bivuacului.

— Apa o să măture toate lemnele cu care am întărit drumul, spuse Gallagher. Red se uită cu neplăcere spre mare. Corturile gata parcă să se prăbuşească aveau o înfăţişare sumbră, mohorîtă, deşi amurgul mai învăluia încă văzduhul într-o lumină roşiatică, bolnăvicioasă.

— Principalul e să nu-ţi uzi tu sula, zise el.

Cîteva clipe cîntări în minte dacă n-ar fi cazul să se înapoieze la cortul său şi să adîncească şanţul de scurgere înconjurător, care dăduse aproape peste margini sub aversa din ajun, apoi ridică din umeri. Îşi zise că şi Wyman trebuie să înveţe a se descurca singur. Se lăsă pe vine şi se strecură în gaura în care se odihneau Wilson şi Gallagher. Gaura aceasta, adîncă de vreo cinci palme avea aproximativ lungimea şi lăţimea unui pat de două persoane. Wilson şi Gallagher dormeau acolo unul lîngă altul, pe o cuvertură dublă. Deasupra amenajaseră un acoperiş fixat pe o prăjină transversală de bambus sprijinită de altele două, verticale; atîrnaseră de o parte şi de alta două pînze impermeabile prinse de sol cu nişte ţăruşi. Înăuntru puteai să te ridici în genunchi fără să te loveşti cu capul de prăjina de sus. E drept însă că nici un copil de opt ani nu ar fi putut să stea în picioare. Privit de afară, adăpostul acesta nu părea să fie mai înalt de cinci palme. Acest aranjament era tipic pentru întreg ansamblul corturilor din bivuac.

Red se întinse între Wilson şi Gallagher şi se uită la triunghiul de cer şi de junglă încadrat de intrarea cortului. Cei doi îşi

făcuseră gaura pe măsura lor, astfel că picioarele lungi ale lui Red spînzurau deasupra şanţului de scurgere. Cînd vîntul împingea ploaia spre adăpost, apa se strîngea în şanţul săpat sub nivelul gropii. În momentul acesta, şănţuleţul era încă plin cu noroi, rămas după aversa din ajun.

— Măi băieţi, cînd o să mai săpaţi vreo gaură, faceţi în aşa fel încît omul să se poată lungi cum se cade, zise el rîzînd zgomotos,

— Cui nu-i place, n-are decît să se care, scrîşni Gallagher.

— Asta e ospitalitatea celor din Boston, spuse Red.

— Vrei să zici că nu e loc pentru derbedeii care vin să ne bată la cap, rîse Gallagher încercînd să facă o glumă. Văzute în lumina posomorîtă, petele purpurii de pe obrazul său păreau umflate şi intrate în putrefacţie.

Wilson izbucni într-un rîs prostesc.

— Cei din Boston sînt mai răi decît toţi blestemaţii de yankei.

— E un oraş în care nu te-ar lăsa să intri fără ghete în picioare, fornăi Gallagher. Îşi aprinse o ţigară şi se culcă pe burtă. Trebuie să ştii să citeşti şi să scrii, dacă vrei să te duci prin părţile de nord.

Wilson se simţi oarecum rănit în amorul său propriu.

— Ştii, spuse el, poate că nu sînt în stare să citesc prea bine tot ce e scris, dar nu există lucru pe care nu l-aş putea face, dacă mi-aş pune în gînd. Îşi amintise de Willy Perkins, cel dintîi din oraş care îşi cumpărase maşină de spălat. Cînd maşina se stricase, el, Wilson, o demontase piesă cu piesă şi o reparase. Nu există maşină pe care să n-o pot drege, zise el. Îşi scoase ochelarii şi şterse cu colţul batistei sticlele aburite. Mi-amintesc că la noi era odată un tip cu o bicicletă englezească. Alea americane nu erau destul de bune pentru el. Pierduse un rulment cu bile şi nu avea cu ce să-i înlocuiască. Atunci am luat unul american şi i l-am ajustat la bicicletă. Aţinti spre Gallagher unul din degetele sale groase. După treaba asta bicicleta a funcţionat tot atît de bine ca şi înainte.

— Grozav, mormăi Gallagher. La Boston ai fi găsit cîţi rulmenţi ai fi vrut.

— În anumite împrejurări e bine să ştii cum să te descurci, spuse Wilson.

— Nu văd cum dracu ai putea să te descurci fără ştii tu ce, interveni Red.

Rîseră toţi trei.

— Aşa ceva nu trebuie să-ţi lipsească, admise Wilson şi îşi frecă gînditor mîna de peretele gropii.

— La Boston, spuse Gallagher, cînd unul din băieţi suceşte capul vreunei fete, se laudă la prieteni.

Îi fu însă ruşine de ceea ce spusese. Şi făgădui să-şi amintească aceasta cînd va merge să se spovedească la părintele Hogan. Hotărîrea luată îl linişti. Cînd se ducea la duhovnic, uita toate faptele rele pe care le săvîrşise. Cîteodată, cînd încerca să-şi amintească gîndurile urîte ce-i trecuseră prin cap înainte de a-l vizita pe părintele Hogan, nu reuşea să şi le recapituleze. Nu reuşea să mărturisească decît atît: „Părinte, am cîrtit."

Mary îl cunoştea atît de puţin, gîndi Gallagher. Nu-l auzise nici măcar înjurînd. Era o deprindere proastă căpătată în armată. Înjura şi înainte vreme, cînd se afla cu băieţii din bandă, dar asta nu avea nici o însemnătate. Pe atunci nu era decît un puşti. Şi nu înjura niciodată în prezenţa femeilor.

Începu să se gîndească la banda sa. Buni băieţi mai erau, îşi zise el cu mîndrie. Odată împărţiseră manifeste pentru alegerea lui McCarthy, la Roxbury. McCarthy ţinuse mai tîrziu un discurs, spu- nînd că victoria lui se datora cohortelor sale credincioase. Altă dată făcuseră un raid la Dorchester, ca să le dea o lecţie jidanilor. Puseseră mîna pe un ţînc de unsprezece ani, care venea de la şcoală; îl luaseră la mijloc şi Whitey Lydon se răstise:

— Ce dracu eşti tu, mă? Ţîncul răspunsese tremurînd că nu ştie. Eşti un purăţ, îi spusese Whitey. Asta eşti: un purăţ puturos. Îl apucase de cămaşă, zicînd: Acum ştii ce eşti?

— Sînt purăţ, rostise puştiul, gata să izbucnească în plîns.

— Aşa e, confirmase Lydon. Spune literă cu literă. Hai, dă-i drumul.

— P-r-ţ, bîlbîise puştiul.

Ce hohote de rîs izbucniseră atunci, se gîndi Gallagher. P-r-ţ... Ţîncului îi fusese atît de frică, încît se scăpase fără îndoială în pantaloni. Blestemaţii ăştia de jidani! îşi mai aduse aminte chipul în care Lydon se făcuse poliţist. Ce baftă avusese şi Lydon ăsta. Cu puţin noroc, ar fi putut şi el să intre în poliţie. Dar Gallagher muncise ca un zănatec la Clubul Democratic, fără să tragă nici un profit. Ce se întîmpla cu el? Visă totuşi să facă lucruri mari. Ar fi putut chiar să obţină o slujbă la Poştă,

dacă nu s-ar fi împotrivit consilierul municipal Shapiro şi căcăciosul lui de nepot Abie sau Jakie. Mult îl mai supărase treaba asta. Întotdeauna îşi vîra dracul coada. Simţi cum îl potopeşte o mînie mută, şi pentru că aceasta îi procura o mare satisfacţie, izbucni deodată:

— Văd că avem în pluton nişte jidani împuţiţi.

— Da, zise Red.. Ştia că Gallagher eră pe punctul de a se avînta într-una din lungile sale tirade şi asta îl plictisea. Da, reluă el cu un suspin. Sînt tot atît de nenorociţi ca şi noi toţi.

Gallagher se întoarse spre el.

— Nu sînt deci în mijlocul nostru decît de o săptămînă şi ne-au şi stricat plutonul.

— N-aş crede, zise Wilson. Roth, nu e mare lucru de capul lui, dar celalalt, Goldstein, Goldberg, sau cum dracu îl cheamă, nu e băiat rău. Azi am fost cu el la corvoadă şi am discutat cum e mai uşor să instalezi un cort.

— Eu n-am nici o încredere în împuţiţii ăştia, declară Gallagher furios.

Red căscă, apoi îşi trase înăuntru picioarele.

— Începe să plouă, zise el.

Stropi de ploaie răsunau pe pînza cortului. Cerul era de un verde plumburiu, uniform, ca un geam mat, îndărătul căruia părea să se afle un fel de lampă; ca o lumină intensă ce strălucea după un paravan.

— O să plouă cu găleata, spuse Red întinzîndu-se la loc. Cel puţin v-aţi fixat bine cortul?

— Cred că da, zise Wilson.

Un soldat trecu în goană şi zgomotul paşilor săi îl indispuse pe Red. Îi era atît de familiar tropăitul grăbit al omului care fuge spre a se pune la adăpost. Suspină iarăşi.

— Toată viaţa n-am făcut decît să-mi ud curul, bombăni el.

— Ştii, zise Wilson, de cînd e caporal, Stanley face pe nebunul. L-am auzit spunînd unor recruţi cum a fost la Motome. „A fost al dracului de rău”, zicea Stanley. Wilson chicoti. Mă ungea pe inimă cînd îl auzeam pe Stanley vorbind aşa, fiindcă eu — ca să zic — nu eram încă, sigur cum stă treaba.

Gallagher scuipă.

— Nu-l las eu pe Stanley să mă bată la cap.

— Mda, zise Red.

Gallagher şi Wilson credeau că lui Red îi fusese frică de Stanley. Să-i ia dracu, îşi zise Red. Cînd aflase că Stanley avea să fie caporal, nu simţise decît amuzament şi dispreţ. Aşa şi era; Stanley avea stofă de copoi.

— E oricînd gata să-i pupe în cur pe ofiţeri, mîrîi Red cu jumătate de gură.

Totuşi, nu era atît de simplu. Îşi dădu brusc seama că ar fi vrut să fie înaintat la gradul de caporal. Aproape că îi veni să rîdă, cu o umbră de amărăciune, ca şi cum n-ar fi ajuns la capătul surprizelor. „Mi-a venit de hac armata, cugetă el. Vechea cursă de şoareci. Mai întîi îţi bagă frica în oase, pe urmă îţi atîrnă tinichele pe piept." Dacă i s-ar fi dat şi lui o tinichea, ar fi refuzat-o... Cel puţin, ar fi avut şi el o bucurie cînd le-ar fi dat-o înapoi.

Un fulger scăpără foarte aproape şi cîteva clipe mai tîrziu tunetul păru să explodeze deasupra cortului.

— N-a fost prea departe, opină Wilson.

Cerul ameninţător, de furtună, era acum aproape negru. Red se gîndea că toată viaţa nu făcuse altceva decît să refuze tinichelele, şi acum... De mai multe ori îşi atinse pieptul cu latul palmei încet, aproape cu melancolie. Trăise întotdeauna închis în sinea lui, purtîn- du-şi tot avutul în spinare. „Cu cît eşti mai îndestulat, cu atîta ai nevoie de mai multe lucruri ca să trăieşti în largul tău." Era o veche axiomă a sa, dar de data asta, nu simţi nici o mîngîiere — ci numai gînduri negre. De multă, de foarte multă vreme era un lup singuratic.

— Uite că plouă, zise Gallagher.

Vîntul biciuia turbat corturile. Ploaia începu încet, răpăi pe pînza cauciucată a adăpostului, apoi crescu în intensitate. În cîteva secunde se dezlănţui furioasă, cu stropi grei ca grindina. Corturile se încordau, smucindu-şi legăturile. În depărtare explodară alte tunete, iar băierile cerului se deschiseră asupra bivuacului.

Sub cort, oamenii fură scuturaţi de un fior. Nu vor avea de-a face cu o furtună obişnuită.

Wilson se ridică, arcuindu-şi spinarea de stîlpul de susţinere al cortului.

— Fir-ar să fie, bombăni el, vîntul ăsta ar putea să reteze capul unui om. Dincolo de sîrma ghimpată, frunzişul arătat

strivit, ca şi cum ar fi fost călcat în picioare de o haită de animale.

Wilson se uită o clipă afară, apoi clătină din cap. În mijlocul unui gol verzui, peste care se învălmăşeau ierburi şi arbuşti striviţi parcă de averse, bivuacul abia se mai vedea. Vîntul sufla cu o forţă uriaşă. Stînd în genunchi, Wilson încerca parcă să-i măsoare violenţa. Cu toate că se trăsese înapoi îndată după ce scosese nasul afară, apa îi curgea şiroaie pe obraz. Nu aveau cu ce să astupe rupturile şi cusăturile cortului, prin care apa pătrundea cu repeziciune şi nici să evite potopul de stropi repeziţi de vijelie prin intrartea cortului. După ce inundă şanţurile de scurgere, ploaia începu să inunde şi groapa. Gallagher strînse cuverturile, iar cei trei oameni, chinciţi sub pînza care pocnea în bătaia vîntului, încercau s-o ţină, străduindu-se totdeodată, zadarnic, să-şi păstreze picioarele uscate. Afară, apa făcuse nişte bălţoace mari, care se lărgeau necontenit, întinzîndu-şi tentaculele ca nişte imense amibe care absorbeau pămîntul.

— Fir-ar al dracului să fie! exclamă Wilson.

Goldstein şi Ridges erau uzi pînă la piele. Cînd începuse ploaia, ieşiseră ca să întărească ţăruşii cortului. Goldstein înghesuise cuverturile în sacul său impermeabil, apoi îngenunchease ca să fixeze mai bine cortul.

— E groaznic, strigă el.

Ridges încuviinţă din cap. Pe faţa sa urîtă şi lătăreaţă se scurgeau şiroaie de apă iar părul încîlcit, de culoarea nisipului, i se lipea în spirale de craniu.

— Nu ne rămîne decît să aşteptăm, răspunse el. Glasul său fu acoperit de rafalele vîntului, astfel încît Goldstein nu auzi decît cuvîntul „aşteptăm”, a cărui sonoritate îndelungă, încărcată parcă de gemete, îl făcu să tresară. S-ar fi zis că întreg universul se cufundase în hăuri, învăluindu-i cu mugete de o sumbră violenţă. Goldstein simţi o durere ascuţită în braţ, cînd stîlpul care susţinea acoperişul se încordă ca un arc destinzîndu-se apoi brusc şi lovindu-l puternic. Era atît de ud, încît salopeta verde părea neagră.

Fundul oceanului semăna desigur cu priveliştea asta, îşi zise el. Citise odată despre existenţa furtunilor submarine şi conchise că şi ele arătau la fel. Deşi îl încolţise groaza, şi în

acelaşi timp îl preocupa stabilitatea cortului, era absorbit de furtuna care îl fascina. Îşi spunea că pămîntul trebuie să fi avut aceeaşi înfăţişare cînd începuse să se răcească şi se simţea cuprins de înfrigurare, de parcă ar fi asistat la facerea lumii. Era ridicul să-l preocupe în acelaşi timp şi cortul, dar asta îl depăşea. Avea totuşi convingerea că instalaţia va rezista, şi că ţăruşii care aveau o lungime de trei picioare vor face faţă şocurilor în solul acesta argilos. Dacă ar fi bănuit că va izbucni o astfel de furtună, şi-ar fi durat un adăpost capabil să reziste la orice intemperii; acum ar fi stat întins, uscat şi lipsit de grijă. Era supărat şi pe Ridges. S-ar fi cuvenit ca acesta să-l prevină asupra furtunilor; era doar veteran, aşa că ştia la ce aveau să se aştepte. Trebuia să chibzuiască la construirea unui adăpost mai solid. Bocancii îi erau plini de apă, aşa că îşi mişcă degetele de la picioare ca să şi le mai încălzească. Totul e să scapi de apă, îşi zise el; cel care a inventat ştergătorul de parbriz a trecut, desigur, prin aceleaşi încercări ca şi mine.

Ridges urmărea furtuna cu panică şi supunere. Dumnezeu a rupt barierele cerului, cugeta el. Frunzişul din junglă se smucea nebuneşte, iar verdele plumburiu al cerului îi împrumuta un verde atît de variat, de strălucitor, încît Ridges îşi zise că aşa trebuie să arate Paradisul. Percepea pulsaţia pădurii ca şi cum ar fi făcut parte integrantă din aceasta, iar pămîntul, transformat într-o băltoacă de aur, părea să fi căpătat viaţa. Nu putea să-şi smulgă privirile de la verdele fantastic al junglei, de la brunul portocaliu al pămîntului, care gîfîia febril, de parcă ploaia i-ar fi deschis nişte răni adînci. Ridges se simţea nimicit de aceste imense forţe.

„Domnul a dat, Domnul a luat”, cugetă el solemn. Furtunile ocupau un loc deosebit în existenţa sa; se învăţase să se teamă de ele, se deprinsese cu ele, iar în cele din urmă ajunsese să le aştepte. Imaginea tatălui său, obrazul lui zbîrcit şi roşcovan, privirea tristă şi domoală a

ochilor săi albaştri îi reveniră în minte. „Am să-ţi explic, Ossie, îi spusese tatăl său. Omul se străduieşte, munceşte din greu, cu sudoarea frunţii, ca să-şi scoată hrana din pămînt; şi cînd lucrul e gata, dacă aşa e voia lui Dumnezeu, vine furtuna şi strică tot.” Acesta era, poate, cel mai adînc adevăr pe care-l cunoştea Ridges: i se părea că tatăl său, dimpreună cu el şi cu bătrînul lor catîr, se războiseră toată viaţa cu pămîntul sterp, cu insectele, cu bolile plantelor, şi că nu o dată rodul străduniilor lor se dusese de rîpă într-o singură şi întunecoasă noapte.

Îl ajutase pe Goldstein să înfigă ţăruşii fiindcă e firesc să-ţi ajuţi vecinul aflat în nevoie, iar omul care doarme sub acelaşi acoperiş cu tine, fie el şi străin, este vecihul tău; dar, în forul său lăuntric, ştiuse că încercarea de a întări adăpostul era zadarnică. „Nepătrunse sînt căile Domnului, îşi spunea el, şi trebuie să te supui lor.” Dacă furtuna trebuie să le smulgă cortul, aceasta avea să se întîmple chiar dacă l-ar fi înţepenit cu odgoane. Deşi nu ştia dacă în clipa asta ploua sau nu în Mississippi se ruga ca furtuna să cruţe ogorul tatălui său. Abia s-a semănat, Dumnezeule. Te rog, Doamne, te rog. Ridges se ruga fără să nutrească vreo speranţă; se ruga numai spre a-şi arăta cucernicia.

Vîntul se învîrtejea prin bivuac ca o imensă coasă, retezînd frunzişul palmierilor, repezind ploaia. Văzură un cort desprinzîndu-se cu un zgomot sec din legăturile sale, avîntîndu-se în văzduh şi fîlfîind ca o pasăre înspăimîntată.

— Mă întreb ce s-o fi întîmplînd în linia întîi, zbieră Goldstein, care îşi amintise, cu un fel de groază, că în junglă se mai aflau şi alte bivuacuri. Ridges ridică din umeri.

— Cred că se ţin bine, strigă el.

Goldstein se întreba cum o fi pe acolo; de o săptămînă, de cînd se afla în acest pluton, nu văzuse decît crîmpeiul de drum pe care făcea de corvoadă. Încercă să-şi închipuie un atac pe o asemenea vijelie şi se cutremură. Toată energia lui se concentra asupra stîlpului de susţinere al acoperişului, pe care îl ţinea cu amîndouă mîinile. Japonezii ar putea să dea un atac chiar în punctul acesta. Ar fi vrut să ştie dacă se afla vreun om de gardă, lîngă mitraliere.

— Un general mai şmecher ne-ar sări acum în spate, zise el.

— Aşa cred şi eu, răspunse Ridges fără să mai ridice tonul.

Vîntul încetase de cîteva clipe, şi în glasurile lor se desluşea ceva nesigur, voalat, ca şi cum ar fi vorbit în biserică. Goldstein îşi luă mîinile de pe stîlpul de susţinere şi simţi sîngele pulsîndu-i prin braţe. „Circulaţia sîngelui anulează efectele oboselii", reflectă el. Poate că furtuna încetase. Groapa lor se transformase într-un fel de mocirlă; Goldstein se întrebă unde ar putea să doarmă la noapte. Se înfioră; simţise dintr-o dată greutatea rece a hainelor sale.

Vîntul porni iarăşi să sufle; Goldstein şi Ridges reluară lupta mută de apărare a adăpostului lor. Goldstein avea impresia că sprijinea o uşă pe care un om mult mai puternic încerca s-a împingă în sens contrar. Văzu alte două corturi luate de vînt şi soldaţi alergînd în căutarea altui adăpost. Rîzînd şi înjurînd, Wyman şi Toglio se repeziră în gaura lor.

— Cortul nostru şi-a luat zborul, strigă Wyman; un zîmbet îi lumina obrazul osos şi tînăr. Tii, zbieră el, e şi asta ceva! Expresia chipului său reflecta în egală măsură şi surpriză şi încîntare; părea să se întrebe dacă taifunul acesta era o catastrofă sau un spectacol de circ.

— Şi boarfele voastre? strigă Goldstein.

— Pierdute. Luate pe sus. Puşca lăsată într-o băltoacă.

Goldstein se uită îngrijorat după puşca lui. O văzu pe cornişa de deasupra groapei, acoperită de apă şi noroi. Se dojeni în gînd că n-o înfăşurase într-o cămaşă murdară, înainte de-a izbucni furtuna. „Sînt încă un răcan prostănac, îşi spuse el, un veteran şi-ar fi amintit că trebuie să-şi protejeze puşca."

Apa se scurgea de pe nasul mare şi cărnos al lui Toglio. Îşi mişcă falca proeminentă, strigînd:

— Crezi că o să ţină cortul vostru?

— Nu ştiu, urlă Goldstein. Ţăruşii, da. Deşi stăteau chinciţi, cei patru oameni abia aveau loc în groapă. Ridges îşi examina picioarele, cufundate în noroi, şi ajunse la concluzia că ar fi fost mai bine dacă s-ar fi descălţat. Ne străduim atîta să le păstrăm uscate, dar degeaba. Un şuvoi de apă se scurgea în cort de-a lungul stîlpului de susţinere şi şiruia pe genunchiul său îndoit. Suspină: vestmintele îi erau atît de reci, încît picăturile de apă păreau calde.

O enormă rafală de vînt năvăli sub cort, umflîndu-l ca pe un balon; stîlpul de susţinere se frînse cu zgomot sec, sfîşiind pînza. Cortul se prăvăli ca un cearşaf umed peste spldaţii care

se zbătură dedesubt, prosteşte, pînă ce tot vîntul începu să-i degajeze. În vreme ce bîjbîia prin întuneric, Wyman se prăpădea de rîs. Îşi pierduse echilibrul, căzuse cu şezutul în noroi şi se zbătea fără vlagă sub pînza.

— Isuse! exclamă rîzînd. Se simţea prins ca într-un sac şi rîdea fără oprire. „Sînt prea slab ca să scap dintr-un sac de hîrtie”, îşi spunea el, şi acest gînd îi păru şi mai hazliu. Unde sînteţi? strigă el; dar în momentul acela aerul umflă din nou cortul şi îl smulse deodată, luîndu-l pe sus, val-vîrtej. O zdreanţă de pînză rămăsese agăţată de unul din ţăruşi şi fîlfîia cu zgomot în vîntul năprasnic. Cei patru bărbaţi se ridicară din groapă, apoi se ghemuiră îndată, spre a se

apăra de violenţa suflului. Soarele se întrezărea deasupra orizontului, printr-o spărtură în nori, care părea infinit de îndepărtată. Ploaia se făcuse foarte rece, aproape îngheţată, şi soldaţii tremurau că varga. Mai toate, corturile bivuacului fuseseră smulse din loc. Ici, colo, cîte un soldat ţopăia prin noroi, împleticindu-se sub asaltul vîntului într-o succesiune de salturi, asemenea celor făcute de personajele dintr-un film proiectat cu acceleratorul.

— Isuse, am îngheţat de tot! strigă Toglio.

— Hai să plecăm de aici, zise Wyman. Era acoperit de noroi şi îi clănţăneau dinţii. Fir-ar a dracului de ploaie!

Împleticindu-se, ieşiră din gaură şi, o porniră spre parcul de automobile, spre a se adăposti în camioane. Îmbrîncit încolo şi încoace de vînt, pierzîndu-şi controlul mişcărilor, Toglio se clătina de parcă ar fi aruncat prea mult lest.

— Mi-am uitat puşca! îi strigă Goldstein.

— N-ai nevoie de ea, zbieră Toglio.

Goldstein vru să se oprească şi să facă drumul întors, dar vîntul îl tîra înainte.

— Nu se ştie niciodată! se auzi el urlînd. Alergau unul lîngă altul şi răcneau ca şi cînd s-ar fi aflat într-o încăpere enormă. O clipă, Goldstein încercă un simţămînt de exaltare.

Toată săptămîna trudiseră spre a-şi pune în orînduială bivuacul; folosiseră pînă şi scurtele lor momente de libertate pentru a-i aduce noi îmbunătăţiri. Acum pierduseră totul; hainele şi hîrtia de scris erau leoarcă de apă, puşca o să ruginească fără doar şi poate; pă- mîntul o să fie prea îmbibat de apă, ca să mai poată dormi pe el. Totul se ruinase. Goldstein încercă un fel de veselie, aşa cum se în- tîmplă după cîte un dezastru.

Şi el şi Toglio fură suflaţi de vijelie de-a dreptul în parcul de automobile. Vrînd să facă un ocol, se ciocniră unul de altul şi căzură în noroi. Lui Goldstein i-ar fi plăcut să rămînă acolo, nemişcat, dar se sprijini în mîini, se sculă, şi ajunse împleticindu-se lîngă un camion. Aproape întreaga companie se îngrămădea în camioane ori sub ele. Goldstein nimeri într-un grup de vreo douăzeci de oameni, înghesuiţi unul într-altul, la adăpostul unei basculante. Strîns lipiţi, ca să se mai încălzească, dîrdîiau şi clănţăneau din dinţi. Cerul părea un imens şi întunecat castron, întors eu fundul în sus, pe care

tunetele îl făceau să trosnească şi să se cutremure. Goldstein nu era în stare să desluşească decît silueta verde a camionului şi verdele-ne- gricios al uniformelor ude.

— Isuse! rosti cineva.

Toglio încercă să-şi aprindă o ţigară, dar aceasta i se dislocă parcă între buze, înainte ca el să fi putut scoate chibriturile din punga im-permeabilă. O aruncă, uitîndu-se cum se dizolva în noroi. Deşi, se udase pînă la piele, contactul cu ploaia îi era foarte neplăcut; fiecare picătură care se prelingea de-a lungul spinării îi făcea impresia unei rîme reci, scîrboase, respingătoare. Se întoarse spre vecinul său şi-i strigă:

— Ţi-a zburat şi ţie cortul?

— Mda.

Se simţi înviorat. Îşi trecu mîna peste obrazul murdar, nebărbierit, şi se simţi dintr-o dată foarte apropiat de toţi oamenii din jur. Un val de căldură lăuntrică îl îndemna să-şi deschidă inima faţă de fiecare în parte. „Sînt, cu toţii băieţi cumsecade şi buni americani, îşi zise el. Numai un american poate să înfrunte rîzînd asemenea încercări." Îi era atît de frig la mîini, încît şi le înfundă în buzunarele largi ale salopetei.

Red şi Wilson, care se aflau la cîţiva paşi de el, începură să cînte. Vocea lui Red era profundă şi răguşită; Toglio rîse ascultîndu-l.

O cale ferată construit-am odată
Cu timpul luîndu-mă la întrecere...

cîntau ei, tropăind pe loc ca să-şi încălzească picioarele.

O cale ferată construit-am, e gata,
Frate, dă-mi un ban de petrecere.

Toglio se trezi rîzînd cu hohote. „Red e un comic neîntrecut", îşi zise el, începînd să cînte laolaltă cu ceilalţi oameni:

Odată înălţat-am un turn la cer
Cărămizi şi armătură şi var,
Odată înălţat-am un turn, şi-ţi cer
Frate, să-mi dai un ban măcar,

Toglio reluă ultima strofă, iar Red îi făcu un semn de încurajare cu mîna. Cîntau toţi trei cît îi ţinea gura, fiecare cu braţele pe umerii celuilalt ca să se mai încălzească puţin. Vîntul contenea din cînd în cînd, şi atunci îşi auzeau glasurile cu o

sonoritate distantă, oarecum ireală, asemănătoare cu a unui post de radio dintr-o cameră alăturată, al cărui volum creşte şi scade, creşte şi scade.

Odată îmbrăcaţi în kaki
Ce bine-arătam
Plini de Yankee Doodly Dum,
Cu juma de milion de cizme
prin inferm tropăiam
Şi eu puştiul toba băteam.

Ia zi, ţi-aminteşti, Al, ce-mi spuneai?

Mereu Al şi Al eram.
Ia zi, ţi-aminteşti, prieten mi-erai?
Frate, dă-mi şi mi-e un ban.

Sfîrşiră, izbucnind în rîs; Toglio zbieră:

— Ce mai cîntăm acum? Nu v-ar place ***Arată-mi drumul spre casă?***

— Nu pot să mai cînt! strigă Red. Mi s-a uscat gîtlejul. Trebuie să beau ceva. Îşi ţuguie buzele şi îşi rostogoli ochii, iar Toglio rîse în cascade. Grozav comic, Red ăsta. Toţi băieţii erau tare buni.

Toglio începu să cînte ***Arată-mi drumul spre casă,*** şi mai multe glasuri se uniră cu al lui.

Sînt obosit şi vreau în pat
Un păhărel pe gît am dat
Şi mi s-a suit la cap îndat.

Cădea acum o ploaie deasă şi regulată, şi în vreme ce cînta, Toglio se simţea cuprins de o senzaţie de vis vagă, euforică. Deşi stăteau vîrîţi unul într-altul, tremurau de frig. Se văzu conducînd o maşină, într-un asfinţit, iarna, în preajma unui oraş necunoscut care îl în- tîmpina cu căldura şi luminile sale.

Oriunde-aş umbla,
Pe pămînt, mare sau valuri cît casa,
Cînta-voi ăst cîntec aşa.
Arată-mi drumul spre casă.

Se făcuse aproape întuneric şi sub cocotieri, la adăpostul camioanelor, chipurile oamenilor nu se mai desluşeau decît anevoie. Toglio se întristă şi îl năpădi o blîndă melancolie. Îşi revăzu nevasta, împodobind un pom de Crăciun, şi o lacrimă i se prelinse pe obrazul său plin şi rotund. Cîteva clipe uită şi de război şi de ploaie; ştia că în curînd va trebui să-şi caute un adăpost pentru noapte, dar pînă atunci cînta cu dîrzenie, mişcîndu-şi degetele de la picioare, şi lăsîndu-se potopit de amintirile dulci şi voluptoase evocate de cîntec.

Un jeep apăru derapînd prin noroi şi se opri la vreo treizeci de paşi. Din maşină coborî generalul Cummings, urmat de doi ofiţeri. Toglio îl împunse cu cotul pe Red, spre a-l face să tacă. Cu capul descoperit, cu uniforma udă, generalul zîmbea totuşi. Toglio îl privea cu interes şi cu un fel de deferenţă. Îl zărise de

multe ori în bivuac, dar pentru prima oară îl vedea atît de aproape.

— Hei, băieţi, strigă generalul apropiindu-se, cum e cînd eşti ud leoarcă? Toglio rîse împreună cu ceilalţi soldaţi. Rîse şi generalul.

— Nu face nimic, nu sînteţi de zahăr. Vîntul se potoli iarăşi, şi Cummings se adresă cu voce mai scăzută maiorului şi locotenentului care îl însoţeau: Cred că ploaia e pe punctul de a se opri. Am telefonat adineauri la Washington, şi ministrul de război m-a asigurat că o va opri. Cei doi ofiţeri rîseră zgomotos iar Toglio zîmbi. Generalul era un om deschis şi apropiat de oameni, tipul ofiţerului desăvîrşit.

— Băieţi, spuse generalul tare, nu cred să mai fi rămas vreun cort în picioare. Îndată ce furtuna se va potoli, vom încerca să aducem foi de cort de pe plajă, dar nu mă îndoiesc că cei mai mulţi dintre voi vor rămîne uzi peste noapte. E regretabil, dar vi s-a mai întîmplat să fiţi şi altădată. În prima linie lucrurile n-au mers tocmai pe roate şi s-ar putea ca unii dintre voi să petreacă noaptea într-un loc mult mai prost decît acesta. Tăcu o clipă, rămînînd în picioare sub ploaie, apoi adăugă făcînd cu ochiul: Presupun că nici unul dintre cei care sînt de gardă nu şi-au părăsit postul cînd a izbucnit furtuna. Dacă se află printre voi vreunul care n-ar fi trebuit să se afle aici să facă bine să se întoarcă la post de îndată ce voi pleca! Se auziră rîsete stingherite. Ploaia aproape că încetase, astfel încît grosul companiei se adunase încetul cu încetul lîngă maşină, în jurul generalului. Şi acum să vorbim serios. După cîte mi s-a spus înainte de întreruperea comunicaţiilor, n-ar fi exclus ca în noaptea aceasta să se strecoare cîţiva japonezi în liniile noastre, aşa că aţi face bine să fiţi cu ochii în patru. Sîntem destul de departe de front, dar depărtarea asta e relativă. Le zîmbi şi se urcă în jeep, urmat de ofiţeri; maşina demară, apoi dispăru în întuneric.

Red scuipă.

— Ştiam eu că de la o vreme am cam huzurit. Pun rămăşag că la noapte or să ne dea de furcă.

Wilson încuviinţă furios.

— Da, da, v-aţi plîns de prea mult bine. Toţi recruţii care tînjesc după încăierări or să-şi schimbe în curînd părerea.

— Cumsecade tip, generalul, interveni Toglio.

Red scuipă din nou,

— Nu există pe lume generali cumsecade. Toţi sînt nişte nemernici.

— Ascultă, Red, protestă Toglio, unde mai găseşti un general, care să vorbească atît de deschis soldaţilor? E un om straşnic, să ştii de la mine.

— E unul din ăia care caută să intre în voia mulţimii, asta e, spuse Red. De ce dracu simte nevoia să ne povestească toate încurcăturile lui? Îmi ajung ale mele.

Toglio oftă şi tăcu. „Red ăsta nu ştie decît să te contrazică.” Ploaia contenise şi se gîndea să se întoarcă la rămăşiţele cortului său. Gîndul acesta îl deprimă, dar îşi zise ca nu trebuia să se lase pe tînjală acum; cînd furtuna se sfîrşise.

— Mai bine să căutăm un loc de dormit, zise el.

Red mîrîi.

— Degeaba. La noapte o să ne vedem în linia întîi.

Odată cu înserarea, se lăsă o căldură înăbuşitoare.

Generalul eră îngrijorat.

— Du-ne la bateria comandamentului de la unu-cinci-unu porunci el şofer-ului, după ce jeepul ieşi din parcul de maşini. Se întoarse spre maiorul Dalleson şi spre locotenentul Hearn, care stăteau înghesuiţi pe bancheta din spate. Dacă sînt tăiate comunicaţiile cu batalionul 2 vom avea mult de umblat în noaptea ăsta. Jeepul trecu printr-o deschizătură amenajată în obstacolul de sîrmă ghimpată şi o luă la dreapta, spre front. Generalul scruta mohorît drumul. Noroiul era din ce în ce mai greu de străbătut. Maşina derapa cînd într-o parte cînd într-alta prin glodul clisos care peste cîteva ore avea să devină vîscos ca argila, împotmolind transporturile pînă la osie. Generalul cerceta întunecat cu privirea jungla care străjuia de o parte şi de alta şoseaua. Trecură pe lîngă un şanţ în care zăceau cadavrele intrate în putrefacţie ale cîtorva japonezi şi generalul îşi ţinu răsuflarea. Gu toate că mirosul acesta îi devenise familiar, îl suporta întotdeauna cu greu. Îşi notă în minte să trimeată o echipă care să cureţe drumul de îndată ce se va restabili calmul.

Se lăsa noaptea, şi o dată cu ea generalul avu presentimentul unui dezastru iminent. Mersul în acest jeep, care înainta încet prin întuneric, îi dădea senzaţia că pluteşte prin aer. Torsul regulat al motorului, muţenia însoţitorilor săi, freamătul greoi, jilav al junglei îl făceau să se simtă desprins de orice prezenţă materială. Nu-i mai rămînea decît activitatea accelerată a

creierului. Izolat undeva în spaţiu, trebuia să-şi cîntărească şi să-şi rezolve singur problemele. Furtuna, care se abătuse cu iuţeală de necrezut, urmase unui atac japonez. Zece minute înainte de dezlănţuirea ploii, un mesaj al batalionului 2 îl anunţase că inamicul declanşase un foc susţinut. Îndată după aceea, furtuna rupsese liniile telefonice. Comandamentul diviziei rămăsese izolat de front; pînă şi radio-ul încetase să mai funcţioneze. Generalul habar n-avea ce se petrece în primele linii: Poate că Hutchins fusese nevoit să bată în retragere: n-ar fi fost exclus ca japonezii, cuprinşi de o frenezie generată de furtună, să fi străpuns frontul în mai multe puncte. Cum făceau trupele lui faţă situaţiei, fără să primească ordine din partea sa, Dumnezeu ştie. Numai să fi rezistat bateria comandamentului.

Din fericire, în ultimele două zile trimisese în sprijinul batalionului 2 vreo douăsprezece tancuri. Pe o vreme ca asta circulaţia tancu- rilor devenea imposibilă, şi chiar dacă acestea erau acum imobilizate din cauza terenului, se putea eventual organiza o poziţie de apărare la adăpostul lor. Ce haos îl aştepta acolo? Pînă în zori întreaga linie risca să se transforme într-o serie de arici izolaţi. Şi nu putea face nimic — pînă nu restabilea legătura telefonică. Putea să se aştepte la cele mai mari nenorociri. În două zile risca să se regăsească la punctul de plecare, în locul unde începuse manevra de pivotare.

Îndată ce va avea un telefon la îndemînă, va trebui să ia hotărîri fără întîrziere? Trecea în revistă personalitatea ofiţerilor săi de pe linia frontului, caracteristicile distinctive — presupunînd că aveau — a diferitelor companii şi chiar a plutoanelor. Memoria sa remarcabilă reconstituia o sumedenie de cifre, de amplasamente, de poziţii esenţiale şi de incidente; ştia efectiv locul ocupat pe Anopopei de fiecare om, de fiecare armă, iar imaginea globală a dispozitivelor sale de pe insulă îi era prezentă în minte. În momentul acela era un om de o extremă simplitate. Întreaga lui fiinţă lucra în vederea unui scop unic, şi ştia din experienţă, cu o certitudine care nu avea nevoie de cuvinte, că în clipa dorită, fiecare amănunt se va cristaliza într-o reacţie adecvată. În starea sa de tensiune, instinctele nu puteau să-l înşele.

Cu toate acestea, înlăuntrul lui mocnea o mînie intensă, primitivă. Furtuna se pusese de-a curmezişul proiectelor sale şi

furia lui căpăta forme copilăreşti. Din cînd în cînd îl încercau spasme de iritare, ce-i risipeau concentrarea minţii, înceţoşîndu-i-o. „Nu mi s-a spus o vorbă despre furtuna asta, bombănea el din cînd în cînd. Un serviciu meteorologic care merge anapoda. Marele Cartier al Armatei ştia desigur ceva, dar de ce nu m-au prevenit? Nici un raport despre furtuna asta, nimic, nimic. Ce neglijenţă. Poate că nu e simplă neglijenţă. Poate că se încearcă să mi se pună beţe în roate."

Jeepul se împotmoli într-un şanţ şi motorul se opri brusc. Cummings se întoarse spre şofer. Îi venea să-l ucidă cu un glonte, dar se mulţumi să murmure:

— Haide, băiete, n-avem timp pentru aşa ceva. Motorul jeepului se puse în mişcare şi porniră din nou la drum.

Bivuacul său fusese distrus, faptul acesta era cel mai neplăcut din toate. Îl preocupau primejdiile care-i pîndeau divizia; era neliniştit — dar în mod abstract. Ceea ce îl durea direct, personal, era distrugerea bivuacului. Îşi aminti aproape cu durere de şuvoaiele de apă care măturaseră pietrişul de pe alei, de cuşeta sa răsturnată şi înţepenită în noroi, de naufragiul cortului său. Ce dezastru! Îl cuprinse un nou acces de mînie.

— Aprinde farurile, băiete, porunci el şoferului. Altfel pierdem prea mult timp. Dacă s-ar fi aflat prin apropiere trăgători la pîndă, ar fi fost ca şi cum s-ar fi plimbat cu o lumînare aprinsă, printr-o pădure înţesată de tîlhari. Se încordă înfiorat de plăcere. Primejdia îi biciuia nervii, îl făcea să aprecieze măreţia misiunii sale. Ar fi bine să ţineţi sub observaţie marginile drumului, se adresă lui Hearn şi lui Dalleson. Aceştia îşi îndreptară carabinele în afara jeepului, scru- tînd jungla. În lumina farurilor, frunzişul căpăta o strălucire argintie, tainică.

Locotenentul Hearn pipăi magazia carabinei, trase închizătorul, apoi îl puse la loc, ţinînd în mîinile sale mari, mica armă cu ţeava aţintită spre junglă. Se afla într-o complexă stare de spirit în care îşi făceau loc şi excitaţia şi descurajarea. Executaseră operaţiunile în cea mai deplină ordine, iar acum, după toate înaintările acelea cronometrate, frontul ameninţa să se prăbuşească, în vreme ce jeepul lor rătăcea pe bîjbîite, ca un nerv în căutarea unui muşchi sau a unui organ devitalizat. Generalul îi spusese odată: „Îmi place haosul; este ca un reactiv ce spumegă în eprubetă, înainte de precipitarea cristalelor. Pentru mine este un fel de aperitiv."

„E un fel de a te minţi pe tine însuţi”, se gîndise Hearn atunci. Generalului nu-i plăcea haosul, cel puţin în momentele cînd se afla şi el în eprubetă. Numai unor oameni ca el, Hearn, putea să le placă haosul, oameni care nu se lăsau cuprinşi în vîrtej.

Totuşi, generalul reacţionase firesc. Hearn îşi amintea de apatia care-i cuprinsese după încetarea furtunii. Generalul rămăsese cam o jumătate de minut în contemplarea cuşetei sale mînjite, apoi ridicase un pumn de noroi pe care începuse să-l frămînte între degete. Vijelia le tăiase parcă tuturor braţele, dar Cummings făcuse faţă situaţiei adresînd o cuvîntare deosebit de politicoasă oamenilor care nu se gîndeau decît să-şi bage coada între picioare şi s-o şteargă în căutarea unui adăpost. Reacţia sa era firească, generalul trebuia să reia în mînă frînele conducerii.

Acum, în jeepul acesta, atitudinea lui era de asemenea lesne de înţeles. Nuanţele politeţii sale, timbrul vocii, îi dezvăluiau lui Hearn că generalul nu era preocupat decît de operaţiunile militare şi de noaptea care îi aştepta. Însetat să treacă la acţiune, devenea alt om.

Această atitudine îl deprima pe Hearn şi totdeodată îi stîrnea admiraţia. O atare capacitate de concentrare cu adevărat supraomenească îi era de neconceput. Privea contrariat jungla, ţinînd carabina în mînă. N-ar fi exclus ca o mitralieră sau cîţiva puşcaşi inamici, înarmaţi cu automate, să-i aştepte la următoarea cotitură a drumului. Jeepul lor ar lua curba, douăsprezece gloanţe l-ar atinge dintr-o salvă, şi astfel s-ar isprăvi cu istorioara bîjbîielilor şi-a măruntelor sale nemulţumiri. Odată cu el, tot atît de întîmplător, ar pieri un om cu însuşiri poate de geniu, un bădăran nerod de seama lui Dalleson şi un şofer tînăr şi nervos care era probabil un fascist în devenire. Şi toate acestea cît se poate de simplu. Luînd o cotitură.

Sau, dimpotrivă, el ar ucide un om. Era de-ajuns să ridice arma, să apese pe trăgaci, şi un înveliş purtător de pofte şi nelinişti, or poate de puţină bunătate, ar trece în lumea nefiinţei. Tot atît de uşor cum ai strivi o insectă. Dacă nu chiar mai uşor. Acest lucru îi pricinuia starea sa depresivă. Totul se întorsese cu susul în jos; nimic nu mai era la locul lui. Oamenii cîntaseră în parcul de automobile, un cîntec gingaş, copilăros şi vitejesc totdeodată. Acum se aflau pe drumul acesta — un

punct mişcător de-a lungul vastelor şi neutrelor spaţii ale junglei. Şi undeva, înainte; se desfăşura eventual o bătălie. Zgomotul constant al artileriei şi al armelor uşoare nu însemna mare lucru, putea tot atît de bine să fie vorba de un tir extins pe întreaga lungime a frontului, ca şi de o concentrare infernală într-un singur punct. Dar nici una din aceste ipoteze nu corespundea probabil realităţii. Noaptea acţionase trupele în insule izolate.

Încă o dată, deveni conştient de masa enormă a lui Dalleson proptită de propriul său corp şi aceasta îi făcu să se încordeze puţin. După cîteva clipe; pescui în buzunarul cămăşii o ţigară, apoi începu să se scotocească după un chibrit.

— Ar fi mai bine să nu fumezi, mormăi Dalleson.

— Farurile sînt aprinse.

— Da, mormăi iarăşi Dalleson.

Maiorul îşi deplasă uşor şezutul pe banchetă, contrariat că Hearn ocupa atîta loc şi că mai şi fuma. Era nervos. Nu-l preocupa perspectiva unei ambuscade; dacă s-ar fi văzut într-o asemenea situaţie, i-ar fi făcut faţă cu sînge rece şi s-ar fi achitat onorabil. Ceea ce îl neliniştea, era imposibilitatea de a şti ce aveau să facă după ce vor ajunge la regimentul 151 artilerie. Încerca tracul unui student cu mintea cam greoaie, în ziua examenului temut. În calitatea lui de ofiţer cu operaţiile şi instrucţia, era firesc să cunoască situaţia tot atît de bine ca şi generalul, dacă nu chiar mai bine; dar fără hărţile şi hîrtiile sale se simţea pierdut. Dacă generalul l-ar lăsa să ia iniţiativa vreunei decizii, ar fi o catastrofă. Se răsuci din nou pe banchetă, adulmecă nemulţumit fumul ţigării, apoi se aplecă înainte — şi cu o voce pe care o credea scăzută, dar care răsună tare şi puternic, spuse:

— Sper că totul va fi în ordine cînd vom ajunge la unu-cinci-unu, domnule general.

— Da, replică generalul, trăgînd cu urechea la plescăitul cauciucurilor prin noroi.

Răcnetul lui Dalleson îi zgîriase auzul. Mergeau de vreo zece minute cu farurile aprinse, şi nu mai simţea atît de acut iminenţa unei primejdii. Apoi îl cuprinse iarăşi neliniştea. Dacă liniile de comunicaţie nu erau restabilite, nu le mai rămînea decît să meargă încă o jumătate de oră prin noroi şi chiar în acest caz nu era sigur că se vor putea folosi acolo de vreun

telefon. Şi în momentul acesta, japonezii străpungeau poate liniile de apărare.

Trebuia totuşi să ajungă la o linie telefonică. Fără telefon... se simţea asemenea unui jucător de şah căruia i s-ar fi legat ochii în mijlocul unei partide. Putea să-şi închipuie viitoarea mişcare a adversarului şi s-o pareze; dar îi va fi mai greu să prevadă cealaltă mişcare care va veni, şi cea următoare ei; dacă ar face o mişcare de apărare greşită, ar fi un dezastru. Jeepul coti brusc, derapînd. Cînd ieşi din curbă, farurile se reflectară în ochii holbaţi ai unui soldat la pîndă în dosul unei mitraliere, instalată pe o latură a drumului. Jeepul se îndreptă spre soldat..

— Ce dracu v-a apucat să vă plimbaţi cu farurile aprinse! strigă el. Îl zări pe general: Iertaţi-mă, domnule general! zise el, clipind des.

— Foarte bine, camarade. Ai dreptate, nu e permis să calc propriile mele consemne. Zîmbi şi soldatul îi zîmbi la rîndul său. Jeepul părăsi drumul şi se angajă pe un fel de cărare ce ducea spre postul de comandă al bateriei. Era întuneric şi generalul şovăi o clipă, în- cercînd să se orienteze. Cortul postului de comandă este într-acolo, zise, el, arătînd cu un gest. Cei trei ofiţeri coborîră, apoi porniră prin beznă, împiedicîndu-se de rădăcini şi de vegetaţia care năpădea terenul prost desţelenit. Noaptea era foarte întunecoasă, se simţea în aer o tensiune stăpînită, şi cei trei bărbaţi păstrau tăcerea. Nu întîlniră decît un singur soldat de-a lungul celor cincizeci de metri pe care-i avură de parcurs pînă la postul de comandă.

Generalul dădu la o parte foile de la intrarea cortului şi pătrunse — neplăcut impresionat — în culoarul de siguranţă. Cortul fusese, fără îndoială, dărîmat, tîrît prin noroi, apoi ridicat iarăşi. Partea dinăuntru a pereţilor era mînjită. Ajuns la extremitatea culoarului, dădu la o parte alte foi. Un recrut şi un căpitan şedeau la o masă.

Cei doi oameni săriră în picioare.

— Domnule general, rosti căpitanul.

Generalul adulmecă. Aerul, foarte jilav, era viciat. Sudoarea începu să i se prelingă pe frunte şi pe spinare.

— Unde este colonelul McLeod? întrebă el.

— Îl chem, domnule general.

— Nu — stai o clipă. Poţi să-mi spui dacă e posibil să obţin de aici legătura cu batalionul doi?

— Da, domnule general. Se poate.

Cummings simţi o adîncă uşurare.

— Cheamă-i te rog. Vreau să le vorbesc. Îşi aprinse o ţigară şi-i zîmbi locotenentului Hearn.

Căpitanul ridică receptorul şi învîrti de trei ori manivela unui telefon de campanie.

— Trebuie să folosim releul bateriei B, domnule general.

— Ştiu, răspunse scurt generalul. Fiind familiarizat cu cele mai mărunte rotiţe ale mecanismului diviziei, se arăta iritat ori de cîte ori i se amintea un astfel de subiect.

După un minut sau două căpitanul îi înmînă receptorul.

— Batalionul doi, domnule general.

— Dă-mi-l pe Samson, zise Cummings, folosind numele din cod al locotenent-colonelului Hutchins. Samson, aci Camei. Îţi vorbesc de la Pivot Red. Ce se întîmplă? Aveţi legături cu Paragon White şi Paragon Blue?

— Aici Samson. Da, circuitele noastre funcţionează normal. Vocea se auzea slab şi de departe, avînd ca fundal în receptor un fel de bizîit.

— Fii scurt, mormăi generalul.

— Am încercat să intrăm în legătură cu dumneavoastră, continuă Hutchins. Am respins un atac îndreptat împotriva lui Paragon White B şi C, şi împotriva lui Paragon Red E şi G. Dădu coordonatele. Cred că au sondat terenul şi că vor face o nouă încercare la noapte.

— Da, zise generalul, cumpănind datele situaţiei. Va trebui să trimitem întăriri. Primul batalion din regimentul 459 infanterie, ţinut în rezervă şi detaşat provizoriu la lucrările drumului, ar putea să ajungă pînă aici în două ore. Trebuie să păstreze însă o rezervă alcătuită cel puţin dintr-o companie şi un pluton. De altfel, atacul putea să se declanşeze mai devreme. Generalul chibzui un timp, apoi hotărî să nu trimeată în prima linie decît două companii din batalionul unu şi să păstreze celelalte două companii pentru a acoperi o eventuală retragere. Va mai lua de la posturile de comandă şi de la serviciile companiilor toţi oamenii disponibili. Aruncă o privire asupra ceasului. Era ora opt. Samson, zise el, în jurul orei 23 Potential White Able şi Dog vor face joncţiunea cu trupele dumitale; deplasarea se va face pe drumurile afectate convoaielor. Vor stabili contactul cu Paragon White şi Paragon Red, potrivit condiţiilor locale.

Operaţia se va executa în funcţie de necesităţile momentului. În clipa aceea, lui Cummings totul îi părea extrem de limpede. Japonezii vor dezlănţui probabil în cursul nopţii, un atac pe întreaga linie a frontului, şi mai mult ca sigur, vor încerca să învăluie flancurile. Furtuna împiedicase trupele lui Toyaku să se grupeze în timp util, şi se putea presupune că terenul desfundat îl pusese în imposibilitate de a-şi deplasa prea multe tancuri. Era exclus ca atacul japonez să nu fi avut decît rolul unui simplu sondaj, menit să determine punctele slabe ale liniei de apărare inamice. Totuşi, pe noroiul acesta, care împiedica manevrele rapide, Toyaku se va vedea silit să atace numai sectoare izolate în speranţa că le va sparge. Generalul era încredinţat că va putea face faţă situaţiei. Vom avea de întîmpinat la noapte atacuri locale extrem de puternice, vorbi el în receptor. Veţi stabili contactul cu toate unităţile din linia întîi şi le veţi ordona să reziste pe poziţie. Nu admit o retragere generală.

— Domnule general? Vocea de la celălalt capăt al firului era şovăielnică.

— Dacă japonezii izbutesc să pătrundă în liniile noastre, lăsaţi-i să o facă. Companiile care vor rămîne să flancheze golurile făcute de japonezi trebuie să reziste pe poziţii. Voi trimite în faţa consiliului de război orice ofiţer care, din motive tactice, ar ordona unităţii sale să se retragă. Forţele inamice care ne vor străpunge liniile vor fi lichidate de rezervele noastre.

Dalleson era complet dezorientat. După socotelile sale, linia frontului — de curînd stabilită — nu putea rezista loviturilor puternice pe care japonezii le vor dezlănţui la adăpostul nopţii. El şi-ar fi retras trupele cu o milă sau două, spre a întîrzia declanşarea atacului pînă a doua zi de dimineaţă. Simţi o profundă recunoştinţă faţă de general, fiindcă acesta nu-i ceruse părerea. Şi, fără tranziţie, acceptă ca pe un lucru de la sine înţeles că generalul avea dreptate şi că el se înşelase.

— Şi eu? întrebă Hutchins. Am să primesc întăriri?

— Powerhouse va stabili contactul cu trupele dumitale la ora 23,30. Vei desfăşura noile forţe între Paragon Red şi Paragon Red Easy, coordonate 017.37 — 439.56 şi 018.25 — 440.06. Cita poziţiile din memorie; i se întipăriseră în minte planurile directoare. În plus, veţi primi un pluton întărit din Paragon

Yelow Sugar. O veţi folosi pentru aprovizionare şi comunicaţie cu Paragon White, şi mai tîrziu, dacă este posibil, o veţi detaşa la Paragon Baker sau Cat. Vom stabili amănuntele în funcţie de desfăşurarea situaţiei. Noaptea asta îmi voi stabili postul de comandă aici.

Totul îi venea acum cu uşurinţă în minte, formula hotărîrile într-o succesiune rapidă şi — îşi spunea el — sub o formă instinctiv justă. În momentul acesta era cu adevărat fericit. Închise telefonul şi se uită la Hearn şi la Dalleson. Simţi o domoală şi impersonală afecţiune pentru cei doi ofiţeri.

— Vom avea o noapte destul de încărcată, zise el cu jumătate glas. Remarcă, indirect, că ofiţerul de artilerie şi soldatul se uitau la el cu un fel de spaimă. Se întoarse spre Dalleson şi-i spuse aproape cu voioşie: — I-am promis lui Hutchins un pluton întărit. Îi voi trimite pe Pioneer şi pe Demolition, dar trebuie să mai adăugăm o grupă din alt pluton.

— Poate să-i luăm de la Recunoaştere, domnule general?

— Perfect, pe ăştia am să-i dau. Acum, pregăteşte-mi ordinele de marş. Repede. Îşi aprinse o ţigară şi se întoarse spre Hearn. Ar fi cazul să ne faci rost de cuşete, domnule locotenent. Nu avea timp să se ocupe de Hearn într-un moment ca acesta.

Sugestia de a adăuga o grupă de recunoaştere la plutoanele Pioneer şi Demolition fu singura contribuţie a lui Dalleson la bătălia care avea să se dezlănţuie în noaptea aceea.

5

Roth visa că prindea fluturi pe o pajişte frumoasă, cînd Minetta veni să-l trezească spre a intra de gardă. Roth bombăni ceva şi încercă să se întoarcă pe partea cealaltă, dar Minetta îl scutură şi mai zdravăn.

— Bine, bine, mă scol, murmură el înciudat. Se răsuci iarăşi, mormăi ceva, se ridică în mîini şi în genunchi, apoi clătină din cap. Trei ore de gardă în toiul nopţii! zise el cu scîrbă; posomorît, începu să se încalţe.

Minetta îl aştepta în amplasamentul mitralierei.

— Isuse, în noaptea asta umblă fantome, şopti el. Credeam că n-o să se mai isprăvească niciodată.

— S-a întîmplat ceva?

Minetta se uită spre jungla cufundată în beznă. Nu se desluşea decît sîrma ghimpată, la vreo zece yarzi dincolo de mitralieră.

— Mi s-a părut că aud nişte japonezi foindu-se pe acolo, zise el cu voce scăzută. Bagă de seamă, să deschizi bine ochii.

Roth simţi că se îmbolnăveşte de frică.

— Eşti sigur?

— Nu ştiu. Artileria bubuie zdravăn cam de vreo jumătate de oră. Cred că acolo, pe front, s-a încins lupta. Îşi încordă auzul. Aşteaptă! O baterie scuipă foc la cîteva mile depărtare, bufnind răsunător şi gol. Pun rămăşag că japonezii atacă. Isuse, cred că băieţii din plutonul nostru au şi intrat în horă!

— Noi ăştialalţi avem noroc, zise Roth.

Vocea lui Minetta scăzu de tot.

— De, ştiu eu. Nu e prea grozav să faci de gardă. Ai să vezi. Trei ore pe o noapte ca asta îţi albesc părul. Ce te faci dacă japonezii ajung pînă aici tocmai cînd eşti de gardă? Nu sîntem decît la zece mile de front. Cine ştie dacă nu ne vom pomeni aici cu niscaiva patrule.

— Va să zică e serios, bolborosi Roth. Îşi aminti chipul lui Goldstein, cînd îşi pregătea raniţa, îndată după furtună. Acum se afla acolo, în mijlocul bătăliei. Roth încercă o senzaţie bizară. Goldstein risca să fie ucis. Oricare dintre ei de altfel — Red, Gallagher, sergentul Croft, Wyman, Toglio, Martinez, Ridges, sau Wilson. Acum erau cu toţii acolo, prinşi în viitoarea luptei. Mîine, unul sau altul nu va răspunde la apel. Era groaznic, dacă te gîndeai. Ar fi vrut să-i împărtăşească şi lui Minetta gîndurile sale. Dar Minetta începu să caşte.

— Isuse, sînt mulţumit că s-a sfîrşit. Vru să plece, dar se opri. Ştii pe cine va trebui să trezeşti?

— Pe sergentul Brown?

— Da. Doarme cam pe-acolo, pe o cuvertură, împreună cu Stanley. Arătă vag într-o direcţie.

— Sîntem doar cinci oameni care facem de gardă în această parte a taberei, murmură Roth. Gîndeşte-te puţin, doar cinci oameni pentru un perimetru care ar necesita un pluton întreg.

— Asta voiam să spun şi eu, zise Minetta. N-avem clipă de răgaz. Cel puţin acolo, sus, unde sînt ai noştri, e o sumedenie de lume. Căscă. Bine, mă duc, zise el.

Roth se simţi îngrozitor de singur după plecarea lui Minetta. Se uită spre junglă, apoi, cît mai pe tăcute, coborî în şanţul mitralierei, îşi spunea că lucrurile acestea depăşeau puterile sale; nu-l ţineau balamalele. Aici era nevoie de oameni mai tineri decît el, băieţi de o seamă cu Minetta sau cu Polack, sau de veterani.

Şedea pe două lădiţe cu cartuşe, iar mînerele lor îi intrau în fese. Se răsucea din cînd în cînd, şi îşi mişca picioarele. Furtuna transformase şanţul într-un smîrc. Totul era jilav. Hainele lui rămăseseră ude cîteva ceasuri în şir, şi el se culcase pe pătura întinsă pe pămîntul umed. Ce viaţă! Pînă să se lumineze de zi, va răci cu siguranţă. Şi să fie mulţumit dacă nu se va alege cu o pneumonie.

În junglă domnea liniştea; o imobilitate sinistră, care-i tăia respiraţia. Aştepta. Deodată imensul vid din jur se sfărîmă şi Roth deveni brusc conştient de viaţa nocturnă a pădurii — desluşi suspinul copacilor, concertul greierilor şi al broaştelor şi al şopîrlelor ce se foiau prin desiş. Apoi, deodată, zgomotele părură să se topească, urechea sa nu mai capta decît tăcerea, şi astfel, cîteva minute, avu senzaţia că se perindă o succesiune

regulată de zgomote şi tăceri, distincte unele de celelalte, şi totuşi identice, asemeni acelor jocuri de cuburi care-şi schimbă fără încetare forma, şi apar cînd scobite, cînd cu proeminenţe. În depărtare se auzi un tunet, urmat de un fulger, dar lui Roth nu-i mai păsa de ploaie. Ascultă îndelung canonada, care răsuna întocmai ca un clopot mare înfăşurat în greul linţoliu al umezelii nocturne. Se cutremură şi îşi încrucişă braţele. Îşi amintea tot ce-i spusese un ser- gent instructor despre şmecheriile murdare ale japonezilor, despre chipul cum se strecoară în spatele santinelelor şi le înjunghie. „N-ai timp nici să-ţi dai seama de ce ţi se întîmplă, îi explicase sergentul, în afară poate de ultima clipă, cînd însă e prea tîrziu”.

Crampe de frică îi răscoliră maţele şi îl făcură să arunce o privire înapoia sa. Tremura, chibzuind posomorît cum e cînd mori înjungheat. Ce sfîrşit îngrozitor! Nervii îi erau încordaţi. În vreme ce se străduia să desluşească jungla, de dincolo de luminişul îngust şi de sîrma ghimpată, îl cuprinse aceeaşi panică teribilă, pe care o încearcă un copil în timpul unui film de groază, cînd monstrul se năpusteşte pe la spate asupra eroului. Ceva clănţăni prin mărăcini; Roth se chinci la iuţeală în şanţul său, apoi încetul cu încetul cuteză să strecoare o privire pe deasupra parapetului; încerca să discearnă o formă omenească sau cel puţin să recunoască vreun obiect prin bezna adîncă a pădurii. Zgomotul dispăru, dar reîncepu după zece secunde. Roth stătea îngheţat în şanţul său şi simţea cum îi pulsează întreagă fiinţă. Avea senzaţia că urechile sale se transformaseră în nişte enorme amplificatoare, ce detectau o gamă întreagă de sunete abia percepute mai înainte — alunecări, foşniri, trosnete de vreascuri, de ferigi strivite. Se aplecă peste mitralieră, dar îşi aminti că nu-l întrebase pe Minetta dacă o încărcase sau nu. Ar fi trebuit să lase în jos chiulasa şi să verifice magazia, dar era îngrozit la gîndul zgomotului pe care avea să-l facă. Îşi luă puşca şi împinse încet siguranţa, făcînd-o să alunece, dar nu putu înăbuşi un clinchet metalic care-i răsună asurzitor în urechi. Tresări şi se holbă în beznă, sforţîndu-se să determine locul de unde veneau zgomotele; dar acestea păreau să provină din toate părţile, fără ca el să-şi poată face o idee despre pricina şi depărtarea lor. Un nou vacarm îi izbi auzul; roti mitraliera, cu stîngăcie, aşteptînd împietrit, acoperit de sudoare. O clipă fu ispitit să tragă,

orbeşte, cu furie, dar îşi aminti că era primejdios. Poate că nici ei nu mă văd, îşi zise, deşi nu-i venea să creadă. Numai teama de ceea ce i-ar fi spus sergentul Brown îl reţinuse să deschidă focul. „Dacă tragi fără să vezi ţinta îţi descoperi poziţia şi te poţi pomeni în orice clipă cu o grenadă în cap.” Aşa îi spusese Brown. Era convins că japonezii îl vedeau şi aceasta îi stîrni deodată furia. „De ce nu veniţi odată?” se întreba el cu disperare. Nervii îi erau atît de încordaţi, încît ar fi primit cu uşurare un atac.

Îşi înfundă picioarele în mîlul adînc din fundul şanţului şi, fără să-şi mute privirile de la liziera junglei, luă puţin noroi de pe o cizmă şi începu să-l frămînte ca pe o argilă. Nu-şi dădea seama ce face. Fiindcă stătea ţeapăn, începuse să-l doară ceafa. I se părea că şanţul său era teribil de expus şi insuficient apărat. Era îngrozitor să fii nevoit a face de gardă într-un şanţ descoperit, avînd doar o mitralieră la îndemînă.

La liziera junglei avu loc o învălmăşeală frenetică şi Roth îşi strînse fălcile ca să nu ţipe. Zgomote asemănătoare celor pe care le fac nişte oameni tîrîndu-se, se apropiau tot mai mult; înaintau cîţiva paşi, se opreau, apoi pocneau iarăşi. Bîjbîi în jurul trepiedului mitralierei, în căutarea unei grenade; după ce o găsi, rămase cu ea în mînă, întrebîndu-se unde s-o arunce. Grenada îi părea extrem de grea, şi se simţea atît de slăbit, încît se temea că n-o va putea azvîrli la mai mult de zece yarzi. Fiindcă distanţa reglementară — după cum învăţase la instrucţie — era de circa treizeci şi cinci de yarzi, îl încolţi frica să nu fie ucis de schijele propriei sale grenade. O puse la loc şi rămase nemişcat lîngă mitralieră.

După o bucată de vreme spaima începu să-i scadă. De mai bine de o jumătate de oră se aşteptase ca zgomotele să dea naştere la ceva, dar nu se întîmplase nimic, aşa că începu să se mai liniştească. Nu concepea că japonezii — în cazul că l-ar fi detectat — ar fi fost în stare să piardă două ore ca să înainteze cincizeci de metri. Fiindcă el însuşi era incapabil să mai îndure această stare de tensiune, îşi închipuia că nici ei nu erau mai breji; încercă aşadar să se convingă că jungla era populată numai de animale care umblau de colo pînă colo. Se aşeză, rezemîndu-se cu spinarea de peretele umed al şanţului; începea să se destindă. Nervii i se calmau treptat; deşi tresărea încă la zgomotele bruşte, simţea că nervii i se domoleau încetul cu

încetul, ca o maree care se retrage. După o oră începu să-i fie somn. Nu se mai gîndea la nimic; nu făcea decît să asculte viaţa intermitentă a pădurii. Un ţînţar începu să-i bîzîie pe la urechi, pe la ceafă, şi el aşteptă ca insecta să-l înţepe, astfel încît s-o poată strivi. Se gîndi că în şanţul său se mai aflau şi alte insecte şi asta îl făcu să se scuture de parcă o furnică ar fi şi umblat de-a lungul spinării sale. Îşi aminti de libărcile care bîntuiau primul apartament în care locuise îndată după căsătorie. Atunci încercase să-şi liniştească nevasta. „Nu trebuie să-ţi faci sînge rău, Zelda. Îţi spun sigur că libărcile nu sînt atît de rele pe cît par; am învăţat asta la şcoală”. Zelda era convinsă că aveau şi ploşniţe în pat; cu toate că încercase zadarnic s-o potolească: „Zelda, libărcile mănîncă ploşniţele.” Ea sărise din pat şi se agăţase de gîtul lui şi strigase plină de spaimă: „Herman, mă muşcă ceva.” „Imposibil.” „Nu-mi mai vorbi de libărcile tale, şoptea ea mînioasă în întunericul camerei de culcare. Dacă libărcile mănîncă ploşniţele, înseamnă că trebuie să fie ploşniţe şi în patul nostru, nu?”

Amintirile acestea îi treziră simţăminte de plăcere dar şi de regret. Viaţa lor în comun nu-i împlinise speranţele. Se certaseră de nenumărate ori, căci Zelda avea limba ascuţită. Îl lua peste picior fiindcă avea educaţie şi fiindcă era incapabil să cîştige bani. Nu era numai vina Zeldei, dar nici a lui. Nimeni nu putea fi condamnat. Atîta doar, că nu e posibil să ai tot ce ţi-ai visat în copilărie. Îşi şterse mîinile pe pantaloni, cu o mişcare lentă şi măsurată. Zelda fusese o soţie bună. Reconstituia tot mai greu în memorie certurile ca şi chipul nevestei sale. Visa cu ochii deschişi, o vedea sub trăsăturile unei alte femei, sub trăsăturile multor femei. O viziune lascivă prinse să i se perinde prin minte.

Visă că făcea fotografii pornografice folosindu-se de o fată pe care o costumase ca pe o cow-girl. Fata purtă o pălărie de cowboy, o fîşie de piele lată de un deget îi acoperea sînii, un centiron cu cartuşe şi un toc de revolver îi spînzurau pe şolduri. Roth îi spunea în ce poziţii să stea şi ea îl asculta cu o nepăsare provocătoare. Canalele inghinale începură să-l doară, dar rămase să viseze cu ochii deschişi şi să-şi închipuie tot felul de lucruri.

După un timp începu să lupte împotriva somnului, care începea iarăşi să-l potopească. Zgomotul continuu şi îndepărtat

al canonadei, cînd limpede, cînd asurzit, îi procura acum o senzaţie de siguranţă. Nu mai trăgea cu urechea la ecourile junglei. Ochii i se închideau, rămîneau închişi şi el plutea între vis şi veghe. În mai multe rînduri fu pe punctul de a adormi, dar de fiecare dată, cîte un zgomot neobişnuit îl smulgea brusc din somnolenţă. Se uită la cadranul luminos al ceasului de mînă şi constată uluit că mai avea o oră de gardă. Se rezemă de peretele şanţului; închise ochii hotărît să-i deschidă după cîteva secunde şi adormi.

Se trezi peste două ore. Începuse iarăşi să plouă. Burniţa îi îmbibase parcă oboseala şi pătrunsese în bocanci. Posomorît, strănută, şi abia atunci îşi dădu surprins seama cît de mult dormise. „Un japonez ar fi putut să mă omoare", îşi spuse el înfiorat. Ieşi din şanţ şi porni potic- nindu-se în căutarea lui Brown. N-ar fi dat de el, dacă nu l-ar fi auzit bombănind:

— Ce dracu scormoneşti pe aici, ca un porc prin lături? Roth se făcu mic.

— Nu izbuteam să te găsesc, spuse el pe un ton plîngăreţ.

— Pă dracu, mormăi Brown. Se întinse sub pătură, apoi se ridică. „N-am putut dormi din cauza tărăboiului ăsta blestemat. Cît e ceasul?"

— E trecut de trei şi jumătate..

— Trebuia să mă trezeşti la trei.

Roth aşteptase cu teamă această remarcă.

— Mă furaseră gîndurile, îngăimă el, şi am uitat să mă uit la ceas.

— Căcat! zise Brown. Îşi înnodă şireturile de la bocanci şi, fără să mai adauge ceva, se îndreptă spre postul de gardă.

Roth rămase o clipă nemişcat; cureaua puştii îi rodea umărul; porni în căutarea locului în care el şi cu Minetta îşi făcuseră culcuşul. Minetta îşi trăsese toate păturile, aşa că Roth se lungi cu băgare de seamă, căutînd să se învelească şi el cu o pătură. Acasă, ţinuse întot- deauna să aibă plapuma băgată sub picioare; acum se simţea nenorocit, fiindeă picioarele îi ieşeau de sub pătură. Totul era jilav. Continua să plouă şi îl pătrunsese frigul. Păturile erau ude, iar mirosul de mucezeală aducea cu duhoarea de picioare nespălate. Se răsuci cînd pe o parte, cînd pe alta, străduindu-se să găsească un loc mai bun, dar nu-şi afla astîmpărul, ai fi zis că o rădăcină îl îmboldea în scobitura şalelor. Îşi scoase capul afară din pături. Burniţa îi gîdila faţa;

transpira şi dîrdîia în acelaşi timp. Era încredinţat că se va îmbolnăvi. „De ce nu i-am spus lui Brown să-mi mulţumească fiindcă am făcut încă o jumătate de oră de gardă în locul lui?” se întrebă el pe neaşteptate. Se simţea amărît şi frustat, pentru că nu ştiuse să-i răspundă pe loc. „Aşteaptă puţin, am să ţi-o spun pe şleau, mîine de dimineaţă, îşi făgădui el mînios. Nu exista om în pluton, care să-i fie pe plac lui Roth. Toţi sînt nişte tîmpiţi. Nici unul din ei nu e în stare să se arate prietenos faţă de un nou-venit,” conchise el. Şi asta îl făcu să se simtă îngrozitor de singur. Îi era frig la picioare şi cînd încercă să-şi mişte degetele, spre a şi le încălzi, se simţi copleşit de inutilitatea încercării sale. Se sili să se gîndească la nevasta şi la fiul său, şi i se păru că nu poate să existe viaţă mai desăvîrşită decît alături de ei. În ochii nevestei sale sclipea un licăr dulce şi matern, iar fiul său îl privea cu încîntare şi respect. Şi-l închipuia crescînd, se vedea discu- tînd cu el, făcînd mult caz de părerile lui. Burniţa îi gîdila urechea; Roth îşi acoperi faţa cu un colţ al păturii, apoi se lipi de trupul cald al lui Minetta. Se gîndi iarăşi la copilul său, şi mîndria îi umflă pieptul. „Crede că sînt cineva, îşi zise el. Lasă, am să le-arăt eu lor!” Ochii i se închiseră şi un oftat adînc, ce exprima o imensă dezamăgire, îi scăpă în noaptea calmă, ploioasă.

„Scîrba asta de Roth, îşi spunea Brown. Să adoarmă cînd e de gardă; japonezii ne-ar fi putut ucide pe toţi. Nimănui nu-i e îngăduit să-şi lase camarazii în primejdie; nu poate fi ceva mai rău pe lume. Nu, dom’le, îşi repetă Brown, nu poate fi ceva mai rău pe lume. Uneori şi mie mi-e frică, şi eu îmi pierd capul, dar cel puţin îmi îndeplinesc îndatoririle de sergent. Trebuie să-ţi urmezi drumul, oricît ar fi de greu. Omul are obligaţia să-şi îndeplinească treaba ce-i revine, să-şi asume răspunderea faptelor sale; abia atunci poate pretinde să i se dea ceea ce i se cuvine. Pe Roth l-am luat la ochi din prima zi. Nu face două parale. E un trîntor, nu ştie să se descurce şi nu-l preocupă nimic. Urăsc pe burghezii ăştia care se pierd cu firea fiindcă au dat de greu. Ai dracului. Şi noî, care ne aflăm pe front de doi ani, şi Dumnezeu ştie cît o să mai stăm! Noi ne luptăm, în vreme ce ei îşi fac de cap cu nevestele şi îşi fac poate şi cu ale noastre.”

Îşi schimbă înciudat locul; încercă să se aşeze cît mai bine pe lăzile cu muniţii, îşi aruncă privirile asupra junglei, apoi îşi şterse cu mîna nasul scurt şi cîrn. „Da, şi noi stăm aici, în şanţurile astea pădu-chioase, şi ne trec năduşelile ori de cîte ori auzim un zgomot suspect; în vremea asta femeile huzuresc acasă! Trebuia să-mi închipui ce are să mă aştepte, din ziua cînd m-am încurcat cu tîrfa aia. Încă de pe vremea cînd umblam împreună la şcoală, începea să dea ochii peste cap de îndată ce vedea o pereche de nădragi. Acum ştiu. Ştiu că e o neghiobie să te însori cu o fată, numai fiindcă nu poţi s-o ai altfel. Mi-a sucit capul; nici azi nu ştiu dacă era fecioară. Nu mai există pe lumea asta femei curate, cinstite. Cînd propria ta soră îţi spune că nu te priveşte dacă îşi face de cap, în lipsa bărbatului ei plecat în călătorie, e cazul să deschizi bine ochii şi să vezi lucrurile limpede. Nu e femeie în care să mai poţi avea încredere, după ce-ai lăsat-o puţin timp singură. De cîte ori nu m-am culcat cu femei măritate, cu mame de copii! Sînt dezgustătoare.”

Îşi ridică puşca de pe genunchi şi o rezemă de mitralieră. „Ca şi cum n-aş avea destule necazuri pe cap: indivizi de teapa nemerniculuiăstuia de Roth, care adoarme cînd e de gardă, corvezi care trebuie supravegheate pentru ca oamenii să nu execute sarcini peste puterile lor, gînduri care te năpădesc — ziua de azi să fie oare ultima din viaţa ta? — măcar dacă femeile ar avea bunăcuviinţă să ţină picioarele strînse; da, da, femeile sînt nişte păcătoase. În vremea asta noi le ducem dorul; da’ ce dracu poţi face? Ar trebui să nu mă mai amă- răsc atîta, altfel n-am să mai fiu bun de nimic; şi nu trebuie să-mi pierd cumpătul; dar cum să nu-ţi fugă mintea la tîrfele astea de femei, cînd n-ai altceva la ce să te gîndeşti? Toţi se gîndesc la femei; mai mult ca sigur.

Şi în clipa asta, ce-o fi făcînd? În clipa asta trebuie să fie cu vreunul în aşternut; or fi socotind ce-o să facă cu cei zece mii de dolari pe care-o să pună mîna dacă plesnesc. Ei bine, am să le joc un renghi, am să scap nevătămat din războiul ăsta blestemat, şi pe urmă am să-i fac vînt nevestei, şi pe urmă am să cîştig bani din gros. Pentru inşi ca mine, care nu se dau înapoi de la nimic, or să fie după război destule mijloace de cîştig. Toţi de aici spun că sînt un sergent destoinic. Poate să nu fiu un cercetaş tot atît de bun ca Martinez; poate că nu am gheaţă în vine ca Croft, dar mă conformez regulamentului şi-mi

iau serviciul în serios. Nu sînt ca Red, care-şi pierde vremea fără rost şi care nu se gîndeşte decît să tragă chiulul. Fac tot ce-mi stă în putinţă ca să fiu un gradat de nădejde, fiindcă cei care sînt destoinici în militărie, îşi găsesc întotdeauna un loc bun în viaţa civilă. Dacă ai un lucru de făcut, fă-l cum trebuie, aşa gîndesc eu;”

Artileria trăgea fără întrerupere de cîteva minute; Brown ascultă canonada cu atenţia încordată. „Vai de pielea alor noştri, îşi zise el. Al dracului să fiu dacă japonezii nu atacă în plin. Cei din plutonul de

recunoaştere sînt acum în mijlocul vînzolelii. Nu prea e băftos plutonul nostru, şi asta pot s-o spun fără înconjur; tot ce-aş vrea, e să nu cadă nici unul de-ai noştri în noaptea asta. Încercă să străpungă cu privirea întunericul. Am mare noroc că ne-au lăsat în spatele frontului, îşi zise el; bine că nu sînt în pielea lui Martinez. Lucrurile or să se încingă rău în noaptea asta; zău, n-am nici o poftă să fiu acolo. Ani alergat şi eu destul sub focul mitralierelor şi am înotat prin apă în vreme ce japonezii trăgeau asupra noastră cu tunurile antiaeriene. Sînt mîndru că m-au făcut sergent, dar uneori aş vrea să fiu un simplu soldat, ca să joc în ham ca Roth; Trebuie să mă descurc singur, pentru că nimeni n-o să mă ajute; şi dacă e vorba, am asudat destul în războiul ăsta ca să nu mă las curăţat tocmai acum."

Îşi pipăi cu degetul bubele din jurul gurii. „Fir-ar a dracului de treabă, îşi zise el, nădăjduiesc să scape cu toţii teferi."

Convoiul de autocamioane înainta cu îndîrjire prin noroi. Trecuse doar o oră de cînd cei din plutonul de recunoaştere plecaseră din bivuac dar li se părea că se scursese mult mai mult timp. Cum în fiecare autocamion erau douăzeci şi cinci de oameni şi numai douăsprezece locuri pe bănci, măi bine de jumătate din ocupanţi se îngrămădea pe podea într-o încîlceală de picioare, de arme şi de raniţe. Năclăiţi de sudoare, cufundaţi în beznă, li se părea că noaptea era cumplit de adîncă; de o parte şi de alta a drumului jungla răspîndea o umezeală lipicioasă.

Nimeni nu avea nimic de spus. Cînd îşi ascuţeau auzul, puteau să audă maşinile din capul convoiului gîfîind din greu în susul unei coaste. Uneori autocamionul din urma lor se apropia destul de mult ca să-i desluşească farurile camuflate, luminînd slab, asemenea unor luminări în ceaţă. În negura compactă lăsată asupra junglei, oamenii aveau senzaţia că sînt lipsiţi de substanţă.

Wyman şedea pe raniţa sa şi cînd închidea ochii şi se lăsa în voia zdruncinăturilor camionului, i se părea că se află în metrou. Tensiunea şi emoţia încercate în momentul în care Croft venise să le spună să-şi strîngă echipamentul şi să fie gata, slăbiseră în parte, şi acum mintea lui şovăia între plictiseală şi vagi aduceri aminte. Se gîndea că îşi însoţise odată mama într-o călătorie cu autobuzul de la New York la

Pittsburgh. Asta se întîmplase îndată diipă moartea tatălui său, şi mamă-sa mergea să-şi vadă rudele în legătură cu nişte chestiuni băneşti. Demersul se dovedise a fi zadarnic şi pe drumul de întoarcere, în autobuzul de noapte, el şi maică-sa vorbiseră despre situaţia lor şi împreună hotărîseră că el vă trebui să-şi caute de lucru. Îşi aducea aminte de toate acestea cu un soi de uimire. Fusese noaptea

cea mai importantă din viaţa lui, şi acum întreprindea altă călătorie, mult mai memorabilă, fără să aibă cea mai mică idee cum avea să se sfîrşească. O clipă se simţi foarte matur: lucrurile acestea avuseseră, loc cu puţini ani în urmă, şi acum i se păreau neînsemnate. Încercă să-şi închipuie frontul, bătălia, şi recunoscu că îi era imposibil să şi le imagineze. Îşi închipuise întotdeauna o bătălie ca pe o încleştare violentă, care se desfăşura fără încetare, zile de-a rîndul. Dar de la sosirea sa în pluton nu se întîmplase nimic. Trecuse o săptămînă şi mai bine într-o atmosferă de linişte şi pace.

— Crezi că o să vedem multe în noaptea asta, Red? întrebă el încetişor.

— Întreabă-l pe general, îi răspunse în doi peri Red. Îi era drag Wyman, dar se străduia să pară neprietenos, fiindcă tinerelul acesta i-l amintea pe Hennessey. Noaptea care îi aştepta îi inspira cea mai profundă aversiune. Luase parte la atîtea lupte, cunoscuse atîtea spaime, văzuse atîţia oameni ucişi, încît nu-şi mai făcea iluzii în privinţa propriei sale invulnerabilităţi. Ştia că putea fi ucis; era un fapt pe care-l acceptase, pe care-l înconjurase cu un înveliş protector spre a-l izola mai bine — atît de bine încît se gîndea rareori la el. Totuşi, de la o vreme cădea pradă unei senzaţii îngrijorătoare, imposibil de tălmăcit în cuvinte, dar foarte apăsătoare. Pînă la uciderea lui Hennessey privise moartea celor cunoscuţi ca pe ceva enorm, nimicitor şi nebunesc. Cei ucişi erau cei pe care nu-i mai vedeai în preajma ta; ei se confundau cu cei care plecau la spital şi nu se mai întorceau, sau cu cei care schimbau unitatea. Cînd i se întîmpla să audă că vreun cunoscut fusese ucis sau grav rănit, manifesta interes, se arăta chiar puţin afectat, dar acest soi de emoţie ar fi resimţit-o aflînd că un prieten se însurase, ori că pierduse sau cîştigase o sumă de bani. În sfîrşit, ceva care se întîmpla unei cunoştinţe. Dar moartea lui Hennessey îi redeschisese o neliniştе tainică. Amintirea cuvintelor lui Hennessey căpăta un înţeles atît de ironic, de evident, încît, Red se trezea pe marginea unei spaime de nepătruns.

Altădată ar fi fost în stare să întîmpine perspectiva chinurilor şi a mizeriilor războiului cu o acceptare rece a ceea ce ştie că va fi moartea. Dar acum, ideea morţii îl îngrozea iarăşi.

— Ştii ceva? se adresă el lui Wyman.

— Nu.

— N-ai ce să-i faci, aşa că mai bine ţine-ţi gura.

Wyman înghiţi dojana şi tăcu. Regretîndu-şi ieşirea, Red pescui în fundul buzunarului său un baton de ciocolată pe jumătate topit şi acoperit de fire de tutun.

— Vrei puţină ciocolată? întrebă el.

— Da, mulţumesc.

Noaptea era grea, apăsătoare. În afară de cîte o sudalmă sau vreun mormăit provocat de hurducăturile drumului, în autocamion domnea tăcerea. Fiecare vehicul în parte făcea tot zgomotul pe care îl poate face un camion: scîrţîia, gemea, zdrăngănea prin hîrtoape, floştocea prin noroi. Luate împreună, autocamioanele scoteau un potpuriu de ecouri şi de vibraţii complicate, care sunau ca o dulce, continuă şi melancolică rostogolire de valuri de-a lungul flancurilor unei nave. Chirciţi pe podeaua camionului, cu spinările înţepenite de picioarele celor care şedeau, cu puştile proptite la întîmplare sau ţinute ca vai de ele pe genunchi, oamenii scrutau bezna. Croft insistase să-şi păstreze căştile şi Red asuda sub greutatea căştii sale.

— Am putea tot atît de bine să purtăm un sac de nisip, îi zise el lui Wyman.

Încurajat, Wyman întrebă:

— Cred că n-o să fie prea rău, nu-i aşa?

Red suspină, spre a-şi stăpîni enervarea

— N-o să fie prea rău, băiete. N-ai decît să-ţi strîngi gaura curului şi restul o să meargă de la sine.

Wyman rîse molcom. Ţinea la Red şi se hotărî să stea în preajma lui. Autocamioanele se opriră şi oamenii începură să se mişte, să-şi facă loc şi să bombăne, încercînd să-şi destindă membrele amorţite; apoi, cu bărbia în piept, aşteptară fără să-şi piardă răbdarea. Uniformele n-aveau cum să se usuce în atmosfera jilavă a nopţii. Nu sufla nici un strop de vînt şi oamenii se simţeau obosiţi şi somnoroşi.

Goldstein începu să se agite. Cînd văzu că după cinci minute de aşteptare autocamioanele nu se pun în mişcare, se întoarse spre Croft:

— Domnule sergent, zise el, pot să cobor, ca să aflu de ce ne-au oprit?

— Nu te mişca de-acolo, Goldstein, mîrîi Croft. Nimeni n-are voie să coboare şi să se rătăcească apoi cu bună ştiinţă.

Goldstein roşi.

— Nu mă gîndeam la aşa ceva, bîigui el. Mi-am spus doar că ar putea fi primejdios să stăm nemişcaţi în vreme ce japonezii ne dau eventual tîrcoale. Cum vreţi să ştim altfel de ce s-au oprit camioanele?

Croft căscă, apoi rosti cu glasul său rece şi egal:

— Stai liniştit, o să ai mai tîrziu destule motive ca să-ţi faci griji. Deocamdată vezi-ţi de treabă şi scobeşte-te-n nas dacă n-ai altceva mai bun de făcut. Lasă pe seama mea judecarea situaţiei.

Cîţiva pufniră în rîs şi Goldstein se simţi jignit. Îşi dădu seamă că îl ura pe Croft; începu să rumege batjocurile suferite din partea acestuia, de cînd sosise în unitate.

Convoiul demară smucit, parcurse cu viteza întîia cîteva sute de metri şi se opri iarăşi.

Gallagher scăpă o înjurătură.

— Ce ai, micuţule, te grăbeşti? întrebă Wilson cu blîndeţe.

— De-am ajunge odată acolo unde trebuie.

Rămaseră pe loc cîteva minute, apoi se urniră din nou. O baterie pe lîngă care trecură, trăgea, şi alta, la cîteva mile depărtare, intrase de asemenea în acţiune. Proiectilele şuierau pe deasupra convoiului, şi oamenii le ascultau, cufundaţi într-o tăcere mohorîtă. Undeva, departe, o mitralieră începu să răpăie cu întreruperi; zgomotul sacadat al tirului ajungea pînă la ei asemenea plesniturilor înfundate şi găunoase ale unui covor care e bătut. Martinez îşi scoase casca şi îşi frecă ţeasta; avea senzaţia că-l izbesc în cap nişte ciocane. Un tun japonez intră în acţiune, ţipînd ascuţit şi pătrunzător. Orizontul se lumină, astfel încît oamenii putură să se vadă unii pe alţii. Feţele lor părură albe, apoi albăstrii, ca şi cum s-ar fi aflat într-o cameră întunecoasă, plină de fum.

— Ne apropiem, spuse cineva.

Cînd sclipirea din zare se stinse, văzură în locul ei o pîclă palidă, şi Toglio spuse:

— Arde ceva.

— Lupta e în toi, opină Wyman întorcîndu-se spre Red.

— Aş, simple sondaje, zise Red. Ar fi mai multă zarvă dacă iţele s-ar încurca de-a binelea. Cîteva mitraliere lătrară, apoi

tăcură. Undeva căzură obuzele unor mortiere, făcînd un zgomot surd şi mat. Altă mitralieră, aflată mult mai departe, porni să tragă iarăşi. Se făcu linişte. Autocamioanele continuau să înainteze pe drumul întunecat şi plin de noroi.

După cîtevă minute opriră din nou. Cineva, din fundul autocamionului, aprinse o ţigară.

— Stinge-o dracului! zbieră Croft.

Soldatul, care făcea parte din alt pluton, ripostă pe loc!

— Cine dracu eşti tu, bă? M-am săturat să tot aştept.

— Stinge-o, repetă Croft.

După o pauză, soldatul îşi strivi ţigara. Croft simţea o iritare cres- cîndă. Nu-i era frică, dar îl îmboldea nerăbdarea şi stătea cu ochii în patru.

Red se întrebă dacă n-ar fi cazul să-şi aprindă la rîndul său o ţigară. De la cearta cu Croft, de pe plajă, abia dacă mai schimbaseră cîteva vorbe, şi se simţea ispitit să-l sfideze. De fapt, ştia că n-o s-o facă şi încerca să înţeleagă dacă se abţinea de frica lui Croft, sau fiindcă nu trebuia să fumeze. „Căcat, îşi zise el. O să-i viu eu de hac ticălosului, cînd i-o fi lumea mai dragă; nu-mi scapă."

Convoiul se urni iarăşi. După cîteva minute auziră glasuri înăbuşite dinspre drum, apoi autocamionul lor coti şi coborî legănîndu-se pe un drumeag înecat în noroi. Locul de trecere era foarte îngust şi o creangă biciui autocamionul.

— Păzea! zbieră cineva. Se aruncară cu toţii pe podea. Red îşi scuturâ nişte frunze care se prinseseră de cămaşă şi se înţepă cu un spin în deget. Îşi şterse mîna de pantaloni şi începu să-şi caute raniţa, pe care o azvîrlise în camion în momentul plecării. Picioarele îi erau înţepenite şi se străduia să le mlădieze.

— Nu coborîţi înainte de a vi se spune, strigă Croft.

Autocamioanele se opriră. Auzeau oameni umblînd prin întuneric.

Totul era îngrozitor de estompat. Ghemuiţi în camion, soldaţii şuşoteau între ei. Un ofiţer izbi în tăblia dindărăt.

— Coborîţi şi nu vă depărtaţi unii de alţii! le porunci.

Începură să sară din camion, nesiguri, fără să se grăbească. Trebuiau să se lase să cadă de la o înălţime de aproape doi yarzi, şi habar n-aveau de starea solului pe care urmau să aterizeze.

— Lăsaţi tăblia în jos, spuse cineva şi ofiţerul strigă:

— Linişte, băieţi, linişte!

După ce coborîră cu toţii, rămaseră în aşteptare. Autocamioanele porneau înapoi pentru o altă călătorie.

— E vreun ofiţer printre voi? întrebă ofiţerul.

Cîţiva soldaţi rîseră pe înfundate.

— Linişte! Tăcere! porunci ofiţerul. Sergenţii să facă un pas înainte!

Croft şi sergentul de la plutonul Pioneer şi Demolition se executară.

— Mai toţi oamenii mei sînt în alt camion, zise sergentul.

Ofiţerul îi ordonă să-şi adune unitatea. Croft îi vorbi cu voce scăzută mai bine de un minut, apoi se întoarse spre oamenii săi:

— Trebuie să mai aşteptăm. Să ne aşezăm sub copacul de colo.

Era tocmai atîta lumină cît să poată desluşi copacul, spre care se îndreptară fără grabă.

— Unde sîntem? întrebă Ridges.

— Postul de, comandă al batalionului doi, zise Croft. Ai lucrat atîta vreme la drum şi nici nu ştii unde te afli?

— Pîrţ! Cînd lucrez, lucrez, nu-mi pierd vremea să mă uit încoace şi încolo, zise Ridges. Pufni nervos pe nări şi Croft îi porunci să tacă. Se aşezară sub copac şi aşteptară în tăcere. O baterie camuflată după un pîlc de copaci, la vreo cinci sute de metri depărtare, trase o salvă care ilumină locurile înconjurătoare o frîntură de secundă.

— Ce e cu tirul ăsta atît de aproape? întrebă Wilson.

— Eh, tunari, spuse cineva.

Wilson suspină.

— Nu facem decît să stăm şi să ne udăm la cur.

— Mi se pare că nu se prea pricep, zise Goldstein ceremonios. În glas i se desluşea un fel de neastîmpăr, ca şi cum ar fi sperat să se angajeze într-o discuţie.

— Iar baţi cîmpii, Goldstein? întrebă Croft.

„Antisemitul”, gîndi Goldstein.

— Îmi exprim doar părerea, zise el.

— Părere! scuipă Grpft. Numai muierile au păreri.

Gallagher rîse molcom şi batjocoritor.

— Hei, Goldstein, iar vrei să ne ţii un discurs?

— Dumitale nu-ţi place armata cît îmi place mie, zise Goldstein încet.

Gallagher tăcu o clipă, apoi rînji,

— Tîmpenii, zise el. Nu cumva doreşti puţin gefüllte fish? Tăcu; apoi, parcă încîntat de ceea ce spusese, adăugă: Da, de asta are nevoie Goldstein de puţină porcărie din aia de peşte umplut. O mitralieră prinse să tragă; din cauza nopţii li se părea că e foarte aproape.

— Nu-mi place felul dumitale de a te exprima, zise Goldstein.

— Ştii ce-ţi rămîne de făcut? spuse Gallagher. Era cam ruşinat, şi ca să se învioreze, adăugă sălbatec: Să te duci dracului...

— Îţi interzic să-mi vorbeşti pe tonul ăsta, spuse Goldstein. Glasul îi tremura. Simţea înlăuntrul său un fel de tumult, îl revolta perspectiva unei încăierări cu Gallagher, dar îşi dădea seama că era inevitabilă. „Şi goii ăştia, nu ştiu decît să se ia la bătaie”, reflectă el.

Red se amestecă în vorbă. Simţea că-l cuprinde acea stare de proastă dispoziţie pe care i-o provoca întotdeauna expunerea emoţiilor la lumina zilei.

— Haide, terminaţi odată! mormăi el printre dinţi. O să aveţi în curînd prilejul să vă bateţi cît poftiţi. Auzi, să te iei la harţă din pricina armatei! Aflaţi că din ziua cînd l-au proţăpit pe Washington călare pe un cal, toate au mers cu josul în sus.

— N-ai dreptate, Red, îl întrerupse Toglio. Nu e bine să vorbeşti aşa despre George Washington.

Red îl plesni cu palma peste genunchi.

— Eşti un adevărat cercetaş, vrei să spui că nu-i aşa, Toglio? Ţie-ţi place steagul, nu?

Toglio îşi aminti de o poveste citită pe vremuri, „Omul fără patrie”. Red era ca şi omul acela.

— Socotesc că sînt lucruri de care nu trebuie să-ţi baţi joc, zise el cu asprime.

— Vrei să-ţi spun ceva?

Toglio ştia că trebuia să se aştepte la un bobîrnac.

— Ce? întrebă el fără să vrea.

— Singurul lucru care nu-mi place la armata asta e că n-a pierdut niciodată vreun război.

Toglio era scandalizat.

— Crezi că ar trebui să-l pierdem pe ăsta?

— Ce am eu cu blestemaţii ăştia de japonezi? se înfurie Red. Crezi că mă doare undeva dacă porcăria asta de junglă le rămîne lor? Ce-mi pasă mie că generalul are poftă de încă o stea pe epoleţi?

— Generalul Cummings este un om de treabă, interveni Martinez.

— Nu există ofiţer de treabă în lumea asta, declară Red. Sînt cu toţii o bandă de aristocraţi; aşa se cred şi ei. Generalul Cummings nu e cu nimic mai presus decît mine. Căcatul lui nu miroase a îngheţată de vanilie.

Glasurile începeau să depăşească limitele şoaptelor.

— Mai încet, le atrase atenţia Croft.

Discuţia îl plictisea. Numai nevolnicii obişnuiesc să bată cîmpii.

Goldstein continua să tremure. Simţămîntul lui de umilinţă era atît de ascuţit, încît îl podidiră lacrimile. Întreruperea lui Red îl lipsise de replica pe care ar fi vrut s-o dea. Vorbele lui Gallagher îi căşunaseră atîta suferinţă, încît simţea o necesitate aproape disperată să reacţioneze. Ştia însă că dacă ar deschide gura, ar începe să plîngă de furie; aşa că tăcea, străduindu-se să-şi recîştige calmul.

Un soldat se apropie de ei.

— Voi sînteţi cei din Recunoaştere? întrebă el.

— Da, răspunse Croft.

— Bine. Veniţi după mine.

Îşi strînseră lucrurile şi porniră la drum prin întuneric. Abia dacă-l vedeai pe cel care mergea înaintea ta. După ce

străbătură cîteva sute de metri, soldatul care le servea de ghid se opri.

— Aşteptaţi aici, zise el.

Red înjură.

— Data viitoare să mergem în cadenţă.

Artileria porni iarăşi să tragă; bubuiturile erau acum asurzitoare. Wilson lăsă să-i cadă raniţa.

— Peste cîteva minute cîţiva bieţi nenorociţi or să dea de dracu, şopti el. Suspină şi se aşează pe pămîntul umed. Credeam că o grupă are altceva mai bun de făcut, decît să se învîrtească pe loc toată noaptea. Nici nu mai ştiu dacă mi-e cald sau frig. O ceaţă uşoară, jilavă, se tîra aproape de pămînt şi oamenii cînd dîrdîiau, cînd asudau în uniformele lor ude. Proiectilele japoneze cădeau cam la o milă depărtare şi oamenii ascultau în tăcere.

Prin faţa lor trecu un pluton; puştile făceau un zgomot metalic lovindu-se de căşti şi de raniţe. Foarte aproape ţîşni o rachetă şi la lumina ei oamenii părură nişte siluete negre, mişcătoare, în faţa unui proiector. Puştile lor erau aşezate în cele mai bizare unghiuri iar raniţele le dădeau înfăţişarea diformă a unor cocoşaţi. Ropotul mersului lor era cpnfuz; ca şi vuietul convoiului de autocamioane evoca murmurul valurilor mării izbite de stînci. Lumina rachetei se stinse şi coloana trecu mai departe, tîrînd în urma ei uşorul clinchet metalic al puştilor. La o oarecare distanţă se iscă o hărţuială şi auziră sonoritatea caracteristică a puştilor japoneze.

— Ascultă-le, se adresă Red lui Wymail. Tic-bum, tic-bum. Nu poţi să te înşeli.

Cîteva puşti americane răspunseră, răsunînd mai puternic, asemenea plesniturilor unor curele pe o masă. Wyman tresări nervos.

— La ce distanţă credeţi că sînt japonezii? îl întrebă el pe Croft.

— Habar n-am. Ai să-i vezi destul de curînd, băieţaşule.

— Pe dracu o să-i vedem! mormăi Red. O să ardem gazul aici toată noaptea.

Croit scuipă.

— N-ai nimic împotrivă, Valsen, nu-i aşa?

— Sigur. Nu fac pe eroul.

Nişte soldaţi trecură prin întuneric; cîteva autocamioane făcură haltă. Wyman se culcă pe pămînt. Era necăjit că, în prima lui noapte pe front, pica de somn. Cămaşa sa, deşi udă, continua să soarbă umezeala solului, aşa că Wyman se ridică dîrdîind. Aerul era înăbuşitor. Măcar să fi putut aprinde o ţigară.

Se scurse o jumătate de oră înainte de a li se ordona să pornească iarăşi la drum. Croft se ridică în picioare şi o luă pe urmele călăuzei; ceilalţi se tîrîră după el. Călăuza îi conduse pînă la un pîlc de arbuşti, unde se afla un pluton grupat în jurul a şase tunuri antitanc. Tunurile, de calibru 37, erau lungi de şase picioare şi aveau o siluetă foarte zveltă. Pe un teren neted şi tare, tunul putea fi manevrat fără dificultate de un singur om.

— Mergem la batalionul unu împreună cu antitancurile astea, zise Croft. Trebuie să împingem şi noi două tunuri.

Le spuse să se strîngă în jurul lui.

— Nu ştiu cît o fi de noroioasă cărarea, zise el, dar nu e greu de presupus. O să mergem în mijlocul coloanei, aşa că o să vă împart în trei grupe de cîte trei oameni. În felul ăsta o grupă se va odihni cu schimbul. Îi iau pe Wilson şi Gallagher, Martinez să-i ia pe Valsen şi pe Ridges, iar tu, Toglio, ia ce-a mai rămas... pe Goldstein şi pe Wyman. Începem dansul, adăugă sec.

Plecă şi vorbi cîteva secunde cu un ofiţer. Cînd se înapoie spuse:

— E-n regulă, grupa lui Toglio se va odihni prima. Trecu înapoia unui tun şi îl împinse cu umărul. „O să fie greu, ticălosul. Wilson şi Gallagher începură să tragă laolaltă cu el; celelalte plutoane, împărţite de asemenea pe grupe, se puseră la rîndul lor în mişcare, împinseră tunurile prin întregul bivuac şi ieşiră printr-o deschizătură făcută în sîrma ghimpată şi păzită de o mitralieră.

— Distracţie plăcută, băieţi! le strigă mitraliorul.

— Du-te dracului, îi răspunse Gallagher. Tunul era atît de greu încît braţele începuseră să-i amorţească,

Coloana, formată din cincizeci de oameni, înainta foarte încet de-a lungul unei cărări înguste ce şerpuia prin junglă. După ce parcurseră treizeci de yarzi, nu le mai fu cu putinţă să se desluşească unii pe alţii. Ramurile se împreunau deasupra cărării, dîndu-le impresia că bîjbîie printr-un tunel fără sfîrşit; Picioarele li se înfundau în noroi şi în curînd cizmele li se acoperiră cu hălci de glod. Oamenii împingeau tunurile, parcurgînd cîţiva yarzi, se opreau, se opinteau, şi iar se opreau. Cam din zece în zece yarzi tunul se împotmolea şi cei trei oameni îşi consumau restul de energie spre a-l urni şi a-l trage încă vreo zece yarzi, pînă cînd începeau să-i doară degetele. Tot trăgînd, împingînd, şi înglodîndu-se, ajungeau să se înfunde în altă groapă. Coloana întreagă se opintea şi se poticnea, abia înaintînd de-a lungul cărării. Oamenii se loveau unii pe alţii; uneori, cei de la primul tun se pomeneau în spate cu gura ţevii tunului din urmă, alteori cei de la tunul al doilea rămîneau mult înapoi, aşa că în curînd coloana se frînse într-o sumedenie de segmente, ce se zvîrcoleau ca un vierme tăiat în bucăţi, ale cărui cioturi continuă să trăiască. Eforturile cele mai penibile reveneau oamenilor care încheiau coloana, fiindcă cei dinaintea lor transformau cărarea într-un fel de mlaştină. Cîte două echipe trebuiau din cînd în cînd să se întovărăşească, spre a căra tunul pe braţe peste hîrtoapele cu neputinţă de străbătut pe roţi.

Cărarea era foarte îngustă. Rădăcini groase îi făceau pe oameni să se poticnească într-una; crengile, spinii le zgîriau obrajii şi mîinile pînă la sînge. Fiindcă bezna era foarte adîncă, li se întîmpla să piardă cărarea atît de cotită şi să scape din

mîini tunul, care se rostogolea în cîte o rîpă. Coborau atunci pînă în fundul văgăunii, scoteau tunul, apoi trebuiau să răzbată prin desişuri, ferindu-şi ochii cu braţele, şi istovindu-se într-o luptă titanică spre a readuce tunul pe cărare.

Deşi îi pîndea primejdia unei ambuscade din partea japonezilor, nu le era cu putinţă să păstreze tăcerea. Tunurile scîrţîiau şi pîrîiau din încheieturi, cauciucurile plescăiau în contact cu noroiul, oamenii înjurau cu disperare, gîfîiau, gemeau asemenea unor luptători ajunşi la capătul puterilor după o lungă încăierare. Glasurile şi comenzile, contopite cu corul de înjuraturi şi blesteme, reflectau efortul extraordinar al oamenilor. După o oră nu mai exista nimic pentru ei în afară de tunul acela cu silueta atît de zveltă pe care trebuiau să-l tragă pe poteci. Sudoarea le îmbiba uniformele şi le îneca ochii, orbindu-i. Se încrîncenau, călcau strîmb, înjurau cumplit, ca să împingă piesele de artilerie doar puţin cîte puţin, fără să-şi mai dea seama de ceea ce făceau.

Cînd se schimba echipa, cei trei oameni eliberaţi se împleticeau pe lîngă tun, încercînd să-şi recîştige suflul, sau rămîneau în urmă, îngăduindu-şi o clipă de răgaz. După fiecare zece minute coloana se oprea, spre a permite celor rămaşi să o ajungă din urmă. În timpul acestor halte oamenii se întindeau pe jos, în mijlocul cărării, fără să le pese că se umpleau de noroi. Li se părea că erau înhămaţi la munca aceasta de ore întregi; se înăbuşeau şi stomacul li se contracta de parcă ar fi fost gol. Unii îşi lepădau raniţa, îşi scoteau cască, şi le semănau pe drum. Sub bolta junglei, unde umbrele răcoroase ale nopţii nu reuşiseră încă să pătrundă, aerul era insuportabil de cald. Mersul prin junglă se putea compara cu nişte bîjbîieli printr-un dulap fără ieşire, burduşit cu vestminte de catifea.

În timpul unei halte, ofiţerul care conducea coloana porni să-l caute pe Croft.

— Unde este sergentul Croft? strigă el.

Întrebarea sa trecu din gură în gură, de-a lungul coloanei, pînă ajunse la Croft.

— Aici, domnule locotenent, strigă Croft Se îndreptară unul spre celălalt, poticnindu-se prin noroi.

— Cum se simt oamenii dumitale? întrebă ofiţerul.

— Bine.

Se aşezară pe marginea cărării.

— A fost o greşeală să pornim aşa cum am pornit, suspină adînc ofiţerul. Totuşi, trebuie să trecem.

Trupul noduros şi uscat al lui Croft rezistase destul de bine la efort, dar glasul îi era frînt şi vorbele îi ţîşniră din gură, scurte şi repezi.

— Mai avem mult de mers? întrebă el.

— O milă... o milă şi ceva. Cred că am străbătut jumătate din drum. Poate mai puţin. N-ar fi trebuit să pornim.

— Au nevoie atît de urgent de tunurile astea?

Ofiţerul făcu o pauză, încercînd să-şi recapete suflul.

— Aşa cred... n-avem arme antitanc... pe linia frontului. Am respins un atac acum vreo două ore... la Batalionul Trei. Am primit ordin să ducem tunuri de 37 la Batalionul Unu. Se aşteaptă şi ei la un atac.

— Ar fi bine să o luăm din loc, zise Croft.

Avea numai dispreţ faţă de acest ofiţer, care simţise nevoia să-i vorbească. Trebuia să fie în stare a-şi îndeplini singur misiunea.

„Da. Ai dreptate.” Ofiţerul se ridică şi se sprijini o clipă de un copac. „Dacă se înfundă vreun tun, dă-mi de veste. Mai încolo... avem de traversat un pîrîu. O să fie greu.”

Plecă bîjbîind şi Croft se înapoie la tunul său. Coloana se lungise pe două sute de yarzi. Se puseră iar în mişcare. O dată sau de două ori o rachetă răspîndi o lumină lividă, albăstrie deasupra lor, o lumină delicată care se pierdea în desimea frunzişului. Scurta clipă de lumină îi surprindea la tunurile lor, în plin efort, întruchipînd parcă stilul şi frumuseţea basoreliefurilor antice. Uniformele erau şi mai negre, sub efectul apei şi al noroiului, iar chipurile lor, prinse în strălucirea difuză, erau albe şi contorsionate. Pînă şi tunurile aveau o frumuseţe zveltă, articulată, asemenea unor insecte aşezate pe labele lor posterioare. Apoi bezna îi împresura iarăşi şi coloana pornea orbeşte înainte, închipuind un şir de furnici ce-şi tîrau poverile spre furnicar.

Oamenii atinseseră acea stare de oboseală cînd ajungi să urăşti tot ce te înconjoară. Un om aluneca în noroi, şi rămînea acolo, ră- suflînd din greu; îi dispărea pînă şi voinţa de a se ridica în picioare. Cei din jur se opreau şi-l aşteptau, nemişcaţi, să se ridice. Dacă mai aveau o urmă de suflu, înjurau.

— Noroi împuţit!

— Ridică-te! strigă cineva.
— Du-te dracului! Ducă-se dracului şi blestematul ăsta de tun!
— Lăsaţi-mă. N-am păţit nimic. Lăsaţi-mă să zac.
— Ridică-te, ticălosule!

Chinul reîncepea pînă la halta următoare — cîţiva yarzi mai departe, în bezna aceasta nu mai aveau însemnătate nici distanţele şi nici timpul. Nu le mai era cald; îi scuturau fiori şi tremurau în noaptea-umedă, erau plini de noroi şi de murdărie din cap pînă în picioare; puţeau, dar nu era o putoare animală, răspîndeau un fel de duhoare greţoasă, ca şi putreziciunile junglei, o duhoare putredă de humus şi excremente care le umplea nările şi le impregnase pielea. Tot ce ştiau, era că trebuiau să meargă înainte; dacă noţiunea de timp mai avea un oarecare sens, aceasta era numai în funcţie de convulsiunile de greaţă care-l însoţeau.

Wyman se întreba de ce nu cade la pămînt. Răsuflarea gîfîită, şuierătoare, îi zbuciuma pieptul la intervale lungi, curelele raniţei îi zdreleau pielea, picioarele îl ardeau, nu mai era în stare să vorbească, fiindcă pieptul, gîtul, gura îi erau parcă astupate cu un tampon de pîslă. Nu mai era conştient de duhoarea puternică, fetidă emanată de uniforma sa. Ceva dinlăuntrul lui se mira de capacitatea lui de a îndura. Wyman era un tînăr comod; nu muncea niciodată mai mult decît avea obligaţia s-o facă şi evita pe cît posibil oboseala, efortul muscular, răsuflarea tăiată, gustul amar al istovirii. Avusese cîndva vagi vise de eroism, socotind că aşa ceva i-ar aduce recompense fabuloase ce i-ar uşura existenţa şi i-ar rezolva problema întreţinerii mamei sale. Avea o prietenă şi voia s-o dea gata cu panglicile decoraţiilor lui. Odinioară războiul imaginat de el implica numai senzaţii tari, lipsite însă cu desăvîrşire de eforturi grele, istovitoare, sau de mizerii. Visase că va lua parte la o şarje de cavalerie, pe un teren descoperit, în bătaia unei mitraliere, dar nu se gîndise că va simţi împunsături în coaste, datorită alergăturii şi greutăţilor cărate.

Nu se gîndise că avea să fie înlănţuit de un monstru de metal, lipsit de viaţă, cu care va trebui să se lupte pînă cînd braţele vor începe să-i tremure şi picioarele nu-l vor mai ţine; nici nu concepuse că avea să se împleticească de-a lungul unei cărări, în miez de noapte, în vreme ce bocancii sugeau noroiul în care se afundau pînă la gleznă. Se înhăma la tun, îl ridica —

împreună cu Goldstein şi Toglio — cînd roţile se împotmoleau în vreo hîrtoapă, dar mişcările lui erau pur şi simplu automate; abia dacă mai resimţea eforturile dureroase pe care trebuia să le facă ori de cîte ori trebuia să tragă de butucul roţii. Degetele îşi pierduseră capacitatea de a apuca şi adesea mîinile îi alunecau peste afet, fără să-l poată prinde.

Coloana înainta tot mai încet şi uneori se scurgea cîte un sfert de oră pînă ce reuşeau să deplaseze un tun cu o sută de yarzi. Ici, colo cîte un om leşina, şi-1 abandonau pe marginea cărării, pînă avea să-şi revină şi să-şi ajungă din urmă echipa.

În cele din urmă, un mesaj fu transmis de-a lungul coloanei.

— Nu vă lăsaţi, mai avem puţin şi ajungem.

Timp de cîteva minute masajul acţiona asupra lor ca un stimulent, astfel încît oamenii prinseră puţin curaj. Dar cînd constatau că după fiecare cotitură nu dădeau decît tot de beznă şi de noroi, îi cuprinse iarăşi o deznădejde fără margini. Erau momente cînd se scurgea cîte un minut fără ca ei să facă vreo mişcare. Le era din ce în ce mai greu să împingă la tunuri şi după fiecare oprire le venea să lase totul baltă.

Albia pe care aveau să o traverseze se afla la cîteva sute de metri de Batalionul 1 şi era mărginită de un mal abrupt care cobora în fundul bolovănos al pîrîului, ca să urce apoi în acelaşi chip spre celălalt versant — înalt cam de cinci yarzi. Acesta era pîrîul despre care vorbise ofiţerul. În preajma pîrîului coloana se opri şi cei rămaşi în urmă putură să-i ajungă. Fiecare echipă trebuia să aştepte ca cea dinainte să treacă pîrîul. Din pricina întunericului, traversarea fu

foarte anevoioasă şi le răpi mult timp. Oamenii trebuiau să coboare tunul în josul malului, sforţîndu-se să nu le scape din mîini, să-l poarte apoi pe deasupra bolovanilor lunecoşi care umpleau albia pîrîului şi, în sfîrşit, să-l urce pe culmea celuilalt versant. Piciorul aluneca pe panta lunecoasă a malului. Cîte un tun înainte de a atinge buza versantului, o pornea de-a-ndăratelea, cu echipa sa de oameni agăţată de roţi.

Lui Wyman — Toglio — Goldstein le veni rîndul cam după jumătate de oră, în timpul căreia putuseră să se mai odihnească. Îşi regăsiseră suflul şi în timp ce basculau tunul dincolo de buza malului, se îndemnau unii pe alţii cu strigăte. Tunul începu să-i tragă în jos şi trebuiră să-i reziste cu disperare spre a-l împiedica să se rostogolească în fundul albiei pîrîului. Efortul le stoarse şi picul de forţe abia recuperate şi după ce ajunseră cu tunul la poalele celuilalt versant se simţiră mai istoviţi decît în tot timpul marşului.

Făcură o haltă de cîteva minute spre a recîştiga puţina energie care le mai rămăsese, apoi porniră la asaltul malului. Toglio sufla ca un taur şi comenzile sale aveau o sonoritate răguşită şi stăruitoare; ai fi zis că le smulgea cu violenţă din adîncul fiinţei sale.

— Hai, împinge... împinge, bolborosea el, şi tustrei luptau ca să urnească tunul.

Dar acesta le rezista, le opunea inerţia şi viclenia sa, şi puterea începea să se scurgă din membrele lor tremurînde.

— Ţine-l, striga Toglio. Nu-l lăsa să alunece!

Se încordau în spatele tunului, străduindu-se să-şi proptească picioarele în argila vîscoasă.

— Mai împinge! striga el, cînd simţea că piesa înainta cu cîţiva paşi. Wyman îşi zicea că un resort din trupul său se încorda primejdios şi că dintr-o clipă într-alta putea să se rupă. Se opriră, apoi înaintară iarăşi cîţiva yarzi. Încet, minut după minut, se apropiau de creştet. Să mai fi fost vreun yard pînă la ţintă, cînd Wyman îşi pierdu ultimele rezerve de forţe. Lupta ca să-şi păstreze un crîmpei de energie în membrele sale scuturate de fiori, dar simţi dintr-o dată că se năruie şi rămase proptit prosteşte în spatele tunului; nu-i mai opunea decît greutatea trupului său încovoiat. Tunul începu să alunece şi Wyman se aruncă într-o parte. Toglio şi Goldstein rămaseră agăţaţi fiecare de butucul roţii sale. Cînd Wyman dădu drumul

la tun, li se păru că cineva îi împinge în jos. Goldstein rezistă pînă ce degetele sale se desfăcură unul cîte unul de roată; abia avu răgazul să-i strige lui Toglio „Păzea!" că în clipa următoare tunul se şi prăbuşi în fundul albiei, făcînd salturi peste bolovani; o roată i se strîmbă. Oamenii căzură de-a berbeleacul pe urmele lăsate de tun. Ajunşi jos, începură să-l pipăie prin întuneric, ca nişte căţeluşi care ling rănile mamei lor. Wyman plîngea stors de vlagă.

Accidentul sţîrni mare învălmăşeală. Echipa lui Croft venea în urma lor.

— De ce v-aţi oprit? strigă el. Ce se petrece acolo?

— Am păţit-o! strigă Toglio. Aşteaptă o clipă!

Toglio şi Goldstein izbutiră să culce tunul pe o parte.

— S-a stricat roata, strigă el din nou. N-o mai putem face să meargă. Croft înjură.

— Daţi-l la o parte din drum. Cei doi oameni încercară să-l urnească dar nu izbutiră.

— Avem nevoie de ajutor, strigă Goldstein.

Croft înjură iarăşi. Împreună cu Wilson se lăsară să alunece în josul malului. Unindu-şi cu toţii puterile, reuşiră să rostogolească tunul de mai multe ori. Fără să scoată o vorbă, Croft se înapoie la tunul său, iar Toglio, Goldstein şi Wyman se căţărară pe mal şi porniră poticnindu-se spre bivuacul Batalionului 1. Cei care ajunseseră înaintea lor zăceau fără mişcare pe pămînt. Toglio se lungi în noroi iar Wyman şi Goldstein se culcară lîngă el. Nici unul din ei nu deschise gura. Cîte un obuz exploda undeva, în junglă; atunci picioarele oamenilor se contractau; acesta era singurul lor semn de viaţă. În jur era o necontenită mişcare şi zgomotele bătăliei se auzeau tot mai apropiate, mai duşmănoase. Glasuri se desprindeau din întuneric. Cineva striga:

— Unde-i transportul de aprovizionare pentru compania B?

Răspunsul sosea, îndepărtat şi amortizat, fără ca oamenii întinşi pe jos să-i acorde vreo atenţie. Cîte unul din oameni devenea brusc conştient de agitaţia nocturnă; timp de cîteva secunde mintea se concentra asupra zarvei care ţîşnea parcă din junglă, apoi cădea iarăşi în amorţeală.

Croft, Wilson şi Gallagher sosiră cu tunul lor, scurt timp după aceea. Croft îl strigă pe Toglio.

— Ce vrei? Aici sînt, răspunse Toglio. Nu-i venea să se mişte.

Croft se apropie prin întuneric şi se aşează lîngă Toglio. Răsuflarea îi era prelungă şi lentă, ca la un alergător după o cursă grea.

Mă duc la locotenent... să-i spun chestia cu tunul. Cum s-a întîmplat?

Toglio se ridică într-un cot. Nu-i plăcea să dea explicaţii şi era zăpăcit. .

— Nu ştiu, zise el. L-am auzit pe Goldstein strigînd „Păzea", şi tunul mi s-a smuls din mînă. Îi era nesuferit gîndul că trebuie să se scuze faţă de Croft.

— Goldstein a strigat? întrebă Croft. Unde e?

— Aici sînt, domnule sergent, se auzi din beznă glasul lui Goldstein.

— De ce ai strigat: „Păzea"?

— Nu ştiu. Am simţit dintr-o dată că nu mai puteam să-l ţin. Ceva mi l-a tras din mînă.

— Cu cine mai erai?

Wyman se ridică în capul oaselor.

— Eu eram. Glasul îi suna vlăguit.

— Tu i-ai dat drumul?

Wyman simţi că-l cuprinde frica, la gîndul că va trebui să-şi recunoască vina faţă de Croft.

— Nu, zise el. Nu cred. L-am auzit pe Goldstein ţipînd şi atunci tunul a pornit-o spre mine. M-am aruncat în lături ca să mă feresc.

Nici nu mai ştia cum se petrecuseră exact lucrurile şi un alter-ego se străduia să-l convingă că spune adevărul.

— Cred că a fost din vina mea, scăpă el, cuprins de un acces surprinzător de ruşine; dar vocea îi sună atît de slab, încît păru lipsită de sinceritate şi Croft îşi zise că încerca să-l apere pe Goldstein.

— Mda, zise el. Un val de furie îl cotropi. Se întoarse spre Goldstein. Ia spune, Izzy, zise el.

— Nu mă cheamă Izzy, replică Goldstein mînios.

— Nu-mi pasă cum te cheamă. Dacă ai să mai faci vreodată una ca asta, te trimit în faţa Curţii Marţiale.

— Nu cred că i-am dat eu drumul, protestă slab Goldstein.

Şi el începu să aibă îndoieli. Recapitularea senzaţiilor sale, în momentul în care tunul începuse să-i scape din mîini era prea confuză spre a-i îngădui să se socotească în dreptul său.

Crezuse că Wyman a dat cel dintîi drumul tunului; dar cînd acesta îşi recunoscuse vina, Goldstein fusese năpădit de panică şi, asemenea lui Croft, îşi închipuise că Wyman voia să-l acopere.

— Nu ştiu, zise el. Nu cred că am fost eu.

— Nu crezi, i-o reteză Croft. De cînd ai venit în pluton, Goldstein, nu faci decît să-ţi dai păreri asupra modului în care ar trebui să se procedeze ca treburile să meargă bine. Dar cînd e vorba să te pui pe lucru, dai înapoi. M-am săturat să-ţi tot ascult balivernele.

Încă o dată Goldstein fu cuprins de o furie neputincioasă. O reacţie imposibil de controlat, o agitaţie lăuntrică, mai puternica decît resentimentul său îi paraliza graiul. Lacrimi de frustrare îi umplură ochii. Se întinse iarăşi pe pămînt. Propria-i mînie se întoarse împotriva lui. Îl potopi o ruşine fără margini.

— Oh, nu ştiu, nu ştiu, repetă el.

Senzaţiile lui Toglio oscilau între uşurare şi milă. Era mulţumit că nu i se imputa pierderea tunului şi în acelaşi timp regreta că un altul avea de suferit consecinţe. Îi era încă viu în minte efortul comun împotriva inerţiei tunului; îşi zicea că bietul Goldstein era un băiat de treabă, dar că avea ghinion,

Wyman era prea istovit ca să mai judece limpede. După ce declarase că vina e a lui, se simţise reconfortat la gîndul că, la urma urmei, nu era de condamnat. De fapt, oboseala grozavă îl împiedica să judece coherent sau să-şi amintească limpede ceva. Convins că Goldstein scăpase tunul, se lăsa în voia unei senzaţii de plăcută securitate. Singura imagine reală care-l mai bîntuia era legată de agonia îndurată în timpul tentativei lor de escaladare a malului. „L-aş fi scăpat două secunde mai tîrziu, dacă n-ar fi făcut-o el”, îşi zise Wyman, animat de un vag sentiment de afecţiune faţă de Goldstein.

Croft se ridică.

— Bine, iată un tun care nu va fi recuperat prea curînd, zise el. Pun rămăşag că o să zacă acolo pînă la sfîrşitul campaniei.

Era atît de furios, încît fu cît pe-aci să-l lovească pe Goldstein. Se despărţi de ei fără să mai adauge vreun cuvînt şi porni în căutarea ofiţerului care condusese coloana.

Oamenii din pluton se întinseseră pe pămînt şi aţipiseră. În junglă se auzeau din cînd în cînd bubuituri puternice, dar cine se mai sinchisea? Întocmai ca o furtună care nu se hotărăşte să

se dezlănţuie, bătălia ameninţase să-i cuprindă în vîrtejul ei încă de la căderea nopţii, şi acum ar fi fost nevoie de un adevărat baraj ca să-i mai trezească. Erau de altfel prea istoviţi spre a-şi săpa gropi individuale.

Red adormi mai greu decît ceilalţi. Frigul şi umezeala îi răscoliseră boala de rinichi, de care suferea de mai mulţi ani. Simţea junghiuri în rinichi şi se răsucea cînd pe o parte, cînd pe alta, întrebîndu-se cum ar trebui să stea ca să-l doară mai puţin: cu spinarea lipită de pămîntul ud, sau dimpotrivă, lăsată să se zvînte în aerul nopţii. Rămase treaz vreme îndelungată; gîndurile i se învălmăşeau înlăuntrul unui cadru strîmt împletit din oboseală şi tristeţe. Îşi amintea că rămăsese odată fără lucru într-un orăşel din Nebraska şi că fusese nevoit să aştepte multă, vreme pînă să se urce într-un tren de marfă cu care să părăsească regiunea. Pe atunci socotea că e de mare importanţă să nu cerşească pîinea de toate zilele şi se întreba dacă ar mai fi avut şi acum o astfel de mîndrie. „Ei, pe atunci eram un om şi jumătate, îşi zise el. Şi cu ce m-am ales?” Simţi răceala aerului pe spinare şi se întoarse cu faţa în sus. I se părea că toată viaţa dormise numai în locuri pustii şi umede şi căutase zadarnic puţină căldură. Se gîndi la un bătrîn vagabond care spunea: „N-am decît cincizeci de cenţi în buzunar şi iarna care se apropie...” şi îl năpădi tristeţea ca atunci, în acel amurg rece de octombrie. Stomacul

îi era gol. Se ridică după o clipă de şovăială, cotrobăi prin sacul său de provizii, mestecă un baton de fructe comprimate şi îl stropi cu o înghiţitură de apă din gamelă. Deşi pătura i se udase încă din timpul furtunii, se înveli cu ea şi se simţi ceva mai bine. Încercă să adoarmă, dar rinichii îl dureau prea tare; se ridică în capul oaselor şi începu să scotocească prin cartuşiere în căutarea trusei de prim-ajutor, de unde luă punguţa de hîrtie cu pilule calmante. Înghiţi jumătate din ele şi sorbi aproape toată apa din gamelă. Se gîndi la început să înghită toate pastilele, dar îşi aminti, că ar avea nevoie de ele, dacă ar cădea rănit. Gîndul îl deprimă din nou. Scrută întunericul şi reuşi după un timp să desluşească trupurile oamenilor care dormeau în jurul său; Toglio sforăia. Îl auzi pe Martinez murmurînd ceva pe spanioleşte, înainte de a exclama: „Nu pot omorî japonezi, Doamne, nu pot omorî pe ei!" Red suspină şi se întinse iarăşi. „Unde sînt cei care dorm în pace?" se întrebă el.

O mînie străveche prinse să-l potopească. „Nu-mi pasă de nimic", îşi zise el, trăgînd nelinişti cu urechea la şuierul unui proiectil. Era asemenea murmurului unor crengi de copac bătute de vîntul iernii. Se văzu cu ochii minţii mergînd cu paşi mari pe o şosea naţională, în faptul serii. Se afla într-un oraş minier din răsăritul Pennsylvaniei şi se uita după minerii care treceau la volanul Fordurilor lor hîrbuite. Chipurile le erau încă negre de funingine şi de praf de cărbune. Nu se asemuia cu regiunea minieră din Montana, pe care o părăsise cu ani în urmă, şi totuşi era acelaşi lucru. Se vedea mergînd cu paşi mari şi rumegînd în minte la cele ce se petreceau la el acasă; cineva îl poftea să urce într-o maşină, apoi îl trata cu un pahar într-un bar plin de zgomot. Era ceva frumos în acea înserare privită retrospectiv, ca şi scurta viziune a altui moment — ascuns într-un vagon de marfă, părăsea un oraş străin. Dar aceste crîmpeie nu erau decît vagi licăriri în lunga şi cenuşia scurgere a vremii. Suspină iarăşi, ca şi cum ar fi vrut să cuprindă ceva din marea ştiinţă abia întrezărită. „Nu reuşeşti niciodată să dobîndeşti tot ceea ce vrei", îşi zise el, simţind o plăcere ciudată să-şi rumege necazurile. Îl toropea somnul şi îşi acoperi capul cu braţul. Un ţînţar porni să-i bîzîie lîngă ureche; Red îl lăsă în pace, nădăjduind că va pleca. Pămîntul părea să colcăie de insecte.

„Cel puţin cu ploşniţele sînt deprins”, gîndi el, şi fără motiv zîmbi.

Începu să plouă şi Red îşi ascunse căpul sub pătură. Trupul istovit i se cufunda treptat, într-un fel de somnolenţă cu diverse stadii, ca şi cum fragmente din fiinţa sa ar fi aţipit la intervale diferite, astfel încît mult timp după ce încetase să mai gîndească, un segment din creierul său continua să perceapă tremurul sau cîrcelul dintr-un pi- cior. Bombardamentul creştea în intensitate şi cam la o jumătate de milă mai încolo o mitralieră deschisese focul. Aproape prin somn, Red îl văzu pe Croft întinzînd o pătură pe jos. Ploua într-una. În curînd încetă să mai audă tirul de artilerie, deşi chiar după ce adormi, o zonă din creierul său continuă să înregistreze evenimentele. Cu toate că nu-şi mai amintea nimic după ce se trezi, auzi oamenii în marş şi avu conştiinţa că alţi oameni tîrau tunurile antitanc prin bivuac. „Japonezii au de gînd să atace bivuacul folosindu-se de drum, îşi spuse el în somn. Ai noştri vor să-l apere.” Probabil că avea fierbinţeală.

Se deşteptă cînd auzi un strigăt:

— Recunoaşterea! Unde e Recunoaşterea? Visul prinse să se topească; Red rămase culcat; pe jumătate adormit, îl auzi pe Croft, care sărise în picioare, zbierînd:

— Aici! Pe aici!

Ştiind că trebuie să se scoale la rîndul lui, peste cîteva minute, se înfofoli şi mai bine în pătură. Îl durea tot trupul şi ştia că, dacă se va ridica, se va simţi mai înţepenit decît un par.

— Haideţi, băieţi, sculaţi-vă! strigă Croft. Haideţi, sculaţi-vă, trebuie să plecăm!

Red îşi descoperi faţa. Ploua într-una şi mîna i se udă în contact cu pătura. Cînd îşi va băga pătura în raniţă îşi va uda şi raniţa. Tuşi, dregîndu-şi glasul, cu neplăcere, şi scuipă de două ori. Avea în gură un gust infect. Alături de el, Gallagher se ridică în capul oaselor, bombănind.

— Fir-ar a dracului de armată! De ce nu ne lasă să soilim? N-am tras destul noaptea astă?

— Sîntem eroi, zise Red. Se sculă şi începu să-şi strîngă pătura. Aceasta era pe o parte udă, şi pe alta plină de noroi. Dormise cu puşca lîngă el, adăpostind-o sub pătură, dar tot era udă. Se întreba de cît timp nu mai avusese parte de un loc uscat.

— Junglă puturoasă! exclamă el.

— Haideţi, băieţi, curaj! îi îndemnă Croft.

O rachetă răspîndi o lumină vie asupra desişului hîd al junglei şi asupra uniformelor ude. Red observă că faţa lui Gallagher era acoperită de noroi, şi cînd îşi trecu mîinile peste propriul său obraz, le retrase mînjite de noroi.

— Arată-mi drumul spre casă, fredonă el. Sînt ostenit şi vreau să mă culc.

— Ei, zău, făcu Gallagher.

Sfîrşiră amîndoi să-şi lege raniţele. Racheta se stinse, şi timp de o clipă îi orbi bezna.

— Unde mergem? întrebă Toglio.

— La Compania A, zise Croft. Se aşteaptă la un atac.

— Sîntem un pluton fără noroc, asta sîntem, suspină Wilson. Bine că am isprăvit cu tunurile alea antitanc. Al dracului să fiu dacă nu m-aş bate mai degrabă cu mîinile goale împotriva tancurilor decît să mai am de cărat afurisitele alea de tunuri.

Grupa, orînduită în şir indian, se puse în mişcare. Bivuacul Bata- lionului 1 nu era mare, şi după vreo treizeci de secunde ajunseră la deschizătura amenajată în reţeaua de sîrmă ghimpată. Martinez, care era cap de coloană, înainta cu precauţie de-a lungul cărării în direcţia Companiei A. Somnolenţa îi dispăruse şi era cu ochii în patru. Deşi nu putea să vadă nimic, un simţ special părea să-l călăuzească printre şerpuiturile cărării, în aşa fel încît nu se rătăcea decît rareori. Mergea cu vreo treizeci de metri înaintea grosului grupei, şi era cu totul izolat. Dacă vreun japonez ar fi stat la pîndă de-a lungul cărării, Martinez ar fi căzut cel dintîi în cursă.

Dar nu-i mai era frică. Spaimele sale aveau un caracter abstract; de îndată ce trebuia să-şi conducă oamenii, îi revenea curajul. În clipa aceasta, mintea îi era concentrată în jurul unor serii de sunete şi de gînduri. Auzul său explora jungla, gata să detecteze orice zgomot care ar fi indicat o prezenţă suspectă de-o parte sau de alta a cărării; în acelaşi timp percepea indispus poticnelile şi murmurele oamenilor din urma sa. Mintea sa înregistra sunetele intermitente ale bătăliei şi se străduia să le clasifice; ori de cîte ori se destrămau norii, lăsînd să se vadă vreun colţ de cer, căuta Crucea Sudului, ca să determine direcţia serpentinelor cărării; ori de cîte ori îi era posibil, îşi însemna în memorie puncte de reper, pe care le adăuga la cele observate mai înainte. După un oarecare timp începu să repete pentru sine: copac înclinat asupra cărării, un braţ noroios de pîrîu, bolovan de-a curmezişul cărării, tufişuri dese... De fapt n-avea nici un motiv s-o facă: cărarea aceasta ducea fără nici un fel de dubiu de la Batalionul 1 la Compania A. Dar căpătase această deprindere încă de pe vremea primelor patrule, şi i se supuse instinctiv.

Simţea o mîndrie calmă la gîndul că numai de el depindea siguranţa grupei. Gîndul acesta îl întărea, îl susţinea în mijlocul primejdiilor faţă de care voinţa şi trupul său ar fi dat poate semne de slăbiciune. În cursul transportării tunurilor antitanc, fusese de nenumărate ori pe punctul de a abandona; contrariu

lui Croft, nu pusese nici o trufie în îndeplinirea acestor treburi. Ar fi fost oricînd gata să admită că misiunea aceasta îl depăşea, dar îi dădea ghes să meargă înainte acea parte a fiinţei lui care îl antrena la lucruri de care se temea ori nu le putea suferi. Mîndria de a fi sergent constituia nucleul în jurul căruia evoluau majoritatea actelor şi gîndurilor sale. „Nimeni nu vede în întuneric ca Martinez", îşi zise el. Cu braţul întins, îndepărtă o ramură şi îndoindu-şi cu uşurinţă genunchii, trecu pe sub ea. Îl dureau picioarele şi umerii şi spinarea, dar aceste suferinţe nu-l mai preocupau; îşi călăuzea echipa, şi asta îi era de-ajuns.

Grupa se înşira în urma lui şi fiecare din oameni încerca tot felul de emoţii. Wilson şi Toglio erau somnoroşi. Red era cu ochii în patru, dar se afla în toane rele; avea presimţiri negre. Goldstein se simţea nenorocit şi plin de amărăciune; efortul de a se tîrî de-a lungul unei cărări în orele întunecoase din preajma zorilor, îl făceau morocănos şi trist. Se vedea murind, fără vreun prieten care să-l plîngă. Wyman pierduse puterea de a mai raţiona; înainta anevoie, într-o stare de amorţire totală, indiferent la ceea ce ar fi putut să i se întîmple. Ridges era ostenit şi răbdător; nu se gîndea la ceea ce aveau să-i aducă orele următoare, nici nu se pierdea în contemplarea membrelor sale dureroase; înainta firesc, iar mintea îi plutea în voia unui curent leneş.

Şi Croft; Croft era încordat, pătimaş, nerăbdător. Toată noaptea fusese furios din pricina corvezii executate de grupa sa. Zgomotele bătăliei nu încetaseră să-i aţîţe închipuirea. Îl cuprindea exaltarea ori de cîte ori recapitula starea sufletească pe care o încercase la moartea lui Hennessey. Se simţea puternic, neobosit, în stare de orice; muşchii îi erau tot atît de prăpădiţi ca ai oricăruia din oamenii săi, dar îşi desprinsese mintea de trup. Era înfometat de pulsaţia aspră şi iute pe care o va resimţi în piept, după ce va ucide un om.

Pe hartă, numai o jumătate de milă despărţea Batalionul 1 de Compania A, dar cărarea făcea atîtea ocoluri şi cotituri bruşte, încît depărtarea efectivă era de peste o milă. Oamenii erau plini de stîngăcie şi pasul le devenise nesigur. Raniţele le atîrnau strîmb pe spinare, puştile le alunecau de pe umeri. Cărarea era deplorabilă; la origine fusese o pistă de vînat, apoi o lărgiseră parţial, dar pe alocuri rămăsese în starea iniţială. Nu puteai

face un pas fără să te zgîrii de crengi. Jungla era de nepătruns şi ţi-ar fi trebuit o oră ca să-ţi croieşti un drum de treizeci de yarzi în afara cărării. Era imposibil să desluşeşti ceva în noapte, iar exalaţiile frunzişului umed erau sufocante. Oamenii trebuiau să meargă în şir şi să nu se depărteze între ei. La trei paşi distanţă nu se puteau vedea unul pe altul şi ca să poată înainta, fiecare om se agăţa de cămaşa celui dinainte! Martinez putea să aprecieze cît de departe se aflau de el, după zgomotul pe care-l făceau împiedicîndu-se şi lovindu-se între ei ca nişte copii care se joacă pe întuneric. Mergeau încovoiaţi aproape în două şi poziţia aceasta era extrem de obositoare. Corpurile lor sufereau, fiindcă în ultimele ore mîncaseră şi dormiseră pe sponci. Unii scăpau gaze al căror miros puturos se răspîndea în aerul viciat. Cei din urmă treceau prin adevărate chinuri; îşi astupau nasul, înjurau, îşi ţineau răsuflarea şi dîr-dîiau de oboseală şi scîrbă. Gallagher, care se afla în coada coloanei, tuşea şi blestema.

— Nu vă mai..., fir-ar a dracului de treabă! striga el, şi cei din faţă se îndreptau puţin de spinare şi rîdeau.

— Mănînci rahat, nătărăule? murmură Wilson, făcînd pe cei din jurul său să pufnească în rîs.

Unii adormeau din mers. Cu ochii închişi mai tot timpul marşului, aţipeau în clipa în care piciorul se ridica în aer şi se trezeau cînd piciorul atingea pămîntul. Wyman se tîra fără să mai simtă nimic; trupul îi era cu desăvîrşire amorţit. Şi el şi Ridges moţăiau continuu şi ici, colo, pe cîte un parcurs de zece sau cincisprezece yarzi, adormeau de-a binelea. Li se întîmpla uneori s-o ia razna şi să intre prosteşte cu capul în mărăciniş, înainte de a-şi recîştiga echilibrul. În noapte, zgomotele acestea păreau înspăimîntătoare. Îşi dădeau seama cu nelinişte cît de aproape erau de cîmpul de luptă. Cam la o jumătate de milă înaintea lor se auzeau împuşcături.

— Lua-o-ar dracu, şopti unul din ei, nu puteţi păstra puţină linişte?

Umblau de mai bine de o jumătate de oră, dar după primele minute de mers nimeni nu se mai gîndea la timp. Să se încovoaie, să se tîrască prin noroi, să se ţină cu amîndouă mîinile de cel dinainte, devenise unica preocupare; cărarea devenise un calvar şi oamenii nici nu se mai gîndeau încotro

merg. Pentru cei mai mulţi, sfîrşitul marşului fu o surpriză. Martinez se înapoie şi le spuse să tacă din gură.

— Japonezi aud la voi veniţi de zece minute, şopti el.

Printre oameni se aşternu tăcerea străbătură ultima sută de yarzi fără zgomot, ridicol de precauţi, încordîndu-şi muşchii ori de cîte ori făceau cîte un pas.

La Compania A nu văzură nici sîrmă ghimpată, nici teren desţelenit. Cărarea se despărţea într-un fel de furcă, fiecare din cei patru dinţi ducînd spre patru posturi diferite. Un soldat îi întîmpină în locul din care porneau braţele cărăruii şi îi conduse dena lungul unuia din braţe spre nişte corturi mici, instalate sub frunziş.

— Eu sînt din Plutonul Doi, se adresă el lui Croft. Acum ne aflăm la vreo sută de metri în josul rîului. Grupa dumitale poate să doarmă în şanţurile astea; veţi face de pază chiar aici. Aveţi două mitraliere la dispoziţie.

— Ce se întîmplă? şuşoti Croft.

— Nu ştiu. Am auzit că ne aşteptăm, la un atac, în zori, pe toată linia frontului. Am fost obligaţi să trimitem un pluton la Compa- nia C curînd după căderea nopţii, şi n-a rămas decît un pluton care

să asigure paza acestui avanpost. Îşi trecu cu zgomot mîna peste gură. Hai, vino să-ţi arăt locul, adăugă el, apucîndu-l pe Croft de cot. Croft îşi trase braţul; nu putea suferi să-l atingă cineva.

Făcură cîţiva paşi pe cărare, apoi sergentul Companiei A se opri în faţa unui şanţ. Acolo se afla o mitralieră, cu ţeava vîrîtă în frunzişul unui pîlc de arbuşti. Croft privi printre frunze şi văzu în slaba lumină a lunii un curs de apă, mărginit de fiecare parte de cîte o fîşie de nisip.

— Ce adîncime are rîul? întrebă el.

— Pai, să tot aibă patru, cinci picioare. N-o să pună stavilă japonezilor.

— Mai sînt şi alte avanposturi în faţa noastră? întrebă Croft.

— Nu mai sînt. Şi japonezii ştiu exact unde ne aflăm. Au trimis patrule. Îşi şterse din nou gura şi se îndreptă de spinare. Vino, să-ţi arăt cealaltă mitralieră. O luară pe o potecă strîmtă care se adîncea în junglă, ajungînd pînă la vreo zece minute de plajă. Nişte greieri ţîrîiau foarte tare şi soldatul se înfioră. Uite şi cealaltă mitralieră, zise el. Aici e flancul nostru. Aruncă o privire prin mărăciniş şi ieşi pe fîşia de nisip. Uită-te, rosti el. Croft porni pe urmele lui. Cam la vreo cincizeci de metri spre dreapta începeau povîrnişurile stîncoase ale munţilor Watamai. Croft se uită în sus. Coastele se înălţau aproape vertical pînă la vreo mie de picioare. Cu tot întunericul, le simţea atîrnînd parcă deasupra lui. Îşi ascuţi văzul şi avu impresia că întrezăreşte o fărîmă de cer dincolo de povîrnişurile muntelui, dar n-ar fi putut să jure că nu se înşela. Avu o tresărire ciudată.

— Nu ştiam că sîntem atît de aproape, spuse el.

— Oh, da. E şi bine şi rău. Nu e cazul să-ţi faci griji că ar putea să cadă asupra noastră tocmai în punctul ăsta, totuşi noi asigurăm flancul companiei. Dacă ar ataca zdravăn, nu prea am avea cu ce să-i oprim. Se înapoie în hăţiş, răsuflînd anevoie. Zău aşa, cînd mă gîndesc la cele două nopţi petrecute aici mă trec fiorii. Uită-te la rîul ăsta. Cînd e lună plină, apele încep să sclipească, şi tot privindu-le, te apucă tremuriciul.

Croft rămase la liziera junglei, uitîrtdu-se la cursul de apă care, după ce ajungea la cîţiva metri de coastele stîncoase, cotea spre dreapta, apoi prindea să curgă paralel cu muntele, în direcţia liniilor japoneze. Din locul acesta va fi în măsură să cuprindă cu privirile tot terenul. Spre stînga, rîul se strecura

cîteva sute de yarzi printr-o albie dreaptă, amintind un drum care se desfăşoară în noapte, între două taluzuri de iarbă înaltă.

— Voi unde aveţi poziţiile? întrebă Croft.

Soldatul arăta spre un copac care se desprindea parcă de masa junglei.

— Ne aflăm chiar lîngă copacul de colo. Dacă o să ai nevoie să vii la noi, înapoiază-te la furcă şi apuc-o pe poteca din extrema dreapta, cum vii de aici. Strigă „Buckeye” cînd te apropii.

— Bine, zise Croft.

Mai vorbiră cîteva minute, apoi soldatul îşi pipăi locul unde se aflau cartuşierele.

— Isuse Cristoase! Află de la mine, ai să înnebuneşti după o noapte petrecută aici. Pretutindeni jungla, şi tu la marginea ei, doar cu porcăria asta de mitralieră.

Îşi puse puşca pe umăr şi se îndepărtă pe potecă. Croft îl urmări un moment cu privirea, apoi se înapoie la grupa sa. Oamenii îl aşteptau lîngă cele trei corturi mici, şi el le indică amplasamentul celor două mitraliere. Le comunică pe scurt tot ce i se spusese şi desemnă oamenii de gardă.

— E trei dimineaţa, zise el. O să stăm patru la un post şi cinci la celălalt. Ne schimbăm la fiecare două ore. La schimbul al doilea, postul cu patru oameni o să-l primească pe al cincilea. Îi împărţi în echipe, apoi trecu la prima echipă de gardă şi anume la mitraliera de pe flanc. Wilson se oferi pentru primul schimb la cealaltă mitralieră.

— După ce termin, am să dorm pe săturate, zise el. Mi-e lehamite să fiu trezit tocmai în momentul cînd încep să visez frumos.

Oamenii zîmbiră trist.

— Ascultaţi, adăugă Croft, dacă se întîmplă ceva, cei care dorm să se scoale degrabă şi să sară în ajutorul nostru. Nu sînt decît vreo cîţiva yarzi de la corturile noastre la mitraliera lui Wilson şi cam tot atît pînă la a mea. Să nu pierdeţi mai mult de trei ore ca să ajungeţi la noi. Cîţiva zîmbiră iarăşi. Bine, asta e tot, adăugă Croft. Îi lăsă şi porni spre mitraliera sa.

Se aşeză pe marginea şanţului şi se uită prin hăţiş la rîu. Jungla îl înconjura din toate părţile; acum, cînd nu mai avea de ce să se agite, se simţea foarte obosit şi oarecum deprimat. Dornic să se smulgă din această prostraţie, începu să cerceteze

diversele obiecte din şanţ. Erau acolo trei chesoane cu benzi pentru mitralieră, un şir de şapte grenade aliniate pe jos, lîngă mitralieră, şi o cutie cu rachete, cu puşca lor. Luă puşca, îi desfăcu liniştit închizătorul, vîrî o rachetă şi armă percutorul. Apoi aşează puşca la îndemînă.

Cîteva proiectile trecură murmurînd pe deasupra lui. Rămase surprins cînd observă cît de aproape căzdeau de cealaltă parte a rîului. La distanţa aceasta zgomotul exploziilor răbufnea foarte tare; schijele biciuiau vîrfurile copacilor din jur. Croft rupse o tulpină, o duse la gură şi începu s-o mestece gînditor. Trăgea probabil unul din plutoanele Companiei A; se străduia să determine poteca, pe care ar trebui să o ia, pornind de la furcă, în cazul unei replieri. Înfrigurarea dina-inte se potolise şi acum se simţea aproape în largul său; situaţia actuală era atît de primejdioasă, încît neutraliza teama pe care i-o inspirase perspectiva luptelor; acum se liniştise, privea lucrurile cu sînge rece, însă începuse să-l copleşească oboseala.

Obuzele mortierelor căzdeau cam la cincizeci de metri înaintea plutonului aflat în stînga lui Croft. Croft scuipă nepăsător. Tirul era prea scurt pentru o simplă operaţie de hărţuire; vreun observator remarcase probabil ceva suspect în jungla de dincolo de rîu, de vreme ce trăgeau atît de aproape de propria lor poziţie. Mîna sa exploră iarăşi şanţul şi descoperi un telefon de campanie. Ridică receptorul şi ascultă liniştit. Era o linie cu circuit deschis, folosită probabil numai de plutoanele din Compania A. Doi oameni vorbeau atît de încet, încît trebui să facă un efort ca să-i audă.

— Lungeşte tirul cu cincizeci, apoi scurtează-l.

— Eşti sigur că sînt japonezi?

— Jur că i-am auzit vorbind.

Croft îşi aţinti privirile dincolo de rîu. Luna ieşise dintre nori şi panglicile de nisip de pe marginile apei sclipeau argintii. Jungla de sub poalele muntelui părea de nepătruns.

Mortierele dinapoia postului înaintat al lui Croft deschiseră iarăşi focul, făcînd un zgomot sec, crud. Urmări obuzele ce căzdeau asupra junglei, ca să se apropie după aceea de rîu în salve succesive. De pe malul japonez răspunse un mortier, apoi Croft auzi dinspre stînga sa mai multe mitraliere împroşcîndu-se unele pe altele într-o răpăială neregulată. Apucă telefonul şi şuieră în receptor.

— Wilson, şuşoti el. Wilson! Nu primi nici un răspuns şi chibzui dacă n-ar fi fost cazul să meargă pînă la şanţul lui Wilson. Începu apoi să-l blesteme în tăcere fiindcă nu răspundea la telefon; apoi se dojeni singur pentru că observase telefonul abia după ce împărţise oamenii. Se uită peste rîu. „Grozav sergent mai sînt”, îşi zise el.

Auzul i se acorda pe toate sonorităţile nopţii; le cernea, le selecţiona din experienţă. Dacă un animal făcea zgomot în vizuina sa, nu-i dădea atenţie; dacă ţîrîia vreun greiere, nu-l lua în seamă. În momentul acesta percepea numai sunetul înăbuşit al unei alunecări, care nu putea să provină decît de la oameni ce se strecurau printr-un culoar strîmt, în inima junglei. Scrută cu privirea malul celălalt, străduindu-se să determine locul unde frunzişul era mai puţin des. Într-un punct, între mitraliera sa şi cea a lui Wilson, se afla un pîlc de cocotieri destul de răsfiraţi spre a îngădui oamenilor să se adune la adăpostul lor. De îndată ce se uită într-acolo, avu certitudinea că aude mişcîndu-se ceva. Gura i se încleştă. Pipăi patul mitralierei şi, uşurel, o aţinti asupra pîlcului de cocotieri. Foşnetul creştea; s-ar fi zis că nişte oameni se tîrau prin hăţişurile de peste rîu într-un punct plasat în dreptul ţevii mitralierei sale. Croft îşi înghiţi saliva. Pulsaţii minuscule păreau să-i bată în membre; capul îi părea golit de substanţă. Era însă îngrozitor de lucid; avea senzaţia că îşi cufunda ţeasta într-o găleată cu apă îngheţată. Îşi umezi, buzele şi făcu o mişcare lentă; i se părea că aude flexiunile propriilor săi muşchi.

Mortierul japonez deschise din nou focul şi Croft tresări; Obuzele cădeau în direcţia plutonului din stînga sa. Zgomotul lor discordant îl enerva. Tot scrutînd rîul în care se reflecta luna, crezu că vede nişte capete rotindu-se în apă. Îşi plecă o clipă ochii asupra genunchilor, apoi şi-i îndreptă iarăşi către celălalt mal. Îşi plimba încet privirea cînd spre stînga, cînd spre dreapta punctului unde se gîndea că s-ar putea afla japonezii; îndelungata sa experienţă îl învăţase că pentru a vedea un obiect în întuneric, nu trebuia să-l priveşti direct. Ceva păru să mişte sub pîlcul de copaci; noi şiroaie de sudoare prinseră să se scurgă de-a lungul spinării lui Croft. Se răsuci stingherit, încerca o stare de tensiune intolerabilă, dar nu pe de-a-ntregul neplăcută.

Se întrebă dacă Wilson auzise zgomotele, şi, drept răspuns, îi ajunse la ureche clănţănitul atît de familiar al unei mitraliere care se înarmează.

Pentru simţurile ascuţite ale lui Croft, ecoul răsună de-a lungul rîului făcîndu-l să turbeze de mînie, fiindcă Wilson îşi descoperea poziţia. Alunecarea din hăţişuri deveni mai pronunţată şi el rămase încredinţat că aude şuşoteli pe celălalt mal. Bîjbîi în căutarea unei grenade şi, după ce o găsi, o aşează la picioare.

Auzi apoi un sunet care-i săgetă carnea. Cineva striga de pe malul celălalt:

— Yank, Yank!

Rămase încremenit. Glasul era subţire, pătrunzător şi hidos în felul în care şuşotea.

„E un japonez”, îşi zise Croft. În acel moment nu era în stare să se clintească din loc.

— Yank! Pe el îl striga. Yank. Noi venit după tine, Yank.

Noaptea aşternea peste rîu un covor greu, înăbuşitor. Croft încercă

să respire.

— ***Noi venit după tine, Yank.***

Croft avu senzaţia că o mînă se abătuse fără veste pe spinarea lui şi că degetele călătoreau în sus, de-a lungul şirei spinării, gata să-l înhaţe de păr.

— Noi venit după tine, Yank, se auzi el şoptindu-şi. Încerca înspăi- mîntătoarea neputinţă a omului aflat în plin coşmar; vrea să strige şi nu poate scoate un sunet.

— Noi venit după tine, Yank!

Îl cuprinse un tremur îngrozitor. Mîinile părură să-i îngheţe pe mitralieră. Intensa presiune din creştetul capului devenea insuportabilă.

— Noi venit după tine, Yank, strigă glasul.

— VENIŢI AICI, SCÎRNĂVIILOR! zbieră Croft. Urlaşe din toate fibrele corpului, ca şi cum s-ar fi aruncat într-o poartă de stejar.

Timp de zece secunde nu se mai auzi nici un sunet, nimic în afara strălucirii lunii pe rîu şi a bîzîitului plin de încordare şi extaz al greierilor. Apoi vocea vorbi din nou:

— Oh! noi venim, Yank, noi venim.

Croft trase mînerul de înarmare. Inima continua să-i bată frenetic.

— Recun... RECUNOAŞTEREA, PE POZIŢII! strigă el din răsputeri.

Pe malul celălalt, o mitralieră începu să pîrîie şi Croft se chinci în şanţ. Mitraliera scuipa lumini albe, duşmănoase, asemănătoare unor torţe de acetilenă şi făcea un zgomot înspăimîntător. Croft se stăpînea numai printr-un efort de voinţă. Apăsă trăgaciul mitralierei sale, care începu să-i trepideze în mînă. Gloanţele trasoare se răspîndiră sălbatic în jungla de pe celălalt mal.

Zgomptul, vibraţia mitralierei sale, îl mai liniştiră. Ţinti în direcţia focului japonezilor şi trase o rafală. Mînerul începu iarăşi să trepideze şi Croft trebui să-l apuce cu amîndouă mîinile. Mirosul metalic şi cald al ţevii dădea un sens acţiunii sale. Se chinci iarăşi în şanţ, în aşteptarea replicei, înfiorîndu-se fără să vrea la trecerea gloanţelor.

PII — IUUU!... PII — IUUU! Puţin noroi, ridicat de impactul gloanţelor îi atinse obrazul fără ca el să-şi dea seama. Croft avea aparenta insensibilitate a oamenilor prinşi în vîrtejul luptei. Tresărea la zgomote, gura i se încleşta şi i se deschidea succesiv, ochii i se rotunjeau, dar nu-i păsa de trupul său.

Trase din nou o rafală lungă, veninoasă, şi se chinci iarăşi în şanţ. Un urlet îngrozitor ţîşni în noapte şi vreme de o secundă Croft zîmbi uşor. „I-am venit de hac", gîndi el. Văzu metalul care ardea carnea şi sfărîma oase în drumul său. „VAAAUUU." Încremeni la auzul urletului şi în aceeaşi clipă, o clipă bizară, ruptă parcă din timp, retrăi tot ansamblul sunetelor şi mirosurilor şi viziunilor care însoţesc însemnarea cu fier roşu a animalelor.

— RECUNOAŞTEREA AICI! strigă el furios, trăgînd o rafală lungă, care dură cam zece secunde, spre a acoperi înaintarea oamenilor săi. Cînd se opri din tras, auzi zgomotul unui corp, tîrîndu-se în spatele lui. Recunoaşterea? şopti el.

— Da. Gallagher se lăsă să alunece în şanţ. Sfîntă Fecioară, murmură el. Croft îl simţea tremurînd lîngă el.

— Taci! Îl prinse cu putere de braţ. Ceilalţi, în picioare!

— Da.

Croft privi iarăşi peste rîu. Totul era cufundat în tăcere; zvîcnirile abrupte ale focurilor de mitralieră erau date uitării aşa cum sînt date uitării scînteile dispărute ale unei pietre de ascuţit. Acum, cînd nu mai era singur, putea să chibzuiască la un plan. Faptul că oamenii se aflau în preajma lui, împrăştiaţi prin hăţişurile dintre cele două mitraliere, îl făcu să devină iarăşi conştient de responsabilităţile sale de comandant.

— Or să ne atace în curînd, şopti el răguşit la urechea lui Gallagher.

Gallagher se porni iarăşi să tremure. „Ohh! ce deşteptare", încercă el să spună, dar vocea i se stinse.

— Iată, şuşoti Croft. Tîrăşte-te pînă la ai noştri şi spune-le să nu tragă pînă ce japonezii nu încep să traverseze rîul.

— Nu pot, nu pot, şopti Gallagher.

Lui Croft îi veni să-l pocnească.

— Du-te! şopti el.

— Nu pot!

Mitraliera japoneză îi biciui de pe celălalt mal. Gloanţele piuiră prin jungla din spatele lor, smulgînd frunze. Traseul lor semăna cu nişte frînturi de fulgere roşii care se pierdeau în pădure. S-ar fi zis că o mie de puşti trăgeau asupra celor doi oameni ghemuiţi în fundul şanţului. Zgomotul le ciocănea timpanele. Pe Croft îl durea capul. Tirul mitralierei sale aproape că îl asurzise. PIIUUUU! Un glonte ricoşa, plesnindu-i cu noroi. De data aceasta Croft simţi cum îi cade pămînt pe spinare. Se gîndi că se apropia momentul să înalţe capul şi să tragă iarăşi. Focul părea să slăbească; ridică ochii cu băgare de seamă. PII-UUUU! PII-IUUUU! Se aruncă la loc în şanţ. Mitraliera japoneză sfîşia hăţişurile în căutarea lor.

Se auzi un sunet ascuţit, pătrunzător, şi oamenii îşi acoperiră capul cu braţele. BAA-RUUUUM, BAA-RUUUUMM, RUUUMM, RUUUMM! Obuze de mortier explodară de jur împrejurul lor, şi ceva îl ridică pe Gallagher, îl scuturâ, apoi îl lăsă să cadă. Oh! Doamne! strigă el. Un bulgăre de noroi îl lovi în ceafă BAA-RUUUUMM, BAA- RUUUMM!

— Isuse, m-a lovit, strigă un om. M-a lovit. M-a lovit ceva.

B A A – R U U U M M !

Gallagher se răzvrăti împotriva forţei exploziilor.

— Opriţi, mă predau, zbieră. OPRIŢI!... Mă predau! Mă predau!

În acest moment, n-ar fi putut să spună ce îl făcea să urle.

BAA-RUUUMM, BAA-RUUUMM!

— M-a atins, m-a atins, striga cineva. Puştile japoneze trăgeau din nou. Croft se lungi în fundul şanţului său, cu mîinile întinse pe pămînt, cu muşchii rigizi.

BAA-RUUUMM! TIIIIIIIIN! Schijele cîntau, împrăştiindu-se prin frunziş.

Croft apucă puşca de rachete. Deşi focul nu slăbise, auzi pe cineva strigînd în japoneză. Aţinti puşca în aer.

— Vin japonezii, strigă el.

Dădu drumul rachetei şi urlă:

— OPRIŢI-I!

Un strigăt ascuţit se înălţa în junglă, de cealaltă parte a apei; strigătul pe care l-ar scoate un om căruia i s-a zdrobit un picior. „AAAIIIII! AAAIIIIIII!”

Racheta ţîşni în momentul în care japonezii porneau la atac. Croft avu brusc senzaţia că mitraliera japoneză îi lua pieziş, şi începu să tragă automat, fără să vizeze, dar ţinînd ţeava aproape paralel cu pămîntul şi plimbînd-o lateral astfel încît să tragă în evantai. Nu putea să audă tirul celorlalte arme, dar le vedea ţevile scuipînd flăcări ca nişte guri de eşapament.

Într-o frîntură de clipă avu în faţa ochilor imaginea japonezilor alergînd spre el, de-a curmezişul rîului. „AAAAIIIIIII!” se auzi iar ţipătul. În lumina rachetelor, japonezii aveau înfăţişarea ţeapănă şi lividă pe care o capătă lucrurile aureolate de fulgere. Nu mai vedea nimic limpede; n-ar fi putut să spună, în momentul acela, unde sfîr- şeau mîinile sale şi unde începea mitraliera; era pierdut într-un vast vîrtej de zgomote din care i se întipăreau fugitiv în minte doar cîte un ţipăt izolat ori cîte o comandă răcnită. N-ar fi fost în stare să numere japonezii care treceau rîul; ştia doar că degetul îi înţepenise pe trăgaciul mitralierei şi că n-ar fi putut să-l desprindă. În aceste rare momente, pierdea noţiunea primejdiei. Continua, firesc, să tragă.

Linia atacanţilor care trecea rîul începea să se frîngă. Apa le încetinea considerabil înaintarea şi focul concentrat al plutonului de recunoaştere bîntuia printre ei culcîndu-i la pămînt ca un vînt puternic într-un cîmp cu spice. Japonezii

începură să se poticnească de trupurile celor căzuţi. Croft văzu, îndărătul unui trup, un japonez ridicînd braţele, ca şi cum ar fi vrut să se agaţe de ceva ce plutea în aer; Croft trase în el şi i se păru că trecură multe secunde pînă ce braţele japonezului căzură în jos.

Se uită spre dreapta şi văzu trei oameni care încercau să traverseze rîul în locul unde acesta cotea brusc, spre a curge paralel cu coasta muntelui. Îşi răsuci mitraliera într-acolo şi îi durui cu gloanţe. Unul din ei căzu, iar ceilalţi doi, după ce se opriră o clipă nehotărîţi, o luară la fugă înapoi, spre mal. Nu avu timp să tragă după ei; cîţiva soldaţi ajunseseră la mal şi îşi încărcau arma. Croft trase direct în ei, şi îi văzu căzînd la vreo cinci yarzi de şanţul său.

Trăgea, trăgea necontenit, trecînd de la o ţintă la alta, cu reflexul rapid al unui atlet care sare după minge. De îndată ce vedea oameni căzînd, ataca alt grup. Japonezii se împărţiră în mici cete şovăielnice oare începeau să bată în retragere.

Lumina rachetei se stinse şi pentru un moment Croft fu orbit de beznă. Tăcerea năpădise întunericul. Cu o grabă aproape disperată Croft bîjbîi în căutarea altei rachete.

— Unde sînt? întrebă el în şoaptă pe Gallagher.

— Ce?

— Căcat.

Mîna sa descoperise cutia cu rachete. Încărcă din nou puşca. Ochii săi începeau să se deprindă cu întunericul aşa că avu un moment de şovăire. Ceva se mişcă însă pe rîu şi el dădu drumul la rachetă. În lumina explozivă, surprinse mai mulţi soldaţi japonezi care încremeniseră în apă. Croft îşi roti mitraliera şi trase în ei. Unul din soldaţi rămase în picioare un timp necrezut de lung. Chipul îi era lipsit de expresie. Mirarea i se întipări pe faţă abia cînd gloanţele i se cuibăriră în piept.

Nimic nu mai mişca pe rîu. În lumina rachetei, trupurile aveau o înfăţişare moale, neomenească, amintind nişte saci cu grăunţe. Unul din cadavre, cu faţa adîncită în apă, era tîrît de curent. Pe mal, lîngă mitralieră, alt japonez zăcea pe spate. O pată mare de sînge i se scurgea din trup şi stomacul său spintecat lăsă să se vadă maţele ca la o pasăre tăiată. Un impuls ciudat îl făcu pe Croft să tragă în cadavru o nouă rafală; îl străbătu un fior de plăcere cînd leşul se mişcă sub impact.

Un rănit gemea, spunînd ceva în japoneză. Din cînd în cînd scotea cîte un ţipăt; ţipătul acesta suna îngrozitor în lumina crudă a rachetei. Croft apucă o grenadă.

— Nemernicul ăsta face prea multă gălăgie, zise el.

Smulse inelul şi aruncă grenada pe malul celălalt. Grenada căzu ca un sac de boabe pe unul din trupuri şi Croft se ghemui, trăgîndu-l şi pe Gallagher după el. Explozia puternică bufni sec, ca o rafală de vînt care sfărîmă geamurile unei ferestre. După un timp, ecourile se pierdură.

Croft se încordă, ascuţindu-şi auzul la zgomotele de peste rîu. Erau zgomotele potolite şi furişe ale unor oameni care se afundau în junglă.

— Trîntiţi-le cîteva salve, strigă el.

Porniră cu toţii să tragă şi, timp de cîteva minute, Croft mătură jungla cu rafale scurte. Putea să audă pîrîitul continuu al mitralierei lui Wilson.

— Cred că i-am aranjat, se adresă el lui Gallagher.

Racheta se stinse şi Croft se îndreptă de mijloc.

— Cine a fost rănit? strigă el.

— Toglio.

— Grav?

— Nu prea, murmură Toglio. Un glonte m-a atins în cot.

— Poţi să rezişti pînă dimineaţa?

Urmă un moment de tăcere, apoi Toglio răspunse slab:

— Da, o să pot.

Croft ieşi din şanţul său.

— Vin într-acolo, anunţă el. Nu trageţi.

O luă pe potecă spre Toglio. Red şi Goldstein stăteau în genunchi, lîngă rănit. Croft le vorbi încet.

Trece şi asta, zise el. O să rămînem în şanţurile noastre, pînă dimineaţa. Nu cred să mai dea buzna peste noi în noaptea asta, dar nu se ştie niciodată. Nimeni să nu adoarmă. Nu mai e decît o oră pînă în zori, aşa că nu vă mai ţineţi de fleacuri.

— În nici un caz n-am să adorm, suflă Goldstein. După aşa o deşteptare!

Aşa spusese şi Gallagher.

— Ce vreţi, şi mie mi-a dîrdîit tîrtiţa în aşteptarea lor, zise Croft. Se înfioră în răcoarea zorilor; cu o fărîmă de ruşine în inimă, îşi dădu seama că pentru prima oară în viaţă îi fusese cu adevărat frică. Nemernicii ăştia de japonezi, zise el. O luă spre

şanţul său, tîrîndu-şi picioarele obosite. „Cum le mai urăsc pe bestiile astea!” O furie cumplită îi frămînta trupul istovit.

— Într-una din zile am să pun eu mîna pe un japonez, bombăni el.

Rîul ducea încet leşuri le în voia curentului.

— Cel puţin, zise Gallagher, dacă o să rămînem aici o zi, sau două, hoiturile lor n-or să ne împută aerul.

MAŞINA TIMPULUI

SAM CROFT

VÎNĂTORUL

Era un bărbat descărnat, de talie mijlocie, dar care se ţinea atît de drept, încît părea înalt. Faţa sa îngustă, triunghiulară, nu avea nici un fel de expresie. Nimic nu părea de prisos în modelul bărbiei sale dure şi mici, al obrajilor fermi, al nasului scurt şi drept. Ochii săi de gheaţă erau foarte albaştri... Priceput, puternic, îndeobşte de o goliciune lăuntrică totală, manifesta un dispreţ superior faţă de toată lumea. Ura firile slabe şi nu cunoştea sentimentul iubirii. În sufletul său sălăşluia o viziune crudă, diformă, de care era rareori conştient.

Ce l-a plămădit pe Croft astfel?

Oh, răspunsurile nu lipsesc. De vină este societatea coruptă. Ori poate diavolul l-a recunoscut drept unul de-ai săi. Sau faptul că e originar din Texas; ori pentru că îl huleşte pe Dumnezeu.

Este poate aşa, fiindcă singura femeie pe care a iubit-o vreodată l-a înşelat; ori s-a născut aşa; sau i-a fost prea greu să se adapteze.

Tatăl lui Croft obişnuia să spună: „Uite, Sam al meu e un băiat rău, Trebuie să recunosc că s-a născut rău.” Apoi, gîndindu-se la nevasta lui suferindă, o fiinţă plăpîndă şi blajină, Jesse Croft

adăugă uneori: „Desigur că Sam a supt laptele mamă-si deopotrivă cu ceilalţi băieţi ai mei, dar îmi închipui că la el laptele s-a acrit, căci altfel stomacul lui n-ar fi putut să-l mistuie.” Rînjea, îşi sufla nasul cu degetele şi le ştergea pe fundul pantalonilor de doc albastru spălăcit. (Stătea în picioare, în faţa hambarului murdar de lemn; pămîntul roşu şi uscat al Texasului îi ardea sub tălpi.) „Îmi amintesc că odată l-am luat la vînătoare, era încă un năpîrstoc de-o şchioapă, abia dacă putea să ducă puşca la umăr... dar trăgea straşnic încă de pe atunci. Şi vă spun, nu-i plăcea să-ţi vîri nasul în treburile lui. Asta îl scotea întotdeauna din fire, chiar şi pe cînd era un prichindel, o fărîmă de om.

Nu răbda să fie bătut.

Nimic nu-l putea struni. Îl băteam de se pişa pe el, dar nu scotea un geamăt. Se uita la mine de parcă ar fi vrut să-mi ardă una, sau poate să-mi tragă un glonte în cap.

Croft se învăţase de tînăr să meargă la vînătoare. Iarna, prin deşertul vîntos al Texasului, trebuiau să umble pînă amorţeau de frig; străbăteau vreo douăzeci de mile pe nişte drumuri desfundate; praful acţiona ca pulberea de şmirghel peste vechiul Ford decapotabil. Cei doi oameni de pe bancheta din faţă vorbeau puţin şi cel care nu conducea îşi sufla în mîini. Cînd ajungeau la pădure, soarele nu apuca încă să se ridice deasupra vîrfurilor copacilor.

„Ia te uită, băiete, vezi urma asta, e lăsată de cerb. Ehe, rareori se găsesc oameni destul de iscusiţi ca să ia urma unui cerb. Nu-ţi rămîne decît să te aşezi la pîndă şi să aştepţi dincotro bate vîntul să vină un cerb spre tine. Ai mult de aşteptat.”

Băiatul şade în pădure. Tremură de frig. „Al dracu’ să fiu dacă am să-mi pierd vremea adăstînd cerbul. Mă duc după urmele lui.”

Umblă cu paşi mari prin pădure, mereu cu vîntul în faţă. E întuneric şi copacii sînt de culoare brună-argintie; pămîntul e de un verde-măsliniu catifelat. Unde să fie bătrînul cerb? Dă cu piciorul într-o ramură din calea sa şi încremeneşte, în vreme ce un cerb trece în galop prin desişul pădurii. Dumnezeul mă-si! Bătrînul cerb parcă zboară.

A doua oară este mai prudent. Găseşte urmele unui cerb, îngenunchează, atinge drăgăstos amprenta copitei, încearcă o vie emoţie. O ia pe urmele bătrînului cerb.

Două ore umblă tiptil prin pădure, uitîndu-se atent unde pune piciorul, întîi călcîiul, apoi degetele, înainte de a se lăsa cu toată greutatea. Cînd crengile uscate se agaţă de straiele lui, le desface încet; una cîte una.

Zăreşte un cerb într-o poieniţă şi încremeneşte. Vîntul îi dezmiardă uşor obrajii şi i se pare că simte mirosul animalului. „Dumnezeul mă-si, îşi spuse el în şoaptă. Gogeamite vietate.” Cerbul se întoarce încet; se află la vreo sută de metri: se uită peste capul tînărului Croft. „Nu poate să mă vadă, nemernicul.”

Băiatul îşi înalţă puşca, dar tremură în aşa hal, încît cătarea îi joacă în faţa ochilor. Lasă arma în jos şi se blestemă. Întocmai ca o babă fricoasă. Duce iarăşi puşca la umăr, o ţine ferm, ţinteşte la cîteva degete mai jos de muşchiul picioarelor anterioare. „Am să-l nimeresc drept în inimă.”

BBU-UUUU!

A tras altcineva şi cerbul se prăbuşeşte. Băiatul fuge spre cerb, aproape plîngînd. „Cine l-a împuşcat? Era cerbul meu. Îl omor pe ticălosul care l-a împuşcat.”

Jesse Croft rîde de el. „Băiete, ţi-am spus să nu te mişti din locul în care te-am lăsat să stai.”

„Eu am luat urma cerbului.”

„L-ai speriat, şi a dat peste mine. Te-am auzit venind de la mai bine de o milă.”

„Minţi! Minţi ca un ticălos!” Băiatul se aruncă asupra tatălui său şi încearcă să-l lovească.

Jesse Croft îi trage un pumn peste gură şi-l pune jos. „Bătrîn ticălos!” strigă băiatul şi se aruncă din nou asupra tatălui.

Jesse îl imobilizează rîzînd. „Parcă ai fi o pisică sălbatică, nu? În regulă, trebuie să mai aştepţi vreo zece ani pînă să-l cotonogeşti pe taică-tău.”

„Cerbul este al meu.”

„Cerbul este al ălui care l-a împuşcat.”

Lacrimile îngheaţă în ochii băiatului. Dacă n-ar fi tremurat — îşi spune — el ar fi împuşcat mai întîi cerbul.

„Da, domnule, explică Jesse Croft, Sam al meu nu răbda să fie bătut. Cînd Sam avea doisprezece ani îl tot chelfănea un dobitoc de puşti din Harper. (îşi scărpină coama zburlită, ţinînd pălăria în mînă.) Puştiul ăsta îl cotonogea pe Sam în fiecare zi şi în fiecare zi Sam se întorcea ca să-l zgîndăre. Zău aşa, pînă la urmă l-a făcut pe puşti să se pişe cu sînge.

Pe urmă, cînd a mai crescut, cam pe la şaptesprezece ani, călărea caii în galop la bîlciul din august; căpătase faima celui mai bun călăreţ din tot ţinutul. Pînă cînd a venit un tip din oraşul Denison şi l-a bătut pe Sam într-o întrecere oficială, cu arbitri şi cu tot ce trebuie. Îmi amintesc că Sam a fost atît de furios încît n-a mai vorbit cu nimeni două zile.”

„Are stofă bună, declară Jesse Croft vecinilor săi. Ai noştri au fost printre primii care au venit aici, să tot fie şaizeci de ani de atunci; iar în Texas numele de Croft era cunoscut încă de acum o sută de ani. Cred că se găseau printre ei şi din ăia cu o fire tot atît de afurisită ca a lui Sam. Poate că de asta au şi ajuns pînă aici.”

Să vînezi cerbi, să te încaieri şi să încaleci cai la bîlci, însumează un număr de ore care nu depăşeşte zece zile dintr-un an. Mai există şi alte lucruri, întinderile largi şi netede ale cîmpiei, colinele din depărtare, mesele fără sfîrşit în bucătăria cea mare, cu părinţii, cu fraţii, cu argaţii de la fermă.

Văcarii stau de vorbă în dormitor. Sonoritate moale, tărăgănată a glasurilor.

„Află că fetişcana aia o să-şi aducă aminte de mine, dacă n-o fi fost prea beată.”

„Pe negru l-am privit, după aia, în ochi şi i-am zis: eşti un tuciuriu puturos şi netrebnic; am pus mîna pe secure şi i-am dat una în cap. Dar ticălosul abia dacă a sîngerat. E mai uşor să faci de petrecanie unui elefant decît să ucizi un negru, dîndu-i una în cap.”

„O tîrfă nu mă încălzeşte. Eu trebuie să mă culc cu ea de cinci, şase ori ca să mă satisfac, dacă e vorba de o singură dată

şi pe urmă să-mi iau pălăria — ei bine, nu fac decît să mă aţîţ şi mai tare.”

„L-am luat la ochi pe taurul ăla roşu, cu pată îndărătul urechii, care o ia mereu înaintea cirezii; o să fie al dracului de tare cînd i-o veni vremea de montă.”

Asta a fost educaţia lui Samuel Croft.

Şi, zi de zi, praful stîrnit de mersul vitelor se ridică în sclipirea după-amiezilor însorite. Te plictiseşti şi e incomod să adormi în şa. Poate, gîndindu-te la oraş (la bar, la bordel sau la băutură).

„Sam, începe să te mănînce pielea?”

O leneşă şi somnolentă pulsaţie în şale. Soarele se răsfrînge pe coama calului, îi scaldă coapsele într-o căldură care toropeşte. „Da, e ceva...”

„Se înfiinţează o secţie a Gărzii naţionale la Harper”

„Da?”

„Îmi închipui că or să fie şi cîteva femei, care să dea tîreoale uniformelor, şi-apoi or să fie şi trageri cu carabina.”

„Poate am să merg şi eu acolo, împreună cu tine.” Întoarce calul şi pleacă după o vită care zăboveşte.

Cînd a omorît pentru întîia dată un om, Croft purta uniforma Gărzii naţionale. La Lilliput, pe terenurile petrolifere, izbucnise o grevă, şi cîţiva din sindicatele galbene au fost răniţi.

Au chemat garda. (Ticăloşii care au declanşat greva veneau din Nord, de la New York. Băieţii de pe terenurile petrolifere nu sînt răi, dar roşii le-au sucit capul şi în curînd or să te pună să-i pupi în c... pe negri.) Gărzile s-au orînduit în front la poarta uzinei; asudau în căldura umedă a verii, sub batjocurile şi huiduielile greviştilor.

„Hei! răcanilor!” strigau băieţilor din gardă.

„Să-i punem pe fugă. Sînt cu toţi nişte galbeni în slujba companiei.”

Croft stă în front şi gura i se înăspreşte.

„Or să ne pună pe fugă”, zice un soldat de lîngă el.

Locotenentul din gardă este un comis-voiajor în mercerie. „Dacă aruncă în voi cu pietre, faceţi bine şi culcaţi-vă, băieţi. Dacă se-ngroaşă gluma, trageţi două salve în aer.”

O piatră zboară prin văzduh. Mulţimea stă întunecată în faţa porţii şi ici-colo, cîte un om trage o sudalmă soldaţilor.

„Încă nu s-a născut nemernicul care să-mi vorbească aşa”, zice Croft.

O piatră loveşte pe unul din soldaţi. Ceilalţi se aruncă la pămînt şi aţintesc puştile deasupra capetelor mulţimii care înaintează.

„Să-i punem pe fugă.”

Vreo zece oameni se îndreaptă spre poartă. Cîteva pietre zboară pe deasupra lor şi cad printre soldaţi.

„Haideţi, băieţi, şuieră locotenentul. Trageţi în aer.”

Croft coboară ţeava puştii. Ţinteşte pieptul celui mai apropiat grevist şi simte o ciudată ispită.

Am să apăs numai puţin pe trăgaci.

BUU-WUUUUU! împuşcătura se pierde în salvă, dar grevistul cade.

Croft simte o excitaţie bizară.

Locotenentul înjură. „Fir-ar a dracului de treabă, băieţi, cine l-a omorît?”

„Nu avem cum să-l aflăm, domnule locotenent, spune Croft.” Se uită la mulţimea care se retrage în panică. „Haită de cîini”, îşi zice el. Inima îi bate, iar mîinile îi sînt foarte uscate.

„Vă amintiţi de Janey, fata cu care s-a însurat? Aflaţi de la mine că era o poamă şi jumătate, spune Jesse Croft. (Expectorează apoi un scuipat gros şi îl striveşte gînditor cu cizma.) Cea mai îngrozitoare tîrfă. Totul a mers cum a mers, pînă au început să se ciorovăiască. Adevărul e că n-aş fi dat-o pe nici una din fetele cu care s-au însurat băieţii mei. Sînt om bătrîn, dar vă spun, era destul să mă uit la ea, ca să am mîncărimi. (Se scarpină cu putere prin pantaloni.) Partea proastă cu Sam este că nu ar fi trebuit să se însoare cu ea. Cînd poţi să ai o femeie, fără să-i pui verigheta în deget, nu merită să-i pui pirostriile în cap. Arzoaicele cărora nu le e gîndul decît la pat, n-or să se mulţumească cu un singur bărbat, mai ales după ce s-au obişnuit cu el. (Îşi aţinteşte degetul spre cei care-l ascultă.) Pot să spun că e o lege a vieţii.”

După căsătorie, Croft închiriază o căsuţă pe ferma tatălui său. El şi cu Janey îşi consumă dragostea în cursul unui an care se scurge cu tăcută încetineală, pigmentat cu o mie de incidente repede uitate, dar cu efecte durabile. Seara stau unul în faţa celuilalt, ascultă la radio, vorbesc rar, cu stîngăcie: instinctiv, orbeşte, Croft caută o cale de comunicare.

„Vrei să ne culcăm?”

„E încă devreme, Sam.”

„Aha!” Şi mînia porneşte să fiarbă înăuntrul lui. Înainte vreme erau lacomi unul de celălalt, acum, apropierea fizică îi scîrbeşte ca şi prezenţa altora, de altfel. În somn, trupurile lor se atingeau fără plăcere; piciorul unuia din ei îl deranja pe celălalt. Îi storc de vlagă şi nopţile şi existenţa în doi, sub povara dublă a zilnicului spălat de vase şi a sărutărilor devenite prea familiare.

Spiritul de echipă.

Dar el urăşte acest spirit de echipă. În timpul nopţilor liniştite, în încăperile triste ale casei clădite pe cîmpiile Texasului, o mînie de nedefinit creşte înlăuntrul lui. Sînt lucruri pe care nu se pricepe să le exprime (de pildă vastele spaţii ale nopţii), ori prezenţa ei, care îl

exasperează, umbrindu-i orice bucurie. Plimbările la oraş, chefurile, focul care le aprinde ocazional sîngele şi reînvie în aparenţă vechea lor pasiune — nu fac decît să adîncească ireparabilul.

În cele din urmă începe să plece singur la oraş; cînd e beat, se duce la cîte-o tîrfă, pe care i se întîmplă s-o bată cu o furie mută. Şi Janey îşi găseşte alţi bărbaţi, zilieri de la fermă şi o dată chiar pe unul din fraţii lui Croft.

Să nu te însori niciodată cu o femeie nesătulă la pat, spunea mai tîrziu Jesse Croft.

Croft află totul la o ceartă.

„Te duci în oraş şi îţi faci de cap; ei bine, să nu-ţi închipui că te-am aşteptat cu braţele încrucişate. Şi eu aş putea să-ţi spun unele lucruri.”.

„Ce lucruri?”

„Vrei să le afli, nu? Arzi de nerăbdare să le afli. Ia mîna de pe mine.”

„Ce lucruri?”

Ea rîde. E un fel de a răspunde.

Croft o plesneşte peste obraz, o înşfacă de încheieturile mîinilor şi o scutură.

„Ce lucruri?”

„Ticălosule! (Ochii ei sticlesc.) Ştii foarte bine ce fel de lucruri.”

O loveşte atît de tare, încît femeia cade pe podea.

„Lucruri în care nu eşti tu cel mai grozav”, strigă ea.

Croft rămîne pe loc tremurînd, apoi se năpusteşte afară din încăpere. („Paştele mă-ti de tîrfă!”) Nu simte nimic, brusc îl potopeşte mînia şi ruşinea, apoi iarăşi nimic. În momentul acela, iubirea lui pentru ea renaşte năvalnic, simte iarăşi cu toată puterea nevoia să o aibă. („O straşnică maşină.”)

„Dacă Sam ar fi dat peste vreunul din băieţii care umblă pe sub fustele lui Janey, l-ar fi ucis, spune Jesse Croft. Se învîrtea ca un leu în cuşcă, ai fi zis că voia să ne strîngă pe toţi de gît. Apoi a plecat în oraş şi s-a îmbătat ca un porc. Cînd s-a întors, am aflat că s-a înrolat în armată.”

După aceea n-a mai avut de-a face decît cu femei măritate.

„Îţi închipui, desigur, că sînt o stricată, fiindcă ies cu tine.”

„Nu-mi închipui nimic. Toată lumea vrea să se distreze.”

„Aşa e. (Ea îşi soarbe berea.) Asta e şi filozofia mea. Toată lumea are nevoie de distracţie. Nu-ţi închipui, cred, că sînt o stricată, sol- dăţoiule!”

„Drace, arăţi prea bine, ca să-mi închipui că ai fi o stricată.” (Mai bea o bere.)

Şi după un timp: „Jack nu se poartă frumos eu mine. Tu mă înţelegi.”

„Sigur, iubito, te înţeleg.” Se rostogolesc pe pat.

„Nu e nimic rău în filozofia asta”, zice ea.

„Ai dreptate.”

„Toate sînteţi nişte tîrfe împuţite”, gîndeşte el.

Strămoşii săi au răzbătut, şi au muncit, şi s-au opintit, şi-au mînat boii, şi-au obosit nevestele, şi au călătorit mile peste mile.

Şi el răzbate şi se munceşte înlăuntrul lui, şi se perpeleşte încet la flacăra unei uri nesfîrşite.

(Sînteţi cu toate nişte tîrfe împuţite.)

(Sînteţi cu toate o haită de căţele.)

(Sînteţi cu toate nişte iepe în călduri.)

URĂSC TOT CE NU SE AFLĂ ÎN MINE.

6

Bătălia, începută în noaptea bîntuită de fur- tună, se prelungi pînă în seara următoare. Atacul respins de plutonul de recunoaştere nu era decît unul din numeroasele atacuri respinse de-a lungul rîului, după lupte ce duraseră ore întregi, spre a se împotmoli în cele din urmă într-un descurajant şi istovitor meci nul. La un moment dat, aproape toate companiile fuseseră angajate în acţiune, şi de fiecare dată lucrurile se desfăşuraseră după acelaşi tipic. Cînd un grup de treizeci, sau cincizeci, sau o sută de japonezi încerca să traverseze rîul, se lovea de o grupă sau de un pluton de soldaţi americani, adăpostiţi în cîte-o tranşee apărată de arme automate. În noaptea aceea japonezii atacaseră mai întîi flancul stîng al lui Cummings, de pe marginea apei, şi în zori angajaseră două companii lîngă falezele de care se sprijinea flancul din extrema dreaptă, alcătuit din unităţi de recunoaştere. Amîndouă tentativele dăduseră greş; în primele ore ale dimineţii, Toyaku atacă centrul liniei frontului, dînd mult de furcă uneia din companii şi silind pe alta să se replieze pînă în preajma postului de comandă al Batalionului 2. Generalul, care continua să stea la postul de comandă al bateriei unu-cinci-unu, luă o decizie rapidă, şi reînnoind tactica hotărîtă în ajun, ordonă centrului să reziste pe poziţie.

Patru sute de oameni ai lui Toyaku, sprijiniţi de patru sau cinci tancuri, izbiitiseră să treacă rîul, mai înainte ca artileria şi contraatacurile generalului pe flancurile spărturii să fi neutralizat în parte pătrunderea japoneză. Totuşi chiar şi în cele mai primejdioase faze ale asaltului, Cummings nu avusese de rezolvat probleme mai serioase decît aceea pe care şi-ar pune-o de pildă un obez ce ar desfunda cu şezutul său lăbărţat o somieră şi s-ar zbate apoi să şi-l scoată, bolborosind tot soiul de înjurături. Acestui şezut, alcătuit din grosul forţelor

japoneze încercuite într-o poiană naturală, aflată înapoia propriilor sale linii, generalul reuşi să-i facă un fel de puncţie, atacîndu-l cu rezervele, concentrînd tot focul artileriei sale, apoi făcînd să avanseze şi tancurile păstrate pînă atunci într-un loc situat doar la un sfert de milă de punctul cel mai înaintat al japonezilor. A fost cea mai mare bătălie din cursul întregii campanii şi cu rezultatele cele mai frumoase. Către seară, ultimele formaţii de asalt inamice fură zdrobite; japonezii care nu izbutiseră să se înapoieze în liniile, lor, traversînd rîul, se pierdură în junglă, fiind apoi capturaţi pe rînd în cursul săptămînii ce urmă. Era pentru a doua oară că generalul zdrobea forţele inamice infiltrate îndărătul liniilor sale; în legătură cu aceasta, îi ţinu lui Hearn o mică disertaţie.

— Acestea sînt ceea ce numesc eu tacticile de sufragerie. Sînt asemenea acelor cuconiţe care îngăduie tipilor perverşi să le vîre mîinile pe sub fuste, înainte de a-i pocni peste degete.

Timp de mai multe zile avură loc numeroase diieluri de artilerie şi ciocniri de patrule; dar, călăuzit de un instinct pe care Hearn nu i-l contesta, generalul recunoscuse că, în ciuda hărţuielilor şi a rapoartelor deseori confuze şi contradictorii, soarta bătăliei, în ceea ce îl privea pe Toyaku, fusese definitiv pecetluită după falimentul atacului central. Cummings îşi petrecu ziua următoare închizînd spărturile din liniile sale şi trimiţînd rezervele la lucrările drumului. Două sau trei zile mai tîrziu, după o intensă activitate de patrule, execută o înaintare de peste o milă, fără a întîmpina rezistenţă reuşind astfel să-şi plaseze elementele înaintate la cîteva - mii de metri de Linia Toyaku. Socotea că i-ar trebui încă două săptămîni spre a-şi amenaja drumul pînă în linia întîia şi altă săptămînă ca să, atingă apărarea lui Toyaku. În cursul săptămînii consecutive bătă-, liei fu într-o dispoziţie excelentă, pe care şi-o manifestă prelucrîndu-l pe Hearn şi îndopîndu-l fără întrerupere cu maxime militare personale.

— În ceea ce priveşte ofensiva, Toyăku este un om sfîrşit, spunea el. Cînd îţi reduci întreaga strategie la defensivă, trebuie să-ţi dai seăma că pierzi o cincime din forţe în contraatacuri şi că cele care îţi mai rămîn trebuie să le foloseşti pentru a săpa tranşee. Toyaku şi-a risipit forţele. Japonezii aceştia îşi pregătesc migălos campaniile, stau la pîndă, frămîntîndu-se lăuntric şi cînd tensiunea devine prea- mare,

explodează. E un paradox fascinant. Cultivă un joc specific lor, un joc febril, cu învăluiri de flancuri, cu încercuiri; iar după ce se angajează în luptă, se comportă ca nişte animale rănite, care scot răgete stupide cînd înţepăturile muştelor devin prea supărătoare. Aceasta nu-i o metodă bună. Ori de cîte ori îţi iei precauţiuni inutile, îţi obligi oamenii să facă de veghe în sectoare care nu necesită asemenea eforturi, ori îţi laşi trupele să trîndăvească, deşi nu au nevoie de odihnă; înseamnă că în calitatea ta de comandant ai procedat ilogic. Cu cît te vei pricepe mai bine să eviţi dubla întrebuinţare a oamenilor şi risipirea eforturilor, cu atît mai mare va fi presiunea pe care o vei exercita asupra adversarului. Cu atît mai mari şi mai numeroase vor fi şi posibilităţile care ţi se vor prezenta.

A doua zi după bătălie, potrivit teoriilor sale, detaşă o parte din trupe la reconstruirea bivuacului. Corturile fură din nou înălţate, cărările din porţiunea bivuacului rezervată ofiţerilor fură din nou pietruite, iar cortul generalului căpătă o podea de bîrne. Popota ofiţerilor fu plasată într-un loc mai ferit, iar după furtună i se aduseră îmbunătăţiri, întărindu-se pereţii cu un nou rînd de stîlpi de bambus. Sosi chiar şi o cantitate de carne proaspătă, care fu distribuită în două părţi egale; jumătate pentru cei o sută optzeci de oameni afectaţi bivuacului, cealaltă jumătate pentru popota celor treizeci şi opt de ofiţeri. Frigiderul generalului fu despachetat şi branşat la generatorul care alimenta tabăra.

Hearn era scîrbit. Îl descumpănea iarăşi una din acele mici enigme oferite de atitudinea generalului. Afacerea cu carnea proaspătă constituia o nedreptate flagrantă, de care Hobart, ofiţerul cu aprovizionarea, ar fi fost în stare să o facă. Dar Hobart nu avea nici un amestec în chestiunea aceasta. Hearn se afla în cortul generalului cînd Hobart, cu zîmbetul pe buze, se prezentase lui Cummings spre a-i anunţa sosirea cărnii. Acesta ridicase din umeri, apoi dăduse unele sugestii foarte limpezi în legătură cu distribuirea care avea să se facă. Era de necrezut. Netăgăduita sa perspicacitate ar fi trebuit să-i dea de gîndit asupra efectelor pe care o astfel de dispoziţie ar putea s-o aibă asupra trupei; nesocotise totuşi resentimentul pe care avea să-l stîrnească. Nu procedase astfel spre a-şi satisface lăcomia, căci Hearn nu-l văzu după aceea înfruptîndu-se cu prea multă poftă din carne; generalul îşi lăsa mai întotdeauna

farfuria pe jumătate plină. Gestul lui nu putea fi pus nici pe seama distracţiei; era foarte conştient de ceea ce, făcea. Hearn considera că generalul acţionase în mod deliberat. După plecarea lui Hobart, Cummings îl fixase cu o privire absentă; apoi, în mod inexplicabil, ochii săi cenuşii, complet lipsiţi de expresie, clipiseră şiret:

— Trebuie să mă preocup de ameliorarea traiului dumitale, Robert. Dacă mîncarea va fi mai consistentă, vei fi poate ceva mai bine dispus.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră, domnule general.

Generalul, izbucnind deodată sub efectul unei bizare voioşii, dădu drumul unei cascade de hohote de rîs, care crescură, se umflară pînă la paroxism, făcîndu-l în cele din urmă să cadă ţeapăn pe un scaun, şi să înceapă a-şi scuipa flegma în batista de mătase cu monogramă.

— Cred că e timpul să amenajăm un cort în care ofiţerii vor putea să se recreeze seara, spuse el în sfîrşit. Pentru moment nu eşti prea ocupat, Robert. Îţi încredinţez sarcina aceasta.

O sarcină ciudată, a cărei semnificaţie o înţelese Hearn abia mai tîrziu. Ceru sergentului-major al companiei de stat-major să-i pună la dispoziţie o echipă de oameni; îi puse să cureţe o bucată de teren de bălării şi de rădăcini, s-o acopere cu pietriş, să ridice un cort spaţios şi să sape în jurul lui un şanţ adînc pentru scurgerea apei de ploaie. Dispuse amenajarea unei intrări duble în cort şi astuparea intervalurilor cu bucăţi de pînză, spre a nu se strecura afară lumina. După ce isprăviră cortul, Hearn îi puse într-o după-amiază să taie bambus pentru confecţionarea cîtorva mese de scris şi a două mese de joc. Dirijase fără chef oamenii, conştient în tot timpul lucrului că şi-i făcuse duşmani şi, prinzînd din zbor, fără voie, anumite expresii foarte aspre la adresa lui. Generalul îi încredinţase această sarcină ştiind că îi va fi nesuferită; aceasta îl şi făcuse pe Hearn să se achite de ea la perfecţie. Se arătă foarte meticulos în legătură cu execuţia unor detalii neglijate la construcţia cortului, şi o dată sau de două ori avu cîte un schimb de cuvinte cu sergentul care comanda echipa. Toate bune, numai că aceasta era prea puţin ca să-l satisfacă pe general.

Adevăratul tîlc al lecţiei reieşi abia mai tîrziu. Soldatul care în timpul zilei se ocupa de generator, primise ca un supliment de corvadă şi întreţinerea cortului-club. Dimineaţa trebuia să

ridice foile de pînză iar seara să le deruleze; şi pentru că — spuneau unii — zgomotul provocat de generator în timpul nopţii era prea mare, soldatul primi însărcinarea de a se îngriji de felinare, de a le umple cu petrol şi de a le aprinde.

Într-o seară, la cîteva zile după terminarea lucrărilor, Hearn pătrunse în cortul-club şi îl găsi cufundat în întuneric. Se aflau acolo mai mulţi ofiţeri care bijbîiau şi înjurau pe întrecute.

— Ascultă, Hearn, îl interpelă unul din ei, ce-ar fi să alergi puţin după lumină?

Hearn întinse pasul pînă la cortul soldatului. Îl chemă afară şi se răsti:

— Ce-i asta, Rafferty, ţi se pare că faci prea multă treabă?

— Doamne, Isuse Cristoase, vă cer iertare, domnule locotenent, am uitat.

— Hai, dă-i bătaie, nu sta să te uiţi la mine, se auzi el strigînd. Haide, mai repede!

În vreme ce soldatul — care ieşise din cortul lui — se îndrepta agale înspre generator, ca să se aprovizioneze cu petrol, Hearn îl însoţi dezgustat cu privirea.

„Nătărăul”, gîndi el, dîndu-şi imediat seama, cu un fel de şoc că începea să dispreţuiască oamenii din trupă. Era o senzaţie foarte vagă, abia perceptibilă, dar totuşi reală. În timpul montării cortului soldaţii încercaseră să-i joace feste ori să tragă chiulul, ori de cîte ori le fusese cu putinţă. Îşi arătaseră nemulţumirea chiar înainte de a fi lucrat cu el, înainte de a-l fi cunoscut; îi executaseră ordinele cu o neîncredere instinctivă, imediată, şi lucrul acesta îl iritase.

Deodată înţelese lecţia generalului. Un nou element se adăugase. În trecut, cînd avusese de-a face cu trupeţii, se arătase aspru fiindcă socotea că simpatiile lui nu aveau nici o legătură cu misiunea încredinţată. Oamenii care făceau de corvadă îşi manifestau îndeobşte ostilitatea faţă de cel ce le comanda. Aceasta era fără importanţă, de vreme ce el nu simţise nici o ostilitate faţă de oamenii săi.

Dar acum începeau să-l scoată din sărite. Ideea generalului îi apărea foarte limpede: Hearn era ofiţer şi exercitîndu-şi atribuţiile de ofiţer, trebuia să adopte treptat, cu voie sau fără voie, prejudecăţile clasei sale. Generalul îi amintea că făcea parte din clasa sa. Evocă ochii lui Cummings, palizi şi siniştri, privirea sa lipsită de expresie, inexplicabilul semn cu ochiul.

„Trebuie să mă preocup de ameliorarea traiului dumitale, Robert.” Totul devenea mai limpede. Ştia că, dacă ar vrea, ar putea să termine războiul purtînd epoleţi de ofiţer superior; o ştiuse din ziua în care generalul îl luase sub aripa lui protectoare. Şi în adîncul fiinţei sale sălăşluiau ambiţii oarecum potrivite cu aceasta, ambiţii de care se temea. Cummings ştia acest lucru. Cummings îi spusese, de fapt, că dacă ar vrea, dacă ar fi destul de tare spre a şi înfrînge antipatia şi prejudecăţile faţă de ofiţeri, ambiţiile sale ar fi îndeplinite.

— Înţelege-ţi clasa şi munceşte în limitele ei. Lecţie de marxism de-a-ndoaselea.

Hearn fu profund tulburat. Se născuse în sînul unei aristocratice şi bogate familii din Middlewest şi deşi rupsese legăturile cu părinţii săi şi profesa idei şi concepţii care le repugnau, nu se dezbărase niciodată de bagajul emoţional al primilor săi optsprezece ani. Sim- ţămîntul de culpabilitate ce-şi impunea, indignarea stîrnită de spectacolul nedreptăţii, nu erau niciodată autentice. Întreţinea zgîrietura, scărpinîndu-se, şi ştia acest lucru. De asemenea mai ştia, în acest moment, că dintre toate motivele care îl împinseseră să se certe cu Conn, la popota ofiţerilor, motivul esenţial se datora temerii că s-ar fi putut să nu se scandalizeze prea mult de ceea ce spusese Conn. I se întîmpla adeseori să reacţioneze astfel. Şi cum pentru el, a acţiona direct în vederea propriilor sale interese, însemna a se arunca în orbita tatălui său, singurul drum care îi oferea o compensaţie emoţională ducea în direcţie opusă: adică spre stînga. Vreme îndelungată crezuse că aceasta era calea sa; un timp şi mai îndelungat îşi afişase propria politică, fiindcă prietenii şi cunoscuţii săi din New

York o socoteau foarte firească pentru el. Dar acum, izolat în cadrul armatei, prins sub critica inchizitorială a generalului, încleştarea degetelor şale începea să slăbească.

Făcu drumul întors şi pătrunse în cortul clubului. Rafferty umpluse şi aprinsese felinarele. Afluenţa nocturnă a ofiţerilor începuse. Două mese erau ocupate de jucători, iar la celelalte se plasaseră ofiţeri care se pregăteau să-şi rezolve corespondenţa.

— Ei, Hearn, vrei să joci poker?

Îl strigase Mantelli, unul dintre puţinii prieteni ai lui Hearn la statul-major.

— Da, da, în regulă, zise Hearn, trăgîndu-şi un scaun. De cînd funcţiona clubul, îşi petrecea serile acolo, într-un fel de sfidare mută la adresa generalului. De fapt, această frecventare îi părea plictisitoare şi destul de incomodă; căldura devenea treptat copleşitoare, iar aerul se îmbîcsea de fumul ţigărilor şi al trabucurilor; prezenţa sa în acest cort, făpea însă parte din necontenitul duel desfăşurat între el şi general. Generalul voise să-l vadă ridicînd acest cort; foarte bine, se va servi de ceea ce îi putea oferi cortul. Dar în seara aceasta, după ce-şi dăduse seama de atitudinea lui faţă de Rafferty, gîndul de a-l vedea pe general începu să-i inspire groază. Foarte puţini erau aceia de care se temuse vreodată; începea să-şi spună însă că îi era realmente frică de general. Îi veni rîndul la servit; amestecă îndelung cărţile şi le împărţi, jucînd mecanic, fără nici un interes. Începu să transpire; îşi scoase cămaşa şi o atîrnă pe spătarul scaunului. Asta se întîmpla în fiecare seară. În jurul orei unsprezece, aproape automat toţi ofiţerii se aflau în maiouri şi în cort puţea a năduşeală şi a fum de ţigară.

— Am o carte tare tîmpită în seara asta, zîmbi Mantelli, înfăşu- rînd buzele în jurul capătului unui trabuc.

Fumul învăluia zarva conversaţiilor. Undeva, departe, în plină junglă o piesă de artilerie trase un singur foc; zgomotul surd vibră în capul lui Hearn ca un nerv istovit.

„Fumătorul nocturn al diviziei”, îşi zise el bombănind.

Abia mizase de cîteva ori, cu şanse potrivite, cînd se iscă o întrerupere. Pentru prima dată generalul îşi făcea apariţia la club.

— Drepţi! zbieră cineva.

— Repaus, domnilor, zise generalul. Îşi plimbă privirile prin cort. Nările îi fremătau uşor. Hearn! strigă el.

— Domnule general?

— Am nevoie de dumneata. Flutură uşor mîna. Glasul îi era tăios, impersonal. Părăsi cortul, mai înainte ca Hearn să-şi fi încheiat cămaşa.

— Hai fugi la tăticu, îl tachină Mantelli.

Hearn era furios. În, mod normal, faptul că generalul venise după el i-ar fi făcut plăcere; dar glasul acestuia îl umilise. O clipă stătu în cumpănă dacă n-ar fi trebuit să rămînă la club.

— Îţi dau revanşa cît de curînd, îi spuse lui Mantelli.

— În orice caz, nu în seara asta, nu-i aşa? îl zeflemisi un ofiţer de la masa lor.

— Eh, vocea stăpînului, zise Hearn.

Isprăvi de încheiat cămaşa, puse scaunul la loc şi traversă cortul, într-un colţ, mai mulţi ofiţeri îşi sorbeau raţia săptămînală de whisky.

Îi auzi cîntînd, apoi se zbătu în faldurile care camuflau intrarea dublă a cortului. După lumina care domnea la club, se simţi orbit cînd ieşi în bezna răcoroasă a nopţii; atît de orbit, încît aproape că se ciocni cu generalul, care îl aşteptase.

— Pardon. Am crezut că aţi luat-o înainte, mormăi el printre dinţi.

— Nu face nimic, zise Cummings. Se îndreptă agale spre cortul său şi Hearn îşi încetini pasul ca să nu-l întreacă. Nu cumva m-o fi auzit spunînd: „Vocea stăpînului?” Ah, să-l ia dracu!

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule general?

— Vom discuta după ce ajungem la cort.

— Bine, domnule general. Între ei dăinui un moment de tensiune. Continuară drumul în tăcere strivind sub tălpi pietrişul de pe alee. Un om sau doi trecură pe lîngă ei prin întuneric; activitatea bivuacului se întrerupea peste noapte. În jur Hearn simţea prezenţa palpabilă parcă a soldaţilor care făceau de gardă în tranşee.

— Liniştită noapte, şopti el.

— Da.

Cînd să intre în cort, se ciocniră iarăşi. Hearn se oprise în faţa faldurilor portierei, spre a îngădui generalului să treacă înainte, dar acesta puse mîna pe umărul lui Hearn spre a-i da întîietatea. Porniră în acelaşi timp şi Hearn îl înghesui pe general, făcîndu-l să se dea înapoi sub greutatea trupului său masiv.

— Pardon.

Nu primi nici un răspuns. Cu un spasm de mînie, Hearn dădu la o parte faldurile cortului şi trecu înainte. Cînd Cummings

pătrunse la rîndul, său în cort, era foarte palid şi buza inferioară păstra urma dinţilor. Ori ciocnirea îl iritase mai tare decît îşi închipuise Hearn, ori fusese atît de tulburat, încît îşi muşcase buzele. Dar de ce? Ar fi fost mai caracteristic pentru Cummings să găsească incidentul plin de haz.

Bănuitor, Hearn se aşează fără să ceară voie. Generalul păru să fie pe punctul de a spune ceva, dar nu deschise gura. Se aşează pe scaunul de lîngă masa lui de lucru, se deplasă puţin ca să-l vadă pe Hearn în faţă, şi îl privi ţintă, impasibil, aproape un minut. Chipul său avea o expresie cu totul nouă, o expresie pe cate Hearn nu i-o cunoştea. Ochii cenuşii, aspri, cu pupile decolorate, imense, înspăimîntătoare, erau lipsiţi de orice strălucire. Hearn avea impresia că dacă ar atinge globul acestor ochi, ochii n-ar clipi. Uşoara crispare a gurii, încleştarea muşchilor în jurul proeminenţelor feţei, păreau sălaşul unei dureri bizare.

Şe întrebă, cu o strîngere de inimă, ce anume îl îndemnase pe general să-l caute. Trebuie să fi încercat o mare umilinţă. De altfel, nu folosise nici un artificiu spre a se justifica; pe masa generalului nu se zărea nici urmă de lucrări. Hearn se uită la harta insulei Anopopei, fixată pe o planşetă mare de desen, la ocarina pe care generalul cînta mica lui melodie.

Avu încă o dată ocazia să constate cît de golaş era cortul generalului. Oriunde s-ar fi aflat, la Motome, într-o cabină pe bordul unei nave, sau aici, Cummings nu părea niciodată legat de un anumit loc. Cortul acesta era auster. Cuşeta arăta ca şi cînd n-ar fi fost folosită, masa de lucru era goală, şi al treilea scaun era plasat într-un perfect unghi drept cu cea mai mare din cele două lăzi de campanie. Pardoseală eră netedă şi curată; nu se vedea urmă de murdărie. Felinarul cu gaz desena lungi diagonale de umbră şi lumină în jurul obiectelor dreptunghiulare; totul avea înfăţişarea unei picturi abstracte.

Şi Cummings îl scruta fără încetare cu privirea aceea inexplicabilă, ca şi cum nu l-ar fi cunoscut. În depărtare se auzi o canonadă, asemenea bătăilor propriului lor puls.

— Mă întreb un lucru, Robert, rosti în cele din urmă generalul.

— Da, domnule general?

— Pe dracu, nu ştiu de fapt nimic despre dumneata. Glasul său era plat, neutru..

— Ce vreţi să spuneţi? Că fur din whiskyul dumneavoastră?

— Poate că da... la figurat.

Ei drăcie! Ce însemna asta?

Generalul se răsturnă în scaun, întrebînd cu un ton oarecum prea degajat.

— Cum merg treburile pe la club?

— Bine.

— Armata n-a pus încă la punct un sistem pentru împrospătarea aerului în corturile cu camuflaj.

— Oh, e un miros înăuntru de te trăsneşte, dar e normal. Deci, generalul se plictisise, gîndi el. Sărman stăpîn. N-am totuşi de ce să mă plîng: am cîştigat la poker vreo sută de dolari.

— În două nopţi?

— Nu, în trei.

Generalul schiţă un zîmbet.

— Adevărat, au şi trecut trei nopţi.

— Ca şi cum n-aţi fi ştiut.

Generalul îşi aprinse o ţigară, apoi stinse chibritul cu o mişcare înceată a mîinii.

— Te asigur, Robert, că am şi alte griji pe cap.

— N-am spus contrariul.

În mod deliberat, conştient, generalul se uită la el cu o expresie fixă, plină de iritare.

— Te-ai făcut atît de neobrăzat, încît într-o zi ai să ajungi în faţa plutonului de execuţie.

Glasul lui aducea cu un muget înăbuşit şi Hearn văzu cu o vie surpriză că degetele generalului tremurau. O bănuială îi încolţi în minte, fu pe punctul de a se preciza, apoi se pierdu ca un fir de aţă care n-a intrat pe urechea acului şi se clătină uşor înainte de a cădea.

— Scuzaţi-mă.

Se părea că şi de data aceasta spusese un cuvînt nepotrivit. Din buzele generalului se scurse tot sîngele. Se rezemă de spătarul scaunului său pliant, trase îndelung din ţigară, şi pe neaşteptate îi surîse lui Hearn, cu un aer cordial, părintesc, nemaipomenit de prefăcut.

— Eşti încă supărat din pricina afacerii cu carnea, nu-i aşa?

Supărat. Generalul mai folosise odată acest cuvînt. Un cuvînt care acum suna cam ciudat. Ajunsese iarăşi stăpîn pe situaţie? Îi părea oarecum straniu că generalul făcuse primul pas. Nu

numai că îi părea straniu, dar îl şi neliniştea. Instinctiv, Hearn se închise în el, ca şi cînd s-ar fi aşteptat să i se ceară un lucru pe care n-ar fi vrut să-l acorde. Generalul nu făcea niciodată nimic pentru a înlesni relaţiile dintre ei. Uneori raporturile lor luau aspectul unei prietenii tacite, pe care mulţi generali o întreţin cu aghiotanţii lor, cu ofiţerii superiori sau de ordonanţă. Alteori apropierea aceasta se făcea şi mai simţită — atunci flecăreau, ori mai scăpau cîte o bîrfeală. Între ei dăinuia totuşi o duşmănie ciudată. Şi Hearn nu izbutea să găsească cauzele ascunse ale acestei stări.

— Cum să nu fiu supărat, spuse el în cele din urmă. Iritarea soldaţilor pricinuită de pungăşiile cu carnea, se va răsfrînge tot asupra dumneavoastră.

— Îl vor învinui pe Hobart, ori pe Mantelli, sau chiar pe sergentul de la popotă. De altfel asta nu are nici o importanţă. În fond, dumitale puţin îţi pasă, şi ştii prea bine acest lucru.

Pe naiba, Hearn nu avea de gînd să-şi dezvăluie gîndurile.

— Chiar dacă mi-ar păsa, tot nu m-aţi înţelege.

— Cred că te înşeli. Posed, dacă ne gîndim bine, o doză normală de reacţii suficient de decente.

— Eh.

— Te îndoieşti, Robert. Ineficacitatea liberalilor îşi are rădăcina taman în incertitudinea desperată care le chinuie mintea.

Taman! Lui Hearn nu-i displăcu această expresie vulgară, care-i amintea locul său de baştină — Middlewest-ul — printre faţetele elegant şlefuite ale limbajului folosit de general.

— E uşor să aplici etichete, zise el.

— Oh, de ce nu vrei să chibzuieşti puţin? Dacă ţi-ai urmări pînă la capăt oricare din ideile dumitale, ai vedea că nici una din ele nu stă în picioare. Crezi că e foarte important să cîştigăm războiul ăsta?

— Sigur, dar nu văd legătura cu carnea.

— Bine, atunci urmăreşte raţionamentul meu. Şi ai să cazi de acord cu mine, căci am studiat problema. Cînd eram de vîrsta dumitale, sau poate aveam cîţiva ani mai mult, m-a preocupat şă aflu ce determina o naţiune să se bată bine.

— Presupun că există un fel de identitate între popor şi ţară, fie că motivele sînt bune, fie că sînt rele.

Generalul clătină din cap.

— Aceasta este o atitudine de istoric liberal. Ai fi surprins dacă ai şti cît de puţin intră factorul acesta la socoteală.

Felinarul începu să fileze şi el se ridică să potrivească flăcăruia. Timp de o secundă faţa îi fu luminată, de jos în sus, într-un mod oarecum dramatic.

— Numai două elemente contează. O naţiune se bate bine în funcţie de numărul oamenilor care o alcătuiesc şi de calitatea materialului pus la dispoziţie. Iar cealaltă ecuaţie stabileşte că soldatul va fi un combatant cu atît mai eficace, cu cît nivelul său de trai este mai scăzut.

— Acesta e tot secretul, nu?

— Mai e şi alt factor important, care m-a preocupat o bucată de vreme. Dacă te baţi pentru apărarea propriei taie ţări, s-ar putea să obţii rezultate şi mai efective.

— Reveniţi la argumentul meu.

— Mă întreb dacă ştii cît de complicate sînt toate acestea. Cînd un om se bate pe propriul său pămînt, îi este mult mai uşor să dezerteze. E o problemă de care nu am a mă preocupa

la Anopopei. E adevărat că primul considerent atîrnă mai greu în balanţă decît al doilea, dar opreşte-te şi judecă. Dragostea de patrie este foarte frumoasă; trebuie să ţii seamă de acest factor moral la începutul unui război. Dar nimic nu e mai nesigur decît emoţiile beligerante; cu cît se prelungeşte războiul, cu atît valoarea lor scade. Cînd un război se prelungeşte mai mulţi ani, numai două lucruri contează: o forţă materială superioară, şi un nivel de trai scăzut. De ce socoteşti că un regiment de Sudişti face cît două regimente de Nordişti?

— În ceea ce mă priveşte, nu am ajuns la această concluzie.

— Ei bine, întîmplător acesta e cazul.

Îşi împreună judicios vîrfurile degetelor şi se uită la Hearn.

— Nu colportez teorii. Vorbesc din experienţă. Şi, ca general de divizie, concluziile acestea mă plasează într-o poziţie mai curînd mediocră. Nivelul nostru de trai este cel mai ridicat din lume, şi cum e de aşteptat, soldaţii noştri, luaţi individual, sînt cei mai slabi combatanţi care alcătuiesc armata unei mari puteri. Sau, cel puţin, aşa sînt în starea lor naturală. Comparativ cu alţii, sînt bogaţi, sînt răsfăţaţi şi, ca americani, cea mai mare parte din ei împărtăşesc prejudecăţile excentrice ale democraţiei noastre. Îşi fac idei exagerate despre drepturile lor, ca indivizi, şi nu au nici o idee despre drepturile altora. Nu se întîmplă acelaşi lucru cu ţăranul; şi dă-mi voie să-ţi spun deschis că din ţăran faci cel mai bun soldat.

— Deci, după dumneavoastră, trebuiesc îngenuncheaţi, zise Hearn.

— Întocmai. Îngenuncheaţi. Ori de cîte ori un soldat vede că un ofiţer se bucură de anumite privilegii, se simte îngenuncheat şi mai vîrtos.

— Eu nu văd lucrurile în acest chip. Aş zice mai curînd că ajunge să ne urască şi mai mult.

— De acord. Dar în acelaşi timp, se teme şi mai tare. Nu-mi pasă din ce aluat e plămădit omul pe care mi-l încredinţezi; e de ajuns să-l am cîtva timp în subordinea mea, ca să-l umplu de teamă. Or de cîte ori se săvîrşeşte în armată ceea ce numeşti dumneata o nedreptate, soldatul care suferă se deprinde şi mai mult cu ideea propriei sale inferiorităţi.

Îşi netezi părul pe tîmple.

— Cunosc o închisoare de soldaţi americani, în Anglia; oamenii aceştia vor fi spaima Europei în ziua invaziei. Folosim

faţă de ei metode brutale, care au un iz cam urît, dar este necesar. Chiar aici, în Pacific, dispunem de un lagăr special, de rezervă; deunăzi s-a comis un atentat împotriva colonelului-comandant al lagărului. Dumneata nu eşti în stare să înţelegi aşa ceva, dar pot să te asigur, Robert, că pentru a avea o armată demnă de acest nume, trebuie ca oricare din cei care o alcătuiesc să fie dresat în frica faţă de şefii săi ierarhici. Dezertorii, cei din închisorile militare, sau cei din lagărele de rezervă, ţin de apele stătute ale armatei, unde disciplina trebuie să se exercite cu vigoare sporită. O armată este cu atît mai eficientă cu cît te temi de superiori şi îţi dispreţuieşti subordonaţii.

— Şi ce amestec am eu în toate acestea? întrebă Hearn.

— Încă nici unul. Există însă ceea ce se cheamă dispensă papală.

Zîmbi, apoi aprinse o altă ţigară. Un cor de rîsete se auzi în surdină dinspre club, străbătu bivuacul şi se înfiltră în cortul generalului.

Hearn se aplecă înainte.

— Gîndiţi-vă la omul care face de gardă în acest moment şi care aude acele hohote de rîs. Mă tem că într-o zi o să-şi întoarcă mitraliera asupra noastră.

— Oh, tot ce se poate! Cînd soldaţii se apucă să facă astfel de treburi, înseamnă că armata lor e pe pragul înfrîngerii. Pînă atunci, ura se acumulează în sufletele lor şi contribuie ca însuşirile lor combative să crească în proporţie egală. Neputînd să se întoarcă împotriva noastră, se năpustesc drept înainte.

— Dar vă jucaţi cu focul, zise Hearn. Dacă pierdem războiul, provocaţi o revoluţie. Mi se pare că ar fi în interesul dumneavoastră să vă arătaţi uman cu soldaţii şi să evitaţi o revoluţie în caz de în- frîngere.

Cummings rîse.

— Iată destul material pentru un editorial care să apară într-unui din săptămînalele voastre liberale, nu-i aşa? Eşti un dobitoc, Robert. Nu vom pierde războiul; şi chiar dacă l-am pierde, crezi că Hitler ar îngădui să izbucnească o revoluţie?

— Atunci, sînteţi pe cale de a spune că dumneavoastră şi cei care gîndesc ca dumneavoastră nu veţi pierde în nici un caz războiul.

— Dumneavoastră şi cei care gîndesc ca dumneavoastră, îl maimuţări generalul. Îmi serveşti un capitol de marxism, nu-i aşa? Marea conspiraţie capitalistă? Cum se face că ştii atîtea despre marxism?

— Am citit unele lucruri.

— Mă îndoiesc. Mă îndoiesc că ai citit realmente ceva.

Strivi gînditor capătul ţigării.

— Interpretezi greşit istoria, dacă socoteşti războiul acesta ca pe o mare revoluţie. Este vorba de o concentrare de putere.

Hearn ridică din umeri.

— Sînt un biet student la istorie şi nicidecum un gînditor. Cred doar că nu e o dovadă de bun simţ a face oamenii să te urască.

— Îţi repet, asta nu are importanţă, de vreme ce se tem de tine. Judecă mai temeinic, Robert, cît de multă ură a fost pe lumea asta şi cît de puţine revoluţii au izbucnit.

Se scărpină în bărbie, uşor, oarecum senzual, ca şi cînd ar fi fost absorbit de zgomotul pe care-l făcea unghia rîcîind firele din barbă.

— Pînă şi revoluţia rusă nu a fost altceva decît o formă de organizare în spaţiu. Maşinismul secolului nostru impune consolidarea,

care la rîndul ei impune exerciţiul fricii, fiindcă majoritatea oamenilor trebuie să fie aserviţi maşinii — o operaţie de care nu se bucură din instinct.

Hearn ridică iarăşi din umeri, Discuţia luase întorsătura obişnuită. Criteriile sale, mai mult sau mai puţin temeinice, aveau încă valoarea lor; pentru cineva care gîndea ca generalul însă, ideile acestea nu erau decît expresia unor sentimente, a unor sentimente false; cum îi repetase de altfel Cummings de multe ori. Făcu totuşi un efort.

— Există şi alţi factori, spuse, el încet. Nu văd cum aţi putea neglija înnoirea şi chiar apariţia anumitor mari idei morale.

Generalul schiţă uiţ zîmbet.

— Robert, între politică şi istorie nu există legături, după cum nu există legături între nevoile omului şi codul regulilor morale.

Aforisme, mereu aforisme. Simţi un fel de aversiune pentru discuţia aceasta.

— Domnule general, cînd veţi termina cu războiul acesta, cînd vă veţi aşterne la lucru pentru a realiza viitoarea dumneavoastră operă de ***consolidare,*** americanul anilor patruzeci se va zbate în aceleaşi nelinişti ca şi europeanul anilor treizeci, care ştia că viitorul război îl va pune la pămînt.

— Probabil. Neliniştea este starea naturală a omului secolului douăzeci.

— Eh! Hearn îşi aprinse o ţigară şi constată cu surprindere că îi tremurau mîinile. În momentul acesta şi numai în acesta, îl văzu pe general în adevărata lui lumină. Cummings începuse discuţia în mod deliberat, spre a recîştiga un echilibru care, dintr-un motiv sau altul, îi lipsise la sosirea lor în cort.

— Eşti prea încăpăţînat ca să te dai bătut, Robert. Se ridică şi se apropie de una din lăzile de campanie. Adevărul e că nu te-am chemat să stăm de vorbă. Mi-am spus că am putea face o partidă de şah.

— Cu plăcere. Era surprins şi oarecum stînjenit. Nu cred să vă dau mult de furcă.

— Vom vedea.

Desfăcu o măsuţă pliantă şi începu să aşeze piesele pe tabla de şah.

O dată sau de două ori Hearn adusese vorba despre şah, şi generalul propusese, în termeni vagi, o partidă. Dar Hearn nu contase pe aceasta.

— Vreţi într-adevăr să jucaţi? întrebă el.
— Desigur.
— Frumos spectacol, dacă ar intra cineva.
Generalul zîmbi.
— Clandestin, nu?
Isprăvi cu aşezarea pieselor, luă un pion roşu şi unul alb, apoi întinse pumnii strînşi spre Hearn.
— Îmi plac piesele acestea, zise el afabil. Fildeş sculptat de mînă; nu sînt atît de scumpe pe cît s-ar crede, dar omul care le-a făcut este fără îndoială un bun meşteşugar.
Hearn nu spuse nimic. Se alese cu pionul roşu şi generalul, după ce orîndui piesele pe tabla de şah, deschise partida. Hearn dădu o replică convenţională, îşi cuprinse confortabil capul între mîinile şale mari şi se strădui să studieze tabla de şah. Era însă nervos. Încerca o excitare şi totodată o apăsare sufletească; discuţia îl tulburase şi nu simţea nici o plăcere să joace şah cu generalul. Dintr-o dată, sensul relaţiilor lor deveni mai manifest. Avea impresia că participa la ceva indecent, şi intră în joc cu senzaţia că ar fi dezastruos pentru el dacă ar cîştiga partida.
Făcu primele mişcări fără să-şi muncească prea mult mintea. De fapt, gîndul îi fugea aiurea, trăgea cu urechea la bubuitul surd al artileriei, la sfîrşitul monoton al lanternei Coleman. O dată sau de două ori i se păru că aude foşnetul frunzişului din jurul bivuacului şi zgomotul acesta îl întristă. Se surprinse privind chipul generalului, pe care se citea concentrarea. Expresia acestuia nu se deosebea de aceea care o avusese pe plajă, în ziua invaziei, sau în jeep, în noaptea atacului japonez; or atunci ca şi acum îl impresionase cu forţa şi posibilităţile sale de orientare.
Hearn se trezi spre a constata că ajunsese într-o situaţie extrem de dificilă, doar după şase mutări. Jucase împotriva celor mai elementare reguli, deplasînd de două ori un cal, înainte de a-şi fi dezvoltat centrul. Poziţia să nu părea încă primejduită; calul putea fi retras fără consecinţe grave; însă generalul se avîntă într-un atac oarecum ciudat. Hearn îşi încordă atenţia. Dacă generalul şi-ar fi desfăşurat piesele şi ar fi exploatat uşorul său avantaj poziţional, ar fi cîştigat partida. Ar fi fost însă o luptă îndelungată, cu un final anevoios. În loc de aceasta, generalul porni un atac cu pionii; un atac care, în

caz de insucces, l-ar fi adus într-o situaţie foarte neplăcută, căci i-ar fi compromis posibilităţile de desfăşurare şi i-ar fi expus flancul regelui.

Calculîndu-şi replicile, Hearn se pierdu foarte repede în complicaţiile ameţitoare ale jocului. Păstrîndu-şi prezentă în minte imaginea ansamblului tablei de şah, studie numeroasele variante de contraatac pe care le-ar fi putut lansa generalul, pierzîndu-se într-o serie de ipoteze unele mai complicate decît altele. Apoi renunţă la elaborarea unor noi combinaţii, spre a analiza variantele care ar rezulta dacă ar muta altă piesă.

Poziţia sa era desperată. Cu dureroasă acuitate, îşi dădu seama că pionii înaintaţi ai generalului nu numai că îl ameninţau serios, dar îl şi sugrumau. Hearn făcuse parte din echipa de şah a colegiului, şi în diferite epoci ale vieţii, jocul acesta îl interesase foarte mult. Era un jucător destul de bun pentru a aprecia clasa superioară a generalului, şi se pricepea îndeajuns spre a putea citi în stilul adversarului ceva din firea acestuia. Generalul era strălucitor în concepţie, şi ştia să scoată, cu o rece eficacitate, toate avantajele posibile din uşoara superioritate dobîndită la începutul partidei. După ce pierdu un cal şi un pion, în schimbul a doi pioni, Hearn abandonă, lăsîndu-se pe speteaza scaunului. Prinsese gust de joc, şi, deşi era obosit, simţea o dorinţă surdă să reînceapă.

— Nu joci rău, spuse generalul.

— Pasabil, mormăi Hearn.

Acum, după terminarea partidei, deveni iarăşi receptiv la zgomotele izvorîte din junglă.

Generalul orîndui piesele la loc în cutie. Degetele sale păreau să se bucure de contactul cu figurinele, în clipa în care le aşeza pe catifeaua verde ce căptuşea interiorul cutiei.

— Acesta e fără îndoială jocul meu preferat, Robert. Da, da, am o singură pasiune — şahul.

Ce voia de fapt generalul? Hearn simţi deodată o mare plictiseala. Discuţia, partida de şah, păreau să rezulte dintr-o voinţă inexorabilă ascuţisă sub trăsăturile impasibile ale lui Cummings. Îl copleşi o proastă dispoziţie inexplicabilă, ce-i accentua starea de depresiune sufletească. S-ar fi zis că aerul dinlăuntrul cortului se făcuse mai greu.

— Şahul, rosti Cummings, este inepuizabil. Într-adevăr, viaţa însăşi e concentrată în el.

Proasta dispoziţie a lui Hearn creştea treptat.

— Nu cred, zise el, ascultîndu-şi cu o umbră de dezgust accentul limpede, aspru, al propriului său glas. Ceea ce m-a intrigat la şah, ceea ce a sfîrşit prin a mă plictisi, e faptul că nimic nu e mai străin de viaţă decît acest joc.

— Ce socoteşti dumneata că este în esenţă războiul?

Iar o lua de la început. Hearn era conştient că generalul îl manevra şi voia să evite o discuţie pe care acesta o provoca. Într-o frîntură de secundă fu ispitit să-l lovească pe general, să vadă cum i se deranjează părul cărunt şi cum îi curge sîngele din gură. Impulsul fu puternic şi de moment. Apoi îl toropi din nou plictiseala.

— Nu ştiu cum să spun, dar războiul nu se poate compara cu jocul de şah. Asemuiţi-l mai degrabă cu bătălia navală, unde totul se reduce la o manevră pe întinderi netede, deschise, cu unităţi de foc deosebite; acolo elementele esenţiale sînt Forţa, Spaţiul şi Timpul. Războiul aminteşte un blestemat meci de fotbal. Începi un joc care nu se sfîrşeşte niciodată potrivit aşteptărilor.

— E mai complicat, asta e singura deosebire.

Hearn se pocni peste coapsă cu o neaşteptată exasperare.

— Pentru Dumnezeu, mai aveţi mult de citit ca să cunoaşteţi fondul problemei. Luaţi de pildă o grupă, o companie — cum dracu vă puteţi închipui că veţi şti vreodată ce se petrece în capul oamenilor? Mă întreb uneori cum de sînteţi în stare să vă luaţi răspunderea de a-i pune să facă una sau alta. Oare lucrul acesta nu vă scoate niciodată din minţi?

— Şi de data aceasta ai nimerit-o prost, Robert. În armată, conceptul de personalitate, de individualitate nu este decît o piedică. Desigur, în orice unitate militară există diferenţieri între oameni; dar aceste diferenţieri se anulează reciproc şi din ceea ce-ţi rămîne rezultă o medie. O companie este bună sau mediocră, este eficientă sau ineficientă pentru o misiune sau alta. Mă folosesc de o tehnică mai grosolană, de numitorul comun.

— Sînteţi atît de sus cocoţat, încît nu mai puteţi vedea ce se în- tîmplă jos. Factorul moral e prea complicat pentru a vă îngădui să luaţi vreodată o hotărîre cum se cade.

— Totuşi, iei hotărîri, şi le pui în execuţie cu sau fără rezultat.

Îi părea necinstit să mai continue o asemenea discuţie, în timp ce pe front, în tranşeele lor individuale, oamenii erau înţremeniţi de groază. Vocea lui Hearn se făcu mai stridentă, ca şi cum i s-ar fi transmis groaza acestora.

— Şi cum procedaţi? Printre oamenii dumneavoastră sînt unii care n-au mai văzut America de un an şi jumătate. Cum faceţi ca să calculaţi cîţi dintre ei e preferabil să piară şi cîţi supravieţuitori se pot întoarce mai devreme acasă, sau dacă nu e mai bine ca toţi să rămînă aici şi să fiarbă în sosul lor, în vreme ce nevestele îi înşeală cu Dumnezeu ştie cine? Care este aritmetica dumneavoastră pentru aceste lucruri?

— Am să-ţi răspund. Aceste lucruri nu mă preocupă. Se scărpină iarăşi în bărbie cu vîrful unghiei, iar după o scurtă şovăială adăugă: Ce-i cu dumneata, Hearn? Nu ştiam că eşti căsătorit.

— Nu sînt căsătorit.

— Te-a lăsat prietena? Are vreun amant?

— Nu, nu am nimic în urma mea.

— Atunci de unde pînă unde grija asta faţă de „infidelitatea" femeilor? E în firea lor să fie necredincioase.

Puţin surprins de propria sa îndrăzneală, Hearn zîmbi cu o neaşteptată dezinvoltură.

— Ce e cu dumneavoastră, domnule general? Vorbiţi din proprie experienţă?

Îşi aminti deodată că generalul era însurat, informaţie aparent lipsită de importanţă, fiindcă generalul nu vorbise niciodată despre soţia lui. Aflase totul întîmplător, de la un ofiţer. Îi păru rău că formulase această întrebare.

— Poate să fie şi din proprie experienţă, de ce nu, zise generalul. Intonaţia vocii i se schimbă fără veste. Aş vrea să-ţi amintesc, Robert, că libertăţile pe care ţi le-ai permis faţă de mine sînt o urmare a îngăduinţei mele. Socotesc că ai mers prea departe.

— Îmi pare rău.

— Te poftesc să taci.

Hearn tăcu, scrută chipul generalului, care părea absent. Ochii i se îngustaseră; s-ar fi zis că fixau un obiect în spaţiu, aflat la vreo zece degete înaintea lui. Două pete albe se formaseră sub buza sa inferioară, aproape sub colţurile gurii.

— E adevărat, Robert, că soţia mea este o tîrfă.

— Oh!

— A făcut tot ce a putut ca să mă umilească.

Hearn era Uluit şi revoltat. Această autocompasiune apăruse iarăşi în glasul lui Cummings. Nu povesteşti astfel de lucruri primului venit, cel puţin nu pe tonul acesta. Eh, sînt generali şi generali.

— Îmi pare foarte rău, domnule general, bolborosi, el în cele din urmă.

Lanterna Coleman se stingea şi pîlpîirea flăcării arunca în cort lungi şi mişcătoare fîşii de lumină.

— Îţi pare într-adevăr rău, Robert? Există oare ceva care să te atingă vreodată? În acest moment unic glasul generalului era despuiat de orice artificii. Întinse braţul şi potrivi lampa. Află, că nu ai nimic omenos în tine.

— Poate.

— Nu faci niciodată concesii, nu-i aşa?

Oare ***aceasta*** era semnificaţia spuselor genialului? îl privi în ochii deveniţi luminoşi, aproape rugători. Avu intuiţia că dacă ar rămîne nemişcat un tijnp, destul de îndelungat, generalul ar întinde braţul încet şi l-ar atinge poate pe genunchi.

Nu. Era ridicul.

Hearn se ridică în picioare cu o mişcare bruscă şi agitată, făcu cîţiva paşi spre celălalt capăt al cortului, apoi se opri o clipă, cu privirea aţintită asupra cuşetei generalului.

Cuşeta lui. „Nu, îşi zise el, pleacă de aici, mai înainte ca generalul să-ţi ghicească gîndurile.” Se întoarse pe jumătate şi se uită la Cum-mings; acesta nu se clintise din loc; stătea ca o pasăre mare, împietrită, şi aştepta... aştepta ceva nedefinit.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, domnule general.

Din fericire, glasul său avu un ton tăios.

— Nu importă. Generalul îşi privi mîinile. Pentru numele lui Dumnezeu, Robert, dacă vrei să te uşurezi, ieşi afară şi opreşte-te o dată din mers.

— Da, domnule general.

— De fapt, n-am isprăvit încă discuţia asta.

Lucrurile mergeau mai bine.

— Ei bine, ce vreţi să admit? Că sînteţi un zeu?

— Să ştii, Robert, dacă există un Dumnezeu, atunci îmi seamănă în toate privinţele.

— Se foloseşte de tehnica numitorului comun.

— Întocmai.

Acum puteau să vorbească; să vorbească şi iar să vorbească. Între ei se aşternu totuşi tăcerea) în acel moment luă fiinţă între ei o certitudine: certitudinea stînjenitoare, neplăcută, că nu se iubeau de loc.

Conversaţia reîncepu, pe un ton de uşoară controversă, apoi alunecă în jurul campaniei. După o bucată de vreme, îndestulătoare pentru a salva aparenţele, Hearn se înapoie în cortul său. Şi cum sta în întuneric, ascultînd foşnetul aspru al frunzişului palmierilor, îi fu greu să adoarmă. În jurul lui se desfăşura jungla, spaţiile infinite ale cerului Sudului, cu stelele sale enigmatice.

În seara aceasta se întîmplase ceva; dar ceea ce se întîmplase părea acum exagerat, disproporţionat. Nu-i venea să creadă, tot ce auzise. Scena era încîlcită, deformată, ca într-un vis. Întins pe patul său, începu să rîdă încet.

Infecte pretexte.

Cînd scormoneşti prea mult un lucru, descoperi întotdeauna în fundul fundului numai murdărie. Şi în vreme ce rîdea, Hearn avea în faţa ochilor propria sa imagine, îşi vedea trupul mare tresăltînd de rîs, îşi vedea chica neagră, îşi vedea trăsăturile schimonosite de această ciudată, convulsivă ilaritate.

O femeie, care fusese amanta lui un timp, îi adusese într-o dimineaţă o oglindă şi îi spusese: „Uită-te, cînd eşti în pat semeni leit cu o maimuţă”.

În veselia lui se desluşea o undă de exasperare. Membrele îi erau fierbinţi. Isuse, ce situaţie.

Dar a doua zi de dimineaţă Hearn nu mai fu atît de sigur că se întîmplase ceva aevea.

CORUL:

FEMEILE

Grupa a doua sapă o nouă latrină. E într-o după-amiază. Soarele răzbate printr-o spărtură a frunzişului cocotierilor şi se revarsă sclipitor pe movila de pămînt proaspăt. Minetta şi Polack, coborîţi în fundul gropii, lucrează fără să se zorească. Sînt goi pînă la brîu. Pe pantaloni, sub curea, s-a lăţit o pată de năduşeală, ca o fîşie lată. La fiecare zece sau cincisprezece secunde cîte o lopată de pămînt e ridicată în sus şi aruncată cu un zgomot moale, pe o grămadă de pămînt care creşte lîngă latrină.

Minetta (suspinînd): Toglio, băftosul ăsta de macaronar. (Pune piciorul pe lopată.) Crezi că e vreo scofală că sîntem iar aici? Acolo, pe front, dacă eşti rănit, te pomeneşti trimis acasă. (Rînjeşte.) Ei, şi ce mare lucru să nu-ţi poţi mişca cotul ca toată lumea!

Polack: Cine are nevoie de cot pentru treaba aia?

Brown (aşezat pe un buştean, lîngă gaură): Da, să vă spun ceva, băieţi. Toglio o să se întoarcă la el acasă şi o să-şi găsească nevasta umblînd brambura cu toţi împantalonaţii. Nu există femeie în care să poţi avea încredere.

Stanley (lungit alături de Brown): Oh, nu ştiu ce să zic, dar eu am încredere în nevastă-mea. Nu sînt toate femeile la fel.

Brown (amar): Ba toate sînt la fel.

Minetta: Eh, şi eu am încredere în prietena mea.

Polack: N-aş avea încredere nici de două parale în toate tîrfele astea.

Brown (scobindu-se în nas cu ardoare): Aşa zic şi eu! (Se adresează lui Minetta, care s-a oprit din săpat:) Ai încredere în prietena ta?

Minetta: Sigur că da. Ştie că n-o să găsească ceva mai acătării.

Brown: Crezi că chestia ta e mai grozavă decît a altora?

Minetta: Pînă acum nu m-a întrecut nimeni.

Brown: Eşti un ţînc, dacă vrei să ştii. Nu ştii ce înseamnă o chestie pe cinste... Ia zi, Minetta, nu ţi s-a întîmplat niciodată să dai chix?

(Stanley şi Polack izbucnesc în rîs.)

Minetta: Ha, ha.

Brown: Ia ascultă, Minetta: Ţi-ai pus vreodată unele întrebări? Crezi de pildă că eşti mai dat dracului decît alţii?

Minetta: Nu e cazul s-o spun eu.

Brown: Ei bine, ţi-o spun eu, n-ai nimic special. Eşti un flăcău ca toţi flăcăii. Nici unul dintre noi nu are ceva deosebit, nici Polack, nici tu, nici Stanley, nici eu. Sîntem o ceată de soldăţoi oarecare. (Se ascultă cu plăcere.) Cînd sîntem acasă, damele sînt numai miere. Oh, s-ar da şi peste cap pentru tine. Dar cum ai întors spatele, începe să le alerge gîndul la alţii.

Minetta: Rosie a mea se gîndeşte numai la mine.

Brown: Crezi tu că se gîndeşte! Începe prin a se gîndi ce bine era cînd... Ascultă-mă pe mine, dacă prietena ta e tot atît de frumoasă ca nevastă-mea, n-o să-şi piardă vremea de pomană. Sînt o sumedenie de tipi care roiesc în jurul lor, sumedenie de civili, detaşamente de tineri neînţărcaţi. Nu trece mult şi o vezi pe Rosie a ta dusă cu zăhărelul pe la întîlniri. Mai dansează cîte puţin, se mai freacă de unul şi de altul...

Minetta: Rosie mi-a scris că nu se duce la dans. (Black şi Brown izbucnesc în rîs.)

Polack: Crede ce-i spun putorile astea.

Minetta: Ei bine, aflaţi de la mine, am pus-o la încercare de o sută de ori şi n-am prins-o niciodată minţind.

Brown: Asta dovedeşte doar că e mai şmecheră decît tine. (Stanley rîde stingherit.) Ţine minte, nu se deosebesc cu nimic de mine sau de tine, mai ales alea începute. Le place tot atît de mult treaba asta ca şi nouă bărbaţilor. Şi le e de o mie de ori mai uşor să o facă decît nouă.

Polack (cu voce de falset): Nu ştiu de ce nu mai am trecere la fete... Mă las foarte uşor cucerit. (Toţi rîd.)

Brown: Ştii ce e pe cale să facă în clipa asta prietena ta? Am să-ţi spun eu. Acum, în America, e ora şase dimineaţa. Ea se trezeşte în acelaşi aşternut cu un tip care nu e mai breaz decît tine, şi îi toarnă aceleaşi gogoşi pe care ţi le turna şi ţie. Ia aminte, Minetta, nu există femeie în care să poţi avea încredere. Toate ne pun coarne.

Polack: Nu găseşti una din scîrbele astea care să fie cinstită.

Minetta (muiat): Nu-mi pasă.

Stanley: Cu mine e altceva. Am un copil.

Brown: Alea cu copii sînt şi mai păcătoase. Se plictisesc şi mai mult şi au nevoie de distracţie. Femeile nu fac nici cît o ceapă degerată.

Stanley (uitîndu-se la ceas): Ne-a venit rîndul la săpat. (Sare în gaură şi apucă o sapă.) Lua-v-ar dracu de chiulangii. De ce nu vă faceţi, treaba cum se cade? (Sapă îndrăcit timp de un minut, apoi se opreşte. Transpiră din belşug.)

Polack (zîmbind): Sînt încîntat că n-am pentru cine să-mi fac sînge rău — le-am dat cu piciorul tîrfelor.

Minetta: Mai du-te dracului! Prea te crezi isteţ.

7

După infructuoasa tentativă nocturnă a japonezilor de a traversa cursul apei, prima grupă rămase trei zile încheiate pe vechile poziţii. În ziua a patra, Batalionul Unu înaintă cu o jumătate de milă, iar recunoaşterea îşi părăsi amplasamentul împreună cu Compania A. Noul lor avanpost se afla pe creasta unei coline ce domina o vale minusculă, acoperită cu iarbă kunaï. Petrecură restul săptămînii săpînd tranşei, desfăşurînd sîrmă ghimpată şi patrulînd. Frontul se liniştise. În viaţa plutonului nu se petrecu nimic deosebit. Rareori li se întîmpla să mai vadă oameni, în afara celor din Compania A, ale căror poziţii se aflau pe o colină alăturată, la cîteva sute de yarzi depărtare. Povîrnişurile stîncoase şi foarte apropiate ale lanţului Watamai se aflau tot pe dreapta lor; după-amiaza, tîrziu, pereţii abrupţi ai muntelui păreau să se înalţe asupra oamenilor ca nişte valuri gata să se spargă.

Soldaţii îşi treceau zilele perpelindu-se la soare pe creasta colinei. Nu aveau altceva de făcut, decît să-şi mănînce raţiile, să doarmă, să scrie scrisori şi să facă de gardă în gropile lor individuale. Dimineţile erau plăcute şi pline de prospeţime, dar cînd venea după-amiaza oamenii se posomorau şi cădeau într-un fel de toropeală; noaptea, somnul le era neliniştit, fiindcă vîntul făcea iarba să se mişte jos, în vale, dînd impresia că o coloană în marş se îndrepta spre colină. O dată sau de două ori pe noapte omul din gardă trezea întreaga grupă, şi atunci rămîneau ghemuiţi în gropile lor timp de o oră şi mai bine, scormonind cu privirea valea care se desfăşura la picioarele lor, în lumina argintie, nesigură, a lunii.

Uneori le ajungeau la ureche pocnetele îndepărtate ale unor salve de puşcă, ce pîrîiau ca un foc de vreascuri într-o zi de toamnă; adesea cîte-un obuz înscria un leneş arc de cerc pe deasupra capetelor lor, suspinînd şi murmurînd, înairite de a se

prăbuşi în junglă, dincolo de liniile americane. Noaptea, ecoul mitralierelor, găunos şi adînc, asemenea notelor lugubre ale unor tobe primitive. Aproape că nu trecea clipă fără să le ajungă la ureche bufnituri de grenade şi mortiere, sau ţăcănitul puştilor mitraliere, toate aceste zgomote atît de îndepărtate şi de voalate, încît oamenii sfîrşiră prin a nu le mai lua în seamă.

Săptămîna se scurse într-o tensiune vagă, continuă, izvorîtă din teama mută pe care le-o inspira lanţul munţilor Watamai, cu pereţii lor verticali, înălţîndu-se în flancul drept.

În fiecare zi o echipă de trei oameni urca anevoie colina alăturată, unde îşi avea bivuacul plutonul Companiei A, ca să revină cu o cutie cuprinzînd zece raţii zilnice şi cu două canistre cu apă de cîte douăzeci de litri. Erau drumuri fără incidente, şi oamenii le aşteptau cu plăcere fiindcă mai risipeau monotonia şi le dădeau prilejul să schimbe cîteva vorbe cu inşi care nu făceau parte din propria lor grupă.

În a şasea zi a săptămînii Croft, Red şi Gallagher coborîră pantele colinei şi după ce se strecurară prin iarba kunaï, înaltă de vreo şase picioare, ajunseră într-o pădurice de bambus şi o luară pe poteca ce ducea spre Compania A. Îşi umplură cu apă bidoanele goale, îşi strîn- seră curelele raniţelor şi mai zăboviră cîteva minute sporovăind ba de una, ba de alta, înainte de-a face calea întoarsă. Cînd ajunseră la potecă, Croft, care mergea înainte, se opri şi făcu semn lui Red şi lui Gallagher să-l ajungă din urmă.

— Fir-ar să fie, şopti el, faceţi prea mare gălăgie. Dacă drumul e scurt şi raniţa nu prea grea, nu înseamnă că trebuie să zburdaţi ca o turmă de porci.

— O.K., bombăni Gallagher încruntîndu-se.

— Haideţi, daţi-i drumu, bombăni şi Red.

Red şi Croft nu-şi adresaseră o vorbă toată săptămîna.

Fără grabă, păstrînd o distanţă de vreo zece metri unul de celălalt, cei trei oameni începură să coboare pe potecă. Red simţi că începe să-l cuprindă furia, cînd băgă de seamă că umblă prudent, poate fiindcă nu îndrăznea să se împotrivească ordinului lui Croft. În timp ce mergea, se străduia să determine dacă ajunsese să se teamă de Croft, sau dacă era precaut din obişnuinţă. Dezbătea această problemă, cînd îl văzu pe Croft oprindu-se fără veste şi aruncîndu-se pe burtă în mărăcini, pe marginea potecii. Croft întoarse capul, se uită şi la Red şi la Gallagher, apoi le făcu un lent şi tăcut semn cu braţul. Red îl scrută cu luare-aminte: gura şi ochii lui Croft erau lipsiţi de expresie, dar în încordarea şi atitudinea trupului său se desluşea ceva imperativ. Red se ghemui şi se apropie tîrîndu-se de Croft. Cînd se văzură tustrei la un loc, Croft duse un deget

la gură, apoi îl îndreptă spre o rarişte a frunzişului. La vreo douăzeci şi cinci de yarzi zăriră o mică adîncitură. Acolo era în realitate o poieniţă pierdută în inima junglei; în mijloc, întinşi pe jos şi cu capetele pe saci, se odihneau trei soldaţi japonezi, în vreme ce al patrulea, cu o puşcă de-a curmezişul genunchilor, stătea jos, cu bărbia îngropată în palmele împreunate. Croft îi fixă îndelung cu privirea apoi se uită cu încordare la Red şi la Gallagher. Falca i se încleştase şi lîngă ureche un cartilaj îi palpită de mai multe ori. Îşi scoase cu încetineală sacul din spinare şi-l puse jos în tăcere.

— Imposibil să străbatem desişul ăsta fără să facem zgomot, şopti el abia perceptibil. Arunc o grenadă şi apoi dăm cu toţii năvală, înţeles?

Subalternii săi încuviinţară, clătinînd muteşte din cap, apoi îşi des- făcură raniţele. Red se uită prin mărăcinişul care îi despărţea de poiană. Dacă grenada nu şi-ar atinge ţinta, ucigîndu-i pe japonezi, toţi trei s-ar expune unei primejdii serioase dacă ar încerca să treacă mai departe. Dar acum abia se mai gîndea la asta. Toată fiinţa lui se răzvrătea împotriva situaţiei în care intrase. Părea de necrezut. Reacţiile sale în preajma unei lupte erau întotdeauna aceleaşi; avea impresia că nu va mai fi în stare să facă un pas, să tragă cu puşca, să-şi expună viaţa — şi cu toate acestea mergea înainte. Ca şi în alte dăţi, Red se mînie cumplit împotriva acestei stări de spirit, o furie împotriva tendinţei sale de a evita momentul culminant. „Nu sînt nici mai rău, nici mai bun decît alţii”, îşi zise el, cu moartea în suflet. Zări chipul lui Gallagher, alb de frică, şi deşi era tot atît de înspăi- mîntat, nu se putu împiedica să nu încerce faţă de acesta o surprinzătoare senzaţie de dispreţ. Nările lui Croft se dilataseră şi pupilele sale păreau îngheţate şi foarte negre. Red îl ura: îl ura pentru bucuria pe care Croft o resimţea în asemenea situaţii.

Croft scoase o grenadă din centiron şi îi smulse inelul de siguranţă. Red se uită iarăşi prin desiş; vedea pe japonezi din spate. Desluşea obrazul soldatului aşezat în capul oaselor şi aceasta contribuia ca spectacolul să-i pară şi mai ireal. Avu senzaţia că ceva îl sugrumă. Soldatul japonez cu chip neutru, blajin, cu timple largi şi fălci greoaie, avea o înfăţişare bovină, iar mîinile îi erau grosolane, robuste, bătătorite. Ştiindu-se la adăpost de privirile duşmanilor, Red încercă pentru un moment

un vag şi necuviincios sentiment de plăcere, în care se îmbinau spaima şi siguranţa că nimic din ceea ce se întîmpla nu era real. Nu-i venea să creadă că în cîteva clipe soldatul acesta cu faţa latră, avea să moară.

Croft îşi desfăcu degetele eliberînd mînerul, care făcu percuţie. Fitilul aprins pocni în interiorul grenadei şi un fîşîit continuu rupse tăcerea. Cînd îl auziră, japonezii săriră în picioare, ţipînd, şi alergînd încoace şi încolo în cercul strîmt al poienii. Red citi expresia de groază aşternută pe chipul unuia din soldaţi, auzi fîşîitul grenadei care se contopea cu bătăile inimii sale, cu şuierul din urechi, şi se aruncă la pămînt, în momentul în care Croft lansă grenada. Îşi strînse carabina, aţintindu-şi cu încordare privirea asupra unui fir de iarbă. Mai avu timp să reflecteze că ar fi trebuit să-şi cureţe arma, percepu un urlet înspăimîntător, se gîndi la soldatul cu faţa largă, apoi se trezi în picioare, năpustindu-se împleticit prin desiş.

Se opriră tustrei la marginea poienii. Cei patru soldaţi japonezi zăceau nemişcaţi în kunaï-ul strivit. Croft îi contemplă îndelung, apoi scuipă potolit. „Du-te şi te uită”, se adresă el lui Red.

Red se lăsă să alunece în poiana în care se întindeau trupurile japonezilor. Dintr-o ochire, văzu că doi dintre aceştia erau cu siguranţă morţi; unul din ei se odihnea pe spate, cu mîinile încleştate pe ceea ce fusese obrazul lui, şi care nu mai era decît o pastă sîngerîndă; celălalt zăcea pe o parte, cu o rană mare în piept. Ceilalţi doi căzuseră cu faţa în jos, şi nu li se vedeau rănile.

— Lichidează-i! strigă Croft.

— Sînt morţi.

— Lichidează-i!

Red avu o tresărire de mînie. „Dacă n-aş fi fost eu de faţă, ticălosul i-ar fi ucis el însuşi”, cugetă el. Se opri lîngă unul din trupuri şi apăsă ţeava în ceafa japonezului. Înghiţi puţin aer, apoi trase o rafală. Nu simţi decît vibraţia armei în mîini. Abia după aceea observă că trăsese chiar în soldatul care şezuse cu puşca pe genunchi. Timp de o secundă se află pe pragul unei nelinişti intense, dar o înăbuşi şi înaintă spre al patrulea trup.

În vreme ce se uita la acesta, încercă fugitiv o întreagă gamă de emoţii subtile. Dacă ar fi fost întrebat, ar fi răspuns fără

îndoială: „Nu, n-am simţit nimic”; dar i se înţepenise ceafa şi inima îi bătea cu repeziciune. Un cumplit dezgust îi răscolea măruntaiele pentru ceea ce era pe cale să facă, totuşi, în timp ce îndrepta ţeava armei spre ceafa omului, avea simţământul anticipat al unui lucru plăcut, îşi încordă degetul pe trăgaci, pregătindu-se, fără să se grăbească pentru clipa în care gloanţele vor deschide mici găuri rotunde în trupul acesta şi îl va face să se mişte, să se zvîrcolească sub impactul lor. Anticipă toate aceste senzaţii, apăsă pe trăgaci... dar nu se petrecu nimic. Arma i se blocase. Încercă să deblocheze mecanismul armei, cînd trupul.de la picioarele sale se răsuci pe neaşteptate. Îi trebui aproape o secundă ca să-şi dea seama că japonezul trăia. Cei doi oameni se uitară unul la altul, cu o expresie goală şi cu obrazul agitat de un tremur nervos, apoi japonezul sări în picioare. În acea frîntură de clipă Red l-ar fi putut trăsni cu patul armei, dar surpriza penibilă resimţită cînd arma se blocase şi şocul provocat de faptul că soldatul era încă în viaţă, contribuiseră să-l paralizeze aproape cu desăvîrşire. Îl văzu ridicîndu-se, înaintînd cu un pas şi abia atunci muşchii săi reacţionară, făcîndu-l să arunce arma în capul japonezului. Nu-l nimeri şi cei doi soldaţi, aflaţi doar la vreo trei metri unul de altul, continuară să se fixeze cu privirile.

Niciodată nu avea să uite chipui acestui japonez. O faţă descărnată, cu pielea trasă sub ochi, peste pomeţi şi sub nări, şi cu o înfăţişare rătăcită şi cercetătoare. Red nu scrutase niciodată cu o asemenea încordare chipul unui om; îl privea cu atîta concentrare, încît ajunsese să-i desluşească cele mai mici cusururi ale epidermei. Observă cîteva puncte negre pe fruntea japonezului, o bubă pe nas, picături de sudoare în jurul orbitelor adînci. Se fixară astfel cu privirile cam o jumătate de secundă, apoi japonezul îşi scoase baioneta iar Red se răsuci pe călcîie şi o luă la fugă. Îl văzu repezindu-se asupra lui şi îl fulgeră gîndul tîmpit că trăieşte un film de groază.

— Omoară-l, urlă el cu un efort peste umăr, omoară-l, Croft!

Se poticni, căzu cît era de lung şi rămase nemişcat, pe trei sferturi năucit. Se pregătea sufleteşte pentru străfulgerarea de suferinţă pe care avea să i-o pricinuiască baioneta împlîntîndu-se în spinare şi îşi reţinu răsuflarea. Percepu o pulsaţie ă inimii, apoi încă una. Îi revenea vioiciunea şi trupul lui prindea să se

încordeze. Inima îi bătu iar, şi iar, şi iar. Înţelese deodată că nu avea să i se întîmple nimic.

Glasul limpede şi rece al lui Croft îi supără auzul:

— La dracu, Red, cît ai de gînd să mai stai întins pe pămînt?

Red se răsuci şi se ridică în capul oaselor. Îşi înăbuşi cu greu un geamăt, dar sforţarea îl făcu să se cutremure.

— Isuse! îşi zise el.

— Ce părere ai despre amicul tau? întrebă Croft încet.

Japonezul se afla la cîţiva metri de ei, cu braţele în aer. Baioneta îi căzuse din mînă. Croft se apropie de ea şi cu o lovitură de picior o aruncă de o parte.

Red se uită la soldatul japonez; ochii lor se întîlniră pentru o clipă, apoi îşi întoarseră faţa, ca şi cum ar fi fost surprinşi făcînd ceva ruşinos. Red îşi dădu deodată seama de propria lui slăbiciune.

Dar nici acum nu voia să admită nici o slăbiciune faţă de Croft.

— Lua-v-ar dracu, de ce aţi venit atît de greu? întrebă el,

— Am venit cît am putut de repede, zise Croft.

Pe neaşteptate Gallagher începu să vorbească. Era alb ca varul şi îi tremurau buzele.

— Era să-i trag un glonte în cap, puturosului ăstuia, dar te aflai în drumul meu.

Croft rîse încet.

— Cred că i-a fost mai frică de noi decît de tine, Red, zise el. A încetat al dracului de repede să te mai fugărească atunci cînd a dat cu ochii de noi.

Red băgă de seamă că începe iarăşi să tremure. Simţea o admiraţie amestecată cu invidie faţă de Croft şi încerca o vie neplăcere la

gîndul că avea să-i rămînă obligat. O clipă sau două căută să-şi exprime într-un fel mulţumirea, dar nu reuşi să rostească nici un cuvînt.

— Ar fi cazul să facem drumul întors, zise el.

Expresia chipului lui Croft păru să se schimbe. O licărire de con- trarietate i se aprinse în ochi.

— De ce n-ai lua-o tu înainte, Red? sugeră el. Gallagher şi cu mine te-am urma după cîteva minute.

— Vrei să-l iau cu mine pe japonez? întrebă Red cu o sforţare. Era ultimul lucru pe care ar fi dorit să-l facă. Nu se simţea încă în stare să se uite în ochii prizonierului.

— Nu, zise Croft. Gallagher şi cu mine o să avem grijă de el.

Red desluşi ceva ciudat în atitudinea lui Croft.

— Dacă vrei, pot să-l iau cu mine.

— Nu, o să ne ocupăm noi de el.

Red aruncă o privire asupra trupurilor fără viaţă, întinse în poiana înverzită. Cîteva insecte începuseră să bîzîie deasupra cadavrului fără chip. Tot ceea ce i se întîmplase pînă acum i se păru iarăşi ireal. Se uită la soldatul de care fugise: chipul acestuia îi păru anonim, neînsemnat, şi se miră că nu îndrăznise să-i întîlnească privirile. „Isuse, mi se pare că m-a cam smintit frica", gîndi el. Picioarele îi tremurau uşor cînd se aplecă să-şi ridice arma. Era prea obosit ca să mai scoată un cuvînt.

— Bine, o să ne revedem sus, pe colină, murmură el.

Ceva nedesluşit îi spunea că n-ar fi trebuit să plece, şi în timp ce călca pe potecă, îndepărtîndu-se, încercă iarăşi straniul simţămînt de ruşine şi de vinovăţie provocat de întîlnirea cu soldatul japonez. „Ticălos mai e şi Croft ăsta", îşi zise. Abia îşi tîra picioarele, de parcă l-ar fi stors de vlagă o mare fierbinţeală lăuntrică.

După plecarea lui Red, Croft se aşează pe iarbă şi aprinse o ţigară. Fuma în tăcere, absorbit de gînduri. Gallagher se aşează lîngă el, fără să-şi ia ochii de la prizonier.

— Hai să-i facem de petrecanie şi să ne întoarcem, spuse el fără veste.

— Gura, zise Croft încet.

— La ce bun să-l mai chinuim pe nenorocitul ăsta? rosti Gallagher.

— Nu se plînge, răspunse Croft.

În clipa aceea, ca şi cum i-ar fi înţeles, prizonierul căzu în genunchi şi începu să se vaiete în hohote ascuţite. Îşi întindea braţele cu un gest rugător, şi din vreme în vreme, izbea pămîntul cu mîinile, ca şi cum l-ar fi cuprins disperarea fiindcă nu se putea face înţeles. În noianul de cuvinte, Gallagher crezu că desluşeşte ceva care suna ca „Kuud-saï kuud-saï”.

Chipul neaşteptat în care lupta începuse şi luase sfîrşit, îl adusese pe Gallagher într-o stare vecină cu isteria. Mila trecătoare resimţită faţă de prizonier dispăru, lăsînd locul unei iritaţii aprinse,

— Isprăveşte o dată cu porcăria asta de „kuud-saï”! zbieră el la japonez.

Soldatul tăcu un moment, apoi reîncepu să se tînguiască. În glasul său vibra o deznădejde care scrijelea creierul lui Gallagher.

— Parcă ar fi un jidan puturos, cu scălămbăiala asta din mîini, strigă el.

— Ajunge, zise Croft.

Soldatul se apropie de ei şi Gallagher se uită stingherit la ochii săi negri, rugători. O duhoare puternică de peşte se degaja din veşmintele sale.

— Rău mai put ăştia, zise el.

Croft nu-l pierdea din ochi pe japonez. Era copleşit de o vie emoţie, căci simţea iarăşi pulsîndu-i puternic cartilajul de sub ureche. În realitate, nu se gîndea la nimic; era cuprins de un intens sentiment de frustare. Continua să aştepte rafala pe care Red ar fi trebuit s-o tragă. Cu infinit mai multă intensitate decît Red, anticipase tresăririle spasmodice ale trupului sub ploaia gloanţelor şi acum încerca o vie dezamăgire.

Se uită la ţigara sa, şi dînd urmare unui impuls lăuntric, o dădu soldatului japonez.

— De ce faci asta? întrebă Gallagher.

— Să fumeze şi el.

Cu lăcomie şi totdeodată cu teamă, prizonierul trase de cîteva ori din ţigară. Arunca priviri bănuitoare spre Croft şi Gallagher; sudoarea făcea să-i lucească obrajii.

— Hei, îi strigă Croft, stai jos!

Japonezul se uită la el cu un aer nesigur.

— Stai jos, repetă Croft.

Îi arătă cu mîinile ce are de făcut şi prizonierul se lăsă pe vine lîngă un copac.

— Ai ceva de mîncare? îl întrebă Croft pe Gallagher.

— Am o tabletă de ciocolată din raţia mea.

— Dă-mi-o, zise Croft.

Luă ciocolata din mîna lui Gallagher şi o întinse japonezului care îl privea cu o înfăţişare nătîngă; Croft mimă mîncatul şi prizonierul înţelegînd, rupse hîrtia şi înghiţi ciocolata.

— Îi e o foame turbată, exclamă Croft.

— Ce dracu te-a găsit? întrebă Gallagher.

Era atît de exasperat încît îi venea să plîngă. Faptul că rămăsese fără ciocolata păstrată pentru mai tîrziu, îl scotea din fire. Ceva mai mult, oscila între iritarea prilejuită de prezenţa prizonierului, şi un simţămînt involuntar de compătimire.

— Într-adevăr, ticălosul ăsta împuţit e numai piele şi os, rosti el, cu un accent de superioritate de care s-ar fi servit pentru a vorbi despre o biată javră dîrdîind în ploaie. Dar cînd văzu ultima fărîmă de ciocolată dispărînd în gura japonezului, bombăni mînîat: Fir-ar al dracului de porc blestemat!

Lui Croft îi revenise în minte noaptea în care japonezii încercaseră să treacă rîul, înlăuntrul său se trezi un fel de freamăt; se uită îndelung la prizonier. O emoţie puternică îl împingea spre acesta, un impuls care-l făcu să-şi încleşteze dinţii. Ar fi fost însă incapabil să spună ce fel de emoţie era; îşi scoase bidonul şi trase o duşcă. Îl văzu pe prizonier uitîndu-se la el cum soarbe şi îi dădu, spontan, bidonul.

— Hai, bea, zise el. Îl privi cum sorbea apa cu înghiţituri îndelungi, lacome.

— Să fiu al dracului dacă înţeleg ce te-a apucat, zise Gallagher.

Croft nu răspunse, Nu-l pierdea din ochi pe prizonier, care isprăvise de băut. Pe chipul japonezului se iviră lacrimi de bucurie. Deodată zîmbi şi arătă un buzunar al uniformei sale. Croft scoase de acolo un portofel şi îl deschise. Înăuntru se afla o fotografie a soldatului japonez în haine civile, avînd alături nevasta şi doi copilaşi cu feţe rotunde, de păpuşă. Japonezul se arătă pe el însuşi, apoi făcu două gesturi cu mîna deasupra solului, spre a indica statura copiilor săi.

Gallagher se uită la fotografie şi simţi o strîngere de inimă. Timp de o secundă îşi aminti de nevastă-sa, şi se întrebă cu

cine o să semene propriul său copil după ce se va naşte. Îşi dădu seama cu uimire că nevastă-sa ar fi putut să se afle în chinurile facerii chiar în momentul acesta. Fără să ştie de ce, se adresă brusc japonezului;

— O să am şi eu un copil zilele astea.

Prizonierul zîmbi politicos şi Gallagher, arătîndu-se pe sine cu un gest mînios, îşi îndepărtă mîinile pe măsura unui nou-născut.

— Eu, zise el. Eu.

— Ahhhhh, exclaftiă prizonierul. Ciizaii!

— Da, ciiz-aii, zise Gallagher.

Prizonierul clătină din cap domol şi zîmbi iarăşi.

Croft se apropie de el şi îi mai dădu o ţigară. Japonezul se înclină adinc şi îi acceptă chibritul.

— Arigato, arigato, domo arigato, zise el.

Croft simţi o puternică pulsaţie zvîcnindu-i în creier. Impasibil de data aceasta, văzu iarăşi lacrimi ţîşnind din ochii prizonierului. Îşi mută privirea asupra poieniţei; o muscă umbla pe buzele unuia din cadavre.

Prizonierul trase cu sete un fum de ţigară şi se rezemă de copac. Ochii i se închiseseră şi, pentru prima oară, se aşternu pe chipul său o expresie visătoare. Croft simţi că încordarea îi umflă pieptul. Gura-i uscată, amară, poftea ceva. Pînă atunci mintea lui zăcuse pustie; deodată ridică arma şi aţinti capul prizonierului. Gallagher vru să protesteze, cînd japonezul deschise ochii.

Glontele îi făcu ţeasta ţăndări, mai înainte ca prizonierul să fi avut timpul să-şi schimbe expresia. Se prăbuşi înainte, apoi se rostogoli pe o parte. Continua să zîmbească, dar cu un aer nerod.

Gallagher încercă să vorbească, dar nu fu în stare. Îl încolţi o spaimă necuprinsă şi încă o dată îi fugi gîndul la nevastă-sa. „Oh, Doamne, cruţ-o pe Mary, cruţ-o pe Mary”, repetă el necontenit, pînă ce uită semnificaţia cuvintelor.

Cîteva secunde Croft nu-l slăbi din ochi pe japonez. Pulsaţia din cap slăbise; i se uşură pieptul şi limba. Îşi dădu dinţr-o dată seama că, în sinea lui, ştiuse că avea să-l ucidă pe prizonier; ştiuse acest lucru din momentul în care îl expediase pe Red înainte. Se simţea cu desăvîrşire pustiit. Zîmbetul de pe faţa

mortului îl amuza, şi deodată scoase un rîs trivial, care sună foarte firesc pe buzele sale.

— Fir-ar să fie de treabă! exclamă el. Se gîndi iar la japonez, la tentativa lor de a trece rîul şi împinse cu piciorul cadavrul. Fir-ar să fie de treabă, zise el, japonezul ăsta a murit fericit. Înlăuntrul său simţi crescînd rîsul năvalnic.

În aceeaşi dimineaţă, dar cîteva ore mai tîrziu, grupa de recunoaştere primi ordinul să se înapoieze în spatele frontului. Îşi împăturiră corturile, îşi strînseră efectele, îşi umplură bidoanele cu apa adusă de Red, Gallagher şi Croft, mîncară cîte ceva în aşteptarea schimbului. Spre amiază, o grupă din Compania A veni să ocupe avanpostul şi oamenii din grupa de recunoaştere părăsiră colina, luînd-o pe cărare, spre Batalionul Unu. După o jumătate de oră de mers, pe un drum mlăştinos în inima junglei, făcură un popas, fiindcă erau atît de împovăraţi încît abia se mai tîrau prin noroi. Cu toate acestea, unii dintre ei nu mai puteau de bucurie; Martinez şi Wyman aveau senzaţia că respirau mai liber, iar Wilson se gîndea numai la whisky. Crpft era tăcut, gînditor, în vreme ce, nervoşi şi iritabili, Gallagher şi Red se uitau în jur la cel mai mic zgomot care-i lua pe nepregătite. Red constată că se întorcea într-una, ca să se uite în urma lui.

Făcură o oră pînă la Batalionul Unu şi după un nou şi scurt popas, cotiră pe o pistă lăturalnică ce ducea la Batalionul Doi. Ajunseră acolo către mijlocul după-amiezei şi Croft primi ordinul să înnopteze în perimetrul batalionului. Oamenii îşi lepădară sacii, îşi despachetară foile impermeabile şi începură să-şi ridice corturile. Un post de mitralieră se afla chiar în faţa lor, aşa că nu mai îşi pierdură vremea să-şi sape şanţuri. Stătură să mai răsufle puţin şi să mai sporovăiască, dar încetul cu încetul îi năpădi toată oboseala acumulată în cursul săptămînii.

— Pe dracu. zise Wilson, ne-au băgat în fundătura asta izolată. Pentru nimic în lume nu mi-aş petrece aici luna de miere.

Nu-şi găsea locul. Îl furnica parcă în piept, iar oboseala îi turnase plumb în braţe şi în picioare.

— Ce să zic, rosti el, grozav aş mai bea o sticluţă cu ceva tare. Îşi întinse picioarele şi căscă oarecum deznădăjduit. După cîte am auzit, la popotă e un sergent care fabrică niscaiva spirtoase.

Nimeni nu-i răspunse, şi el se ridică în picioare.

— Mă duc să, dau o raită, poate găsesc ceva de băut.

— Şi cu ce bani? Am crezut că te-ai curăţat de parale acolo, sus.

Jucaseră poker în fiecare zi.

Wilson se simţi jignit.

— Ia ascultă, Red, declară el, nu s-a născut ăla care să mă lase pe geantă. Sînt jucător de poker, nu zic' ba, şi pun rămăşag că nu sînt mulţi care s-ar putea lăuda că m-au curăţat în vreo partidă.

De fapt îşi pierduse toţi banii, dar o mîndrie neînţeleasă îl împiedica să recunoască. Pentru moment, nici nu se gîndea cu ce ar putea plăti whiskyul, în eventualitatea că ar găsi. Nu se gîndea decît cum ar face rost de ceva băutură. „Numai să dau de spirtoase, îşi zise el, că mă descurc eu."

Se ridică şi porni la treabă. După vreo cincisprezece minute se înapoie cu zîmbetul pe buze. Se aşeză lîngă Croft şi Martinez şi începu să biciuiască pămîntul cu un capăt de crenguţă.

— Aflaţi, zise el, că am dat peste un sergent cumsecade, de la popotă: are un alambic, acolo, în pădure. Am vorbit cu el şi mi-a spus preţul.

— Cît? întrebă Croft.

— Bine, am să-ţi spun, zise Wilson, e cam scump — dar şi marfa e bună. Îl prepară din piersici conservate, caise şi struguri, la care adaugă mult zahăr şi drojdie de bere. Mi-a dat să-l gust. E al dracului de bun.

— Cît? întrebă Croft din nou.

— Eh, vrea douăzeci, şi cinci de lire pentru trei bidoane pline. N-am putut niciodată să socotesc păcătoasele astea de lire, dar cred că nu e mai mult de cincizeci de dolari.

Croft scuipă.

— Cincizeci de dolari. Hm, optzeci, vrei să spui. E destul de pipărat pentru trei bidoane.

Wilson încuviinţă, clătinînd din cap.

— Nici vorbă, dar mîine-poimîine tot o să ne ducem pe copcă. Făcu o pauză, apoi reluă: Am putea să ne învoim cu Red şi cu Gallagher, în cazul ăsta ar fi cinci lire de scăfîrlie, fiindcă sîntem cinci. Cinci ori cinci, douăzeci şi cinci, nu-i aşa?

Croft chibzui.

— Dacă Red şi Gallagher intră în combinaţie, vin şi eu cu Martinez.

Wilson plecă să-l convingă pe Gallagher şi nu se lăsă pînă nu se alese cu cinci lire australiene. Se opri la taifas cu Red şi pomeni de preţ.

— Cinci lire de scăfîrlie pentru trei bidoane prăpădite? explodă Red. Wilson, cu douăzeci şi cinci de lire poţi să faci rost de cinci bidoane.

— Ştii prea bine că nu se poate, Red.

Red înjură.

— Aş vrea să ştiu cum arată şi paralele tale, Wilson?

Wilson scoase din buzunar banii lui Gallagher.

— Iată-le, Red.

— Nu cumva-s bişţarii vreunuia din băieţi?

Wilson suspină.

— Zău, Red, nu ştiu cum dracu îţi trece prin cap aşa ceva despre un camarad.

În momentul acesta era cît se poate de sincer.

— Bine, ţine cinci lire, mîrîi Red.

Era convins că Wilson minţea, dar la urma urmei asta nu avea nici o importanţă.

Simţea nevoia să se îmbete şi nu găsea energia să pornească singur în căutarea băuturii. Trupul i se încordă neplăcut cînd îşi aminti panica ce-l asaltase pe potecă, după ce auzise împuşcătura lui Croft. „Ce dracu, nu facem decît să ne călărim unii pe alţii!” Nu izbutea să uite moartea japonezului. Era ceva ilogic în treaba asta. De vreme ce japonezul nu fusese ucis pe loc, trebuia să-l fi făcut prizonier. Şi mai era ceva. Ar fi trebuit să rămînă neclintit pe locul său. Îşi aminti de noaptea petrecută pe rîu, de măcel. Oftă din greu. La urma urmei de ce să nu petreacă şi Wilson cîteva ore plăcute. Era din ce în ce mai greu să găseşti un prilej de petrecere.

Wilson căpătă restul sumei de la Croft şi Martinez, se înarmă cu patru bidoane goale şi plecă în căutarea sergentului de la popotă. Îi vărsă suma tocmită, douăzeci de lire, şi se înapoie cu patru bidoane pline. Ascunse unul în cortul său, sub o pătură chitită în două, apoi se duse la ceilalţi şi îşi desprinse bidoanele de la cetiron.

— Ar fi mai bine să le golim la iuţeală, zise el. Alcoolul ăsta ar putea să roadă metalul.

Gallagher sorbi o înghiţitură.

— Din ce porcărie o fi făcut? întrebă el.

— Oh, e marfă bună, îl asigură Wilson. .

Trase o duşcă zdravănă şi rîgîi satisfăcut. Alcoolul îşi făcu drum pe gît, încingîndu-i pieptul şi maţele. O senzaţie plăcută, de căldură, i se răspîndi în membre, ungîndu-i parcă încheieturile.

— Aa, ce bine-mi face! exclamă el.

Băutura din pîntece şi gîndul că alte sorbituri aveau să urmeze, îl făcură să se simtă, uşor ca un fulg. Îl apucă cheful să abordeze subiecte filozofice.

— Aflaţi de la mine, zise el, whiskyul e un lucru de care nici un bărbat nu se poate lipsi. D-aia nu mă împac cu blestematul ăsta de război: nu poţi să faci ce-ţi place şi nici să petreci după pofta inimii, chiar dacă nu superi pe nimenea.

Croft mormăi ceva neînţeles şi şterse gîtul sticlei înainte de a o duce la gură. Red fărîmiţa puţin pămînt între degete. Alcoolul avea un gust dulce şi totodată aspru, care îi ardea gîtlejul şi îi sporea iritarea. Îşi frecă nasul roşu şi borcănat, apoi scuipă mîniat.

— Nimeni nu te întreabă ce ţi-ar place să faci, se adresă el lui Wilson. Nu ştiu decît să te trimită peşcheş în focurile gheenei.

O frîntură de secundă, îi reveniră în faţa ochilor minţii cadavrele din poiana înverzită, cu rănile lor deschise.

— Nu te mai frămînta, adăugă el. Un soldat nu face în ochii lor nici cît o ceapă degerată.

Gallagher îşi aminti cum zvîcniseră picioarele şi braţele prizonierului japonez, în clipa în care Croft trăsese.

— Întocmai ca la un biet pui de găină căruia îi suceşti gîtul, bodogăni el ursuz.

Martinez ridică privirile spre el. Obrazul îi era tras şi sub ochi îi apăruseră cearcăne.

— De ce nu taci odată? îl repezi el. Crezi că nu vedem aceleaşi lucruri ca şi tine?

Glasul său, de obicei potolit şi cuviincios, căpătase de data asta accente de o stridenţă care îl ului pe Gallagher, făcîndu-l să tacă.

— Să trecem bidonul din mînă în mînă, propuse Wilson.

Îl înclină şi sorbi băutura pînă la ultima picătură.

— Cred că ar trebui să destupăm alt bidon, suspină el.

— Am plătit cu toţii băutura, zise Croft. Fiecare are dreptul să-şi bea partea.

Wilson pufni în rîs.

Şedeau cu toţii roată, trecîndu-şi din cînd în cînd bidonul de la unul la altul, pînă ce limba începu să li se lenevească. Vorbeau împleticit, înainte de a fi sfîrşit al doilea bidon. Soarele se cufunda spre apus, şi pentru prima oară în după-amiaza aceea copacii şi corturile din pînză impermeabilă, de un verde întunecat, începură să-şi proiecteze umbrele pe pămînt. La vreo treizeci de metri mai departe, Goldstein, Ridges şi Wyman şedeau pe vine şi vorbeau cu glas scăzut. Din cînd în cînd, cîte un zgomot se filtra prin insuliţa de palmieri — hurducăitul unui camion pe drumul care ducea la bivuac, ori vorbele vreunui soldat ce-şi executa corvoada. La fiecare sfert de oră o baterie trăgea în depărtare şi toţi cei de faţă aşteptau, fără să-şi dea seama, exploziile proiectilelor. Nu vedeau decît sîrma ghimpată din faţa lor şi mărăcinişul des de dincolo de palmieri.

— Mîine o să fim cu toţii la companie... Să bem pentru întoarcerea noastră, zise Wilson.

— Nădăjduiesc că vom petrece restul campaniei spetindu-ne pe scîrnăvia asta de drum, exclamă Gallagher.

Croft îşi plimbă visător un deget pe centiron. Iritarea şi emoţia pe care le resimţişe după lichidarea prizonierului se topiseră în timpul marşului, lăsînd în loc o indiferenţă mohorîtă şi goală faţă de tot ceea ce îl înconjura. Deşi rămăsese întunecat, pe măsură ce bea, se petreceau în mintea lui anumite schimbări. Ideile i se încîlceau, tulburi. Stătea tăcut şi nemişcat, multe minute de-a rîndul, atent doar la ciudatul vîrtej care îşi dăduse frîu liber înlăuntrul lui. Mintea se legăna în ritmul beţiei, asemeni unei umbre subacvatice care unduieşte în jurul unui pilot înfipt în nisip. Îl năpădeau tot felul de gînduri — Janey era o tîrfă beată — şi un chiag greu şi dureros i se înfunda parcă în piept. „Şuieră biciul”, mormăi el, în vreme ce gîndurile îi rătăceau, evocînd leneş şi senzual o cavalcadă pe culmile unei coline ce domina o vale însorită. Alcoolul i se lăsase în picioare şi, pentru o clipă, îşi aminti întregul complex de senzaţii plăcute pe care le încerci cînd soarele ţi-a înfierbîntat şaua şi cînd te pătrunde mirosul de piele încinsă şi de cal asudat. Valul acesta de căldură lăuntrică, datorat alcoolului, îi readuse în minte soarele strălucitor din poiana

înverzită, trupurile neînsufleţite ale japonezilor; surprinderea aprinsă în ochii prizonierului în clipa morţii sale, făcu să se înfiripe în adîncul fiinţei lui un firicel de rîs care prinse să se scurgă printre buzele sale subţiri şi strînse — asemenea unui firicel de salivă din gura unui bolnav.

— Dumnezeii mă-si! murmură el.

Wilson se simţea într-o formă grozavă. Whiskyul îl cufundase într-o mare de senzaţii trandafirii, creîndu-i o bună dispoziţie desăvîrşită; imagini vagi, lascive îi răsăreau în minte. Simţea între vintre un prea plin, o tumescenţă, în vreme ce nările îi fremătau.

— Aş da orice să mă pot iubi acum cu o femeie. Pe vremuri, cînd eram băiat de serviciu la hotelul Main, se afla acolo o fată, cîntăreaţă într-o orchestră de mîna a doua, pripăşită la noi în oraş. Eu răspundeam ori de cîte ori suna după băutură. Eram un copilandru atunci şi, cum s-ar spune, cam greoi la minte, dar într-o zi, cînd m-am suit la ea în cameră, am găsit-o goala. Zău aşa, am rămas acolo trei ore în şir. Uitasem să mai cobor după treburi. După aia îmi făcea toate mendrele.

Suspină şi trase o duşcă zdravănă.

— Am făcut dragoste cu ea în fiecare după amiază, timp de două luni. Îmi spunea că nici un bărbat nu e în stare să mă întreacă.

Îşi aprinse o ţigară şi ochii îi scînteiară îndărătul ochelarilor.

— Sînt un om de treabă, oricine poate s-o spună. Pot să dreg orice flecuşteţ, nici o chichiţă de maşinărie nu mi-a venit de hac vreodată, iar cînd e vorba de femei, sînt dat dracului. O sumedenie de femei mi-au spus că în viaţa lor n-au mai întîlnit un bărbat ca mine.

Îşi trecu mîna peste fruntea masivă şi peste chica sa aurie.

— Nimic nu e mai cumplit decît să stai fără femeie.

Mai trase o înghiţitură.

— Am o fetişcană care mă aşteaptă la Kansas; nu ştie că sînt însurat. Ne-am încurcat pe vremea cînd eram la Fort Riley. Îmi scrie într-una, Red poate să vă spună, fiindcă el îmi citeşte scrisorile. Mă aşteaptă să mă întorc. Cît despre nevastă-mea, îi repet într-una că ar face mai bine să nu mă mai bombardeze cu scrisori, afanisindu-mă despre copii şi văitîndu-se că nu-i trimit mai mulţi bani; sînt al naibii de sigur că n-o să mă întorc la

nevastă. Pe d-r-a-a-cu, ţin mai mult la fetişcana mea din Kansas. Îmi găteşte, nişte bucate grozave.

Gallagher fornăi.

— Păcătoşii ăştia de lăudăroşi nu fac toată ziua decît să se ducă la femei şi să halească!

— Ei, crezi că e ceva mai bun pe lume? rosti Wilson cu blîndeţe.

— Mai sînt şi alte lucruri în viaţă, zise Gallagher. Te zbaţi ca un peşte pe uscat şi vrei să te alegi cu ceva din treaba asta.

Luă o înfăţişare lugubră.

— La ora asta nevastă-mea aşteaptă un copil, poate că e tocmai pe cale să nască, în vreme ce eu stau aici şi beau; dracu să mă ia dacă mint, cînd vă spun că n-am avut niciodată baftă.

Scăpă un uşor geamăt de mînie şi se aplecă înainte, cu patimă.

— Mi-amintesc că obişnuiam să dau cîte-o raită prin oraş... şi... vedeam fel de fel de lucruri, şi credeam că o să ajung ceva mare.

Făcu o pauză, potopit de amărăciune.

— Dar întotdeauna era ceva care mă trăgea înapoi.

Se opri iarăşi, iritat, de parcă şi-ar fi căutat cuvintele, apoi îşi întoarse morocănos privirea.

Red se simţea foarte băut şi foarte înţelept.

— Să vă spun ceva, băieţi... nici unul din voi n-o să facă vreodată treabă. Sînteţi băieţi buni, dar n-o să vă alegeţi toată viaţa decît cu... praful de pe tobă. Da, da, numai cu praful de pe tobă o să vă alegeţi.

Croft izbucni într-un hohot de rîs.

— Eşti un flăcău de treabă, Gallagher! strigă el posomorît, lovin- du-l cu palma pe spinare. Îl cuprinse deodată o veselie explozivă, care se răsfrînse asupra tuturor.

— Şi tu, tu arăţi întocmai ca un cocoş bătrîn, Wilson. Eşti un des- frînat, cum nu s-a mai pomenit...

Vocea îi era răguşită şi ceilalţi, cu toată beţia lor, îl priviră cu nelinişte.

Croft îşi scutură capul ca şi cînd ar fi încercat să se smulgă dintr-o ameţeală tumultuoasă.

— Am să vă spun ceva, făcu el. Sînteţi cu toţii băieţi buni. Sînteţi nişte curci plouate, nişte încornoraţi, totuşi sînteţi băieţi buni. Aveţi un suflet al dracului de bun.

O umbră de zîmbet îi schimonosi gura, apoi izbucni în rîs şi dădu peste cap o duşcă zdravănă.

— Mîncătorul-de-japonezi poate fi cel mai bun prieten. Mexican sau ba, vorba e că nu-l duci uşor. Nici bătrînul Red, ticălosul ăsta împuţit, pe care am să-l ucid într-o zi, nici bătrînul Red, zic, nu se gîndeşte la rele, oricît ar fi el de tîmpit.

O frică ciudată îl năpădi pe Red, şi timp de o secundă fu în alertă, de parcă s-ar fi aflat sub acţiunea unei freze care îi sfredelea un dinte.

— Mulţumesc, asemenea, zise el.

Rîsul lui Croft era de o veselie nemaipomenită.

— Înţelegeţi ce-am vrut să spun, adăugă el.

Red căzu iarăşi într-o somnolenţă jalnică.

— Pe dracu, sînteţi băieţi buni cu toţii, zise el cu o mişcare vagă a mîinii.

Pe neaşteptate, Croft izbucni într-un rîs prostesc. Pentru prima oară oamenii îl auzeau scoţînd astfiel de sunete.

— Cum a spus şi Gallagher, împuţitul ăla se zvîrcolea de parcă ar fi fost un pui de găină căruia abia i-ai sucit gîtul.

Wilson pufni în rîs. Nu ştia de ce rîdea Croft, dar puţin îi păsa. În jurul lui totul devenise difuz, nesigur, plăcut. Tare îi mai iubea pe oamenii aceştia care beau alături de el; superiori şi amabili — aşa îi apăreau prin vîltoarea languroasă a minţii sale.

— Bătrînul Wilson n-o să vă lase niciodată în pană, zise el zîmbind.

Red fornăi plin de dispreţ şi îşi frecă vîrful nasului amorţit. Simţea o iritaţie furioasă împotriva unui complex de fapte şi împrejurări prea numeroase şi prea subtile pentru a le putea identifica.

— Wilson, eşti un bun camarad, zise el, dar nu faci nici două parale. Să ştii, nici unul din noi nu preţuieşte mai mult.

— Red beat la el, zise Martinez.

— Vorbeşti ca să te afli în treabă, strigă Red.

Alcoolul îl făcea rareori fericit. Memoria sa reconstituia un şir mohorît de baruri murdare şi de băutori resemnaţi, cu privirile plecate în fundul paharelor goale. Revăzu aievea rotocoalele opace de sub fundul paharelor şi, după ce închise ochii, rotocoalele acelea prinseră sa i se învîrtejească prin craniu. Simţi cum se clatină sub efectul beţiei, apoi deschise ochii şi se înţepeni dîrz.

— Lua-v-ar dracu pe toţi, zise el.

Nimeni nu-l băgă în seamă. Cînd îl zări pe Goldstein care stătea singur în cort şi scria o scrisoare, Wilson se ruşină deodată fiindcă nu-i chemaseră la chiolhan şi pe ceilalţi oameni din grupă. Îl privi cîteva secunde cum mîzgălea cu creionul hîrtia şi cum mişca tăcut buzele; deşi îşi spuse că ţinea la el, se simţi oarecum iritat fiindcă Goldstein stătea deoparte, şi nu acceptase să bea cu ei. „Goldstein ăsta n-ar fi trăit rău, dar prea e ăsta-sînt-şi-nu-pot-să-mă-schimb."

I se părea că înţelesul fundamental al vieţii îi scăpa lui Goldstein.

— Hei, Goldstein, urlă el, vino încoace!

Goldstein înălţă capul şi zîmbi cu sfială.

— Mulţumesc, dar tocmai am început să-i scriu soţiei mele.

Vorbise cu blîndeţe dar în glasul său se desluşea un fel de teamă, de parcă ar fi ştiut că avea să fie maltratat.

— Ei, lasă scrisoarea, zise Wilson. Poate să mai aştepte.

Goldstein suspină, se sculă şi veni spre ei.

— Ce vrei?

Wilson rîse. Întrebarea îi părea absurdă.

— Bea şi tu cu noi. Pentru ce crezi că te-am chemat?

Goldstein şovăi. Auzise că alcoolul fabricat în alambicurile din junglă era adeseori toxic.

— Ce fel de băutură e? spuse el ca să cîştige timp. E whisky adevărat sau suc de junglă?

Wilson se simţi ofensat.

— E un rachiu foarte bun. Nu pui astfel de întrebare cînd eşti poftit să bei.

— Israele, necheză Gallagher. Aici nu stăm la tocmeală.

Goldstein se înroşi. De teama dispreţului lor fusese pe punctul de a accepta, dar acum clătină din cap.

— Nu, nu, mulţumesc, zise el.

„Şi dacă rachiul ăsta e otrăvitor? gîndi el. Frumos ar mai fi din partea mea s-o las pe Natalie să se descurce singură în viaţă. Cînd ai nevastă şi copil nu poţi să înfrunţi orice risc." Clătină iarăşi din cap, şi se uită la chipurile lor aspre, impasibile.

— Zău, nu am poftă, spuse el cu vocea lui blîndă şi puţin gîfîită, aşteptînd cu nelinişte răspunsul lor.

Toţi îşi manifestară dispreţul. Croft scuipă şi îşi mută privirile aiurea. Gallagher luă o înfăţişare virtuoasă.

— Nici unul din ***ei*** nu bea, bombăni el.

Goldstein ştia că ar fi trebuit să se înapoieze la scrisoarea sa, dar făcu o uşoară tentativă de a se justifica.

— Oh, beau, spuse el. Îmi place cîte un pahar din cînd în cînd, înainte de masă sau la o petrecere...

Tăcu. Din clipa în care îl chemase, Wilson avusese, în sinea lui, amara certitudine că va întîmpina neplăceri, certitudine care nu servise decît pentru a emite, la întîmplare, cîteva semnale de alarmă, de care nu fusese în stare să asculte.

Wilson părea furios.

— Goldstein, eşti un căcăcios, asta ***eşti.***

Din înaltul superiorităţii şi a stării sale euforice, simţea o scîrbă condescendentă faţă de oricine ar fi fost atît de stupid încît să nu aprecieze şansa pe care i-o oferise lui Goldstein.

— Ei, du-te şi scrie-ţi scrisoarea, mugi Red.

Era în toane rele şi înfăţişarea zăpăcită şi umilită a lui Goldstein îi spori supărarea. Îl desconsidera pentru neputinţa sa de a-şi ascunde sentimentele; mai mult, încerca o plăcere sadică, în acelaşi timp sumbră şi amuzată, de a fi ştiut cu exactitate ce avea să se întîmple. În străfundul său nutrea o oarecare simpatie faţă de Goldstein, dar o înăbuşi.

— Un bărbat nu face nici doi bani dacă nu ştie să se apere, mîrîi el.

Goldstein se răsuci brusc pe călcîie şi plecă. Cercul băutorilor se strînse, apropiindu-i, creînd între ei o legătură aproape tangibilă. Destupară al treilea bidon.

— A fost o greşeală că am încercat să fim drăguţi cu el, spuse Wilson.

Martinez încuviinţă din cap.

— Cine plăteşte rachiu, bea. Nimeni nu bea gratis.

Goldstein se străduí să se concentreze din nou la redactarea corespondenţei, dar îi fu cu neputinţă să scrie. Se gîndea posomorît la vorbele oamenilor şi la propriile sale răspunsuri, regretînd că nu dăduse replicile care îi veneau acum în minte. „De ce se înverşu-nează atîta împotriva mea?” se întrebă el, gata să plîngă. Luă scrisoarea, o citi, fără să-i prindă pe de-a-ntregul înţelesul. Plănuia să deschidă un atelier de sudură după război, şi de cînd plecase peste mări, nu încetase să comenteze acest lucru în corespondenţa cu ne-

vastă-sa. În momentul în care îl strigase Wilson, nu scria; cu creionul în mînă, visa cu entuziasm şi bucurie la ziua în care avea să devină un cetăţean căpătuit în comunitate, un om cu vază. Nu era vorba de visuri deşarte; îşi şi alesese amplasamentul viitorului său atelier şi socotise cîţi bani ar economisi el şi nevastă-sa dacă războiul ar fi să mai dureze un an sau cel mult doi — era foarte optimist în ceea ce priveşte durata războiului — şi calculase chiar cît ar putea să pună de o parte în cazul că ar fi avansat caporal sau sergent.

Aceasta era singura lui plăcere de cînd părăsise Statele Unite. Noaptea veghea în cortul său, făcînd planuri de viitor, gîndindu-se la fiul său, sau încercînd să-şi închipuie unde se află nevastă-sa în momentul acela. Uneori, cînd hotăra că e în vizită la părinţii ei, încerca să reconstituie conversaţia lor şi tresălta de bucurie la amintirea glumelor familiale.

Dar acum nu se mai putea lăsa în voia acestor gînduri. De îndată ce încerca să audă glasul uşor şi molcom al soţiei sale, devenea conştient de rîsul obscen al oamenilor care nu încetau să bea. Ochii i se umplură de lacrimi; clătină din cap cu mînie. De ce îl urau într-atît? se întreba el. Se străduia să fie un bun soldat. Nu trăsese niciodată chiulul la corvezi, era tot atît de zdravăn că oricare din oamenii din grupă şi lucra mai conştiincios decît cei mai mulţi dintre aceştia. Deşi fusese ispitit de multe ori, nu trăsese niciodată cu arma, pe cînd făcea de gardă, dar se pare că nimeni nu băgase de seamă lucrul acesta. Croft nu-i recunoscuse niciodată meritele.

„Sînt o şleahtă de antisemiţi, îşi zise el. Nu ştiu decît să se înhăiteze cu femei uşoare şi să se îmbete ca nişte porci.” În străfundul inimii regreta că nu cunoscuse decît puţine femei, că nu cunoştea uşuratica şi zgomotoasa camaraderie a beţivilor. Obosise tot aştep- tînd să şi-i facă prieteni; ei nu-l voiau, îl urau. Exasperat, îşi lovi cu pumnul palma. „Doamne, cum de îngădui antisemiţilor ăstora să apuce ziua de mîine?” întrebă el. Nu era habotnic, dar credea în Dumnezeu, un Dumnezeu al lui, căruia îi căuta gîlceavă şi uneori îl dojenea. „De ce nu pui capăt acestei stări de lucruri?” exclamă el cu amărăciune. I se părea că aşa ceva nu era prea greu de săvîrşit, şi atunci se mînia împotriva Dumnezeului în care credea, ca şi cum acesta ar fi fost o rudă milostivă, fireşte, dar puţin cam zăpăcită şi cam leneşă.

Se aşternu iarăşi pe scris. „Nu ştiu, draga mea, dar cîteodată sînt atît de sătul, încît îmi vine să las totul baltă. E îngrozitor acest lucru, totuşi îi urăsc pe toţi soldaţii ăştia din preajma mea, căci sînt o şleahtă de ***grobe jungeri.*** Pe cinstea mea, dragă, mi-e foarte greu să-mi mai amintesc frumoasele noastre idealuri. Deşi îi compătimesc pe evreii din Europa, mi se întîmplă să nu mai ştiu pentru ce luptăm...” Reciti cele scrise, şterse totul cu violenţă, apoi rămase nemişcat, pradă unei spaime mute.

Era atît de schimbat. Îşi dădu deodată seama de asta. Îşi pierduse încrederea, nu mai era sigur de el însuşi. Îi ura pe toţi cei cu care trăia şi muncea; în trecut nu-şi amintea să mai fi urît vreodată pe cineva. Îşi prinse capul între mîini, apoi, încordat, începu din nou să scrie, „Am o idee care nu e prea rea. Poate că ar trebui să încercăm ceva cu maşinile vechi. Sînt o sumedenie de rable care n-ar avea nevoie decît de puţină sudură ca să meargă, chiar dacă n-ar fi prea prezentabile...”

Wilson începea să nu-şi mai găsească astîmpărul. Stătuse în acelaşi loc cîteva ore şi buna dispoziţie i se risipea încetul cu încetul. Beţiile lui urmau întotdeauna aceeaşi curbă: la început se simţea fericit şi plin de bunăvoinţă, dar pe măsură ce bea, toţi care nu beau ca şi el i se păreau mai puţin vrednici de interes. După o bucată de vreme se plictisea şi devenea ceva mai treaz. Se frămînta, se agita, şi deodată părăsea barul sau casa unde i se dădea de băut, gata să se avînte în orice aventură. I se întîmplase adesea să se trezească a doua zi în patul unei femei necunoscute, sau într-un şanţ, ori pe sofa — într-o cameră din căsuţa sa de lemn. Rareori îşi amintea ce i se întîm- plase.

Goli ultimele picături din cel de-al treilea bidon şi oftă zgomotos. Glasul îi era cleios.

— Ce facem acum, băieţi? întrebă el.

Croft se ridică în picioare, clătinîndu-se, şi rîse din nou. Toată după-amiaza chicotise.

— Vreau să dorm, îi înştiinţă el.

Wilson dădu din cap, se aplecă înainte şi îl apucă pe Croft de picior.

— Sergentule — îţi spun sergent fiindcă stai mereu călare pe disciplină — sergentule, nu e momentul să te duci la culcare,

fiindcă n-o să se lase întunericul mai înainte de o oră sau două.

Gallagher îi zîmbi strîmb.

— Nu vezi că ticălosul ăsta de Croft e atît de beat, încît nu mai ştie unde se află?

Croft se lăsă în jos şi îl apucă pe Gallagher de gulerul cămăşii.

— Chiar dacă sînt beat, n-am să permit nici unuia din voi să-mi vorbească astfel, nici unuia. Îl îmbrînci fără veste. N-am să uit ce-ai zis... Vorbea tărăgănat. N-am să te uit, aşteaptă pînă mîine. Tăcu, rîse iarăşi, apoi, cu paşi nesiguri, se îndreptă spre cortul său.

Wilson rostogolea înainte şi înapoi un bidon gol.

— Ce facem? întrebă el rîgîind.

— Blestemat rachiu terminat prea repede, zise Martinez. Îl cuprindea deprimarea la gîndul banilor pe care îi cheltuise.

Wilson se aplecă înainte.

— Ascultaţi, băieţi, am o idee. Japonezii au nişte bordele pe roate pe care le aduc pînă în linia întîia.

— De unde ai mai auzit aşa trăznaie? întrebă Gallagher.

— Am auzit; asta e sigur. De ce nu ne-am strecura la noapte pînă în liniile lor? Poate punem mîna pe o fetişcană gălbioară.

Bed scuipă.

— Wilson, zise Gallagher cu neobrăzare, îţi cam plac negresele.

Wilson rîse.

— Pe dr-a-aa-cu, rosti el cu glas tărăgănat. Uitase deja de proiectul său.

Red se gîndi iarăşi la trupurile din poiană. Îl fascina ciudat felul cum arătau. Îl săgetă un fior de spaimă şi din nou se uită peste umăr.

— De ce n-am merge după suveniruri? strigă el cu furie.

— Unde?

— Trebuie să fie japonezi morţi pe aproape, zise el, rezistînd dorinţei de a întoarce capul.

Wilson chicoti prosteşte.

— Sînt, sînt destui, răspunse el deodată. Jos, la vreo două-trei sute de metri de alambicul sergentului de la popotă s-a desfăşurat o luptă. Îmi amintesc că am trecut prin apropiere, chiar prin apropiere.

— Noaptea cînd noi mers la rîu şi cînd venit japonezii, interveni Martinez. Noaptea aia japonezii venit pînă aproape aici.

— Aşa e, zise Wilson. Am auzit că au venit cu tancurile.

— Ei bine, atunci să mergem să vedem cum stă treaba, bolborosi Red. Să aducem cîteva suveniruri.

Wilson se ridică în picioare.

— Fir-ar să fie, cînd sînt turtit, simt nevoia să bat drumurile. Se întinse de îi trosniră oasele. Bine, băieţi, haidem.

Ceilalţi îl priviră fără să scoată un cuvînt. Pluteau într-un fel de stupoare şi pălăvrăgiseră brambura, fără rost. Vorbiseră fără să se gîndească la ce spuneau şi energia lui Wilson îi derută.

— Haideţi, sculaţi-vă, băieţi, repetă el.

Îi dădură ascultare, fiindcă erau pasivi; ar fi ascultat pe oricine le-ar fi cerut să facă una sau alta. Wilson îşi luă puşca, şi ceilalţi îl imitară, luîndu-le pe ale lor.

— Unde dracu mergem? întrebă Gallagher.

— N-aveţi decît să mă urmaţi, zise Wilson, lăsînd să-i scape o tuse de beţiv.

Îl urmară, unul în spatele celuilalt, într-o linie frîntă. Wilson îi conduse prin bivuac. Buna dispoziţie îi revenise. „Arată-mi drumul spre casă", cîntă el.

Cîţiva soldaţi se uitară după ei şi Wilson se opri.

— Băieţi, zise el, parşivii de ofiţeri or să se holbeze la noi, aşa că faceţi bine şi umblaţi ca nişte soldaţi.

— Capul sus! urla Red. Se simţi deodată plin de veselie.

Porniră la drum, exagerat de precauţi, şi cînd se întîmplă ca Gallagher să se poticnească, toţi îi aruncară priviri mustrătoare.

— Lua-te-ar dracu, Gallagher! îl ocări Wilson blajin.

Mergea cu un aer firesc, cu pas uşor, şovăitor. Începu chiar să fluiere. Ieşiră din tabără printr-o spărtură în sîrma ghimpată şi înaintară anevoie prin luminişul cu iarba kunaï, înaltă pînă la piept. Gallagher se poticnea şi înjura, şi de fiecare dată Wilson îl privea ducînd un deget la buze.

După vreo sută de metri se treziră în plină junglă. Coiitinuară să bîjbîie prin iarbă, apoi descoperiră o potecă. Foarte departe trăgea o baterie, şi Martinez se înfioră. Mersul îl făcea să asude abundent şi se simţea foarte deprimat.

— Unde dracu cîmp de luptă? întrebă el.

— Numaidecît, la capătul potecii, zise Wilson.

Îşi aminti de al patrulea bidon de whisky, cel care-l ascunsese, şi pufni în rîs.

— Într-o clipită, le spuse el.

Se opintiră de-a lungul potecii încă vreo sută cincizeci de metri şi în cele din urmă ajunseră la drum îngust.

— E un drum japonez, spuse Wilson.

— Unde sînt blestemaţii ăştia de japonezi? întrebă Gallagher.

— Oh, la cîteva mile de aici, îl linişti Wilson. Aici au fost daţi peste cap.

Gallagher adulmecă.

— Le şi simt mirosul, îi înştiinţă el.

— Desigur, zise Wilson. Mi s-a spus că sînt o sumedenie pe aici.

Drumul şerpui printr-un desiş de palmieri, apoi o luă peste un cîmp de kunaï. Pe măsură ce înaintau, simţeau tot mai pronunţat o du-hoare familiară, care se ridica deoparte şi de alta, din cîmpie. Era un iz de putreziciune, nu tocmai dulceag, asemănător oarecum cu emanaţiile unor gunoaie dospite, ori cu miasmele unei mlaştini. Duhoarea varia nu numai în intensitate dar şi calitativ. Uneori nările li se umpleau cu un iz greţos de cartofi putrezi, alteori cu mirosul acru al unei vizuini de skoncs.

— Isuse, înjură Bed, ocolind trupul neînsufleţit al unui japonez, care se lăţea zdrobit de-a curmezişul drumului.

La liziera desişurilor de palmieri care străjuiau cîmpul, copacii erau desfrunziţi, şi trunchiurile se profilau negre, sau brune, de parcă le-ar fi uscat seceta. Cu ramurile ciuntite, încremeniseră golaşi şi stingheri, asemeni unui şir de piloţi înfipţi în nisip, în timpul refluxului. Nu mai stăruia nici urmă de verdeaţă.

Pretutindeni se conturau siluetele negre ale tancurilor incendiate. Răspîndite printre copacii devastaţi şi înconjurate de cercuri de iarbă carbonizată, păreau camuflate ca într-un joc de copii în care chipuri de oameni celebri stau ascunse după nişte ramuri înfrunzite. Un aşternut de sfărîmături acoperea cîmpul. Cadavre de japonezi zăceau peste tot, iar pe un deluşor înapoia căruia aceştia se repliaseră pentru cîteva ore, artileria scobise în pămînt gropi adinci.

Oamenii hoinăreau pe cîmpul întins, de aproape un sfert de milă. Prin iarbă se vedeau cadavre contorsionate; zăceau în poziţii ce sfidau odihna morţii, încremenite într-o supremă încordare. Soldaţii le ocoleau, continuînd să-şi tîrască picioarele de-a lungul drumului. Ceva mai încolo, un tanc american şi un camion cu şenile japonez, lăsate pe o parte şi îmbucate una într-alta, stăteau gata să se prăbuşească, ca două clădiri vetuste. Arseseră împreună şi acum încremeniseră înnegrite şi dislocate. Leşurile japonezilor rămăseseră pe loc; şoferul de pe camionul cu şenile căzuse pe jumătate de pe bancheta sa. Capul, strivit de la tîmplă pînă la falcă, se sprijinea inert de scara maşinii, ca un sac de fasole. Un picior îi era înţepenit în parbriz, şi celălalt, secţionat la jumătatea coapsei, făcea un unghi drept cu capul. S-ar fi zis că avea o existenţă aparte.

Ceva mai încolo un alt japonez zăcea pe spate. O gaură mare îi despica pîntecele, şi intestinele îi ţîşnisera afară, într-un fel de ciorchine, asemănător petalelor congestionate ale unei flori marine. Carnea abdomenului era foarte roşie şi, în chinurile agoniei, mîinile i se împreunaseră deasupra rănii, ca şi cum ar fi vrut să atragă atenţia asupra acesteia. Avea o faţă plăcută, impersonală, cu trăsături mici, aparent liniştite. Picioarele şi fesele i se umflaseră, iar pantalonii se întinseseră în aşa hal, încît semănau cu pantalonii colanţi purtaţi de un dandy în epoca lui Napoleon. Amintea o păpuşă spartă şi cu umplutura ieşită afară.

Făcînd un unghi cu acesta, zăcea un al treilea soldat, cu o rană groaznică în piept. Focul îi cuprinsese coapsele şi trunchiul cînd încercase să scape din camionul cu şenile. Era culcat pe spate, cu picioarele depărtate şi cu genunchii îndoiţi. Flăcările îi mistuiseră pantalonii de uniformă, lăsînd să i se vadă organele genitale, reduse în stare de filamente. Numai cenuşa perilor stăruia încă ţeapănă, asemeni unui burete din sîrmă.

Wilson scormoni pe lîngă sfărîmături, apoi scăpă un oftat.

— I-au şi despuiat de toate suvenirurile, zise el.

Gallagher se clătina, ameţit de băutură.

— Cine? Cine dracu să fi făcut aşa ceva? Wilson, eşti un mincinos împuţit. Tu ai furat toate suvenirurile.

Wilson îl ignoră.

— E ruşinos, pot să spun, că noi, oameni în toată firea, ne-am pus pielea în saramură o săptămînă întreagă, fără să ne alegem măcar cu niscaiva suveniruri. Glasul i se făcu amar. O adevărată ruşine, mama ei de treabă.

Martinez împinse cu piciorul organele genitale ale cadavrului carbonizat, care se sfărîmară cu un uşor fîşîit — ca şi cum ar fi scuturat cu degetul cenuşa unei ţigări de foi. Încercă o undă de plăcere, înecată apoi în tristeţe. Alcoolul îl deprimase, şi mersul îi sporea aceasţă stare sufletească. Stîrvurile nu-i inspirau nici groază, nici scîrbă; frica sa de moarte era străină de duhoarea şi de formele crude pe care le căpătau trupurile în moarte. N-ar fi putut să spună pentru ce era trist, dar trebuia să lase tristeţea pe seama unui lucru. Regreta banii cheltuiţi pe whisky, şi de o jumătate de oră se străduia să socotească timpul necesar pentru a-i pune la loc din soldă.

Red se rezemă de camionul cu şenile. Era ameţit şi întinse braţul ca să se ţină de portieră. Mîna i se închise peste un fruct cărnos, pe care-l aruncă în grabă. Fructul era roşu, avea forma, unei pere, şi Red nu mai văzuse niciodată ceva asemănător.

— Ce-i asta? întrebă el răguşit.

— E o haleala japoneză, zise Wilson.

— Unde o pescuiesc?

— Nu ştiu, făcu Wilson, înălţînd din umeri. Dădu cu piciorul în fruct şi îl făcu să zboare. O undă de frică străbătu beţia lui Red. O secundă se gîndi la Hennessey.

— Bine, Wilson, dar unde dracu sînt suvenirurile alea? întrebă el.

— Urmaţi-mă, băieţi, zise Wilson.

Lăsară cele două maşini în plata Domnului şi începură să exploreze marginea drumului, în partea povîrnişului după care se re- tranşaseră japonezii. Artileria desfundase mai toate culoarele şi adăposturile care brăzdau deluşorul. Pereţii de părnînt erau pe jumătate dărîmaţi, asemenea unor construcţii de nisip pe o plajă, năruite sub picioarele celor ce se scaldă. Locul era acoperit cu cadavre, două- zeci-treizeci de oameni, împrăştiaţi în grupuri de cîte doi, trei, sau patru. Mii de sfărîmături acopereau povîrnişul, care degaja un miros puternic de gunoaie arse. Provizii se mucegăiau, saci de echipament îşi vărsaseră. conţinutul, rugina ataca puştile, şi pe întreg deluşorul domnea un talmeş-balmeş de bocanci, de bidoane şi de bucăţi de carne intrată în putrefacţie. Mii de resturi erau aruncate peste tot, într-o dezordine haotică. Morţi de o săptămînă, japonezii căpătaseră dimensiunile unor imenşi obezi; li se umflaseră enorm şi picioarele, şi burţile, şi fesele, făcînd uniformele să crape. Căpătaseră o culoare verde şi purpurie, iar viermii colcăiau în rănile lor şi le mişunau pe picioare.

Lungi de o jumătate de deget, viermii arătau ca nişte melci fără casă, cu deosebirea că aveau culoarea burţii de peşte. Acopereau cadavrele, aşa cum albinele roiesc, aproape ciucure, în jurul capului unui apicultor. Era cu neputinţă să distingi rănile, viermii colcăiau alene prin cele mai mici crăpături ale cărnii. Cu o mutră îndobitocită de beţie, Gallagher se uita la o procesiune de viermi care intra în gura căscată a unui mort. Spera poate că vor scoate un zgomot oarecare, căci îl cuprinse mînia cînd îi văzu ospătîndu-se în tăcere. Duhoarea era pătrunzătoare şi muştele zburau în roiuri deasupra cadavrelor.

— Muşte puturoase, mormăi el.

Ocoli un trup şi ridică de jos o cutiuţă de carton oare zăcea în apropiere. Putrezit de umezeală, oartonul i se desfăcu în mînă; înăuntru erau nişte fiole minuscule, cu un lichid negricios.

— Ce-o mai fi şi asta? întrebă el, după ce examină încruntat fiolele.

Nimeni nu-i răspunse, şi după o clipă le aruncă pe jos.

— Aş vrea să ştiu unde dracu sînt suvenirurile?

Wilson încerca să ridice chiulasa unei puşti ruginite.

— Într-una din zile am să-mi fac rost de sabia vreunui samurai, îi înştiinţă el. Cu patul unei puşti japoneze mişcă din loc un cadavru; se strîmba scîrbit.

— Stîrvuri împuţite, asta sîntem cu toţii, nişte stîrvuri împuţite.

Coastele străpungeau torsul mortului, vag argintate în lumina asfinţitului. Carnea crudă era de-o culoare brună-verzuie.

— Parc-ar fi o spată de berbec, afirmă Wilson.

Oftă iar şi o luă în jos, pe deluşor. Mai multe grote naturale se deschideau de cealaltă parte a povîrnişului, şi într-una din ele vreo şase cadavre se îngrămădeau pe culmea unei movile de cutii şi de lăzi.

— Ei, băieţi, strigă Wilson, v-am găsit ceva.

Era mîndru de el. Batjocurile lor îl jigniseră.

— Cînd bătrînul Wilson vă spune că e pe cale să dibuie ceva, puteţi să vă bizuiţi pe el.

Un camion hurui pe drum, îndreptîndu-se spre bivuac. Wilson flutură mîna copilăreşte, apoi se lăsă pe vine şi se uită în interiorul grotei. Veniseră şi ceilalţi lîngă el şi cu toţii examinau locul.

— Sînt o grămadă de lăzi de campanie ofiţereşti, făcu Wilson.

— Lăzi ca toate lăzile, zise Red.

— Asta şi vreau să spun, îi explică Wilson. Le golim şi le luăm cu noi. Facem din ele lăzi de campanie.

Red înjură.

— Dacă ai nevoie de aşa ceva, găseşti cîte pofteşti la companie.

— Ah, nu, replied Wilson. Alea sînt de calitate proastă. Astea sînt făcute ca nişte adevărate lăzi de campanie.

— Ar trebui să fiu ţicnit să mă car tot drumul cu o ladă de-asta, zise Red.

Martinez se îndepărtase cîţiva metri. Remarcase la un cadavru cîţiva dinţi de aur; fascinat, se învîrtea în jurul corpului neînsufleţit şi nu-şi lua privirile de la ei. Erau cel puţin şapte sau opt dinţi de aur; da, de aur masiv. Aruncă o privire fugară spre camarazii săi care umblau prin grotă.

Îl cuprinse deodată o mare poftă să intre în stăpînirea acelor dinţi de aur. Îi auzea pe oameni cotrobăind prin grotă, înjurînd, şi, fără să vrea, se uită din nou în gura căscată a cadavrului.

„Lui nu mai serveşte la nimic”, îşi zise el. Plin de încordare, se străduí să preţuiască valoarea aurului. „Poate treizeci de dolari”.

Plecă, apoi se întoarse. O tăcere adîncă domnea peste cîmpul de luptă; se auzea doar bîzîitul muştelor deasupra deluşorului. Jos, în vale, totul era duhoare şi pustiire. Resturi de oameni schilodiţi şi de vehicule sfărîmate erau împrăştiate pretutindeni; te aflai parcă în- tr-un cimitir de fiare vechi, negre şi ruginite, cu cîte un smoc de iarbă verde ici şi colo. „Totul pute”, îşi spuse Martinez, clătinînd din cap. O puşcă zăcea la picioarele lui; o ridică, fără să cugete de ce, şi cu patul puştii lovi falca stîrvului. Se auzi un zgomot mat, ca o secure izbind într-un buştean putred şi ud. Ridică puşca şi mai lovi o dată gura mortului, făcînd să-i sară dinţii. Unii se rostogoliră pe jos, alţii se răspîndiră pe falca schilodită. Cuprins de frenezie, strînse patru sau cinci dinţi de aur şi îi îndesă în buzunar. Asuda îngrozitor şi neliniştea părea să-i iasă prin porii pielii, în ritmul bătăilor inimii. Aspiră adînc, de mai multe ori, şi încetul cu încetul se linişti. Încerca un simţămînt de vinovăţie şi totdeodată de euforie; îşi aminti că în copilărie furase cîteva parale din punga maică-si. „Pe dracu”, zise el. Alene, se întrebă cînd va putea să vîndă dinţii. Gura zdrobită a cadavrului îl stînjenea; împinse cu piciorul stîrvul rostogolindu-l pe burtă. Dădu cu ochii de o colonie de larve şi se înfioră. Îl încolţi deodată frica, se răsuci pe călcîie şi o porni după cei din grotă.

În grota de dimensiuni mici atmosfera era umedă, sufocantă. Deşi aerul părea rece, oamenii asudau din belşug. Trupurile se îngrămădeau pe lăzi ca nişte saci de făină şi cînd încercau să le mişte, viermii ţîşneau din toate părţile, ca nişte peşti în apă. Se afla acolo un haos de rămăşiţe de tot soiul, înnegrite de fum, deşeuri de metal ruginit, schije de obuze, cutii de muniţii spintecate, grămezi de cenuşă asemeni zgurei de cărbune, şi chiar, ieşind afară dintr-o moviliţă de gunoaie, o tibie carbonizată. Duhoarea avea intensitatea delirantă a eterului.

— N-o să putem lua afurisitele astea de lăzi! spuse Red.

Îi era greaţă şi spinarea începuse sa-l doară peste măsură, din cauză eforturilor pe care trebuia să le depună pentru a deplasa cu vîrful degetelor trupurile fără viaţă.

— Hai s-o ştergem, zise Gallagher.

La intrarea grotei lumina părea să se micşoreze.

— Ei, băieţi, n-o-ţi vrea să plecăm tocmai acum?! pledă Wilson. Era hotărît să ia cu el o ladă.

Sudoarea îneca ochii lui Martinez. Era iritat şi nerăbdător,

— Noi înapoiem acum, nu? propuse el,

Wilson zvîrli cît colo un cadavru şi deodată se trase înapoi, scoţînd o exclamaţie. Scosese la iveală un şarpe. Cocoţată pe o ladă, reptila îşi legăna capul, dintr-o parte în alta. Mormăind de frică, oamenii se traseră înapoi, ţinîndu-se la un loc, şi se făcură una cu peretele opus al grotei. Red apăsă pe trăgaci şi viză cu încetineală capul şarpelui. Mîinile îi tremurau şi priveau cu intensitate ochii turtiţi ai reptilei.

— Vezi să-l nimereşti, şopti Wilson.

Detunătură se repercută din perete în perete, cu puterea unei salve de artilerie. Capul şarpelui se prefăcu într-o bucată de carne fără formă, dar trupul său continuă să fremete cu frenezie încă vreo cîteva secunde. Cuprinşi de spaimă, asurziţi de împuşcătură, oamenii îl priveau ţintă.

— Haideţi s-o ştergem! strigă Gallagher.

Se împiedicară unii de alţii, în graba loc neaşteptată de a fugi. O panică violentă pusese stăpînire pe toţi. Afară, Wilson începu să respire zgomotos şi să-şi şteargă faţa de sudoare.

— Cred că n-o să am cît voi trăi o ladă ca asta, zise el cu prefăcută dezinvoltură.

De fapt, se simţea sleit de puteri, şi pentru moment agitaţia îl părăsise.

— Cred că ar fi bine să ne întoarcem, spuse el.

Coborîră deluşorul şi o luară pe drumul care ducea spre bivuac. Trecură pe lîngă carcasa unui tanc care se dezintegra lîngă drum, cu şenilele sfărîmate şi ruginite, aducînd cu un schelet de şopîrlă.

— La dracu, şarpe ăsta, zise Martinez.

Red mîrîi. Se uita la un cadavru, aproape gol, culcat pe spate. Era un cadavru elocvent, căci nu i se vedea vreo rană, iar mîinile sale crispate se cramponau de pămînt ca şi cînd ar fi pus pentru o ultimă oară aceeaşi întrebare zadarnică. Neliniştea îi contractase umerii goi, şi Red îşi imagina, fără nici o greutate, expresia de suferinţă care trebuie să fi schimonosit gura cadavrului. Dar mortul acesta nu avea cap şi Red încercă o durere surdă la gîndul că nu va vedea niciodată chipul acestui om. Un cheag de sînge îi marca gîtul secţionat. Cadavrul părea să se odihnească într-un cadru făcut din linişte.

Deodată Red îşi dădu seama că era treaz şi foarte obosit. Ceilalţi i-o luaseră înainte cu o bună bucată de drum, dar reţinut de o emoţie pe care ar fi fost incapabil s-o exprime, continua să privească trupul decapitat. Ideea propriei sale morţi îi părea oarecum de necrezut, dar în străfundul sufletului său îşi spunea că omul culcat acolo dorise şi el o mulţime de lucruri. Avusese o copilărie, o adolescenţă, atinsese vîrsta bărbăţiei — cu visele şi amintirile sale. Ca şi cînd ar fi văzut pentru prima oară un cadavru, Red cugetă cu surprindere şi înfiorare că omul e într-adevăr o făptură foarte fragilă.

Duhoarea din grotă îi îmbîcsea nările, şi cadavrul îi inspira o groază asemănătoare cu cea resimţită într-o zi cînd, pe o pajişte, fusese nevoit să calce peste un morman de fecale omeneşti. Fecalele acelea păreau să exprime o stranie suficienţă, un fel de eu-îmi-sînt- de-ajuns, întîlnită şi la trunchiul şi la membrele acestea. Deşi ştia că pămîntul avea să resoarbă duhoarea degajată din stîrv, duhoarea aceasta oribilă îi căşuna acum adînci tresăriri de frică. Amintirea mirosului fetid din grotă se combina cu cel de aici, înspăimîntîndu-l — trecea prin toată gama mirosurilor, de la exalările unui început de alterare, pînă în paroxismul duhorii cadaverice — o răsuflare aprigă, puturoasă, care îl sugruma ca o mînă cu degete

îngheţate: miros de coşciug căruia i s-a ridicat capacul, şi mirosul acesta îl pătrundea, stăruia în fiinţa lui, în timp ce privea trupul acesta fără să-l vadă, fără să se gîndească la el, iar în capul lui se încălecau imagini din viaţă şi de după moarte, laolaltă cu conştiinţa propriei sale vulnerabilităţi.

Apoi totul se isprăvi, şi se mişcă din loc, lăsînd să-i rătăcească privirile peste cîmpul de luptă care se desfăşura de o parte şi de alta a drumului. Duhoarea puturoasă continua să-l apese. „Ca două co- loane de furnici care se ucid între ele”, gîndi el. Mohorît, îşi ajunse din urmă camarazii şi merse cu ei mai departe, prin desişurile de palmieri, de-a lungul potecii. Nu vorbeau de loc, căci îşi mistuiau alcoolul. Pe Red îl durea capul. Se poticni de o rădăcină, înjură, apoi, fără nici o tranziţie, mormăi:

— Aş pune rămăşag că omul nu e făcut dintr-o plămadă specială, de vreme ce leşul îi pute în aşa hal.

După ce se înapoiară la Batalionul 2, Wyman îşi găsi distracţia chinuind o insectă. Înţepase cu o crenguţă trupul lung şi păros, al unei omizi negre-aurii. Gîngania începu să alerge roată, apoi se prăvăli pe spate, făcînd eforturi nebuneşti spre a se întoarce. Wyman o atinse cu capătul înroşit al ţigării sale şi insecta se răsuci, se chirci în formă de L, apoi ramase prostrată, în vreme ce picioarele i se zbăteau uşor. S-ar fi zis că se străduia cu deznădejde să respire.

Ridges urmărise cu, neplăcere scena. Chipul său prelung se zbîrcea.

— Nu trebuie să te porţi aşa cu o fiinţă, zise el.

Wyman era absorbit de convulsiile omizii, aşa că intervenţia îl irită. Simţi totuşi o umbră de ruşine.

— Ce vrei să spui, Ridges? Crezi că au vreo însemnătate gîngă- niile astea?

— Lasă, suspină Ridges. Nu ţi-a făcut nici un rău. Îşi vedea de treburile ei.

Wyman se întoarse spre Goldstein.

— Ia te uită cum se aprinde predicatorul din pricina unei insecte. Rîse sarcastic, apoi adăugă: am ucis o fiinţă a lui Dumnezeu, nu?

Goldstein ridică din umeri.

— Fiecare cu punctul său de vedere, zise el cu blîndeţe.

Ridges lăsă capul în jos cu un aer îndărătnic.

— Nu e mare ispravă să rîzi de un om care crede în cuvîntul Domnului.

— Mănînci carne, nu-i aşa? întrebă Wyman. Era mulţumit că avea un avantaj, căci de obicei se simţea inferior majorităţii

oamenilor din grupă. Ei drăcie, unde scrie că poţi să mănînci carne, dar că e interzis să omori o insectă?

— Nu-i acelaşi lucru. Eu nu mănînc insecte.

Wyman turnă puţin pămînt peste omidă şi o urmări cum se zbate.

— După cîte ştiu, nu-ţi faci sînge rău cînd ucizi un japonez, sau chiar mai mulţi, zise el.

— Sînt păgîni, spuse Ridges.

— Scuză-mă, se amestecă Goldstein, nu cred că ai întrutotul dreptate. Acum cîteva luni am citit un articol în care scria că în Japonia sînt mai bine de o sută de mii de creştini,

Ridges clătină din cap.

— Ce să zic, n-aş vrea să ucid unul din ăştia, spuse el.

— Totuşi, va trebui s-o faci, spuse Wyman. De ce nu vrei să ad- miţi că n-ai dreptate?

— Domnul mă va feri să omor un creştin, zise Ridges cu încăpăţînare.

— Aaaah.

— Asta e credinţa mea.

De fapt era foarte tulburat. Zvîrcolelile insectei îi amintiseră felul cum arătau cadavrele japonezilor, a doua zi după încercarea lor de a trece rîul. Semănau cu vitele moarte de la ferma tatălui său. Îşi spusese: „Asta, pentru că sînt păgîni”, dar afirmaţia lui Goldstein îl nedumerise. O sută de mii de oameni însemna mult pentrii el; presupunea că reprezenta cel puţin jumătate din populaţia Japoniei, şi se gîndea că printre cei care pieriseră se aflau cu siguranţă şi creştini. Chibzui un minut sau două, apoi pricepu. Totul era cît se poate de simplu.

— Crezi că omul are suflet? îl întrebă el pe Wyman.

— Nu ştiu. Ce dracu mai e şi sufletul?

Ridges chicoti.

— Ei drăcie, nu eşti chiar atît de şmecher pe cît crezi. Sufletul e ceea ce pleacă de la om, după ce a murit — e ceea ce zboară la cer. De aceea e aşa de urît cînd îl vezi culcat în rîu. Pentru că nu mai este ce a fost înainte. Ce a fost mai însemnat, sufletul a zburat după moarte.

— Cine poate şti, zise Wyman. Se simţea înclinat să filozofeze.

Omida trăgea să moară sub ultimul pumn de ţărînă sub care o îngropase.

În noaptea aceea, fiind de gardă, Wilson dădu gata bidonul său de whisky. Beţia i se reaprinse şi îl apucă din nou dorul de hoinăreală. Stătea pe marginea gropii sale şi se tot frămînta, uitîndu-se iritat printre sîrmele ghimpate. Capul i se clătina cînd într-o parte, cînd într-alta; ochii i se închideau fără voie. La vreo cincisprezece, metri dincolo de sîrma ghimpată se afla un tufiş care îl scotea din fire. Tufişul proiecta o umbră care se prelungea spre liziera junglei, as- cunzînd vederii o fracţiune din perimetru. Mînia sa creştea pe măsură ce scruta umbra. „Lua-te-ar dracu de tufiş, îşi spunea el. Crezi că ai să-mi poţi ascunde vreun japonez?" Clătină din cap. „Nici un nenorocit de japonez n-o să-mi sară în cap."

Ieşi din groapă şi făcu cîţiva paşi. Mersul îi era şovăielnic, şi asta îl supără. Se înapoie în groapă şi începu iarăşi să se uite la tufiş. „Cine te-a pus să creşti tocmai aici?" întrebă el. Cînd închidea ochii, îl apuca ameţeala; avea impresia că mestecă un burete. „Nici nu poţi să tragi un pui de somn cu afurisitul ăsta de tufiş", îşi zise el. Suspină, verifică siguranţa mitralierei, aruncă o privire de-a lungul ţevii şi ţinti baza tufişului.

— Ţi-am spus să nu creşti aici, bodogăni el, apăsînd pe trăgaci.

Patul mitralierei săltă sălbatec cînd trase o rafală lungă. Cînd opri focul, tufişul se afla tot acolo. Furios, Wilson mai trase o rafală.

Zgomotul mitralierei păru înspăimîntător oamenilor din secţie, care dormeau la o depărtare de vreo zece metri. Îi smulse din somn cu violenţa unei descărcări electrice, îi făcu să-şi vîre capul în ţărînă, apoi îi aruncă în genunchi. Neştiind că Wilson trăsese, crezuseră că aveau de-a face cu un nou atac japonez, şi timp de cîteva secunde pline de groază pendulară între somn şi veghe, în vreme ce tot felul de gînduri şi temeri li se învălmăşeau prin minte.

Goldstein îşi închipui că era de gardă şi că adormise.

— Nu dormeam, şopti el cu disperare de mai multe ori, închisesem doar ochii ca să-i înşel pe japonezi, eram gata, jur că eram gata.

Martinez lăsă să-i scape un vaiet:

— Eu dai înapoi dinţi, eu făgăduieşti dai înapoi dinţi.

Wyman visa că tunul antitanc îi aluneca din mîini şi spuse:

— Nu e vina mea, Goldstein i-a dat drumul.

Se simţea vinovat, dar în clipa în care se trezise, uitase cu desăvîr- şire visul.

Culcat pe burtă, Red îşi zicea că soldatul cu baionetă trăgea în el:

— Dă-i înainte, nenorocitule, dă-i înainte, bolborosea el.

Gallagher se gîndea: „Or să-mi vină de hac şi ***mie”***

Şi Croft cunoscu o clipă de teamă care îl paralizase, înlănţuindu-i mîinile şi picioarele de mitralieră, în vreme ce japonezii încercau să treacă rîul. A doua rafală îl eliberă, aşa că începu să urle: „VENIŢI DUPĂ MINE!” Sudoarea îi acoperea obrazul; se trezi tîrîndu-se spre şanţul lui Wilson. „RECUNOAŞTEREA, SUS! SUS! LA POSTURI!” mugea el. Era încă nesigur dacă se afla, sau nu, pe malul rîului.

Wilson mai trase o rafală şi Croft îşi dădu seama că nu era vorba de o mitralieră japoneză. Pricepu, în aceeaşi clipă, că se aflau în bivuacul Batalionului 2, departe de rîu. Se lăsă în groapa lui Wilson şi îl scutură de braţ.

— În ce tragi?

Abia atunci Croft se trezi de-a binelea.

— I-am venit de hac, zise Wilson. L-am doborît, ticălosul.

— Pe cine? şopti Croft.

— Tufişul. Îl aţinti cu degetul. „Acolo. Nu vedeam limpede. Mă înnebunea."

Oamenii se tîrau pe furiş spre groapa lui Wilson.

— Nu erau japonezi? întrebă Croft.

— Sigur că nu, răspunse Wilson. Dacă aş fi văzut vreun japonez, nu m-aş fi folosit de mitralieră. Aş fi luat puşcociul. Doar n-ai fi vrut să las să ne repereze poziţia, din pricina unui japonez păduchios!

Croft se strădui să-şi stăpînească un violent acces de furie. Deşi Wilson era mult mai puternic decît el, îl apucă de umeri şi îl zgîlţîi.

— Îţi jur, îţi jur, rosti el cu glas răguşit, dacă îmi mai joci vreodată un renghi ca ăsta, Wilson, te omor cu mîinile mele, te...

Tăcu, tremurînd de mînie.

— Înapoi! strigă Croft către oamenii care se tîrau spre ei. A fost o alarmă falsă, lua-o-ar dracu s-o ia!

— Cine a tras? şopti cineva.

— Înapoi! comandă Croft.

Se întoarse spre Wilson.

— E cel mai scîrbos renghi pe care mi l-ai jucat vreodată... De azi înainte, te-am trecut pe lista neagră.

Ieşi din groapă şi se băgă înapoi sub pătură. Îşi simţea şi acum mîinile agitate de un uşor tremur.

Wilson era uluit. Nu putea să uite buna dispoziţie a lui Croft din cursul după-amiezii, şi accesul său, neaşteptat, de mînie, îi părea de neînţeles. „De ce şi-o fi ieşit aşa din sărite?" se întrebă el. Rîse — apoi îşi aminti cum îl scuturase Croft şi se înfurie... „N-are importanţă de cînd îl cunosc, îşi spuse el, n-are dreptul să se poarte aşa cu mine. Dacă mai îmi face o dată una ca asta, îi ard cîteva scatoalce." Se uită arţăgos prin reţeaua de sîrme ghimpate. Acum, tufişul fiind retezat, aproape de pămînt, putea să cuprindă cu privirea o zonă mai largă. „Trebuia să fac asta mai de mult", îşi zise el. Se simţea foarte jignit de izbucnirea lui Croft. „Pentru o mică rafală de mitralieră... o nimica toată." Îşi dădu seama dintr-o dată că întreg bivuacul se trezise şi că toţi

oamenii trăgeau neliniştiţi cu urechea. „Cînd sînt beat, mă vîr ***singur*** în bocluc”... se gîndi el şi pufni în rîs.

A doua zi, de dimineaţă, Croft şi oamenii săi se înapoiară la bivuacul Companiei de Stat-Major. Absenţa lor durase şapte zile şi opt nopţi.

MAŞINA TIMPULUI

RED VALSEN,

MENESTRELUL RĂTĂCITOR

Omul acesta era numai oase şi noduri. Avea mai bine de şase picioare înălţime, dar nu cîntărea nici o sută şi cinci- zeci de livre. Profilul consta aproape în întregime dintr-o pată lungă în formă de nas şi o falcă lungă atîrnînd în jos, o combinaţie care făcea ca chipul lui să pară veşnic opărit şi mînios. Afişa o expresie de suprem dispreţ, dar ochii săi, prinşi într-o reţea de zbîrcituri şi de pistrui, erau blînzi, obosiţi şi de un albastru înduioşător.

Orizontul este mereu închis. Niciodată nu se înalţă deasupra colinelor care înconjoară oraşul, niciodată nu acoperă vîrful puţurilor minei, nici străvechile case din lemn ros de carii în care trăiesc minerii. Colinele Montanei, de un brun-deschis, domină valea. Trebuie să ştiţi că totul aparţine Companiei. Cu mulţi ani în urmă, ea a trasat drumurile care duc în vale, ea a săpat puţurile, a durat casele pentru mineri, a ridicat magazii pentru aprovizionare, a clădit o biserică. De atunci, oraşul este o troacă. Salariile ies din puţuri şi se scurg în seifurile Companiei. După ce ai băut în cîrciumile Companiei, ai cheltuit pentru hrană şi vestminte, ai plătit chiria, nu-ţi mai rămîne nimic din şalariu. Toate orizonturile duc la ascensorul minei.

Şi toate acestea Red le află foarte devreme. Altceva ce-i mai rămîne să afle, o dată ce tatăl său a fost ucis într-o explozie în mină? Unele reguli sînt imuabile, şi una dintre aeestea prevede că în oraşul Companiei, dacă un miner este ucis, feciorul cel mare rămîne susţinătorul întregii familii. În 1925, cînd Red împlineşte treisprezece ani, mai sînt şi alţi fii de mineri, mai tineri decît el, care lucrează în mină. Minerii ridică din umeri. E feciorul cel mai mare, şi asta e de ajuns.

La paisprezece ani e în stare să mînuiască o foreză. Un cîştig bun pentru un băieţandru; dar, în străfundul puţului, în capătul cel mai îndepărtat al tunelului, nu e loc să stai în picioare. Pînă şi băieţaşii trebuie să lucreze stînd pe vine, cu picioarele înfipte în minereul revărsat din vagonetele supraîncărcate: E cald

acolo, bineînţeles, şi umed, şi luminile fixate pe căştile minerilor se pierd foarte repede în bezna galeriilor. Corpul forezei, extrem de greu, apasă pieptul băiatului, şi cînd sfredelul vibrează pe stîncă, trebuie să strîngă din răsputeri mînerele aparatului.

Cînd gaura este străpunsă, se îndeasă cu explozibile şi minerii se retrag îndărătul unei curbe a galeriei, ca să dea foc dinamitei. După explozie, se încarcă minereul în vagonete, se împing încetişor şi sînt oprite ici şi colo, spre a curăţa linia de pămîntul căzut de sus. Apoi se înapoiază cu vagonetele goale şi se reia încărcarea. Red munceşte zece ore pe zi, şase zile pe săptămînă. Iarna vede cerul numai duminica.

Pubertate în praf de cărbune.

Seara, către sfîrşitul primăverii, se duce şi se aşează cu prietena lui într-un parc la capătul unei străzi a Companiei. Oraşul se isprăveşte în urma lor, şi colinele brune şi goale, mai adînci în lumina amurgului, se îndepărtează spre apus. Mult timp după ce se lasă întunericul în vale, ei pot să mai zărească printre creste ultimele licăriri ale asfinţitului.

„Frumoasă privelişte," murmură fata.

„Pe dracu. Plec de aici." Red are optsprezece ani.

„Mă întreb mereu ce-o fi dincolo de coline", spune domol fata.

Îşi înşurubează bocancul în iarba sărăcăcioasă a parcului. „Am mîn- cărimi la tălpi, sînt leit taică-meu, şi el a fost plin de idei, avea un maldăr de cărţi, dar maică-mea le-a vîndut. Ah, ce femeie!"

„Cum poţi să pleci, Red? Are nevoie de banii cîştigaţi de tine."

„Ascultă, cînd mi-o veni bine, îmi iau picioarele la spinare şi o întind. Un om care nu datorează nimănui nimic, trebuie să plece. (Priveşte în întuneric. În sufletul lui se împletesc o nerăbdare necuprinsă, mînia, şi atîtea altele, distilate de asfinţitul de dincolo de cercul colinelor.) Eşti o fată cumsecade, Agnes. (Sentimentul unei pierderi puţin grave, o senzaţie plăcută de autocompătimire la gîndul că o va părăsi.) Dar, îţi făgăduiesc, nu am să duc viaţa pe care a dus-o taică-meu. Nu vreau să crăp în mină."

„Ai să faci o mulţime de lucruri, Red."

„Desigur. (Aspiră aerul dulceag al nopţii şi inhalează mirosul pămîntului. Certitudinea forţei, dispreţul faţă de colinele

înconjurătoare.) Ştii, am să-ţi spun ceva: nu cred în Dumnezeu."

„Nu eşti serios, Red!"

(Sub pătură, trupul strivit, aproape aplatizat al tatălui său.) „Da, aşa e, nu cred în Dumnezeu."

„Uneori nici eu nu cred", spune Agnes.

„Da, ţie pot să-ţi vorbesc, tu mă înţelegi!"

„Dar vrei să pleci."

„Adevărat. (E şi cealaltă certitudine. Trupul lui Agnes e tînăr şi puternic şi el îi cunoaşte parfumul sînilor, asemenea cărnii pudrate a pruncilor, dar aici, toate femeile se prefac în uscături.) Uite, băiatul ăla, Joe Mackey, care i-a trîntit un plod lui Alice şi pe urmă a lăsat-o; pe propria mea soră, dar îţi spun că nu-i condamn. Trebuie să înţelegi asta, Agnes."

„Eşti crud."

„Da, aşa e. E o laudă pentru cei care au optsprezece ani."

„Desigur, trebuie să te gîndeşti că puţurile se pot închide."

„O săptămînă, merge; ai vînătoarea de iepuri şi jocurile cu mingea, dar în curînd nu mai simţi nici o plăcere. Îţi petreci cea mai mare parte din timp acasă, unde, în afară de bucătărie, toate odăile sînt dormitoare. Fraţii săi mai mici fac necontenit zgomot şi Alice e morocănoasă cînd îşi hrăneşte bastardul. Era mai uşor cînd se ducea la lucru, dar acum stă într-una cu ei."

„Plec din oraş", spune el în cele din urmă.

„Ce? Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu! spune maică-sa. Eşti la fel ca taică-tău." (O femeie scundă şi bondoacă, care nu şi-a pierdut niciodată accentul suedez.)

„M-am săturat, n-o să-mi prăpădesc viaţa pe aici. Eric e destul de mare ea să lucreze în mină, dacă o s-o mai deschidă."

„N-ai să pleci."

„Nu poţi să mă împiedici! zbiară el. Cu ce te alegi după atîta trudă? Cu un pic de haleală?"

„Eric, în curînd ai să lucrezi în mină. O să te însori cu o swenska drăguţă."

El trînteşte ceaşca în farfurioară. „Pe dracu! Crezi că o să mă legi prin căsătorie? (Agnes. Ideea nu este cu totul neplăcută, dar o respinse cu furie.) Plec, n-am de gînd să-mi irosesc viaţa înapoia unei foreze, aşteptînd să-mi cadă galeria în cap."

Soră-să vine în bucătărie. „Mucosule, n-ai decît optsprezece ani, unde vrei să pleci?"

„Nu te amesteca! “ urlă el.

„De ce să nu mă amestec, mă priveşte mai mult decît pe mama! Voi, bărbaţii, nu sînteţi buni decît să ne băgaţi în bocluc, şi pe urmă habar n-aveţi. Ei bine, n-ai să faci una ca asta!” strigă ea.

„Nu? De ce? N-ai grijă, ai să găseşti oricînd un fraier să-ţi dea de mîncare.”

„Poate că şi eu aş vrea să plec, poate că mi s-a făcut şi mie lehamite să mă învîrtesc în loc şi să nu găsesc un bărbat care să mă ia de nevastă.”

„Te priveşte. N-ai să mă opreşti tu, paştele mă-si de treabă.”

„Eşti la fel cu ticălosul care m-a lăsat cu buza umflată, un bărbat care nu e în stare să-şi plătească oalele sparte, nu face nici două parale.”

(Tremură.) „Dacă aş fi Joe Mackey, te-aş lăsa şi eu baltă. E lucrul cel mai isteţ pe care l-a făcut în viaţa lui.”

„Îi ţii partea, împotriva surorii tale?”

„Fir-ar să fie, e destul că şi-a făcut mendrele cu tine.” (Ea îl păl- muieşte. Lacrimi de mînie şi de vinovăţie îl podidesc. Şi le înăbuşe şi îşi priveşte sora.)

Maică-sa suspină. „Atunci, du-te. E rău cînd fraţii se bat ca animalele. Pleacă.”

„Şi mina?” (Şovăie.)

„Eric. Oftează din nou. Într-o zi ai să-ţi dai seama cît de urît te-ai purtat. Oh, Dpamne!”

„Trebuie să plec. Aici sînt ca într-o cursă de şoareci.” (Replica asta nu-l uşurează.)

În 1931 toate călătoriile lungi se încheie în jungla vagabonzilor.

Numai itinerariul variază:

Trenuri de marfă îl duc din Montana în Iowa, trecînd prin Nebraska.

La unele ferme primeşte un blid cu mîncare în schimbul unei zile de muncă.

Strîngerea recoltei şi lucru la hambare.

Grămezi de bălegar.

Nopţi prin parcuri, arestare pentru vagabondaj.

Cînd i se dă drumul din casa de corecţie, îşi cheltuieşte unicul dolar pentru o masă bună şi un pachet de ţigări şi în aceeaşi

noapte se îmbarcă într-un tren de marfă. Luna poleieşte cu argint lanurile de porumb şi el se ghemuieşte pe platforma unui vagon descoperit şi admiră cerul. O oră mai tîrziu, alt vagabond se urcă în vagonul lui. Are o sticlă de whisky; o golesc împreună şi isprăvesc ţigările lui Red.

Stau culcaţi pe spate pe podeaua vagonului; deasupra lor, cerul tremură în ritmul smucirilor şi zdruncinăturilor trenului. Le e destul de bine.

„Isuse, e sîmbătă seara!” spune celălalt vagabond.

„M’da.”

În fiecare sîmbătă seara, în oraşul său minier are loc un bal în subsolul bisericii. Feţe de masă cu pătrăţele acoperă mesele rotunde; fiecare familie are masa sa, minerii cu fiii cei mari, cu nevestele şi cu fetele şi cu bunicii şi cu plozii. Sînt şi prunci care dormitează, morfolind băloşi sfîrcul sînului mamei lor.

Provincial.

Peste tot pute. Minerii îşi aduc sticlele şi se aştern pe beţie, o beţie posomorîtă — oameni sleiţi după o săptămînă de muncă. Spre miezul nopţii se iau la harţă cu nevestele. În cele mai îndepărtate amintiri ale sale, îl vede pe taică-său înjurînd-o pe maică-sa, în vreme ce orchestra Companiei — vioară, chitară şi pian — scîrţîie un cadril sau o polcă.

Să te îmbeţi într-o sîmbătă seară, pe podeaua unui vagon de marfă, este cît se poate de hazliu pentru un tinerel dintr-un oraş minier. Orizontul se întinde pe un milion de mile, deasupra lanurilor de porumb argintii.

În jungla vagabonzilor, printre bălţi, lîngă şinele de cale ferată de la marginea oraşelor, cîteva cabane risipite în mijlocul bălăriilor. Acoperişurile sînt din tablă ondulată, mîncată de rugină, şi dedesubt iarba creşte printre scîndurile duşumelei. Cei mai mulţi oameni dorm afară, de-a dreptul pe pămînt şi îşi fac toaleta în pîrîiaşele domoale şi leneşe care alcătuiesc băltoace în jurul rambleurilor. Timpul se scurge o dată cu mersul soarelui; muştele de un verde auriu se conturează pe fondul cenuşiu şi portocaliu al depozitelor de gunoaie. În tabără sînt cîteva femei şi noaptea Red şi alţii ca el le ţin tovărăşie. Ziua, hoinăresc prin oraş, scormonesc prin lăzile de gunoi, încearcă să-şi facă rost de un blid cu mîncare. Dar în cea mai mare parte din timp stau la umbră, se uită cum trec trenurile şi pălăvrăgesc.

„Ştiu de la Joe că or să ne dea în curînd afară.”

„Nemernicii.”

„O să fie revoluţie, băieţi, ascultaţi-mă pe mine, trebuie să facem un marş asupra Washingtonului.”

„Hoover o să vă pună pe fugă. Te înşeli pe tine însuţi, nu crezi, Mac?”

„Parcă mă şi văd mărşăluind. «Mi-e dragă Parada, bătaia Tobei».”

„Să ştiţi, băieţi, am văzut cu ochii mei de cînd au început toate astea — numai ticăloşii ăştia de ovrei, numai nemernicii ăştia de ovrei internaţionali.”

„Nu ştii ce vorbeşti, Mac. Ceea ce ne trebuie, este o acţiune revoluţionară, sîntem nişte exploataţi, Trebuie să te aştepţi la dictatura proletariatului.”

„Ce eşti tu, mă, comunist? Ascultă, eu aveam rostul meu, eram cineva în ţinutul meu, aveam biştari în bancă, mergeam pe propriile mele picioare, dar a fost o conspiraţie.”

„Numai bogătaşilor şi grangurilor le e frică de noi. «Am să fiu Fericit cînd am să vă văd pe toţi în pămînt, Voi ticăloşilor, Voi». Crezi că nu spun nimic nici cîntecele astea? E strofa pe care şi-o amintesc toţi.”

Red şade printre ei şi moţăie („Sînt nişte căcăcioşi. Număr gura de ei. Cel mai înţelept e să stai şi să-ţi ţii clanţa.”)

„Crezi că sînt comunist; află că studiez natura omenească, sînt un om care s-a educat singur. Aspiraţii americane, iată ce sînt cîntecele

astea, opium pentru mase, învîrteli cu care să ne ducă de nas. Eh... nouă ne place mişcarea, ei vor să ne lege de casă, ca să ne exploateze."

„Aaaah."

„Or să ne dea afară, băieţi."

„Oricum, eu plec, spune Red. Mă mănîncă tălpile."

Se pare că, într-un fel său altul, nu te scufunzi niciodată cu desă- vîrşire; întotdeauna apare cîte o pomană providenţială, sau nişte pantofi pe care îi poţi cumpăra cînd cei din picioare s-au făcut ferfeniţă. Într-un fel sau în altul, dai întotdeauna de o slujbuliţă oarecare, de o farfurie de ciorbă ca să te încălzeşti, de un oraş nou, primitor, şi o dată sau de două ori pe lună încerci plăcuta senzaţie de a te căţăra într-un tren de marfă, în zori, cînd pămîntul se înalţă din noapte şi cînd nu ţi-e prea foame.

Cînd azvîrli un pumn de paie într-un rîu, se întîmplă ca unele fire să plutească la suprafaţa apei chiar dacă sînt prinse într-un vîrtej. Se găseşte întotdeauna ceva care să te ţină la suprafaţă. Continui să mergi, şi vara se sfîrşeşte, nopţile devin mai răcoroase (cincizeci de cenţi în buzunar şi iarna care bate la uşă), dar găseşti oricînd nişte şine de cale ferată care duc spre sud şi o închisoare unde te lasă să-ţi petreci noaptea.

Şi dacă scapi şi de asta, izbuteşti să obţii un ajutor, sau să găseşti de lucru pe ici pe colo. Spălător de vase, ajutor de bucătar, ţiglar, zilier pe la ferme, zugrav, instalator, pînă şi amploiat la o staţie de benzină.

În '35 lucrează într-un restaurant aproape un an — cel mai bun spălător de vase pe care l-au avut vreodată. Zorul, în această parte a bucătăriei, durează de la ora douăsprezece pînă la trei. Farfuriile sosesc sunînd pe măsuţe cu rotile, un om înlătură cu mîna resturile şi grăsimile, îşi plimbă degetul pe buza paharelor spre a şterge roşul de buze, le lasă să cadă în maşina de spălat, cu aburii ei care vibrează, cîntă, iar după ce ies prin celălalt capăt al maşinii, un om pescuieşte tăvile cu nişte cleşti, răsuceşte farfuriile cu vîrful degetelor şi le face morman. Să nu le apuci cu mîinile goale, băiete.

După lucru, Red se înapoiază în camera sa mobilată (doi dolari şi jumătate pe săptămînă, scurgerea vremii a îngroşat cu murdărie covorul de pe scară şi piciorul se înfundă ca într-o

iarbă moale şi prăfuită), apoi se lungeşte în pat. Dacă nu e prea frînt de oboseală, se scoală după un timp şi se duce la barul din colţ. (Asfaltul cenuşiu şi crăpat, lăzile de gunoi pline vîrf în pasajele comune, literele luminoase ale reclamei de neon, două din ele lipsesc.)

„Trebuie să fii filozof. Ştii, Red, a fost o vreme cînd credeam că am făcut o mare prostie însurîndu-mă. Îmi făceam rîie pe inimă şi mă întrebam pentru ce trudesc din greu, dar, eh, toate trec. Uită-te la tinereii ăia doi care se giugiulesc pe banchetă. Aşa cum îi vezi, nu pot să respire unul fără celălalt, aşa era şi cu iubita mea. Nu-mi mai fac rîie pe inimă, căci cunosc cîntecul. Ăştia doi or să termine ca tine, ca mine, ca toată lumea."

(Berea s-a trezit, are gust de pişoarcă.) „Eu, spune Red, nu prea îmi pierd vremea eu femeile. Toate nu urmăresc decît să te îmbrobodească, am văzut multe cazuri d-astea."

„Ei, dracul nu e chiar atît de negru pe cît pare, căsnicia şi femeile au şi lucruri bune, dar nu e ce-ţi închipui la început. Ştii, un om însurat are o sumedenie de griji, ţi-o spun eu, uneori aş vrea să fi hoinărit şi eu ca tine."

„Da, am să mă duc la tîrfe."

„Haide, Pearl, să mergem."

O urmează pe scara acoperită cu un covor spongios, uitîndu-se la legănarea automată a şoldurilor ei.

„Nu te-am mai văzut de mult, Red."

„Numai de două săptămîni."

„Da, ultima oară ai mers cu Roberta. Ea îl alintă, Dragul meu."

În alcov, cuvertura aruncată la picioarele patului e mînjită de încălţămintea clienţilor. Pearl fredonează un cîntec. (Colega Betty are, buze roşii, are pentru Harward.) Îşi strecoară dolarul sub pernă, „Încetişor, Red, Puicuţa a avut o zi lungă şi grea."

Fiorii paroxismului, de-a lungul spinării, îl lasă nesatisfăcut; nu se simte în apele lui.

„Ce-ar fi să ne mai iubim o dată, pe veresie?"

„Oh, nu, dragă, ştii bine ce ne-ar face Eddie dacă ar descoperi că dăm marfa pe gratis."

Se îmbracă la iuţeală, simţind braţul fetei pe umărul său. „Regret, Red, vino altă dată şi facem ce vrei, aşa, între noi. De acord?"

În clipa aceea gura ei e molatecă şi sînii îi par umflaţi. Red îi atinge sfîrcul: cu falsă pasiune, sfîrcul se întăreşte sub degetul său. „Eşti o fată de treabă, Pearl”.

„Una din cele mai bune.”

Becul gol îl izbeşte cu cruzime în ochi. Îi respiră mirosul pudrei, sudoarea dulceagă a subsuorilor.

„Cum ai început meseria, Pearl?”

„Am să-ţi spun într-o zi, la un pahar de bere.”

Afară, aerul este rece ca un măr acru. Red resimte o melancolie adîncă, plăcută, statornică, şi o dată înapoiat în odaia sa, nu poate dormi.

„Am de prea multă vreme slujba asta”. (Coline brune şi goale, mai profunde în lumina asfinţitului. Noaptea se retrage spre apus.) UNDE ESTE FRUMUSEŢEA PIERDUTĂ O DATĂ CU TINEREŢEA?

Se ridică şi se uită pe fereastră. „Isuse, mă simt îmbătrînit! La douăzeci şi trei de ani sînt bătrîn.” Mai tîrziu adoarme.

Dimineaţa, sudoarea usturătoare îi învolburează ochii şi aburii ţîşnesc din maşina de spălat vesela. Înainte de a băga înăuntru paharele, le şterge de pe margini roşul de buze.

„Cred că am s-o pornesc din nou la drum. Nu e bine să mucezeşti într-un loc.” Dar de data asta a început să-şi piardă speranţa.

Băncile din parc sînt într-adevăr prea scurte ca să doarmă în largul său. Dacă picioarele îi spînzură, marginea băncii îi taie încheietura dinapoi a genunchilor, dacă şi le îndoaie, se trezeşte cu o crampă în coapse. Un om, numai piele şi os, nu poate să doarmă pe o parte. Scîndura îi zdreleşte osul bazinului şi i se înţepenesc umerii. Trebuie să se lungească pe spate, cu genunchii în sus, cu mîinile sub ceafă. Cînd se ridică, degetele îi rămîn amorţite cîteva minute.

O lovitură, care i se repercutează în tot craniul, îl trezeşte din somn. Se ridică, zvîcnind, în capul oaselor; zăreşte un agent de poliţie învîrtindu-şi ameninţător bastonul ca să-l izbească iar, de data asta peste tălpile pantofilor.

„Bine, bine, o iau din loc, nu vă supăraţi.”

„Ar trebui să ştii că e interzis.”

La patru de dimineaţă, în lumina tulbure, a zorilor, camioanele lăptarilor înaintează încet pe străzile tăcute. Urmăreşte cu privirea un cal care rumegă în traista lui cu ovăz, apoi se îndreaptă spre calea ferată. În aşteptarea dimineţii, intră într-un birt din faţa gării, înfulecă o gogoaşă şi dă peste cap o cană de cafea. Priveşte îndelung podelele murdare, tejgheaua de marmură albă, acoperită cu inele de cafea şi cu rondele de celuloid care acoperă prăjiturile. La un moment dat adoarme, cu fruntea sprijinită pe tejghea.

„Ei, e cam prea mult de cînd trag la jug. Nu e bine să mucezeşti într-un loc, dar nici să baţi într-una drumurile. Ajunge să te-apuci să cauţi ceva, ca să pierzi tot ce ai căutat.”

S-ar spune, la început, că e perioada lui de prosperitate relativă, apoi că o ia în jos ca o coadă de cometă, dar pînă la urmă nu e nici una, nici alta. Red găseşte lucru de noapte ca şofer de camioane pe ruta Boston-New York, şi păstrează slujba doi ani. Şoseaua sapă o brazdă în creierul său. De la Boston la Providence, de acolo la Groton şi la New London, apoi la New Haven, la Stamford şi în sfîrşit la pieţele de mărfuri din Bronx; în noaptea următoare face drumul întors. Are o cameră pe strada 48 Vest, lîngă Tenth Avenue, şi dacă ar vrea, ar putea să-şi pună bani deoparte.

Dar urăşte camionul. Este ca o mină de cărbuni în aer liber, îi cutremură spinarea în mii şi milioane de zguduituri, rinichii se resimt şi dimineaţa stomacul îi e prea întors pe dos ca să mai poată înghiţi ceva. Poate că a schimbat prea multe bănci prin parcuri, poate că a plouat prea des prin locurile unde şi-a petrecut nopţile sub cerul liber, dar camionul i-a devenit de nesuferit. Pe ultimele sute de mile conduce cu dinţii strînşi. Frecventează barurile de pe Ninth şi Tenth Avenue, bea zdravăn, şi uneori îşi iroseşte timpul liber în cinematografele de pe strada 42, unde se proiectează filme vechi.

Într-o noapte, într-un bar, cumpără cu zece dolari livretul de marinar al unui beţiv gata să cadă sub masă şi îşi părăseşte slujba. Dar o săptămînă de aşteptare la ghişeele de plasare de pe South Street îi seacă răbdarea şi se pune pe chiolhanuri. În cîteva zile îşi cheltuieşte toate economiile şi vinde livretul de marinar pe cinci dolari, iar cu banii încasaţi petrece o după-amiază înghiţind whisky după whisky.

Peste noapte se trezeşte într-o alee dosnică, avînd o crustă de sînge pe obraz. Cînd se strîmbă, simte crusta crăpînd şi deschizîndu-se. Un agent de poliţie îl adună de pe străzi şi îl trimite la Bellevue, un spital pentru alcoolicii unde e reţinut două zile. După ce iese, trăieşte din cerşit vreo două săptămîni.

Dar toate se sfîrşesc cu bine. Găseşte în cele din urmă de lucru ca spălător de vase într-un restaurant de lux, pe strada 60 Est, se împrieteneşte cu o chelneriţă şi se mută împreună cu ea în două camere mobilate, în strada 27 Vest. Femeia are un băiat de opt ani, care îl iubeşte pe Red; şi tustrei se înţeleg bine cîţiva ani.

Red îşi schimbă slujba, devine funcţionar într-un azil de noapte de pe Bowery. E mai puţin obositor decît să spele farfurii şi e plătit cu cinci dolari mai mult, adică douăzeci şi trei pe săptămînă. Ultimii doi ani dinaintea războiului stă agăţat de slujba asta, îndurînd zăpuşeala lichidă, puturoasă, a verilor pe Bowery, iernile îngheţate şi umede, cînd pereţii asudă şi se acoperă cu pete cenuşii. Iar în nopţile lungi nu se gîndeşte la nimic; ascultă, posomorît hurducăiala periodică a vagoanelor metroului aerian de pe Threeth Avenue, aşteptînd dimineaţa, cînd va putea să se întoarcă acasă, lîngă Loïs.

De mai multe ori pe noapte face rondul în sala principală, unde patruzeci-cincizeci de oameni dorm agitat, pe paturi de fier, ascultă tusea lor care nu mai încetează, adulmecă amestecul aprig şi respingător de formol, de sudoare şi de alcool trezit. Dezinfectantul îmbîcseşte şi culoarele şi lavabourile şi latrinele, în care se află mai întotdeauna cîte un beţivan ce se ţine visător de faianţa pisoarului şi se screme să verse. Red închide uşa şi se duce în sala de odihnă, unde cîţiva bătrîni joacă cărţi în jurul unei mese rotunde, pusă pe o duşumea înnegrită de jeg şi de mucuri. Ascultă molfăiala frazelor lor neisprăvite.

„Maggie Kennedy era o femeie arătoasă. Odată mi-a spus, eh, ce mi-a spus oare?”

,,I-am spus lui Tommy Muldoon să nu mă bage la pîrnaie şi cînd am terminat, m-a lăsat să plec, zău aşa. Le e frică de mine de cînd i-am zdrobit falca lui Ricchio, ştiţi, era secretar la comisariatul de poliţie, e cam mult de atunci, da, staţi puţin să-mi amintesc data, cu un singur pumn i-am zdrobit falca, într-o noapte de revelion, acum opt ani, era în 1924, nu, staţi o clipă, în 1933.”

Îi repede. „Hei, beţivanilor, mai încet, ce dracu, avem vizitatori cu plată în încăperea de alături. Altfel vă dau pe uşă afară.”

Rămîn un moment tăcuţi, apoi unul din ei mormăie cu glas scăzut. „Nu eşti chiar atît de şmecher, tinere, şi dacă nu-ţi ţii flanca, mă sileşti să te pocnesc.”

„Să ieşim în stradă şi să lămurim lucrurile.”

Unul din bătrîni se ridică, se duce la Red şi şopteşte: „Ai face mai bine să-l laşi în pace, fiindcă o să te zvîrle în jos pe scări, celălalt paznic de noapte a păţit-o rău — i-a spart ţeasta.”

Red rîde. „Bine, bine. Îmi pare rău că te-am supărat, tătucule. Data viitoare am să-mi văd de treabă.”

„Mai bine, băiete, fiindcă aşa, noi doi n-o să avem încurcături.”

Se aude un jukebox care scîrţîie într-un bar, de cealaltă parte a străzii.

Red se întoarce la masa lui şi dă drumul , la radio, în surdină. ***(Frunza ruginită cade veştejită.)*** Un om se trezeşte brusc din somn ţipînd, Red merge în sală şi îl potoleşte, îl bate uşor pe umăr şi îl duce înapoi în culcuşul său.

Dimineaţa, vagabonzii se îmbracă la iuţeală şi la şapte sala mare e pustie. Se zoresc de-a lungul străzilor, înfruntînd frigul dimineţii, cu şepcile înfundate peste urechi, cu gîtul înfofolit în gulerul răpănos al vestonului. Ca şi cum le-ar fi ruşine, nu se uită unul la altul şi, asemeni unor automate, cei mai mulţi se aşează la coadă, pe Canal Street, în uşa unei cantine pentru săraci, unde li se va da o cană de cafea; Red se plimbă pe străzi înainte de a lua autobuzul spre strada 27 Vest. Noaptea lungă e întotdeauna deprimantă.

Îşi priveşte picioarele care înaintează. „Tui mama mă-si de treabă!”

Dar acolo, în apartamentul lor mobilat, Loïs îi pregăteşte micul- dejun, şi Jackie, băieţelul, aleargă în întîmpinarea lui şi îi arată un nou manual de şcoală. Red se simte obosit şi fericit.

„Da, e frumos, băieţaş”, spune el bătîndu-l pe umăr.

După ce Jackie pleacă la şcoală, Loïs se aşează şi ia micul dejun o dată cu Red. De cînd lucrează la azilul de noapte, nu se văd decît dimineaţa. La ora unsprezece Loïs pleacă la restaurantul ei.

„Omleta e bine prăjită, dragă?” întreabă ea.

„Da, e grozavă.”

Afară, în dimineaţa răcoroasă, camioanele vîjîie pe Tenth Avenue. Zarva asta are o savoare matinală. „Doamne, e tare bună!” spune el cu glas tare.

„Îţi place, Red?”

„Da.”

Loïs gustă din paharul ei. „Ascultă, Red, am vorbit ieri cu un avocat pentru divorţul meu cu Mike.”

„Da”

„Pot să-l obţin pentru vreo sută de dolari, sau poate ceva mai mult, dar e bine ce fac? Vreau să spun la ce bun, dacă nu-mi serveşte la nimic, sau poate mai bine nu?”

„Nu ştiu, puicuţo”, îi spune el.

„Red, nu-ţi cer să te însori, ştii doar că nu te plictisesc cu asta, dar trebuie să mă gîndesc la viitor.”

Nu-i rămîne decît să hotărască. I se dă de ales. Dar nu se lasă, aşa, de la început: „Nu ştiu, Loïs, ăsta e adevărul adevărat. Te iubesc mult, eşti o fată de treabă şi ai foarte multă dreptate, dar trebuie să mai mă gîndesc. Nu sînt făcut să stau pe loc, nu ştiu, e ceva de neînţeles, e ca şi cum cineva mi-ar spune că ţara e mare şi că trebuie umblată.”

„Să fii cinstit, Red. Să-mi spui dacă e da sau ba.”

Dar războiul izbucneşte mai înainte ca el să fi luat vreo hotărîre. În noaptea aceea toţi beţivanii din azil sînt foarte agitaţi.

„În războiul trecut eram sergent; mă duc să le cer să mă mobilizeze.”

„Sigur or să te facă maior.”

„Ascultă-mă ce-ţi spun, Red, au nevoie de mine. Or să aibă nevoie de noi toţi.”

Cineva face cinste cu o sticlă de whisky, şi în chip spontan, Red trimite pe unul din ei cu o hîrtie de zece dolari să mai cumpere whisky.

Loïs ar putea să folosească aceşti zece dolari, şi-apoi, îi cunoaşte el cîntecul. Dacă se însoară cu ea, n-o să mai fie mobilizat, dar încă nu este bătrîn şi nici nu se simte prea obosit. Cînd eşti pe front, ştii cel puţin că ai de umblat.

„THERE’S A LONG LONG TRAIL AWINDING”, cîntă unul din vagabonzi.

„O să facem mare curăţenie în ţara asta. Se aude că la Washington
negrii îşi fac de cap: am citit prin ziare că e acolo un negru care le spune albilor ce să facă.”

„Războiul o să pună rînduială în toate.”

„Eh, la dracu, intervine Red. Tot ăi mari or să tragă şi foloasele. Dar e plin de însufleţire. Adio, Loïs, fără verighete care să te încurce.”

Şi Jackie. O biată piedică. Dar dacă te opreşte din drum, te-ai dus pe copcă.

Bea un pahar.

„E băutura mea, muge Red. Ce vrei să spui — bea un pahar!” (Rîsete.)

Red îşi petrece ultima permisie, dinaintea îmbarcării, hoinărind prin împrejurimile oraşului San Francisco. Se caţără în vîrful lui Telegraph Hill şi îl înfioară vîntul de toamnă care suflă pe culme. Urmăreşte din ochi un vas-cisternă căre se îndreaptă spre Golden Gate; apoi îşi mută privirea dincolo de Oakland, spre depărtările răsăritului. (După Chicago, ţinutul este neted cam vreo mie de mile; cuprinde şi Illinois şi Iowa şi jumătate din Nebraska. În tren, dacă deschizi o revistă, o citeşti o după-amiază întreagă, şi cînd te uiţi pe fereastra trenului, ai aceeaşi privelişte ca la plecare. Apoi cîmpia începe să unduiască uşor, şi după vreo sută de mile apar dealurile; încă vreo mie de mile, şi te trezeşti călătorind prin munţi. În drum, laşi în urmă înălţimile abrupte care se îngrămădesc în Montana.) Poate ar trebui să le scriu cîteva rînduri. Sau lui Loïs.

Eh, nu trebuie să te uiţi în urmă.

Doi aspiranţi şi două fete în haine de blană rîd şi se sărută în celălalt capăt al terasei pavate de pe Telegraph Hill. „Ar trebui să cobor.”

Se plimbă prin Chinatown şi nimereşte în cele din urmă într-o sală cu spectacol „burlesc”. E într-o marţi după-amiază şi sala pare pustie. Fetele dansează fără chef, artiştii îşi bîlbîie textul. După ultima despuială se face lumină şi negustorii ambulanţi încep să circule, vînzînd ciocolată „Nestle” şi ilustrate. Red rămîne pe locul său şi trage un somn. Ce porcărie de bacantă!

Nu-i arde de spectacol. În timpul filmului ce urmează se gîndeşte la vaporul care în curînd va trebui să ridice ancora. Continui să hoinăreşti şi nu ştii niciodată ce te aşteaptă la capătul drumului. Cînd eşti copil, nimeni nu e în stare să te înveţe ceva ca lumea, şi cînd nu mai eşti copil, ţi se pare că le-ai văzut pe toate. Trebuie să te mulţumeşti să-i dai înainte, fără să priveşti înapoi.

După terminarea filmului, spectacolul „burlesc” începe din nou. Red zăboveşte puţin, să asculte muzica, apoi pleacă.

Crîmpeie de jazz se tîrăsc sub soarele greoi al sfîrşitului după-amiezei.

MERGEM SA NE RAFUIM CU NEMERNICII DE JAPONEZI.

Pe dracu.

8

Locotenentul (sg) Dove îşi acoperi cu nisip picioarele goale.

— Oh! Doamne, e o cruzime! exclamă el.

— Ce este o cruzime? întrebă Hearn.

Dove îşi mişcă prin nisip degetele de la picioare.

— Că sîntem aici. Doamne, ce căldură! Acum un an mă aflam la Washington şi să nu credeţi că huzuream. Oh, afurisita asta de climă!

— Am fost şi eu la Washington acum un an şi jumătate, zise Conn cu glasul său de beţiv.

Urmă o tăcere. Hearn suspină şi se lungi încet pe plajă, lăsînd capul pe nisip, întinzînd mîinile şi expunîndu-şi pieptul la soare. Razele erau atît de fierbinţi, încît păreau palpabile. Hearn le simţea cum îi străbăteau pleoapele, formînd cercuri negre şi roşii, pline de mişcare. Jungla împrăştia din timp în timp un suflu umed, sulfuros, ce răbufnea asemenea unui curent fierbinte pe uşa unui cuptor.

Hearn se ridică iarăşi în capul oaselor, îşi încrucişă braţele pe genunchii păroşi şi îşi plimbă privirea pe plajă. Cîţiva ofiţeri înotau; alţii jucau bridge pe o pătură, la umbra unui cocotier înclinat asupra plajei. Dinspre o mică limbă de nisip, situată cam la vreo sută de metri de ei, se auzea zgomotul sec şi firav al unei carabine: maiorul Dalleson arunca în aer pietricele, în care trăgea apoi cu arma. Marea, de un albastru aproape transparent dimineaţa, căpătase acum o tentă intens violetă; pe întinsul apelor, fărîme de soare scăpărau ca nişte reflexe de lumină pe un caldarîm plouat. Cam la o milă, spre dreapta, o

ambarcaţie se îndrepta alene spre coastă, după ce ridicase o încărcătură de provizii de pe bordul unui cargou ancorat în larg.

Duminica pe plajă. Era oarecum de necrezut. Dacă ai fi adăugat cîteva umbrele în dungi, un contingent mijlociu de femei şi copii, locul acesta nu s-ar fi deosebit de plajele foarte exclusive, la care mergea uneori cu familia sa, vara, pentru băi de mare. Ar fi trebuit, cel mult, să înlocuiască ambarcaţiunea de aterizare cu o barcă cu pînze şi Dalleson, în loc să tragă asupra pietricelelor, ar fi trebuit să pescuiască cu undiţa. Dar asemănarea era reală.

Cu totul de necrezut. Poate că decenţa îi făcuse să aleagă capătul extrem al peninsulei, la douăzeci şi cinci de mile de bazele lor, unde, în aceeaşi duminică dimineaţă, trupele din prima linie patrulau în faţa liniei Toyaku. „Duceţi-vă, copii, Dumnezeu să vă binecuvînteze”, le spusese de fapt generalul. Desigur, oamenii care făceau de pază de-a lungul drumului şi trupele de corvoadă ale marinei, care aveau bivuacul pe plajă şi patrulau pe lîngă liziera junglei, foarte aproape de cei care se scăldau, îi vor urî văzîndu-i cum se zbenguiesc şi, după spusele lui Cummings, se vor teme şi mai mult de ei.

Hearn îşi spunea că n-ar fi trebuit să vină. Dar la bivuacul statului- major dimineaţa ar fi fost ucigătoare, mai ales că cea mai mare parte din ofiţeri lipseau. Generalul ar fi vrut să-i vorbească, aşa că era important să se ţină deoparte. De altfel trebuia să admită că aici era bine. De mult nu mai simţise căldura soarelui destinzîndu-i trupul, topindu-i şi resorbindu-i încordarea.

„Nelinişte a e starea naturală a omului secolului XX”, spusese generalul.

Omul secolului XX făcea şi băi de soare. Cu o impecabilă corectitudine. Strivi între degete o turtă de nisip şi o fărîmiţă.

— Oh, trebuie să vă istorisesc ceva, tocmai vorbea Dove. Ne-a invitat odată Fischler, la „Wardman Park Hotel”; locotenentul comandor Fischler e un vechi prieten al fratelui meu, încă de pe vremea cînd studiau la universitatea Cornell, un tip grozav, care cunoaşte o sumedenie de persoane foarte importante, numai astfel a putut să aibă camera sa la „Wardman Park”. În toiul petrecerii s-a apucat să toarne stropi de whisky în părul fiecăruia. „E bun pentru mătreaţă”, repeta el. Oh, a fost minunat. Pufni în rîs la amintirea acestei întîmplări.

— M’da? zise Conn. M’da?

Hearn se uită la Dove. Locotenentul Dove făcea parte din U.S. Naval Reserve. Absolvent al universităţii Cornell, membru al selectului club Deke — Delta Kappa Epsilon — era un desăvîrşit nătărău. Măsura şase picioare şi doi şi cîntărea cam o sută şaizeci de livre; părul său lins, de un blond cenuşiu, era tuns scurt; faţa-i era plăcută, dar lipsită de expresie. Semăna mai curînd cu un membru al clubului Harvard, crema cremelor, cooptat în echipa de canotaj a Universităţii.

Conn îşi pipăi bulbul roşiatic care îi servea drept nas.

— Adevărat, vorbi el cu glas răguşit, am petrecut bine la Washington. Generalul de brigadă Caldwell şi generalul-maior Simmons — îi cunoaşteţi? — sînt vechi prieteni de-ai mei. Mai era şi băiatul acela din marină, contraamiralul Tannache, m-am împrietenit şi cu el. Un om foarte bine şi un bun ofiţer.

Îşi privea pîntecele, ale cărui linii curbe se proiectau cu linlpezime sub şortul său, ca şi cum în abdomenul lui s-ar fi aflat o minge de fotbal.

— Am petrecut grozav. Caldwell e dracul gol cînd e vorba de femei. Am tras împreună cu el nişte chefuri, să te înroşeşti pînă în vîrful cozii.

— Da, şi noi am făcut de-astea, îl întrerupse Dove cu înflăcărare. Nu puteam s-o aduc pe Jane la Washington; cunoşteam atîtea fete că dacă aş fi întîlnit pe vreuna, cînd mă aflam cu Jane, ar fi ieşit lată rău. Jane e o fată nemaipomenită, o soţie minunată, dar e prea bisericoasă şi s-ar fi simţit jignită.

Locotenentul (sg) Dove. Detaşat la divizie în calitate de interpret, aproape în acelaşi timp cu Hearn, avusese grijă să-i anunţe pe fiecare, cu o uluitoare, cu o nemaiîntîlnită naivitate că rangul său echivala cu cel al unui căpitan din armata terestră, iar responsabilităţile sale le depăşeau pe cele ale unui maior sau ale unui locotenent-colonel. Explicaţiile avuseseră loc la Motome, în popota ofiţerilor, şi aceştia îi arătaseră simpatia corespunzătoare. Conn nu-i adresase nici un cuvînt timp de o săptămînă. Dar, după cum spune cîntecul, în ciuda piedicilor în calea adevăratei iubiri, Conn şi Dove sfîrşiră prin a fi încîntaţi unul de celălalt. Hearn îşi aminti ce-i spusese Dove, puţin timp după sosirea sa în Divizie: „Realmente, Hearn, dumneata poţi să mă înţelegi, pentru ca eşti, ca şi mine, un om cult; din păcate ofiţerii din armata terestră sînt cam grosolani. Marina este mai

circumspectă.” Se pare că Dove făcuse un sublim efort acceptîndu-l pe Conn.

Cu timpul, se acceptaseră cu toţii reciproc; bineînţeles, cu întreg cortegiul de bîrfeli pe care le implica această acceptare. Nişte Dekes pînă în măduva oaselor. Chiar şi Hearn făcuse pace cu Conn. Desigur, se urau reciproc, dar era mai comod să se prefacă a fi uitat acest lucru. La o săptămînă după cearta lor, îl întîlnise pe Conn într-un cort şi Conn, dregîndu-şi glasul, rostise cu convingere:

— S-ar crede că astăzi o să fie mai răcoare.

— Da, răspunse Hearn.

— Sînt încîntat că s-a mai răcorit, fiindcă azi am o mulţime de treburi, adăugase Conn; după aceea hotărîseră a se saluta cu cîte-o înclinare a capului.

Şi, în dimineaţa aceasta, pe cînd Hearn pălăvrăgea cu Dove, Conn venise spre ei.

— Da, domnule, repeta Conn, am petrecut pe cinste. Vorbeai despre şmecheria cu whiskyul şi cu mătreaţa, cum îl chema, Fischler? Are ceva comun cu comandorul Fişchler?

— Nu cred.

— Comandorul e un bun prieten de-al meu. Îmi amintesc că o dată Caldwell a adus o femeie şi să mă ia naiba dacă vă mint, i-a pompat damei whisky-ul printr-un anumit loc...

— Doamne, trebuie să-i fi provocat arsuri grozave! exclamă Dove.

— Aş! Era specialitatea ei. Lui, Caldwell aproape că i-a plesnit fierea de atîta rîs. Îi plăcea să petreacă lui Caldwell!

Dove era vădit scandalizat.

— Nu pot să spun că am văzut ceva ăseniănător. Doamne, nu e oare dezgustător să ne lăfăim aici la soare, în vreme ce preotul îşi ţine probabil slujba duminicală?

— Adevărat, n-ar trebui să vorbim astfel duminica, încuviinţă Conn, dar sîntem bărbaţi, ce dracu.

Îşi aprinse o ţigară şi aruncă chibritul în nisip. Carabina lui Dalleson se auzi din nou laolaltă cu un zgomot de voci ce venea dinspre apă; cîţiva ofiţeri se zbenguiau în valurile puţin adînci.

— Am studiat chestiunea, spune Conn. Un chef ca lumea n-are nevoie decît de două ingrediente, băutură pe săturate şi cîteva tîrfe binevoitoare. Gata de orice, consimţind orice şi pricepute în toate.

Hearn se uita pieziş de-a lungul plajei. Puteai, fără îndoială să reduci formula la patru soiuri de petreceri. Cele menţionate în jurnale, la rubrica mondenă, la care luau parte senatorii şi cei mai de seamă membri ai Camerei Reprezentanţilor, industriaşi, granguri din armată, demnitari străini; şi tatăl său luase odată parte la o astfel de petrecere — şi se simţise desigur foarte prost. De altfel, se simţeau prost cu toţii. Înflorirea culturii capitaliste şi industriale, cu formele sale sociale, cu puterea sa, cu conversaţiile sale sofisticate despre timpul probabil, nu mai incinta pe nimeni. Cum este şi firesc, toţi se urau între ei, fiindcă cei care veneau pentru afaceri, găseau că atmosfera nu era prielnică pentru aşa ceva, iar cei care participau din snobism, dispreţuiau pe deţinătorii puterii, care erau lipsiţi de talentul de a întreţine o conversaţie.

Veneau la rînd petrecerile din marile hoteluri, cu ofiţeri superiori şi granguri mai mici din armată, Legiunea Americană — Anexă Washington, patroni din mica industrie cu uzine frumuşele din Indiana şi dame de lux. O plictiseală dezarmantă domnea la aceste reuniuni, pînă ce se îmbătau cu toţii, şi atunci se distrau nebuneşte şi se înapo- iau acasă, la birourile lor din Washington şi Indiana, încărcaţi cu poveşti noi de alcov şi cu şalele odihnite. Uneori, dacă puneai mîna pe vreun deputat nu prea semeţ şi reuşeai să-l dai pe brazdă, îţi rezolvai afacerile, încheind tratativele cu îmbrăţişări stîngace şi emoţionate, care-ţi dădeau certitudinea că ai întîlnit pe cel mai cumsecade om din lume. După aceea, o damă de lux îţi striga în ureche: „Lasă, pui-

şorule, să ne mai gîndim şi la noi.” Deşi tatăl său nu-i pomenise nimic despre astfel de reuniuni, era de la sine înţeles că le frecventase.

Mai erau şi petrecerile organizate de propriii săi prieteni, beţii lungi şi liniştite, sub semnul unei plictiseli esenţiale. Toţi intelectualii americani, proveniţi de pe băncile colegiilor, cei care nu erau prea nevrozaţi, cu glasurile lor limpezi şi logice, cu bunele lor maniere, cu amabilitatea lor, cu tactul şi cu mohorîta, lucida şi sărmana lor inteligenţă. Acum, aveau cu toţii posturi în serviciile guvernamentale, purtau epoleţi, ori îndeplineau funcţii secrete şi vorbeau de cutare băiat de familie, dispărut în cursul unei misiuni de spionaj, analizau situaţia politică, uneori plini de nădejde, alteori cu tristeţe, adoptînd o atitudine detaşată, apatică şi intrinsec superioară. Aveau spirit, îşi colportau ştiri confidenţiale sigure, deşi erau întotdeauna de a doua mînă, fiecare cu disperarea sa uscată şi zbîrcită, cu sufletul său raţional ameninţat de secătuire, cu contemplarea dezamăgită a poftelor şi a desfrîului pe veci neînţelese de trupurile lor. Îngerii lui William Blake, cenuşii şi limpezi, planînd deasupra balegilor de cal.

Şi petrecerile lui Dove — aceleaşi, fireşte, la San Francisco şi la Chicago şi la Los Angeles şi la New York. Legiunea Americană — Anexa Washington, Ramura Cadetă. Dar cu ceva în plus. Acordaţi-le încrederea. Cu iluminarea lor adecvată, cu paharele adecvate, petrecerile acestea erau uneori triste şi magice, festonate de ecourile tuturor trenurilor care îi aduseseră acolo, de anticiparea întoarcerii în gările, mari şi găunoase, care aveau să-i trimită mai departe. Şi întotdeauna toţi erau tineri, piloţi de război şi aspiranţi, şi fete frumoase în haine de blană şi întotdeauna una sau două dactilografe de minister, gata oricînd să facă dragoste, fiindcă din cine ştie ce pricină tainică poţi să te bizui pe femeile din clasele inferioare, care sînt permanent dispuse să se împerecheze cu tine ca iepurii de casă. Cu toţii ştiau că aveau să moară în curînd, şi pentru asta păstrau o atitudine britanică, sentimentală şi discretă, cu desăvîrşire neroadă. O ştiau din cărţile pe care nu le citiseră niciodată, din filmele pe care n-ar fi trebuit să le vadă; o cunoaştere hrănită cu lacrimile mamelor lor şi cu certitudinea îngrozitoare, de necrezut, că destui dintre ei aveau să moară în mod efectiv peste mări. Dar obîrşiile acestei

cunoaşteri erau falsificate; în realitate nu izbuteau niciodată să asocieze romanul morţii lor apropiate, cu banala operaţie de a pilota un avion, de a ateriza şi de a vegeta în taberele goale şi stătute din preajma aerodromurilor armatei. Descoperiseră totuşi că acesta era un talisman, că aveau să moară în curînd, şi ei îi preamăreau atît de mult magia, încît sfîrşeai prin a-i crede, oricît de puţin i-ai fi frecventat. Şi ei făceau fel de fel de lucruri magice, cum ar fi să-şi toarne whisky în păr, unii altora, să dea foc saltelelor, sau să şterpelească pălăria vre-unui comerciant respectabil. Dintre toate petrecerile, acestea erau poate cele mai grozave, dar Hearn se simţea prea vîrstnic pentru ele.

— ...să mă ia dracu dacă n-am descoperit că avea păr pînă şi deasupra buricului, zise Conn, sfîrşind istorisirea.

Dove rîse.

— Dacă Jane ar şti tot ce-am făcut!

Conversaţia lor începuse să-l revolte. „Devin făţarnic”, îşi zise el. Era dezgustat, fără să fi avut într-adevăr de ce. Îşi întinse alene membrele şi se lăsă cu încetineală pe nisip, simţind cum i se întind muşchii abdomenului. O clipă, fu ispitit să-i înşface şi pe Conn şi pe Dove şi să-i ciocnească pe amîndoi cap în cap. Foarte bine, era voinic, întîlnea tot mai des ispite de soiul acesta în ultima vreme: la popota ofiţerilor, îi trecuse prin minte să-l lovească pe general, şi acum se întîmpla la fel. Inconvenientul de a fi înalt şi zdravăn. Înălţă capul, măsură masa trupului său, ciupi ruloul de grăsime care îi încingea pîntecele. Sub părul ce-i acoperea torsul, carnea era albă. Încă cinci, cel mult zece ani, şi va trebui să plătească ori de cîte ori va avea nevoie de femei. Cînd trupul unui om masiv începe să-şi piardă forma, ruina definitivă vine fără întîrziere.

Ridică din umeri. Ei bine, va semăna cu Conn, ce naiba. O să cumpere destule femei şi o să vorbească despre asta, ceea ce e mult mai lesne decît să te descotoroseşti de cele care spun că au găsit la tine ceva ce nu posezi, sau ce nu ţii să le dai.

De ce nu şe opreau? Hearn se rostogoli pe burtă şi simţi cum soarele îi încălzeşte corpul, pînă în măduva oaselor. Începea să dorească prezenţa unei femei, şi dacă nu se hotăra să facă o plimbare de vreo două sute de mile pînă la insula cea mai apropiată, unde se zicea că s-ar afla femei băştinaşe, trebuia să-şi pună pofta în cui.

— Ei, se adresă el fără veste lui Conn şi lui Dove, dacă nu sînteţi în stare să aduceţi aici un bordel, n-ar fi mai bine să nu mai vorbim despre femei, pentru moment?

— Începe să te furnice? întrebă Conn, zîmbind.

— E o cruzime, zise Hearn, imitîndu-l pe Dove. Îşi aprinse o ţigară, apoi îşi scuturǎ pachetul spre a-l goli de nisip.

Dove îl privi o clipă şi trecu la alt subiect.

— Ia spune, Hearn, tatăl dumitale nu se numeşte William?

— Ba da.

— Aveam un William, Hearn, un Deke, cam cu douăzeci şi cinci de ani în urmă. S-ar putea să fie chiar el?

Hearn clătină din cap.

— La naiba, nu, tatăl meu nu ştie nici măcar să scrie sau să citească. Nu ştie decît să semneze cecuri.

Rîseră.

— Staţi puţin, zise Conn. Bill Hearn, Bill Hearn, ce Dumnezeu, îl Cunosc, are nişte uzine în Middlewest, în Indiana, Illinois, Minnesota?

— Întocmai.

— Sigur, zise Conn. Bill Hearn. Dacă stau să mă gîndesc îi semeni. L-am întîlnit cînd am ieşit din armată, în ’37, spre a pregăti terenul la Bursă pentru vreo două întreprinderi. Ne înţelegeam bine.

Era posibil. Îl vedea pe taică-său, dîndu-şi pe spate, cu o mişcare a capului, părul negru şi des, iar cu mîna lui cărnoasă şi jilavă trăgînd o palmă peste spinarea lui Conn. „Ei, dar cum vine asta! putea să-l audă tunînd. Ori puneţi cărţile pe masă şi discutăm despre afaceri, ori veţi fi nevoit să admiteţi fără înconjur că sînteţi lipsit de seriozitate”. Apoi clipea şmecher, fermecîndu-şi interlocutorul. „Atunci, putem cădea la învoială, ăsta e doar şi scopul nostru, ce dracu”. Totuşi, Conn nu se potrivea, nu cadra în acest decor.

— I-am văzut fotografia în ziare acum o lună, spunea Conn. Primesc regulat vreo zece ziare. Am observat că s-a cam îngrăşat.

— Presupun că îşi păstrează linia, zise Hearn.

De vreo trei ani încoace tatăl era cam suferind şi greutatea sa scăzuse aproape la normal pentru un om de înălţimea lui. Conn nu-l cunoştea pe taică-său. Sigur că nu. În ’37 Conn nu era nici măcar sergent-major. Nu pleci din armată să organizezi

companii comerciale, cînd eşti un simplu sergent. Îşi dădu deodată seama că lăudărosul ăsta nu se destrăbălase împreună cu generalii Caldwell şi Simmons la Washington. Or, poate că băuse cîndva un pahar cu ei, sau mai curînd, fusese, înainte de război, sub ordinele lor, în calitate de subofiţer. Dar toată chestia asta vădea o grandomanie puţin greţoasă. Conn, marele om de Bursă. Chiar în momentul acela, ochii săi apoşi cu pleoapele căzute, pîntecele său, nasul său lucios şi bulbucat îl priveau cu o expresie de sinceritate. Sigur, îl cunoştea pe Bill Hearn. Supus la cazne, ar muri jurînd că-l cunoştea, crezînd că-l cunoştea.

— Cînd ai să-l revezi pe Bill Hearn, să-i spui că m-ai întîlnit, sau dacă vrei, scrie-i despre mine.

Ce se petrecuse în capul lui Conn în aceşti douăzeci de ani de armată? Şi în special în ultimii cinci ani, de cînd constatase că — poate rămîne ofiţer?

Bum! răsună carabina lui Dalleson.

— Am să-i spun. De ce nu-i faceţi o vizită? Ar fi fericit să vă vadă.

— S-ar putea să-i fac o vizită. Mi-ar face plăcere să-l revăd, orice s-ar zice. Mai rar astăzi oameni atît de sociabili ca tatăl dumitale.

— Desigur.

Se stăpîni cu greu să nu adauge: „Poate că te-ar angaja portar, să iei la goană pe nepoftiţi.”

Hearn se ridică.

— Intru în apă, îi înştiinţa el.

Străbătu în fugă plaja, despică valul cu precizie, făcu un plonjon şi în acelaşi timp simţi cum veselia, dezgustul, oboseala piereau la contactul delicios al apei reci cu trupul său fierbinte. Ieşi la suprafaţă, zvîrli euforic stropi de spumă, apoi începu să înoate. Pe plajă, ofiţerii se prăjeau la soare, jucau bridge, vorbeau. Doi dintre ei aruncau o minge de colo-colo. Văzută din apă, jungla părea aproape încîntătoare. Artileria bubuia slab dincolo de zare. Hearn se cufundă din nou, apoi reveni încet la suprafaţă. Generalul spusese odată, sa- vurîndu-şi epigrama: „Corupţia este cimentul care împiedică armata să se disloce”. Conn? Cummings nu fabricase epigrama la adresa lui Conn şi totuşi Conn era un produs al acestei corupţii.

Fie, şi aceasta era tot atît de adevărat şi în ceea ce îl privea pe el, Hearn. Ce era oare corupţia, dacă nu capacitatea de a cunoaşte virtutea şi posibilitatea de a renunţa la ea? Era limpede. Şi ce rol avea oare generalul în toate acestea? Era o întrebare mai dificilă, o întrebare ce nu putea fi rezolvată la repezeală. În orice caz, se va feri de general. Cummings îl lăsase în pace; îşi făgădui să se poarte în consecinţă. Atinse cu piciorul un banc de nisip, se redresă şi îşi scutură capul spre a-şi degaja urechile. Ce bine se simţea cînd înota, grozav de bine. Curat. Îşi vîrî capul sub apă, reveni la suprafaţă, într-un bras puternic, şi începu să înoate paralel cu ţărmul. Conn continua probabil să trăncănească, să elaboreze mitul care făcea din el o personalitate.

— Wakara, ce înseamnă ***umareru?*** întrebă Dove.

Locotenentul Wakara îşi întinse picioarele slăbănoage şi îşi mişcă gînditor degetele.

— Hm, cred că înseamnă a se naşte.

Privirile lui Dove rătăciră de-a lungul plajei, apoi zăboviră o clipa asupra lui Hearn, care se zbenguia în apă.

— O, desigur, ***umareru*** — a se naşte. ***Umashi masu, umasho.*** Acestea sînt formele de bază ale verbului, nu-i aşa? După cîte îmi amintesc.

Se întoarse spre Conn.

— Nu ştiu ce m-aş fi făcut fără Wakara. Ai nevoie de un japonez ca să te descurci în blestemata asta de limbă.

Trase o palmă peste spinarea lui Wakara, adăugînd:

— Ei, nu-i aşa, Tom?

Wakara încuviinţă, dînd încet din cap. Era mic de statură, subţire, cu chip liniştit, sensibil, cu ochii oarecum şterşi, cu mustaţa fină şi precis conturată.

— Bunul meu prieten Wakara, rosti Dove.

Wakara continua să-şi privească picioarele. Cu o săptămînă în urmă, îl surprinsese pe Dove spunînd unui ofiţer:

— Se face prea mare caz de traducătorii noştri japonezi. Eu fac toată treaba în unitatea noastră, E adevărat că sînt însărcinat cu serviciul acesta, dar Wakara nu mă ajută cu nimic. Întotdeauna trebuie să-i corectez traducerile.

Dove îşi masa trunchiul osos cu un prosop.

— Cînd transpiri în soare, ai o senzaţie minunată, mormăi el în- torcîndu-se spre Wakara. Ar fi trebuit să cunosc cuvîntul acesta, ştii, e vorba de jurnalul pe care l-au găsit asupra maiorului japonez, un document fascinant, ţi-ai aruncat ochii asupra lui?

— Încă nu.

— Oh, e minunat. Nu conţine informaţii militare, dar tipul era un lunatec. Japonezii sînt bizari, Wakara.

— Nişte imbecili, rosti Wakara scurt.

Conn se amestecă în discuţie.

— Trebuie să spun că sînt de acord cu dumneata, Wakara. În ’33 am fost în Japonia. Sînt nişte analfabeţi. E cu neputinţă să-i înveţi ceva.

— Nu ştiam că aţi fost în Japonia, domnule colonel, zise Dove. Vorbiţi japoneza?

— Nu mi-am dat niciodată osteneala s-o învăţ. Nu-mi plăcea poporul şi nu voiam să mă amestec cu ei. Ştiam că o să intrăm mai tîrziu în război cu ei.

— Fără glumă, spuse Dove.

Făcu o turtă de nisip cu căuşul mîinii.

— Trebuie să fi fost o preţioasă experienţă pentru dumneavoastră. Wakara, cînd erai în Japonia, ştiai că japonezii se pregăteau, de război?

— Nu, eram prea tînăr, aproape un copil. Îşi aprinse o ţigară. Nici nu mă gîndeam la aşa ceva.

— Fiindcă e vorba de poporul dumitale, îi răspunse Conn.

Bum! răsună carabina lui Dalleson.

— Probabil, zise Wakara.

Suflă încet fumul ţigării. Zări un soldat care patrula la cotitura plajei şi îşi înclină capul spre genunchi, ca să nu fie observat. Să- vîrşise o greşeală venind aici. Soldaţilor americani nu le place să protejeze un japonez.

Conn bătu gînditor darabana pe propriul său pîntece.

— Tare e cald, am să intru în apă.

— Şi eu, spuse Dove.

Se ridică, îşi scuturâ nisipul de pe braţe şi după un răstimp întrebă:

— Vii şi dumneata, Wakara?

— Nu, mulţumesc; poate ceva mai tîrziu.

Îi urmări cu privirea. „Ciudat individ Dove ăsta, mai curînd tipic”, îşi zise el. Dove îl văzuse umblînd pe plajă şi se simţise obligat să-l cheme, să-i pună întrebarea aceea neroadă în legătură cu ***umareru,*** după care nu mai ştiuse ce să mai zică. Pe Wakara îl cam obosise să tot fie tratat ca un obiect de curiozitate.

Se lungi pe nisip, oarecum uşurat, fiindcă rămăsese din nou singur. Contemplă îndelung jungla care era atît de deasă încît după vreo treizeci sau patruzeci de metri devenea de nepătruns. Se întreba dacă ar fi în stare să redea pe pînză efectul de lumină — poate pe un fond negru-verzui, dar ar fi fost o tehnică îndoielnică. Nu mai pusese de doi ani mîna pe o pensulă şi n-ar mai fi fost desigur capabil să realizeze ceva satisfăcător. Oftă. Ar fi fost poate mai bine dacă şi-ar fi urmat familia într-un lagăr american pentru japonezi. Acolo, cel puţin, ar fi putut continua să picteze.

Căldura soarelui pe spinare, scînteierea nisipului, îl făcură să-şi dea seama cît era de deprimat. Ce spusese Dove despre jurnalul lui Ishimara? „Un document fascinant.” Oare lectura acestui jurnal îl impresionase într-adevăr pe Dove? Ridică din umeri. Îi era tot atît de imposibil să-i înţeleagă pe americani, pe cît îi era lui Dove să-i înţeleagă pe japonezi. Purgatoriu. Şi totuşi, pe vremuri, cînd studiase la universitatea din Berkeley, picturile sale fuseseră remarcate, şi numeroşi studenţi americani se purtaseră prieteneşte cu el. Dar, firește, războiul năruise totul.

Ishimara S., maior de infanterie din armata japoneză. Aşa îşi semnase jurnalul, punîndu-se la adăpostul anonimatului.

„Ţi-ai aruncat ochii asupra lui?” îl întrebase Dove.

Wakara zîmbi, contemplînd nisipul. Propria sa traducere se afla în buzunarul uniformei lui. Bietul Ishimara, oricine ar fi fost, americanii îi jefuiseră cadavrul şi cîţiva subofiţeri aduseseră jurnalul. Nu, îşi zise Wakara, el însuşi era prea americanizat pentru a înţelege cu adevărat toate gîndurile care trecuseră prin capul lui Ishimara. Oare un american ar fi ţinut un jurnal, ar fi luat note cu o oră înaintea atacului? Sărmanul de el, prost, prost ca toţi japonezii. Despături traducerea şi reciti un pasaj.

Asfinţitul soarelui era roşu în seara aceea; înroşit de sîngele soldaţilor noştri morţi astăzi. Mîine, propriul meu sînge se va amesteca cu al lor.

Nu pot să dorm, mă podidesc lacrimile.

M-am gîndit cu durere la copilăria mea, mi-am amintit de băieţi, colegii mei de şcoală, şi de jocurile noastre. Îmi fuge gîndul la anul pe care l-am petrecut cu bunicii mei în Choshi.

Cuget, m-am născut şi mor. M-am născut, trăiesc şi trebuie să mor, iată la ce stau acum şi cuget.

Nu cred în Împărat, Maiestatea-Sa Prea Sublimă, trebuie s-o mărturisesc.

Am să mor. M-am născut, am murit.

Mă întreb: — PENTRU CE? M-am născut, trebuie să mor. PENTRU CE? PENTRU CE?

Care este noima acestor lucruri?

Wakara ridică din nou din umeri. Un gînditor, un poet; mulţi japonezi se asemuiau cu acesta. Totuşi, nu era nimic poetic în felul lor de a muri, mureau într-o stare de dezlănţuire extatică, de frenezie colectivă. NAZE, NAZE DESU KA? Ishimara, cu un scris mare şi tremurător, notase: PENTRU CE? PENTRU CE ESTE AŞA? Apoi, în noaptea atacului japonez, fusese ucis pe marginea rîului. Căzuse, desigur strigînd; o unitate în masa anonimă cuprinsă de exaltare. Cine putea oare să înţeleagă pe deplin aceasta? se întreba Wakara.

La vîrsta de doisprezece ani, cînd se afla acolo, Japonia îi păruse cea mai frumoasă şi mai minunată ţară din lume. Totul era atît de mic; o ţară făcută pe măsura unui băiat de doisprezece ani. Wakara cunoştea prefectura Choshi, unde Ishimara petrecuse un an cu bunicii săi. Pe peninsula Choshi, într-un perimetru de două mile, puteai să vezi de toate. Erau şi faleze lungi, înalte de mai multe sute de picioare, care cădeau în Pacific; erau şi boschete în miniatură, fasonate ca nişte smaralde şi tot atît de perfecte; erau şi sătuleţe de pescari, durate din lemn cenuşiu şi din stînci; erau şi orezării şi contraforturi melancolice; erau şi ulicioarele strîmte şi înăbuşitoare ale oraşului Choshi mirosind a maţe de peşti şi a materii fecale omeneşti, şi docurile şi cheiurile lor mînjite de

sînge şi atît de ticsite. Nimic nu se irosea. De o mie de ani, tot pămîntul era lucrat şi cizelat.

Îşi înfipse ţigareta în nisip şi îşi scărpină mustaţa fină. Acolo, totul era aşa. Oriunde ai fi mers, Japonia era deopotrivă de frumoasă, de o frumuseţe ireală şi desăvîrşită, asemeni unui peisaj în miniatură dintr-o expoziţie. De o mie de ani, sau poate mai de mult, japonezii trăiau ca nişte paznici jerpeliţi care veghează giuvaeruri de preţ. Scormoneau pămîntul, îşi iroseau toată viaţa pentru el şi nu se alegeau cu nimic. Chiar atunci, la doisprezece ani, ştiuse că chipul unei femei japoneze se deosebeşte de al unei femei americane. Şi astăzi, încerca, retrospectiv, un simţămînt de melancolie vag şi oare-cum detaşat, faţă de femeile japoneze, care se pare că renunţaseră, încă de pe atunci, chiar să se şi gîndească la nişte bucurii pe care nu le vor cunoaşte niciodată.

Totul era gol îndărătul acestei frumuseţi, iar viaţa lor nu însemna decît trudă şi abnegaţie. Un popor abstract care elaborase o artă abstractă, care gîndea şi vorbea în abstracţiuni, care imaginase un ceremonial complex pentru a nu spune nimic şi care, mai mult decît oricare alt popor, trăia cu frica în suflet faţă de superiori.

Şi, cu o săptămînă în urmă, un batalion alcătuit din oameni de-aceş- tia trişti şi gînditori se năpustise la moarte, scoţînd ţipete năprasnice. „Oh! se gîndea Wakara, înţeleg pentru ce americanii care au fost în Japonia urăsc şi mai vîrtos pe japonezi.” Aveau chipuri atît de gîndi- toare, atît de încîntătoare, înainte de război; americanii i-au alintat ca pe nişte căţeluşi de lux, şi acum iată-i furioşi, fiindcă alintaţii de ieri îi muşcă. Conversaţiile, portiţele de scăpare prea politicoase, rîse- tele stingherite cu care îi întîmpinau japonezii, au căpătat o semnificaţie neaşteptată şi primejdioasă o dată cu izbucnirea războiului. Toţi, pînă la ultimul, conspiraseră împotriva Americii. Ce prostie! Dintre milioanele de ţărani care urmau să fie ucişi, poate că numai zece aveau o vagă idee pentru ce erau omorîţi. În armata americană, disproporţia era şi mai mare.

„Dar vor fi ucişi, fiindcă japonezii sînt nişte imbecili. De o mie de ani, sînt nişte imbecili.”

Îşi aprinse altă ţigară şi cernu puţin nisip printre degete.

Bum! făcu iarăşi carabina lui Dalleson.

Ei bine, nu stătea în putinţa lui să facă ceva. Americanii vor ocupa Japonia, şi după douăzeci, sau treizeci de ani, ţara va deveni, fără îndoială, iar ceea ce fusese înainte de ocupaţie; poporul va continua să trăiască în rutina sa abstractă, înmulţindu-se pentru o nouă jertfă isterică. Două milioane, trei milioane de oameni ucişi; totul era prevăzut în versiunea orientală a legii malthusiene. El însuşi o simţea şi-o înţelegea mai bine decît americanii.

Ishimara era un prost. Nu înţelesese nimic din problema demografică; văzuse lucrurile cu ochii săi de miop, observase apusul soarelui într-o stare de spaimă atavică. Soarele roşu şi propriul său sînge, iată ce ştia Ishimara. Era jertfa de împăcare a japonezilor. În străfundul sufletului lor, în străfundul jurnalelor lor intime, puteau să-şi îngăduie să fie filozofi, nişte filozofi dezamăgiţi, care nu ştiau la ce se înhămaseră. Scuipă în nisip, acoperi scuipatul cu o mişcare furişă şi nervoasă a mîinii, apoi se întoarse pe jumătate şi privi marea.

Erau nişte imbecili.

Şi el era singur, un înţelept fără piele zbîrcită.

Mareea în plină creştere inundă limba de pămînt unde maiorul
Dalleson trăgea la ţintă. Se dădu cu un pas înapoi, cînd primul val clipoci în jurul gleznelor sale, apoi se aplecă, să mai ia o pietricică. De aproape o oră trăgea asupra pietricelelor şi începea să se simtă obosit. Pieptul său lat şi pîntecele i se înroşiseră de soare, sudoarea îi smălţuia părul de pe piept, iar cureaua şortului — singurul său vest- mînt — era complet udă. Mormăi ceva, examină pietricelele din mînă, alese una, o fixă între degetul mare şi cel arătător. Se plecă înainte ca un bivol, cu capul aproape paralel cu nisipul, cu ţeava carabinei aţintită vertical asupra degetului mare de la picior. Se aplecă şi mai tare, pînă ce capul îi ajunse aproape de genunchi, apoi, îndreptîndu-se brusc de mijloc, aruncă pietricica în aer cu mîna stîngă şi cu dreapta duse arma la umăr. O fracţiune de secundă prinse pietricica în înălţătorul carabinei, apoi apăsă pe trăgaci şi pietricica se făcu fărîme.

— Grozav! exclamă el cu satisfacţie. Îşi şterse cu braţul său puternic năduşeala de pe ochi, şi linse cristalele de sare din colţurile gurii. Era a patra pietricică pe care o atingea la rînd.

Alese încă una, se puse în mişcare, o aruncă, dar de data asta nu o nimeri. „Nu face nimic, în orice caz am lovit trei din cinci”, îşi zise el. Lucrurile mergeau bine; nu-şi pierduse agerimea. Ar trebui să scrie despre aceasta societăţii sale de tir, de la Allentown.

Tragerea la ţintă asupra pietricelelor avea partea sa bună. Cînd se va întoarce acasă, se va apuca din nou de tir. Dacă doar cu o carabină nimerea trei din cinci, atunci ar trebui să-l lege la ochi ca să nu nimerească porumbeii de pămînt cu o puşcă. Urechile îi vîjiau puţin, dar destul de agreabil, din cauza zgomotului detunăturilor.

Conn şi Dove se zbenguiau în apă, la vreo sută de metri mai încolo; le făcu semn cu mîna. Un alt val îi udă gleznele. Decît să scrie, mai bine ar trimite o fotografie societăţii de tir.

Se răsuci pe călcîie, şi îşi îndreptă privirile spre ofiţerii care jucau bridge.

— Hei, Leach, unde dracu eşti? mugi el.

Un bărbat înalt, zvelt, cu obrazul supt şi cu ochelari înrămaţi în argint, se ridică de pe nisip.

— Aici sînt, domnule maior. Ce doriţi?

— Ţi-ai luat aparatul de fotografiat?

Leach făcu un vag semn din cap.

— Ei bine, vrei să-l aduci încoace? strigă Dalleson. Căpitanul Leach eră asistentul său la biroul operaţii şi instrucţie.

Dalleson îi zîmbi şi Leach veni spre el. Leach era un tip cumsecade, agreabil, dornic să placă, şi îşi făcea bine treaba.

— Ce spui, Leach, aş vrea să mă fotografiezi în timp ce trag asupra unei pietricele.

— Are să fie puţin cam greu, domnule maior. E un aparat mic şi cam învechit; funcţionarea maximă a obturatorului nu este decît de a douăzeci şi cincea parte dintr-o secunda.

Dalleson încruntă din sprîncene.

— Eh, o să fie destul de bine.

— Adică, domnule maior, ca să fiu cinstit — un accent din Sud îi înmuia glasul — aş vrea din toată inima să vă fac acest serviciu, dar nu mai am decît trei clişee şi e foarte greu să găsesc film.

— Ţi-l plătesc, se oferi Dalleson.

— Nu, nu mă gîndeam la asta, dar să vedeţi...

— Hai, hai, îl întrerupse Dalleson. Nu-ţi cer decît o fotografie. La ce dracu îţi servesc clişeele astea? Să-i fotografiezi pe golanii ăia de colo?

— Se face, domnule maior.

Obrazul lui Dalleson se lumină de un zîmbet.

— Foarte bine. Iată, Leach, vreau să stai ceva mai departe, pe fîşia aceea de nisip, şi să mă iei cu jungla în spate pentru ca prietenii mei să ştie unde sînt şi de asemenea să-mi fotografiezi pietricica în momentul în care se face ţăndări în aer.

Chipul lui Leach se lungi.

— Domnule comandant, nu puteţi să aveţi toate astea pe o singură fotografie. Ar fi nevoie de un unghi de luat vederi de nouăzeci de grade, iar lentila aparatului meu nu are decît un cîmp de treizeci şi cinci de grade.

— Ia mai slăbeşte-mă cu afurisitele astea de cifre şi de amănunte tehnice. Cred că nu e mare lucru să faci o prăpădită de fotografie.

— Aş putea să vă iau din spate, în prim plan, şi să înclin aparatul în aşa fel încît să includ pietricica în imagine, dar să ştiţi, domnule maior, păcat de peliculă, pietricica nici n-o să se vadă. E prea mică.

— Leach, nu e chiar atît de complicat. Ştiu şi eu să fotografiez. E de ajuns să apeşi pe un buton. Hai, gata cu vorbăria.

Vădit nenorocit, Leach se lăsă pe vine înapoia lui Dalleson, ţopăind în cerc, ca să găsească unghiul potrivit.

— Vreţi să aruncaţi o pietricică de încercare, domnule maior? întrebă el.

Dalleson se execută.

— Haide, termină o dată cu încercările astea, bombăni el.

— Bine, sînt gata imediat, domnule maior.

Dalleson se aplecă, se îndreptă apoi de şale, şi trase în momentul în care pietricica atingea vîrful parabolei. Nu o nimeri. Se întoarse către Leach.

— Mai încercăm o dată.

— Foarte bine, zise Leach în silă.

De data aceasta Dalleson nimeri; dar Leach reacţionă prea tîrziu, şi apăsă butonul obturatorului după ce ţăndările pietricelei apucaseră să se risipească.

— Ce dracu faci! urlă Dalleson.

— Am căutat să iasă cît mai bine, domnule maior.

— Bine, să nu dăm greş data viitoare.

Zvîrli pietricelele pe care le avea în mînă şi începu să caute un proiectil mai mare.

— Nu mai am decît un singur clişeu, domnule maior.

— Ce dracu, o să reuşim de data asta!

Îşi şterse iarăşi sudoarea de pe ochi, se lăsă în jos, şi îşi privi genunchii. Inima îi bătea puţin mai repede.

— Apasă pe buton de îndată ce auzi împuşcătura, mormăi el.

— Da, domnule maior.

Pietricica ajunse sus şi Dalleson duse puşca la umăr. Trecu prin- tr-un moment de panică, ţinta nu era în linie dreaptă cu înălţătorul, apoi pietricica începu să coboare şi se situă în cătarea carabinei. A justă instinctiv, simţi zguduitura liniştitoare a chiulasei şi şocul uşor după ce apăsă pe trăgaci.

— De data asta s-a făcut, domnule maior.

Ţăndările pietricelei formară cercuri pe apă.

— Fir-ar să fie de treabă! exclamă Dalleson cu voioşie. Apreciez gestul tău, Leach.

— N-aveţi pentru ce, domnule maior.

— Lasă-mă să-ţi plătesc clişeele.

— Cum se poate...

— Insist, zise Dalleson.

Scoase încărcătorul din carabină şi trase în aer glontele rămas pe ţeavă.

— Să zicem douăzeci şi cinci de centi pentru cele trei fotografii. Sper că vor fi reuşite.

Îl bătu pe umăr.

— Hai, băiete. Să facem o partidă de înot, amîndoi. O meritătm pe deplin, ce naiba.

Totul era ***perfect.***

9

După întoarcerea de pe front, oamenii din grupa Recunoaştere fură trimişi înapoi la lucrările drumului. Companiile din linia întîi îşi avansară poziţiile în mai multe rînduri şi oamenii din spatele frontului afirmau că ele ar fi ajuns în preajma liniei Toyaku. Nu aveau decît o idee foarte vagă despre desfăşurarea operaţiilor; zilele se succedau fără incidente şi, treptat, oamenii încetară şă mai deosebească evenimentele petrecute cu cîteva zile înainte. Făceau de gardă noaptea, se trezeau cu o jumătate de oră înaintea zorilor, îmbucau ceva, îşi clăteau gamelele, se rădeau şi se îmbarcau în camioanele care îi duceau prin junglă spre porţiunea de drum la care lucrau. Reveneau la prînz, se înapoiau pe şantier după-masă, trudeau pînă în amurg, făceau iarăşi drumul întors pentru supă, se scăldau uneori în pîrîiaşul de la marginea bivuacului şi se culcau o dată cu căderea nopţii. Se deprinseră cu garda de noapte, fiecare o oră şi jumătate, şi sfîrşiră prin a uita gustul unui somn de opt ore neîntrerupte. Sosise anotimpul ploios şi erau uzi leoarcă zi şi noapte. Cu timpul, nu-i mai stingheri de loc ploaia. Li se părea foarte firesc să poarte vestmintele ude, şi nimeni nu-şi mai amintea cum te simţi într-o uniformă uscată.

Cam la o săptămînă după întoarcerea lor, primiră scrisori de acasă; de multă vreme nu li se mai întîmplase aşa ceva; pentru o noapte, cursul monoton al existenţei lor se mai alină puţin. Li se distribui bere în aceeaşi seară, lucru foarte rar. Fiecare îşi goli la iuţeală cele trei sticle de bere, apoi rămaseră cu toţii aşezaţi roată, fără să-şi vorbească prea mult. Neîndestulătoare spre a-i îmbăta, berea îi făcu morocănoşi şi gînditori; le deschidea zăgazurile amintirilor, le răscolea tristeţea, le stîrnea pofte pentru lucruri pe care nu ştiau să le numească.

În seara sosirii corespondenţei, Red îşi bău berea în tovărăşia lui Wilson şi a lui Gallagher, şi nu se înapoie în cortul său decît după căderea nopţii. Nu primise scrisori şi, deşi nu era surprins, căci de mai bine de un an nu mai scrisese nimănui, rămase puţin dezamăgit. Nu-i scrisese niciodată lui Loïs, aşa că nu primise niciodată vreo veste de la ea; ea nici nu-i cunoştea adresa. Cu toate acestea, cînd sosea uneori corespondenţa, Red avea o licărire de speranţă, pe cît de trecătoare, pe atît de iraţională. Afacerea cu Loïs era sfîrşită de-a binelea şi totuşi...

Proasta sa dispoziţie crescuse încă de pe cînd se afla în cortul prietenilor săi. Răsfoind cele cincisprezece scrisori trimise de nevas- tă-sa, Gallagher era preocupat să răspundă la unele din întrebările acesteia, în vreme ce Wilson se plîngea de soţia lui.

— Blestemată femeie, am făcut dragoste cu ea de n-o să mă uite toată viaţa şi acum mă pisează într-una că nu-i trimit o parte din soldă.

— Ai să sfîrşeşti la puşcărie, zise Red în zeflemea.

Cînd intră în cortul său, se simţea foarte deprimat. Trase un picior într-o sticlă goală şi se tîrî în colţişorul său. Întinse pătura mototolită şi începu să înjure.

— Aşa e în afurisita asta de armată, vorbi el adresîndu-se lui Wyman. Auzi, trei sticle de bere. Să turbezi, nu alta.

Wyman se răsuci în aşternutul său.

— N-am băut decît o bere, zise el încet. Nu vrei să le iei pe celelalte două, Red?

— Nu, mulţumesc, băieţaş.

Şovăia. O prietenie tacită se născuse între ei încă de cînd stăteau împreună în acelaşi cort, dar în ultima vreme Wyman căuta să se apropie şi mai mult de el. „Legi prietenie cu cîte unul şi pe urmă te trezeşti că moare”, gîndi Red. Mai mult decît oricînd, Wyman i-l amintea pe Hennessey.

— Ai face mai bine să-ţi bei berea, băieţaş, zise el, O să treacă ceva vreme pînă or să ne mai dea bere.

— Nu, nu prea îmi place berea.

Red deschise o sticlă şi i-o întinse lui Wyman.

— Haide, juma-juma.

Dacă ar fi băut singur cele două sticle, s-ar fi ameţit bine şi ar fi adormit fără nici o greutate. Din noaptea aceea, cînd mărşăluiseră spre front, rinichii îl dureau într-una şi îl ţineau treaz; în timpul insomniilor sale reconstituia momentul în care

se aşteptase să fie înjungheat de soldatul japonez. Oricum, două sticle de bere ar fi fost o favoare prea mare: i-ar fi rămas foarte obligat lui Wyman. Era mai bine să nu datoreze nimănui nimic.

Băură în tăcere cîteva minute.

— Ai primit multe scrisori, băieţaş? întrebă Red.

— Un pachet întreg de la maică-mea.

Wyman îşi aprinse o ţigară şi rămase cu privirea în gol.

— Şi de la prietena ta, cum o cheamă?

— Nu ştiu, n-am primit nimic de la ea.

Red făcu o schimă la adăpostul întunericului. Trebuia să-şi fi dat seama, după purtarea lui Wyman. Îşi dăruia berea, stătea de unul singur în cort — Red ar fi trebuit să-şi închipuie că ceva nu e în regulă şi să fi evitat discuţia.

— Ei, ce dracu, o să-ţi scrie, rosti el neîndemînatec.

Wyman îşi pipăi pătura.

— Nu înţeleg nimic, Red. N-am mai primit nici o ştire de la ea de cînd am plecat. În America, îmi scria în fiecare zi.

Red îşi clăti gura cu o duşcă de bere.

— Ah, armata asta încurcă scrisorile.

— M-am gîndit şi la asta, dar nu cred. Cînd eram la partea sedentară, nu-mi făceam griji; dar aici ne-a sosit de două ori corespondenţa şi de fiecare dată am primit cîte un maldăr de scrisori de la mama şi nimic de la ea.

Red îşi pipăi nasul şi suspină.

— Am să-ţi spun adevărul, Red. Acum mi-e frică să primesc o scrisoare de la ea. O să scrie probabil „Dragul meu, am întîlnit un bărbat, sînt sigură că ai să mă înţeiegi...”

— Las-că femei sînt destule, băieţaş. Cu cît te deprinzi mai devreme, cu atît mai bine.

În glasul lui Wyman se desluşea o umbră de grijă şi durere.

— Ea nu e ca toate celelalte, Red. E într-adevăr o fată de treabă. Oh! Doamne, nu ştiu, avea ceva cu totul deosebit.

Red murmură ceva. Emoţia lui Wyman îl stînjenea şi se simţea obligat să-l asculte. Bău puţină bere şi faţa i se strîmbă într-un zîm- bet. „Plătesc berea pe care o beau”, îşi zise el. Deodată şi-l închipui pe Wyman frămîntat de gînduri negre toată seara şi acest gînd îl înduioşă.

— E destul de greu să stai ţintuit aici şi să-ţi faci sînge rău, zise el.

Cel puţin îşi manifesta simpatia. În general, necazurile altora îl plictiseau. „Fiecare îşi are raţia lui de oale sparte, şi acum e rîndul lui Wyman”, gîndi Red.

— Cum ai cunoscut-o? întrebă el.

— E sora mai mică a lui Larry Nesbitt, îţi aminteşti, ţi-am vorbit de el, un prieten de-al meu.

— Da. Red îşi amintea vag.

— Ei bine, o vedeam adesea acasă, la Larry, era un copil şi nu-i dădeam nici o atenţie. Pe urmă, într-o zi, cam cu vreo două luni înainta de a mă chema în armată, m-am dus la Larry şi nu l-am găsit acasă; abia atunci am început s-o remarc pe soră-sa. Ştii, ca să zic aşa, crescuse dintr-o dată. Atunci i-am propus să facem o plimbare şi ne-am dus în parc, şi am stat pe o bancă, şi am vorbit, şi...

Tăcu.

— Puteam să-i vorbesc despre o sumedenie de lucruri şi, nu ştiu de ce, cum stăteam acolo pe bancă, i-am spus că aş vrea să scriu despre sport, şi ea a spus că ar vrea să deseneze rochii şi m-am pornit pe rîs pînă ce am înţeles că vorbea serios, şi am vorbit îndelung despre ceea ce voiam să devenim fiecare.

Îşi dădu berea peste cap.

— Trecu o mulţime de oameni şi am inventat un joc, trebuie să le ghicim vîrsta şi ocupaţia şi ea încerca să ghicească dacă erau sau nu fericiţi. Apoi am început să discutăm despre prieteni şi am vorbit mult de tot.

Red zîmbi.

— Atunci, ai întrebat-o: „Ce crezi despre mine?”

Wyman îl privi cu mirare.

— De unde ştii?

— Ei, am ghicit şi eu.

Îşi amintea parcul, de la capătul străzii principale, din oraşul companiei miniere. Pentru o clipă, revăzu chipul lui Agnes şi auzi sunetul propriului său glas: „Ştii, nu prea cred în Dumnezeu”. Zîmbi gînditor. Păstra, din seara aceea, o impresie de frumuseţe pe care n-o mai resimţişe niciodată cu aceeaşi intensitate:

— Cînd s-a întîmplat asta? îl mai întrebă el pe Wyman. Vara?

— Da, cam la începutul verii.

Red zîmbi din nou. „Toţi mucoşii ăştia de copii trec prin asta şi cred că e ceva deosebit”, îşi zise el. Şi-l închipuia pe Wyman,

un adolescent sfios, fără îndoială, îl vedea vorbind în parc, spunîndu-i fetei lucruri pe care n-ar fi ştiut să le spună altcuiva. Şi, fireşte, fata era deopotrivă cu el.

— Ştiu ce vrei să spui, băieţaş, rosti el.

— Mi-a spus că mă iubeşte, zise Wyman cu ton de sfidare, ca şi cum s-ar fi aşteptat să-l vadă pe Red izbucnind în rîs. După noaptea aceea, a intervenit între noi ceva foarte serios.

— Maică-ta ce părere avea?

— Oh, nu se prea împăca cu gîndul acesta, dar nu-mi făceam griji. Ştiam că mă pot bizui pe ea.

— Uneori lucrurile se complică, spuse Red. Nu se ştie ce întorsătură pot lua.

Wyman clătină din cap.

— Ascultă, Red, poate să pară o neghiobie, dar Claire mă făcea să simt că aş putea să devin cineva. După ce ne despărţeam şi mergeam de unul singur pe străzi, ştiam, ştiam că aveam să devin într-o zi un om de seamă. Eram sigur.

Tăcu o clipă, absorbit de vorbele sale.

Red se întreba ce ar fi trebuit să răspundă.

— Să ştii, băieţaş, o sumedenie de oameni simt acelaşi lucru.

— Oh, cu noi era ***altceva,*** Red. Era ***într-adevăr*** ceva deosebit.

Red tresări.

— Nu ştiu. murmură el. O grămadă de oameni simt aşa, şi pe urmă se ivesc tot felul de piedici, se poticnesc ori se înăcresc şi unul şi celălalt.

— Noi nu ne-am fi poticnit, Red. Ţi-am mai spus-o, mă iubea.

Căzu pe gînduri şi obrazul i se contractă. Se înveli în pătură.

— Nu se poate să mă fi minţit, Red, nu e genul ei. Nu e o fată care să facă aşa ceva. Tăcu, apoi lăsă să-i scape pe neaşteptate: Doar nu crezi că m-a minţit, ia spune?

— Nu, nu te-a minţit, zise Red. Simţi o strîngere de inimă. Nu, nu te-a minţit, dar oamenii se mai schimbă.

— Ea nu, zise Wyman. Între noi a fost ceva deosebit.

În glas i se desluşea un accent de frustrare, datorit neputinţei de a-şi tălmăci în cuvinte simţămintele.

Red se gîndi la mama pe care Wyman ar fi trebuit s-o întreţină, dacă s-ar fi însurat, şi avu o imagine rapidă şi concisă — certuri, necazuri băneşti, muncă istovitoare, ce le-ar fi sugrumat tinereţea pînă ar fi ajuns să semene cu oamenii care

treceau pe lîngă ei prin parc — toate acestea Red le văzu limpede. Poate că Wyman o va pierde pe fată, poate se va căpătui cu alta, dar asta n-avea nici o importanţă, fiindcă peste treizeci de ani vor semăna între ele ca două picături de apă şi fiindcă n-o să fie niciodată ceva de capul lui Wyman. Avu viziunea existenţei care-l aştepta pe Wyman, şi aceasta îl revoltă. Ar fi trebuit să-i poată spune ceva mai reconfortant decît simplul fapt că, la urma urmei, totul nu avea nici o însemnătate. Dar nu găsi nimic şi se cuibări în păturile sale. Îl durea spinarea.

— Ah, încearcă mai bine să te culci, zise el.

— Da, da, murmură Wyman.

Ca într-o recidivă de febră, Red fu doborît sub povara familiară a vîrstei, a melancoliei şi a înţelepciunii.

Nici Croft şi nici Martinez nu primiseră corespondenţă; ei nu primeau niciodată.

Lui Ridges îi sosi o scrisoare de la tatăl său; scrisă cu trudă pe o foaie de hîrtie de ambalaj, pe care creionul lăsase urme adînci. Îl rugă pe Goldstein să i-o citească.

„Dragă fiule, şi mie şi nouă la toţi ne lipseşti, am strîns recolta şi am pusu ceva banii deo parte, deajuns pentru mîncare, Slavă Domnului. Şi ma crescutu cu o jumătate picior şi ceilalţi fraţi şi surorile tale socupă de el. mama e sănătoasă. Bătrînu Henry a pierdută cele trei pogoane, io ruşine da cunpania nu vrea să. ştie nemic. Noii pre-ţuim bani pe cărei trimitiţii, eştii un fiubun, cutoţi spuneam aşa. Tatăl tău care te iubeşte.”

— E o scrisoare tare frumoasă, spuse Ridges după ce Goldstein isprăvi de citit. O aduce bine din condei, bătrînul.

— E o scrisoare foarte frumoasă, zise Goldstein. Reciti ultimele rînduri ale unei scrisori trimise de nevastă-sa. „Ieri, Danny a întrebat unde eşti. Îi repet într-una că tăticu e la război; copilul nu te-a uitat de loc. Oh, Joey, e atît de drăgălaş. Aş vrea să fii aici să-l vezi crescînd, te-ai minuna şi tu. Ieri a spus: «Cînd o să isprăvească tăticu să facă bum-bum?» Nu ştiam dacă trebuie să rîd sau să plîng. Manny Strauss a făgăduit să-i facă nişte fotografii”...

Goldstein bău o înghiţitură de bere şi se simţi năpădit de o cumplită nostalgie.

A doua zi de dimineaţă, Wilson îl rugă pe Gallagher să-i recitească o scrisoare de la nevastă-sa. Rîse în mai multe rînduri, mînzeşte, în vreme ce Gallagher citea.

„Io nam să suport asta io am fost o nevastă bună pentru tine şi tu şti asta, ţi-am dat întodeauna toţ bani care iai vrut şi am dreptu acu la osută douăzecii de dolari fiecare lună eu am vorbit cu Wes Hopekinds la canţelarie la oraş şi iei zice că tu trebe să-m dai bani pe care ţii dă armata şi că nu poţ face nimic contra. Dacă nu faci aşa Woodrow io am să scriu la armată am adresa fincă Wes mia dato şi mia zis cum să fac. Mam săturat să fiu o nevastă bună pentru tine fincă tu nu vrei să în ţelegi...”

— Ei bine, ce părere ai despre putoarea asta bătrînă? zise Wilson.

Era furios şi chibzuia cum să-i răspundă.

— Să-mi scrii diseară o scrisoare. Am să-i spun că n-o să-i meargă cu şmecheriile astea.

Compuse cu glas tare cîteva fraze destinate nevestei sale. „Ai face mai bine să te potoleşti şi să nu mă mai ocărăşti, să te porţi ca o femeie de treabă, că de nu, să mă ia dracu dacă mă mai întorc la tine.” Tăie „să mă ia dracu”, căci avea o prejudecată ascunsă împotriva folosirii înjurăturilor în scrisori. „O mulţime de femei ar fi mulţumite să fiu bărbatul lor, ştii prea bine. Nu pot să înghit o femeie care încearcă tot timpul să-mi ciupească ultima para din pungă. Dacă am poftă să cheltuiesc, mă priveşte. Nu mai vreau să aud vorbindu-se de solda mea.” Se simţea amărît şi în dreptul său, iar faptul de a compune îi procura o plăcere care i se urcă la cap. Avea mintea plină de tot felul de lucruri la adresa nevestei sale şi simţea un fel de euforie ori de cîte ori concepea cîte o frază muşcătoare.

Se aşeză pe marginea gropii, la intrarea cortului, şi aruncă o privire piezişă spre soare.

— Uite, de pildă, pe fata cealaltă, vorbi el lui Gallagher. E dintr-o bucată. Am primit o scrisoare de la ea data trecută. Mi-a citit-o Red, îmi scrie că mă aşteaptă să mă întorc în Kansas să ne căsătorim şi apoi să mergem în Sud. Asta zic şi eu femeie. Îmi făcea de mîncare, îmi cîrpea hainele, iar sîmbăta îmi scrobea cămăşile pentru trecerea în revistă a trupei; cît despre felul cum făcea dragoste, demult n-am mai întîlnit una ca ea.

Gallagher scuipă cu dezgust şi invidie.

— Mare porc mai eşti. Dacă o iubeşti atît de mult, de ce nu-i spui că eşti însurat, ca să se descurce şi ea cum o putea?

Wilson se uită la Gallagher ca şi cum acesta ar fi fost nerod.

— Da de ce să-i spun? Nu pot şti cum o să mă simt cînd am să mă liberez. Poate că o să am poftă să mă duc în Kansas şi să mă înham la căruţa ei. Nu poţi şti. Ar fi păcat dacă i-aş spune şi apoi ea să nu mă mai aştepte cînd m-oi libera şi-oi avea chef de ea. Clătină din cap şi pufni în rîs. Cu cît îi spui mai puţin unei femei, cu atît e mai bine.

Gallagher se înfurie.

— Faceţi pe grozavii, ticăloşilor! Sînteţi o turmă de animale.

— Heeei.

O flacără interioară îl consuma pe Gallagher. Un tip ca Wilson lua viaţa în uşor şi-şi bătea joc de ceilalţi. Privi înspre junglă, virtuos, plin de invidie.

Se potoli după un timp şi începu să-şi examineze corespondenţa. N-avuse timp, în ajun, decît să citească scrisorile nevestei, scrisori relativ vechi, cea mai recentă datînd de o lună, şi nu contenea să-şi repete, cu surprindere, că la ora aceea era probabil tată. Data pe care nevastă-sa o menţionase în legătură cu naşterea copilului, trecuse de cîteva zile, dar lui nu-i venea să creadă. Avea impresia că lucrurile despre care i se scria se întîmplau tocmai în ziua cînd primea el scrisoarea; dacă ea scria că plănuieşte să viziteze a doua zi o prietenă, o vedea pe Mary făcîndu-şi vizita chiar în ziua următoare primirii scrisorii sale. Degeaba îşi spunea că nu este aşa, ea nu trăia pentru el decît în momentul precis în care îi citea scrisorile.

Acum îşi deschidea restul corespondenţei. Parcurse la repezeală o scrisoare de la maică-sa, îi citi lui Wilson cîteva pasaje amuzante dintr-o scrisoare trimisă de Witey Lydon, apoi deschise un plic lung şi gros care conţinea un ziar, gen „ştiri pe scurt”, din opt pagini sărăcăcios tipărite.

— Am lucrat pentru asta, îi explică el lui Wilson.

— Nu ştiam că ai fost reporter.

— Aş, făceam politică. Fiţuica e tipărită la sediul partidului, înainte de alegerile preliminare. Verifică dată. Ziarul era din iunie. E al dracului de vechi, adăugă el.

Citi cu invidie numele şefilor de resort; unui prieten de-al său, lăsat la vatră, i se încredinţase serviciul de publicitate şi Gallagher ştia ce însemna aceasta. La ultimele alegeri preliminare, înainte de mobilizarea sa, bătuse pe la toate uşile în circumscripţia sa, solicitînd contribuţii pentru ziar. Cel care aducea cea mai frumuşică sumă era numit şef de publicitate şi de obicei căpăta o funcţie la şcoala comunală din cartier. Pierduse atunci ocazia, aducînd doar cu vreo cîteva sute de dolari mai puţin decît cel dinaintea sa, dar i se spusese că va cîştiga fără îndoială în anul următor.

— Aşa e norocul meu spart în fund, să fiu soldat, rosti el înciudat, începu să citească fiţuica. Un titlu îi atrase atenţia:

„BIGOTUL ANDREWS
ÎN CIRCUMSCRIPŢIA A IX-A
SĂ-L DĂM AFARA.

Iarăşi şmecherul acela de Andrew TALMEŞ-BALMEŞ în Acţiune întocmai ca data trecută, cînd s-a prezentat la alegerile legislative cu lozinca: A N D R E W S împotriva COMUNISMULUI, vă amintiţi? Dar ce a făcut împotriva COMUNISMULUI? N-I-M-I-C, după cîte ştim noi. Unul din oamenii săi, de la, cartierul său general, era vicepreşedinte al C.I.O., iar altul era director al Ligii antinaziste din N.Y., aduceţi-vă aminte, liga aceea care nu-l iubea pe părintele Coughlin şi care voia să-l boicoteze pe catolicul Franco.

Ei bine, Jimmy Andrews, Bătrîn Măscărici, să ştiţi că a înţărcat bălaia, NU MAI ESTE CE A FOST. Aşa că n-o porni pe picior greşit, nu înşela Publicul sau pe Veterani, muşcă-ţi limba înainte de a vorbi. Ajută-i pe veterani. — Nu trage chiulul. Te-am luat la ochi, Jimmy Andrews, şi alegătorii din circumscripţia a IX-a nu au nevoie de un bigot. Deci, fii atent cu CINE UMBLI. Nu e loc în partid pentru oameni de teapa dumitale. Noi vom veghea.

AFARA CU BIGOŢII.
AFARĂ CU COMUNIŞTII.
AFARĂ CU ANDREWS.”

În vreme ce citea, Gallagher simţea o mînie surdă. Soiul ăsta de indivizi trebuiau supravegheaţi, nemernicii de comunişti. Îşi aminti că odată, pe cînd conducea un camion, Federaţia Americană a Muncii încercase să-l înroleze. Semnalase faptul la sediul partidului, după care organizatorul acela nu mai călcase niciodată pe acolo. Era ceva ciudat în toate acestea. Observase prezenţa, în rîndurile partidului, a unora care simpatizau cu Roşii, tipi ca Big Joe Durmey, sau Jim Andrews ăsta — şi bigoţii n-aveau ce căuta în partid. De indivizi de teapa asta se poticnea el întotdeauna, de aceea nu izbutise niciodată în viaţă. Se gîndi la Whitey Lydon şi din nou fu cuprins de invidie. Toţi i-o luau înainte, în vreme ce el mucegăia aici. Nu era nimeni în care să se poată încrede. Oamenii sînt lupi între ei.

Împături ziarul şi îl vîrî în buzunar. Croft tocmai îi chema. Ieşiră din corturi şi se îndreptară spre camionul care avea să-i ducă la porţiunea de drum pe care o lucrau. Soarele nu-şi arătase faţa decît de un ceas şi dimineaţa îşi păstra încă toată prospeţimea ei tinerească. Lui Gallagher îi veniră în minte acele dimineţi răcoroase de vară, cînd pleca la lucru şi caldarîmul era încă rece şi curat, fiindcă noaptea abia trecuse. Uitase de ziar, şi în timp ce se căţăra în camion, îngîna un cîntec.

La biroul de poştă — un cort piramidal cu două mese de campanie — subofiţerul de administraţie tria scrisorile ai cărei destinatari nu fuseseră găsiţi. Un pachet de douăzeci de scrisori, adresate lui Hennessey, legat cu un capăt de sfoară, zăbovea de ore întregi pe colţul unei mese. Subofiţerul de administraţie, care îl observă în cele din urmă, era contrariat: el, care pretindea a cunoaşte pe dinafară numele tuturor oamenilor din regiment, nu ştia de unde să-l ia pe Hennessey.

— Hennessey ăsta n-o fi schimbat din companie? întrebă el pe ajutorul său.

— Nu ştiu, numele îmi este familiar. Ajutorul chibzui puţin, apoi adăugă: Ia stai, îmi amintesc, Hennessey a fost omorît în ziua debarcării.

Era mulţumit că-şi adusese aminte, în vreme ce subofiţerul uitase.

— Aşa e, rosti subofiţerul cu grabă, chiar pe plajă. Am vorbit despre asta cu Brown.

Se uită la plicurile legate cu sfoară, oftă şi le aplică o ştampilă „Destinatar căzut în luptă”. Vru să pună pachetul într-un sac de la picioarele lui, cînd privirea îi fu atrasă de adresa expeditorului. Parcurse plicurile şi descoperi că purtau toate aceeaşi adresă.

— Hei, ia uită-te încoace, spuse el asistentului.

„Mama şi tata, 12 Riverdale Avenue, Tacuchet, Indiana”, citi ajutorul. O clipă, văzu aievea un cuplu încărunţit, cu obrajii trandafirii, Mama şi Tata reproduşi în mii de exemplare pe afişele care laudă limonadele şi gargarele şi pastele de dinţi.

— Of, ce trist, exclamă el.

— Sigur că e trist. Asta te face să cugeţi, spuse ajutorul.

După masa de prînz, Gallagher şedea în cortul său, cînd îl strigă Croft.

— Ce este? întrebă Gallagher.

— Preotul vrea să te vadă, îl înştiinţă Croft.

— Pentru ce?

— Nu ştiu, zise Croft, ridicînd din umeri. Du-te şi vezi. Pînă te întorci, noi o să plecăm, aşa că ai să rămîi de gardă în bivuac toată după-amiaza.

Gallagher străbătu bivuacul şi se opri în faţa cortului preotului. Inima îi bătea repede şi se străduia să-şi stăpînească emoţia. Înaintea debarcării la Anopopei îl întrebase pe preot dacă nu are nevoie de un asistent, şi preotul îi făgăduise că se va gîndi la acest, lucru. Pentru Gallagher ar fi însemnat să fie scutit de serviciu şi de corvezi, eventualitate care i-ar fi împlinit cele mai trandafirii visări.

— Bună-seara, părinte, zise el. Mi s-a spus că vreţi să mă vedeţi.

Glasul îi era politicos şi nesigur, iar efortul pe care-l făcea ca să-şi supravegheze limbajul îi storcea şiroaie de sudoare.

— Stai jos, Gallagher.

Părintele Leary era un bărbat între două vîrste, zvelt, înalt, cu părul deschis la culoare şi cu glas mîngîietor.

— Despre ce e vorba, părinte?

— Fumează, fiule, are să te liniştească.

Îi dădu o ţigară şi un foc.

— Primeşti multe scrisori de acasă, Gallagher?

— Nevastă-mea îmi scrie aproape în fiecare zi, părinte. Aşteaptă un copil de pe o zi pe alta.

— Da, replică părintele Leary.

Tăcu, îşi atinse buza cu degetul, apoi se aşeză brusc pe scaun. Puse mîna pe genunchiul lui Gallagher.

— Fiule, am o veste proastă pentru dumneata.

Pe Gallagher îl scutură un fior.

— Ce s-a întîmplat, părinte?

— Vezi, fiule, o mulţime de lucruri sînt greu de înţeles. Dar trebuie să le acceptăm cu umilinţă, să credem că au temeiuri drepte, şi că Domnul înţelege şi face tot ce este mai bine, chiar şi atunci cînd nouă ni se pare de neînţeles.

Gallagher nu se simţea în apele lui, dar cele ce urmară îi sporiră neliniştea pînă la frenezie. Îl năpădeau tot felul de gînduri nebu-neşti.

— Nu cumva m-a lăsat nevasta? se bîlbîi el.

Se ruşină pe dată de întrebarea sa.

— Nu, fiule. A murit cineva.

— Mama?

Părintele Leary clătină din cap.

— Nu, nu părinţii dumitale.

Gallagher se gîndi că poate copilul său murise la naştere. Încercă o vie senzaţie de uşurare. „Nu e chiar atît de groaznic”, îşi zise el. O clipă se întrebă din nou, prosteşte, dacă părintele Leary nu l-o fi chemat ca să-i ofere un loc de asistent

— Nu, fiule. Mă tem că e vorba de soţia dumitale.

Cuvintele alunecară peste Gallagher fără să-l atingă. Continua, să şadă, fără să reacţioneze, fără să se gîndească la nimic. O gîză se strecură bîzîind printre foile uşii cortului şi el o urmări cu privirea.

— Cu-cuum? întrebă el.

— Soţia dumitale a murit din facere, Gallagher, zise părintele Leary, privind în depărtări. Dar copilul a fost salvat.

— Mary era cam plăpîndă, spuse Gallagher.

Expresia „a murit” căpătă cu încetul o semnificaţie care îi îngădui să o vadă pe Mary înfiorîndu-se şi zvîrcolindu-se ca soldatul japonez ucis în poieniţă. Începu să tremure. „Moartă”, rosti el. Cuvîntul părea totuşi lipsit de noimă. Era năucit; gîndurile se vîrîseră într-o tainiţă adîncă a minţii şi vorbele preotului lunecau fără să-i atingă suprafaţa amorţită a

creierului. Cîteva secunde, avu impresia că i se vorbeşte despre o persoană care nu-l interesa. Ciudat, singurul lucru care îl preocupa era să pară vioi, ca să facă impresie asupra preotului.

— Ohhhhh, rosti el în cele din urmă.

— N-am primit decît nişte veşti destul de sumare, fiule, dar îţi voi comunica amănunte de îndată ce le voi afla. E greu să fii atît de departe de casă şi să nu-i poţi îmbrăţişa pe cei dragi pentru ultima oară.

— Da, e greu, părinte, răspunse Gallagher maşinal.

Aşa după cum în zori începi să desluşeşti încetul cu încetul lucrurile din jurul tău, tot astfel şi semnificaţia celor abia auzite prindea să capete contururi precise în mintea sa. Începea să realizeze că se întîmplase o nenorocire şi îşi spuse — sper că Mary nu se va necăji din pricina veştilor. Îşi dădu deodată seama că Mary nu avea să se mai necăjească vreodată şi, în faţa acestei situaţii, făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să dea înapoi. Privea cu un aer îndobitocit scaunul pe care şedea preotul. Senzaţia că se află în biserică îl făcu să se uite pe furiş la mîinile sale şi să se străduiască a-şi compune o expresie serioasă.

— Viaţa continuă. Nu este lipsit de semnificaţie faptul că a fost salvat copilul. Dacă doreşti, am să mă interesez cine va avea grijă de copil. Poate că am putea obţine să pleci în permisie.

Lui Gallagher îi reveni curajul. Îşi va vedea soţia. Dar Mary murise. De data asta nu se mai dădu înapoi în faţa realităţii. Şedea fără să se clintească şi se gîndea ce frumoasă era lumina dimineaţa, cînd el se căţăra în camion, şi în mod vag, îşi dădu seama că dorea întoarcerea acelei clipe.

— Fiule, trebuie să ai curaj.

— Da, părinte.

Se ridică de jos. Nu-şi mai simţea talpa picioarelor şi cînd îşi trecu mîna peste gură i se păru că e umflată şi de nerecunoscut la pipăit. Fu cuprins pentru o clipă de panică, apoi se gîndi la şarpele din peşteră. „Pun rămăşag că doctorul era un jidan puturos”, îşi zise el. Deşi o uită pe dată, reflecţia aceasta îi procura o senzaţie oarecum plăcută, de austeritate.

— Bine, vă mulţumesc, părinte, spuse el.

— Întoarce-te în cortul dumitale şi culcă-te, fiule, îl povăţui părintele Leary.

— Da, părinte.

Gallagher străbătu din nou bivuacul. Oamenii erau plecaţi la corvezi şi bivuacul, aproape pustiu, îi inspiră un simţământ de securitate şi totodată de izolare. Ajuns la cortul său, se tîrî în groapă şi se lungi pe pătură. Nu simţea decît un fel de sfîrşeală. Îl durea capul şi se întrebă alene dacă nu e cazul să ia un comprimat de atebrină din raniţă. „Poate că am malarie", îşi zise el. Îşi aminti chipul lui Mary în primele zile după căsnicie, cînd îl servea la masă. Încheieturile mîinilor ei erau foarte firave, şi el îi revăzu aievea perişorii aurii de pe braţ.

— Pun rămăşag că doctorul era un jidan puturos, vorbi cu glas tare.

Sunetul vocii sale îl făcu să tresară şi se rostogoli pe spate. O mînie surdă îl cuprindea, pe măsură ce se gîndea, şi o dată sau de două ori murmură: „Jidanul a omorît-o". Aceasta îi făcu bine. Avu o agreabilă senzaţie de autocompătimire şi se lăsă în voia ei cîteva minute. Cămaşa îi era udă, şi fiindcă îi plăcea să-şi simtă fălcile con- tractîndu-se, din cînd în cînd scrîşnea din dinţi.

Se simţi deodată jilav, şi începu să realizeze că nevastă-sa era în- tr-adevăr moartă. Durerea şi nostalgia îi dilatară pieptul şi începu să plîngă. După un minut, deveni conştient de zgomotul hohotelor sale şi tăcu, puţin înspăimîntat, atît de bizar îi păru plînsul său. Ai fi zis că un strat izolator îi înăbuşea senzaţiile şi că el se degaja pentru cîteva momente, între două crize de durere.

Începu să se gîndească la soldaţii morţi în poieniţă şi o văzu pe Mary în postura fiecărui cadavru. Prinse iar să tremure. Îl năpădi un intens simţământ de groază şi de greaţă şi de frică. Îşi încleştă mîinile pe pătură, mormăind fără să-şi dea seama. „Nu m-am spovedit de multă vreme". Simţi cu acuitate în nări mirosul propriilor sale vestminte. „Put, trebuie să fac o baie, îşi zise el. Gîndul acesta începu să-l frămînte şi îi veni în minte să coboare la pîrîu să se scalde. Ieşi din cort, dar fiindcă se simţea prea slăbit ca să poată străbate suta de metri care îl separa de pîrîu, se opri în faţa cortului lui Red şi îşi umplu casca militară cu apă dintr-un bidon. Puse casca pe jos, o răsturnă şi apa i se împrăştie pe picioare. Îşi lepădă cămaşa, umplu din nou casca şi îşi turnă apă pe ceafă. Frigul şi contactul neplăcut al lichidului îl făcu să se înfioare. Îşi trase

maşinal cămaşa pe el, se înapoie împleticindu-se în cort, se culcă, şi nu se mai gîndi la nimic, vreo jumătate de oră. Căldura soarelui era apăsătoare sub pînza cauciucată. Îl cuprinse somnolenţa şi în cele din urmă adormi, în somn, tresărea din cînd în cînd.

MAŞINA TIMPULUI

GALLAGHER

REVOLUŢIONARUL CARE A LUAT-O DE-A-NDARATELE

Un bărbat de statură mijlocie, cu un trup uscat şi noduros, care dădea impresia a fi strîmb şi respingător. Faţa sa mică şi urîtă era însemnată de urmele unei acnee care îi făcea pielea zgrunţuroasă, şi cu pete de un roşu purpuriu. Poate că această culoare, sau poate chiar forma nasului său irlandez, foarte lung şi arţăgos de strîmb, îl făcea să pară întotdeauna înfuriat. Nu avea decît douăzeci şi patru de ani.

La sud de Boston, şi la Dorchester şi la Roxbury, casele cenuşii de lemn îşi expun de-a lungul mai multor mile urîţenia şi mizeria şi ruina. Tramvaiele zdrăngănesc într-un pustiu de pietre şi de uscături; cărămida e veche şi se fărîmiţează între degete dacă o freci zdravăn. Toate culorile se confundă în cenuşiul predominant; şi chipurile oamenilor sînt cenuşii. Aici nu există nici evrei, nici italieni, nici irlandezi, — trăsăturile lor s-au contopit într-un mortar anonim, care le-a făcut omogene şi prăfuite. Aceasta se regăseşte şi în vorbirea lor. Toţi vorbesc aceeaşi limbă, aspră şi tristă. „Dacă aş avea o maşină, aş îngriji-o, n-aş gara-o oriunde.”

Oraşul a fost fundat de burghezi şi e guvernat de burghezi; aici totul merge ca pe roate, totul este desăvîrşit la Boston dacă citeşti ziarele — absolut identice — totul este excelent în politică fiindcă partidele politice nu se deosebesc între ele. La Boston toată lumea aparţine claselor mijlocii, prin toată lumea înţelegîndu-se şi vaga-bonzii care moţăie şi varsă în metroul ce-

i duce spre Maverick Square în East Boston, sîmbătă noaptea pe la ora două. Vor fi protestat ei, odinioară, împotriva amestecării lor în mortarul comun, dar acum totul s-a uitat.

O rutină dezgustătoare şi o stare de spirit mohorîtă, arţăgoasă, se ascund sub învelişul arătos al ziarelor ***Boston Herald*** şi ***Post,*** şi ***Traveler*** şi ***Daily Record*** şi ***Boston American;*** îşi pun pecetea pe fruntea beţivanilor care porcăiesc metroul — beţivani mai numeroşi decît în oricare alt oraş, se etalează în Scollay Square, unde desfrîul este întotdeauna sordid şi unde Sodoma se întrece în gunoaie. Năpădesc traficul urban, care este rău şi furios şi frenetic, şi se citesc pe fruntea copilandrilor cotonogiţi în ulicioare şi pe inscripţiile şi simbolurile care mînjesc sinagogile şi cimitirele — „Jidani Puturoşi" şi crucea şi svastica. „Sîntem dezolaţi de tot ce auzim", spun guvernatorii Curley, Saltonstall, Tobin.

Puştii împărţiţi în bande se bat cu pietre şi cu ciomege şi cu măciuci; iarna, bulgării de zăpadă sînt umpluţi cu pietre. Desigur, fără răutate, doar sfîntul-instinct-de-rivalitate care iese la iveală.

„Ei, Gallagher, banda lui Lefty Finkelstein ne caută rîcă."

„Hai să le dăm la moacă, nemernicii. (Frica e un lucru pe care clanul nu-l cunoaşte; ea e înghesuită în fundul stomacului.) De mult i-am luat la ochi."

„Du-te după Packy, după Al şi după Fingers, o să le arătăm noi jidanilor."

„La ce orră o luăm din loc?"

„De ce drracu vrrei să ştii? Ţi-e frrică?"

„Cui i-e frrică? Mă duc să-mi iau ciomagul."

(În drum, trec pe lîngă o sinagogă: „Ţi-e frică?" El scuipă într-acolo.) „Ei, Whitey, scuip ca să ne poarte noroc."

„Hei, Gallagher, strigă băieţii... Fii cu băgare de seamă cînd bă- trînul tău e afumat."

Acasă, maică-sa se înfioară de zgomote şi calcă în vîrful picioarelor. Tatăl său şade în sufragerie, mototoleşte, apoi netezeşte cu labele sale mari faţa de masă galbenă, imitaţie de dantelă, care acoperă masa.

„Fir-ar al dracului să fie, un bărbat trebuie să... Ticăloşi! Hei, PEG!"

„Ce e, Will?”

Tatăl lui îşi freacă nasul şi bărbia. „Opreşte-te dracului odată, nu te mai foi de colo pînă colo!”

„Da, Will?”

„Asta e tot. Şterge-o.”

Dacă bărbatul tău este un nemernic, ca Will Gallagher, lasă-l în pace cînd e ameţit. Dar bagă de seamă ca labele lui mari să nu te izbească peste gură.

Şade greoi în faţa mesei, izbeşte cu pumnul în faţa de masă. Se holbează pe pereţi. (O poză brună care a fost verde înfăţişează nişte păstoriţe într-o vale împădurită. A făcut parte cîndva dintr-un calendar.) „FIR-AR A DRACULUI DE CASĂ!”

Izbeşte cu pumnul în masă, făcînd să danseze tripticul de pe un scrin.

„Will, bei prea mult.”

„GURA! Ţine-ţi gura ta neroadă.” Se ridică anevoie, merge clă- tinîndu-se spre perete. Geamul care apără păstoriţele se face ţăndări, cînd azvîrle poza pe jos. Se întinde pe canapeaua jerpelită, cenuşie- brună, se uită la carpeta cenuşie şi roasă, care îşi arată urzeala. „Frînge-ţi şalele, LA CE BUN?”

Nevastă-sa încearcă să ia sticla de pe masă. „LAS-O ACOLO!”

„Will, poate găseşti şi altceva.”

„Sigur... sigur. Să te aud văicărindu-te că am nevoie şi de una şi de alta. Băcani, măcelari. Şi eu îmi frîng oasele pe camionul ăla nenorocit. ALTCEVA. Sînt prins, prins într-o capcană. LASĂ STICLA AIA ÎN PACE!”

Se scoală, merge împleticindu-se pînă la nevastă-sa şi o pocneşte. Ea se lasă să alunece jos şi rămîne nemişcată, gemînd cu o voce surdă şi pasivă. (O femeie înaltă, căruntă şi foarte ofilită.)

„ISPRĂVEŞTE ODATĂ CU BLESTEMATA ASTA DE VĂICĂ- REALĂ!” O priveşte în tăcere, îşi freacă din nou nasul, se urneşte greoi spre uşă. „Scoală-te de acolo, Roy.” Se împleticeşte pe prag, suspină, apoi se avîntă în noapte.

Gallagher se uită la maică-sa. Se simte înlăuntrul lui gol, gata să izbucnească în plîns. Hai, mamă. O ajută să se ridice. Ea începe să plîngă zgomotos şi el o sprijină cu stîngăcie.

„Ţine-ţi gura cînd bătrînul e cherchelit”, se gîndeşte el.

Mai tîrziu, în odaia lui, citeşte o carte împrumutată de la bibliotecă. ***Regele Arthur şi Cavalerii Mesei Rotunde.***

Visează la femei... în rochii de culoarea levănţichii, pe gustul lui.

„Eu n-am să fiu ca bătrînul.” (El îşi va apăra nevasta cu vîrful spadei sale.)

Limpede şi glorios episod al adolescenţei.

Profesorii săi de la şcoala comunală nu-şi amintesc niciodată de el — un şcolar încruntat, morocănos, lipsit de entuziasm. Cu un an înainte de a-şi lua certificatul de studii, spre sfîrşitul crizei economice, părăseşte şcoala şi se angajează liftier. În anul acela taică-sau rămîne fără lucru şi maică-sa munceşte cu ziua în Brooklin şi la Newton, case de stuc, pardoseală spaniolă, stil colonial. După cină, se suie în pat, în vreme ce în barul din colţ bătrînul lui tată aşteaptă pe amatorul care îi va oferi fie o discuţie, fie un pahar.

Roy începe să frecventeze sediul Partidului Democrat din circumscripţia sa. În cămăruţele din fund se joacă poker, zaruri, se pun la cale tot felul de învîrteli. Copilandrii se vîră în sala mare din faţă şi se pierd în fumul ţigărilor de foi, morfolite de partizanii politici în costume de serj.

Dame de onoare.

Se ţin discursuri pentru recrutare de noi membri. Steve Macna- mara îşi croieşte drum tot mai sus în partid:

„Sigurr, băieţi, uitaţi-vă, uitaţi-vă în jurul vostru. Oamenii se spetesc muncind. Credeţi că aşa ceva e pentru voi? Singura trreabă care merrge, este politica, numai politica îţi deschide drumul, îi veţi consacra un an sau doi, le veţi dovedi că sînteţi băieţi de nădejde şi v-aţi căpătuit, arre orrganizaţia grrijă. Pe vremuri, cînd eram puşti, ca voi, le-am dovedit că sînt plin de bunăvoinţă, şi acum m-am ajuns, aici e o circumscripţie bună, nu e greu să capeţi voturi.”

„Sigurr, încuviinţează Gallagher, sigurr.”

„Ascultă, Roy, te observ de o bucată de vreme, tu eşti omul de care avem nevoie, mi-am dat seama că eşti un băiat de viitor, numai că trebuie să arăţi ştabilor că ştii să te descurci. Trebuie să le-o dovedeşti. Ştii că alegerile preliminare pentru candidaţii parrtidului au loc peste o lună, o să fie multă alergătură, va trebui să distribui manifeste, să te amesteci prin mulţime şi să faci puţină atmosferă cînd unul din candidaţii noştri ţine un discurs, o să ţi se spună cînd.”

„Sigurr, sînt de acord.”

„Sigurr, aici sînt bani de cîştigat, n-ai decît să merrgi cu noi, o să ai trreabă destulă, şi o grămadă de bănet, într-o zi ai să fii un tip cu grreutate, mi-am dat seama de îndată, şi eu îmi dau seama, fiindcă studiez natura omenească, trrebuie să intrri şi tu în combinaţie, să prinzi gust de politică."

„Am să-mi petrec toate serile aici."

„Brravo, cîţi ani ai? În curînd optsprezece, cînd o să ai douăzeci ai să cîştigi de zece orri mai mulţi bani ca acum"…

În drum spre casă întîlneşte o fată pe care o cunoaşte din vedere şi se opreşte ca să stea puţin de vorbă.

„Mi-e lehamite de slujba mea, am găsit ceva mai bun", exclamă el.

„Ce anume?"

„Ceva mare. (Dintr-o dată, e sfios.) Mare, ceva mare."

„Prea faci pe misteriosul, Roy, isprăveşte cu glumele." (Ea pufneşte în rîs.)

„Sigur. (Nu găseşte, nimic de spus mai acătării.) Sigur, îmi fac loc, cunosc lume."

„Ciudat mai eşti.".

„Sigur. (O priveşte, aprinde o ţigară cu o nepăsare prefăcută şi se făleşte conştient.) Sigur. (O priveşte iar, se simte cuprins de panică.) O să ne mai vedem noi."

La douăzeci de ani lucrează într-un antrepozit. („Roy, ai făcut o treabă bună, i-a spus Steve Macnamara, n-ai să zici că nu-i aşa, şi ştabii te preţuiesc, îţi faci drum în viaţă." Gallagher se străduieşte să spună „Sigurr, dar Whitey primeşte leafă şi eu fac tot atîta treabă ca şi el"… „Nu, ascultă, Roy, ascultă-mă, nu trebuie şă te audă cineva vorbind astfel, Doamne Dumnezeule, o să se crreadă că eşti un înăcrit, ai început să-ţi faci un nume, vrrei să strrici totul?")

Într-o noapte se duce la Cambridge, unde are întîlnire cu o fată, dar aceasta îi trage chiulul. Îşi sfîrşeşte seara rătăcind pe străzi şi de-a lungul malurilor rîului Charles. „Blestemată piţipoancă, n-am să mă las tras pe sfoară, toate aleargă după tipi cu parale;" n-am baftă de loc, toţi mă dau peste cap cu cărţi măsluite, nu pot să mă descotorosesc de afurisitul ăsta de ghinion. Îmi crapă pipota spe- tindu-mă cu munca în partid, şi cu ce mă aleg?"

Se aşază pe o bancă şi priveşte apa lîncedă a rîului. Luminile cetăţii universitare Harvard se răsfrîng în undele întunecate. „Să-ţi crape pipota, să tragi la jug, să tragi, să tragi, şi nici dracu să nu te ia în seamă; dacă aveam parale m-ar fi aşteptat, gata pregătită; pun rămăşag că a întins-o cu unul cu bani. Astea trag numai la bani; trag, trag, trag, de-ai zice că nu mai există altceva în viaţă. O porcărie."

Trec doi studenţi de la Harvard şi el încremeneşte, cuprins de o panică bruscă. „Mă întreb dacă am dreptul să stau aici! Doamne, nu trebuia să mă aşez pe banca asta!"

„Pur şi simplu mi-am ţinut răsuflarea, arabescul acela al Marko- vei era lucrul cel mai superb şi îngrozitor pe care l-am văzut vreodată, era, oh, simplu şi subtil şi formidabil, ÎNGROZITOR, cu desăvîrşire îngrozitor."

„Doamne, ce mîncărime de limbă au şi ăştia, ia te uită la ei, vorbesc de parcă ar fi nişte femei." Se întoarce şi contemplă clădirile luminate ale Universităţii Harvard. „Ar trebui rasă de pe suprafaţa pămîntului seminţia asta de derbedei." Urmăreşte cu privirea automobilele care gonesc de-a lungul lui Memorial Drive. „Daţi-i, daţi-i mai repede, accelerați mai repede, şi mai repede, pînă o să vă daţi peste cap. Universitatea asta, cuibul ăsta blestemat de stînga ar trebui aruncat în aer. Ţie îţi plesneşte fierea muncind, iar farfaralele astea se poartă ca femeile, huzuresc, of, prost mai sînt întocmite lucrurile, i-aş ucide dacă aş putea pe nemernicii ăştia, ar trebui să se găsească cineva să le trîntească o bombă."

Rămîne pe bancă mai bine de o oră, se potoleşte în cele din urmă. Apele rîului se scurg alene, fremătînd şi scînteind ca un joc de lumini pe o rochie de lamé. În faţa lui, dormitoarele şcolii comerciale se reflectă în apă; automobilele par mici şi însufleţite din cauza depărtării. În noaptea de primăvară simte pămîntul încolţind, simte dulceaţa domoală a aerului. Stelele smălţuiesc catifeaua caldă, intimă, a cerului.

Doamne, ce frumos e. O gamă de dorinţe, pierdute şi niciodată rostite. Asta îţi dă ghes să cugeţi. Suspină. Cu adevărat frumos, îţi dă ghes să cugeţi. Femeii i-ar fi putut împărtăşi toate acestea. „Am să fiu cineva."

Teamă. „O noapte ca asta te face să înţelegi că există Dumnezeu, atei nenorociţi! Doamne, ce frumos, ce frumos, începi să crezi că toate se vor îndrepta."

Şi stă mai departe acolo, absorbit în noapte. „Eu nu sînt ca ceilalţi, în mine e ceva deosebit. Oftează iar. Doamne, ce să fac... ce să fac... Bîjbîie în căutarea ideii ca şi cum s-ar strădui să prindă un peşte cu mîna. Doamne, ce să fac...”

„Roy, eşti unul de ai noştri, nu-i nevoie să ţi-o repet, în curînd o să-ţi încredinţăm ceva măreţ, şi ca să-ţi arate că eşti bine văzut, ştabii au hotărrît să lucrrezi un timp cu o echipă care nu face tocmai parrte din parrtid (Macnamara schiţează un gest de depreciere), dar fără să pomenesc nume, sînt cîţiva ştabi cărrora le place felul de a acţiona al acestei echipe împotrriva complotului interrnaţional, acela pe care jidanii bogaţi l-au pus la cale ca să ne aducă comunismul.”

Gallagher primeşte zece dolari pe săptămînă, deşi nu lucrează decît noaptea, instalat în mansarda unei clădiri cu două etaje, localul posedă o masă şi teancuri de manifeste şi periodice legate cu sfoară. Pe perete atîrnă un steag mare, cu o cruce şi iniţialele C şi U împletite.

„Creştinii Uniţi, iată numele echipei noastre, Gallagher, CREŞTINII... UNIŢI, prricepi, o să le dăm peste cap complotul, ţara asta are nevoie de puţin sînge, ţi-e frrică de sînge? întreabă tipul bur- duhănos aşezat îndărătul mesei. Ochii săi sînt de un brun-deschis, ca sticla mată. Trrebuie să ne mobilizăm, să fim gata, Interrnaţionala Ovreiască încearrcă să ne împingă în rrăzboi, mai înainte însă trrebuie să-i dăm peste cap; vezi cum pun mîna pe locurrile bune, dacă ne lăsăm pe tînjeală, ne ia dracu, ei sînt tarri, dar şi noi avem prrie- tenii noştrri.”

Gallagher vinde periodice în colţul străzilor: (CITIŢI MARELE COMPLOT STRĂIN! CUMPĂRAŢI ZIARELE PĂRINTELUI KILIAN! AFLAŢI ADEVĂRUL!), participă la întruniri secrete, se antrenează la tir, o oră pe săptămînă, într-un club sportiv.

„Ceea ce vrreau să ştiu, este cînd o să-i dăm drrumul, vrreau să trecem la acţiune.”

„Rrăbdare, Gallagher, e nevoie de timp; cînd o să fim gata, ieşim la lumina zilei; o să îndrreptăm lucrurile în ţarra asta, n-ai decît să merrrgi cu noi pînă la capăt, şi ai să vezi.”

„Sigurr. (Uneori, noaptea, somnul nu vine; visări greoaie şi lascive, şoc rapid în inimă.) Jurr, simt că înnebunesc dacă... dacă nu-i dăm drrumul.”

Dar..,

În sfîrşit prietena care-i trebuie, hormonii care nu i se mai oţeţesc.

„Ştii, îi spune Gallagher Maryei, eşti o fată grozavă, mă... mă simt zăpăcit cînd vorbesc cu tine.”

„Ce noapte frumoasă, Roy.” (Caută din ochi, dincolo de plajă, luminile portului Boston, care scînteiază ca nişte constelaţii într-un cer înnourat, ameninţător. Ia un pumn de nisip, îl lasă să se scurgă pe pantofii fetei, părul ei pare de aur în lumina focului de cîmp. Faţa ei prelungă, pistruiată şi tristă, pare plăcută, aproape drăguţă.)

„Vrei să frig un cîrnăcior?”

„Nu, să rămînem aici şi să stăm de vorbă, Roy.”

În jurul lor, perechile cu care au venit fug de lîngă foc şi chicotesc prin locurile întunecoase ale plajei. Prefăcîndu-se înspăimîntată, o fată scoate un ţipăt care îl face să tresară: stingherit, se gîndeşte că aude clipocitul dragostei.

„Ah, ce noapte frumoasă!” repetă el. Se întreabă dacă ar putea face dragoste cu ea şi dintr-o dată devine sfios. (Ea nu e una d-alea, cinstită, e credincioasă.) Se simte vinovat că o doreşte. „Sînt o mulţime de lucruri despre care aş vrea să-ţi vorbesc.”

„Desigur, Roy.”

„Ei bine, sînt două luni de cînd ieşim împreună, ce părere ai despre mine? Întrebarea, prea directă, îl face să roşească, mai ales că în mintea lui este legată de speranţa unei posesiuni fizice. (Chicotelile de pe plajă devin mai puternice.) Vreau să spun, îţi plac?”

„După cîte îmi dau seama, eşti tare drăguţ, Roy, eşti binecrescut, şi nu eşti grosolan ca ceilalţi băieţi.”

„Oh, sigur. E dezamăgit, oarecum umilit, şi în acelaşi timp puţin mîndru de el. Eu am anumite idei.”

„Ştiu, întotdeauna ai aerul că te gîndeşti la ceva. Ah, Roy, nu ştiu niciodată ce se petrece în capul tău şi tare aş vrea şă ştiu, pentru că îmi închipui că eşti altfel decît ceilalţi băieţi.”

„Cum aşa?”

„Ei bine, tu eşti sfios, adică nu sfios, drăguţ.”

„Ar trebui să mă auzi cînd vorbesc cu băieţii.” (Rîd amîndoi.)

„Oh, cred că rămîi acelaşi chiar cînd eşti cu ei, nu te schimbi. (Mîna ei se aşează din întîmplare pe genunchiul lui Gallagher şi

deodată şi-o retrage stingherită.) Mi-ar plăcea să mergi mai des la biserică.”

„Merg regulat.”

„Da, dar e ceva care te frămîntă, mă întreb ce-o fi, eşti foarte misterios.”

„Da?” E încîntat.

„Roy, pari întotdeauna supărat şi asta mă necăjeşte. Tata a vorbit de tine, a spus că eşti înscris la ***Creştinii Uniţi,*** nu mă pricep la po- litică, dar cunosc pe unul de acolo, pe Jackie Evans, era un băiat rău.”

„Ei, e un tip cumsecade; ştii, îmi cam fac griji din pricina clubului, m-au pus la încercare, dar nu e mare lucru.”

„N-aş vrea să dai de vreun necaz.”

„De ce?”

(Ea îl scrutează cu o privire liniştită şi pasivă. De data ăsta pune mîna pe braţul său.) Ştii bine de ce, Roy.”

Un nod i se urcă în gît şi o dorinţă arzătoare îi apasă pieptul. Se înfioară auzind din nou rîsul fetelor. „E grozav aici, la City Point, spune el. (Visarea apăsătoare şi lascivă, noaptea, cînd aspiră la ceva nedesluşit.) Ştii Mary, dacă între noi ar merge lucrurile aşa — renunţarea de sine îi umflă glasul — n-aş mai hoinări atîta cu ei, fiindcă aş vrea să te văd mai des.”

„Ai vrea cu adevărat?”

El ascultă zgomotul valurilor care se sparg pe plajă. „Te iubesc, Mary”, spune el deodată, încordat, cuprins de fiori, uşor tulburat de o fugară nesiguranţ[.

„Cred că şi eu te iubesc, Roy.”

Da. În clipa următoare o sărută încet, apoi cu lăcomie, dar un colţ al minţii sale s-a închis şi rămîne rece. „Oh! Te iubesc, draga mea”, vorbeşte el cu glas schimbat, străduindu-se să-şi cauterizeze îndoiala. Priveşte în depărtare.

„Ce frumos e la City Point”, zice ea.

Noaptea nu pot vedea gunoaiele care acoperă plaja, iarba-de-mare şi aşchiile de lemn care plutesc pe valuri, mici obiecte care se leagănă alene pe crestele înspumate şi rămîn apoi pe nisip, ca nişte mărunte şi respingătoare fiinţe marine.

„Sigur, e foarte frumos”, spune el încet.

„Hei, ia spune, Roy, cum te simţi de cînd eşti tînăr căsătorit, cum îţi merge viaţa de familie?”

„Eh, merge. (Dîrdîie în zorii care se ridică trist în acel septembrie, deasupra unui caldarîm cenuşiu şi a caselor de lemn prăpădite.) Doamne, ce frig e, de s-ar deschide odată blestematele astea de birouri de votare.”

„Sînt mulţumit că eşti cu mine, astăzi, Roy; află că la parrtid toţi spun că eşti un băiat bun, dar că ai început să vii cam rrar.”

„Aah, i-am dat naibii pe ăia de la ***Creştinii Uniţi,*** bîlbîie el, şi mă gîndeam că poate ştabii n-arr fi prrea încîntaţi să mă vadă.”

„Bine, arr fi trrebuit să le-o spui, dar, să ştii de la mine, parrtidul are de gînd să lase baltă echipa C.U. pentrru o bucată de vrreme, cică s-au făcut prresiuni de sus, mi s-a spus că trebuiau s-o lichideze în statul Massachussetts. E mai folositor să rrămîi cu parrtidul, nu te păcăleşti, pun rrămăşag că dacă nu ai fi lucrat cu C. U. ai fi astăzi agent electoral, sperr că nu ne porţi pică, Roy.”

„Nu. (Încearcă un surd resentiment. Acum s-o iau de la început.) Pun rrămăşag că jidanii bogaţi din parrtid au dat peste cap pe C.U.”

„S-ar putea.”

„Nevastă-mea a vrut să plec de la ei.”

„Ce mai face nevastă-ta?”

„Bine. (Se gîndeşte că în momentul acesta ea doarme, îi aude sforăitul, aspru, viguros şi uimitor de bărbătesc.)

„E bine însurrat? Acum cum te descurci?”

„M’da, bine. Conduc un camion, ca şi bătrînul meu.” (Mary a cumpărat o faţă de masă, imitaţie de dantelă.)

„Auzi, M’Gillis candidează pentru Roşii, M’Gillis, o oaie rrîioasă de irrlandez, un tip care îşi reneagă rreligia, cu toate astea ştabii ăi marri nu-şi fac sînge rrău din prricina lui pentru alegerrile prrreli- minarrre, da e o bandă de sindicalişti în cirrcumscripţia asta şi Mac spune că trrebuie să cîştigăm şi aici, ca să le tăiem crraca de sub picioare.”

„I-aţi adus pe cei carre votează de două orri?” întrebă Gallagher.

„Sigurr, mi-a venit însă o idee grozavă.” (Scoate dintr-un sac de hîrtie mai multe sticle cu sos de roşii şi le toarnă pe trotuar.)

„Ce faci?”

„Oh, cu asta le venim de hac. Prricepi? Tu rămîi aici, împarrţi manifestele pentru Haney, şi dacă faci un pic de rreclamă, merrgem la sigurr.”

„Foarte bună idee. (De ce nu i-o fi dat şi lui prin gînd?) E ideea ta?”

„A mea, numai a mea, cînd i-am spus-o lui Mac, a fost entuziasmat, l-a chemat pe Nolan, care e serrgentul celor doi copoi de la secţia asta de votare, aşa că n-or să ne sîcîie.”

Gallagher stă lîngă băltoaca din sos de roşii şi cînd primii alegători sosesc şi se aşează la coadă în faţa biroului de vot, începe să vorbească: PRIVIŢI, UITAŢI-VĂ CE SE ÎNTÎMPLĂ. SÎNGE, ASTA E. SÎNGE, ASTA SE ÎNTÎMPLĂ AMERICANILOR CINSTIŢI CÎND ÎNCEARCĂ SĂ VOTEZE ÎMPOTRIVA UNUI ROŞU. SÎNT SNOPIŢI ÎN BĂTAIE DE CĂTRE STRĂINII AFLAŢI ÎN SPATELE LUI M’GILLIS. ASTA E ISPRAVA LUI M’GILLIS, SÎNGE, SÎNGE OMENESC.

În timpul unei acalmii, cercetează sosul de roşii. I se pare prea roşu şi presară puţină ţărînă deasupra. (Munceşti, munceşti din răsputeri, pe urmă un deştept care-ştie-tot vine cu o idee şi toată lumea îl ridică în slăvi, blestemaţii ăştia de Roşii îmi tot pun beţe în roate.)

IATĂ, PRIVIŢI CE SE ÎNTÎMPLĂ! strigă el, cînd nişte alegători se apropie.

„Unde te duci, Roy?” întreabă Mary. În glasul ei se desluşeşte un accent jalnic, certăreţ; el se întoarce în prag şi clatină din cap. „Ies, asta e tot.” Ea taie în două un cartof fiert, îşi bagă în gură o bucată bună. Pe buze i-au rămas lipite cîteva cocoloaşe şi asta îl scoate din sărite pe Gallagher. „Tu nu mănînci altceva decît cartofi?” întreabă el.

„Roy, avem carne.”

„Da, ştiu.” Mai multe întrebări îi frămîntă mintea. Ar vrea s-o întrebe de ce nu mănîncă niciodată în tovărăşia lui, cînd el se înapoiază seara acasă, ci mai întîi îi serveşte lui; ar vrea să-i spună că nu-i place să fie întrebat unde merge.

„Sper că nu te duci la o reuniune a ***Creştinilor Uniţi?”*** întreabă ea.

„Ce-ţi pasă?” (De ce nu-ţi pui niciodată o rochie peste combinezonul ăsta?)

„Roy, o să ai neplăceri acolo, nu-mi plac oamenii ăia, o să fii rău văzut la club; acum, cînd ne aflăm în război, partidul nu mai are nici o legătură cu ei.”

„Nu e nimic rău cu ***C.U.*** Lasă-mă în pace, fir-ar a dracului de treabă!”

„Nu înjura, Roy.”

El trînteşte uşa şi se cufundă în noapte. Ninge puţin şi cînd traversează pe la răspîntii, bocancii răscolesc zloata. Strănută în mai multe rînduri. „Un bărbat trebuie să iasă din cînd în cînd... să se mai relaxeze. Lupţi pentru un ideal în organizaţie, şi o femeie vrea să te împiedice. Într-o zi, o să ajung departe.”

Din cauza caloriferelor aerul este cald şi metalic în sala în care se ţine mitingul, şi vestmintele ude ale asistenţei degajă un miros înţepător. Piciorul său striveşte un chiştoc.

„Foarte bine, prieteni, sîntem în război — spune oratorul — trebuie să luptăm pentru ţară, dar asta nu înseamnă că o să-l uităm pe duşmianul din interior. Izbeşte cu pumnul în masa acoperită cu un steag pe care e brodată o cruce. Trebuie să ne descotorosim de elementele străine care conspiră pentru a pune mîna pe ţară.” Vreo sută de bărbaţi aşezaţi pe scaune pliante izbucnesc în strigăte de bravo. „Trebuie să ne strîngem rîndurile, altfel femeile noastre vor fi batjocorite şi Ciocanul Roşu al Evreilor Roşii din Rusia Fascistă va SFĂ- RÎMA PORŢILE CĂMINELOR VOASTRE.”

„Bine vorbeşte”, spune cineva de lîngă Gallagher.

„Sigur, Wat are dreptate.” Pe Gallagher îl potopeşte o senzaţie vo- luptuoasă de mînie.

„Cine vă alungă de la lucru, cine se învîrteşte pe lîngă nevestele şi fiicele şi chiar mamele voastre, fiindcă nu se dă înapoi de la nimic, cine vrea să vă stăpînească fiindcă nu sînteţi nici Roşii, nici Evrei şi fiindcă nu vreţi să vă plecaţi în faţa unui comunist netrebnic care nu cinsteşte numele Domnului şi căruia nimic nu-i stă în cale?”

„La moarte!” urlă Gallagher. Tremură de aţîţare.

„Asta e, prieteni, vom veni cu tăvălugul, după război vom avea cu adevărat organizaţia noastră, am aici telegrame de la con-ce-tă-ţeni de-ai noştri, patrioţi şi prieteni, care sînt cu trup şi suflet alături de noi. Avem cu toţii aceleaşi idealuri, prieteni, şi aceia dintre noi care vor fi luaţi la armată trebuie să înveţe a se servi de armele lor în aşa fel, încît după... după... Aţi priceput, prieteni. N-or să ne vină de hac, puterea noastră sporeşte necontenit.”

După miting Gallagher intră într-un bar. Are gîtlejul uscat şi simte o apăsare neplăcută în piept. Pe măsură ce bea, furia îi scade, se simte din ce în ce măi amărît şi mai întunecat.

„În ultimul minut te trag pe sfoară" îi spune el vecinului său. Au plecat împreună de la miting.

„E un complot."

„Asta e; o porcărie de complot blestemat, dar nu mă las, într-o zi o să ajung departe."

În drum spre casă, alunecă într-o băltoacă, îşi udă cracul pantalonului pînă sus la coapsă. „Du-te dracului! zbiară el, înjurînd cal- darîmul. Un complot puturos împotriva oamenilor cumsecade, ei, dar mie n-o să-mi veniţi voi de hac!"

Intră clătinîndu-se în apartamentul său, îşi leapădă pardesiul. Nasul îi e congestionat. Strănută scrîşnind şi înjură.

Mary se trezeşte pe scaunul ei şi îl priveşte. „Eşti ud leoarcă."

„Ei şi? Sînt... sînt... Fir-ar să fie, ce-ţi pasă?"

„Roy, ori de cîte ori vii acasă, eşti în halul ăsta."

„Toată ziua cauţi să-mi pui beţe în roate, nu te interesează decît blestemaţii ăia de bani pe care îi aduc, ei bine, da, O SĂ-ŢI DAU TOŢI BANII PE CARE-I VREI!"

„Roy, nu-mi vorbi aşa!" Buzele îi tremură.

„Haide, plîngi, hai, dă-i drumul, te cunosc eu."

„Mă duc să mă culc."

„Vino încoace."

„Roy, nu-ţi fac reproşuri, nu ştiu ce e cu tine, nu te mai înţeleg, ce vrei de la mine?"

„Lasă-mă în pace."

„Oh, Roy, eşti ud, scoate-ţi pantalonii, dragul meu, de ce bei, îţi face întotdeauna rău, m-am rugat pentru tine, ţi-o jur."

„Oh, lasă-mă în pace! Se aşează pe un scaun şi se uită la cuvertura, imitaţie de dantelă care acoperă masa. Aaah, nu mai ştiu nici eu, nu mai ştiu nimic."

„Cu ce te alegi în viaţă?"

„Muncă şi iar muncă."

(Va apăra pe domniţa în rochie de culoarea levănţichii cu vîrful spadei sale.)

Adoarme pe scaun şi a doua zi se trezeşte răcit tun.

10

Apatia lui Gallagher continuă. În primele zile după moartea lui Mary munci cu furie la drum, săpînd şanţuri de drenaj, doborînd copac după copac pentru porţiunile de drum care trebuiau consolidate cu trunchiuri de lemn aşezate de-a curmezişul. Se folosea rareori de pauzele care li se acordau din oră în oră; seara, după ce-şi mînca ciorba, departe de ceilalţi, se strecura între pături, îşi îndoia genunchii sub bărbie şi se cufunda într-un somn greu. Wilson, care-l auzea dîrdîind în tăria nopţii, îi arunca pătura sa pe umeri şi ţîţîia din buze, compătimindu-l pentru nenorocirea sa. Gallagher nu-şi arăta durerea, devenise doar mai descărnat, iar pleoapele şi ochii îi erau umflaţi ca şi cum ar fi petrecut sau ar fi jucat poker patruzeci şi opt de ore în şir.

Oamenii îşi dădură osteneala să ia parte la durerea sa; în definitiv, evenimentul adusese o oarecare diversiune în scurgerea monotonă a zilelor la munca drumului. La început, îi arătaseră o compătimire discretă: prezenţa lui îi stingherea şi cînd îl vedeau pe aproape, vorbeau în şoaptă. În curînd, însă, se plictisiră şi începură să se simtă de-a dreptul prost cînd Gallagher se aşeza lîngă ei, fiindcă se inhibau şi vorbele li se stingeau pe buze; totodată încercau un simţămînt ascuţit de jenă. Red era puţin ruşinat de reacţia sa. Într-o noapte, pe cînd era de gardă, chibzui îndelung şi ajunse la concluzia că nu-l putea ajuta oricît ar fi vrut. „E trist pentru el, dar nu pot să schimb nimic”, îşi zise el ridicînd din umeri, şi lăsînd privirea să i se piardă în noapte. „La dracu, Gallagher e cel care suferă, nu eu”.

Corespondenţa sosea aproape zilnic şi atunci se petrecea ceva groaznic: Gallagher continuă să primească scrisori de la nevastă-sa. Prima îi fu înmînată cîteva zile după ce părintele Leary îl înştiinţase despre moartea lui Mary — o scrisoare

expediată cu o lună înainte. Wilson ridicase în noaptea aceea corespondenţa plutonului şi se întreba dacă trebuie sau nu să-i dea lui Gallagher scrisoarea.

— Să nu-i facă rău, se adresă el lui Croft.

Croft ridică din umeri.

— Nu poţi să ştii. Poate că o aşteaptă.

Era curios să vadă ce avea să se întîmple.

Glasul lui Wilson era firesc în clipa cînd îi înmînă scrisoarea lui Gallagher.

— O scrisoare pentru tine, băiete.

Se simţi stînjenit şi întoarse capul.

Obrazul lui Gallagher se făcu alb.

— Nu e pentru mine, zise el uitîndu-se la scrisoare. E o greşeală.

— E pentru tine, băiete.

Puse mîna pe umărul lui Gallagher, dar acesta i-o îndepărtă.

— Vrei s-o arunc? întrebă Wilson.

Gallagher identifică data de pe plic. Îl străbătu un fior.

— Nu, dă-mi-o, se bîlbîi el.

Făcu cîţiva paşi şi deschise plicul. Nu desluşea cuvintele; îi păreau neciteţe. Începu să tremure. „Sfîntă Fecioară, Isuse", îşi zise el. Izbuti să-şi concentreze privirea asupra cîtorva rînduri şi încetul cu încetul semnificaţia lor i se infiltră în minte. „Îmi fac griji pentru tine, te înfurii din orice, mă rog în fiecare noapte să nu păţeşti nimic. Te iubesc nespus cînd mă gîndesc la copil, uneori însă nu pot să cred că se va întîmpla atît de curînd. Doctorul a spus că nu mai sînt pînă atunci decît trei săptămîni." Gallagher îndoi scrisoarea şi începu să umble în cerc, orbeşte. O pată purpurie, de pe falcă, se contractă nervos.

— Oh! Doamne Sfinte! vorbi el cu glas tare.

Prinse din nou să tremure.

Gallagher nu putea să accepte moartea lui Mary. În nopţile cînd făcea de gardă se pomenea gîndindu-se la întoarcerea sa acasă, şi îşi închipuia cum avea să fie cînd Mary îi va ieşi în întîmpinare. O deznădejde surdă îl copleşea atunci şi îşi repeta maşinal: „E moartă, e moartă", fără să creadă însă pe de-a-ntregul. Se năucise de-a binelea.

Scrisorile soseau însă, fără încetare şi Gallagher începu să capete treptat convingerea că Mary e în viaţă. Dacă cineva l-ar fi întrebat despre nevastă-sa, ar fi spus: „E moartă", şi totuşi

continua să se gîndească la ea la fel ca şi în trecut. Cînd Mary scria că aşteaptă să nască cam peste zece zile după ce el îi va citi acele rînduri, cînd îi spunea că o vizitase pe maică-sa în ajun, Gallagher îşi zicea că acestea se întîmplaseră ieri, la ora cînd oamenii îşi mîncau ciorba. Obişnuinţa de a participa, luni întregi, la existenţa nevestei, doar prin intermediul scrisorilor ei, i se înrădăcinase prea puternic pentru a o mai putea smulge. Începea să se simtă fericit; aştepta plin de speranţă sosirea scrisorilor, se gîndea la ele noaptea, înainte de a adormi.

Totuşi, după cîteva zile îşi dădu seama cu groază că data naşterii se apropia şi că în cele din urmă va primi ultima scrisoare, după care Mary va fi moartă. De la ea nu-i va mai rămîne nimic. Niciodată nu va mai primi veşti de la ea. Gallagher oscila între panică şi nesiguranţă; avea momente cînd credea pur şi simplu că Mary e încă în viaţă. Întrevederea cu preotul făcea parte dintr-un vis urît. Uneori, după ce se scurgeau mai multe zile fără să fi primit scrisori, ea îi apărea parcă la o mare depărtare şi atunci înţelegea că nu avea s-o mai revadă niciodată. Totuşi, în cea mai mare parte a timpului scrisorile îi creau o emoţie superstiţioasă; se gîndea că nu e moartă, dar că avea să moară dacă el nu va găsi vreun mijloc s-o salveze. Preotul îl întrebase în mai multe rînduri dacă nu vrea să plece în permisie, dar Gallagher nu fusese capabil să ia în consideraţie acest lucru: dacă ar fi plecat, ar fi însemnat să admită ceva ce nu voia să creadă.

Contrar freneziei cu oare lucrase în primele zile, începu să părăsească şantierul şi să facă lungi plimbări de unul singur de-a lungul drumului. Fusese de cîteva ori prevenit de primejdia ambuscadelor japoneze, dar nu era în stare să se preocupe de aşa ceva. Într-o zi se înapoie la bivuac pe jos, după ce parcursese o distanţă de şapte mile. Oamenii socoteau că îşi pierduse minţile; uneori, noaptea, vorbeau despre asta şi Croft le spunea: „Omul ăsta a luat-o razna.” Se simţeau dezarmaţi, nu ştiau ce să-i mai spună. Red propuse să nu i se mai dea corespondenţa, dar ceilalţi se temură să se amestece. Încercau emoţia şi groaza pe care ar fi resimţit-o în prezenţa unui eveniment inevitabil. Gallagher nu-i mai stingherea; îl studiau cu o curiozitate morbidă, de parcă ar fi observat un bolnav care nu mai are decît puţin de trăit.

Subofiţerul cu poşta, căruia i se raportă faptul, se duse la preot, care vorbi cu Gallagher. Dar cînd părintele Leary îi sugeră că ar fi mai potrivit dacă nu ar mai citi scrisorile de la nevastă, Gallagher îşi pledă cauza, mormăind printre dinţi: „Dacă-i opriţi scrisorile, o să moară”. Deşi preotului îi scăpa înţelesul acestor cuvinte, ghici intensitatea sentimentelor lui Gallagher. Tulburat, se întrebă dacă nu era mai bine să recomande trimiterea lui într-un spital, dar avea o prejudecată împotriva azilelor de alienaţi mintali: îl îngrozeau. Demersul pe care îl întreprinse în mod confidenţial în vederea obţinerii unei permisii pentru Gallagher se dovedi zadarnic; fu informat de către Comandamentul Bazei că Crucea Roşie anchetase cazul şi că părinţii lui Mary luaseră copilul în îngrijirea lor. În cele din urmă se mărgini şi el să-l observe pe Gallagher.

Şi Gallagher rătăcea de colo pînă colo, absorbit de lucruri despre care nu vorbea; uneori îl surprindeau zîmbind unei cunoaşteri tainice, numai de el ştiută. Ochii i se înroşiseră, iar pleoapele arătau jupuite şi parcă mînioase. Îl încolţeau tot mai des coşmare şi într-o noapte Wilson se deşteptă auzindu-l cum geme: „Doamne, te rog, n-o lăsa să moară, am să mă fac om de treabă, jur că am să mă fac om de treabă.” Înfiorîndu-se de groază, Wilson acoperi cu mîna gura lui Gallagher.

— Ai un vis rău, băiete dragă, şopti el.

— Da, bine. Gallagher tăcu.

Wilson hotărî să-i istorisească totul lui Croft. A doua zi de dimineaţă, însă, Gallagher fu calm şi solemn, şi lucră fără întrerupere pe şantierul drumului. Wilson îşi ţinu gura ferecată.

O zi sau două mai tîrziu, plutonul fu trimis pe plajă, în corvoadă de descărcare. Gallagher primise în ajun ultima scrisoare de la nevastă-sa şi se străduia să-şi găsească destul curaj spre a o citi. Era preocupat şi distrat; nu acordă nici o atenţie la ceea ce se vorbea în camion, şi curînd după sosirea lor pe plajă părăsi şantierul. Des- cărcau nişte lăzi cu provizii de pe un vas de debarcare şi apăsarea poverii pe umeri îl scosese din sărite. Dădu drumul lăzii pe care o purta, bombănind: „Du-te dracului” şi o porni la drum.

— Unde te duci? îl strigă Croft din urmă.

— Nu ştiu, o să mă înapoiez.

Vorbi fără să se întoarcă, şi, ca şi cum ar fi vrut să scape de alte întrebări, o luă la fugă pe nisip. După vreo sută de metri

simţi deodată că a obosit şi îşi încetini pasul. Ajuns la o cotitură a plajei, aruncă o privire lipsită de interes spre oameni. Mai multe vase de debarcare, cu motorul în funcţiune se legănau la ţărm şi două coloane de oameni se duceau şi veneau între ambarcaţii şi depozitul de provizii. O pîclă se împrăştiase pe mare, ascunzînd vederii cele cîteva cargouri ancorate în larg. O luă după cotitură şi zări mai multe corturi orînduite pe plajă. Foile de la intrare erau ridicate şi printre ele desluşi, întinşi pe cuşete, nişte oameni care îşi vorbeau. „Compania 5279 Camionaj", citi el maşinal pe tabele. Oftă, în vreme ce continua să meargă. „Netrebnicii ăştia de camionagii sînt plini de baftă", îşi zise el fără prea multă amărăciune.

Trecu pe lîngă limba de nisip unde fusese ucis Hennessey. Năpădit de milă, se opri, ca să prefire puţin nisip printre degete. „Bietul băiat, atît de tînăr, nici n-a apucat să cunoască porcăria ăsta de viaţă", se gîndi el. Îşi aminti deodată că atunci cînd deplasaseră trupul lui Hennessey, spre a-l feri de valuri, casca i se rostogolise pe nisip cu un zgomot mat, de cenuşă. „Crăpăm cu toţii, numai cu asta ne alegem". Gîndul îi fugi la scrisoarea din buzunarul cămăşii şi începu să tremure. Aruncase o privire asupra ştampilei poştei şi ştia că aceasta era ultima scrisoare pe care i-o scrisese Mary. „Poaţe că a mai scris vreuna", se gîndi el, scurmînd nisipul cu vîrful bocancului. Se aşează, se uită în jur cu aerul bănuitor al unui animal, care se pregăteşte să-şi tîrască prada în vizuină şi rupse plicul. Fîşîitul hîrtiei îi scrijeli nervii; devenise conştient de caracterul definitiv al gesturilor sale. Deodată, îşi dădu seama că mila pentru Hennessey nu-şi avea rostul. „Mi-e de-ajuns propriile mele supărări", bombăni el. În mîinile sale, filele scrisorii păreau lipsite de consistenţă.

Reciti de două ori ultimul paragraf: „Roy, dragul meu, e ultima scrisoare pe care ţio scriu în aceste două, trei zile. Durerile au început chiar acum şi Jamie sa dus săl caute pe doctorul Newcome. Mie groaznic de frică fincă el a spus că o să fie destul de greu, dar nu te frămînta, totul o să meargă bine, ştiu asta. Aş fi vrut să fi aici cu mine, ai grije de tine fincă mie frică să rămîn singură. Te iubesc mult, dragul meu."

Gallagher împături scrisoarea şi o puse din nou în buzunar. Fruntea îi ardea şi în cap simţea o durere surdă. Cîteva minute nu se gîndi la nimic şi în cele din urmă scuipă cu amărăciune.

„Ah, scîrbele astea de femei, dragostea, atîta ştiu, te iubesc, dragul meu, nu vor altceva decît să-şi păstreze bărbatul.” Începu iar să tremure. Pentru prima dată, după atîtea luni, îşi amintea de frustrările şi plictiselile vieţii sale conjugale: „Atîta vor femeile, să nu le scape bărbatul, fiindcă ştiu că mai tîrziu or să se facă nişte pocitanii, lua-le-ar dracu să le ia.” Se gîndea cît de palidă era Mary ori de cîte ori se trezea din somn, cum i se umfla obrazul stîng cînd dormea. Incidente neplăcute, fapte mărunte ale existenţei lor, fermentau anevoie în creierul său, ca o zeamă groasă gata să dea în clocot. Acasă, Mary obişnuia să poarte un fileu de păr foarte strîns pe tîmple şi se deprinsese să umble într-un combinezon cu tivul destrămat. Dar lucrul cel mai îngrozitor, pe care nu şi-l mărturisise niciodată, era că putea să audă, prin peretele subţire al sălii de baie, zgomotele pe care le făcea Mary. Cei trei ani de căsnicie o veştejiseră. „Nu se îngrijea de loc”, se gîndi el cu ciudă. În clipa aceasta îi ura amintirea, ura suferinţa căşunată în ultimele săptămîni. „Numai dragostea le interesează, nici nu-şi dau măcar osteneala să-şi păstreze silueta.” Scuipă din nou. „N-au nici... maniere”, îşi zise el. Ar fi vrut să spună „modestie”. Se gîndi la mama ei, o femeie grasă şi prost îmbrăcată, şi îl cuprinse o furie nearticulată împotriva multor lucruri — împotriva soacrei sale atît de imense, a locuinţei sărăcăcioase unde trăise din lipsă de bani, a ghinioanelor sale repetate, a nevestei, care şi după moarte îl făcuse să sufere atît de crunt. „N-am avut niciodată nici un fel de baftă, fir-ar să fie de viaţă. Se gîndi la Hennessey şi expresia gurii i se înăspri. „Ţi-au zburat creierii, pentru ce... pentru ce?” îşi aprinse o ţigară şi aruncă chibritul urmărindu-l cu privirea pînă ce căzu în nisip. „Să te baţi pentru nişte jidani puturoşi.” Se gîndi la Goldstein. „Nişte nemernici, nu-s în stare să care o scîrbă de tun, nu ţi-ar bea un pahar pe veresie.” Se ridică împleticindu-se şi o porni iar. Ura şi o durere surdă îl izbeau în cap cu lovituri de ciocan.

O algă uriaşă fusese adusă de valuri pe plajă şi Gallagher se apropie de ţărm spre a se uita mai bine la ea. Alga, lungă de vreo cincizeci de picioare, de un brun-închis, moale, elastică, lucioasă ca un şarpe, îi strecură un fior de groază. Îşi aminti de stîrvurile din peşteră. „Ce bandă de ticăloşi beţi am mai fost şi noi”, zise el. Era plin de remuşcări sau, mai corect, fiindcă avea

sentimentul că făcuse ceva rău, îşi hrănea remuşcările. Alga îl înspăimîntă atît de tare, încît îşi reluă hoinăreala.

După ce merse cîteva sute de metri, se aşeză pe coama unei dune care domina marea. Se apropia furtuna şi deodată i se făcu frig. Un nor întins pe vreo treizeci de mile, cu forma prelungă şi oarecum turtită a unui peşte, acoperise o parte din cer. Se stîrni un vînticel care începu să ridice nisipul în fîşii orizontale, de-a lungul plajei. Gallagher continua să şadă, aşteptînd ploaia care nu venea. Se bucura de starea lui sufletească proastă, de goliciunea deprimantă a peisajului, de valurile înspumate ce se zdrobeau de ţărm. Fără să-şi dea seama, începu să deseneze o femeie pe nisip. O femeie cu sîni mari, mijloc subţire, coapse pline şi largi. Îşi examină cu seriozitate desenul, amintindu-şi că lui Mary îi era ruşine de sînişorii ei. O dată, ea îi spusese:

— Aş fi vrut să fie mari.

— Pentru ce?

— Ştiu că îţi place mai mult cînd sînt mari.

— Nu, minţi el, aşa cum sînt e tocmai bine.

Îl năpădi un val de tandreţe. Mary era foarte mititică şi se gîndi că uneori i se părea doar o fetiţă, şi ce mult îl distra seriozitatea ei. Rîse încet şi deodată căzură toate barierele ridicate de închipuirea sa, astfel încît înţelese fără tăgadă că era moartă şi că nu avea s-o mai vadă niciodată. Conştiinţa acestui fapt îi străbătu fiinţa, asemeni unui torent de apă eliberat prin deschiderea unor stăvilare. Se pomeni plîngînd în hohote, apoi pierdu conştiinţa zgomotoaselor icniri căre-i exprimau neliniştea. Nu mai simţea decît o adîncă durere, care îl calma, dizolvîndu-i chisturile amărăciunii, ale resentimentelor şi ale fricii, lăsîndu-l golit parcă de substanţe. Plîngea pe nisip, reconstituind clipele cele mai dulci şi mai plăcute din viaţa lor comună; îşi amintea ritmul excitant şi fluid al trupurilor lor în căl- dura dragostei, înţelegea uluit semnificaţia zîmbetului ei cînd îi în-tindea traista cu merinde dimineaţa, înainte de a pleca la lucru; îşi amintea trista, duioasa îmbrăţişare care îi unise în ultima noapte a permisiei sale, din preziua îmbarcării. Se plimbaseră sub clar de lună prin portul oraşului Boston; îşi aducea aminte, cu inima zvîcnînd, cum se aşezaseră tăcuţi la pupa unei nave, ţinîndu-se de mînă cu o duioasă şi atentă linişte, spre a urmări zbuciumul dîrei de apă sub bătaia elicei.

„Era o fată bună”, îşi zise el. Îşi spunea, fără să formuleze coerent, că nimeni nu-l înţelesese mai deplin şi încerca tainică uşurare la gîndul că, deşi îl înţelesese, îl iubise totuşi. Aceasta îi redeschise rana, adîncindu-i simţământul pierderii. Zăcea pe nisip şi plîngea amarnic, uitînd unde se află, simţind în tot trupul numai povara dureroasă a nenorocirii sale. Din cînd în cînd se gîndea la ultima scrisoare a lui Mary, ceea ce îi provoca un nou spasm de durere. Plînse aproape o oră.

În cele din urmă amorţi istovit; se simţea curat şi parcă mai po-tolit. Pentru prima oară îşi aminti că avea un copil; se întrebă ce sex are şi cum o fi arătînd. O clipă, încercă o bucurie gingaşă, gîn- dindu-se — „dacă e băiat, am să-l antrenez de mic, să ajungă un jucător profesionist de base-ball, ca să cîştige parale frumoase.” Gîn- durile i se destrămau, lăsînd un gol şi o pace adîncă în mintea lui. Se uită posomorît la jungla din spatele său, întrebîndu-se cît timp i-ar trebui ca să se întoarcă. Pe plajă, vîntul continua să sufle şi emoţiile sale se făceau tot mai vagi şi mai fluide. Căzu din nou pradă tristeţii şi gîndurile îi alergară la lucruri reci şi singuratice, ca şi vîntul iarna pe o plajă.

„E o ruşine că o astfel de nenorocire i s-a întîmplat tocmai lui Gallagher”, îşi zicea Roth. Oamenii se opriseră din lucru pentru o oră, ca să-şi mănînce raţiile K, iar Roth plecase să se plimbe de-a lungul plajei. Îşi amintea expresia lui Gallagher, cînd se întorsese din hoinăreala lui. Ochii îi erau foarte roşii; se vedea cît de colo că plînsese. „Şi totuşi, ia lucrurile destul de bine, se gîndi Roth suspi- nînd. E un băiat ignorant, fără educaţie, cu sentimente rudimentare.” Clătină din cap şi continuă să-şi tîrşîie picioarele prin nisip. Aerul său absorbit, bărbia sprijinită în piept, îi scoteau în evidenţă spinarea cocîrjată.

Norul gros, de ploaie, care întunecase cerul în cursul dimineţii, se risipise, şi razele soarelui cădeau fierbinţi pe cascheta sa de un verde decolorat. Se opri şi îşi şterse sudoarea de pe frunte. Climatul acesta tropical e înşelător, se gîndi el, foarte nesănătos, şi plin de miasme. Îl dureau braţele şi picioarele după ce cărase atîtea lăzi şi suspină iarăşi. „Sînt prea bătrîn pentru asemenea corvoadă. Treaba asta e potrivită pentru Wilson, pentru Ridge, sau chiar pentru Goldstein; dar nu şi pentru mine.” Un zîmbet strîmb îi apăru pe buze. „L-am

judecat greşit pe Goldstein, îşi zise el, e foarte bine construit pen- tru greutatea lui, e voinic, dar de la o vreme s-a schimbat, nu ştiu ce e cu el. E în permanenţă posomorît, îl frămîntă ceva de cînd s-a întors cu prima grupă de pe linia frontului. Presupun că luptele l-au făcut să se schimbe. Şi era un băiat atît de vesel cînd l-am cunoscut, un adevărat copil nevinovat, gata să lege prietenie cu toată lumea. Să nu te încrezi în primele impresii. De pildă, Brown, e prea sigur de el şi se ia după prima impresie; de aceea nici nu mă are la stomac. Cică într-o noapte am stat prea mult de gardă. Dacă aş fi încercat să trag chiulul, ar fi avut dreptate; dar dat fiind faptele, cred că pur şi simplu nu mă are la stomac."

Îşi frecă nasul şi suspină. „Aş putea fi prieten cu ei, dar ce avem noi de împărţit? Ei nu mă înţeleg şi nici eu nu-i înţeleg. Ca să le fii prieten, trebuie să ai un fel de încredere în tine, de care eu sînt lipsit. Dacă n-ar fi fost criza aceea economică pe vremea cînd am isprăvit colegiul... Dar ce rost are să mă mai înşel pe mine însumi, nu sînt un tip agresiv, aşa că orice aş fi făcut, n-aş fi avut succes în viaţă. Zadarnic mă amăgesc. Aici, în armată, tot ce ştiu ei, e că nu pot face aceeaşi muncă fizică, aşa că mă privesc de sus. Habar n-au ce se petrece în capul meu şi de altfel nici nu le pasă. Gîndurile alese, intelectul — ce înseamnă asta pentru ei? Dacă voiam, puteam fi prietenul lor, sînt făcut pentru prietenie. Am experienţă, aş fi putut să le spun o mulţime de lucruri, dar cine mi-ar da ascultare? Plescăi din limbă în semn de frustrare. „Aşa s-a întîmplat întotdeauna cu mine. Dacă aş fi găsit o activitate corespunzătoare aptitudinilor mele, aş fi ajuns departe."

Trecu pe lîngă limba de nisip şi se apropie curios de alga adusă de valuri pe plajă. „Ar trebui să mă pricep puţin, căci algele uriaşe au făcut obiectul studiilor mele la colegiu, dar am uitat totul." La gîndul acesta, fu cuprins de amărăciune. „La ce- ţi foloseşte toată învăţătura asta, dacă nu eşti în stare să-ţi mai aminteşti nimic?" Se uită la algă şi o apucă de un capăt. „Parcă ar fi un şarpe. Un organism atît de simplu. O ancoră la coadă, cu care se fixează de stînci, o gură la celălalt capăt, şi o legătură între ele. Ce poate fi mai simplu? Un organism primitiv, o algă brună, iată ce e; dacă m-aş concentra mai mult, totul mi-ar reveni în minte, Macrocystis, sau cam aşa ceva, e numele pe care-l poartă, popular i se mai spune Şiretul

Dracului, sau poate o fi altceva? Maccocystis pyrifera, acum îmi amintesc, ni s-a ţinut şi o prelegere cu subiectul acesta. Poate că ar trebui să mă ocup iar de botanică, nu sînt decît doisprezece ani de atunci, aş fi putut să-mi reîmprospătez memoria; cred că se găsesc posturi bune în această rămură de activitate. E un subiect fascinant."

Dădu drumul algei. „E o plantă ciudată, aş vrea să-mi amintesc mai multe despre ea. Toate plantele acestea marine merită să fie studiate — plancton, alge verzi, alge brune, alge roşii, sînt surprins ce bună memorie am. Am să-i scriu Dorei să-mi găsească conspec- tele de botanică; poate că am să mă apuc iarăşi de lucru."

Făcu drumul întors, cercetînd algele şi frînturile de lemn risipite de-a lungul plajei. „Numai lucruri moarte, se gîndi. Tot ce trăieşte trebuie să şi moartă. Eu am şi început să simt că îmbătrînesc. Am treizeci şi patru de ani, probabil că am depăşit jumătate din viaţă, şi ce-am realizat pînă acum? Există un cuvînt idiş în legătură cu aceasta, şi Goldstein trebuie să-l ştie. Nu-mi pare totuşi rău că n-am învăţat niciodată idiş, e mai bine că părinţii mei sînt în pas cu vremurile noi."

„Ah, şi cum mă mai dor umerii! De ce nu ne-or lăsa în pace măcar o zi?" Zări, în depărtare, pe oamenii din plutonul său şi i se strînse inima. „Oh, au reluat lucrul. Or să mă ia cu toţii peste picior, şi ce-aş putea să le spun, că studiam o algă? Nu m-ar înţelege. De ce nu mi-a trecut prin cap că ar fi trebuit să mă grăbesc?"

Anevoie, cu teamă, Roth începu să alerge.

— De unde eşti... din Sicilia? îl întrebă Polack pe Minetta.

Osteniţi, îşi tîrau picioarele prin nisip. Bombănind, Minetta azvîrli o cutie goală de conserve peste o grămadă de alte cutii goale.

— Nu, din Veneţia, zise el. Bunicul meu era un mare grangure, un aristocrat din împrejurimile Veneţiei.

Se înapoiară, îndreptîndu-se spre ambarcaţie.

— Cum de ştii atîtea lucruri despre Italia? întrebă Minetta pe Polack.

— Ei, cum să nu ştiu? zise Polack. Am trăit în mijlocul unor ma- caronari. Ştiu mai multe despre ei, decît tine.

— Nu, îţi închipui numai, zise Minetta. Eu nu prea vorbesc despre asta cu oricine, ştii cum sînt oamenii, au impresia că le torni gogoşi, dar poţi să mă crezi, e adevărul adevărat, ai cuvîntul meu. Acolo, în Italia, ai mei erau din lumea mare, din rîndurile nobilimii. Cît a trăit, taică-meu n-a ştiut ce înseamnă munca. Nu făcea altceva decît să meargă la vînătoare. Aveam un adevărat domeniu.

— Zău?

— Crezi că glumesc? Uită-te la mine, nu am mutră de italian, am părul castaniu şi pielea albă. Ar trebui să-i vezi pe ceilalţi din familie; toţi sînt blonzi. Eu am rămas oaia rîioasă. După asta se recunosc aristocraţii, au tenul alb. Oraşul din care ne tragem poartă numele unui strămoş, ducele de Minetta.

Polack se aşeză pe nisip.

— De ce să ne spetim? Hai să ne mai odihnim un pic.

— Ascultă-mă, continuă Minetta cu convingere, ştiu că nu mă crezi, dar dacă ai să vii vreodată la New York, să treci să mă vezi. Am să-ţi arăt decoraţii păstrate în familie. Tata ni le arăta adesea. Zău, avea o cutie plină. Ah, mă dor şalele.

Croft trecu pe lîngă ei, aruncîrudu-le peste umăr:

— Hei, răcanilor, mai lăsaţi trîndăveala.

Polack oftă şi se ridică în picioare.

— Zău aşa, nu e nici o scofală cu meseria asta. Ce-i pasă lui Croft dacă mai lenevim şi noi cîte puţin?

— Tipul ăsta nu se gîndeşte decît la galoanele lui.

— Toţi sînt la fel, răspunse Polack. Pronunţa „zînt” în loc de „sînt”. Minetta încuviinţă din cap.

— Aşteaptă numai să dau peste unul din ăştia după război.

— Ce-ai să faci? Ai să-l cinsteşti cu un păhărel pe Croft?

— Crezi că mi-e frică de el? se îmbătoşă Minetta. Am făcut parte dintr-o echipă de box, Mănuşile de Aur, aşa că nu mă prea sperii.

Zîmbetul lui Polack îl scotea din sărite.

— Singurul pe care l-ai putea cafti ar fi Roth, spuse Polack.

— Ia mai du-te dracului, îmi pierd vremea stînd de vorbă cu tine.

— Sînt prea ignorant.

Încărcară fiecare în spinare cîte o ladă luată de pe bordul ambar- căţiei şi o porniră la drum spre depozitul de provizii.

— Doamne, nu mai pot să îndur, explodă Minetta furios. Nu mai am nici o ambiţie.

— Ei nu mai spune!

— Ţi-oi fi închipuind că sînt un nătărău? întrebă Minetta. Ar fi trebuit să mă vezi în viaţa civilă. Ştiam să mă îmbrac, îmi plăcea viaţa, în tot ce făceam eram întotdeauna în frunte. Aş fi ajuns subofiţer dacă m-aş fi agitat puţin pentru galoane, sau dacă aş fi un lingău ca Stanley, dar nu merită osteneala. Trebuie să te respecţi pe tine însuţi.

— Ei şi ce te frămînţi atîta? întrebă Polack. Uite, eu cîştigam o sută cincizeci de dolari pe săptămînă şi aveam rabla mea proprie. Eram în combinaţie cu Lefty Rizzo — era o combinaţie, nu glumă. Nu era curvă pe lume pe care să n-o pot avea, modele, actriţe, fetele cele mai nostime. Şi nu lucram decît douăzeci de ore pe săptămînă, ba nu, douăzeci şi cinci, aproape patru ore, pe zi, de la cinci la nouă, şase zile pe săptămînă, plasam bilete la loterie. Ei, şi m-ai auzit cumva bombănind şi fugind de corvezi? Aşa ne e scris, asta e. Nu ne rămîne decît să stăm cu burta la pămînt şi să luăm lucrurile cît mai uşor.

„Polack are cam douăzeci şi unu de ani”, socoti Minetta. Se întreba dacă Polack îl minţise cînd îi vorbise de cîştigurile sale. Îl stingherea faptul că nu ştia niciodată ce se petrece în mintea lui Polack, în timp ce acesta părea să-i citească întotdeauna gîndurile. Neştiind ce să mai răspundă, trecu la atac:

— Să stăm cu burta la pămînt? Dar ce, tu te afli în armată pentru ca ai vrut?

— De unde ştii că n-aş fi putut să scap?

— Ştiu, îl zeflemisi Minetta, fiindcă nu cred să fie om cu scaun la cap care să stea în armată, cînd ar putea face altminteri.

Îşi descărcă povara peste o grămadă de lăzi, apoi reluă drumul spre ambarcaţie.

— Cînd eşti militar ai mîinile şi picioarele legate. Orice ţi s-ar întîmpla, nu poţi să faci nimic. Uită-te la Gallagher. Vai de capul lui. I-a murit nevasta, dar el nu poate să se clintească de aici.

Polack se strîmbă.

— Vrei să ştii de ce e Gallagher atît de nenorocit?

— Ştiu

— Nu, nu ştii. Aveam un văr a cărui nevastă a murit într-un accident. Isuse Cristoase, să-l fi văzut pe văru-meu! Şi de ce,

mă rog? Pentru o muiere. Am încercat să-i vorbesc, i-am spus: „Ascultă, de ce dracu te tot miorlăi? Muieri sînt pe toate cărările. În şase luni ai să fii lecuit şi nici n-ai să-ţi mai aminteşti mutra nevestei tale.” El s-a uitat la mine şi a început iar să se vaiete: „Of, of, of!” Eu am dat să-i explic încă o dată cum stau lucrurile. Atunci ce crezi că mi-a spus văru-meu?

— Ei, ce ţi-a spus?

— Mi-a spus: „Şase luni? Să le ia dracu! Ce-am să mă fac la noapte?”

Minetta rîse fără să vrea.

— Să te cred?

Polack ridică din umeri şi încărcă o ladă în spinare.

— Ce-mi pasă dacă mă crezi sau nu? Eu ţi-am spus, asta e tot.

Porni din nou la drum.

— Hei! Cît e ceasul?

— Două.

Polack suspină.

— Încă două ore de tras.

Înainta anevoie prin nisip,

— Stai să-ţi povestesc despre tipesa aia care a scris o carte, zise el.

La ora trei după-amiază plutonul făcu o pauză — ultima din ziua aceea. Stanley se lungi pe nisip, alături de Brown, şi îi oferi o ţigară,

— Hai, mai ia una, parcă nu te ţin tot eu cu ţigările!

Brown se întinse mormăind.

— Încep să îmbătrînesc. Ştii, în căldura asta tropicală nu poţi arăta ce eşti în stare să faci.

— De ce nu mărturiseşti c-ai avea poftă să tragi chiulul?

De cînd fusese numit caporal, atitudinea lui Stanley se schimbase faţă de Brown. Nu mai era tot timpul de acord cu Brown şi adeseori îl lua în zeflemea.

— Încă o săptămînă şi ai să fii aidoma lui Roth,

— Du-te naibii.

— Haide, te tachinez, sergentule.

Stanley nu-şi dădea seama de propria sa schimbare. De îndată ce fusese încadrat în acest pluton se străduise să fie cu ochii în patru; nu deschisese niciodată gura fără să fi chibzuit înainte la cele ce avea să spună, îşi alesese cu grijă prieteniile,

comportarea fusese în funcţie de simpatiile şi antipatiile lui Brown. Pe nesimţite, fără s-o fi făcut de altfel cu intenţie, influenţase atitudinea lui Brown faţă de acei oameni din secţie despre care acesta nu avea încă o părere formată. Pe de altă parte, găsea că e firesc să simpatizeze pe cei cu care Brown era în termeni buni. Dar nu-şi formulase niciodată lucrurile acestea cu limpezime. Deşi îşi dorise de multă vreme să fie înaintat caporal, nu-şi mărturisise niciodată aceasta. Dăduse — mai degrabă — ascultare aluziilor şi neliniştilor născute din raporturile sale cu Brown.

Brown observase acestea şi rîdea pe sub mustaţă, dar sfîrşise totuşi prin a-l recomanda pentru avansare. Deşi nu-şi dădea seama, Brown ajunsese să depindă de Stanley: îi încălzea sufletul admiraţia, respectul, interesul nemărginit pe care acesta îl manifesta cu orice prilej. Obişnuia să-şi spună: „Stanley mă perie, dar îşi bate joc de mine”; totuşi, cînd Croft îi vorbi despre un nou caporal, nu se gîndise decît la Stanley. Făcuse tot felul de obiecţii în legătură cu ceilalţi; uitase că dispreţul faţă de oamenii pe care el şi Croft îi treceau în revistă în vederea avansării, îi fusese inspirat de Stanley. Spre surprinderea sa, se pomenise lăudîndu-l pe Stanley.

Mai tîrziu, cînd Stanley se deprinsese a da ordine, schimbarea deveni şi mai evidentă. Glasul său dobîndise mai multă autoritate, începuse să se poarte urît cu cei care-i displăceau şi devenise mai familiar în raporturile sale cu Brown. Fără să-şi fi formulat cu limpezime această concluzie, înţelesese că Brown nu-i mai putea fi de folos; urma să rămînă caporal, pînă ce unul dintre sergenţi avea să fie rănit sau ucis. La început continuase să-şi manifeste deferenţa faţă de Brown şi să-l aprobe în toate chestiunile. Cu timpul devenise mai conştient de ipocrizia sa şi începuse să nu se mai simtă în largul său în nou-i rol. Spiritul său critic accepta tot mai greu prostiile lui Brown. Nu trecu mult şi începu să-şi exprime propriile sale păreri. Apoi prinse să-şi dea aere.

Stanley expiră fără grabă fumul ţigării şi repetă:

— Mda, ai să fii aidoma lui Roth.

Brown nu răspunse şi Stanley scuipă.

— Să-ţi spun ceva în legătură cu Roth, adăugă el. Glasul îi devenise sentenţios, ca al lui Brown. Nu e băiat rău, dar n-are

măduvă în oase. E tipul omului care nu realizează niciodată nimic, fiindcă nu e în stare să-şi ia o răspundere.

— Greşeşti, măi băiete, răspunde Brown. Nu sînt mulţi acei care şi-ar risca pe gratis pielea.

— Aş, nu vreau să spun asta, replică Stanley. Ia-l de pildă în viaţa lui civilă. Şi el a vrut şă ajungă cineva, aşa ca dumneata sau ca mine, dar nu l-au ţinut balamalele. E prea prudent. Trebuie să ştii să te descurci, dacă ai de gînd să pui mîna pe ceva mai de soi.

— Tu pe ce-ai pus mîna?

— Eu am riscat şi am cîştigat.

Brown rîse.

— Sigur, ai regulat pe vreuna în lipsa bărbatului.

Stanley scuipă iar — o deprindere contractată de la Croft.

— Să-ţi spun ceva. Curînd după ce m-am însurat cu Ruthie, am avut ocazia să cumpărăm nişte mobilă de la un tip care pleca din oraş, o ocazie grozavă, dar tipul voia bani-gheaţă. Nu aveam banii trebuincioşi şi bătrînul nu putea să-mi dea nimic în momentul acela. Pentru vreo trei sute de dolari, mi se oferea o mobilă de salon care, nouă, ar fi costat peste o mie de dolari. Ştii, aşa ceva face impresie cînd ai musafiri. Crezi că am stat cu braţele încrucişate spunînd că e păcat şi — cu atît mai rău? Află că nu. Am luat bani de la garajul unde lucram.

— Cum adică — ai luat bani?

— Oh, n-a fost prea complicat, trebuie numai să te descurci. Eram facturierul garajului şi se încasau cam o mie de dolari zilnic pentru reparaţii. Era un garaj mare. Am luat banii din casa de bani şi nu am contabilizat intrările a trei maşini care totalizau cele trei sute de dolari. A doua zi, pentru a astupa gaura, am operat intrările din ajun şi nu am înregistrat cîteva intrări din ziua aceea.

— Cît timp ai dus-o aşa? întrebă Brown.

— Două săptămîni încheiate. Ce spui de asta? Erau zile cînd încasările erau slabe şi tremuram ca varga, căci cu cele trei sute de dolari lipsă nu prea mai rămînea mare lucru în casă. Desigur, păstram facturile din ajun, ca şi cum n-ar fi fost încă plătite; dar erau uneori atît de puţine maşini la reparat, încît aş fi păţit-o rău dacă cineva şi-ar fi băgat nasul în registre în ziua aceea.

— Bine, şi cum ai scos-o la capăt?

Ţine-te bine, să nu cazi: am făcut un împrumut de trei sute de dolari garantat de mobila pe care o cumpărasem, şi cînd am avut banii, i-am pus la loc. Cît despre împrumut, l-am plătit în rate lunare. Iată cum am făcut rost de mobilă pe o nimica toată. Şi nu-ţi închipui cum bat la ochi. N-aş fi avut niciodată asemenea mobilă de salon, dacă nu aş fi riscat.

— Ai întors-o bine, admise Brown.

Era impresionat; nu-l cunoscuse pe Stanley sub aspectul acesta.

— Trebuie să ai nervi pentru aşa ceva, zău aşa zise Stanley.

Îşi amintea cîte nopţi albe petrecuse în cursul celor două săptămîni. Îl chinuîseră tot felul de temeri. În orele posomorîte din preajma zorilor, manipulaţiile sale băneşti îi apăreau confuze, de neînţeles; recapitula alterările înscrise în registrele sale contabile şi de fiecare dată avea impresia că descoperă noi erori; era convins că maşinaţia va fi descoperită. Încerca să se concentreze, se surprindea repetînd necontenit aceeaşi adunare — „opt şi cu treizeci şi cinci face... face... opt şi cu treizeci şi cinci face trei şi reţin unu...” Avea tulburări de digestie şi abia dacă putu să se mai hrănească. Erau nopţi cînd stătea în pat, asudînd, pradă neliniştii, deznădejdii. Se mira că nimeni nu bagă de seamă nimic.

Viaţa lui sexuală avusese de suferit. Nu avea decît optsprezece ani cînd se însurase, cu cîteva săptămîni înainte de afacerea cu mobila; lipsa de experienţă îl făcea să nu corespundă, să fie incapabil de a se controla. Elanurile sale erau scurte şi nervoase; i se întîmpla să plîngă în braţele nevestei în urma înfrîngerilor repetate. Se însurase atît de tînăr fiindcă era îndrăgostit, dar şi fiindcă avea încredere în el însuşi şi fremăta de nerăbdare. I se spusese întotdeauna că arată mai matur decît vîrsta lui, şi pentru că socotea că trebuie să-şi încerce norocul, îşi asumase răspunderea de îndată ce se crezuse în stare s-o facă. Aceasta îl şi determinase să cumpere mobila. Dar agitaţia pricinuită de această afacere, ca şi rigorile vieţii sale casnice îi depăşiseră posibilităţile fizice. Frămîntările acestea pe două fronturi nu făceau decît să-i sporească neliniştea.

După ce pusese banii la loc, virilitatea îi sporise iarăşi, deşi, sub acest raport, nu avusese niciodată prea multă încredere în forţele sale. Adeseori încerca un regret nemărturisit cînd evoca

îmbrăţişările pasionate pe care i le dăruia viitoarea lui nevastă înainte de căsătorie. Dar din toate acestea nu exterioriza aproape nimic; nu împărtăşise niciodată soţiei modul în care cumpărase mobila, iar în dragoste se prefăcuse atît de pătimaş, încît sfîrşise prin a crede şi el. De la garaj, trecuse funcţionar în biroul unui expert contabil. Studiase contabilitatea la un curs seral. Învăţase alte modalităţi de a face bani şi îşi concepuse copilul în mod voit. Avusese apoi alte necazuri băneşti şi alte nopţi albe. Nemişcat, năclăit de sudoare, încerca să desluşească tavanul prin întunericul din încăpere. Dar o dată cu dimineaţa îi revenea încrederea în sine şi ajungea la concluzia că merita să înfrunte riscurile.

— Trebuie să ai nervi pentru aşa ceva, repetă el.

Deşi neplăcute, amintirile acestea îl umpleau de mîndrie.

— Dacă vrei să ajungi cineva, zise el, nu trebuie să te dai înapoi de la nimic.

— Sigur, e bine să ştii pe cine să perii, îi aminti Brown.

— Asta face parte din sistem, spuse Stanley cu răceală.

Brown mai avea cîteva arme pe care le putea folosi împotriva lui.

Stanley se uită la oamenii întinşi pe plajă, gîndindu-se cu ce monedă să-i plătească lui Brown. Îl zări pe Croft mergînd cu paşi mari şi scrutînd jungla.

— Ce meştereşte Croft? întrebă el, urmărindu-l din ochi.

— Pesemne că a văzut ceva, zise Brown, pe punctul de a se ridica în picioare. În jurul lor, oamenii din pluton începeau să se mişte ca nişte vite care întorc capul în direcţia unui sunet sau a unui miros neobişnuit.

— Hei, ia te uită, Croft caută ceva! mirîi Stanley.

— Se petrece ceva, mormăi Brown.

În clipa aceea Croft trase o rafală spre junglă şi se aruncă la pămînt. Oamenii tresăriră la zgomotul împuşcăturilor, neaşteptat de sonore, şi se lungiră pe nisip. O puşcă japoneză răspunse cu foc. Cu toţii începură să tragă fără nici un discernămînt spre desişul junglei. Stanley se pomeni asudînd atît de groaznic încît nu putu să potrivească înălţătorul puştii. Stătea acolo, cu simţurile răsculate, cu trupul con- tractîndu-se inconştient la trecerea gloanţelor, care zumzăiau ca nişte albine. Se gîndi cu surprindere — cineva ar putea fi rănit. Îi veni pe dată în minte, o glumă în legătură cu aceasta şi începu

să rîdă încet. Cineva, dindărătul lui, scoase un ţipăt şi împuşcăturile încetară. Urmă o tăcere îndelungată, neliniştită, şi Stanley remarcă aerul cald care tremura deasupra nisipului.

În cele din urmă Croft se ridică cu precauţie şi se avîntă spre junglă. Ajuns la liziera desişului, făcu semn celor din preajmă, să se apropie. Stanley stătea cu ochii plecaţi spre nisip, trăgînd nădejde că Croft nu îl va zări. Urmă o pauză, o aşteptare de cîteva minute, apoi Croft, Wilson şi Martinez ieşiră din desiş şi se înapoiară spre plajă.

— La doi le-am venit de hac. Nu cred să mai fi fost şi alţii, căci şi-ar fi aruncat raniţele şi ar fi luat-o la sănătoasa.

Scuipă în nisip.

— Cine a fost rănit?

— Minetta, zise Goldstein.

Stătea îngenuncheat lîngă Minetta şi-i apăsa piciorul rănit cu o faşă de prim ajutor.

— Lasă-mă să văd, porunci Croft.

Sfîşie pantalonii lui Minetta şi se uită la rană.

— O simplă zgîrietură, zise el.

— Dacă ţi se întîmpla dumitale, nu spuneai aşa, gemu Minetta.

Faţa lui Croft se schimonosi într-un zîmbet.

— N-ai să mori din asta, băiete.

Privi la oamenii care făceau cerc în jurul lui.

— Fir-ar să fie de treabă, exclamă el, să ne risipim. Poate mai sînt şi alţi japonezi care ne dau tîrcoale.

Oamenii vorbeau, se bîlbîiau pe întrecute. Încercau o senzaţie nervoasă de uşurare. Croft îşi consultă ceasul.

— Nu mai avem decît patruzeci de minute pînă la sosirea camionului. Risipiţi-vă pe plajă şi deschideţi bine ochii. Astăzi am isprăvit cu descărcatul.

Se întoarse spre pilotul uneia din ambarcaţii.

— Voi faceţi de gardă la noapte, la depozit?

— Da.

— Cu japonezii ăştia prin preajmă, mă tem că n-o să prea aveţi parte de somn.

Aprinse o ţigară şi se apropie de Minetta.

— Nu te clinteşti de aici, băiete, pînă la sosirea camionului. Apa- să-ţi pansamentul pe picior şi n-ai să păţeşti nimic.

Stanley şi Brown se culcară pe burtă. Schimbau păreri scrutînd jungla. Stanley se simţea vlăguit. Se străduia să nu arate panica ce-l stăpînea, dar nu înceta să-şi repete cît de prosteşte se crezuse în siguranţă, în vreme ce japonezii le dădeau tîrcoale. „Nu poţi şti niciodată ce poate să-ţi cadă pe cap," îşi zise el. Îl năpădise o groază nespusă pe care abia reuşi să o înfrîngă. Nervii săi nu mai erau buni de nimic. Simţi nevoia să spună ceva absurd şi rosti primul lucru care-i trecu prin minte:

— Mă întreb ce-o fi zicînd Gallagher.

— Ce vrei să spui?

— Ei bine, noi le facem de petrecanie la japonezi, îi vedem murind lîngă noi şi el se gîndeşte la nevastă-sa.

— Eh, exclamă Brown, cred că nu face nici o legătură.

Stanley se uită la Gallagher, care vorbea potolit cu Wilson.

— Parcă s-a mai liniştit, zise el.

Brown ridică din umeri.

— Îmi pare rău pentru el, dar, la urma urmei, poate că are noroc.

— Cum adică?

— Oamenii nu ştiu ce noroc dă peste ei cînd scapă de o femeie. N-o cunosc pe nevasta lui Gallagher, dar cînd îl văd atît de pricăjit, niă gîndesc că nu era în stare s-o satisfacă. La naiba, femeile te încornorează chiar dacă le dai şi cerul şi pămîntul, aşa că nu m-ar mira prea tare ca ea să-şi fi făcut de cap, mai ales în primele luni, cînd datorită plodului din pîntece nu avea ce risca.

— Nu-ţi stă gîndul decît la d-astea, mormăi Stanley. În momentul acesta îl ura pe Brown. Dispreţul pe care acesta îl arăta faţă de femei îi stîrnea gelozia, îi răscolea temerile, pe care de obicei reuşea să şi le înăbuşe. O clipă, avu aproape convingerea că şi nevăstă-sa îl încornora; deşi respinse acest gînd, se simţi tulburat şi nervos.

— Am să-ţi spun ce gîndesc eu despre ceea ce s-a întîmplat adineaori, zise Brown. Stai liniştit de vorbă şi ***bum!*** ceva o ia din loc. Nu ştii niciodată ce poate să-ţi cadă în cap. Crezi că Minetta nu dîrdîie de frică în clipa asta? Învaţă ce e frica. Dacă vrei să ştii, abia după ce am să mă văd în America am să scap de spaima că dintr-o clipă într-alta poate să mi se întîmple ceva. E de ajuns un flecuşteţ — şi s-a isprăvit cu tine.

Pe Stanley îl năpădise o neliniște inexprimabilă. Înțelegea în mod nedesluşit că aceasta se datora în parte groazei sale de moarte, o groază pe care o încerca acut pentru prima oară; mai ştia că neliniştea sa era legată şi de gîndurile lui dinaintea schimbului de împuşcături. Această groază îşi găsea rădăcini în gelozia sa, în indiferenţa lui faţă de actul sexual, în lungile şi freneticele insomnii de acasă. Ceva neînţeles îl făcu deodată să nu se mai gîndească la Gallagher şi la moartea neaşteptată a nevestei lui; toate îi păreau prea penibile. ,,Te fereşti cît poţi, îşi zise el, dar eşti lovit pe la spate. Nu-ţi dai seama că ţi se întinde o cursă.” Îl frămînta o tulburare adîncă. Îşi plimbă privirea în jur, trase cu urechea la canonada de artilerie din depărtare, asaltat de o neliniște crescîndă şi aproape dureroasă. Era scăldat în propria lui transpiraţie şi îi venea să plîngă. Acţiunea conjugată a căldurii, a reverberaţiei nisipului, a încordării nervoase provocată de acţiunea militară de mai înainte, îl vlăgui cu totul. Se simţea lipsit de puteri şi copleşit de groază. Nu mai înţelegea nimic. Experienţa sa de luptă se rezuma la cîteva patrulări lipsite de importanţă. Cu toate acestea, perspectiva unor viitoare patrulări îl umplea de scîrbă şi de spaimă. Se întreba cum va putea să-şi conducă oamenii la luptă, cînd lui însuşi îi era atît de frică; ştia totuşi că va trebui să mai obţină un galon şi încă unul, şi că se va strădui să urce treptele ierarhice. Însă în acel moment ceva nu era în ordine, ceva îl dezorienta.

— Afurisita asta de căldură te dă gata, bolborosi el întorcîndu-se spre Brown. Îl strivea o senzaţie vagă, înăbuşitoare, de groază.

— Îţi închipui că ştii foarte bine un anumit lucru, şi cînd colo nu, cunoşti nimic, zise Brown. Ca şi şmecheria ta cu garajul. Ai avut noroc, asta e. Crezi că eu aveam habar de japonezii ăştia strecuraţi în preajma noastră? Zău, Stanley, aşa s-a întîmpiat şi cu şmecheria ta cu garajul. Cum dracu să prevezi cînd are să-ţi cadă pacostea pe cap? La fel şi în afacerile mele, cu vînzările. Sînt tot soiul de mijloace, de şiretlicuri ca să cîştigi parale din gros, dar nu eşti niciodată sigur de nimic.

— De! exclamă Stanley.

Abia îl asculta. Încerca o revoltă surdă împotriva a tot ce îl făcea să fie îngrijorat, ori invidios, a tot ceea ce îl împingea să alerge necontenit după afaceri dubioase. Nu ştia care era

pricina, dar fără să şi-o formuleze prea explicit, îşi spunea că va mai petrece multe nopţi albe frământîndu-şi creierii, transpirat şi neliniştit.

11

Campania se împotmolise. După înaintările realizate în săptămîna următoare atacului japonezilor de-a lungul rîului, Cummings se opri pentru cîteva zile spre a-şi consolida liniile şi a-şi completa reţeaua de drumuri. Această haltă, care potrivit socotelilor lui trebuia să fie vremelnică şi să preceadă un atac frontal împotriva liniei Toyaku, se dovedi nefastă. Deşi tactica lui Cummings era ca totdeauna perfect concepută, coordonarea diverselor sale servicii bine pusă la punct, rezultatul fu aproape nul. Frontul, care ar fi trebuit să se fortifice între timp, se comportă ca un animal istovit; aproape că adormi, lăsîndu-se furat de un fel de hibernare. O letargie adîncă cuprinse trupele din linia frontului.

În cursul celor două săptămîni care urmară acestei halte, după o serie de patrulări intensive şi de puternice atacuri locale, Cummings înaintă cu patru sute de metri în unele sectoare şi captură un total de trei avanposturi japoneze. Cîteva companii angajau bătălii de patrule, schimbau focuri de armă sterile, apoi se retrăgeau pe poziţiile lor. În puţinele împrejurări cînd li se întîmplă să cucerească o porţiune de teren mai importantă, o abandonară la primul contraatac mai serios. Pierderile sporite în rîndurile celor mai viteji dintre ofiţerii din linia întîi, dovedeau îndeajuns spiritul refractar al trupelor. Cummings ştia cum s-ar desfăşura o acţiune militară în aceste condiţii. S-ar dezlănţui un atac împotriva unui punct puternic apărat, unii oameni ar tărăgăni să intre în acţiune, coordonarea ar lăsa de dorit, şi totul ar sfîrşi cu un pumn de viteji, şi cîţiva ofiţeri şi subofiţeri, care s-ar angaja în luptă cu forţe superioare — în vreme ce trupele de sprijin s-ar volatiliza.

Cummings se deplasă de mai multe ori pe front şi îşi dădu seama că oamenii îşi pregătiseră culcuşul. Îşi îmbunătăţiseră bivuacurile, săpaseră şanţuri de drenaj, îşi instalaseră

acoperişuri deasupra tran- şeelor de gardă, şi în unele companii văzu drumuri aşternute cu scînduri. Dacă oamenii s-ar fi aşteptat să plece din locurile acestea, desigur că n-ar fi făcut asemenea amenajări. Aceasta însemna siguranţă şi permanenţă, ceea ce la rîndul său se traducea printr-o foarte primejdioasă schimbare în atitudinea lor. Odată ce oamenii se opreau şi rămîneau îndeajuns pe un loc, astfel încît acesta să capete în ochii lor un caracter familiar, era mult mai greu să-i porneşti iar la luptă.

„Sînt ca nişte cîini în cuşca lor, îşi zise Cummings; ar lătra cu arţag la orice ordin ce li s-ar da."

Fiecare zi care se scurgea fără vreo schimbare fundamentală în linia frontului, amenința să le sporească apatia, dar Cummings ştia că pentru moment nu putea face nimic. După o pregătire intensă, dez- lănţuise un atac de mare anvergură: focuri încrucişate de artilerie, sprijinul cîtorva bombardiere care nu-i fusese acordat decît după ce îşi pledase îndelung cauza, aruncase în luptă tancuri, trupe de rezervă, iar la sfîrşitul zilei constatară că nu realizaseră nimic. Trupele se imobilizaseră în faţa celei mai neînsemnate rezistenţe şi în- tr-un singur sector abia izbutiseră să înainteze abia cu un sfert de milă. După ce făcu bilanţul pierderilor şi consolidă puţinele poziţii cîştigate, constată că linia Toyaku rămăsese intactă, invulnerabilă. Era umilitor.

De fapt, rezultatul era dezastruos. Dispoziţiile care soseau de la comandamentul corpului de armată vădeau o nerăbdare crescîndă. Ca într-un blocaj de circulaţie, presiunea aceasta avea să se transmită în curînd pînă la Washington; Cummings îşi putea imagina cu uşurinţă discuţiile care se vor desfăşura în unele birouri ale Pentagonului. „Ei bine, ce se petrece acolo, la Anopopei, ce-i ţine în loc? Divizia lui Cummings? Ei bine, Cummings să fie înlăturat, să fie înlocuit cu altcineva."

Ştia prea bine că nimic nu era mai primejdios decît să-şi lase trupele să trîndăvească o săptămînă încheiată; dar îşi asumase acest risc cînd aşteptase să se termine construcţia drumului şi iată că această aşteptare acţionase ca un bumerang. Şocul îi ştirbi încrederea în sine. Tot ce se întîmpla i se părea de necrezut; încercă stupefacţia şi spaima şoferului care descoperă că maşina lui o ia razna, pornind şi oprindu-se de capul ei. Auzise despre aceasta, istoria militară era plină de

asemenea poveşti fantastice, dar nu-şi închipuise niciodată că aşa ceva i se putea întîmpla lui. Era într-adevăr de necrezut. Cinci săptămîni încheiate divizia funcţionase ca şi cînd ar fi fost o parte integrantă a propriului său trup; şi deodată, fără cauze aparente, sau poate ca urmare a unor cauze ininteligibile pentru el, îşi pierduse controlul asupra acestei părţi componente. Oricît se străduia să-şi remodeleze unităţile, oamenii se încovoiau ca o masă refractară, ca o zdreanţă prea moale, prea umedă ca să păstreze o formă oarecare. Noaptea stătea lungit pe patul său de campanie, în aşteptarea unui somn care nu venea. Îl chinuia propria sa neputinţă; ardea, se consuma în focul sterp al mîniei. Într-o noapte i se întîmplă să zacă mai multe ore de-a rîndul ca un epileptic ce iese din leşin, cu mîinile încleştîndu-se fără încetare, cu ochii aţintiţi asupra contururilor nedesluşite ale scheletului de lemn ce susţinea acoperişul cortului. Puterea, intensitatea impulsurilor inexprimabile, frustrate, care îl munceau, păreau să-i alerge prin membre, lovind cu furie smintită în hotarele trupului său. Voia să ţină totul, absolut totul sub controlul său, şi în realitate nu era în stare nici să conducă şase mii de oameni. S-ar fi putut crede că unul singur dintre aceştia ar fi fost capabil să se pună de-a curmezişul eforturilor sale.

Dezlănţuise atacul, pusese trupele să patruleze neîncetat, făcuse tentative furioase spre a-şi restabili autoritatea, dar în străfundurile fiinţei sale începea să-i fie frică, deşi refuza să-şi mărturisească acest lucru. Un nou atac, a cărui pregătire o încredinţase comandantului Dalleson şi Statului său major, fu amînat în mai multe rînduri. De fiecare dată se invocaseră motive mărunte, superficiale — nave de tip Liberty cu un stoc important de provizii erau aşteptate dintr-o zi într-alta, sau socoteau mai înţelept să cucerească mai întîi cine ştie ce porţiune neînsemnată de teren, care să nu constituie mai tîrziu o piedică serioasă în calea atacului. În fond, Cummings se temea că o nouă înfrîngere i-ar fi fatală. Se angajase prea mult în prima sa ofensivă, iar dacă s-ar prăbuşi şi aceasta, s-ar scurge săptămîni şi poate chiar luni de zile pînă cînd ar putea declanşa un al treilea mare atac. Pînă atunci însă i s-ar fi retras comanda.

Mintea îi devenise primejdios de leneşă şi de la o vreme suferea de o diaree dureroasă. În străduinţa sa de a curma răul,

supuse popota ofiţerilor unor aspre inspecţii; dar, cu toate măsurile minuţioase de curăţenie, diareea continuă. Îi era nespus de greu să-şi ascundă supărările, cu tot cortegiul lor de faţete neînsemnate la prima vedere, dar totuşi foarte tulburătoare. Zilele calde şi umede se perindau unele după altele, ofiţerii se ciondăneau, se lăsau tîrîţi în certuri meschine, blestemau canicula şi ploile necontenite. Nimic nu părea să se clintească în spaţiile apăsătoare ale junglei şi în această atmosferă stătută, clocită, nimeni nu se aştepta ca să se mai clintească ceva vreodată.

Inevitabil, pe nesimţite, divizia se împotmolea, amorţea fără ca generalul să poată îndrepta lucrurile.

Hearn suferi direct de pe urma acestei situaţii. Lipsit de tulburătorul şi fascinantul său schimb de păreri cu generalul, îşi văzu funcţiile reduse în curînd la o penibilă şi umilitoare rutină. În relaţiile lor intervenise o schimbare, lentă, care îl trecuse într-o poziţie vădit subalternă. Generalul nu-i mai făcea confidenţe, nu-i mai ţinea acele necontenite predici; serviciul lui Hearn, privit pînă atunci cu indulgenţă şi plăcere, de amîndouă părţile, ajunse nesuferit, obositor. Compania se împotmolea pe zi ce trecea, Cummings devenea tot mai sever. În ceea ce priveşte disciplina ofiţerilor săi de stat-major, iar Hearn trăgea ponoasele. Cummings îşi luase deprinderea să-şi inspecteze în fiecare dimineaţă cortul şi aproape că nu pierdea prilejul să critice felul cum Hearn supraveghea îndeletnicirile ordonanţei. Se rezuma la o dojană uşoară, rostită cu un glas încărcat de semnificaţii şi însoţită de priviri piezişe, care pînă la urmă ajunseră nu numai plictisitoare dar şi enervante.

Apoi mai erau şi alte sarcini, prosteşti, fără noimă, şi care căpătară cu timpul un caracter exasperant. Într-o zi, cam la două săptămîni după ultima lor conversaţie din jurul mesei de şah, generalul îl fixă cîteva clipe cu privirea sa absentă, apoi rosti:

— Hearn, mi-ar plăcea să am flori proaspete în fiecare dimineaţă în cort.

— Flori proaspete, domnule general?

Generalul schiţă obişnuitul său zîmbet batjocoritor.

— Desigur, nu ducem doar lipsă de flori în junglă. Să presupunem că i-ai spune lui Clellan să culeagă flori în fiecare dimineaţă. Doamne locotenente, este un lucru atît de simplu.

Obligaţie foarte simplă, dar care spori tensiunea dintre ordonanţă şi locotenent; şi Hearn detesta acest lucru. Începu să fie mai atent la felul cum Clellan se îngrijea de cortul generalului; în acest chip relaţiile sale cu ordonanţa căpătară treptat aspectul unui duel militar. Spre surprinderea sa, constată că generalul îl făcea tot mai vulnerabil: întreţinerea cortului începea să constituie o preocupare. În fiecare dimineaţă intra dezgustat în cortul generalului şi-şi îndrepta umerii în gînd, spre a continua conflictul său surd cu Clellan.

De altfel acesta îl începuse. Clellan era originar din Sud. Înalt şi zvelt, de o îndrăzneală şi de o obrăznicie sfruntată, era atît de convins de propria sa infailibilitate, încît de la început fusese refractar oricăror sugestii ale lui Hearn. Acesta, uşor înveselit de grija de proprietar cu care Clellan îşi îndeplinea sarcinile, se prefăcuse mai întîi a nu-l băga în seamă; cu timpul îşi dădu seama că sfîrşise prin a aţîţa fără voie conflictul cu ordonanţa.

Într-o dimineaţă aproape că se luară la ceartă. Hearn sosi în cort tocmai în momentul în care Clellan îşi isprăvea treaba; în timp ce controla curăţenia, ordonanţa stătea lîngă cuşeta generalului, lăsînd braţele să-i bălăbănească de-a lungul corpului. Hearn pipăi aşternutul, era frumos rînduit, pătura suplimentară îndoită cu grijă la picioarele patului, perna, cu colţurile băgate înăuntru, bine potrivită la capul patului.

— Bună treabă, cuşeta asta, zise el.

— Credeţi, domnule locotenent? rosti Clellan fără să se clintească.

Hearn se întoarse pe jumătate şi cercetă foile de la intrarea cortului. Erau corect legate şi cînd trase de una din sfori nodul rezistă. Ieşi afară, dădu ocol cortului, cercetă ţăruşii. Aveau toţi aceeaşi înclinare şi aliniere, şi cum în ajun plouase din belşug, era limpede că Clellan îi întărise. Se înapoie în interiorul cortului, inspectă podeaua — curăţată şi spălată. .

— Îmi murdăriţi podeaua, domnule locotenent, zise Clellan, uitîn- du-se mohorît la picioarele lui Hearn.

Hearn se uită la urmele de noroi lăsate de bocancii săi pe podea.

— Îmi pare rău, Clellan, zise el.

— E o muncă a naibii de grea, domnule locotenent.

Hearn se înfurie.

— Clellan, nu se poate spune că te speteşti muncind.

— Nu ştiu dacă vreunul din noi munceşte mai mult.

„Ei, drăcia dracului! Aşa-mi trebuie!” reflectă Hearn. Se alesese cu un răspuns bine meritat. Se întoarse din nou, examină planşa cu hărţi acoperită cu o husă bine întinsă, creioanele albastre şi roşii, ascuţite şi orînduite în compartimentele respective. Deschise unul din cuferele generalului ca să vadă dacă rufăria era bine strînsă şi se aşeză înaintea biroului spre a inspecta interiorul sertarelor. Trase cu degetele sub marginea mesei, în căutarea unui fir de praf. Se strîmbă dezgustat şi după ce ieşi afară, inspectă şi şanţurile de scurgere din jurul cortului. Clellan înlăturase nămolul din ajun şi fundul şanţului era curat. Hearn se înapoie în cort.

— Clellan, zise el.

— Da?

— Totul e în ordine astăzi, în afară de flori. Trebuie să le schimbi.

— Ce să vă spun, domnule locotenent, vorbi Clellan fără înconjur, nu am impresia că domnul general ţine prea mult lă florile aistea.

Hearn clătină din cap.

— Totuşi, schimbă-le.

Clellan nu se clinti.

— Ieri, domnul general mi-a spus aşa: ,,Clellan, cine dracu a avut ideea cu florile astea?” I-am spus că nu ştiu, dar că s-ar putea să fiţi dumneavoastră.

— A spus asta domnul general?

Mai întîi înveselit, Hearn fu cuprins de mînie. Nemernicul! Aprinse o ţigară şi expiră încet fumul.

— Cred, totuşi, că e mai bine să schimbi florile, Clellan. Mie trebuie să mi se comunice nemulţumirile.

— Domnule locotenent, îl văd pe domnul general poate de zece ori pe zi, şi dacă ar fi socotit că nu-mi fac bine treaba, mi-ar fi spus-o.

— Eu nu inventez, Clellan.

Clellan îşi ţuguie buzele şi se înroşi. Se vedea cît de colo că se simte jignit.

— Domnule locotenent, trebuie să ţineţi seama că domnul general este şi el un om, nici mai bun şi nici mai rău decît dumneavoastră sau decît mine, şi nu avem de ce să ne temem de dînsul.

Hearn îşi zise că îi era de ajuns. Să fie afurisit dacă avea de gînd să se lungească la vorbă cu Clellan. Făcu un pas spre ieşire.

— Schimbă florile, Clellan, spuse el cu răceală din prag.

Dezgustător şi mai ales umilitor. În timp ce se îndrepta spre popotă pentru a-şi lua gustarea de dimineaţă, privirile îi rătăciră asupra terenului necultivat al bivuacului. Lucrurile astea puteau să mai dureze un an sau doi, un mic şi scîrbos exerciţiu zilnic de îndeplinit pe nemîncate. Clellan ar fi cît se poate de încîntat. Fiecare ripostă pe care ar da-o ofiţerului, l-ar face să-şi ia şi mai mult nasul la purtare şi orice bobîrnac primit din partea acestuia i-ar alimenta ura sa de asuprit. „Te bucuri de unele avantaje cînd eşti un simplu soldat”, gîndi Hearn, izbind cu piciorul într-o pietricică.

„Uită-te la bieţii ofiţeri!” Zîmbi pentru sine şi făcu un semn cu mîna lui Mantelli, care se apropie de asemenea de cortul popotei.

Mantelli îi tăie drumul şi îl bătu uşor pe umăr.

— Fereşte-te de bătrîn astăzi.

— De ce, ce s-a întîmplat?

— Am primit noaptea trecută o săpuneală de la corpul de armată. I-au spus lui Cummings să-şi puie curul la bătaie. Isuse! O să-mi ordone să pornesc la atac laolaltă cu toată compania Statului Major.

Îşi scoase trabucul dintre buze şi îl flutură ca pe o sabie.

— Voi ăştia de aici nu ştiţi decît să faceţi coadă la bucătăria de campanie.

— Aşa e. Am o funcţie de conţopist, de scribălău: Pentagon, Hol- landia, State si de (gen); port ochelari, tuşesc... trag cu urechea.

Hearn îl înghionti în joacă.

— Doriţi o convorbire cu generalul?

— Da, da, fă-mi rost de un loc tihnit în cluburile de pe front.

Intrară împreună în cortul popotei.

După micul-dejun, Hearn se prezentă în faţa generalului. Aşezat la birou, Cummings studia un raport al corpului de ingineri al armatei aerului.

— Aerodromul nu va fi gata mai înainte de două luni. Trebuie să stau la rînd după toţi acei care se bucură de tot felul de priorităţi.

— E neplăcut, domnule general.

— Desigur, toţi aşteaptă să cîştig blestemata asta de campanie fără sprijinul aviaţiei.

Strînse pumnii, maşinal, ca şi cum ar fi ignorat identitatea celui ce se afla în faţa lui.

— Divizia mea e singura unitate în acţiune care nu se bucură de nici un sprijin aerian.

Îşi şterse gura cu grijă şi se uită la Hearn.

— După cîte văd, mi s-a dereticat bine cortul azi de dimineaţă.

— Mulţumesc, domnule general.

Era contrariat de faptul că îl încîntase atît de mult complimentul.

Cummings luă o pereche de ochelari din sertarul mesei, şterse lentilele cu încetineală, şi-i potrivi pe nas. Foarte rar îl vedea Hearn punîndu-şi ochelarii, care îl îmbătrîneau într-o oarecare măsură. După o clipă îi scoase şi îi ţinu în mînă.

— Dumneavoastră, ofiţerii inferiori, aveţi destul whisky?

— Da, cred că da.

— Hm... mormăi Cummings împreunîndu-şi mîinile.

„Ce vrea să spună?" se întrebă Hearn.

— Pentru ce mă întrebaţi, zise el.

Dar generalul nu răspunse.

— În dimineaţa ăsta mă duc la batalionul doi. Vrei să-i spui lui Richman să fie gata cu jeppul în vreo zece minute?

— Vă însoţesc, domnule general?

— Nuuu. Du-te la Horton. Vreau să faci un drum pînă la plajă şi să aduci cîteva provizii suplimentare pentru popota ofiţerilor.

— Da, domnule general.

Puţin surprins, Hearn plecă la parcul de automobile pentru a transmite ordinul, lui Richman, şoferul generalului, apoi se prezentă la maiorul Horton; acesta îi înmînă o listă de provizii pe care să le achiziţioneze de pe bordul unei nave Liberty, ancorată în larg.

După ce rechiziţionă o camionetă şi strînse trei oameni de corvoadă, porni spre plajă. Dimineaţa era înăbuşitor de caldă. Acoperit de pîclă, soarele îşi revărsa fierbinţeala, pe care jungla o refracta încingînd aerul umed. Ecoul greoi, înăbuşit, al unei canonade ajungea uneori pînă în drum, amintind bubuitul îndepărtat al unei furtuni într-o noapte de vară. Cînd atinseră extremitatea peninsulei, Hearn era lac de sudoare.

După cîteva minute de aşteptare, putu să rechiziţioneze o ambar- caţie cu care ţîşni spre cargourile ancorate în zare. Văzută din largul apelor opace şi stătătoare — cam de la o milă sau două — insulă Anopopei dispărea aproape în ceaţă, iar soarele, de un galben murdar, sfredelea o spărtură în bolta neclintită a norilor. Chiar şi pe mare domnea o căldură insuportabilă.

Cu motorul oprit, barca se lipi de peretele navei. Hearn apucă scara de frînghie şi se căţără pe bord. Rezemaţi de parapet, mai

mulţi marinari se uitau la el — de sus — şi expresia absentă, critică, şi puţin semeaţă, aşternută pe chipurile lor, îl iritä. Aruncă o privire printre traversele scării, văzu barca sa aliniindu-se sub braţul macaralei în partea de dinainte a navei. Deşi căţăratul pe bord nu-i ceru un efort prea mare, năduşeala îl potopi iarăşi.

— Cine răspunde de magazie? întrebă el pe unul din marinarii rezemaţi de parapet.

Marinarul îi aruncă o privire şi, fără să deschidă gura ridică arătătorul spre un tambuchi. Hearn împinse uşa grea a tambuchiului şi o luă pe scară în jos. Îl întîmpină un suflu de căldură, înăbuşitoare; uitase cît de insuportabilă putea fi atmosfera în cala unui vas.

Desigur, totul puţea. Hearn avea impresia că e o insectă care se tîrăşte prin măruntaiele unui cal. „Ce porcărie!" bombăni el cu dezgust. Ca de obicei, vasul mirosea a bucătărie — un amestec de grăsime rîncedă şi de ceva tot atît de greţos ca şi uleiul ars de pe fundul unei tigăi. Cu un gest maşinal, atinse cu degetul peretele despărţitor: pereţii navei transpirau, acoperindu-se cu o pojghiţă de ulei şi de apă.

Înaintă prevăzător de-a lungul culoarului, strîmt şi zgîrcit luminat, pardosit cu plăci de fier pe care erau aruncate ici, colo efecte soldăţeşti neglijent acoperite cu prelate. Alunecă într-o băltoacă de ulei şi abia scăpă să nu cadă. „Fir-ar a dracului de hrubă împuţită!" înjură el. Spumega, pradă unei furii disproporţionate — fără cauză aparentă. Cu un gest plin de brutalitate, îşi şterse cu mîneca fruntea. „Ce naiba m-a apucat?"

„Dumneavoastră, ofiţerii inferiori, aveţi destul whisky?" întrebase generalul. La cuvintele acestea, ceva tresărise înlăuntrul lui Hearn, răscolindu-i nervii. Ce-a vrut să spună, Cummings?

Îşi reluă înaintarea de-a lungul culoarului. Oficiul, răspunzător de magazii, se afla la capătul culoarului, într-o cabină de dimensiune mijlocie. Aici stăteau claie peste grămadă lăditţe cu raţii pentru trupă, scîndurele sfărîmate, rămăşiţe de la nişte cutii sparte, grămezi de hîrtii care ieşeau dintr-un coş, o masă mare, şubredă, proţăpită în- tr-un colţ.

— Dumneata eşti Kerrigan? întrebă Hearn pe un ofiţer aşezat la masă,

— Întocmai, fiule. Ce pot face pentru dumneata?

Kerrigan avea un obraz prelung, boţit, şi o gură ştirbă.

Hearn îl privi o clipă. Simţea că îl cuprinde iarăşi mînia.

— Mai slăbeşte-mă cu „fiule”.

Era surprins de propria sa furie.

— Cum doreşti, domnule locotenent.

Hearn făcu un efort ca să se controleze.

— Sînt cu o ambarcaţie. Iată un bon cu proviziile de care am nevoie. Mi-ar plăcea să plec de aici cît mai repede. Timpul e tot atît de preţios şi pentru dumneata şi pentru mine.

Kerrigan parcurse lista.

— Pentru popota ofiţerilor, nu-i aşa, domnule locotenent?

Citi cu glas tare, subliniind articolele.

— Cinci lăzi de whisky, o cutie de carton cu ulei de salată, una cu maioneză — pronunţa maioneză cu un accent amuzat — două lădiţe cu pui conservat, o cutie de condimente, o duzină de sticle cu sos Worcestershire, o duzină de sticle cu sos piperat, o ladă cu sos de roşii...

Ridică ochii.

— E o listă modestă. Sînteţi cumpătaţi în gusturi. Presupun că mîine veţi trimite o barcă după două borcane de muştar. Oftă. Să vedem ce putem găsi! Da, da, să vedem ce putem găsi.

Trase o linie cu creionul peste cea mai mare parte din articole.

— Pot să vă dau whiskyul. Pentru rest — nu sîntem băcănie.

— Dacă te-ai uita mai îndeaproape, ai vedea că bonul este semnat de Horton în numele generalului.

Kerrigan îşi aprinse o ţigară.

— Cînd generalul va comanda pe vasul acesta, am să mă dau peste cap pentru el.

Se uită la Hearn cu veselie.

— Unul din oamenii lui Horton, un căpitan sau ceva în genul acesta, a încărcat ieri proviziile pentru statul-major al diviziei. Să ştii că noi nu sîntem furnizorii exclusivi ai popotei ofiţerilor. N-aveţi decît să luaţi toate proviziile cuvenite întregului efectiv şi să le îm- părţiţi acolo, pe plajă.

Hearn îşi stăpîni enervarea.

— E vorba despre o cumpărare. Am asupra mea bani din fondurile popotei, ca să plătesc factura.

— Iar eu nu sînt obligat să vă vînd. Şi nici nu am de gînd să vă îndatorez. Noi facem parte din marină comercială. Dacă vreţi conserve de porc, pot să vă dau, şi încă pe gratis. Dar pentru aceste mici delicatese ţi-aş sugera să aştepţi sosirea unui vas de război. Nu e treaba mea să vă vînd maioneză.

Mîzgăli ceva pe bon.

— Dacă te duci cu asta la cala numărul doi, vei primi whiskyul. Dacă nu aş fi obligat să ţi-l dau, nu ţi l-aş fi dat nici p-ăsta.

— Ei bine, mulţumesc, Kerrigan.

— La dispoziţia dumitale, domnule locotenent, la dispoziţia dumitale.

Hearn porni înapoi pe culuar. Ochii îi scăpărau. Tangajul vasului, pe creasta unui val, îl făcu să se împleticească şi să se izbească de perete; străduindu-se să amortizeze şocul, se lovi la mînă. Se opri, ştergîndu-şi din nou sudoarea de pe frunte şi din jurul gurii.

Nici nu concepea să se înapoieze pe uscat fără provizii. Amintirea chipului surîzător al lui Kerrigan îi spori mînia. Încercă să zîm- bească. Trebuia totuşi să se disciplineze. La urma urmei, Kerrigan avea un stil al lui, era un personaj amuzant. Mai erau şi alte mijloace ca să-şi procure proviziile. Şi avea să şi le procure. Nici nu putea fi vorba să se prezinte în faţa generalului şi să-i explice de ce dăduse greş.

Ajuns la cala numărul doi, coborî pe o scară care ducea la camera frigorifică şi prezentă bonul omului de serviciu.

— Numai trei lăzi de whisky?

Hearn îşi frecă bărbia. Un coş de tropice îi apăruse pe bărbie şi îl ustura.

— Şi dacă am încărca tot ce e trecut pe listă, băiete? rosti el brusc.

— Nu pot. Kerrigan le-a tăiat.

— Ai de la mine zece lire dacă îmi dai toată marfa.

Marinarul era mic de statură. Îl munceau îndoielile.

— Risc să mă prindă. Dacă mă vede Kerrigan încărcînd marfa?

— E ocupat. Nu iese din cabina sa.

— Nu pot să risc, domnule locotenent. S-ar vedea la inventar.

Hearn se scărpină în cap. Îl străbătu un val de căldură.

— Haide să intrăm în frigider, să ne mai răcorim puţin.

Deschiseră una din uşile enorme ale camerei frigorifice, intrară înăuntru şi rămaseră să vorbească, stînd în picioare, printre grămezile de curcani, de şunci, de lăzi cu Coca-Cola. Hearn rupse o bucăţică de piept dintr-un curcan şi începu să mănînce în vreme ce vorbea.

— Ştii foarte bine că nu te poate prinde la inventar, improviză el. Am lucrat şi eu în branşa asta, băiete. N-au cum să ţie socoteala proviziilor.

— Nu ştiu, domnule locotenent.

— Vrei să spui că Kerrigan nu a venit niciodată pe aici ca să mai ciupească şi pentru el cîte-o bucăţică?

— Ce să zic, îmi cereţi cam mult.

— Şi dacă aş ridica la douăsprezece lire?

Marinarul chibzui.

— Să zicem cincisprezece?

Hearn îl avea acum în mînă.

— Douăsprezece lire. Nici un cent mai mult, declară el categoric. Nu mă tocmesc.

— Bine, facem tîrgul.

— Bravo.

Mai rupse o bucăţică de curcan şi o înfulecă pofticios.

— Pregăteşte marfa. Am să spun oamenilor mei să vină după ea.

— Foarte bine, domnule locotenent, dar să-i dăm zor, nu?

Hearn se sui pe punte, se aplecă peste parapet şi strigă la cei trei oameni din ambarcaţie să se urce pe bord. După ce escaladară scara de frînghie, îi duse în cală şi fiecare din ei încărcă în spinare cîte o ladă. După trei drumuri, whiskyul, puii conservaţi şi diversele condimente ajunseră pe punte, iar cîteva minute mai tîrziu plasa macaralei le depuse în barcă. Hearn plăti marinarului cele douăsprezece lire.

— Haideţi, băieţi, s-o pornim! porunci el.

Acum, după ce terminase treaba, se temea că Kerrigan va apare pe punte şi va descoperi tîrgul. Coborîră la iuţeală în barcă şi Hearn aruncă o prelată peste provizii.

Erau pe punctul de a porni, cînd îl zări pe Kerrigan aplecîndu-se peste parapet.

— Dacă se poate, domnule locotenent, zbieră el, aş vrea să arunc o privire asupra încărcăturii!

Hearn zîmbi.

— Dă drumul la motor! comandă el omului de la timonă.

Înălţă capul, uitîndu-se la Kerrigan cu nişte ochi inexpresivi.

— Prea tîrziu amice! strigă el.

Dar motorul tuşi, scuipă, apoi se stinse. Cînd văzu asta, Kerrigan încalecă parapetul şi începu să coboare de-a lungul flancului navei.

— Porneşte motorul odată! strigă Hearn furios.

Fulgeră cu privirea pe omul de la timonă.

— Dă-i drumul!

Motorul scuipă iarăşi, tuşi o clipă, apoi începu să funcţioneze. La pupă, bătăile elicei învîrtejeau cu putere apa. Kerrigan ajunsese la jumătatea drumului pe scara de frînghie.

— Ia-o din loc! strigă Hearn.

Barca se puse în mişcare încet, lăsîndu-l pe Kerrigan agăţat ca un caraghios la jumătatea scării. Rezemaţi în coate de parapet, cîţiva marinari începură să rîdă cînd îl văzură că se urcă înapoi.

— Pe curînd, Kerrigan! strigă Hearn. Era foarte vesel.

— La naiba, băiete, se adresă el omului de la timonă, al dracului de greu a pornit şi motorul ăsta; era să dăm de bocluc.

Ambarcaţia înfrunta cu regularitate valurile, tăindu-le de-a curmezişul.

— Îmi pare rău că s-a întîmplat aşa, domnule locotenent, rosti omul de la timonă.

— Bine, bine, nu face nimic.

Se simţea destins, foarte destins, în comparaţie cu starea de încordare din timpul încărcării proviziilor. Notă cu surprindere cît de umede îi erau vestmintele. Valurile se spărgeau de rampa dinainte a ambarcaţie şi Hearn se aşează sub ploaia de stropi. Deasupra lui soarele străpungea norii care se vălătuceau ca nişte foi de hîrtie sub acţiunea unor flăcări. Îşi tamponă din nou fruntea. Gulerul cămăşii îi făcea impresia unei funii îmbibate de apă şi petrecută în jurul gîtului.

„Bun, douăsprezece lire nu e rău de loc, gîndi el surîzînd. Kerrigan ar fi cerut cel puţin cincisprezece, dacă nu chiar douăzeci.” Acest Kerrigan se purtase ca un măgar, şi generalul nu era mai prejos. Cummings spera că o să aducă numai whiskyul. Fără îndoială. În ajun, Horton, vorbind despre un oarecare comisar de bord, spusese textual: „Ticălosul ăsta

refuză să ne dea cel mai mic ajutor.” Şi acel comisar de bord era Kerrigan.

Generalul îl trimise după aceste delicatese pentru popotă, deşi aceasta intra în atribuţiile unuia din ofiţerii secţiei lui Horton. Dar desigur că ghicise motivele generalului, căci altfel de ce s-ar fi înfuriat de necuviinţele lui Kerrigan şi şi-ar fi dat osteneala să-l mituiască pe marinar? Deci, generalul îl influenţa cu ceva. Se aşează pe prelata care acoperea proviziile, îşi scoase cămaşa ştergîndu-se cu ea pe piept şi pe umeri, apoi, cu cămaşa în mînă, îşi aprinse o ţigară.

După debarcare, puse să i se transporte provizile pe camionetă şi se înapoie la bivuac împreună cu oamenii săi. Ajunse înainte de ora douăsprezece şi se duse la cortul generalului spre a-şi da raportul, savurînd mintal dezamăgirea pe care-o va încerca acesta. Dar generalul lipsea. Hearn se aşează pe o ladă de campanie şi examină cu antipatie cortul. Nimic nu era schimbat din loc de azi dimineaţă, de cînd Clellan curăţise şi dereticase, şi în lumina soarelui ce-şi filtra razele printre foile deschise ale cortului, totul apărea în linii drepte, inospitaliere, fără cea mai mică urmă de prezenţă omenească. Podeaua era imaculată, masa curată, cuşeta frumos învelită. Hearn suspină, cuprins de o vagă nelinişte. Din noaptea ***aceea.***

Generalul strîngea şurubul. Îi încredinţa misiuni uşoare, care implicau însă umiliri de un caracter special. Îşi dădu seama că într-un fel, Cummings îl cunoştea mai bine decît se cunoştea el însuşi. Executa porunci pe care nu le-ar fi îndeplinit decît o secătură, dar ori de cîte ori accepta să se plaseze în această postură, constata că situaţia aceasta îi părea din ce în ce mai tolerabilă. Destul de original. Afacerea asta cu Kerrigan căpăta şi alt aspect. Dacă priveai lucrurile la rece, totul se reducea la mituirea unui om, la scoaterea prin fraudă a proviziilor, şi la o trecere prin toate răcorile, pînă ce totul se sfîrşişe. Din alt punct de vedere, acesta era genul de învîrteală în care taică-său s-ar fi simţit în largul lui. „Orice om îşi are preţul său; sînt o mulţime de feluri în care poţi jupui un iepure.” Oh, existau destule platitudini cu care să poată acoperi unele situaţii penibile, dar generalul nu se sfia să-i arate că nu era nici măcar superior acestor platitudini. Totul nu era decît o altă variantă dintr-o sută a afacerii cu clubul ofiţerilor.

„Uiţi, Robert, că există ceea ce se cheamă dispense papale.” Perfect, acum nu mai putea fi vorba de nici o dispensă. El, Hearn, nu era decît un locotenent secund, prins între ciocan şi nicovală, tot atît de puţin capabil ca orişicare ofiţer din divizie de a-şi păstra o linie de conduită cu oarecare demnitate şi rezervă. Dacă aceasta avea să mai continue mult, reacţiile sale riscau să devină automate, inspirate de teamă, într-un fel sau în altul, nu aveai nimic de cîştigat stînd sub papucul generalului. Chiar şi în noaptea cînd jucaseră şah, el şi nu Cummings fusese acela care se enervase; lungit pe cuşeta sa, se zvîrcolise în nămolul şi rănile amintirilor sale.

„Dumneavoastră, ofiţerii inferiori, primiţi destul whisky?” Ce naiba a vrut să spună cu asta? Ascultînd de un impuls, deschise cufărul cu băuturi al generalului şi examină sticlele destupate. Ştia că Cummings bea în fiecare seară un deget sau două de Scotch şi că, dintr-o ciudată zgîrcenie, însemna cu creionul nivelul sticlei înainte de a o pune la loc. Hearn, care observase amuzat acest lucru, socoti că această trăsătură nu era lipsită de interes printre celelalte contradicţii din firea generalului.

Astăzi, nivelul sticlei de Scotch era cu cel puţin două degete şi jumătate sub linia din ajun. Cummings observase acest lucru de dimineaţă şi îl dojenise fiindcă ar fi băut pe furiş. „Dumneavoastră, ofiţerii inferiori, primiţi destul whisky?” Dar era absurd: Cumnings îşi cunoştea destul de bine oamenii.

Poate că Clellan era făptaşul. N-ar fi fost exclus. Era totuşi puţin probabil ca Clellan să-şi compromită o sinecură ca aceea de a fi ordonanţa generalului, pentru o înghiţitură de whisky. Mai mult, Clellan era destul de şmecher ca să facă semn pe sticlă dacă ar fi avut chef să tragă o duşcă.

Deodată, Hearn avu imaginea lui Cummings stînd în cortul său, înainte de culcare, şi examinînd cu atenţie eticheta sticlei de whisky; îl vedea luînd un creion, reflectînd o secundă, apoi punînd sticla la loc fără să o fi însemnat. Ce expresie avusese chipul său în clipa aceea?

Nu era de loc nostim. Mai ales după clubul ofiţerilor, după flori şi după Kerrigan. Pînă la acest mărunt episod Hearn putuse considera bufoneriile generalului ca pe nişte produse ale năzărelilor sale intense şi sucite; era ca o glumă între prieteni. Dar acum, descoperea ceva pervers. Şi puţin înfricoşător. În ciuda preocupărilor sale, în ciuda poverii grijilor, Cummings

găsise timp să urzească maşinaţii, să se descarce de o părticică din marea frustrare care îl chinuia.

Din momentul acela Hearn înţelese că, de fapt, relaţiile lor fuseseră întotdeauna astfel. El fusese animalul favorit, căţeluşul stăpînului, răsfăţat şi dezmierdat, ghiftuit cu bunătăţi — pînă cînd avuse îndrăzneala de a muşca mîna care îl mîngîia. Şi de atunci Cummings era chinuit de sadismul deosebit pe care mulţi oameni îl simt numai faţă de un animal. Servise generalului ca diversiune, şi acum suferea, ros de o mînie adîncă şi mută, care izvora în parte din conştiinţa de a fi consimţit să joace un rol de cîine, de a fi avut chiar vise de cîine, ascunse cu grijă, visele de a-şi egala într-o zi stăpînul. Cummings înţelesese probabil aceasta şi se amuzase.

Îşi aminti o întîmplare pe care Cummings i-o istorisise în legătură cu un funcţionar de la Departamentul de Război, care fusese dat afară, după ce i se vîrîse — fără ştirea lui — în sertarele biroului literatură comunistă.

— Mă mir că au izbutit, replicase Hearn. După cum spuneţi, toată lumea ştia că omul acesta nu era de loc primejdios.

— Lucrurile acestea izbutesc întotdeauna, Robert. N-ai nici cea mai mică idee cît de eficace este Marea Minciună. Omul dumitale mijlociu nu îndrăzneşte niciodată să creadă că cei de la putere au toate impulsurile murdare deopotrivă cu el, dar cu diferenţa că ei se pricep mai bine să şi le satisfacă. Mai mult, nimeni nu poate să jure că e nevinovat. Sîntem cu toţi vinovaţi, ăsta-i adevărul. Omul în chestiune sfîrşise prin a se întreba dacă, la urma urmei, nu făcuse parte din partid. De ce crezi că Hitler a fost în stare să rămînă nepedepsit aţîta vreme? Diplomaţii, cu mentalitatea lor primitivă, nu puteau pur şi simplu să creadă că el nu folosea vechiul joc machiat însă altfel. A fost nevoie de observatori ca dumneata şi ca mine spre a vedea că Hitler era interpretul omului secolului XX.

Fără îndoială, Cummings ar fi fost în stare să umple acele sertare cu literatură comunistă, dacă ar fi socotit necesar. Tot aşa precum meşterise eticheta sticlei sale de whisky. Dar Hearn nu avea de gînd să se lase manevrat ca o piesă pe tabla de şah a generalului. Fără îndoială, îi servise ca diversiune lui Cummings.

Îşi plimbă privirea prin cort. Ar fi plăcut să-l aştepte, pentru a-l anunţa că proviziile fuseseră aduse potrivit ordinelor; dar ar fi

fost o plăcere firavă şi Cummings ar fi înţeles cum stau lucrurile. „Cred că ţi-ai dat ceva osteneală, nu-i aşa, Robert?” ar fi spus el. Aprinse o ţigară şi se îndreptă spre coşul de hîrtii spre a-şi arunca chibritul.

Avu o reacţie instinctivă — ***nu arunca chibrituri pe podeaua generalului.*** Rămase nemişcat. Era o limită peste care nu va îngădui generalului să treacă.

Podeaua era curată. Cînd priveai lucrurile în mod obiectiv, fără aureola prefăcătoriilor militare, totul devenea absurd, pervers, revoltător.

Lăsă chibritul să cadă lîngă lada de campanie, apoi, cu inima bătîn- du-i prosteşte, zvîrli ţigarea drept în mijlocul podelii imaculate, o strivi brutal cu tocul, şi rămase acolo, privind-o cu uluială dar şi cu o trufie înfrigurată.

Cummings trebuia să vadă asta. Să vadă.

Către miezul zilei aerul din cort se făcu înăbuşitor. Maiorul Binner îşi şterse sticlele ochelarilor prinşi într-o ramă de oţel, tuşi cu tristeţe şi înlătură un strop de sudoare din colţul tîmplei sale netede.

— E o chestiune serioasă, sergent, zise el domol.

— Da, domnule comandant, ştiu.

Maiorul Binner se uită o clipă la general, bătu darabana în masă, apoi îşi mută privirile asupra soldatului care stătea înaintea lui în poziţie de drepţi. La cîţiva paşi, lîngă unul din stîlpii de susţinere a cortului, Cummings se învîrtea de colo pînă colo.

— Dacă ne dai fapte, sergent Lanning, îţi vei uşura situaţia în faţa Curţii Marţiale, zise Binner.

— Domnule maior, nu ştiu ce să vă spun, protestă Lanning. Lanning era un ins mic de stat, spătos, cu păr blond şi cu ochii de un albastru palid.

— Sînt de ajuns faptele, rosti Binner cu glasul său trist şi tărăgănat.

— Ei bine, am plecat în patrulare şi fiindcă fusesem prin aceleaşi locuri cu două zile înainte mi-am zis că nu avea nici o noimă să mai mergem încă o dată tot pe acolo.

— Se cuvenea ca dumneata să judeci aceasta?

— Nu, domnule maior, nu se cuvenea, dar oamenii mei erau nemulţumiţi; aşa că după ce am făcut jumătate din drum, am

spus patrulei să se aşeze într-o poieniţă, şi după o oră de aşteptare ne-am înapoiat şi am întocmit raportul.

— Şi raportul era în întregime fals, intonă Binner. Ai spus că aţi fost în patrulare pînă într-un anumit loc... pînă într-un loc aflat cam la o milă depărtare de punctul în care vă opriserăţi.

În mînia sa, Cummings încerca un dispreţ blajin pentru felul în care Binner îşi trunchiase fraza.

— Da, domnule maior, e adevărat, zise sergentul Lanning.

— Şi ideea ţi-a venit, ca să zic aşa, spontan?

Cummings se reţinu să întrerupă interogatoriul spre a-l activa.

— Nu înţeleg? domnule maior.

— De cîte ori aţi mai făcut figura cu patrulările? întrebă Binner cu tristeţe.

— Asta a fost prima oară, domnule maior.

— Care sergenţi din compania sau din batalionul dumitale au mai prezentat rapoarte false?

— Nici unul, domnule maior. N-am auzit niciodată vorbindu-se de aşa ceva. [1]

În culmea furiei, generalul se apropie de el pe neaşteptate.

— Lanning, vrei să te înapoiezi în America, sau vrei să putrezeşti aici, într-un lagăr de prizonieri?

— Domnule general, bîigui Lanning, sînt de trei ani în unitatea asta şi...

— Nu importă nici dacă ai fi fost douăzeci de ani. Ce sergenţi au mai prezentat rapoarte de patrulare false?

— Nu ştiu pe nici unul, domnule general!

— Ai o logodnică?

— Sînt însurat, domnule general.

— Vrei să-ţi mai revezi soţia?

Lanning se înroşi.

— M-a părăsit acum un an, domnule general, are un amant.

Generalul se întoarse, făcînd să-i scîrţîie cizmele.

— Domnule maior, mîine omul acesta să compară înaintea Curţii Marţiale.

Se opri în prag.

— Lanning, te previn, ai face mai bine să spui adevărul. Vreau numele tuturor gradaţilor din compania dumitale care au prezentat rapoarte false.

— Nu ştiu pe nici unul, domnule general.

Cummings ieşi din cort şi străbătu cu paşi mari bivuacul. Furia sa neputincioasă îi tăia picioarele. Ce neobrăzat acest Lanning! „Nu ştiu pe nici unul, domnule general.” Pe întreaga linie a frontului se aflau numai gradaţi de teapa lui. Ar fi pus rămăşag că trei sferturi din rapoartele lor erau false; şi ofiţerii de pe linia frontului îşi falsificau probabil rapoartele. Partea proastă era că nu avea ce să le facă. Dacă îl traducea pe Lanning în faţa Curţii Marţiale, sentinţa avea să fie revizuită, şi în tot Pacificul de Sud avea să se afle că generalul Cummings nu se putea bizui pe oamenii săi. Chiar dacă Lanning i-ar fi spus cine erau ceilalţi gradaţi, el n-ar fi putut să ia măsurile care s-ar fi impus. Înlocuitorii lor ar fi fost probabil şi mai răi. Dar să fie afurisit dacă avea de gînd să trimită pe Lanning nepedepsit înapoi la unitatea sa. Îl va face să fiarbă în zeama lui. Se putea aştepta sfîrşitul campaniei (dacă avea să se sfîrşească vreodată), înainte de a-l trimite în judecată; între timp aveau să-l supună la nesfîrşite interogatorii, aveau să-l anunţe de nenumărate ori că într-o zi sau două i se va deschide procesul. Cummings mergea cu paşi mari, împins de furia care se hrănea singură. Dacă Lanning va rezista la tratamentul acesta, existau şi alte mijloace ca să-l frîngă. Şi chiar de-ar fi să-şi vîre oamenii cu nasul în noroi, avea să-i înveţe că pentru ei, cel mai mic rău putea consta în cîştigarea campaniei. Ţineau la bivuacurile lor, nu-i aşa? Ei bine, existau metode ca să-i înveţe minte. De a doua zi putea să ordone o mişcare generală, într-un sens sau într-altul, alinieri de cîteva sute de metri — cu noi tranşei de săpat, cu noi împrejmuiri din sîrmă ghimpată de construit, cu noi instalări de corturi. Şi dacă reîncepeau sa-şi pardosească drumurile cu scînduri, să-şi perfecţioneze latrinele, va dispune şi alte mişcări. Era geniul american pentru ameliorarea bunurilor imobiliare: clădiţi-vă case, îngrăşaţi-vă în ele şi muriţi în ele.

Disciplina trebuia strînsă la scara întregii divizii. Dacă unii trăgeau chiulul la patrulări, erau şi alţii care simulau boli în spital. Îşi făgădui să trimită o notă la spital, pentru a se lichida cazurile îndoielnice. Erau desigur prea mulţi care trăiau în puf, care îl înfruntau şi îi încălcau autoritatea. Oh, ar fi fost mai fericiţi sub un alt general, sub un măcelar care să le risipească fără rost vieţile. Perfect, dacă nu se înviorau mai repede, aveau

să aibă în curînd de-a face cu un măcelar. Nu ducea lipsă de mijloace de constrîngere militară.

Intră în cortul lui spumegînd de furie, se aşează la masa lui de lucru, luă un creion şi începu să mîzgălească tot felul de figuri geometrice. Aruncă creionul şi se uită cu febrilă ură la planşeta cu hărţi de lîngă patul său de campanie. Ajunsese să-l obsedeze.

Dar în cort era ceva în neregulă; ceva se schimbase de cînd dereti- case Clellan. Se răsuci pe călcîie, examinînd locul cu o senzaţie de nelinişte nemăsurată.

— Doamne! Cuvîntul îi scăpă de pe buze, jumătate mormăit, jumătate într-un fel de exclamaţie înăbuşită. O durere ascuţită amestecată cu teamă îi străpunse pieptul. Drept în mijlocul podelei zăceau un chibrit şi un muc de ţigară strivit, urme de scrum negru, de hîrtie mînjită şi de tutun castaniu.

Pe masa de lucru se afla un bilet pentru el, pe care nu-l observă decît acum.

„Domnule general,
V-am aşteptat în zadar. Am adus proviziile după cum aţi dat dispoziţie,

Hearn.”

Deci Hearn îi murdărise podeaua. Desigur. Pradă unui dezgust intens, ridică chibritul şi mucul, le zvîrli în coşul de hîrtii, apoi împrăştie cu piciorul o urmă de scrum rămasă pe podea. Fără să vrea, deşi nu putea suferi mirosul de ţigară stinsă, începu să-şi adulmece degetele.

Ceva reacţionă în adîncul măruntaielor sale şi o crampă de diaree îl acoperi de sudoare. Ridică din furcă telefonul de campanie şi răsuci manivela.

— Căutaţi-l pe Hearn şi trimiteţi-l la cortul meu, murmură el. Apoi îşi frecă zdravăn obrazul stîng, care-i amorţise parcă.

„Să-mi facă una ca asta!” Furia prinse deodată să crească; o mî- nie turbată, necontrolabilă, îi înăspri gura, îi acceleră bătăile inimii şi îi înţepă vîrful degetelor. Aproape că n-o mai putea suporta. Deschise frigiderul şi îşi turnă un pahar de apă, pe care-l goli în cîteva înghiţituri scurte şi înfrigurate. O clipă, simţi undeva, departe, înapoia furiei sale, un amestec ciudat de scîrbă şi de frică, şi încă ceva, o excitaţie scurtă şi tulbure, Un fel de supunere de moment — ca şi cum ar fi fost o fată care se dezbracă în văzul unei mulţimi de străini. Dar furia învinse,

năpădindu-i întreaga fiinţă, coagulînd conductele emoţiilor sale, lăsîndu-l pradă unei stări intolerante. Dacă în momentul acela ar fi ţinut un animal în mînă, l-ar fi sugrumat.

Şi o frică de alt gen, vădită, manifestă, se grefa pe această mînie: ceea ce făcuse Hearn echivala cu un atentat împotriva persoanei sale. Cummings văzu în el simbolul veleităţilor de independenţă ale trupelor sale, a rezistenţei lor faţă de voinţa sa. Teama, respectul pe care-l inspira acum soldaţilor, nu mai erau decît admiterea pur formală a puterii pe care o avea de a-i pedepsi — şi aceasta nu era de ajuns. Celălalt soi de teamă, teama iraţională, în care se concre-tiza imensitatea puterii sale, lipsea, şi a te împotrivi puterii sale constituia în mod efectiv o formă de sacrilegiu. Mucul de ţigară de pe podea căpăta semnificaţia unei ameninţări, a unui refuz îndreptat împotriva persoanei sale, ca şi greşeala lui Lanning, ca şi un atac japonez asupra liniilor sale; şi acestora trebuia să le dea o ripostă nemiloasă. Îngăduinţa lui încuraja, sporea rezistenţa oamenilor. Această rezistenţă trebuia zdrobită.

— M-aţi chemat, domnule general?

Hearn pătrunse în cort.

Cummings se întoarse încet şi îl privi.

— Da, stai jos, vreau să-ţi vorbesc.

Glasul său era egal şi rece. Cu Hearn de faţă, mînia sa devenea incisivă, controlabilă, un instrument de acţiune. Cu mînă sigură, îşi aprinse tacticos o ţigară şi suflă fără grabă fumul.

— De mult n-am mai stat de vorbă, Robert.

— Da, domnule general, de mult.

Din noaptea partidei de şah. Şi amîndoi ştiau lucrul acesta. Cummings se uita la Hearn cu dezgust. Hearn era încarnarea singurei erori, singurei indulgenţe pe care şi-o îngăduise vreodată, şi de atunci prezenţa sa îi devenise intolerabilă. „Nevastă-mea este o tîrfă.” Se crispă amintindu-şi, revoltat de slăbiciunea aceea trecătoare de atunci.

Acum Hearn se afla înaintea lui, tolănit pe scaunul de campanie, cu trupul său mătăhălos mai puţin destins decît părea, cu buzele strînse, cu privirea rece în căutarea privirii sale. Fusese o vreme cînd crezuse că va găsi la Hearn o inteligenţă pe măsura inteligenţei sale, o aptitudine pentru exerciţiul puterii, această poftă deosebită care dădea un sens

vieţii; dar se înşelase. Hearn personifica vidul; un vid învestmîntat în reacţii şi supărări superficiale. Nu încăpea nici o îndoială că strivise impulsiv ţigara.

— Am să-ţi ţin o predică, Robert.

Pînă în clipa aceea Cummings nu avusese nici cea mai mică idee despre modul cum avea să procedeze. Se bizuise pe instincte. Şi tocmai acesta era felul în care trebuia procedat: să încadreze totul în- tr-un sos intelectual, în aşa fel încît Hearn să fie prins şi să nu observe apropierea epilogului.

Hearn îşi aprinse o ţigară.

— Da, domnule general?

Ţinea în mînă chibritul pe care amîndoi îl priveau. Se aşternu o pauză, în întregime perceptibilă, mai înainte ca Hearn să stingă chibritul scuturîndu-l şi să-l arunce în scrumieră.

— Eşti deosebit de îngrijit, zise Cummings acru.

Hearn ridică ochii, îi căută pe ai generalului şi îşi cîntări cu prudenţă răspunsul.

— Educaţie primită în familie, replică el scurt.

— Vezi, mi se pare totuşi că sînt unele lucruri pe care le-ai fi putut învăţa de la tatăl dumitale.

— Nu ştiam că îl cunoaşteţi, zise Hearn domol.

— Cunosc acest tip de om.

Se încordă; acum cealaltă întrebare, pentru care Hearn nu era pregătit.

— Te-ai întrebat vreodată, Robert, pentru ce sîntem în război?

— Vreţi un răspuns serios, domnule general?

— Da.

Hearn îşi frămîntă coapsa cu mîinile sale mari.

— Nu ştiu, nu sînt sigur. Presupun că, în ciuda tuturor contradicţiilor, dreptatea — obiectiv vorbind — se află de partea noastră. Adică în Europa. Aici, însă după părerea mea, sîntem victimele unui joc de zaruri imperialist. Cine va despuia Asia? Noi sau japonezii? Îmi închipui că metodele noastre ar fi mai puţin drastice decît ale lor.

— Asta e contribuţia dumitale?

— Nu am pretenţia să prevăd mersul istoriei. Voi fi poate în stare să vă dau răspunsul peste o sută de ani.

Înălţă din umeri.

— Mă mir că doriţi să-mi cunoaşteţi părerea, domnule general.

Ochii lui căpătară iarăşi o expresie lenevoasă, de o indiferenţă studiată. Hearn avea ţinută, era un lucru de netăgăduit.

— Cred, Robert, că ai putea să dai un răspuns mai bun.

— Fie, aş putea. În război există un fel de osmoză, numiţi-o cum vreţi, care face ca învingătorii să îmbrace întotdeauna... eh, echipamentul învinsului. S-ar putea ca după victorie să devenim fascişti, şi atunci răspunsul e o adevărată problemă. Trase un fum de ţigară. Nu mă avînt în speculaţii de lungă respiraţie. În lipsa unor idei mai limpezi, presupun doar că este o proastă afacere să sorteşti morţii milioane de fiinţe, pentru că un farsor oarecare pretinde să-şi realizeze unele puncte din program.

— Deci nu-ţi pasă cu adevărat, Robert.

— Pesemne că nu. Dar atîta timp cît n-aveţi să-mi sugeraţi altă idee în locul acesteia, am să ţin la a mea.

Cummings îi zîmbi. Mînia i se transformase într-o hotărîre rece şi eficace. Hearn bîjbîia la întîmplare, se vedea lesne. Ori de cîte ori se întîmpla să-şi caute ideile, nu se simţea la largul său, vădit preocupat să evite o cît de neînsemnată concluzie.

Hearn păru o clipă absorbit.

— Ne îndreptăm spre o organizare tot mai strînsă, şi în America nu văd cum stînga ar putea să cîştige bătălia. Uneori mă gîndesc că Gandhi are dreptate.

Cummings rîse zgomotos.

— Cu greu ai fi putut alege un personaj mai puţin realist. Rezistenţă pasivă, vezi dumneata. Ai fi perfect în rolul acesta. Dumneata şi Clellan şi Gandhi.

Hearn se îndreptă puţin în scaun. Soarele amiezii, iarăşi agresiv, acum după ce norii se risipiseră, scînteia crunt deasupra bivuacului, scoţînd în evidenţă umbrele de sub faldurile cortului. La o distanţă de vreo sută de metri, Cummings putea să vadă, printre frunzişul rar, un şir de două sute cincizeci de oameni care se bălăbăneau în aşteptarea mesei.

— Mi se pare, zise Hearn, că mai curînd Clellan este genul dumneavoastră. Şi pentru că veni vorba, aţi putea să-i spuneţi că ideea cu florile este a dumneavoastră.

Cummings rîse iar. Pînă acum mersese strună. Deschise larg ochii, conştient de efectul pe care avea să-l aibă privirea sa

ştearsă, lipsită de expresie, apoi se pocni cu falsă veselie peste genunchi.

— Capeţi destul whisky, Robert?

Desigur, din pricina aceasta strivise Hearn ţigara pe podea.

Hearn nu răspunse, dar fălcile îi tresăriră într-un tremur uşor.

Cummings se aşeză mai comod pe scaun, gustînd din plin situaţia.

— Ne îndepărtăm de subiect. Mă gîndeam să-ţi explic războiul.

— Dacă vreţi...

Tăioasă, uşor dezagreabilă, vocea lui Hearn trăda o oarecare iritare.

— Îmi place să-l numesc proces de energie istorică. Unele ţări posedă o putere latentă, resurse latente; sînt pline de o energie potenţială, ca să zic aşa. Şi unele mari concepte pot să o declanşeze, să o exprime. Cînd energia cinetică a unei ţări îşi găseşte expresia în organizarea sa, în coordonarea eforturilor sale, îi aplicaţi epitetul de — fascism.

Îşi deplasă încet scaunul.

— Istoriceşte, scopul acestui război este să traducă energia potenţială a Americii în energie cinetică. Conceptul fascist, cu mult mai solid decît conceptul comunist — dacă îl priveşti mai îndeaproape — fiindcă este puternic ancorat în firea reală a omului, s-a manifestat pur şi simplu într-o ţară care nu era pregătită, o ţară care nu posedă destulă putere potenţială intrinsecă spre a se dezvolta în toată plenitudinea. Avînd în vedere frustrările fundamentale datorate mijloacelor fizice limitate, excesele erau inevitabile în Germania. Dar visul, conceptul erau destul de sănătoase.

Îşi tamponă gura.

— După cum ai spus şi dumneata, destul de bine, Robert, este vorba de un proces de osmoză. America va absorbi acest vis; actual- mente este pe cale de a-l absorbi. Cînd ai creat o forţă, armament şi armate, nu te mai poţi dispensa de ele. Golul dinlăuntrul nostru, al naţiunii noastre, se umple de energii eliberate, şi pot să afirm că am părăsit apele dosnice ale istoriei.

— Luăm locul destinului, nu-i aşa? zise Hearn.

— Întocmai. Curentele, odată dezlănţuite, nu se resorb atît de repede. Să te dai la o parte, înseamnă să întorci spatele vieţii.

Te rog să mă crezi, am studiat această problemă. În cursul veacului trecut, ansamblul procesului istoric tindea spre o consolidare tot mai mare a puterii. Putere fizică pentru secolul acesta, o extindere a universului nostru, şi o putere politică, o organizare politică pentru a impune această forţă. În America, cei de la putere devin conştienţi, pentru prima oară în istoria noastră, de adevăratele lor ţeluri. Ţine

minte. După război, politica noastră externă va înceta să mai fie făţarnică. Vom spune lucrurilor pe nume. Nu ne vom mai acoperi ochii cu mîna stîngă, în vreme ce înarmăm pe cea dreaptă cu gheare imperialiste.

Hearn ridică din umeri.

— Credeţi că lucrurile se vor schimba atît de uşor? Fără opoziţie?

— Cu mai puţină opoziţie decît crezi. Singura axiomă pe care ţi-ai însuşit-o la colegiu, afirmă că fiecare om este bolnav şi corupt. Şi e destul de adevărat. Numai inocenţii sînt sănătoşi, şi oamenii inocenţi fac parte dintr-o rasă care se stinge. Dă-mi voie să-ţi spun că aproape întreaga omenire este moartă şi nu aşteaptă decît să fie dezgropată.

— Şi rarii privilegiaţi?

— Care este, după dumneata, aspiraţia cea mai profundă a omului?

Hearn surîse, iscodind privirea lui Cummings.

— Poate că o pereche straşnică de fese.

Răspunsul încrîncenă pielea lui Cummings, stîrnindu-i furnicături în carne. Antrenat în focul discuţiei, preocupat în mod exclusiv de dezvoltarea tezei sale, îl uitase pentru moment pe Hearn, iar obscenitatea acestuia declanşă în el minuscule vîrtejuri de nelinişte, zgîn- dărindu-i mînia.

Deocamdată îl ignoră pe Hearn.

— Mă îndoiesc.

Încă o dată Hearn ridică din umeri. Tăcerea sa era neplăcut de grăitoare.

În felul de a fi al lui Hearn era ceva de care nu te puteai apropia, ceva de nepătruns; acest ceva îl întărîtase, îl enervase întotdeauna pe Cummings. Omul ar trebui să se vadă cufundat într-un puţ adînc din care să nu afle scăpare. Generalul voia să provoace o umbră de emoţie în sufletul lui Hearn — dorea acum aceasta cu o încordare ce-i încleşta fălcile. O femeie ar fi aspirat să-i aţîţe dragostea, dar el, Cummings, nu voia decît să-l vadă speriat, copleşit de ruşine, fie şi pentru o clipă.

Continuă să vorbească, cu glas potolit, neutru.

— Omul mijlociu se simte întotdeauna faţă de alţi oameni în stare de superioritate sau de inferioritate. Femeile n-au nici un rol. Ele nu sînt decît un indice, o măsură printre alte măsuri, spre a servi la cîntărirea superiorităţii.

— Sigur aţi descoperit această teorie, domnule general? Este o analiză impresionantă.

Sarcasmul lui Hearn îl enervă din nou.

— Sînt convins, Robert, că îi cunoşti alfabetul, dar nu ai ştiut să-i aprofundezi înţelesul. Învăţătura dumitale se opreşte aici; apoi te

întorci la punctul de plecare, luînd-o de la început. Adevărul care se desprinde e că omul a avut, de la primii săi paşi, o singură şi mare viziune, tulburată la început de exigenţele şi cruzimile luptei sale împotriva forţelor naturii, şi mai tîrziu, cînd a început să cucerească natura, de luptele şi constrîngerile economice. Aşa că viziunea aceasta s-a împotmolit, a deviat de la drumul ei. Intrăm însă într-o epocă în care tehnica şi cunoştinţele noastre ne vor ajuta să o realizăm.

Suflă uşor fumul ţigării.

— Greşeala cea mai răspîndită a fost de a considera omul ceva între brută şi înger. De fapt, omul oscilează între brută şi Dumnezeu.

— Aspiraţia cea mai profundă a omului este atotputernicia?

— Da. E de la sine înţeles că aspiraţia aceasta nu-şi găseşte expresie în religie, în dragoste, în spiritualitate. Toate astea nu sînt decît nişte dumicaturi cu care ne îndopăm cînd opreliştile existenţei ne îndepărtează de la marele nostru vis: acela de a-l realiza pe Dumnezeu. Cînd intrăm, în viaţă dînd din mîini şi din picioare, sîntem Dumnezei; universul este la hotarul simţurilor noastre. Şi cînd începem să îm- bătrînim, cînd descoperim că nu sîntem universul, suferim cea mai grea lovitură din cursul întregii noastre existenţe.

Hearn îşi pipăi gulerul cămăşii.

— În concluzie, aspiraţia dumneavoastră cea mai profundă este omnipotenţa.

— Ca şi a dumitale, fie că admiţi sau nu.

Ironia îndulci puţin glasul tăios al lui Hearn.

— Care sînt preceptele morale pe care trebuie să le trag din toate acestea?

Încordarea lui Cummings suferi o schimbare. Încercase o profundă satisfacţie expunîndu-şi ideile, o plăcere independentă de preocupările care motivaseră dezbaterea aceasta cu Hearn.

— M-am străduit să te fac a înţelege, Robert, că singura morală a viitorului este o morală a puterii şi că acel care nu ştie să se adapteze este un om pierdut. Şi încă ceva despre putere: nu se poate exercita decît de sus în jos. În cazul că se manifestă un început de rezistenţă pe treptele intermediare, zdrobeşti aceste veleităţi, sporind apăsarea de sus în jos.

Hearn îşi privi mîinile.

— Nu am ajuns încă în sînul acestui viitor.

— Poţi să consideri armata ca o avanpremieră a viitorului, Robert.

Hearn îşi consultă ceasul.

— E timpul să mergem la masă.

Afară, strălucirea soarelui albise aproape pămîntul.

— Vei merge la masă, după ce îţi voi da eu drumul.

— Da, domnule general.

Rîcîi podeaua cu talpa bocancului, încet, cu o privire potolită şi puţin nesigură.

— Dumneata ai zvîrlit un muc de ţigară pe podeaua mea, nu-i aşa?

Hearn zîmbi.

— Mi-am închipuit că aceasta avea să fie concluzia discursului dumneavoastră.

— Ai găsit că gestul dumitale era foarte simplu, nu? Nu-ţi plăceau unele atitudini ale mele şi te-ai lăsat tîrît de un acces copilăresc de proastă dispoziţie? Dar acest lucru îmi displace şi ca atare nu-l to- lerez.

Flutură uşor mîna care ţinea o ţigară pe jumătate consumată.

— Dacă aş arunca-o, ai ridica-o de pe jos?

— Cred că v-aş spune să vă duceţi dracului.

— Mă întreb dacă ai face-o. Cred că în ultima vreme te-am tratat cu prea multă indulgenţă. Nu-ţi vine să crezi că-ţi vorbesc foarte se- rios, nu-i aşa? Să presupunem că dacă nu ridici acest muc, te traduc în faţa Curţii Marţiale, cu perspectiva de a te lăsa să petreci cinci ani după gratii.

— Mă întreb dacă aveţi puterea.

— O am. S-ar putea să-mi pricinuiască unele neplăceri: hotărîrea Curţii Marţiale ar putea fi reformată, s-ar isca eventual un ***oarecare*** tărăboi după încheierea războiului, şi aceasta ar putea să-mi dăuneze personal, dar hotărîrea mea va rămîne în picioare. Va trebui să ră- mînă. Chiar dacă ar fi să scapi pînă la urmă, tot vei fi făcut între timp un an sau doi de închisoare.

— Nu credeţi că sînteţi prea aspru?

— Sînt foarte aspru. Aşa trebuie. Acesta e vechiul mit al interven ţiei divine. Ai hulit, şi te-a lovit trăsnetul. Şi asta era cam aspru. Dacă pedeapsa ar trebui să fie proporţională cu fărădelegea, puterea ar degenera. Numai o putere imensă şi

disproporţionată e sus- ceptibilă de a creea un climat de teroare şi de supunere adecvată. Dat fiind acestea, cum ai de gînd să reacţionezi?

Hearn îşi frămînta din nou coapsa.

— Treaba asta nu-mi place. Este o presupunere necinstită. Rezolvaţi conflictul dintre noi prin...

— Îţi aminteşti cele ce ţi-am spus în legătură cu omul înarmat cu un pistol.

— Da.

— Nu e nimic accidental în faptul că deţin această putere; şi nici în faptul ca dumneata te afli în situaţia de faţă. Dacă ai fi fost mai puţin inconştient, nu ai fi zvîrlit mucul. În adevăr, nu ai fi făcut-o, dacă aş fi fost un general de tipul convenţional, zgomotos şi fanfaron. Nu crezi că îţi vorbesc serios, asta e.

— Poate că nu cred.

Cummings aruncă ţigara la picioarele lui Hearn

— Perfect, Robert, zise el domol. Să presupunem că ai să ridici mucul acesta.

Urmă o pauză îndelungată. Inima lui Cummings se zbătea dureros.

— Sper, Robert, că ai să ridici mucul acesta. Pentru binele dumitale.

Se uită iarăşi în ochii lui Hearn.

Cu încetul, locotenentul înţelese că Cummings nu glumea. Putea citi aceasta pe chipul generalului, care oglindea un joc de emoţii subtile şi contradictorii.

— Dacă vreţi să vă distraţi, zise Hearn.

După cît îşi putea aminti Cummings, pentru prima oară glasul locotenentului îşi pierduse din siguranţă. După o clipă, Hearn se aplecă, luă mucul şi îl puse în scrumieră. Cummings se sili să-i înfrunte privirea încărcată de ură. Se simţea nespus de uşurat.

— Dacă vrei, poţi să te retragi.

— Domnule general, aş dori să fiu transferat în altă divizie.

Îşi aprinse altă ţigară, cu o mînă nesigură.

— Şi dacă nu aş fi de acord?

Cummings era calm, aproape senin. Se lăsă pe spătarul scaunului şi cu talpa ciocăni uşor podeaua.

— Sincer vorbind, nu ţin în mod deosebit să rămîi în continuare aghiotantul meu. Încă nu eşti în stare să apreciezi

lecţia pe care ţi-am dat-o. Cred că am să te trimit la ocnă. Să presupunem că te vei prezenta după-amiază la secţia lui Dalleson şi că vei lucra un timp sub ordinul său.

— Da, domnule general.

Chipul lui Hearn redevenise neutru. Se îndreptă spre ieşirea cor- tului; apoi şe opri.

— Domnule general?

— Da?

Acum, cînd totul se terminase, dorea ca Hearn să plece. Victoria sa începea să-şi piardă tăişul. Uşoare păreri de rău şi unele rezerve delicate îi creeau o stare de saturaţie.

— Exceptînd procedeul de a chema unul cîte unul pe cei şase mii de oameni din divizie, spre a vă ridica mucurile, cum o să faceţi ca să-i impresionaţi?

Tocmai asta întuneca plăcerea generalului. Îşi dădea acum seama că mai era şi problema cealaltă, mult mai importantă.

— O voi scoate la capăt, domnule locotenent. Cred că ai face mai bine să te ocupi de propriile dumitale afaceri.

După plecarea lui Hearn, Cummings îşi privi mîinile. „În cazul că se vor manifesta veleităţi de rezistenţă pe treptele intermediare, va fi de ajuns să-şi sporească apăsarea de sus în jos, spre a le nimici.” Reţeta rămăsese fără efect asupra trupelor. Era capabil să-l sfarme pe Hearn, putea să înfrîngă pe oricare om luat individual, dar era altceva să zdrobească o rezistenţă colectivă. Răsuflă adînc. Se simţea puţin ostenit. Trebuia să existe un mijloc, şi va şti să-l găsească. În-tr-o vreme şi Hearn îi rezistase.

Bucuria succesului, înăbuşită pînă acum, răbufni, stimulîndu-l, uşurînd într-o oarecare măsură loviturile şi eşecurile din ultima săptămînă.

Hearn se înapoie în cortul său fără a fi prînzit. Aproape o oră rămase întins pe cuşetă, cu obrazul îngropat în pături, arzînd de ruşine, de dezgust şi de furie neputincioasă. O umilinţă cumplita îl chinuia, îl batjocorea. Din momentul în care îl chemase generalul, ştiuse că îl vor potopi necazurile, dar intrase acolo, avînd certitudinea că nu se va încovoia.

Totuşi, îi fusese frică de Cummings; îi fusese într-adevăr frică din clipa cînd păşise în cort. Toată fiinţa îl îndemnase să nu ridice mucul de ţigară — cu toate acestea se supusese; se supusese de parcă s-ar fi aflat într-o stare de amorţire a voinţei sale.

„Singurul lucru care contează este să ai stil”, spusese el odată, regula asta de viaţă — în lipsa alteia, îi servise ca îndreptar, în condiţii aproape satisfăcătoare pînă în prezent. Esenţialul era să nu îngăduie niciodată, nimănui, în nici o situaţie chiar capitală de a-i viola integritatea. Şi iată că situaţia de faţă era capitală. Avea impresia că un chist uriaş, purulent, se spărsese înlăuntrul lui, infectîndu-i sîngele, circulînd prin toate vasele şi arterele trupului său cu o impetuozitate năprasnică, violentă. Dacă nu reacţiona, înseamnă că era mort. Pentru prima oară în viaţă se îndoi de mijloacele sale. Era de neconceput; trebuia să facă ceva, dar habar nu avea cum să înceapă. Atmosfera era de nesuportat sub cortul supraîncălzit şi fără aer, dar el stătea nemişcat, cu bărbia înfiptă în aşternut, cu ochii închişi ca şi cum ar fi contemplat

suma experienţelor sale, suma lucrurilor învăţate şi uitate în cursul vieţii, şi care, eliberate în sfîrşit, se dez- lănţuiau în sinea lui cu vehemenţa ucigătoare a tot ceea ce fusese prea îndelung refulat.

— „N-aş fi crezut niciodată că voi ajunge să mă tîrăsc în faţa lui.” Această cumplită lovitură morală era de necrezut.

MAŞINA TIMPULUI

ROBERT HEARN

MATRICEA STEARPĂ

Un bărbat înalt, cu o chică de păr negru, cu glas tăios, şi o faţă masivă, imobilă. Deasupra nasului cîrn, turtit, uşor încovoiat, privirea ochilor căprui este rece, imperturbabilă. Gura mare, subţire, fără expresie, iese înafară, dominînd masa solidă a bărbiei. Nu-i plac decît foarte puţini oameni, şi majoritatea celor care au de-a face cu el îşi dau stingheriţi seama de aceasta, după cîteva minute.

În centru, biciuiridu-ţi simţurile, se află marele oraş.

De la mii de mile, pămîntul şi drumurile duc într-acolo. Munţii s-au resorbit în coline, colinele în cîmpii, cîmpiile se desfăşoară şi se regrupează în largi şi maiestuoase circonvoluţiuni. Nimeni nu a înţeles vreodată cu adevărat vastul tablou al Americii, cu vîrfurile lui, cu adaosurile sale, cu marele oraş şi cu drumurile de fier care duc într-acolo.

Legăturile.

Şi toată frenezia intrigilor, fumul de ţigară, fumul de cocs, mirosul de dezinfectant şi duhoarea din metroul aerian, pasiunea înfricoşată pentru agitaţie şi neastîmpărul continuu, asemenea unui furnicar pus brusc în mişcare, vasta, grăbita, neostoita sete de afaceri, de chiverniseală a mii de oameni a căror realitate se mărgineşte la o stradă, la o cafenea, unde numai prezentul are vreo noimă. Despre Istorie se vorbeşte cu o ridicare din umeri: superlativele sale nu corespund cu ale noastre.

Imensul ***ego*** al locuitorilor oraşului.

Cum concepeţi propria voastră moarte, propria voastră nimicnicie în mijlocul acestei imensităţi creată de mîna omului, a acestor bolţi de marmură, a acoperişurilor de cărămidă şi a furnalelor înalte care duc spre piaţă? Îţi închipui mereu că lumea se va sfîrşi odată cu moartea ta. Ea continuă, mai intensă, mai violentă, mai frămîntată ca niciodată.

Şi în acel humus, în jurul ciupercii, răsar periferiile.

„De cînd am adăugat ultima aripă, avem douăzeci şi două de încăperi. Dumnezeu ştie ce o să facem cu ele”, strigă Bill Hearn. Dar încearcă să-i spui ceva Inei; îşi închipuie că îi sînt necesare, şi acum le avem pe cap.

„Ei lasă, Bill”, zice Ina. (O femeie drăguţă care pare mai tînără şi mai drăguţă decît mama unui băiat la doisprezece ani. Totuşi, nu e frumoasă. Are gura fină şi aseptică, dinţii uşor scoşi înafară, lipsa de farmec a femeilor din Middlewest.)

„Ei bine, nu-mi place să fac pe grozavul, spune Bill Hearn. Nu sînt vanitos şi nu mi-e ruşine să spun că m-am născut într-o fermă dărăpănată. După cîte socotesc eu, ne-ar ajunge un hol sau living- room, vreo două dormitoare, o bucătărie şi poate o încăpere la parter pentru petreceri, şi cu asta basta, nu sînteţi de acord cu mine, doamnă Judd?”

(Doamna Judd este mai grăsuţă, mai delicată, şi pare mai visătoare.) „Sînt de aceeaşi părere, domnule Hearn. Domnul Judd şi cu mine sîntem foarte mulţumiţi de căminul nostru din Alden Park Manor; un apartament e atît de uşor de întreţinut.”

„Frumos oraş, Germantown. Trebuie să le întoarcem vizita soţilor Judd, Ina.”‘

„Sînt oricînd gata să vă arăt împrejurimile, spune doamna Judd. Se aşterne tăcerea, oamenii mănîncă sîrguincios, nu se aude clinchetul tacîmurilor. Avem privelişti minunate”, comentează doamna Judd.

„E singurul loc unde poţi scăpa de căldura din Chicago, spune Ina. Sîntem atît de înapoiaţi faţă de cei din New York, gîndiţi-vă, nu avem nici măcar grădini suspendate pe acoperişurile hotelurilor. E atît de cald pentru luna mai. Nu mai am răbdare, abia aşţept să plecăm la Charlevoix”. Pronunţă: Choliveoil.

„Michigan, ăsta da, e un stat plin de verdeaţă”, grăieşte Bill Hearn. Se face iarăşi linişte şi doamna Judd se întoarce spre Robert Hearn şi-i spune: „Eşti un băiat mare pentru cei doisprezece ani ai tăi, credeam că eşti mai vîrstnic,”

„Nu, doamnă, nu am decît doisprezece ani.” Lasă capul în jos stingherit, în vreme ce feciorul îi prezintă friptura de raţă.

„Nu-i daţi atenţie lui Bobby, e sfios de felul lui, nu-mi seamănă” tună tatăl său. Îşi trage firele rare de păr negru peste chelie. Nasul său roşu şi mic ca un bumb e plasat între obrajii rotunzi, bucălaţi, umeziţi de sudoare.

„Cînd am fost la Hollywood, spune doamna Hearn, am dat o raită prin studiourile Paramount, călăuziţi de un asistent de regie, evreu, foarte amabil. Ne-a povestit o sumedenie de lucruri despre vedetele de cinema”.

„E adevărat că Mona Vaginus e o cocotă?” întreabă doamna Judd.

(Se uită furiş la Bobby şi şopteşte) „Oh, o cocotă îngrozitoare, nici nu ştiţi ce se vorbeşte de ea! Acum, nu mai are nici un viitor, căci se fac numai filme din astea, vorbitoare.”

„Nu e momentul să discutăm despre afaceri, domnule Judd de la Budd (Hearn rîde), pun rămăşag că vi se spune asta într-una, Judd de la Budd, dar adevărul e că sînteţi om de afaceri ca să faceţi afaceri şi ori cît v-ar părea de curios, şi eu sînt în aceeaşi postură, aşa că acum ori niciodată e cazul să ne înţelegem asupra preţului, dar să vedem cum o scoatem la capăt cu maşina lui Thompson, care e pe punctul de a ieşi pe piaţă şi dacă se amestecă reformatorii trebuie să le ţinem piept, altfel o să fim obligaţi să turnăm parfum în w.c.-urile de la uzină şi alte şmecherii din astea pentru alde polonezii, care nu ştiu să deosebească o cîrpă de o cămaşă, aşa că trebuie să fiu cu luare aminte înainte de a încheia vreun angajament financiar. Prevăd un crah, fiindcă sîntem în plină supraproducţie, şi preţurile dumneavoastră, de la Budd, nu-mi uşurează situaţia.”

„Domnul Judd şi eu mine sperăm să plecăm la Paris.” Li se servesc fursecuri şi îngheţată care se topeşte.

„Ce ziceţi, vreţi să vă duc mîine să vedeţi cursele de automobile de la Indianapolis?” întreabă Will Hearn.

„Bietul Robert, pică de somn”, spune Ina împungîndu-l cu cotul.

„Doamne, pe cald e”, exclamă doamna Judd.

Ina se scoală în capul oaselor şi aprinde lampa. „Bill, cum de ţi-a venit să-i întrebi pe soţii Judd unde se află Mount Holyoke? Dacă nu ştii ceva, nu mai pune atîtea întrebări.”

„Ei şi ce dacă fata lor se duce acolo? Afurisiţii ăşia de Judd nu mă intimidează, şi dacă vrei să ştii, Ina, oamenii ăştia de lume nu-mi fac nici o impresie, fiindcă adevărul adevărat e că numai banii contează, iar noi nu avem fată ca să ne doară capul; cît despre Robert, se înfundă atît de mult în cititul cărţilor încît nu-l prea văd amestecîndu-se printre fandosiţii, din înalta

societate, mai ales că pe tine nu te mai găseşte niciodată omul pe acasă şi băiatul a ajuns să aibă o bucătăreasă negresă care să-i ţină loc de mamă.”

„Bill, aş vrea să nu-mi vorbeşti aşa.”

„Ascultă, Ina, nu poţi învăţa un cal bătrîn şă umble în buiestru. Eu mă ocup de afacerile mele, tu de obligaţiile tale sociale, şi fiecare din noi ar trebui să se declare mulţumit, Socotesc însă că ai putea acorda puţin timp şi lui Robert; copilul ăsta creşte, e sănătos, dar arată ca un peşte rece, fără viaţă.”

„Vara asta pleacă în colonie, iar la toamnă îl înscriem la Country Day!”

„Adevărul e că ar trebui să mai avem un copil, sau chiar o droaie de copii.”

„Să nu mai vorbim despre asta, Bill.” Ina se strecoară sub cuver- tură.

„Nu, în nici un caz nu mă gîndesc să-l am de la tine, ţi-o jur, Ina.”

„Bill!”

„Acum, copii, spuse supraveghetorul, dacă sînteţi băieţi buni, ne veţi da concursul, iar dacă sînteţi şi sinceri şi cinstiţi, vă veţi îndeplini fiecare sarcinile ce vă revin. Cine nu şi-a făcut patul azi de dimineaţă?”

Nici un răspuns. „Tu, Hearn, nu-i aşa?”

„Da.”

Supraveghetorul oftează. „Băieţi, am să dau o mustrare întregului cort, din pricina lui Robert.”

„Ei bine, nu văd de ce trebuie să fac patul dimineaţa cînd seara trebuie să-l desfac.” Băieţii chicotesc.

„Ce e cu tine, Hearn, eşti murdar; cum ai fost crescut dacă nu-ţi faci patul? Şi pentru ce n-ai ieşit din rînd ca un bărbat, să spui că tu eşti vinovatul?” .

„Ah, lăsaţi-mă în pace.”

„Încă o mustrare, spune supraveghetorul. Băieţi, aveţi grijă ca Robert să se poarte bine.”

În aceeaşi după-amiază, în cursul unui meci de box, i se iartă cele două mustrări. Cu braţele obosite de greutatea mănuşilor, agitîndu-şi disperat pumnii, se tîrăşte neîndemînatic în jurul adversarului său.

Tatăl său a venit să-l vadă în ziua aceea. „Pocneşte-l, Robert, în cap, în burtă, haide, pocneşte-l!”

Celălalt băiat îl izbeşte peste faţă şi Robert se opreşte o clipă, lasă braţele în jos, apoi îşi tamponează nasul batjocorit. O altă lovitură îi face să-i ţiuie urechile. ***„Nu abandona, Bobby!”*** strigă tatăl său. Un punch neizbutit i se învîrteşte în jurul capului, braţul celuilalt îi atinge obrazul. E pe punctul de a izbucni în plîns.

„În burtă, Robert!”

Îşi roteşte braţele, înfierbîntat. Celălalt băiat primeşte o lovitură, cade surprins, apoi se ridică în picioare cu încetineală. Robert continuă să-şi rotească braţele, îl loveşte şi puştiul cade din nou la pămînt; arbitrul opreşte lupta. „Bobby Hearn învingător prin knockout tehnic!” strigă el, decernînd patru puncte echipei albastre. Copiii strigă bravo, şi Bill Hearn îl strînge în braţele sale de urs, cînd escaladează frînghiile ringului amenajat pe iarbă. „Oh, l-ai învins, Bobby, ţi-am spus eu să-i tragi la burtă, aşa trebuie să lupţi, băiatule, la naiba, trebuie să te învăţ, să te vîri fără frică în adversar.”

El se desface din îmbrăţişarea paternă. „Lasă-mă în pace, tată, lasă-mă!” şi începe să alerge prin iarbă, spre cortul său, străduin- du-se să nu izbucnească în plîns.

Verile petrecute la Charlevoix, casa în plină efervescenţă, plasată într-o suburbie a Chicagoului, lumea peluzelor vaste şi verzi, a pla-jelor liniştite, a terenurilor de crochet şi de tenis, constituiesc numeroasele şi intimele amănunte ale bogăţiei, lucrurile pe care le ia drept fireşti — pe care le va înţelege şi le va singulariza mai tîrziu. Mai sînt şi cei şase ani petrecuţi la Fieldmont Country Day, cu alţi băieţi şi cu alte mustrări, cu predicile ocazionale, cu morala împrumutată de la cele mai exclusive şcoli pregătitoare din Est.

Să nu minţi. Să nu tragi chiulul.
Să nu huleşti. Să nu te duci la femei.
Şi să mergi la biserică.

Are necontenit în arierplan vocea sonoră, palma cărnoasă a lui Bill Hearn, îmbinate — aproape de necrezut — cu lecţii de dans sîmbăta dimineaţa şi eu aspiraţiile avide, stăruitoare ale

Inei Hearn. „Bobby, de ce n-o iei pe Elizabeth Perkins la Junior Dance?”

„În adîncul pîntecului care mă ocroteşte,
Verde ca iarba dintre case”...
Dar ideea aceasta va veni mai tîrziu.

În săptămîna următoare obţinerii diplomei de la Fieldmont Country Day, se încinge un chef cu cîţiva colegi de promoţie, într-o cabană din pădure, aparţinînd tatălui unuia dintre ei, o cabană cu două etaje, cu bar.

E noapte, stau roată într-unul din dormitoarele de la etaj şi îşi trec sticla de la unul la altul, după ce beau cu măsură.

„Dacă ar şti bătrînul.”

„Să-l ia naiba pe bătrînul tău!” Toţi sînt neplăcut izbiţi de această ieşire, dar Carsons, cel care a vorbit de tatăl său, se sinucide în 1930. Dumnezeu să-l ierte pe Carsons.

„Adio Fieldmont, dragul nostru FCD, multă vreme ne-ai adăpostit.”

„Adevărat.”

„Decanul nu era rău, dar nu l-am putut niciodată înţelege, şi îţi aminteşti ce nevastă drăguţă avea.”

„În sănătatea nevestei sale. Am auzit că l-a părăsit anul trecut şi nu s-a întors decît după o lună încheiată.”

„Oh, nu zău.” Sticla face al doilea, apoi al treilea ocol.

„Am dus-o destul de bine acolo, totuşi sînt fericit că am scăpat. Grozav mi-ar plăcea să merg cu voi la Yale.”

Într-un colţ, căpitanul echipei de fotbal din sezonul precedent, împuiază urechile lui Hearn. „Tare aş vrea să mă mai întorc la toamnă, ce echipă aş mai închega cu juniorii ăştia; să-ţi aduci aminte de

vorbele mele, peste patru ani Haskell va fi desemnat de eătre toţi reporterii sportivi din America drept pel mai bun jucător din categoria sa, şi fiindcă veni vorba, Bob, aş vrea să-ţi dau o povaţă, te urmăresc doar de atîta vreme, nu-ţi dai destulă osteneală; puteai să fii primul din echipă, fiindcă eşti înalt şi înzestrat de la natură, dar nu vrei, şi e ruşinos; ar trebui să te ocupi cu mai multă sîr- guinţă."

„Du-te şi bagă-ţi capul într-o găleată cu apă de la gheaţă."

„Hearn e beat!" urlă căpitanul.

„Ia uitaţi-vă la Hearn, ce mutră de înmormîntare are. Pun rămăşag că s-a ciondănit cu Adelaida."

„E grozav de isteaţă, dar îşi cam face de cap cu toţi băieţii, sînt sigur că înainte de a pleca la Princeton, Lantry turba din pricina ei."

„Ei, fraţilor, nu vă mai necăjiţi. Am o soră, e cuminte, nu-şi face de cap, dar dacă şi-ar face, puţin mi-ar păsa. Asta e teoria mea."

„Vorbeşti aşa, fiindcă nu-şi face de cap, vreau să spun că dacă şi-ar face, oh, băutura asta m-a ameţit. Cine s-a mai îmbătat?"

„Iupiii!" Hearn stă în picioare, în mijlocul încăperii, cu capul dat pe spate, şi gîfîie cu sticla la gură. „Sînt un golan, haideţi, puneţi cu toţii cărţile pe masă."

„Ia uită-te, s-a pilit."

„Haideţi, provocaţi-mă să sar pe fereastră, veţi vedea dacă am trac. Asudat, roşu de mînie, îi respinge, deschide fereastra, chicoteşte. Am să sar."

„Opriţi-l."

„Iupiiiiii!" Şi iată-l sărind în noapte. Se aude un zgomot înfundat, o aterizare brutală în mărăciniş şi, îngroziţi, se reped cu toţii la fereastră. Ce faci, Hearn, vorbeşte, cum îţi e, unde eşti, Hearn?"

„Fieldmont, Fieldmont über alles!" urlă Hearn, întins în întuneric, rîzînd, prea beat ca să se fi lovit.

„Ciudat tip mai e şi Hearn ăsta, spun ei. Îţi aminteşti cum s-a afumat anul trecut?"

Ultimă vară, înainte de înscrierea la colegiu, se deapănă într-un şirag de zile aurite: plaja scînteietoare, magia luminilor electrice în serile de vară, orchestra de dans de la clubul nautic, UN BILET DE AVION PENTRU MELEAGURI

ROMANTICE, atingerea şi mirosul fetelor, miros de roşu de buze, miros de pudră de orez şi mirosul plăcut, excitant, al banchetelor de piele din automobilele decapotabile. Cerul e presărat cu aceleaşi stele, acelaşi clar de lună aureşte copacii negri. Farurile proiectează un tunel de argint prin frunzişul care se împreunează deasupra drumului.

Are o prietenă, o achiziţie straşnică, cea mai frumoasă fată din colonia de vilegiaturişti, domnişoara Sally Tendecker din Lake Shore Drive, cu inevitabilele ei aluzii la sărbătorile Crăciunului, la blănuri, la parfumuri, la balurile colegiilor organizate în saloanele cu nurne răsunătoare ale marilor hoteluri.

„Bob, conduci mai repede decît toţi cunoscuţii mei, într-o zi ai s-o păţeşti."

„Eh." Nu ştie încă să vorbească cu femeile şi deocamdată e ocupat cu un viraj. Buickul său face un ocol pe stînga, rezistă şi luptă împotriva forţei care o deviază spre dreapta, apoi iese din viraj şi se redresează. A fost o secundă de panică, urmată de o uşurare, exal- tantă; acum maşina zboară drept înainte pe şosea.

„Dă-mi voie să-ţi spun că eşti un sălbatec, Bob Hearn."

„Nu şti."

„Ce se petrece în capul tău, Bob?"

Garează maşina dincolo de marginea şoselei, se întoarce spre prietena sa şi o potopeşte deodată cu vorbe. „Nu ştiu, Sally, mă gîndesc uneori... dar nu-i adevărat, mă frămmt, fierb în zeama mea, şi nu vreau să fac nimic, mă duc la Harvard doar fiindcă taică-meu nu ştiu ce are de împărţit cu Yale, nu ştiu, mă preocupă unele lucruri, apoi altele, nu izbutesc să pun degetul pe rană, şi nu-mi place să fiu împins din spate, zău, nu ştiu ce să zic."

Ea rîde. „Oh, eşti cam trăsnit, Bob, de aceea toate fetele sînt nebune după tine."

„Mă iubeşti?"

„Ei, ia ascultaţi vorbă. Sigur, sigur că te iubesc, Bobby." Şade lîngă el pe bancheta de piele; are un parfum prea tare, prea copt pentru o fată de şaptesprezece ani. Şi el ghiceşte adevărul îndărătul glumei, se apropie de ea s-o sărute, cu inima bătînd. Dar, ca pe un fundal, a şi văzut conturîndu-se sărbătorile şi sfîrşiturile de săptămînă ocupate de întîlniri, şi identificarea cu

acest orăşel de vilegiaturişti şi peluzele verzi din cartierele mărginaşe şi conversaţiile cu prietenii tatălui său, şi căsătoria cu mare pompă.

„Ştii, nu pot să fac planuri de viitor, dacă intru la medicină o să am de tras opt ani, chiar zece ani, e cam mult."

„Bob Hearn, eşti un încrezut. Crezi ca mă sinchisesc de asta? Eşti prea încrezut, asta e."

„Acum, fiule, acum, odată cu plecarea ta la colegiu, sînt unele lucruri pe care aş vrea să le discut cu tine; nu prea am avut prilejul să stăm de vorbă, dar ce naiba, îmi place să cred ca sîntem buni prieteni, iar acum, odată cu plecarea ta la colegiu, să ţii minte că te

poţi bizui oricînd pe mine. Or să te preocupe femeile, ce dracu, n-ai fi băiatul meu dacă nu ai avea aventuri, bineînţeles nu de cînd sînt însurat — o minciună sfruntată pe care amîndoi se prefac a o ignora — dar dacă dai de vreun bucluc, te poţi bizui pe mine, ce dracu, taică-meu obişnuia să-mi spună, dacă ai vreo neplăcere cu vreuna din fetele din fabrică, încunoştiinţează-mă — stînjenitoarea ambiguitate a acestui bunic cînd fermier, cînd proprietar de fabrică — aşa că e valabil şi pentru tine, Bob; şi ia aminte, e mai uşor, mai firesc să te descotoroseşti de o femeie plătindu-i o sumă de bani, decît să te laşi prins în cursa căsătoriei; aşa că anunţă-mă foarte simplu, o scrisoare cu menţiunea «personal» e de ajuns."

„De acord."

„Cît despre dorinţa de a te face doctor, ei bine, merge, avem o mulţime de prieteni pe-aici, putem cumpăra clientela vreunui medic bătrîn, pe punctul de a se retrage din activitate, şi să te instalăm într-un cabinet frumos."

„Vreau să mă ocup de cercetări."

„Cercetări. Ascultă, Bobby, nu există nici măcar unul printre cunoscuţii noştri care să nu poată cumpăra sau vinde cercetători cu duiumul; asta e o idee nebunească, pe care nu ştiu cine ţi-a vîrît-o în cap; de altfel ai să-ţi schimbi părerea, ţi-o spun de pe acum. Felul cum vedem lucrurile, mama ta şi cu mine, este că ai să te ocupi pînă la urmă de afaceri, acolo este adevăratul tău loc."

„Nu."

„Bine, n-am să stau acum să discut cu tine, eşti un nătărău, şi oricum, ai să-ţi schimbi gîndurile."

În decursul primelor săptămîni la colegiu bîjbîie, rătăceşte uluit printre studenţi. Aici, fiecare ştie mai multe decît el şi tuturor le opune o rezistenţă instinctivă — rămăşiţe îndoielnice ale humusului de la picioarele ciupercii — fiecare vorbeşte aici cu dezinvoltură despre lucruri la care el nu se gîndise decît în intimitatea camerei sale, în convorbiri cu el însuşi.

Colegul său de cameră, produs al unui alt oraş din Middlewest, al unei alte şcoli gen Country Day, sporpvăieşte despre toţi şi despre toate. „Ştii, cînd Ralph Chestley vine pe aici, nu că e un tip subţire, ar trebui să-i faci cunoştinţă. Confreria Delfilor e grozavă, nici nu putem spera la ceva mai bun, dar noi am fost pînă acum dezavantajaţi, dacă aş fi ştiut

atunci ceea ce ştiu azi, aş fi făcut cursul pregătitor la Exeter sau la Andover, deşi mi s-a spus că nu e cine ştie ce, dar dacă frecventăm pe cine trebuie, o să reuşim să fim primiţi în Confreria Crainicilor, nu e prea greu, nici la Hasty Pudding, dar

adevărata şmecherie e să intri la Final Club, deşi am auzit că în ultima vreme au început să fie mai democratici."

„Nu m-am gîndit la astea."

„Ei bine, ar trebui, ar trebui să te preocupe mai mult."

Prima afirmare a voinţei sale. „La dracu cu toate astea!"

„Uite ce e, Hearn, ne înţelegem prea bine amîndoi, ca să-mi strici tocmai tu socotelile, vreau să spun că un coleg de cameră poate să-ţi strice socotelile, aşa că nu te întrece cu firea, înţelegi ce vreau să spun."

În primul său an la colegiu, Hearn are puţine ocazii de a se întrece cu firea. Lucrurile nu prea merg pe roate. Se dă la fund, îşi vede rar colegul de cameră, îşi petrece aproape toate după-amiezile la laborator şi noapte de noapte studiază. Îşi fixează un orar în care totul e prevăzut, pînă şi sfertul de oră în care-şi îngăduie să citească „comicsurile" din ziarul de duminică, şi filmul la care se duce sîm- bătă seara. Îşi petrece după-amiezi întregi copiind schimbările de pe termometrul cufundat în eprubetă, marcînd variaţiile hidrometrului. Există un anumit nerv în capul broaştelor pe care-l disecă şi îl re- disecă. La a patra încercare, scalpelul său rîcîie cu succes carnea uscată a broaştei, pînă ce nervul eliberat, în sfîrşit, sclipeşte ca un fir subţirel de salivă. Dar, pînă şi în culmea triumfului, se simte deprimat. „Am realmente poftă să fac asta?"

La cursuri, moţăie fără să vrea. Glasul profesorului cu ochelari înrămaţi cu oţel şi faţă osoasă, îi zumzăie în urechi, ochii i se închid.

„Domnilor, vreau să supun atenţiei dumneavoastră fenomenul algelor. Nereocystis lütkeana, macrocystis pyrifera, pelagopyhycus porra, scrie el la tablă. Ele constituie o formă foarte deosebită a vieţii, marine. Luaţi în consideraţie aceasta: n-au rădăcini, n-au frunze, nu primesc lumină de la soare. Algele uriaşe formează adevărate jungle de vegetaţie submarină; acolo trăiesc nemişcate, luîn-du-şi hrana chiar din mediul ambiant al oceanului."

„Burghezul speciei vegetale", murmură studentul de alături; şi Hearn se însufleţeşte, se deşteaptă tresărind, îi vibrează o coardă familiară. Parcă ar fi rostit el fraza aceasta.

„Numai după furtună, spune profesorul, algele sînt aruncate pe ţărm; în starea lor normală, trebuie să ni le închipuim trăind în încîlceala densă a junglei marine, nemişcate, absorbite în

propria lor nutriţie. În timp ce alte plante acvatice au emigrat pe uscat, algele au rămas în mediul lor primitiv. Coloratura lor brună, care constituie un avantaj în tuciuria junglă submarină, i-ar fi fatală în lumina intensă a uscatului. Profesorul arată un mănunchi de frunze uscate, asemănătoare cu o frînghie groasă. Făceţi-o să circule, domnilor.”

Un student ridică mîna. „Domnule, la ce foloseşte cu deosebire?”

„Oh, este folosită în multe împrejurări. Serveşte în special ca îngrăşăminte. Din alge se extrage potasa.”

Dar momente ca acestea se ivesc prea rar. Hearn se simte gol, însetat de cunoştinţe — un vas care trebuie umplut.

Încetul cu încetul se adaptează, se împrieteneşte cu unii colegi, începe să iasă. În primăvara primului an de colegiu se duce, din curiozitate, la un miting al Clubului Dramatic al Universităţii Harvard. Preşedintele e ambiţios şi discuţiile în jurul planului de lucru sînt foarte minuţioase.

„Dacă stai şi te gîndeşti, e de-a dreptul absurd. E ridicol să ne apucăm de cacofoniile astea muzicale, plictisitoare. Trebuie să ne lărgim activitatea.”

„Cunosc o fată, la Radcliffe, care a studiat pe Stanislavsky, spune unul cu afectată nepăsare. Am putea s-o luăm la noi dacă am avea un program ca lumea şi să facem repetiţiile cu o oarecare metodă.”

„Oh, grozav, să jucăm pe Cehov.”

Un adolescent subţirel, cu ochelari cu ramă de baga, se ridică în picioare şi cere cuvîntul. „Dacă e vorba să facem o treabă, sînt de părere să montăm ***Ascensiunea lui F-6.*** Tocmai a început să facă vîlvă, şi nici n-a fost montată încă. E ridicol că nu ne-am gîndit mai de mult ce succes monstru am avea.”

„Ted, nu sînt de acord cu tine în ceea ce priveşte Auden şi Isher- wood”, răspunse cineva.

Un student bondoc, cu păr negru, cu voce groasă, plină de importanţă, ia cuvîntul. „Cred că ar trebui să montăm piese de Odets, e singurul autor dramatic american care scrie ceva serios; cel puţin Odets îşi înfige rădăcinile în frustrările şi aspiraţiile poporului.”

„Zexe! strigă cineva. O’Neill şi Eliot sînt singurii.”

„Nu poţi să-l bagi pe Eliot în aceeaşi oală cu O’Neill.” (Rîsete.)

Discută o oră încheiată, şi Hearn ascultă numele citate. Unele îi sînt familiare, Ibsen, Shaw, Galsworthy, dar n-a auzit niciodată de Strindberg, Hauptamann, Marlowe, Lope de Vega, Webster, Pirandello. Numele continuă să fie citate şi el îşi repetă cu deznădejde că trebuie să citească mai mult.

Demarează spre sfîrşitul primăverii primului său an de colegiu, redescoperă volumul lui Housman, care îl hrănise în şcoala pregătitoare şi îi adaugă poeţi ca Rilke, Blake şi Stephen Spender. Odată cu vacanţa de vară, şi-a ales limba engleză ca subiect principal al studiilor sale. În multe după-amieze renunţă la plajă, la Sally Ten- decker şi la înlocuitoarele ei, şi îşi petrece nopţile scriind nuvele.

Acestea sînt destul de mediocre, dar graţie lor devine, pentru un timp, un punct de atracţie, şi dobîndeşte mari succese. După întoarcerea la Harvard, e ales, cu prilejul competiţiilor de toamnă, redactor- şef al uneia din revistele literare ale colegiului, priveşte beat de încîntare proiectoarele în cursul ceremoniei de iniţiere, şi se achită de sarcina sa fără să se facă ridicol.

Schimbarea se face mai întîi cu încetul, apoi tot mai repede. Citeşte de toate, îşi petrece mare parte din timp la bibliotecă, ascultă orchestra simfonică de vineri seara, absoarbe mirosul plăcut şi sugestiv de mobilă veche, de litografii vechi şi parfumul de malţ al halbelor de bere goale din încăperile vechi care adăpostesc birourile revistei. Primăvara, hoinăreşte pe străzile înmugurite din Cambridge, se plimbă de-a lungul rîului Charles, sau tăifăsuieşte îndelung în faţa casei sale după căderea nopţii; îl atrage toată magia libertăţii.

În mai multe rînduri se înhăitează cu încă doi sau trei prieteni şi trage cîte un chef prin cîrciumile din Scollay Square.

Sînt acţiuni premeditate, fiecare îşi îmbracă cele mai vechi haine şi apoi dă cîte o raită prin mai toate barurile şi tavernele deocheate.

Sînt exerciţii preliminare descoperirii cabaretelor de pe Third Avenue din New York, cu podeaua presărată cu rumeguş de lemn.

Vărsăturile de pe podea îi încîntă. Fac parte din confrerii studenţeşti şi dansează cu stele de cinema. Dar starea de spirit se schimbă. Cînd se îmbată, îi cuprinde tristeţea plăcută a nopţilor primăvăratice, au presentimentul tuturor speranţelor şi tuturor nostalgiilor care îi feresc de uricioasa uzură a timpului. Buna dispoziţie e generală,

„Dumnezeule, uită-te la oamenii ăştia, spune Hearn. Duc o viaţă de animale.”

„Ce vrei, răspunde prietenul său, toţi sînt subprodusul unei societăţi de acumulare, rebutul, supuraţia oraşului mondial al lui Spengler.”

„Jansen, baţi cîmpii, ce ştii tu despre acumulare, despre lucrurile astea aş putea să-ţi vorbesc cît vrei; e cu totul altfel de cum spui tu; baţi cîmpii, asta e.”

„Ca şi tine, de altfel. Batem cîmpii cu toţii. Sîntem nişte paraziţi. Nişte flori de seră. Nu ne rămîne decît să ne ridicăm cu toţii şi să ne încadrăm în marea mişcare.”

„Ce te-a apucat, întreabă Hearn, îmi ţii discursuri politice?”

„Nu fac politică, asta nu e decît balegă, totul e balegă.” Făce o mişcare largă cu braţul.

Hearn stă cu bărbia în palme. „Ştii, după ce se va fi spus totul, mă voi face o zînă, nu, o mică ursitoare, stîlp straşnic şi drept al comunităţii, mă voi lăfăi pe peluze verzi. Bisexuat. Nici un moment de plictiseală, bărbat sau femeie e tot una, chiar şi pentru tine. Excitant.”

Jansen îşi lasă capul pe spate. „Fă-te marinar.”

„Nu, mulţumesc. N-am nevoie de împerecherile voastre mecanizate. Nenorocirea e că americanii nu ştiu să facă dragoste; în viaţa noastră nu există artă; în fiecare intelectual de-al nostru dormitează un Babbit. Oh, îmi place fraza asta, e tare bună, vrei să o pui la conservare Jansen?”

„Sîntem cu toţii bolnavi de nervi.”

„Desigur.”

Pentru un scurt timp toate acestea le satisfac orgoliul. Sînt înţelepţi, conştienţi şi îngreţoşaţi şi lumea din afară e coruptă şi ei sînt singurii care o ştiu. ***Weltschmerzen,*** nostalgii de culoarea mahonului, şi ***Weltanschauungen*** sînt singurele monete care au curs.

„Dar asta nu reuşeşte întotdeauna. Sînt şi eu un şarlatan”, spune Hearn; uneori starea lui sufletească depăşeşte dezinvoltura, melancolia prea lesnicioasă, prea plăcutul dezgust de sine. Uneori, se pare că ar fi ceva de făcut.

Chibzuieşte peste vară şi se ia la ceartă cu tatăl său.

„Ascultă-mă, Robert, nu ştiu cine ţi-a băgat în cap balivernele astea despre sindicate, dar dacă îţi închipui că ele sînt altceva decît nişte adunături de gangsteri, dacă crezi că lucrătorii mei nu s-ar simţi mai bine bizuindu-se pe mine, Dumnezeu mi-e martor ca i-am ajutat de multe ori să se descurce, chiar şi cu

gratificaţiile de Crăciun, aşa că vezi-ţi de treabă, habar, n-ai ce vorbeşti.”

„Regret, dar niciodată n-ai înţeles ce înseamnă paternalismul.”

„Poate că nu, fiindcă nu-mi plac vorbele mari, dar cred că e uşor să muşti mîna care te hrăneşte.”

„Ei bine, n-o să mai fie nevoie să te ocupi de asta.”

„Stai, aşteaptă o clipă.”

După altă serie de rugăminţi şi certuri, se întoarce la colegiu înainte de sfîrşitul vacanţei, îşi găseşte de lucru ca spălător de vase, şi îşi păstrează slujba după începerea cursurilor. Cîteva tentative de împăcare; pentru prima oară în trei ani Ina vine să-l vadă la Boston şi între ei se încheie un armistiţiu chinuit, în care fiecare parte îşi păstrează rezervele sale raţionale. Scrie din cînd în cînd părinţilor, dar nu le acceptă banii. Un an de trudă — plasează subscripţii pentru operele colegiului, încheie contracte pentru spălat şi călcat haine cu studenţii din primii ani, îndeplineşte tot felul de treburi răzleţe sîmbăta şi duminica, şi serveşte la masă la cantina colegiului, în loc să spele farfuriile. Nu-i place nimic în mod deosebit, dar descoperă mereu discipline noi, surse noi de forţă. Nici nu se mai gîndeşte să ceară bani tatălui său.

Tot în cursul acestui an are senzaţia că îmbătrîneşte, că i se înăspreşte caracterul, şi îşi pune întrebări la care nu găseşte răspuns. Poate că are ceva din încăpăţînarea tatălui său. Lucrurile cele mai apropiate, cele care predomină, sînt imposibil de rezolvat. A trăit în vid timp de optsprezece ani, hrănindu-se pînă la saturaţie cu nostalgiile proprii oricărui adolescent; a absorbit lumea colegiului, o lume nouă, zdrobitoare, în care a petrecut doi ani, asimilînd, ieşind din crisalidă, crescîndu-i antene. Şi înlăuntrul său a avut loc o transformare dar n-a înţeles-o prea bine niciodată. O ceartă întîmplătoare cu tatăl său s-a transformat într-o adevărată răzvrătire, în aparenţă lipsită de proporţii, dar de fapt ea reprezintă suma unui tot, chiar a lucrurilor pe care le-a uitat.

Vechii prieteni se află tot acolo, îi apreciază în continuare, dar farmecul lor a scăzut. În jurul muncii sale zilnice — servitul la masă, meditaţiile, lucrul din biblioteci — s-a născut o anumită nerăbdare. Vorbe şi iar vorbe, cînd trebuie să faci faţă altor

realităţi, să te supui, din necesitate, unui orar. Petrece puţin timp la redacţia revistei, turbează de mînie la unele cursuri.

Numărul şapte are o adîncă semnificaţie pentru Thomas Mann. Hans Castorp petrece şapte ani pe munte, şi dacă vă amintiţi, accentul este pus pe primele şapte zile. Numele celor mai multe din personajele principale este format din şapte litere. Castorp, Clavdia, Joachim; şi aceasta se aplică şi la Settembrini[1], rădăcina latină a numelui fiind şapte.

Cercetarea notiţelor, consimţămîntul pios. „Domnule, întreabă Hearn, ce importanţă au toate astea? Ca să fiu sincer, găsesc că romanul este răsuflat şi plicticos, iar afacerea asta cu numărul şapte este un exemplu perfect al didacticismului german, care dintr-o toană deduce tot soiul de năzdrăvănii critice. E poate virtuozitate în toată treaba asta, dar mă lasă indiferent."

Vorbele sale stîrnesc o oarecare agitaţie în sala de cursuri, urmată de o discuţie politicoasă pe care profesorul o rezumă plin de amabilitate, înainte de a continua, dar Hearn vede în aceasta dovada semnificativă a nerăbdării sale. Anul trecut nu ar fi spus-o.

Un timp, cunoaşte o lună de miere politică. Citeşte cîte ceva din Marx şi Lenin, aderă la „John Reed Society", şi angajează discuţii pline de tenacitate cu membrii acesteia.

„Nu înţeleg cum poţi să vorbeşti aşa despre sindicalişti, au făcut treabă bună în Spania, şi dacă nu a existat o cooperare mai strînsă..."

„Hearn, apreciezi greşit elementele în joc. Între noi şi anarhosin- dicalişti se ridică bariera unui trecut de antagonism politic profund şi, istoriceşte vorbind, nici o epocă nu a fost mai prielnică pentru a zăpăci masele cu utopii irealizabile şi prost coordonate. Dacă ţi-ai da osteneala să studiezi revoluţia, ţi-ai da seama că anarhiştii au dat

[1] Personaje din romanul Muntele vrăjit de Thomas Mann.

dovadă de senzualitate şi destrăbălare politică în timpul perioadelor de tulburări şi agitaţie, şi că şefii lor terorişti au tendinţa de a impune o disciplină feudală. De ce nu studiezi cariera lui Batko Makhno în 1919? Îţi dai oare seama că însuşi Kropotkin a fost atît de scîrbit de excesele anarhiştilor, încît a stat departe în timpul revoluţiei?”

„Trebuie deci să pierdem războiul din Spania?”

„Dar dacă războiul ar fi cîştigat de elemente care, deşi ar lupta alături de noi, ar refuza să meargă alături de Rusia? Gît crezi că ar putea rezista presiunilor fasciste din Europa de azi?”

„Nu pot prevedea chiar atîta. Ochii săi dau ocol dormitorului; cei şapte membri ai lui John Reed Society sînt lungiţi pe pat, pe podea, pe cele două scaune uzate. Mi se pare că alergaţi după soluţii parţiale, mai uşoare, şi că lăsaţi pentru mai tîrziu rezolvarea integrală a problemei.”

„Asta e morală burgheză, Hearn, destul de inofensivă în sînul claselor mijlocii din pricina inerţiei lor, dar moraliştii burghezi ştiu să se servească de aceeaşi morală, în alte scopuri.”

Mai tîrziu, după reuniune, la McBride, bea o bere împreună cu preşedintele cu chip de bufniţă tristă. „Hearn, am acceptat cu plăcere să fii membru, admit asta, şi eu am bîjbîit cîndva, şi înţeleg rămăşiţele aspiraţiilor tale burgheze, faci parte dintr-o clasă pe care o invidiez în măsura în care nu sînt în întregime educat, dar am să-ţi cer să demisionezi, fiindcă nu ai atins un grad de dezvoltare în care te-am putea învăţa ceva.”

„Sînt, va să zică, un intelectual burghez, Al.”

„Asta e adevărul, Robert. Ai reacţionat împotriva minciunilor sistemului social, dar e o răzvrătire nebuloasă. Tu cauţi perfecţiunea, eşti un idealist burghez, şi prin urmare nu ne putem bizui pe tine.”

„Aceasta neîncredere în intelectualul burghez nu e cumva răsu- flată?”

„Nu, Robert. Ea se întemeiază pe învăţătura lui Marx, a cărei justeţe a fost demonstrată de experienţa ultimilor o sută de ani. Dacă te întorci spre partid din motive spirituale sau intelectuale, îi întorci spatele cînd climatul psihologic s-a schimbat, climatul care determină la început acele motive. Bun comunist e numai acela care intră în partid împins de nedreptăţile economice care îl umilesc în fiecare zi a vieţii sale.

Pe tine, considerentele economice nu te privesc; nu ştii ce înseamnă frica de sărăcie, de aceea eşti lipsit de o înţelegere adecvată.”

„Cred că am să vă părăsesc, Al. Totuşi, rămînem prieteni, nu?”

„Desigur.” Îşi string mîna oarecum stingheriţi şi se despart. „Am bîjbîit şi eu cîndva şi înţeleg rămăşiţele aspiraţiilor tale burgheze.” „Ce bătaie de cîmpii”, gîndeşte Hearn. Este amuzat, puţin dispreţuitor. Trece prin faţa unei prăvălii, îşi cercetează imaginea în vitrină — păr negru, nas coroiat şi turtit. „Semăn mai mult cu un evreu, decît cu vlăstarul unei familii din Middlewest. Dacă aş fi fost blond, Al s-ar fi gîndit de două ori.”

Dar mai sînt şi alte elemente. „Cauţi perfecţiunea.” Poate — sau eventual altceva, mai greu de definit.

În ultimul an de universitate se apucă de fotbal cu o satisfacţie surprinzătoare şi furioasă. E un meci pe care nu-l va uita niciodată. Unul din jucătorii echipei adverse, avînd mingea, străbate linia de apărare, dar este contraatacat şi imobilizat pentru o clipă; tocmai atunci intervine Hearn, îl plachează cu toată puterea; jucătorul e scos de pe teren cu genunchiul dislocat, în vreme ce Hearn bîiguie ţinîndu-se după el:

„Ei, Ronnie, cum te simţi?”

„Foarte bine. M-ai placat zdravăn, Hearn.”

„Sînt dezolat.” Dar în realitate nu este. A încercat o clipă o enormă satisfacţie, ştiindu-l pe celălalt neputincios în aşteptarea loviturii; o satisfacţie în care nu s-a amestecat plăcerea cinică de a fi contribuit la victoria echipei sale.

Se face cunoscut şi în alte sfere de activitate. Îşi cîştigă o faimă urîtă seducînd o fată din înalta societate bostoniană. Reia legăturile cu cîţiva din foştii săi prieteni, care fac parte din Confreria Crainicilor, şi după patru ani primeşte o tardivă invitaţie pentru o serată dansantă la Brattle Hall.

Băieţii aliniaţi lîngă perete stau de vorbă, apoi îl bat pe umăr pe cîte un dansator răpindu-i partenera, pe care o cunosc sau pe care prietenii lor o cunosc. Hearn se plictiseşte, fumează o ţigară sau două, apoi înşfacă o micuţă blondă, care dansează cu un băiat blond, înalt.

Şi conversaţia se înfiripă:

„Şi zi, te numeşti Betty Carreton, la ce şcoală înveţi?”

„Oh, la domnişoara Lucy”.

„Văd. Apoi cruzimea, la care nu poate renunţa. Oare domnişoara Lucy te învaţă cum să te fereşti pînă în ziua nunţii?”

„Cum, ce spui?”

Din ce în ce mai des această inexplicabilă proastă dispoziţie. Undeva, în ţesutul cavernos şi, desigur, putrezit, care constituie creierul colectiv al lui Al, al lui Jansen, al redactorilor revistei, al criticilor literari ai colegiului, al esteţilor de salon, al oamenilor care frecventează interioarele moderne de pe străzile lăturalnice şi liniştite din Cambridge, undeva mocneşte pasiunea nemărturisită de a-ţi afişa plictisul şi de a face pe superiorul în timpul unei serate dansante de la Brattle Hall — sau dacă nu, de a merge în Spania.

Într-o noapte se studiază. Poate să se arate indiferent, în mod autentic, faţă de snobii de la Brattle Hall; are experienţa peluzelor verzi, a şcolilor de dans, a escapadelor nocturne în automobile decapotabile pe şoseaua de la Cholive; toate acestea l-au imunizat. Salonarzii n-au decît să se simtă atraşi şi torturaţi de surplusul de bogăţii, de barierele sociale.

Cît despre Spania, ştie că nu se gîndeşte serios. Războiul e pe sfîrşite, şi nu-l împinge nimic care ar putea să-i satisfacă nevoia adîncă de înţelegere, sau de milă. Îşi are cursurile sale, examenele sale, este în termeni buni, dar reci cu părinţii săi — şi aceştia îl plictisesc.

„Ce ai de gînd, Bob, vrei să-ţi dau vreo mînă de ajutor?” întreabă Bill Hearn.

„Nu. Plec la New York, tatăl lui Ellison mi-a făgăduit o slujbă.”

„New York e un oraş foarte mare, Bob”, spune Bill Hearn.

Da, patru ani destul de ciudaţi. Înlăuntrul lui se simte din ce în ce mai uscat. ***Plecaţi, lăsaţi-mă în pace. Cu toţii.*** Numai că a învăţat să n-o mai spună cu glas tare.

Pentru teza sa: „Studiu asupra impulsului cosmic la Herman-Melville”, primeşte ***magna cum laude.***

Totul i se pare uşor în următorii doi ani, în care se complace, amuzat, conştiincios, în rolul Tînărului la New York. La început este lector, apoi redactor la Ellison şi Compania, filiala New York, anexă a, Harvardului, cum spune el. Are o cameră cu bucătărie pe strada 60 Est. „Oh, sînt doar un literat care îşi face ucenicia”, repetă el.

„Nici nu ştiţi cît am robit la cartea asta, spune autoarea de romane istorice. Eram atît de preocupată de mobilurile Iuliei, o tîrfă atît de evazivă, dar cred că am obţinut efectul voit, însă personajul care mă nelinişteşte este Randall Clandeborn.”

„Da, domnişoară Helledell; încă două, Chelner. Îşi aprinde ţigara şi se răsuceşte alene pe scaunul său de piele. Ce spuneaţi, domnişoară Helledell?”

„Credeţi că Randall e reuşit?”

„Randall Clandeborn, hmm. (Ia să văd care-o fi acela?) Ah, da, e destul de reuşit, cred însă că ar trebui caracterizat ceva mai precis. O să mai discutăm după ce ne înapoiem la birou. (După aperitiv va avea migrenă.) Sincer vorbind, domnişoară Helledell, nu-mi fac nici un fel de grijă în legătură cu personajele dumneavoastră, ştiu că stau în picioare.”

„Credeţi cu adevărat, domnule Hearn? Părerea dumneavoastră contează atît de mult pentru mine.”

„Oh, da, e o lucrare foarte izbutită.”

„Dar pe George Andrew Johannesson, cum îl găsiţi?”

„Ei bine, ca să vă spun adevărul, domnişoară Helledell, aş prefera să discutăm cu manuscrisul în mînă. Îmi amintesc perfect personajele, dar sînt nenorocit de îndată ce e vorba de nume. E un cusur pentru care vă rog să mă iertaţi.”

Şi, mereu, jocul mintal, care constă în a smulge, una cîte una, penele de la pălăria scriitoarei.

Sau tînărul romancier serios, e departe de a fi bun, hotărăşte el.

„Ei bine, domnule Godfrey, cred că romanul dumneavoastră e al naibii de bun şi e o mare ruşine că exigenţele casei noastre de editură sînt acelea pe care le ştiţi; e adevărat că nici sezonul nu e tocmai prielnic, poate în ’36; dacă ar fi fost publicat în anii 20 ar fi ajuns un clasic; lui George, de pildă, i-a plăcut enorm.”

„Da, înţeleg, deşi cred că aţi fi putut face o încercare; toate porcăriile astea pe care le publicaţi aduc parale, nu zic ba, dar o carte serioasă e singura scuză pe care o poate invoca un editor spre a-şi justifica raţiunea de a fi.”

„Desigur, e o mare ruşine. Îşi soarbe băutura cu un aer funebru. Să ştiţi, dacă proiectaţi să mai scrieţi ceva, vom fi peste măsură de interesaţi.”

Sfîrşit de săptămînă, vara:

„Ar trebui să vorbeşti cu Carnes, are un humor savuros. Nu vreau să spun că e bizar sau ceva asemănător, are caracter, asta se vede de la distanţă, dar ca grădinar e neîntrecut. Chiar şi oamenii din împrejurimi îl socotesc cu totul deosebit, cu accentul acela din Lancashire atît de aparte — dacă ar ploua cu

su-pă, aş fi a-fară cu o lingu-ră în mînă”, spune gazda punîndu-şi paharul jos.

Şi, de pe terasă, bîrfelile ajung pînă la el. „Nu găsesc cuvinte să vă spun ce stricată e; femeia asta e ***de necrezut.*** Cînd a plecat în călătorie şi-a ales un partener pe sprînceană, ca să zic aşa, şi cînd tipul a început să-i facă ochi dulci sărmanei Judy, ei bine, Beroma a dat o recepţie unde a invitat pe ***toată lumea,*** în afară de micuţa Judy şi de ***corpus delicti.”***

La birou, într-o după-amiază: „Soseşte astăzi, Hearn, sîntem cu toţii poftiţi. Ellison şi-a manifestat dorinţa să nu lipsim.”

„Oh, Doamne!”

„Agaţă-l după ce a băut cîteva păhărele. Să-l auzi cum spune lucrurile cele mai uluitoare. Şi stai de vorbă cu nevastă-sa, cea nouă, e fantastică.”

Într-un bar, cu un contemporan de la Harvard:

„Hearn, n-ai idee ce înseamnă să lucrezi la ***Space.*** Ce om! E hidos, e fascist. Scriitorii pe care-i foloseşte, talentul lor, totul se fărîmi- ţează, se tem să lase lucrurile baltă de dragul celor două sute de dolari pe care-i încasează săptămînal, şi pentru că nu ştiu cum să se descurce singuri. Mi se întoarce stomacul pe dos, ori de cîte ori îi văd dînd la iveală lăturile astea. Îşi aprinde o ţigară. Tu ce rol ai în întreprinderea asta de gangsteri?"

„Mă distrez."

„Desigur, nu încerci să scrii pentru cauza asta murdară."

„Nu, nu sînt scriitor, nu am mîncărime la creier."

„Isuse, sînt un milion de tipi care au. Numai oameni fără valoare."

„Ştii pe vreunul de valoare?"

„Te îmbeţi, mai faci şi altele, iar dimineaţa trebuie să te trezeşti, ca s-o iei de la început."

„Sigur."

Şi femeile:

„Hearn, rosteşte ea cu glasul ei adînc, alterat de emoţie, eşti o coajă, o blestemată de coajă. Undeva, pe drum, ai învăţat să dai din şale în mod acceptabil şi crezi că asta e tot. Eşti în stadiul anal, nu-i aşa, nu poţi suporta să te atingă cineva. Mă faci să turbez de furie, cu aerele tale de a te afla la un milion de mile, nimic nu te atinge. Nimic nu merită să te atingă."

„Oh, spune fata domol, cu glasul ei copilăros şi gîfîit, eşti tare bun, e atîta bunătate în dumneata, dar nu ai dreptate, fiindcă adevărata milă e vătămătoare; cînd eram în spital m-am îndrăgostit cîteva minute de doctorul meu, apoi nu m-am mai sinchisit de el, şi cînd mi s-a aplicat tratamentul de şoc, am continuat să gîndesc că într-adevăr contactul este vătămător, şi că doar libertatea e totul, de aceea nu mă vrei, fiindcă eşti liber şi bun."

Vocea ei e subţire, bine modulată. „Oh, dragul meu, ce puteam face, era de-a dreptul absurd, toţi începătorii ăştia neghiobi îmi fac pur şi simplu greaţă, toţi sînt convinşi, bineînţeles, că ştiu să facă mai bine decît mine, şi Dumnezeule, ar fi trebuit să vezi cîteva din interpretările lor. Era firesc să se încurce pînă la urmă lucrurile, n-ai să crezi, dar m-am stricat cu Eddie, aş fi

putut să capăt rolul de ingenuă în «Sing at breakfast»; dar nu ştiu de ce umblu cu tine, îmi pierd vremea.”

Sînt totuşi şi excepţii. Femei deosebite, nopţi deosebite, cînd îmbrăţişează o femeie a cărei carne o pătrunde pînă la contopirea finală, extatică. Idile amoroase care durează uneori luni de zile cînd e vorba de aceeaşi femeie, de aceeaşi aventură, de aceeaşi mîndră şi tainică ştiinţă a jocului reciproc, împreunări admirabile, emoţionante şi variate, lascive sau impetuoase, uşoare şi mîngîioase, şi uneori blînde şi pure ca nişte amanţi tineri.

Numai că aceasta nu durează niciodată.

„Nu pot să spun de ce, mărturiseşte el într-o seară unui prieten. De cîte ori am o aventură, ştiu cum se va sfîrşi. În orişice, sfîrşitul se află pentru mine chiar în începutul său. E cuprins în propria sa mişcare.”

„Ar trebui, poate, să consulţi pe psihanalistul meu...”

„Dă-i dracului pe psihanalişti. Asta nu e cură, e o umilinţă, un ***deus ex machina.*** Descopăr ce nu e în regulă şi — bang — iată-mă fericit, în drum spre Chicago, turnînd copii cu duzina şi terorizînd zece mii de persoane într-una din uzinele pe care taică-meu va binevoi să mi-o încredinţeze. Dacă te vindeci, vor fi de prisos toate greutăţile prin care ai trecut şi tot ceea ce ai învăţat.”

„Şi dacă nu te duci, starea ţi se va înrăutăţi.”

„Dar nu mă simt bolnav. Mă simt doar secătuit... superior, puţin îmi pasă, aştept şi las lucrurile să vină de la sine.”

Poate. Nu cunoaşte răspunsul, şi nici măcar nu se sinchiseşte. Luni de zile, nu percepe decît reacţiile superficiale, ale plăcerilor şi ale plictisului.

La izbucnirea războiului în Europa, decide să se înroleze în Canadian Air Force, dar nu vede destul de bine noaptea. Descoperă că nu mai poate suporta să rămînă la New York, şi se gîndeşte să plece din oraş. Uneori, noaptea, rătăceşte prin Brooklin sau prin Bronx, cu autobuzul sau cu metroul aerian, coboară la capăt, explorează străzi liniştite. Tot mai des, face plimbări nocturne prin cartierele periferice, savurează melancolia lor deosebită, observă cîte o bătrînă aşezată pe scara ei de piatră, cu privirea mohorîtă reflectînd şaizeci sau şaptezeci de ani de case ca astea, de străzi ca astea, ascultă

tristul şi searbădul ecou al glasurilor de copii care se rostogolesc pe asfaltul inflexibil.

Plimbările acestea sfîrşesc prin a-i stîrni din nou dorinţa de a intra în acţiune şi, mulţumită unui prieten, devine organizator sindical într-un oraş din nordul statului New York. Petrece o lună într-o şcoală de organizatori, apoi o iarnă întreagă ca lucrător de fabrică, înrolînd muncitorii. Şi iarăşi, eşecul. După ce majoritatea muncitorilor sînt organizaţi şi sindicatul e recunoscut de patronat, conducătorii hotărăsc să nu se facă grevă.

„Hearn, nu înţelegi, nu ne putem îngădui să riscăm o înfrîngere, tu eşti un diletant în problemele de muncă, şi ceea ce ţi se pare simplu, nu e de loc aşa."

„Atunci, la ce bun să organizăm sindicate, dacă nu facem, grevă? Ne mulţumim să încasăm numai cotizaţiile muncitorilor?"

„Ascultă, eu cunosc mai bine cum stau lucrurile pe aici. Dacă facem grevă, or să ne anuleze acordurile, or să ne dea pe toţi afară şi or să angajeze pe toţi spărgătorii de grevă. Nu uita că ăsta e un oraş industrial."

„Şi noi îi vom tirî de-a dreptul în faţa Biroului Naţional al Muncii."

„Desigur, şi după opt luni vom obţine o hotărîre favorabilă, dar ce dracu vrei să facă oamenii între timp?"

„Atunci pentru ce am organizat sindicatul ăsta, pentru ce am sîcîit oamenii? Pentru motive de politică înaltă?"

„Nu eşti destul de informat ca să poţi judeca. Fără noi C.I.O. ar ajunge pînă la anul în mîna lui Starkley, ar deveni cu desăvîrşire roşie. Trebuie să ne asigurăm mai întîi un suport politic; vorbeşti ca un copil, ai vrea ca totul să meargă uns, un fel de hocus-pocus, şi toate să se aranjeze; nu e chiar aşa, trebuie să le asigurăm un suport politic băieţilor ăstora."

S-a sfîrşit şi cu editura asta, şi cu toate celelalte — îşi dă seama. Un diletant, care se învîrteşte fără rost în jurul gurilor de canal. Totul e împuţit, totul e numai falsitate, totul se strică de îndată ce-l atingi. N-a fost numai o experienţă. Mai era şi altceva, ceva nedeterminat, tendinţa sa spre ce oare?

Dintr-o toană, se întoarce la Chicago, spre a petrece cîteva săptă- mîni cu părinţii săi.

„Vezi, Bob, nu are rost să te mai amăgeşti, ai lucrat pentru alţii şi iată rezultatul; mai bine ai merge alături de mine, cu contractele astea de material de război pentru Europa şi cu armata pe care o punem pe picioare; aş putea să te folosesc, afacerile mele s-au dezvoltat într-atît încît nici nu cunosc toate afurisitele astea de fabrici pe care le controlez, şi or să se dezvolte din ce în ce mai mult. Acum nu mai e ca pe vremea cînd eram copil, acum trebuie să ţii totul în mînă, altfel îţi scapă de sub control; am o senzaţie ciudată cînd mă gîndesc la importanţa pe care o iau afacerile mele, şi pot să-ţi spun că au temelii solide. Tu eşti fiul meu şi îmi semeni, singurul motiv pentru care ai şters-o de aici e că nu ai găsit ceva destul de mare, în care să-ţi înfigi dinţii."

„Se poate. Şi el se întreabă, îmboldit de dorinţe ascunse. Aş vrea să mai chibzuiesc."

„Toate sînt atît de neînsemnate, de ce n-ai lucra în mare?"

O întîlneşte pe Sally Tendecker Randolph la o petrecere, îi vorbeşte deoparte.

„Oh, desigur, Bob, acum am căminul meu. Doi copii şi Don (un coleg de la şcoala pregătitoare), care se îngraşă, nici nu l-ai mai recunoaşte. Cînd mă uit la tine, îmi amintesc de o mulţime de lucruri."

După preliminariile obişnuite, au o mică idilă, şi cam două luni se învîrteşte în preajma grupului ei. (Apoi cele cîteva săptămîni se prelungesc.)

Ciudate angajamente. Aproape toţi sînt căsătoriţi, au un copil sau doi şi guvernantă; copii, care pot fi văzuţi uneori înainte de culcare. Mai în fiecare noapte se dă cîte o petrecere care migrează din casă în casă, de-a lungul lui Lake Shore Drive, şi bărbaţi şi neveste talmeş- balmeş, şi mai totdeauna beţi. Un desfrîu oarecum supărător, haotic, în care participanţii mai mult se dezmiardă decît se încornorează.

Şi cam o dată pe săptămînă asişti la cîte o ceartă straşnică în public, sau la sublime efuziuni de beţivan, care pun nervii lui Hearn la grea încercare.

„Uite ce e, dragul meu, îi spune Don Randolph, tu şi cu Sally eraţi foarte buni prieteni, poate că prietenia voastră, continuă, să fiu al naibii dacă ştiu (privirea beată şi acuzatoare), dar adevărul e că Sally şi cu mine ne iubim, o mare pasiune, eu mă cam destrăbălez şi sînt un cîine, am o damă la birou, şi mai am

şi pe nevasta lui Alec Johnson; la Beverly, erai şi tu acolo, ne-ai văzut întorcîndu-ne cu maşina, m-am oprit la ea, oh, Doamne, ce minunat a fost; da, sînt un cîine, n-am pic de fibră morală şi eu... sînt... eu sînt... (începe să plîngă) nişte copii minunaţi, Sally se poartă cu ei ca o mamă vitregă." Se ridică, traversează împleticit ringul de dans, spre a o despărţi pe Sally de partenerul ei.

„Opreşte-te, nu mai bea."

„Du-te, dragul meu Don."

„Ia uitaţi-vă la soţii Randolph, iar s-au luat la harţă", pufneşte cineva în rîs. Toate acestea se învîrtesc în capul lui Hearn, care îşi dă seama că e beat.

„Îţi aduci aminte, Bob, spune Sally, tu ştii cît sînt de capabilă, ce talent am. Nimic nu mă lasă rece, dar Don este imposibil, ar vrea să mă ţină în rut, şi Doamne, cît e de desfrînat, aş putea să-ţi spun despre el nişte lucruri... şi e morocănos, odată am stat o lună şi jumătate fără să ne atingem, şi nici în afaceri nu se pricepe prea bine, mi-a spus mie taică-meu; în afară de copii, de care sînt legată, n-am nimic altceva, vreau să zic nimic consistent de care să mă agăţ; eh, dacă aş fi bărbat; trebuie să mă duc la dentist cu Dorothy, şi sînt obsedată de cancer, nici nu-ţi poţi închipui ce chin e pentru o femeie, nu izbutesc să fac faţă la toate, am avut odată o istorie cu un locotenent de

aviaţie, tînăr şi atît de drăguţ, de dulce, oh, şi atît de naiv, nici nu-ţi închipui ce bătrînă mă simt; te invidiez, Bob; dacă aş fi bărbat...”

El ştie că nici acestea nu-l vor reţine. Lake Shore şi reuniunile şi distracţiile îl plictisesc, rigiditatea birourilor, străduania de a evita-o pe maică-sa, cu manevrele ei de peţitoare, transformarea ***avînturilor*** sale în vagoane cu mărfuri şi în luări de contact, contribuţiile electorale pentru deputaţii şi senatorii care se arată înţelegători, vagoanele Pullman, terenurile de tenis, pasiunea pentru golf, casele particulare, şi mirosul de alcool şi de covoare din apartamente. Toate acestea comportă satisfacţii primitive, dar pe parcurs a mai învăţat multe alte lucruri.

Iarăşi la New York, copiind emisiuni pentru o staţie de radio, dar ştie că e o slujbă de umplutură. Fără vreo necesitate profundă, mai mult maşinal, consacră mult timp unei lucrări: „Colet pentru Marea Britanie”, urmăreşte înaintarea spre Moscova după titlurile ziarelor, se gîndeşte fără prea multă seriozitate să intre în Partid. Noaptea, cînd aerul de toamnă tîrzie se strecoară prin fereastră, i se întîmplă să zvîrle jos cuverturile şi să rămînă despuiat pe pat, ascultînd poso-morît zgomotele portului, care plutesc prin ceaţă. Cu o lună înainte de Pearl Harbour se înrolează în armată.

Doi ani mai tîrziu, pe bordul vasului care transportă trupe, trece pe sub Golden Gate Bridge în direcţia Pacificului. Într-un amurg rece de iarnă, Hearn stă în picioare, pe punte, şi contemplă San Francisco topindu-se în depărtare, asemenea unor buturugi ce se sting într-un cămin. Curînd, nu mai vede decît o fîşie de pămînt întunecată şi pustie, care desparte apa de noaptea năvalnică. Valurile reci stropesc carcasa navei.

O nouă fază. În timpul fazei trecute căutase şi iar căutase, şi se izbise cu fruntea de zidul propriei sale împliniri.

Se adăposteşte sub un tambuchi, îşi aprinde o ţigară. Îşi spune: „Urmăresc ceva”, dar are impresia că dă acestei probleme o însemnătate pe care în realitate nu o are. Nu descoperi niciodată ceea ce te împinge să activezi, şi cu timpul nici nu-i mai dai importanţă.

Undeva, în America, se află acum oraşe, şi gunoaie aşternute pe trepte de piatră, şi semnale electrice care cer ascultare.

(Toată frenezia intrigilor, fumul de ţigară, fumul de cocs, pasiunea pentru agitaţie şi neastîmpărul continuu, ca al unui furnicar pus brusc în mişcare. Cum concepeţi propria voastră moarte printre bolţile de

marmură, acoperişurile de cărămidă şi furnalele înalte care duc spre piaţă?)

Acum totul dispare, apa spală aproape în întregime ţărmul, lunga, vasta noapte a Pacificului se oploşeşte pe cer. Şi Hearn simte un dor faţă de pămîntul care se pierde în zare.

Nu e nici dragoste, nici ură, ci o emoţie la care nu s-a aşteptat de loc.

O forţă, care te copleşeşte necontenit, care te invită.

Suspină, şi se sprijină iarăşi de balustradă. Şi toţi tinerii din generaţia sa s-au izbit cu fruntea de pragul de sus, pînă ce s-au istovit; dar pragurile rămîn totuşi în picioare.

O clică de deposedaţi... în asprul şi bîntuitul de calamităţi sîn al Americii.

4

După ce a fost rănit, Minetta a fost evacuat la spitalul divizionar de triaj. Acesta era foarte modest. Opt corturi de campanie conţinînd fiecare cîte douăsprezece paturi, ocupau un teren defrişat în preajma ţărmului. Corturile erau aliniate în două rînduri de cîte patru şi fiecare avea în jur cîte un zid din saci cu nisip, înalt de patru picioare. Acesta era spitalul propriu-zis, cu excepţia cîtorva corturi aşezate la capătul terenului, care adăposteau bucătăria şi cuartirul medicului şi al personalului său.

La spital domnea întotdeauna o linişte desăvîrşită. Spre jumătatea după-amiezei atmosfera se îngreuna, şi sub corturile supraîncălzite aerul devenea irespirabil. Cei mai mulţi dintre bolnavi aţipeau; în somnul lor agitat, scoteau gemete ori murmurau incoherent. Nu aveau cu ce să-şi omoare timpul. Unii convalescenţi puteau să joace cărţi, să citească o revistă sau chiar să facă un duş în mijlocul poienii; un butoi de benzină, umplut cu apă, fusese fixat pe o platformă făcută din trunchiuri de cocotieri, în chip de duş. Mai erau şi cele trei mese zilnice, precum şi vizita de dimineaţa a medicului.

La început, lui Minetta îi plăcuse aici. Rana nu era gravă, abia ceva mai mult decît o zgîrietură: mai precis o despicătură lungă de cîteva degete la coapsă; glontele ieşise de la sine şi Minetta nu pierduse mult sînge. O oră după ce-a fost rănit, fusese în stare să umble, şchiopătînd uşor. La spital căpătase un pat, pături, şi i se dăduse posibilitatea să stea culcat confortabil şi să citească reviste. Un medic îl examinase în grabă, îi făcuse un pansament cu sulfamidă şi îl lăsase în pace pînă în dimineaţa următoare. Se simţea slăbit dar mulţumit. Suferea puţin de pe urma comoţiei, de ajuns ca să cadă într-un fel de amorţeală şi să nu se mai gîndească la surpriza şi la durerea încercate cînd îl

lovise glontele. Pentru prima oară după şase săptămîni, putea dormi fără să fie trezit pentru gardă, iar patul era moale şi somptuos în comparaţie cu culcuşul aşternut direct pe pămînt. Se trezi din somn, înviorat şi vesel. Juca şah în cort, împreună cu unul din bolnavi, pînă la vizita medicului. Nu erau decît puţini oameni spitalizaţi, şi îşi amintea vag şi cu plăcere că le vorbise în ajun; în întuneric. „E tare frumos aici", îşi zicea el. Nădăjduia că-l vor reţine vreo lună, sau că-l vor evacua pe altă insulă. Începuse să creadă că rana sa e foarte serioasă.

Dar după ce aruncă o privire asupra piciorului său şi îi puse pansamentul la loc, medicul spuse:

— Mîine ai să poţi pleca.

La auzul acestei veşti, Minetta avu un şoc.

— Credeţi, domnule căpitan? izbuti el să rostească zelos. Se răsuci pe cuşetă, prefăcîndu-se a avea o oarecare greutate în mişcări, apoi adăugă: Da, mi-ar plăcea să mă întorc printre cămarazii mei.

— Stai liniştit, zise medicul, vom vedea pînă mîine de dimineaţă.

Mîzgăli ceva în carnetul său şi trecu la patul următor.

„Ticălosul, îşi zise Minetta, abia pot umbla." Şi pentru a-i dovedi parcă aceasta, piciorul începu să-l doară puţin; se gîndi cu amărăciune: „Puţin le pasă dacă plesneşti, nu ştiu decît să te trimită înapoi, ca să te pocnească alt glonte. Nici copci nu pun." Se încruntă, apoi picoti toată după-amiază.

Spre seară începu să plouă şi Minetta se simţi la adăpost sub cort. „Doamfie, cît sînt de mulţumit că nu trebuie să fac de gardă la noapte", îşi zise el. Trăse cu urechea la ropotul ploii pe învelişul cortului şi se gîndi cu milă condescendentă la oamenii din pluton care, după vor fi scoşi dintre păturile lor umede, se vor aşeza tremurînd în groapa plină de noroi a mitralierei, în vreme ce ploaia le va muia uniformele. „Ce bine e de mine", îşi repetă.

Vorbele medicului îi reveniră însă în minte. Mîine va ploua iarăşi. În fiecare zi plouă. Se va înapoia la lucru, pe şosea sau pe plajă, va face de gardă noaptea, va merge în patrulare — riscînd moartea în locul rănii. Îşi aminti cu surprindere tot ce i se întîniplase pe plajă. Părea imposibil ca un obiect atît de mic ca un glonte să-l poată răni. Zgomotul împuşcăturilor, emoţiile resimţite, reveneau ca un ecou şi îl făceau să se înfioare. Îi

părea tot atît de ireal că şi propriul său chip, cînd i se întîmpla să se privească îndelung în oglindă. Îşi trase pătura peste umeri. „N-or să mă trimită înapoi chiar de mîine”, se linişti el de unul singur.

Dimineaţa, înainte de vizita medicului, îşi scoase pansamentul şi îşi cercetă rana. Era aproape vindecată. Buzele tăieturii, unite printr-o carne nouă şi trandafirie, se închiseseră. Îi vor da sigur drumul. Îşi roti ochii prin cort. Ceilalţi bolnavi erau ocupaţi sau dormeau. Cu o mişcare bruscă, îşi deschise rana. Începu să sîngereze. Cu mîna tremurîndă, puse la loc bandajul; resimţi un amestec de vinovăţie şi de triumf. Din cînd în cînd, la adăpostul păturii, îşi freca plaga spre a activa sîngerarea. Era nervos şi nerăbdător în aşteptarea vizitei medicului. Coapsa sa era caldă şi vîscoasă sub bandaj. Se întoarse spre vecinul său.

— Îmi sîngerează piciorul, spuse el. Rănile astea sînt tare năzdrăvane.

— Mda.

Tăcu în timp ce medicul îl examina.

— Văd că rana dumitale s-a deschis.

— Da, domnule doctor.

Medicul aruncă o privire asupra bandajului.

— N-ai atins pansamentul, nu-i aşa? întrebă el.

— Cred că nu, domnule doctor. A început să sîngereze de la sine.

„M-a luat la ochi”, se gîndi el. Dar merge bine, pot să mă înapoiez la plutonul meu, nu? pledă el.

— Mai bine să mai aşteptăm o zi, prietene. N-ar fi trebuit să se deschidă aşa.

Îi puse pansamentul la loc.

— De data asta să nu-l mai atingi, zise el.

Minetta avu o zi agitată, se străduia să născocească un mijloc pentru a mai fi reţinut în spital. Gîndul de a se înapoia la pluton îl demoraliza. În minte îi apărea o succesiune de lupte veşnice şi de nesfîrşite zile de muncă pe şosea. Nu am nici un prieten în pluton. Nu te poţi încrede în Polack. Se gîndi la Brown şi la Stanley, pe care-i ura, la Croft, de care se temea. „Ce adunătură blestemată”, îşi zise el. Şi războiul, care se prelungea la infinit. După insula asta, o să vină alta, şi apoi alta... „Ah, nu trebuie să te aştepţi la nimic bun din toată porcăria asta.” Dormi puţin şi se trezi şi mai amărît. „Nu mai

pot, îşi zise el. N-am noroc, altfel aş fi fost rănit ca lumea şi la ora asta m-aş afla într-un avion în drum spre America." Aceasta îl indispuse şi mai mult. Într-un rînd, se lăudase faţă de Polack că dacă ar intra în spital, n-ar mai reveni în pluton. „Să intru numai, că pe urmă mă descurc eu", spusese el.

Trebuia să existe un mijloc. Idei fantastice, pe care le respingea îndată, îi treceau prin minte. Chibzui să-şi înfigă o baionetă în rană, ori să se lase să cadă din camionul care avea să-l ducă înapoi la companie. Se frămînta şi se răsucea pe cuşetă, cuprins de milă faţă de sine însuşi; iritat de gemetele slabe ale unui soldat. „Dacă băiatul ăsta nu tace, o s-o iau razna", gîndi el.

Ideea îl fulgeră fără să o fi formulat, şi, de teamă să n-o uite, se ridică în capul oaselor. „Oh, asta e, asta e", îşi zise el excitat. Dificultatea acţiunii îl înfricoşa. „O să am oare curajul s-o întreprind?" se întrebă el. Zăcea fără mişcare, încercînd să-şi amintească tot ce auzise despre soldaţii care-şi pierduseră minţile. „Isuse, Secţia opt", îşi zise el. Îşi aminti că pe cînd se afla la plutonul de instrucţie, un soldat izbucnise în hohote de plîns la un exerciţiu de tir. L-au dus la spital şi cîteva săptămîni mai tîrziu Minetta a auzit că fusese eliberat. „Oh, Doamne!" O clipă se simţi fericit, ca şi cum s-ar fi văzut demobilizat. „Sînt tot atît de şmecher ca oricare dintre băieţi, aşa că o să mă descurc eu. Şoc nervos, iată povestea. Şoc nervos. Sînt rănit, nu? Ar trebui să libereze pe răniţi, dar ei nu ştiu altceva decît să te cîrpească şi să te trimită înapoi în linia întîia. Carne de tun, de asta au nevoie." Socotea că mînia lui era îndreptăţită.

Gîndurile sale făcură un ocol şi i se făcu iar frică. „Dac-aş putea vorbi măcar cu Polack, el ar şti cum să se învîrtească." Îşi privi mîi- nile. „N-am nevoie de Polack. Mă descurc şi singur, pînă să mă înveţe el, eu am şi ieşit de aici." Îşi îngropa fruntea în mîini „Or să mă ţină aici vreo cîteva zile, pe urmă or să mă trimită într-un spital de nebuni. Acolo, am să-i imit întocmai pe smintiţii adevăraţi." Pe neaşteptate îl copleşi din nou deprimarea. „Doftorul ăsta m-a luat la ochi, n-o să fie prea uşor să-l duc." Se apropie şontîcăind de o masă şi luă o revistă. „Dacă scap cu bine, îşi zise el, am să-i scriu lui Polack." „Cine e nebun acum?" Pufni în rîs, închipuindu-şi mutra lui Polack la citirea scrisorii. „E doar o chestiune de îndrăzneală", îşi aminti el.

Se culcă iar, îşi acoperi obrazul cu revista, şi rămase nemişcat mai bine de o jumătate de oră. Soarele supraîncălzise cortul, învăluindu-l parcă într-o baie de aburi; Minetta se simţea slăbit şi amărît. Se îndîrji tot mai mult şi deodată, fără să se gîndească, se ridică, ţipînd:

— Mama voastră!

— Hai, nu te mai necăji, zise bolnavul din patul alăturat.

Minetta îi zvîrli revista în cap.

— Afară e un japonez, da, un japonez, acolo, acolo! zbieră el.

Se uită în jur cu sălbăticie.

— O puşcă, daţi-mi o puşcă!

Tremurînd de enervare, înşfăcă puşca sa şi ţinti intrarea cortului.

— Uite-l pe japonez, uite-l! urlă el, apăsînd pe trăgaci,

Încremeni la zgomotul împuşcăturii, puţin dezorientat de propria sa îndrăzneală. Îl străfulgeră ideea că ar fi fost mai potrivit să se fi făcut actor. Stătea nemişcat, aşteptînd să fie înhăţat de soldaţi, dar nimeni nu se clinti din loc. Se uitau la el cu neîncredere, împietriţi de mirare şi de teamă.

— Aruncaţi-vă armele, japonezii atacă! zise Minetta, zvîrlindu-şi puşca pe pămînt.

O izbi cu piciorul, alergă la patul său, îl ridică şi îl lăsă în jos cu violenţă, apoi se prăvăli pe pămîntul bătătorit şi începu să urle. Un soldat se năpusti asupra lui, spre a-l imobiliza. Se zbătu cîteva clipe, apoi se potoli. Auzea chemări, zgomot de paşi precipitaţi. „Pun rămăşag că am nimerit-o", îşi zise el, în timp ce urla curgîndu-i bale din gură. „Am făcut treabă bună." Revedea imaginea unui nebun dintr-un film, în care actorul făcea spume la gură.

Cineva îl ridică fără menajamente de jos şi îl aşeză pe pat. Era medicul care-i pansase rana.

— Cum îl cheamă? întrebă el.

— Minetta, răspunse cineva.

— Hai, făcu medicul, ajunge, Minetta. Nu se prinde.

— Du-te dracului, n-ai să-i faci de petrecanie japonezului! urlă Minetta.

Medicul îl scutură.

— Minetta, ***vorbeşti cu un ofiţer al armatei americane.*** Dacă nu răspunzi politicos, te trimit în faţa Curţii Marţiale.

O secundă, un fior de groază îl străpunse pe Minetta. „Am intrat pînă la fund”, îşi zise el. Cuvintele acestea îi amintiră de o glumă obscenă şi deodată izbucni într-un rîs isteric. Ecoul propriei sale veselii îl încurajă şi începu să rîdă cu sălbăticie. „Nu pot să-mi facă nimic, dacă ştiu cum să mă port”, gîndi el. Se opri deodată din rîs.

— Du-te dracului, japonez ticălos, zise el.

În tăcerea care se lăsă, auzi un soldat:

— E ţicnit, zău aşa, apoi o altă voce, care răspunse:

— Ai văzut cum a ochit cu puşca? Isuse, am crezut că o să ne ucidă pe toţi.

Medicul părea gînditor.

— Joci teatru, Minetta, te-am luat de mult la ochi, zise el pe neaşteptate.

— Eşti un japonez, spuse Minetta. Făcu să-i vină puţină salivă pe buza inferioară, apoi pufni scurt. „L-am dus”, îşi zise el.

— Dă-i un sedativ, se adresă medicul infirmierului, şi evacuează-l la numărul şapte.

Minetta privea în jos cu ochii tulburi. Auzise că numărul şapte era rezervat pentru cazurile grave. Începu să scuipe pe jos.

— Japonezule! strigă Minetta după medic. Se crispă cînd infirmierul puse mîna pe el, se destinse, apoi începu iar să rîdă prosteşte. Nu făcu nici o mişeare cînd i se administră injecţia. „Am să rezist”, îşi zise el.

— Hai, băiete, urmează-mă, spuse infirmierul.

Minetta se sculă şi-l urmă prin luminiş. Se întrebă ce trebuia să facă. Ajunse din urmă pe infirmier şi-i şopti:

— Eşti o scîrbă de japonez, dar nu spun la nimeni dacă îmi dai cinci dolari.

— Hai, mergi înainte, băiete, spuse infirmierul, plictisit.

Minetta îl urmă, tîrîndu-şi picioarele. Cînd ajunseră la cortul numărul şapte, se înţepeni şi începu din nou să urle.

— Nu întru! înăuntru e o scîrbă de japonez care o să mă ucidă! Nu intru!

Infirmierul îi făcu o figură de lupte libere şi îl împinse sub cort.

— Lasă-mă! Lasă-mă! Lasă-mă! urlă Minetta.

Ajunseră lîngă un pat şi infirmierul îi spuse să se culce. Se aşează, şi începu să-şi desfacă şireturile de la bocanci. „Aş face bine să mă potolesc pentru moment”, îşi zise el. Sedativul

începea să lucreze. Se întinse pe spate, închise ochii. Cînd îşi aminti ce-a făcut, simţi o vagă senzaţie de frămîntare în coşul pieptului. Înghiţi în sec de mai multe ori. Fierbea de mîndrie şi de încîntare. „Nu trebuie s-o scrîn- tesc tocmai acum. Într-o zi, două, or să mă evacueze."

Adormi aproape imediat şi nu se trezi decît a doua zi de dimineaţă, îi trebuiră cîteva minute ca să-şi amintească evenimentele din ajun, şi din nou îl încolţi frica. Se întrebă dacă nu ar fi cazul să renunţe şi să-şi reia atitudinea normală, dar cînd se gîndi că va trebui să se înapoieze la secţie... „Nu, Doamne, nu! Am să rezist." Se aşeză în capul oaselor şi cercetă cu privirile cortul. Se mai aflau acolo trei oameni, dintre care, doi aveau capul înfăşurat în pansamente; al treilea zăcea pe spate, neclintit, fixînd acoperişul cu ochi lipsiţi de expresie. „E bun pentru Secţia opt", îşi zise Minetta cu un fior în care se amesteca şi un dram de veselie datorit ironiei situaţiei. Dar, după o clipă, îi reveni spaima. Pesemne că aşa se poartă un nebun, nu se mişcă şi nu spune nimic. „Poate că ieri m-am zbătut prea mult". Se hotărî să se comporte ca celălalt. „E mai uşor şi pentru coardele vocale", îşi zise el.

Medicul sosi la ora nouă şi Minetta rămase în continuare nemişcat pe spate, bîiguind cuvinte fără şir. Medicul îi aruncă o privire, îi refăcu pansamentul fără să scoată o vorbă, apoi trecu la patul următor. Minetta încercă un amestec de uşurare şi contrarietate. „Puţin le pasă dacă plesneşti", îşi zise el. Închise ochii şi începu să chibzuiască. Dimineaţa se scurse în linişte; Minetta era bine dispus şi plin de încredere în sine; cînd îi reveni în minte vizita medicului, interpretă indiferenţa acestuia drept un semn bun. „Să ştii că ăştia s-au lăsat păgubaşi, în curînd or să mă evacueze pe altă insulă,"

Începu să viseze la întoarcerea acasă. Se gîndea la decoraţiile pe care avea să le poarte, se vedea mergînd pe străzile cartierului său şi vorbind cu oamenii care-i ieşeau în cale. „Cum a fost? Greu?" aveau să-l întrebe aceştia. „Nu, nu, n-a fost prea rău", avea să răspundă el. „Ei, nu ne duci pe noi, trebuie să fi fost al dracului de greu." Avea să dea din cap. „Nu pot să mă plîng, am huzurit." Zîmbi în sinea lui. Lumea îşi va spune: „Bun băiat Steve Minetta, trebuie să recunoaştem. Gîndiţi-vă la tot ce a suferit, şi uitaţi-vă cît e de modest."

„Asta e problema, hotărî el, în primul rînd trebuie să fiu trimis acasă.” Se şi vedea ţinînd-o într-un chef. Ce senzaţie avea să stîrnească. Fetele aleargă după bărbaţi, în timp ce el o să se lase rugat. Rosie avea să-i cadă la picioare. Şi n-o să se prea spetească muncind: „Trebuie să fii un nătărău ca să te speteşti cu tot felul de treburi grele. Munca nu a adus nimănui nici un profit.”

După cîteva ore de imobilitate, mintea începu să-i fie bîntuită de viziuni erotice. Soarele încinsese din nou peste măsură cortul şi el se perpelea într-un amestec plăcut de căldură şi sudoare. Se lăsa dus cu gîndul la îndelungi scene de seducţie pe care le ticluia cu de-amănuntul, amintindu-şi cu fiori de voluptate fîşia pietroasă de carne care unduia deasupra mijlocului fetei. „Rosie e o fată tare drăguţă, îşi spunea el, am să mă însor cu ea.” Îşi amintea parfumul ei, linia scînteietoare a genelor sale. „Şi le unge cu vaselină, îşi spuse el, dar nu e rău ca o fată să cunoască toate şmecheriile astea.” Se gîndi la femeile pe care le avusese de cînd îl luaseră în armată şi începu să facă socoteala. „Paisprezece, nu e rău pentru un băiat de vîrsta mea, nu-s mulţi care să mă întreacă.” Reveni la viziunile sale erotice, dar acestea începură să nu-i mai facă plăcere. „E atît de uşor să le suceşti capul, le torni cîteva minciuni şi le spui că le iubeşti. Nişte neghioabe.” Gîndul îi fugi iar la Rosie şi deodată îl cuprinse furia. „Mă duce cu vorba; îmi scrie că n-o să danseze cu nimeni pînă la înapoierea mea, dar pun mîna în foc că mă înşeală... O cunosc eu, îi place prea mult să danseze. Dacă minte în chestiunea asta, de ce nu m-ar minţi şi în altele?” Îl apucă gelozia, şi spre a da frîu liber frustrării sale, urlă pe neaşteptate: „Puneţi mîna pe japonez!” Era atît de uşor. Urlă din nou.

Infirmierul se ridică de pe scaun şi se apropie de patul lui Minetta; îi făcu o injecţie în braţ.

— Credeam ca te-ai potolit, băiete, zise el.

— Japonezul! strigă Minetta.

— Da, da, da, făcut infirmierul, întorcîndu-se la scaunul său.

Curînd după aceea Minetta adormi şi nu se trezi decît în dimineaţa următoare.

Se simţea drogat. Îl durea capul, membrele îi erau amorţite. Medicul trecu pe lîngă el fără să-l privească şi Minetta fu cuprins de furie. „Păcătoşii ăştia de ofiţeri îşi închipuie că

armata e făcută ca să huzurească ei.” Era profund vexat. „Nu sînt cu nimic mai prejos decît alţii; de ce aş primi ordine de la nişte ticăloşi oarecare?” Se răsucea în pat, plin de neastîmpăr. „E un complot.” Îl chinuia o amărăciune nedesluşită împotriva tuturor. „Lumea întreagă e o înşelătorie; dacă nu te numeri printre cei aleşi, n-ai parte în viaţă decît de lucruri proaste şi murdare. Toţi sînt împotriva ta.” Îşi aduse

aminte cum rîsese Croft de rana sa. „Nici nu se sinchiseşte de noi, i-ar fi totuna dacă ne-ar vedea pe toţi morţi.” Recapitula durerea, comoţia şi zăpăceala resimţite în momentul în care-l lovise glontele. La început fusese într-adevăr înspăimîntat. „Nu mă mai întorc acolo. Măi bine să mă împuşte.” Îşi ţuguie buzele. „Nu eşti niciodată sigur că ai să apuci ziua de mîine. Asta nu e viaţă “ Toată după-amiaza îl munciră gîndurile negre. În două zile trecuse de la veselie la plictiseală şi de la plictiseală la mînie; apoi se simţise oarecum deznădăjduit. „Sînt făcut dintr-o bună plămadă, îşi zicea el, din plămada din care se fac subofiţerii, numai că nu mi se oferă prilejul. Dar nu vreau să mai am de-a face cu Croft. Croft te măsoară din ochi şi te judecă de la prima vedere.” Aruncă pătura zvîrlind din picioare. „De ce mi-aş da atîta osteneală, de ce mi-aş rupe oasele? Sînt potrivit pentru treaba asta, dar nu merită. Sînt dobitoci dacă-şi închipuie că o să-mă zbat pe gratis.” Se gîndi că pe vremuri, la instrucţie, era primul din pluton. „Nici un soldat nu mă întrecea, îşi zise el, dar cu timpul îţi pierzi ambiţia. Am devenit o haimana. Ştiu prea multe, ăsta e ghinionul meu. Nu merită să te oboseşti, fiindcă oricum ai întoarce-o, în armată nu ajungi nimic de capul tău.” Era foarte întristat şi cugeta cu un fel de plăcere dezamăgită la viaţa sa ruinată. „Cunosc refrenul, sînt prea şmecher ca să-mi risipesc timpul. O dată eliberat, n-am să ştiu ce să fac. N-am să fiu în stare să muncesc, n-am să fiu bun de nimic. Ştiu doar să alerg ca un cîine după coadă.” Se culcă pe burtă. „Ce dracu îţi oferă şi viaţa asta?” Suspină. „Cum spune Polack, singurul lucru e să-ţi găseşti o combinaţie.” Încercă o plăcere răzbunătoare la gîndul acesta şi se văzu la închisoare, în postura unui ucigaş, în vreme ce lacrimi de milă îi umpleau ochii. Se răsuci din nou, cu nervozitate. „Trebuie să scap de aici. Cît au să mă mai ţină fără să se uite sau să se ocupe de mine? Trebuie să mă scoată de aici de urgenţă, ori înnebunesc de-a binelea.” Stupiditatea armatei îl amuza. „Or să piardă bunătate de soldat după felul cum se poartă cu mine; nu-mi dau nici o îngrijire.”

Adormi, şi se trezi în toiul nopţii, într-o hărmălaie de glasuri: infirmierii aduceau nişte răniţi în cort. Ici-colo apărea conturul roşiatic al unei mîini, al cărei schelet se desena prin transparenţă în fasciculul de raze al unei lanterne, şi o dată sau de două ori o rază slabă de lumină aşternu o umbră stranie pe

chipul unui bolnav. „Ce se întîmplă?” se întrebă el. Gemetele unuia din bolnavi îi încreţiră pielea de groază. Medicul intră şi schimbă cîteva cuvinte cu un infirmier.

— Supraveghează drena acestui toracic, şi fă-i o injecţie hypodermică, doză dublă, dacă se agită prea mult

— Da, domnule maior.

„Numai atîta ştiu, gîndi Minetta, injecţii şi iar injecţii. În felul ăsta aş putea şi eu să fiu măcelar de oameni.” Urmărea scena, cu ochii închişi pe jumătate, ascultînd cu atenţie conversaţia celor doi răniţi cu capetele bandajate. Îi auzea vorbind pentru prima oară.

— Hei, infirmier, întrebă unul din ei, ce se întîmplă?

Infirmierul se apropie de ei şi le vorbi scurt.

— Se pare că azi au fost o sumedenie de recunoaşteri şi băieţii ăştia au sosit chiar acum de la Batalionul A.

— Nu ştii cumva dacă a luat parte şi compania E?

— Întreabă-l pe general, zise infirmierul.

— Sînt mulţumit că nu am fost şi eu pe acolo, mormăi unul din răniţi.

— Tare îţi mai ţîţîie fundul, zise infirmierul.

Minetta se răsuci în pat. „Ce deşteptare”, gîndi el. La unul din capetele cortului cineva plîngea, cu hohote adînci şi puternice, care păreau să se slobozească sugrumate din piept. Minetta închise ochii. „Ce temniţă”, gîndi el cu scîrbă. Contrarietatea sa ascundea o spaimă grozavă. Îşi dădu deodată seama că jungla gîfîia la doi paşi de cort şi se simţi îngrozit ca un copil care se trezeşte în întuneric. „Isuse”, bolborosi el. Fiindcă în două zile şi jumătate singurul său efort cons- tase în a-se apleca după oala de noapte şi a mînca ceea ce i se aducea la pat, inactivitatea aceasta aproape totală îl adusese într-o stare de agitaţie extremă. „Nu mai pot îndura”, îşi zicea el. Plînsul rănitului se transformase în ţipete atît de înfiorătoare, încît, sprîşnind din dinţi, Minetta îşi trase pătura peste urechi. „Piiii — IIUUUUUUUUU, Piiiiiiiii — IIUUUUUUUUUUUURR”, gemea rănitul, imitînd zgomotul unui mortier.

— Doamne, scapă-mă, ***trebuie să mă scapi!*** urlă el.

Se aşternu o lungă şi adîncă tăcere în cortul întunecat, apoi cineva mormăi:

— Alt nebun.

— De ce dracu ne-au băgat în secţia asta de nebuni?

Minetta se cutremură. „Smintitul ăsta e în stare să mă ucidă în timpul somnului.” Simţi o pulsaţie în coapsă, deşi era aproape vindecat. „Trebuie să rămîn treaz.” Se învîrtea pe cuşetă, agitat, şi trăgea cu urechea la viaţa animală din junglă. În depărtare se auziră o serie de împuşcături şi Minetta începu din nou să tremure. „Pînă mîine dimineaţa îmi pierd minţile”, cugetă el începînd să chicotească nervos. Simţea un gol în stomac, ca şi cum i-ar fi fost foame. „De ce m-oi fi vîrît în treaba asta?” se întrebă el.

Unul din noii răniţi aduşi se porni să geamă, apoi să tuşească hîrîit. „Pe băiatul ăsta îl paşte moartea”, cugetă Minetta. I se păru, o clipă,

că moartea era aproape tangibilă. Se temea să respire, ca şi cum aerul ar fi fost spurcat. Avea impresia că toate se mişcau în jurul lui, pe întuneric. „Ce noapte!” îşi zise el. Inima îi bătea nebuneşte. „Oh! Isuse, fă să ies mai repede de aici.”

Stomacul i se crispa făcîndu-l să tresară. Icni o dată sau de două ori, fără să scoată nimic din el. „Nu pot să dorm, asta e sigur.” Gelozia începu iar să-l chinuiască. Şi-o închipui pe Rosie făcînd dragoste cu un bărbat; începuse prin a se duce singură să danseze la Roseland, apoi, din vorbă în vorbă, ajunsese la inevitabil — şi umerii şi dosul coapselor lui se acoperiră cu o sudoare rece. Începea să se îngrijoreze şi din pricina familiei. „Cîteva luni or să rămînă fără veşti de la mine. Cum dracu să fac să le trimit o scrisoare? Or să creadă că am murit.” Simţi o strîngere de inimă, gîndindu-se la maică-sa. „Dumnezeule, ce se mai amăra cînd răceam. Aşa sînt întotdeauna mamele italience şi cele evreice.” Se strădui să-şi înăbuşe neliniştea căşunată de imaginea maică-si şi se gîndi din nou la Rosie. „Dacă nu are veşti de la mine, o s-o ia razna.” Îl cuprinse amărăciunea. „Ducă-se la dracu, am avut dame cu care m-am distrat mai bine decît cu ea. Nu duc lipsă de aşa ceva.” Îşi aminti strălucirea excitantă a ochilor ei şi încercă o plăcută senzaţie de nelinişte şi milă. Îi era dor de ea.

Rănitul cu nervii zdruncinaţi scoase un ţipăt şi Minetta se ridică în capul oaselor, tremurînd tot. „Trebuie să dorm puţin, nu mai pot continua aşa.”

— Uite japonezul, îl văd, îl văd, am să-l omor! urlă el.

Se sculă şi începu să alerge prin cort. Pămîntul bătătorit era rece şi umed sub piciorul lui gol. Tremura cu adevărat.

Infirmierul se ridică de pe scaun, suspinînd.

— Oh, Doamne, ce orăcăială!

Luă o seringă de pe masă şi se apropie de Minetta.

— Culcă-te, băiete.

— Du-te dracului!

Se lăsă condus pînă la patul său şi îşi ţinu răsuflarea cînd acul seringii îi înţepă carnea.

— Oh, ce viaţă! mormăi el.

Omul rănit la piept tuşea din nou hîrîit, dar lui Minetta i se părea că zgomotul vine de la o mare depărtare. Se destinse, simţindu-se bine şi la căldură. „Straşnic lucru şi marfa astă, îşi

zise el, gîndindu-se la calmant. Am să devin morfinoman... eh, dacă scap de aici”... Adormi.

Dimineaţa, cînd se trezi, observă că unul din răniţi murise. Îi trăseseră pătura peste cap; ridicătura ţeapănă a picioarelor îi stre-cură un fior îngheţat de-a lungul şirei spinării. Se uită la cadavru, apoi întoarse ochii. Tăcerea învăluia mortul. „Un mort arată cu totul altfel” cugetă el. Îl cuprinse o vie curiozitate; se întreba ce înfăţişare putea să aibă chipul ascuns sub pătură. Dacă ar fi fost singur în cort, s-ar fi apropiat de trupul neînsufleţit şi ar fi dat la o parte pătura. „E tipul cu pieptul găurit”, îşi zise el. Simţi iarăşi că-l năpădeşte frica. „Cum vor să mai stai aici, cînd un biet nenorocit şi-a dat duhul lîngă tine?” Un val de groază îl potopi iarăşi; îi veni greaţă. Calmantul îi căşunase o violentă migrenă, îl durea stomacul şi şalele. „Oh, de-aş ieşi odată de aici.”

Doi infirmieri îşi făcură apariţia în cort, aşezară mortul pe o targă şi îl scoaseră afară. Răniţii nu scoaseră o vorbă, în schimb Minetta nu-şi lua ochii de la patul gol. „Nu mai pot îndura încă o noapte aici”. Din stomac îi veni în gură un lichid acru, pe care-l înghiţi maşinal. „Oh, fir-ar să fie!”

Cînd i se aduse gustarea de dimineaţă, nu fu în stare să se atingă de ea. Rămase întins pe pat, visînd cu ochii deschişi; ştia că nu va mai putea suporta încă o zi în spital. Voia să se înapoieze la plutonul lui. „Oriunde, numai să ies de aici.”

Medicul sosi şi Minetta îl observă liniştit cum îi scoate pansamentul. Tăietura, în întregime vindecată, lăsa să se vadă o linie de carne ro- zalie, pe care medicul o badijonă cu un antiseptic roşu. Nu-i mai făcu alt pansament. Inima lui Minetta bătea darabana. I se părea că are capul găunos şi instabil.

Sunetul glasului său îl surprinse.

— Ei, domnule doctor, cînd plec de aici?

— Ce e? Ce e?

— Nu ştiu, m-am trezit de dimineaţă. Unde sînt?

Zîmbi cu un aer nătîng.

— Îmi amintesc că eram în alt cort, cu piciorul bolnav, şi acum mă aflu aici. Ce s-a întîmplat?

Medicul îl privi liniştit. Minetta se strădui să-i înfrunte privirea; dar, în ciuda eforturilor sale, termină prin a zîmbi sfios.

— Cum te cheamă? întrebă medicul.

— Minetta.

Îşi dădu numărul matricol.

— Pot să plec astăzi, domnule doctor?

— Da,

Minetta încercă un amestec de uşurare şi dezamăgire. O clipă, îi păru rău că nu tăcuse.

— Oh, Minetta, vreau să-ţi vorbesc, după ce ai să te îmbraci.

Îi întoarse spatele, apoi adăugă peste umăr:

— Nu încerca s-o ştergi. E un ordin. Vreau să-ţi vorbesc.

— Da, domnule maior.

Ridică din umeri. „Ce i-o fi venit?" se întrebă el. Era încîntat, fiindcă îşi condusese atît de bine barca „E de ajuns să gîndeşti la iuţeală şi te descurci în orice împrejurare." Îşi îmbrăcă hainele, făcute ghemotoc la capul patului, şi se încălţă. Soarele nu începuse încă să dogorească şi Minetta se simţea foarte voios. „Nu era de mine, gîndi el; nu sînt făcut să stau lungit pe spate, cît e ziua de lungă." Se uită la patul soldatului care murise şi ridică din umeri spre a-şi înfrînge un fior de nelinişte. „Ai baftă dacă scapi de aici." Îşi aminti deodată de misiunile de cercetare din ajun şi asta îl demoralizează. „Sper să nu bage şi plutonul în foc." Se întreba dacă nu săvîrşise o greşeală.

După ce se îmbrăcă, i se făcu foame şi o luă la picior spre cortul care adăpostea popota spitalului; se dădu bine pe lîngă bucătar.

— Ia spune, vrei să mă laşi să plec cu burta goală în linia-ntîia? întrebă el.

— Bine, bine, ia ceva şi mănîncă.

Minetta hăpăi cu lăcomie resturile unei omlete lipicioase preparată din praf de ouă şi bău puţină cafea caldă rămasă în fundul unui ceainic de patruzeci de litri. Lichidul mirosea puternic a clor şi Minetta strîmbă din nas. „Parcă aş bea tinctură de iod", gîndi el.

Se apropie de bucătar şi îl bătu uşor pe spinare.

— Mulţumesc, camarade. Bine-ar fi dacă s-ar găti aşa şi în unitatea mea.

— Nu mai spune.

Minetta îl căută pe sergentul însărcinat cu magazia spitalului, care-i înapoie puşca şi casca, apoi intră în cortul medicului.

— Doreaţi să-mi vorbiţi, domnule doctor? întrebă el.

— Da.

Minetta se aşează pe un scaun pliant.

— Ridică-te în picioare! porunci medicul, privindu-l cu răceală.

— Da, domnule doctor.

Minetta, armata n-are nevoie de oameni ca dumneata. Farsa care ne-ai jucat-o nu a fost prea reuşită.

— Nu ştiu ce vreţi să spuneţi, domnule maior,

O umbră de ironie i se desluşea în glas.

— Destul! zise medicul tăios. Te-aş fi trimis în faţa Curţii Marţiale, dacă treaba asta nu ar fi durat prea mult şi dacă nu ar fi fost tocmai ce căutai dumneata.

Minetta tăcu. Simţea că i se înroşeşte obrazul; stătea nemişcat şi plin de furie. Dacă ar fi putut, l-ar fi ucis pe doctor.

— ***Răspunde!***

— Da, DOMNULE DOCTOR!

— Mai încearcă o dată, şi o să am personal grijă să te alegi cu zece ani. Voi cere printr-o notă la P C-ul dumitale să fii pus la corvezi o săptămînă întreagă.

Minetta se strădui să adopte un aer dispreţuitor. Înghiţi în sec, apoi vorbi:

— Ce aveţi cu mine, domnule doctor?

— Ţine-ţi gura!

Minetta îi aruncă o privire furibundă.

— Altceva mai aveţi să-mi spuneţi, domnule doctor? întrebă el.

— Ieşi afară. Să nu te prind că-ţi mai calcă piciorul pe aici; poate doar să vii cu burta găurită.

Minetta se îndepărtă cu paşi mari. Tremura de mînie. „Nemernicii ăştia de ofiţeri, boscorodea el. Toţi sînt o apă şi-un pămînt.” Se împiedică de o rădăcină şi, plin de furie, izbi cu piciorul în pămînt. „După război am să pun eu mîna pe el. I-arăt eu ticălosului ăstuia,” Ajunse la drumul care trecea pe lîngă spital; în aşteptarea unui ca-, mion dinspre plajă, scuipă de vreo două ori. „Imbecilul ăsta nu era, cred, în stare să-şi cîştige existenţa înainte de război. Un doctoraş oarecare.” Îl păli deodată ruşinea. „Sînt furios la culme”, îşi zise el.

După cîteva minute apăru un camion, care se opri scrîşnind. Minetta se caţără la spate, se aşeză pe o încărcătură de muniţii pentru arme mici, prinse iar să spumege de furie. „Eşti rănit şi te tratează ca pe un cîine. Puţin le pasă. Am cerut chiar eu să fiu trimis la unitate şi el mă tratează ca pe un criminal. Lua-i-ar

dracu de scîrbe!" Îşi împinse casca pe ceafă. „Blestemat să fiu dacă am s-o iau de la început. M-au scos din pepeni. Dacă vor să mă trateze aşa, foarte bine!" Gîndul acesta îl mai uşură. „Atunci foarte bine", repetă el.

Scrută jungla deasă care aluneca parcă de-o parte şi de alta a camionului. „Foarte bine." Îşi aprinse o ţigară. ***„Foarte bine"***

Red îl văzu pe Minetta la masa de pririz^ după ce plutonul se înapoie de la drumul în lucru. Stătu la coadă pînă i se dădu raţia, apoi se aşeză lîngă Minetta şi îşi puse gamela pe pămînt. Mormăind, se rezemă cu spatele de un copac.

— Te-ai întors? rosti el, făcînd un semn din cap.

— Da, azi de dimineaţă.

— Te-au ţinut destul de mult pentru o zgîrietură, zise Red.

— Da.

Minetta tăcu o clipă, apoi adăugă:

— Ştii cum e; greu să intri, greu să ieşi.

Înghiţi o bucată de cîrnat vienez.

— Acolo am huzurit.

Ajutîndu-se cu lingura, Red amestecă piureul de cartofi deshidrataţi şi fasolea verde conservată. Lingura era unicul său tacîm; cuţitul şi furculiţa le aruncase cu cîteva luni în urmă.

— Te-au tratat bine?

Îi era necaz de propria lui curiozitate.

— Grozav de bine, replică Minetta.

Dădu pe gît o duşcă de cafea.

— M-am luat la harţă cu un doftor, o scîrbă. Mi-am pierdut cumpătul şi i-am spus să se ducă dracului, iar el m-a blagoslovit cu o săptămînă de corvoadă; încolo totul a mers strună.

— Mda, zise Red.

Continuară să mănînce în tăcere. Red se simţea prost. De cîteva săptămîni boala sa de rinichi se agravase şi în dimineaţa aceea, pe şosea se opintise atît de tare ridicînd o cazma, încît se simţise vlăguit. O durere crîncenă îl săgetase în clipa cînd ridicase unealta în sus. Cu fălcile încleştate şi degetele tremurînde, fusese nevoit să lase lucrul, şi de atunci simţea în spinare o durere surdă, care nu-l lăsase toată dimineaţa. Cînd sosiseră camioanele, abia putuse să se urce într-unul din ele. „Ai început să îmbătrîneşti", cîrîise Wyman. „Mda." Zdruncinăturile camionului îi sporiseră suferinţa, însă el păstrase tăcerea. Artileria trăgea fără încetare şi oamenii

vorbeau de un atac iminent. „Or să ne trimită din nou în foc, gîndise el; ar trebui să mă duc la doctor.” O clipă, se văzu zăcînd în spital, dar respinse acest gînd cu scîrbă. „N-am dat niciodată bir cu fugiţii şi n-o să încep tocmai acum.” Continua totuşi să privească neliniştit peste umăr. „N-am să plesnesc chiar în săptămîna asta”, îşi spusese el.

— Va să zică, te tratează destul de bine, nu? întrebă el din nou pe Minetta.

Minetta puse cafeaua jos şi se uită la Red Cu atenţie.

— Da, destul de bine.

Red îşi aprinse o ţigară, apoi se ridică anevoie în picioare. În timp ce îşi curăţa gamela într-un bidon cu apă caldă, se tot întreba dacă nu e cazul să meargă la doctor. Pentru o pricină nedesluşită, demersul acesta îi părea ruşinos.

În cele din urmă se dădu înfrînt şi se duse la cortul lui Wilson.

— Ascultă, prietene, aş vrea să merg la doctor. Vii cu mine?

— Nu ştiu. N-am auzit ca un doctor să te facă vreodată bine.

— Credeam că şi tu eşti bolnav.

— Sînt, Red, am maţele ciuruite. Nici nu pot să mă piş de arsuri.

— Ai nevoie de nişte momiţe de maimuţă.

Wilson pufni în rîs.

— Sigur că am, e ceva în neregulă eu mine.

— Atunci haidem, ce dracu, sugeră Red.

— Ascultă-mă pe mine, Red, dacă nu pot să vadă cu ochii ce ai, zic că n-ai nimic. Ticăloşii ăştia nu ştiu decît să-ţi dea curăţenie sau aspirină. Afară de asta, nu-mi place să trag chiulul. Fac uneori pe nebunul, dar nimeni n-ar putea spune că nu-mi văd de treabă.

Red îşi aprinse o ţigară: deodată închise ochii şi îşi înăbuşi o strîmbătură provocată de un junghi neaşteptat. După ce i se mai potoli durerea, bolborosi:

— Hai, vino, scăpăm de o zi.

Wilson oftă.

— Bine, dar am să mă simt al dracului de prost.

Intrară în cortul infirmeriei; un soldat le înscrise numele într-un registru, apoi traversară bivuacul în direcţia cortului-spital al regimentului. Mai mulţi oameni aşteptau în picioare să fie examinaţi; alţii şedeau pe două paturi, în celălalt capăt al

cortului, şi îşi badijonau cu un antiseptic roşu picioarele acoperite de fungus. Un medicinist examina pacienţii.

— Al dracului de încet se merge la coada asta, se plînse Wilson.

— La toate cozile se merge încet, zise Red. Ăştia reduc totul la un sistem. Treci la coadă, treci la coadă. Crede-mă, nu merită să te mai osteneşti, cînd ştii că trebuie să-ţi iroseşti atîta timp pe la cozi.

— Te pomeneşti că după înapoierea noastră în America o să trebuiască să facem coadă şi la femei.

Continuară să vorbească vrute şi nevrute, în vreme ce înaintau cu încetul. Cînd Red ajunse în dreptul medicinistului, nu mai ştiu ce să-i spună. Îşi aminti de vagabonzii bătrîni, cu membrele lor deformate de reumatisme, de artrită şi de sifilis. Aveau ochii lipsiţi de expresie şi sufereau de beţie cronică. Odată, îl agăţaseră, încercînd să-i stoarcă bani — ca să-şi cumpere „pilule”.

Acum îi venise şi lui rîndul să cerşească o pilulă; o, clipă, rămase fără glas. Medicinistul îl privea plictisit.

— Spinarea, mormăi în cele din urmă Red cu stîngăcie.

— Bine, scoate-ţi cămaşa, nu pot să văd prin veşminte, se răsti medicinistul.

Răspunsul acestuia îl trezi din amorţeală.

— Chiar dacă o scot, tot n-o să vedeţi nimic, se înfurie el. Rinichii mă dor.

Medicinistul oftă.

—Mai bine aţi născoci altceva. Du-te dincolo, să te vadă doctorul.

Fără să răspundă, Red se aşeză la o coadă mai lungă decît cea dinainte. Se înroşise de mînie. „N-am să mă las batjocorit”, îşi zise el.

După o clipă i se alătură şi Wilson.

— Habar n-au de nimic. Te trimit de la unul la altul.

Tocmai îi venise rîndul lui Red să fie examinat, cînd un ofiţer intră în cort, salutînd pe doctor.

— Poftim aici, îl strigă doctorul.

Vorbiră cîteva minute sub ochii lui Red.

— Am contractat un guturai, explică ofiţerul. Din pricina climatului ăsta infernal. Ai putea să-mi dai ceva ca să scap de el, dar nu afurisita dumitale de aspirină?

Doctorul rîse.

— Am tocmai ce-ţi trebuie, Ed. Am primit ceva cu ultimul transport de medicamente. Nici gînd să ajungă pentru toţi, dar dumneata eşti binevenit.

Red se întoarse spre Wilson şi rosti în zeflemea:

— Dacă noi am veni aici pentru un guturai, ne-ar trimite la plimbare.

Vorbise destul de tare ca să fie auzit de ofiţeri şi doctorul îl măsură cu o privire îngheţată, pe care Red o înfruntă fără clintire.

După plecarea ofiţerului, doctorul se întoarse spre Red.

— Ce-i cu dumneata?

— Nefrită.

— Lasă-mă pe mine să pun diagnosticul, dacă nu ţi-e cu supărare.

— Ştiu ce am. Mi-a spus un doctor, în America.

— Toţi păreţi să ştiţi ce vă doare.

Îl întrebă ce simptome are, ascultă distrat răspunsurile.

— Bun, ai nefrită; ce vrei să-ţi fac eu?

— Dumneavoastră trebuie să ştiţi.

Doctorul se uită cu o expresie de dezgust spre partea de sus a stîlpului care susţinea cortul.

— Cred că ţi-ar conveni să mergi la spital.

— Nu vreau decît să mă fac bine.

Frază doctorului îl stînjenise. Oare pentru asta venise el aici?

— Am primit un raport din partea spitalului prin care mi se cere să fiu cu ochii în patru după chiulangii. Cum pot să ştiu că nu te prefaci?

— Puteţi să faceţi unele analize, nu-i aşa?

— Da, dacă n-am fi în război.

Scoase pe sub masă un pachet de tablete calmante şi îl întinse lui Red.

— Înghite-le cu apă multă şi dacă cumva te prefaci, n-ai decît să le arunci.

Red păli.

— Următorul, zise doctorul.

Red făcu stînga împrejur şi părăsi cu paşi mari cortul.

— E pentru ultima oară că mai am de-a face cu îmbuibaţii ăştia de doftori.

Tremura de furie. ,,Dacă te prefaci”... Revedea locurile unde dormise în plină iarnă, băncile din parcuri, gangurile îngheţate. „Lua-i-ar dracu să-i ia!”

Îşi aminti de un soldat, din America, care murise fiindcă nu fusese internat în spital. Deşi avea febră, îl siliseră să ia parte la exerciţii trei zile în şir, fiindcă în spital nu erau primiţi cei cu o temperatură mai mică de treizeci şi nouă de grade. A patra zi, cîteva ore după internare, omul murea de o pneumonie galopantă.

„La ăştia totul e cu schepsis, cugetă el. Te freacă pînă îţi iese untul, ca să le faci treaba cumsecade. Desigur, din cînd în cînd mai crapă cîte unul, dar puţin le pasă ăstora de la armată. Şarlatanii ăştia primesc ordine de sus să te trateze ca pe un cîine. O dreaptă şi amară satisfacţie izvora parcă din această constatare. S-ar zice că nu sîntem oameni.”

Dar în acelaşi timp îşi dădu seama că frica îi hrănea mînia. „Acum cinci ani i-aş fi trîntit o înjurătură.” Referirile la ceea ce ar fi făcut înainte vreme, erau ca nişte glume vechi şi răsuflate. „Chiar dacă ai juca giurgiuna, tot te-ar lua dracu. Iar dacă le-ai face pe toate după gîndul tău, n-ai fi în stare s-o scoţi la capăt nici o lună, îşi zise el. Viaţa asta nu are nici o valoare, dacă te laşi călcat în picioare. Nu există cale de mijloc.”

Glasul lui Wilson îl luă prin surprindere.

— Haide, Red, să mergem.

— Da.

Porniră la drum. Wilson tăcea. Fruntea sa lată şi înaltă se brăzdase adînc.

— Red, îmi pare rău că am venit pînă aici.

— Mda.

— Ar trebui să mă op-pe-reze.

— Te trimit la spital?

Wilson clătină din cap.

— Aş, doftorul spune că pot aştepta pînă după război. Nu e nici o grabă,

— Dar ce ai?

— Habar n-am, zise Wilson. Doctorul ăsta zice că toate măruntaiele mele sînt ferfeniţă. Aparatul excretor. Fluieră încet cîteva clipe, apoi adăugă: Taică-meu a murit dintr-o operaţie, aşa că o treabă ca asta nu mă încîntă de loc.

— Eh, zise Red, nu e prea grav, altfel te-ar fi operat pe loc.

— Nu mai pricep nimie, Red. Ştii, m-am îmbolnăvit de sculament de cinci ori şi m-am vindecat de fiecare dată. Un prieten mi-a expli-cat cum devine cazul, e o doctorie care se cheamă pirdon sau pridion sau cam aşa ceva, luam cîte-o pilulă şi mă punea pe picioare într-o clipită, dar doftorul ăsta spune că nu mi-a ajutat la nimic.

— Habar n-are.

— Oh, desigur, e un puturos, dar adevărul adevărat e că am măruntaiele ferfeniţă. Nu pot să mă piş ca lumea, mă doare spinarea, şi uneori am crampe.

Pocni din degete cu dispreţ.

— Tare-s rău întocmite lucrurile, Red. Ia de pildă dragostea, e atît de bine şi de călduţ, te simţi ca peştele în apă, şi cînd ţi-e lumea mai dragă, bagi de seamă că eşti putred pe dinăuntru. Nu mai pricep nimic; părerea mea e că doftorul ăsta se înşeală. Nu se poate să-ţi fie atît de rău după ce te-ai iubit cu o femeie.

— Ba se poate, zise Red.

— Bine, atunci lumea asta e tare prost întocmită. N-are nici o noimă să te îmbolnăvească ceva atît de plăcut ca dragostea. Oftă. Red, îţi jur că-mi pierd minţile!

Se înapoiară în corturile lor.

MAŞINA TIMPULUI

WOODROW WILSON,

NEÎNVINSUL

Era un om înalt, de vreo treizeci de ani, cu o chică brună- aurie şi cu o faţă sănătoasă şi rumenă, brăzdată de trăsături regulate. Purta, în chip bizar, ochelari rotunzi înrămaţi cu argint, care îi dădeau la prima vedere un aer studios, sau cel puţin o înfăţişare ordonată. „Deşi am avut de-a face cu atîtea fete, n-am s-o uit niciodată pe putoarea aia mică", zicea el, ştergîndu-şi cu dosul palmei fruntea înaltă, sculptată, şi trecînd-o prin chica aurie,

Puternic ancorate în minte — clişee asemănătoare unor leneşe decadenţe, moarte şi boală, monotonie şi violenţă. Strada

principală şi-a arborat, în scîrbă parcă, un aer de belşug ţipător. Zăpuşeală, furnicar de lume, prăvălii mici şi împuţite. Languroase, înfierbîn- tate, boite, fete cu picioare lungi şi slăbănoage se zgîiesc la afişele multicolore de la intrarea cinematografelor, îşi zgîndăresc coşurile din bărbie, îşi îngustează ochii decoloraţi şi plini de neobrăzare, cînd soarele se oglindeşte orbitor în asfaltul murdar, scoţînd în evidenţă hîrtiile mototolite şi mînjite de praful atîtor tălpi care le-au călcat fără încetare.

La vreo sută de metri depărtare, acolo unde frunzişul copacilor se împreunează deasupra lor, străzile dosnice sînt verzi şi fermecă- toare. Casele sînt vechi şi plăcute ochiului; treci peste un pod şi priveşti în jos, la un pîrîiaş şerpuit, care ocoleşte domol lespezile rotunjite; se aude glasul plantelor care cresc şi susurul frunzelor în lasciva briză de mai. Ceva mai încolo se află nelipsita vilă, cu obloane sparte, coloane coşcovite şi zidurile de un cenuşiu negricios, asemeni unui dinte căruia i s-a scos nervul. Cu contururile ei întunecate şi funerare, vila alterează farmecul străzilor.

Peluza din mijlocul grădinii primăriei este pustie şi în picioare, pe soclul său, statuia generalului Jackson priveşte cu ochi de cunoscător piramida de ghiulele prinse în ciment şi străvechiul tun a cărui chiulasă a dispărut. Înapoia sa, cartierul negru se desfăşoară de-a lungul unor drumuri nisipoase, pînă la cîmpurile cu ferme.

Acolo, în ghetoul negru, colibele şi bordeiele se încovoaie pe stîlpii lor de susţinere, lemnul se usucă, se sfarmă şi moare, şobolanii şi libărcile mişună prin scîndurile uscate. Totul se vestejeşte în arşiţă.

La margine de tot, unde începe cîmpul, albii săraci trăiesc în colibe asemănătoare, nădăjduind să se mute într-o zi în cealaltă parte a ora-şului, unde vînzătorii de încălţăminte şi casierii de bancă şi contra- maiştrii de fabrică locuiesc în căsuţe cubice, înşirate de-a lungul străzilor aliniate cu sfoară şi unde copacii nu sînt atît de bătrîni încît să acopere cerul.

Deasupra planează, mohorîtă, leneşa briză de mai, înăbuşitoare o dată cu apropierea verii.

Unii oameni nu sînt sensibili decît la căldură. Woodrow Wilson, în vîrstă aproape de şaisprezece ani, stă întins pe un

trunchi de copac, la marginea drumului nisipos şi dormitează în soare. Îi e cald la şale şi o lene delicioasă i se scurge prin membre. „Peste o oră am să mă duc la Sally Ann.” Mirosuri călduţe, imagini ale unor sfîrcuri de sîn şi al unui pubis, patimi îi gîdilă nasul. „Ah! tare aş vrea să se lase seara.” Un băiat riscă să se topească în soare cînd se gîndeşte cît e de plăcut să facă dragoste. Suspină, îşi mişcă alene picioarele.

„Pun rămăşag că tata trage la aghioase.”

Îndărătul lui, sub porticul aşezat strîmb pe nişte stîlpi, taică-său doarme într-un pat-covată ros de rugină, cu un maiou-plasă, leoarcă de sudoare, răsucit în jurul pieptului.

„Nimeni nu e în stare să bea cît tata. Chicoti. Numai eu, într-un an, doi, am să pot. Fir-ar să fie, nimic nu e mai grozav, decît să stai întins la soare.”

Doi băieţaşi negri trec prin faţa lui, ducînd de căpăstru un catîr. El se ridică.

„Hei, tuciuriilor, cum o cheamă pe catîrca voastră?”

Băieţii se uită-la el cu teamă şi unul din ei îşi freacă picioarele în praf. „Josephine”, bîiguie el.

„Bine, băiete.” Rîde în sinea lui. „Doamne, ce mulţumit sînt că azi n-am de lucru. Cască. Sper că Sally Ann n-o să descopere că n-am încă nouăsprezece ani. Mă iubeşte ea şi aşa. E o muieruşcă straşnică.”

O negresă, de vreo optsprezece ani, trece pe drum, stîrnind un nor subţire de praf cu picioarele ei goale. Nu poartă sutien pe sub bluză, şi sînii, în mişcarea lor legănată, par foarte plini şi foarte catifelaţi. Obrazul îi e rotund şi senzual.

El o priveşte şi îşi mişcă din nou picioarele. Fir-ar să fie. Şoldurile ei puternice se leagănă încet şi el o urmăreşte din ochi cu plăcere.

„Într-o zi am să pun mîna şi pe una din astea.”

Oftează încă odată, apoi cască. Efectul soarelui asupra şalelor sale a devenit aproape nesuferit de plăcut. Nu e nevoie de mare lucru ca să te simţi fericit.

Închide ochii. Ce bine e cînd te mai distrezi.

În atelierul de biciclete e întuneric, iar mesele de lucru sînt pătate cu ulei. Dă ocol bicicletei, şi cercetează frînele de mînă. Pînă în ziua aceea nu văzuse decît frîne fixate la osiile din spate, şi asta îl descumpăneşte. Poate că ar trebui să-l întreb pe

Wiley cum se potrivesc flecuşteţele astea. Se întoarce spre patronul său, apoi se opreşte. Ia să încerc să mă descurc singur, hotărăşte el.

Se aşază pe vine, în lumina nesigură a amurgului, măsoară încordarea frînelor de-a lungul cablului, împinge tălpigea în janta metalică. După ce o cercetează, descoperă că o piuliţă înşurubată prost a slăbit cablul şi o strînge. Frînele încep să funcţioneze.

„Deştept tipul care a născocit asta", îşi zice el. E pe cale de a pune la o parte bicicleta, cînd se hotărăşte s-o demonteze. Am să învăţ toate şmecheriile frînelor.

O oră mai tîrziu, după ce a demontat şi remontat bicicleta, zîm- beşte mulţumit. Nimic nu întrece o maşinărie. Încearcă o satisfacţie profundă înşirînd în minte cablurile şi pîrghiile şi bucşele care alcătuiesc o frînă de mînă.

E simplă toată maşinăria asta, trebuie numai să te pricepi. Fluieră încet, încîntat de el însuşi. Pun rămăşag că într-un an, doi, am să pot pune la punct orice mărunţiş din ăsta.

Dar după doi ani îl găsim lucrînd la un hotel. Atelierul de biciclete închizîndu-se din pricina crizei, se angajează băiat de serviciu, plătit din bacşişuri, într-un hotel cu cincizeci de camere situat la capătul străzii principale. Cîştigă ceva parale, şi are, ori de cîte ori pofteşte, cu ce să-şi plătească femeile şi băutura. Cînd e în tură de noapte, îşi găseşte aproape întotdeauna cîte o fetişcană prin hotel cu care să petreacă două-trei ore.

Un prieten de-al său are un Ford vechi, şi la sfîrşit de săptămînă, cînd e liber, pleacă împreună cu el la plimbare pe drumurile nisipoase, cu un bidon plin cu alcool de porumb zăngănind între ei, pe covoraşul de cauciuc, şi sprijinit de maneta schimbătorului de viteză. Uneori iau cu ei şi fete, şi în unele duminici li se întîmplă să se trezească în cîte-o cameră necunoscută, fără să ştie cum au ajuns acolo.

Într-o duminică se pomeneşte însurat. (Se răsuceşte somnoros în pat, încolăcindu-şi braţele în jurul pîntecului rotund care se odihneşte lîngă el. Şi-a tras cearşaful peste cap şi se uită la pielea călduţă şi la triunghiul de păr negru. Îşi pune degetul pe buricul femeii.) Haide, scularea. Încearcă să-şi amintească numele ei.

„Bună dimineaţa, Woodrow.” Faţa ei este greoaie şi puternică şi ea cască întorcîndu-se spre el. „Bună dimineaţa, bărbăţelule.”

Bărbăţel? El îşi clătină capul şi treptat evenimentele din ajun îi revin în minte. „Sînteţi siguri, voi doi, că vreţi să vă căsătoriţi?” le-a spus judecătorul de pace. Izbucneşte în rîs: Fir-ar să fie! Încearcă să-şi amintească unde a întîlnit-o.

„Unde e Slim?”

„E cu Clara în odaia de alături.”

„S-a însurat şi Slim?” „Da, s-a însurat.” Wilson rîde iarăşi. Scene de dragoste încep să defileze în memoria sa şi sîngele i se aprinde. O mîngîie cu blîndeţe. „Puicuţo, îmi amintesc că eşti grozav de bună.”

„Tu eşti un bărbat frumos, Woodrow”, spune ea cu glasul schimbat.

Mda. Chibzuieşte o clipă. (Tot trebuia să mă însor într-o zi sau alta. Mă mut de la tata şi ne instalăm în căsuţa aceea de pe Tolliver Street, pe care am s-o închiriez.)

O priveşte din nou, îi cîntăreşte farmecele. (Ştiam ce făceam chiar cînd eram beat.) Pufneşte în rîs. „Căsătoriţi, la dracu, haide dragă să ne sărutăm.”

A doua zi după naşterea primului lor copil, la spital, are o convorbire cu nevastă-sa.

„Alice, scumpo, aş vrea să-mi dai ceva bani.”

„Ce să faci cu ei, Woodrow, ştii bine pentru ce îi păstrez; o să se întîmple acelaşi lucru ca şi data trecută, Woodrow, nu ne putem lipsi de banii ăştia, trebuie să plătim spitalul.”

El încuviinţează dînd din cap. „Alice, un bărbat simte nevoia să se îmbete din cînd în cînd, trudesc atît de greu la garaj, încît am şi eu poftă să mă distrez puţin, ţi-o spun sincer.”

Ea îl priveşte lung, bănuitoare. „Nu cumva să te duci la femei!”

„Mi-e silă să te aud vorbind aşa, Alice, e foarte urît din partea ta că n-ai încredere în propriul tău bărbat; mă simt, cum s-ar zice, jignit.”

Ea îi completează un cec de zece dolari, mîzgălindu-şi anevoie numele. Woodrow ştie că e mîndră de carnetul ei de cecuri. „Scrii grozav de bine”, spune el.

„Vii şi mîine dimineaţă, iubitule?”

„Sigur.”

După ce-şi încasează cecul, se opreşte la cîrciumă pentru un pahar. „Zău aşa, femeia e cel mai afurisit animal pe care l-a făcut Dumnezeu, rosteşte el. Cum te însori cu ea, cum se schimbă. Te însori cu o fată mare şi se face curvă, te însori cu o curvă şi toată ziua găteşte, şi coase şi strînge picioarele pentru toată lumea în afară de tine, şi să-mi plesnească ochii dacă, după un timp, cînd s-o mai sătura, n-o s-o vezi strîngîndu-şi picioarele şi pentru tine. (Rîsete.) Să vă spun ceva, cîteva zile am să fiu un om liber.”

Hoinăreşte pe şosea şi face auto-stop pe terenurile necultivate. Mai tîrziu, îşi propteşte damigeana cu alcool de porumb pe umăr şi îşi tîrîie picioarele de-a lungul unei poteci mărginită de pini piperniciţi. Ajuns în faţa unei case de fermă, împinge uşa cu piciorul. „Clara, scumpa mea.”

„Woodrow, tu aici?”

„Da, am venit să te văd. Slim ar trebui să ştie că nu se pleacă pe o săptămînă cu treabă sau fără.”

„Credeam că e prieten cu tine.”

„Sigur că da, dar nevastă-sa e mai drăguţă.” (Rîd amîndoi.) Vino lîngă mine, mititico, să tragem o duşcă. Îşi lepădă cămaşa şi o trage pe Clara pe genunchi. În casă e foarte cald şi Woodrow se lipeşte de femeie.

„N-ar trebui să bei atîta, Woodrow, să nu te înmoi.”

„Nu mă înmoi eu aşa, cu una, cu două. Mă pricep la d-astea.” Îşi duce damigeana la buze şi trage o duşcă; un fir de lichid i se prelinge pe după ureche, şi se pierde în părul auriu de pe piept.

„Woodrow, eşti un nemernic, nimic nu e mai josnic decît un bărbat care-şi minte nevasta şi cheltuieşte toţi banii casei în

vreme ce ea e internată în spital cu copilul.” (Vocea ei dulce e plîngăreaţă.)

„Nici nu-ţi răspund, Alice. Ai trăncănit destul, sînt un soţ destul de bun, n-ar trebui să-mi vorbeşti aşa, am vrut doar să mă distrez puţin, ai face bine să nu-mi mai cauţi rîcă.”

„Woodrow, sînt o nevastă bună, ţi-am fost credincioasă din ziua în care ne-am căsătorit, acum avem un copil, trebuie să devii un om aşezat, gîndeşte-te ce a fost pe sufletul meu cînd am descoperit că ai scris un alt cec în numele meu şi ai luat toţi banii pe care-i strîn- sesem.”

„Îmi spuneam că ai să fii mulţumită că m-am distrat şi eu puţin, dar voi femeile nu lăsaţi omul să răsufle “

„Cred că ai luat şi o boală de la femeia aia ordinară.”

„Haide, nu mai căuta cearta cu lumînarea, am făcut rost de nişte pyridin sau dracu ştie cum îi mai spune; mă vindec eu repede, m-am vindecat şi în alte rînduri.”

„Poţi să şi mori din asta.”

„Vorbeşti prostii. (Simte un fior de frică, pe care îl înăbuşă în grabă.) Numai oamenii sperioşi se îmbolnăvesc. Dacă petreci puţin, te păstrezi în formă. (Oftează şi o bate uşor pe braţ.) Hai, scumpo, lasă poveştile astea, ştii cît de mult te iubesc; mă port, slavă Domnului, foarte drăguţ cu tine.”

Oftează din nou. (Dacă omul ar face după cum îl taie capul, n-ar ajunge niciodată la ananghie. Eu trebuie să mint, să fac pe prostul, şi să cîrmesc la stînga, chiar dacă aş avea poftă să o iau la dreapta.)

Merge pe strada principală, însoţit de fiica sa cea mai mare, în vîrstă de şase ani. „La ce te uiţi, May?”

„Mă uit şi eu aşa, tăticule.”

„Bine, drăguţo.”

O vede cum mănîncă din ochi o păpuşă din raftul unei prăvălii. La picioarele păpuşii, o etichetă cu preţul: 4,59. „Ei, vrei păpuşa?”

„Da, tăticule”

E preferata lui. Woodrow oftează. „Drăguţo, ai să-l sărăceşti pe tăticu.” Pipăie în buzunar o bancnotă de cinci dolari; asta-i tot ce i-a mai rămas pînă la sfîrşitul săptămînii şi e abia miercuri. „Bine, haidem înăuntru, drăguţo.”

„Tăticule, mămica o să se supere pe tine dacă mi-o cumperi?”

„Nuu, drăguţo, tăticu o să aranjeze asta cu mămica.” Rîde în sinea lui. (Ce şmecheroaică mică.) O bate cu dragoste peste funduleţul ei. (Într-o zi o să facă fericit pe cine ştie ce băiat.) „Haidem, May.”

În drum spre casă, se gîndeşte la scena pe care o să i-o facă Alice din pricina păpuşii. (Ei, puţin îmi pasă. Să înceapă numai cu gura, că am să mă înfurii în aşa hal, încît o să tacă chitic. Femeile nu sînt de înţeles pînă nu le bagi frica în oase.) „Hai să mergem, May.”

Păşeşte pe stradă, cu fiica lui, salutînd şi strigîndu-şi prietenii. (N-a izbutit niciodată să înţeleagă de ce se naşte un copil după ce, faci dragoste; fiecare treabă are rostul ei. E al naibii de complicat cînd începi să te gîndeşti cum şi de ce, sau cînd ajungi să te întrebi cam ce-ai să faci după aceea. La dracu, n-ai decît să laşi lucrurile să meargă de la sine, şi tot ai să te descurci pînă la urmă.)

Copiliţa începe să-şi tîrască picioarele şi Woodrow o ia în braţe. „Vino, drăguţo, tu porţi păpuşa, eu te port pe tine şi aşa toate merg pe cinste."

(Dacă vrei să ţi se pară viaţa frumoasă, nu trebuie să-ţi faci sînge rău pentru nimica toată.) Fericit şi mulţumit, îşi continuă drumul spre casă. Cînd Alice începe să se văicărească din cauza preţului păpuşii, el se înfurie, apoi îşi toarnă de băut.

13

După transferarea lui Hearn în secţia din Dalleson, Cummings avu o săptămînă foarte încărcată. Asaltul final împotriva Liniei Toyaku, pe care Cummings îl amîna de aproape o lună, devenise virtualmente o necesitate. Caracterul mesajelor primite de la corpul de armată excludea orice amînare, iar Cummings avea şi el informatori la eşaloanele superioare: ştia că trebuie să obţină un succes în următoarele zece-cincisprezece zile. Statul său major elaborase în cele mai mici amănunte şi în mai multe variante planul atacului, care trebuia să aibă loc peste trei zile.

Totuşi generalul era nemulţumit. Forţele de care putea dispune erau, ce-i drept, destul de puternice pentru a face faţă la cîteva mii de oameni, dar era vorba de un atac frontal şi nu avea temeiuri să creadă că acesta avea să reuşească mai mult decît atacul anterior, care dăduse greş. Oamenii vor înainta, dar la prima rezistenţă serioasă se vor împotmoli. Nici o constrîngere nu-i va face să se mişte.

Cîteva săptămîni în şir Cummings se gîndise la alt plan, dar acesta ar fi necesitat sprijinul unor forţe navale, lucru întotdeauna greu de obţinut. Tatonase cu băgare de seamă terenul în această direcţie, dar primise cîteva răspunsuri contradictorii care îl lăsaseră în plină îndoială; aşa că pe cel de-al doilea plan, îl vîrîse pe o linie moartă; şi asta numai din cauză că simţea nevoia să realizeze ceva tangibil, efectiv. Totuşi se simţea atras de acest al doilea plan şi într-o dimineaţă, la o conferinţă cu ofiţerii săi de stat-major, se hotărî să elaboreze o serie de dispoziţii care cuprindeau sprijinul naval.

Planul acesta era simplu, dar temeinic. Capătul flancului drept al Liniei Toyaku era ancorat în marginea apei, cam la o milă sau două înapoia punctului în care peninsula se lega de

corpul insulei. La şase mile depărtare se afla un golfuleţ denumit Botoi Bay. Noul plan al generalului consta în a debarca o mie de oameni la Botoi şi a-i pune să străbată insula pe o diagonală, spre a lua pe la spate centrul Liniei Toyaku. În acelaşi timp atacul său frontal, deşi redus ca forţă, ar înainta spre a face joncţiunea cu trupele de invazie. Invazia putea izbuti, dacă izbutea şi debarcarea.

Tocmai aici însă dăinuia nesiguranţa. Materialul plutitor de care dispunea generalul, pentru transferarea proviziilor de la vasele co- merciale, era îndestulător spre a-i îngădui să-şi transporte la nevoie trupele de invazie într-un singur val; dar Botoi Bay era aproape în întregime în afara tirului artileriei sale şi recunoaşterea aeriană dezvăluia că cincizeci, sau poate chiar o sută de soldaţi japonezi erau re- tranşaţi în cazemate pe această bucată de teren. Era îndoielnic ca artileria, sau chiar un bombardament în picaj să-i poată urni din loc. Ar fi fost necesar un distrugător, sau preferabil două, care să deschidă focul din larg, de la cel puţin o mie de metri. Dacă ar debarca un batalion fără sprijin naval, ar da naştere unui măcel sîngeros şi nimicitor.

De-a lungul unei coaste de optzeci de mile, plaja de la Botoi Bay era singurul loc unde ar fi putut debarca trupe. Dincolo de Botoi se desfăşura una dintre cele mai dese păduri tropicale de pe insula Anopopei; virtualmente, jungla cobora pînă în apele oceanului iar falezele din apropierea liniei frontului erau prea abrupte spre a putea fi escaladate de nişte trupe de invazie. Nu exista alternativă. Ca să cadă în spatele Liniei Toyaku, avea nevoie de sprijinul marinei.

În această invazie de flanc generalul era sedus de ceea ce numea el „precizia sa psihologică.” Oamenii debarcaţi la Botoi s-ar trezi în spatele inamicului, fără posibilitate de retragere; singura soluţie pentru a-şi asigura supravieţuirea ar fi să înainteze, spre a stabili contactul cu propriile lor trupe. Ar fi siliţi să înainteze. Şi, ca urmare firească, trupele care ar ataca din faţă ar acţiona cu mai mult en- tuziasm. Experienţa îl învăţase pe Cummings că oamenii luptă mai bine dacă li se pare că misiunea lor e mai uşoară decît cea încredinţată altor unităţi operative. Ar fi mulţumiţi că nu fac parte din trupele de invazie şi chiar mai important decit asta, ar fi siguri că vor întîmpina o rezistenţă mai slabă, mai puţin hotărită din partea

inamicului, preocupat în special să-şi apere spatele ameninţat de forţele debarcate.

După ce desăvîrşi planul bătăliei pentru asaltul frontal şi nu-i mai rămase decît să aştepte cîteva zile, în care proviziile aveau să fie aduse pe front, Cummings îşi convocă ofiţerii de stat-major în conferinţă specială, le comunică noul său plan şi le porunci să întocmească ordinele de operaţii, în funcţie de atacul principal. În acelaşi timp, ceru pe cale ierarhică să i se pună la dispoziţie trei distrugătoare. Apoi îşi puse statul-major la treabă.

După un prînz rapid, maiorul Dalleson se înapoie în cortul său, care adăpostea biroul G. 3, şi începu să lucreze la planul debarcării pe plaja de la Botoi. Se aşeză îndărătul mesei, îşi desfăcu gulerul cămăşii, îşi ascuţi încet şi absorbit cîteva creioane, apoi, lăsîndu-şi buza inferioară să-i atîrne, grea şi umedă, alese gînditor o foaie de hîrtie şi scrise în capul paginii cu litere mari: „Operaţia Coda”. Oftă plin de mulţumire şi îşi aprinse un trabuc, înveselit o clipă de cuvîntul coda, care nu-i spunea nimic. „Vrea să spună pe semne cod”, murmură el, uitînd apoi de aceasta. Cu laborioasă încetineală se strădui să se concentreze asupra lucrului său. Era o problemă care i se potrivea de minune.

Unui om cu imaginaţie mai bogată nu i-ar fi plăcut această sarcină, căci consta în primul rînd în întocmirea unor lungi liste de oameni şi de materiale şi în stabilirea unor orare. I s-ar fi cerut aceeaşi răbdare ca pentru compunerea jocurilor de cuvinte încrucişate. Dar lui Dalleson îi plăcea treaba asta, cu atît mai mult cu cît în lucrări de alt gen se simţea mai puţin sigur de el. Actuala lui sarcină putea fi dusă la îndeplinire dacă urma instrucţiunile, prevăzute în manualele pentru uzul ofiţerilor de stat-major, iar Dalleson încerca satisfacţia persoanelor care, neavînd ureche muzicală, se pomenesc identificînd o melodie.

Începu prin a calcula numărul de camioane necesare pentru transportul de invazie din primele linii pînă la plaja de îmbarcare. Cum, în momentul acela, atacul frontal avea probabil să fie angajat, era cu neputinţă a se stabili dinainte ce trupe urmau să fie afectate pentru invazie. Aceasta avea să depindă şi de situaţia din acel moment, dar în orice caz putea fi desemnat unul din cele patru batalioane de puşcaşi; aşadar,

Dalleson analiză în parte cele patru ipoteze, alocînd un număr deosebit de camioane pentru fiecare caz. Numărul de camioane pentru atacul pe uscat putea fi determinat de „Biroul G-4.” Ridică încet capul şi îşi plimbă privirile asupra oamenilor şi ofiţerilor care lucrau în cortul său.

— Hei, Hearn! strigă el.

— Da?

— Du asta lui Hobart şi spune-i să vadă de unde putem scoate camioanele astea.

Hearn clătină din cap, luă foaia pe care i-o întindea Dalleson şi părăsi cortul, fluierînd încet. Dalleson îl însoţi cu o privire intrigată şi oarecum bătăioasă. Hearn îl cam irita. Nu ştia de ce, dar în prezenţa lui nu se simţea tocmai în largul său, îşi pierdea siguranţa în sine. Avea în general senzaţia că Hearn rîde de el, deşi nimic nu-i confirmase încă această impresie. Fusese puţin surprins cînd generalul îl transferase pe Hearn, dar cum asta nu era treaba lui, îl însărcinase pe noul venit cu controlul şi verificarea cartografilor, apoi îl uitase aproape cu desăvîrşire. Hearn se achitase destul de conştiincios şi în linişte de obligaţiile sale, astfel că Dalleson, care lucra în prezenţa unei duzini de oameni înghesuiţi în cort, nu-i acordase decît foarte puţină atenţie. Cel puţin la început. În ultima

vreme însă, i se păru că Hearn a creat un nou climat. Cînd rutina devenea deosebit de plictisitoare sau lipsită de noimă, se auzea în cort un fel de chicotit acru şi într-un rînd Dalleson îl surprinsese pe Hearn spunînd: „Aş pune rămăşag că mai toţi colaboratorii căpcăunului au să ajungă la spital. El n-are casă, n-are masă, aşa că, ce vreţi. Urmase un hohot general de rîs, care se stinsese brusc cînd oamenii băgaseră de seamă că fuseseră auziţi şi de atunci Dalleson rămăsese încredinţat că Hearn vorbise despre el.

Dalleson îşi şterse fruntea, se aplecă peste masă şi începu să lucreze la orarul de îmbarcare şi de debarcare al batalionului de invazie. Pe măsură ce înainta în lucru, îşi morfolea mulţumit trabucul, întrerupîndu-se din cînd în cînd, pentru a-şi scormoni cu degetul gros dinţii în care rămăseseră resturi de tutun. Uneori ridica, din obişnuinţă, capul şi se uita prin cort spre a verifica dacă hărţile erau la locul lor şi oamenii la mesele de lucru. Cînd suna telefonul, se oprea, aşteptînd ca vreunul să răspundă, şi clătinînd din cap în semn de dezaprobare, dacă zăbovea răspunsul. Masa lui era aşezată în dreptul intrării cortului şi dacă avea poftă, putea să îmbrăţişeze întreg bivuacul dintr-o privire. Se stîrnise un vînticel, înviorînd uşor iarba strivită de sub picioarele sale, răcorindu-i faţa lată, roşcovană.

Maiorul provenea dintr-o familie sărmană, cu numeroşi copii; se socotea fericit fiindcă putuse termina liceul. Pînă să-l ia în armată, în 1933, pierduse — datorită ghinionului — o serie de ocazii prielnice. Capacitatea sa de a depune la nevoie eforturi susţinute şi lealitatea sa neabătută trecuseră oarecum neobservate din pricina timidităţii şi stîngăciei lui din tinereţe. Dar, în armată, se dovedise un soldat perfect. Subofiţer, îşi îndeplinea conştiincios obligaţiile, fără să neglijeze nici un amănunt, aşa că avansările ulterioare nu se făcuseră mult aşteptate. Dacă n-ar fi început războiul, Dalleson ar fi rămas probabil sergent-major pînă la retragerea din armată.

Afluenţa de recruţi făcuse din el ofiţer, astfel încît Dalleson urcase repede scara ierarhiei militare, de la sublocotenent la locotenent, apoi la căpitan. Instruirea companiei sale fusese exemplară; era disciplinată, făcea figură bună la trecerile în revistă, marşurile îi erau precise. Pe deasupra, se spunea că oamenii săi erau mîndri de unitatea lor. Dalleson nu pierdea

niciodată prilejul de a stărui asupra acestui lucru, dar cuvîntările pe care le ţinea în faţa companiei adunate în curtea cazărmii stîrniseră hazul. „Sînteţi cei mai grozavi soldaţi ai celei mai grozave companii din cel mai grozav batalion al celui mai grozav regiment”... şi aşa mai departe; dar cu toate batjocurile, soldaţii îşi dădeau seama de sinceritatea sa. Avea un fel al lui de a folosi şabloanele. Era deci foarte firesc să fie avansat la rangul de maior.

Însă o dată cu gradul de maior începură şi sîcîielile. Constată că nu mai are decît rareori contact direct cu oamenii din trupă, că păstrează legături aproape numai cu ofiţeri, iar asta îl descumpăni puţin. Adevărul e că nu se simţea la largul său în tovărăşia ofiţerilor; cînd era căpitan, se socotea pe trei sferturi om de trupă şi tînjea după timpul cînd soldaţii îi preţuiseră înjurăturile. Acum, fiind maior, trebuia să-şi supravegheze purtarea şi nu prea ştia întotdeauna ce atitudine să adopte. În taină, fără să-şi mărturisească, începuse să se simtă stingherit în noul său post. Era oarecum copleşit de rangul înalt al celor cu care avea să colaboreze; îl deprima uneori pînă şi răspunderea muncii sale.

Această jenă sporise după ce fusese trecut în fruntea biroului G.3. — G-3 al unei divizii are în sarcina sa operaţiile şi controlul statu- lui-major al comandantului diviziei. Pentru a fi în mod efectiv la înălţimea misiunii sale, Dalleson trebuia să aibă o minte sclipitoare şi metodică, rapidă şi în acelaşi timp capabilă de o muncă extrem de minuţioasă. În altă divizie Dalleson nu şi-ar fi păstrat probabil postul, dar generalul Cummings se interesa mai îndeaproape decît alţi comandanţi de divizie de elaborarea ordinelor de operaţii; aproape că nu existau planuri care să nu fi fost concepute de el, şi nici acţiuni militare, oricît de neînsemnate, pe care să nu le fi aprobat personal. În această situaţie, munca de haşurare şi de întărire a umbrelor din schiţele generalului nu cerea talentele unui desăvîrşit G-3. Dalleson izbutise să supravieţuiască, fiindcă nu se călăuzea după pilda înaintaşului său, un locotenent-colonel, născut parcă anume pentru treaba asta, dar care fusese transferat deoarece găsise de cuviinţă să ia asupra lui unele funcţiuni pe care generalul dorea să le păstreze pentru sine.

Maiorul îşi îndeplinea anevoie sarcinile, sau mai bine zis se opintea din răsputeri, căci ceea ce nu izbutea să realizeze

datorită inteligenţei sale, aducea la îndeplinire spetindu-se cît era ziua de mare. Cu timpul izbuti să stăpînească atît mecanismul rutinei zilnice, tehnica întocmirii ordinelor de operaţii cît şi completarea formularelor; cu toate acestea, nu reuşea încă să se simtă la largul său. Îl înciuda încetineala cu care judeca, timpul excesiv de lung ce-i trebuia spre a lua o hotărîre, cînd nu avea în faţa ochilor o hîrtie după care să se călăuzească şi cînd zorul era mare. Nopţi asemenea celei petrecute cu generalul în timpul atacului japonez îl frămîntau ori de cîte ori găsea timp să cugete. Ştia că nu ar fi niciodată în stare să dispună de trupe cu uşurinţa şi iuţeala cu care generalul o făcuse la telefonul de campanie, şi se întreba cum s-ar fi descurcat dacă generalul ar fi lăsat lucrurile în seama lui. Aştepta cu teamă clipa în care avea să se

facă apel la facultăţile strălucite, indispensabile unui ofiţer cu atribuţiunile sale, dar care lui îi lipseau cu desăvîrşire. Ar fi preferat orice alt post în locul celui de la G-3.

Cu toate acestea, maiorului nu-i trecuse niciodată prin minte să-şi ceară mutarea; nimic nu l-ar fi scîrbit mai tare. Fusese întotdeauna loial faţă de şefii pe care îi socotea buni ofiţeri, iar generalul Cummings îl impresionase mai mult decît toţi ceilalţi cu care avusese de-a face. Maiorul Dalleson nici n-ar fi conceput să-l părăsească pe general, dacă nu i s-ar fi ordonat anume; în cazul că japonezii ar fi ocupat bivuacul, s-ar fi lăsat ucis apărîndu-l pe general în cortul său. Era singura atitudine romantică pe care trupul şi mintea lui, ambele atît de greoaie, o imaginaseră vreodată. De altfel ambiţia îi venea în ajutor. Era, firește, o ambiţie foarte modestă, maiorul nu spera să devină general, aşa după cum nici un negustor bogat din Evul mediu n-ar fi visat să ajungă rege. Maiorul voia să fie avansat locotenent-colonel înainte de încheierea războiului, sau poate chiar colonel; poziţia sa de G-3 îl îndrituia la aceasta. Raţionamentul său era simplu; avea intenţia să rămînă în armată după război şi socotea că avînd gradul locotenent-colonel, nu putea fi retrogradat, după demobilizare, mai jos de căpitan. Stelele de căpitan îl plăceau cel mai mult după epoleţii de sergent-major şi aprecia cu o undă de dezamăgire că nu ar fi fost tocmai indicat pentru el să redevină subofiţer. Astfel încît continua, cu destulă tristeţe, să se lupte cu atribuţiile sale de şef al operaţiilor.

După ce isprăvi de întocmit tabelele-orare, se apucă în silă să redacteze ordinele de marş necesare deplasării unui batalion de pe linia frontului — pe plajă. Procedura în sine nu era complicată; dar neştiind care batalion avea să fie deplasat, trebuia să întocmească patru ordine de marş şi să stabilească mişcările subsidiare ale trupelor chemate să astupe golurile în fiecare caz în parte. Această activitate îi consumă o mare parte a după-amiezei, căci, deşi încredinţase parte din atribuţiuni lui Leach şi celui de-al doilea adjunct al său, era necesar să le verifice lucrările lor, iar maiorul era foarte meticulos şi foarte lent.

Isprăvi în cele din urmă să mizgălească proiectul unui ordin de marş pentru batalionul de invazie, după debarcarea acestuia la Botoi. Nu exista însă un precedent pe care să-l poată urma;

generalul schiţase fazele atacului, dar fusese oarecum confuz. Dalleson ştia din experienţă că trebuia să supună un proiect oarecare generalului, pe care avea să-l rupă în bucăţi, înainte de a-i explica desfăşurarea marşului în amănunt. Nădăjduia să evite această situaţie, dar îşi dădea seama că avea puţine şanse de reuşită; în vreme ce zăpuşeala din cort făcea să-i curgă sudoarea şiroaie, schiţă un traseu de marş şi de luptă de-a lungul uneia din pistele principale, apoi calculă timpul necesar fiecărei etape în parte. Şi în propria sa minte dăinuia un teren virgin, aşa că de nenumărate ori se întrerupse spre a-şi şterge fruntea şi a încerca fără succes să-şi ascundă neliniştea crescîndă. Murmurul continuu al glasurilor, forfota neîncetată a oamenilor de la o masă la alta, fredonatul desenatorilor înclinaţi deasupra lucrului, îl iritau peste măsură. Ridică de cîteva ori capul, se uită cu un aer sinistru la unul care vorbea, apoi se cufundă din nou în lucrarea sa, mormăind destul de tare spre a se face auzit.

Telefonul suna des şi Dalleson, fără să-şi dea seama, începu să tragă cu urechea la convorbiri. Într-un rînd, timp de cîteva minute, Hearn sporovăi la telefon cu un ofiţer şi în cele din urmă Dalleson zvîrli creionul, strigînd:

— Fir-ar să fie, mai ţineţi-vă gura, să ne putem vedea de lucru!

Se adresa în mod vizibil lui Hearn, care murmură ceva în receptor şi închise telefonul după ce aruncă o privire gînditoare lui Dalleson.

— Ai dat hîrtiile lui Hobart? îl întrebă el pe Hearn.

— Da.

— Ce dracu ăi făcut de atunci?

Hearn zîmbi şi îşi aprinse o ţigară.

— Nimic deosebit, domnule maior.

Dinspre oamenii din trupă folosiţi în cort răbufniră rîsete înăbuşite.

Dalleson se ridică, surprins de furia care îl năpădise.

— Te rog să-ţi păstrezi obrăzniciile, Hearn.

Aceasta înrăutăţea lucrurile, căci nu se cuvenea să dojenească un ofiţer în prezenţa soldaţilor.

— Du-te şi ajută-l pe Leach.

Hearn rămase nemişcat cîteva secunde, clătină din cap, se îndreptă agale spre masa lui Leach, apoi se aşeză lîngă acesta.

Dalleson îşi reluă anevoie lucrul. În cursul ultimelor săptămîni, de cînd divizia bătea pasul pe loc, Dalleson îşi manifesta preocupările chinuindu-şi oamenii. Îşi făcea adesea sînge rău din pricina subalternilor săi moleşiţi de căldură, din pricina lucrului care tărăgăna. Se ţinea de capul oamenilor săi, îi punea să bată a doua oară la maşină hîrtii care aveau cîte-o greşeală de dactilografie, sau numai cu cîte-o ştersătură, şi-i muştruluia metodic pe ofiţerii inferiori, pretinzîndu-le să muncească tot mai mult. Era de fapt o superstiţie. Dalleson credea că dacă izbuteşte să-şi facă echipa să meargă pe roate, restul diviziei are să-i urmeze exemplul. O parte din indispoziţia căşunată de Hearn izvora din convingerea că acesta nu se sinchisea de munca sa. „Un singur om poate strica o unitate întreagă”, era una din axiomele lui Dalleson, şi Hearn constituia o ameninţare. Nu-şi amintea să-i mai fi replicat vreodată un subaltern că nu face nimic. „Cînd lucrurile au ajuns aici...” Se agită toată după-amiaza, redactă nesigur ordinul de marş, astfel încît, cu o oră înainte de masa de seară, socoti că adunase destul material privitor la planul de luptă, pentru a-l supune generalului.

Se duse în cortul lui Cummings, îi înmînă hîrtiile şi aşteptă stingherit comentariile. Cummings examină hîrtiile cu grijă, ridicînd din cînd în cînd privirea pentru a face cîte o observaţie.

— Văd că ai întocmit patru ordine diferite de repliere şi patru locuri de adunare.

— Da, domnule, general.

— Nu cred că e necesar, maiorule. Ne vom hotărî pentru un singur punct de adunare, în spatele batalionului doi, şi oricare ar fi unitatea desemnată pentru invazie, aceasta se va îndrepta într-acolo. Nu va fi în nici un caz nevoie de un marş pe o distanţă mai mare de cinci mile, fie că e vorba de un batalion, fie de altul.

— Am înţeles, domnule general.

Se agita, mîzgălind ceva într-un blocnotes.

— Cred că ar fi preferabil să pui o sută opt minute în loc de o sută patru, pentru deplasarea pe mare.

— Am înţeles, domnule general.

Şi aşa mai departe. Cummings ridica obiecţiile şi Dalleson conti- ţiua să le consemneze în blocnotes. Cummings îl urmărea

cu dispreţ. „Mintea lui Dalleson e ca un tablou de distribuţie, îşi zicea el. Dacă fişa ta corespunde uneia din prizele sistemului său mintal, poate să-ţi dea, răspunsul necesar, altfel e pierdut.”

Cummings suspină şi îşi aprinse o ţigară.

— Trebuie să coordonăm mai temeinic munca statului-major în această problemă. Vrei să-i spui lui Hobart şi lui Conn sa vina împreună cu dumneata mîine dimineaţă, la prima oră?

— Da, domnule general, gîlgîi Dalleson.

Generalul se scărpină la buza de sus. Aceasta ar fi fost treaba lui Hearn, dacă ar mai fi fost aghiotantul său. După transferarea lui Hearn, Cummings nu-şi luase alt ofiţer de ordonanţă. Expiră fumul de ţigare.

— Ia spune, maiorule, eşti mulţumit de Hearn? Căscă nepăsător, deşi aştepta cu încordare răspunsul. Lipsa prezenţei lui Hearn îi crea unele impulsuri, unele păreri de rău. „Cîte ciocniri de susceptibilităţi şi în afacerea asta cu Hearn”, gîndi el. Nu putea fi vorba de rechemarea lui Hearn. Acest lucru era exclus.

Dalleson îşi pipăi fruntea masivă.

— Oarecum, domnule general. Are gura cam mare, dar mă simt capabil să-i pun lacăt.

Cummings era oarecum dezamăgit. În puţinele rînduri cînd se uitase la Hearn, la popota ofiţerilor, chipul acestuia îi apăruse tot atît de impenetrabil ca de obicei. Probabil că nu avea să dezvăluie niciodată ceea ce gîndea şi totuşi... Efectul pedepsei dispăruse, generalul fusese deja copleşit de evenimentele mărunte ale rutinei zilnice. Simţea nevoia să... să sporească umilinţele la care îl supusese pe Hearn. Amintirea ultimei lor convorbiri nu-l mai satisfăcea ca înainte. Îl lăsase pe Hearn să scape prea uşor.

— Aş vrea să-l transfer din nou, zise el cu glas potolit. Ce părere ai?

Dalleson era tulburat. Nu avea nimic de spus împotriva plecării lui Hearn, ar fi fost chiar mulţumit, dar era nedumerit de atitudinea generalului. Cummings nu-i vorbise niciodată despre Hearn şi Dalleson presupunea că Hearn se număra şi acum printre favoriţii generalului. Nu înţelegea motivele ascunse îndărătul întrebării lui Cummings.

— Nu am vreo preferinţă, domnule general, fie într-un sens fie într-altul, zise el în sfîrşit.

— Ei bine, atunci merită să chibzuim. Nu cred că Hearn e un bun ofiţer de stat-major.

Dacă Hearn îi era indiferent lui Dalleson, nu avea nici un rost să i-l lase.

— E tot atît de bun ca mulţi alţii, răspunse Dalleson prudent.

— Ce-ai zice de o unitate de luptă? spuse Cummings cu nepăsare. Unde am putea să-l afectăm?

Tulburarea lui Dalleson crescu. Era neobişnuit ca un general să se preocupe de afectarea unui locotenent.

— Ei bine, domnule general, Compania Baker din 458 duce lipsă de un ofiţer, căci rapoartele de patrulare ale uneia din secţiile lor sînt întotdeauna semnate de un sergent, apoi compania F are nevoie de doi ofiţeri; cred că şi compania Charley din 459 are nevoie de un ofiţer.

Nimic din toate acestea nu-i surîdea lui Cummings în mod deosebit.

— Altceva?

— Mai e şi plutonul Informaţii şi Recunoaştere, din compania detaşată pe lîngă comandamentul Diviziei, dar de fapt aceştia n-au nevoie de ofiţer.

— Pentru ce?

— Sergentul acestui pluton e unul din cei mai buni oameni din 458, domnule general. Voiam chiar să vă vorbesc despre el, cred că ar trebui înaintat ofiţer înainte de sfîrşitul campaniei. Numele lui e Croft. Un bun soldat.

Cummings îşi dădea seama ceea ce înţelegea Dalleson prin bun soldat. „Omul acesta e fără îndoială un analfabet, gîndi el, cu un oarecare simţ practic şi o absenţă totală de nervi.” Îşi pipăi din nou gura. Dacă îl transfera pe Hearn la plutonul Informaţii şi Recunoaştere, putea să-l supravegheze în continuare.

— Bine, mă voi gîndi, nu e nici o grabă, îi spuse lui Dalleson.

După plecarea lui Dalleson, Cummings se lăsă pe un scaun şi rămase un timp nemişcat, chibzuind.

Mereu ***chestia*** aceea cu Hearn.. Complexul de impulsuri foarte contradictorii, care atinsese punctul culminant în incidentul cu mucul de ţigară, nu se domolise de-a binelea. Şi mai avea de făcut faţă problemei sprijinului naval.

Pe neaşteptate, Cummings fu cuprins de o nouă criză de depresiune.

Noaptea. De cîteva ore Hearn făcea de serviciu în cortul lui G-3. Laturile cortului erau lăsate, intrarea dublă închisă şi colţurile acoperite, pentru a se asigura camuflajul. Şi, ca de obicei, era neplăcut de umed. Hearn şi soldatul care făcea de serviciu împreună cu el, moţăiau pe scaune, cu cămăşile desfăcute, cu sudoarea şiruindu-le pe feţe, ferindu-şi ochii de lumina felinarelor Coleman. Timpul era prielnic visării, căci în afară de înregistrarea rapoartelor telefonice, sosite de pe front din oră în oră, nu aveau nimic de făcut, iar mesele goale, planşele de desen, hărţile care îi înconjurau creau o stare de spirit nimerită pentru toropeală şi reculegere. Din cînd în cînd puteau să audă împuşcăturile care răsunau în noapte, asemenea unor bubuituri surde de tunet.

Hearn se întinse şi se uită la ceas.

— La ce oră te schimbi, Stacey? întrebă el.

— La două de dimineaţă, domnule locotenent.

Hearn avea să fie schimbat la ora trei. Oftă, se întinse iarăşi şi se aşeză mai la largul său pe scaun.. Parcurse la repezeală revista desfăcută pe genunchi, apoi, plictisit, o aruncă pe o masă. După o clipă scoase o scrisoare din buzunarul cămăşii şi o reciti pe îndelete. Era de la un coleg de universitate.

Aici la Washington poţi să-ţi dai seama de dedesubturile lucrurilor. Reacţionarii se tem. În ciuda încercărilor lor de a-şi lua dorinţele drept realităţi, ştiu că acesta a devenit un război al poporului şi că în aer se simt vîrtejurile premergătoare ale revoluţiei mondiale. Poporul se mişcă, iar pentru a-l stăvili, reacţionarii scot la iveală învechitul lor utilaj de represiune. După război se va ridica un val de reacţiune, dar va da greş, şi voinţa fundamentală a poporului de a asigura libertatea populară va reuşi să se afirme. Habar n-ai cît de tare se tem reacţionarii. Au dezlănţuit acum ultima lor bătălie.

Scrisoarea continua pe acelaşi ton. Hearn o citi în întregime, apoi ridică din umeri. Bailey fusese întotdeauna un optimist, un foarte optimist marxist.

Numai că toate astea erau baliverne. Da, după război se va ridica un val de reacţiune, dar acesta nu va fi de loc inspirat de frică. Ce spunea Cummings? Energia Americii a devenit cinetică şi ireversibilă. Cummings nu se temea, în orice caz nu în sensul acesta. Calmul şi nezdruncinata sa încredere în sine erau de-a dreptul îngrozitoare. Forţele de dreapta erau gata de luptă, dar de data asta fără a fi cuprins de nelinişte, fără a pleca o ureche temătoare la paşii inevitabili ai istoriei. De data asta ei erau optimiştii, de data asta ei luaseră ofensiva. Era ceea ce Cummings nu spusese niciodată, dar reieşea tacit din toate argumentele sale. Istoria se află în mîna forţelor dreptei, iar după război acţiunile lor politice aveau să cîştige în intensitate. Un mare efort, o mare ofensivă, şi istoria acestui secol era a lor, poate şi aceea a secolului următor. Liga Oamenilor Omnipotenţi.

Desigur, toate acestea nu erau atît de simple pe cît păreau, nimic nu a fost vreodată simplu, dar în America existau oameni puternici, gata să pornească la luptă; unii dintre ei erau poate conştienţi de visul lor deosebit. Şi uneltele lor erau pregătite — oameni deopotrivă cu tatăl său, care acţionau din instinct, neştiind — şi fără a încerca măcar să ştie — încotro mergeau. Totul se reducea probabil la vreo zece-douăzeci de oameni, care nici măcar nu comunicau între ei şi nu se aflau la acelaşi nivel în ceea ce priveşte posibilităţile de cunoaştere.

Dar exista un element mult mai important. Puteai să-i ucizi pe aceşti douăzeci de oameni, că alţi douăzeci le-ar lua locul, şi apoi alţii, şi încă alţii. Din toate acceste formidabile încleştări, din toate contracurentele istoriei se desprindea prototipul omului secolului XX. Fiinţa ***deosebită*** care va cîrmui acest secol, care va veghea ca „rolul firesc... să fie neliniştea, teama”. Tehnica a depăşit psihicul. „Majoritatea oamenilor trebuie să se supună maşinii, şi la început nimeni nu acceptă cu dragă inimă acest lucru.” Iar în zonele mărginaşe, în golurile lăsate, se aflau acele ciudate vîrtejuri care zămisleau visul.

Hearn privi înciudat scrisoarea. „Omul trebuie să nimicească pe Dumnezeu pentru a ajunge la el, pentru a-l egala.” Iarăşi Cummings. Sau poate nu erau vorbele lui Cummings? Uneori demarcaţia dintre raţionamentele lui şi cele ale generalului apărea oarecum confuză. Poate că generalul a spus-o. Într-

adevăr, era ideea lui Cummings îndoi scrisoarea şi o puse deoparte.

Unde îl mînau toate astea? Da, unde? Într-o vreme, întreaga lui fiinţă era solicitată, mai mult decît solicitată... de tot ce era capabil Cummings să facă. Asta eră. Eliberat din capcanele mediului său natural, dezbărat de atitudinile absurde, amăgitoare pe care le absorbise, era în mod fundamental la fel cu Cummings. La fel cu Cummings, poate doar fără acel impuls care-l făcea pe general să spună: „Nevastă-mea e o stricată." Dar, chiar şi aşa, putea fi atît de sigur? Da, Cummings avea dreptate: erau plămădiţi amîndoi din acelaşi aluat, aşa se explica intimitatea lor de la început, atracţia reciprocă pe care o resimţiseră unul faţă de altul, apoi ura de mai tîrziu.

Ura aceasta era tot atît de vie şi acum, cel puţin în ceea ce îl privea pe el. Ori de cîte ori îl zărea pe Cummings, chiar şi pentru o clipă, aceeaşi teamă şi aceeaşi ură îi încleştau fiinţa, îl tortura aceeaşi evocare penibilă a clipei în care se aplecase spre a ridica mucul de ţigară. Era mai mult decît umilitor, era revelator. Nu-şi dăduse niciodată seama de întinderea vanităţii sale, nici de ura pe care putea să o acumuleze cînd era jignit. Desigur, nu mai urîse pe nimeni ca pe Cummings. Petrecuse o săptămînă la G-3, sub comanda lui Dalleson, într-o stare de semiveghe; îşi asimilase rutina, lucrase maşinal, se lăsase încetul cu încetul măcinat de o frustrare aproape insuportabilă. Apoi începuse să-şi vină în fire; în dupa-amiaza aceea îl luase peste picior pe Dalleson, ceea ce semnala ceva nou, ceva nu prea plăcut. Dacă rămînea aici, avea să se macine într-o serie de răzvrătiri neînsemnate, avea să-şi sporească umilirea. Trebuia să plece de aici, să fie transferat, dar Cummings, n-ar fi consimţit. Şi furia, stăpînită de o săptămînă întreagă, îl năpădea din nou. Măcar de-ar putea merge la Cummings, spre a-i cere comanda unui pluton de pe linia frontului, dar demersul ar fi zadarnic. Cummings i-ar acorda orice în afară de asta.

Telefonul sună şi Hearn ridică receptorul. La celălalt capăt al firului răsună un glas repezit: „Aici Paragon Red, raport negativ de la ora 00 30 la 01 30."

— Bun. Puse receptorul în furcă şi se uită la mesajul pe care-l mîzgălise pe un blocnotes. Era un raport din cele mai obişnuite, pe care fiecare batalion îl comunica telefonic din oră în oră. În cursul unei nopţi obişnuite se primeau în medie cincizeci de

rapoarte asemănătoare. Tocmai luase creionul să noteze mesajul în Jurnal, cînd Dalleson pătrunse în cort. Stacey, care moţăia cu nasul într-o revistă, sări în picioare. Dalleson îşi trecuse la repezeală pieptenul prin păr şi faţa sa greoaie era buhăită de somn. Se uită cercetător în jur, clipind din ochi în lumina lămpii.

— Totul e în ordine? întrebă el.

— Da, zise Hearn.

Îşi dădu dintr-o dată seama că grijile companiei tulburaseră somnul lui Dalleson şi aceasta îl înveseli.

— Am auzit sunînd telefonul, spuse Dalleson.

— A fost Paragon Red, raport negativ, atîta tot.

— L-ai consemnat?

— Încă nu, domnule maior.

— Ei bine, ce aştepţi? căscă Dalleson,

Hearn, care consemnase puţine rapoarte pînă atunci, prinse dintr-o privire forma în care acestea erau trecute în registru, apoi copie mesajul primit.

Dalleson se apropie şi examină registrul, pipăind în acelaşi timp until din colţurile metalice ale copertei.

— Data viitoare să-l lucrezi mai curat.

Hearn înjură în sinea lui. N-avea de gînd să se lase muştruluit ca un copil de către Dalleson.

— Am să-mi dau toată silinţa, domnule maior, murmură el sarcastic.

Dalleson puse degetul arătător sub însemnare.

— Despre ce oră e vorba în raportul ăsta? întrebă el pe neaştep- . taţe.

— Zero zero treizeci pînă la zero unu treizeci.

— Atunci, de ce naiba n-ai scris aşa? Fir-ar să fie de treabă, ai pus douăzeci şi trei treizeci pînă la zero zero treizeci. Nu ştii să citeşti? Nu ştii nici ora care e?

Hearn recopiase pur şi simplu raportul precedent.

— Îmi pare rău, mormăi el, furios de a se fi înşelat.

— Ce ai să faci acum cu raportul ăsta?

— Dracu ştie. Nu sînt deprins cu munca asta.

— Ei bine, să-ţi spun eu ce să faci, zise Dalleson umflîndu-se în pene. Dacă ţi-ai curăţa pînzele de păianjen de pe creier, ai afla că acesta e un raport de luptă; după ce îl treci în registru şi îl însemnezi pe hartă, îl bagi într-un dosar pentru raportul meu periodic, de unde îl scoţi după ce termin cu el, adică mîine, apoi îl clasezi în dosarul Istoric după ce ai pus pe un soldat, să scoată o copie pentru dosarul „Înregistrări”. Nu e ceva complicat pentru om cu studii universitare ca dumneata, nu-i aşa, Hearn?

Hearn ridică din umeri.

— Întrucît raportul nu conţine nimic, ce nevoie este de toate operaţiile astea? Zîmbi, mulţumit că-i putea plăti cu aceeaşi monetă. Mi se pare că nu are nici o noimă.

Dalleson simţi cum îl cuprinde furia. Îl învălui pe Hearn într-o privire ameninţătoare, obrajii i se făcură pămîntii, fălcile se con-tractară, subţiindu-şi buzele. Un strop de sudoare i se prelinse pe sub ochi, brăzdîndu-i obrazul.

— Ţi se pare că nu are nici o noimă? repetă el. Ţi se pare că nu are nici o noimă?

Se întoarse spre Stacey, asemenea unui aruncător de greutăţi care ţopăie pe un picior, spre a-şi lua avîntul.

— Locotenentul Hearn găseşte că nu are nici o noimă.

Stacey îşi înăbuşi un chicot stingherit, în vreme ce Dalleson se pregătea să-l doboare pe Hearn sub povara unui mînios sarcasm.

— Ei bine, locotenente, există poate o sumedenie de lucruri fără noimă, poate că nu are nici o noimă pentru mine să fiu soldat, rînjea el, poate că nu e firesc pentru dumneata să fii ofiţer, poate că toate astea n-au nici o noimă, continuă el, repetînd fraza lui Hearn. Poate că mi-ar sta mai bine să fiu orice, numai soldat nu, poate că, locotenente, mi-ar sta mai bine să fiu un... un... Tăcu, căutînd un cuvînt destul de tare, apoi strîngînd pumnii cu putere, strigă: Poate că aş socoti mai natural să fiu ***poet!***

Paloarea lui Hearn sporea pe măsură ce Dalleson îşi continua tirada. O clipă, mînia maiorului îl amuţise; era aiurit, ameţit, de tăria cu care acţionase Dalleson. Ieşit din armată, Dalleson ar deveni un trepăduş nevolnic. Hearn îşi înghiţi saliva, strîngînd colţul mesei.

— Nu vă enervaţi, domnule maior.

— Ce spui?

Dar sosirea lui Cummings îi întrerupse.

— Te căutam, maiorule; mi-am spus că trebuie să fii aici.

Glasul său era ciudat, foarte limpede şi precis, dar cu totul incolor. Dalleson se dădu înapoi cu un pas şi instinctiv se îndreptă de spinare, ca şi cum ar fi vrut să ia poziţie de drepţi.

— Da, domnule general?

Hearn era iritat de uşurarea pe care o simţea datorită întreruperii.

Cummings îşi mîngîie încet, bărbia.

— Am primit un mesaj din partea unui prieten de la Marele Cartier General. Vorbea pe un ton distrat, ca şi cum lucrurile acestea nu l-ar fi privit. Chiar acum, de la biroul de telegrame.

Explicaţia nu-şi avea rostul; era ciudat să-l auzi pe Cummings repetîndu-se. Hearn îşi dădea seama că generalul era tulburat. Drept şi ţeapăn, istovit şi cu trupui acoperit de sudoare, era conştient în carnea sa de prezenţa generalului. Îi era neplăcut să se afle în preajma lui Cummings.

Generalul zîmbi şi îşi aprinse o ţigară.

— Ce mai faci, Stacey? îl întrebă pe soldat.

— Foarte bine, vă mulţumesc, domnule general.

Era un truc de-al lui Cummings. Îşi amintea întotdeauna numele soldaţilor cărora li se adresase o dată sau de două ori.

— Ştii, maiorule, zise el cu glasul său impersonal, mă tem că munca dumitale cu operaţia Coda să nu fie zadarnică.

— Nu primim sprijin naval, domnule general?

— Aşa mă tem. Prietenul meu spune că nu prea sînt şanse. Ridică din umeri. Vom lansa operaţia Plunger, după cum s-a prevăzut. Nu va suferi decît o singură modificare. Cred că va fi necesar să punem mai întîi mînă pe avanpostul din faţa companiei I. Redactează de îndată un ordin pentru Taylor; mîine-dimineaţă va trece la acţiune.

— Da, domnule general.

— Ia să ne uităm. Se întoarse spre Hearn. Locotenente, dă-mi te rog harta aceea.

— Domnule general, trasări Hearn.

— Am spus dă-mi harta, zise Cummings întorcîndu-se spre Dal- leson.

— Aceasta?

— Mai vezi alta pe acolo? rosti sec Cummings.

Harta eră fixată pe o planşetă de desen şi acoperită cu o foaie de celuloid prinsă în pioneze. Fără a fi grea, planşeta era mînuită anevoie din pricina dimensiunilor ei şi Hearn, neputînd vedea podeaua, trebuia să se deplaseze cu băgare de seamă.

Deodată îşi dădu seama că trambalarea asta era inutilă. Cummings ar fi putut foarte uşor să facă cei cîţiva paşi care îl mai despărţeau de hartă; de altfel, o ştia pe dinafară.

— Grăbeşte-te. lătra Cummings.

În momentul în care Hearn ajunse în dreptul lui Cummings, totul îi apăru îngroşat ca printr-o lupă. Văzu în amănunt fiecare

trăsătură a lui Cummings, roşeaţa epidermei asudate, datorită căldurii din cort, ochii săi mari şi lipsiţi de expresie, ce-l priveau cu o indiferenţă dispreţuitoare.

Cummings întinse braţul.

— Ei bine, dă-mi-o odată, n-o mai ţine.

Mîinile sale aşteptau să primească harta.

Hearn dădu drumul planşetei prea devreme, poate că o aruncă dinadins. Puţin îi păsa de altfel, căci în sinea lui voia să facă în aşa fel, încît să-i scape din mîini lui Cummings. Şi izbuti. Planşeta îl lovi bufnind pe general peste încheietura mîinii şi se prăbuşi jos.

În cădere, îi zdreli glezna.

Planşeta se izbi de pămînt, harta şi foaia de celuloid se desfăcură. Hearn îl privi pe Cummings cu un amestec de spaimă şi triumf, îşi auzi propriul glas, rece şi uşor ironic:

— Îmi pare rău, domnule general.

Durerea ascuţită părea cu atît mai greu de suportat, cu cît Cummings făcuse un mare efort spre a se stăpîni. Spre groaza sa, acesta simţi că ochii i se umezesc de lacrimi; încercă disperat să şi le oprească, strîngîndu-şi pleoapele.

— Fir-ar să fie! răcni el. DE CE NU EŞTI ATENT? Nimeni nu-l auzise vreodată strigînd şi Stacey se cutremură.

Strigătul îl uşură şi pe general, care putu rezista ispitei de a-şi freca piciorul. Durerea se topea într-o pulsaţie surdă. Cummings ajunsese totuşi la marginea puterilor: îl apucă şi o crampă de diaree. Pentru a o combate, se aplecă înainte, pe scaun:

— Vrei să pui la loc celuloidul, Hearn?

— Da, domnule general,

Tîrîndu-se în patru labe, Dalleson şi Ştacey se agitau în jurul părtilor din hartă care, se rupseseră în cădere. Hearn aruncă o privire lipsită de expresie lui Cummings şi se-aplecă să ridice celuloidul.

— Vă doare, domnule general?

Glasul său avea un accent de îngrijorare oarecum formală.

— Mulţiimesc, nu mai am nimic.

Şub cort, căldura devenise şi mai apăsătoare. Cummings avu o uşoară senzaţie de leşin.

— Domnule maior, după ce aranjaţi harta, ai grijă să se facă modificările despre care ţi-am vorbit, zise el.

— Da, domnule general, răspunse Dalleson stînd mai departe în genunchi.

Cummings părăsi cortul, sprijinindu-se în trecere de unul din stîlpii de susţinere. Aerul nopţii era aproape rece în contact cu veşmintele sale umede. Privi în jur, îşi masă uşor piciorul, apoi traversă şchiopătind bivuacul.

Înainte de a pleca din propriul său cort, stinsese felinarul Coleman, aşa că acum se întinse pe pat în întuneric, uitindu-se la conturele nedesluşite ale cortului. Ochii săi reflectau o licărire, ca la pisică, iar cel care ar fi intrat întîmplător după el, i-ar fi zărit mai înainte de orice. Glezna îi zvîcnea cu putere şi stomacul îi era puţin deranjat. Căderea planşetei pe picioare, răscolise toate tulburările care se acumulaseră în el în cursul ultimelor două luni de muncă şi concentrare întensă. Carnea îi fremăta de parcă ar fi avut rîie şi sudoarea îi scălda trupul. Cunoştea acest fenomen căruia îi spunea „a trosni din încheieturi”; aşa ceva i se mai întîmplase odată la Motome şi de alte cîteva ori în trecut. Era o constrîngere pe care i-o impunea trupul său, obligîndu-l la o acceptare pasivă; aproape la o supunere. Cummings o lăsă să-şi urmeze cursul, îngăduind spiritului s-o urme-

ze timp de o oră sau două; de obicei îşi revenea după noaptea de somn; la deşteptare se simţea înviorat şi puternic..

De data asta luă un somnifer uşor şi după vreo oră adormi. Cînd se trezi, era încă întuneric, dar el se simţea agitat şi mintea îi lucra foarte activ. Piciorul îl mai durea. După ce îl masă cîteva clipe în întuneric, aprinse lampa de la căpătîi şi examină cu atenţie contuzia.

Nu era un accident. Hearn lăsase înadins să cadă planşeta, sau, în cel mai bun caz, era numai în parte un accident. Cummings era sigur de asta. Inima începu să-i bată cu putere, întărindu-i convingerea. Poate că chiar el, Cummings, dorise acest lucru; cerîndu-i lui Hearn să-i aducă planşeta, îi arătase că era conştient de prezenţa lui, dovedise o oarecare vigilenţă faţă de acesta. Clătină din cap. Nu avea rost să mai taie firul în patru: înţelegea de minune totul, şi cel mai potrivit lucru era să nu se mai gîndească la asta. Deşi nu se trezise decît de cîteva minute, mintea îi era îngrijorător de lucidă, dar cu o urmă de nelinişte inexprimabilă.

Avea să-l transfere pe Hearn. Ar fi fost primejdios să-l păstreze mai departe în preajma sa. S-ar isca alte incidente, alte răzvrătiri, care ar impune poate trimiterea acestuia în faţa Curţii Marţiale, şi asemenea complicaţii sînt întotdeauna neplăcute. N-ar fi şovăit să meargă mai departe în afacerea cu mucul de ţigară, sau chiar acum, după acest incident, dar consecinţele i-ar fi putut crea unele neplăceri. Hotărîrea sa nu ar fi fost anulată sus, dar în orice caz l-ar fi pus într-o situaţie dificilă.

Hearn trebuia să plece. Cummings încerca un amestec de triumf şi frustrare. Putea să-l detaşeze pe Hearn oriunde ar fi vrut, dar n-avea să izbutească a frînge în el orice urmă de răzvrătire. Aici era buba. Lumina vie a lămpii îl făcu să-şi ferească ochii; micşoră flacăra, apoi îşi pipăi coapsa, dîndu-şi seama cu neplăcere că acesta era un gest obişnuit al lui Hearn.

Unde să-l trimită? De fapt, nu avea nici o însemnătate; plutonul de recunoaştere pomenit de Dalleson ar fi destul de potrivit. Astfel l-ar păstra comandamentul diviziei şi ar fi la curent cu tot ce i s-ar întîmpla lui Hearn. Oricum, în dimineaţa următoare avea să se ocupe şi de asta. Cînd va discuta cu Dalleson în legătură cu avanpostul Companiei I, va manevra în

aşa fel încît să pară că hotărîrea va veni de la Dalleson. Era cea mai bună soluţie, cea mai puţin străvezie.

Se culcă iarăşi cu mîinile cruce sub cap şi cu privirile îndreptate spre muchia de sus a cortului; ca şi cum şi-ar fi bătut joc de-el, harta insulei Anopopei îi apăru suprapusă peste foile de pînză; se răsuci plin de neastîmpăr, încercînd aceeaşi mînie şi frustrarea pe care le resimţise şi la primirea mesajului ce-i aducea la cunoştinţă

că sprijinul naval avea să-i fie probabil refuzat. Sperase prea mult; şi acum nu mai izbutea să renunţe la ideea de a cotropi Botoi Bay. Putea elabora şi altă manevră, dar gîndul său revenea necontenit la cleştele în care vor cădea japonezii, cînd vor avea de făcut faţă unui atac frontal şi unui atac din spate. Se întrebă dacă n-ar fi cazul să-şi încerce noroc-ul chiar şi fără sprijin naval, dar o nouă expediţie cu bărcile de cauciuc ar echivala cu un măcel. Această soluţie ar fi fost realizabilă numai dacă plaja Botoi n-ar fi avut mijloace de apărare.

Îi miji o idee. Dacă ar putea mai întîi să radă apărarea de pe plajă şi abia după aceea să trimită ambarcaţiile de asalt... Poate că un detaşament alcătuit din cîţiva oameni ar reuşi să ocupe plaja la adăpostul întunericului, îngăduind grosului forţelor să debarce dimineaţa. Era însă prea riscant. O invazie nocturnă — dar el nu poseda trupe specializate pentru o astfel de misiune.

O mare forţă de şoc, iată ce ar putea înlocui unităţile navale. Dar cum să procedeze? Era cu neputinţă să lanseze o companie de-a dreptul de pe propriile sale baze în vederea străpungerii liniilor inamice. Ar putea eventual debarca trupe la vreo douăzeci de mile înapoia liniilor japoneze, cu misiunea de a înainta de-a lungul coastei. Dar în acea zonă jungla era prea deasă. Oamenii ar fi nevoiţi şă se înfunde mai adînc pe uscat, şi pe alocuri, mai ales dincolo de Botoi, pădurea era de nepătruns. Dacă ar putea...

Un gînd îi încolţi, abia rostit, de care se crampona cu un fel de stîngăcie; era conştient doar de existenţa acestui gînd. Coborî; din pat şi porni cu picioarele goale pe podeaua din scînduri perforate, ca, să examineze nişte fotografii aeriene încuiate în biroul său. O companie ar fi oare în stare să facă asta?

Era posibil. Putea trimite o companie în ambarcaţii de asalt, în- credinţîndu-i misiunea de a ocoli insula şi de a debarca pe ţărmul sudic, încă neexplorat, despărţit de Toyaku şi de trupele sale prin lanţul munţilor Watamai. Ar avea astfel posibilitatea să pătrundă în centrul insulei, să străbată trecătoarea muntelui Anaka şi să coboare înapoia poziţiilor japoneze, spre a ataca pe la spate Botoi Bay, pe care l-ar ţine pînă la sosirea întăririlor. O reuşită era plauzibilă, căci linia de apărare a japonezilor era îndreptată spre mare; şi ca la cea mai mare parte a poziţiilor japoneze, unghiul de tragere era greu manevrabil.

Îşi freca bărbia. Ce bătaie de cap să cronometreze asta. Dar ce concepţie. Neobişnuitul, îndrăzneala, îi dădeau un mare imbold. Însă nu asta îl preocupa. Ca de obicei în asemenea împrejurări, de îndată ce concepea planuri noi, gîndirea sa devenea practică şi directă. Calcula la iuţeală distanţele. Erau douăzeci şi cinci de mile între

coasta nordică a insulei şi versantul japonez al trecătorii, şi de acolo şapte mile pînă la Botoi Bay. Fără incidente neprevăzute, o companie putea parcurge distanţa în trei zile, poate chiar în două, dacă şi-ar da osteneala. Începu să studieze hărţile aeriene. Terenul era formidabil, desigur, dar se putea totuşi trece de cealaltă parte a insulei.. De-a lungul ţărmului se desfăşura o fîşie de junglă deasă, largă doar de cîteva mile, apoi se deschidea un spaţiu oarecum liber, alcătuit din coline cu iarbă kunaï, pînă la poalele munţilor şi la defileu. Se putea face. Problema consta în a găsi un drum prin junglă care să cadă în spatele japonezilor, după trecerea prin defileu. Dacă trimitea o companie, aşa la întîmplare, aceasta ar cădea cu siguranţă într-o ambuscadă.

Se aşeză pe scaun şi începu să chibzuiască. Mai întîi ar trebui să trimită cîţiva oameni în recunoaştere. Ar fi prea costisitor, prea riscant să imobilizeze o companie o săptămînă încheiată, dacă lucrurile s-ar dovedi imposibile. O patrulă de cîţiva oameni, o grupă sau două, asta era ideea cea mai bună. Ar croi o potecă, ar cerceta drumurile din spatele poziţiilor japoneze şi la încheierea misiunii s-ar întoarce la ţărm, unde i-ar aştepta ambarcaţiunile. Dacă ar sosi cu bine la punctul de plecare, el ar fi gata să trimită o companie, punîndu-şi astfel planul în aplicare. Cîteva clipe fixă cu privirile lampa. Prima misiune de recunoaştere ar dura cinci, cel mult şase zile, şi după înapoierea oamenilor ar putea expedia o companie care să ajungă la Botoi în trei zile. Din motive de securitate, trebuia să prevadă vreo zece zile cu totul, sau mai bine-zis unsprezece, căci patrula nu va fi gata de plecare decît în seara următoare. El însuşi declanşa atacul peste două zile, iar după alte nouă zile va dispune invazia la Botoi Bay. Cu oarecare noroc, ar izbuti poşte să străpungă liniile japoneze, dar nu era probabil ca un atac frontal să recolteze un astfel de succes. Oricum, cronometrajul ar fi mai mult decît necesar. Aprinse o ţigară. Ideea îi surîdea.

Pe cine putea trimite în această primă patrulare? Se gîndi numai- decît la plutonul de Recunoaştere, apoi încercă să recapituleze tot ce ştia această unitate. Oamenii, aceştia se mai folosiseră de bărcile de cauciuc, dar de-atunci rămăseseră foarte puţini şi în prezent erau relativ inactivi. În noaptea atacului japonez de la rîu se comportaseră bine, chiar foarte

bine. Mai era şi comandantul acela de pluton, Croft, de care pomenise Dalleson. Şi cum acest pluton număra puţini oameni, îl putea trimite în totalitatea sa. Dacă ar fi trebuit să împartă în două un pluton mai mare, oamenii care ar fi plecat ar fi crîcnit împotriva ghinionului de a fi fost aleşi.

Simţi un oarecare şoc la gîndul că Hearn avea să fie detaşat la plutonul Recunoaştere chiar de a doua zi dimineaţa. Ideea de a încredinţa această misiune unui ofiţer nefamiliarizat cu plutonul său nu era tocmai fericită, dar nu putea să lase soarta unei astfel de patrulări în mîinile unui sergent. Iar Hearn era inteligent şi avea o condiţie fizică potrivită pentru o expediţie de anvergura acesteia. În momentul acela Cummings îl analiza pe Hearn la rece, ca şi cum ar fi făcut bilanţul calităţilor şi cusururilor unui cal. Hearn era omul potrivit pentru a conduce expediţia; avea probabil stofă de comandant.

Apoi urmară îndoielile. Planul acesta nou comporta multe riscuri, prea multe chiar, spre a fi adoptat. Cîteva clipe, cîntări posibilitatea de a renunţa. Dar numărul oamenilor folosiţi era destul de neînsemnat. Doisprezece sau cincisprezece oameni. N-ar fi fost o pierdere deosebită, dacă lucrurile luau o întorsătură proastă pentru ei. De altfel, posibilitatea de a obţine sprijinul naval nu era iremediabil pierdută. După declanşarea atacului, ar putea eventual să facă un drum pînă la Cartierul General, spre a încerca totuşi să capete distrugătoarele acelea.

Se sui în pat şi se culcă. Fiindcă era în pijama, cortul îi păru dintr-o dată rece; se înfioră, pradă unei exaltări surde. Ar fi cazul să încerce. Cu Hearn.

Şi dacă va izbuti. O clipă, visă cu ochii deschişi la laurii pe care i-ar aduce o astfel de victorie. Stinse lampa şi rămase nemişcat pe pat, cu ochii deschişi în întuneric. Undeva, departe, trăgea artileria.

Ştia că nu va aţipi pînă în zori. La un moment dat simţi o zvîcni- tură în picior şi izbucni în rîs, aproape speriat la zgomotul propriei sale voci în bezna din cort. Nimic nu era întîmplător. Procesul acesta de gîndire se maturizase, urmînd căile subterane ale gîndirii sale, pentru a dă roade la momentul potrivit. Parte din comportările sale faţă de Hearn îşi căpătau abia acum înţelesul. „Găseşti un sens la orice, numai să cauţi, gîndi el. Totuşi, privesc cu toată seriozitatea această misiune."

Era oare adevărat? Totul părea în acelaşi timp şi strălucitor şi impracticabil, iar confuzia, complexitatea propriei sale atitudini îl aţîţau, îl tulburau, aducîndu-l iarăşi în pragul unui hohot de rîs.

Dar în loc să rîdă, căscă. Patrularea aceasta era de bun augur, în ultima vreme îi cam lipsiseră ideile şi acum avea certitudinea că alte idei îl vor asalta în săptămîna următoare. Va lepădă cămaşa de forţă care îi îngrădise pînă acum mişcările... aşa cum îl lepădase şi pe Hearn. În ultimă analiză, totul se reducea la o serie de necesităţi şi la reacţiile sale proprii pentru a le face faţă.

MAŞINA TIMPULUI

GENERALUL CUMMINGS

ENUNŢARE SPECIFIC AMERICANĂ

La prima vedere, înfăţişarea sa nu se deosebea de cea a altor ofiţeri generali. Destul de înalt, voinic, cu un chip mai curînd frumos, bronzat, cu părul uşor încărunţit; dar erau şi deosebiri. Cînd zîmbea, semăna cu o mulţime de senatori şi oameni de afaceri americani, aspri, rumeni, satisfăcuţi de ei înşişi. Nu emana însă prea multă vreme acele efluvii de om cumsecade. În general chipul său era oarecum lipsit de expresie, oglindea un vid... poate o aparenţă de vid. Hearn avea întotdeauna impresia că chipul zîmbitor al lui Cummings era împietrit.

Oraşul există de demult în această parte din Middlewest; în preajma lui 1910 împlinise şaptezeci de ani de la înfiinţare, dar nu a devenit un oraş în adevărata accepţiune a cuvîntului decît în ultima vreme. „Nu de mult, se spune, îmi amintesc că aici în oraş nu erau decît biroul de poştă şi clădirea şcolii, vechea biserică presbiteriană şi Main Hotel. Bătrînul Ike Cummings avea pe atunci magazinul general; cîtva timp am avut şi un bărbier, dar pînă la urmă s-a mutat pe alte meleaguri. Urmează o clipire apreciativă: Mai era în oraş, şi o curvă, cunoscută în toată regiunea.”

Desigur, cînd Cyrus Cummings (botezat astfel după cel mai mare din fraţii McCormick) pleca la New York, în călătoriile sale de afaceri, pentru bancă, nu-şi irosea timpul de pomană.

„Credeţi-mă, spuneau oamenii, fabrica asta trebuia neapărat mutată aici, Cy Cummings nu l-a ajutat de pomană pe McKinley prin nouăzeci şi şase; nu e el pe degeaba negustor yankeu. Banca nu era prea mare pe atunci, dar după ce a anunţat că socoteşte achitate toate datoriile fermierilor, cu o săptămînă înainte de alegeri, ţinutul întreg a devenit fieful lui McKinley. Cy e mai şmecher chiar decît bătrînul Ike, şi nu uitaţi, cînd Ike avea prăvălia, nimeni n-a putut să-l tragă pe sfoară.” Ghemuit

pe o ladă de biscuiţi, bătrînul scuipă în colţul batistei sale colorate care miroase greu. „Sigur — un rînjet — nu spun că oamenii îl iubesc prea mult pe Cy, dar oraşul... (alt rînjet) vreau să zic, oraşul industrial îi datorează multă recunoştinţă.”

Oraşul, aşezat în mijlocul vastei cîmpii americane, este mărginit de cîteva coline joase, mărunte accidente de teren pe obrazul neted al Middlewestului; poţi vedea şi pomi de-a lungul şinelor de cale

ferată, în partea în care terasamentul îi apără de vînt. Străzile sînt largi, străjuite de ulmi şi stejari înfloritori vara, cu jocuri de umbre, care îndulcesc conturul aspru şi posomorît al caselor în stilul Queen Anne, înzorzonate cu lucarne şi acoperişuri ferestruite. În Central Street, unde prăvăliile s-au înmulţit, n-au mai rămas decît foarte puţine imobile cu faţade false, şi fiindcă tot mai mulţi fermieri vin la oraş sîmbătă după-amiaza, au început să se paveze străzile, spre a feri caii de împotmolire în noroi.

Deşi Cy Cummings este cel mai bogat om din oraş, casa lui nu se deosebeşte mult de celelalte. Familia Cummings a clădit-o cu treizeci de ani în urmă; pe atunci clădirea se înălţa singură la marginea oraşului; cînd se topeau zăpezile sau în timpul ploilor de toamnă, trebuia să te înfunzi în noroi pînă la glezne, ca să ajungi pînă acolo. Acum, însă, oraşul a învăluit-o şi Cy Cummings nu mai poate face mare lucru ca să amelioreze situaţia casei sale.

Cele mai urîte schimbări aduse casei se datoresc soţiei lui. Oamenii care îi cunosc spun că e vina acesteia — o cucoană manierată şi cultă din Răsărit. Cy e un om aspru, dar îi lipseşte fantezia; noua lor uşă de la intrare, cu toate gemuleţele ei bizotate, e făcută după moda franceză. Numele ei e pomenit la întrunirile de la biserică; Newvelle sau cam aşa ceva. Din pricina ei, Cy a trecut la biserica episcopală şi a contribuit la construirea bisericii episcopale.

Ciudată familie, îţi va spune lumea, cu copii şi mai ciudaţi.

În salonaşul cu portrete aninate pe pereţi, cu peisaje întunecate, în rame festonate cu aur, cu draperii închise la culoare, cu cămin, cu mobilele de culoarea alunei, e strînsă familia.

„Omul acela, Debs, ne supără iar”, spune Cy Cummings. (un chip cu trăsături ascuţite, o ţeastă aproape cheală, ochelari cu rame de argint).

„Cum aşa, dragul meu? Femeia îşi continuă lucrul de mînă, brodind încă un punct, auriu pe fesa amoraşului, în mijlocul feţei de masă. (O femeie drăguţă, cu rochie lungă şi piept impozant, la modă.) Ei bine, de ce te supără?”

„Aaah”, fornăie Cy, manifestîndu-şi aversiunea sa categorică faţă de întrebările femeilor.

„Spînzură-i, rosteşte Ike Cummings cu glas subţire, tremurat, de bătrîn. În timpul războiului (războiul civil) le puneam funia de gît, apoi hopa pe cal, poc peste crupa animalului, şi îi vedeai bîţîind din picioare.”

Cy mototoleşte ziarul. „Nu e nevoie să-i spînzurăm. Îşi priveşte mîinile şi rîde aspru. Edward s-a culcat?”

Ea înalţă capul, răspunde în grabă, cu nervozitate, cred că da, adică aşa a spus. Edward şi cu Matthew au spus că se duc la culcare. (Matthew Arnold Cummings este prîslea.)

„Mă duc să văd.”

În camera băieţilor Matthew doarme. Edward, în vîrstă de şapte ani, sade într-un colţ şi coase nişte bucăţele de stofă.

Tatăl se apropie, umbra sa se proiectează pe chipul băieţaşului. „Ce faci, puiule?”

Privirea copilului e împietrită. „Cos. Mama a spus că pot să cos.”

„Dă-mi-le. Bucăţelele de stofă, aţa, iau drumul coşului de hîrtii. Vino încoace, Lizabeth”

Copilul asistă la cearta stîrnită din pricina lui, şuşoteli răguşite şi pătimaşe — pentru că fratele său doarme. „Nu vreau să se poarte ca o toantă de femeie, nu-i mai da să citească toate cărţile astea, toate palavrele astea de... papă-lapte.” (...şi mănuşile de base-ball le lasă să se acopere cu praf în pod).

„Dar nu i-am... nu i-am spus să facă aşa ceva.”

„Nu i-ai spus să coasă?”

„Cyrus, te rog, lasă-l în pace.” Palma înroşeşte obrazul copilului de la ureche la gură. Băiatul stă pe podea, iar lacrimile i se preling în poală.

„Să te porţi ca un bărbat de acum înainte, ai înţeles?”

Dar, după ce rămîne singur, multe gînduri îi frămîntă mintea. Mama i-a dat aţa de cusut, ea i-a spus să nu facă zgomot.

La biserică predica e pe sfîrşite. Sîntem cu toţii fiii Dptnnului, instrumente ale milei Sale, trimişi pe pămînt spre a fi instrumentele bunătăţii Sale, pentru a semăna grăunţele frăţiei şi milosteniei.

„Frumoasă predică”, spune mama.

„Hm,da.”

„E adevărat ce-a spus?” întreabă Edward.

„Sigur, spune Cyrus, dar trebuie să înţelegi tîlcul lucrurilor. Viaţa e grea, nimeni nu-ţi dă de pomană. Trebuie să te descurci singur. Ai toată lumea împotriva ta, să ştii asta de la mine.”

„Atunci, tată, nu-i adevărat ce ne-a spus.”

„N-am zis asta. Şi el are dreptate şi eu am dreptate, numai că în religie e într-un fel, iar în afaceri o treabă mai puţin importantă e altfel. E totuşi creştineşte.”

Mama îl mîngîie pe umăr. „A fost o predică minunată, Edward.”

„Mai toţi mă urăsc în oraşul ăsta, spune Cyrus. Şi pe tine te urăsc, Edward, e bine s-o afli mai devreme, nimic nu urăsc oamenii mai mult decît pe cei care au reuşit în viaţă şi fără îndoială că ai să reuşeşti şi tu; dacă nu te iubesc, pot în orice caz să-ţi lingă cizmele.”

Mama şi fiul împachetează vopselele şi şevaletul şi pornesc la drum în după-amiaza răcoroasă de primăvară; se întorc acasă din excursia lor prin împrejurimile oraşului, unde au schiţat şi pictat firavele coline risipite pe cîmpie.

„Te-ai distrat bine, dragul meu Eddie?” Cînd e singură cu băiatul, glasul ei capătă alt accent, altă căldură.

„Mult de tot, mamă.”

„Cînd eram mică, visam să am un băiat cu care să plec la plimbare şi să pictez, aşa cum am făcut noi acum. Hai să te învăţ un cîntec vesel.”

„Cum e Boston-ul?” întreabă el.

„Oh, un oraş mare, murdar şi tare rece; trebuie să umbli întotdeauna îmbrăcat din cap pînă în picioare.”

„Ca tata?”

Ea rîde şovăielnic. „Da, ca tata. Dar să nu-i spui ce-am făcut în după-amiaza asta”...

„E rău ce-am făcut?”

„Nu, dar acum să ne întoarcem acasă; şi să nu sufli o vorbă, e taina noastră.”

Brusc, o urăşte; rămîne tăcut şi posac pe drumul de întoarcere. Seara îi spune totul tatălui, apoi asistă cu un fel de groază şi în- cîntare la cearta care urmează.

„Ţi-am spus că strici copilul, îl resfeţi, cultivi tot ce e mai rău în el, n-ai putut niciodată să-ţi ierţi că ai plecat din Boston, ţi se pare că aici nu e o atmosferă destul de distinsă pentru tine.”

,,Cyrus, te rog.”

„Fir-ar afurisit să fie, am să-l trimit într-o şcoală de pregătire militară, e destul de mare ca să se mai descurce singur, pentru un băiat de nouă ani e timpul să se poarte ca un bărbat.”

Ike Cummings încuviinţează din cap. Şcoala militară e foarte potrivită pentru el, îi place să asculte istorisiri de război.

Alegerea este determinată în parte de convorbirea purtată de Cyrus cu medicul oraşului. Barba sa măreaţă, clipirea aspră şi înţeleaptă a ochilor gustă din plin situaţia aceasta. Ei bine, domnule Cummings, nu văd ce s-ar putea face deocamdată, nu-l pot ajuta cu nimic, dacă n-ar fi atît de mic, te-aş fi sfătuit să-l duci la Sally, să-i dea mai multă sevă.

Cuvintele de rămas-bun convenţional cînd ai zece ani, trenul, despărţirea de drumurile pline de noroi de la marginea oraşului, de căsuţele jalnice de la mahala, de banca părintească şi de mirosul rufelor care se zvîntă la soare.

„Să ne vedem cu bine, fiule, şi să te porţi frumos, mă auzi?”

A acceptat hotărîrea părintească fără cîrtire, dar s-a înfiorat uşor la atingerea mîinii de umărul său.

„La revedere, mamă.” Ea plînge şi el simte o umbră de dispreţ, aproape o umbră de milă.

La revedere, apoi pleacă, se cufundă şi se pierde în rutina monacală a şcolii, lustruindu-şi nasturii şi făcîndu-şi patul.

În fiinţa lui se petrec schimbări. N-a fost niciodată intim cu alţi băieţi, dar acum e mai degrabă rece, decît sfios. Acordă mai puţină importanţă acuarelelor sale, sau unor cărţi ca ***Micul Lord Fauntleroy*** şi ***Ivarihoe,*** şi ***Oliver Twist;*** nu le mai duce lipsă. În decursul anilor, obţine cele mai bune note din clasă, devine atlet la juniori şi al treilea în echipa de tenis. Ca şi tatăl său, dacă nu este iubit, în schimb se face respectat.

Şi înfrîngerile, desigur: stă lîngă patul său, în timpul inspecţiei de sîmbătă dimineaţa, ţeapăn ca un par, pocnind din călcîie la trecerea colonelului-comandant. Urmează cortegiul ofiţerilor instructori, în timp ce el aşteaptă, neclintit, sosirea colonelului-cadet, un tînăr înalt, cu părul negru.

„Cummings”, spune, colonelul-cadet.

„Da, domnule colonel.”

„Găurile centironului dumitale sînt coclite.”

„Da, domnule colonel.” îl urmăreşte cu privirea şi pentru că a fost remarcat, oscilează între nelinişte şi o aţîţare tulbure. O reacţie inconştientă; nu ia parte la jocurile atît de speciale care se practică printre interni, evidenţiindu-se chiar prin abţinerea sa.

Nouă ani cu acest regim de viaţă, barăci de sihaştri, dormitoare comune, teama de gradaţi, teama de inspecţii, marşuri istovitoare, vacanţe neroade. Vara, timp de şase săptămîni, îşi vizitează părinţii, îi găseşte ciudaţi, se uită de sus la fratele său. Doamna Cyrus Cummings îl plictiseşte cu nostalgiile ei.

„Îţi aminteşti, Eddie, cînd ne duceam să pictăm pe colină?”

„Da, mamă.”

Absolveşte şcoala, în calitate de colonel-cadet.

Uniforma sa stîrneşte senzaţie în oraş. Lumea ştia că va merge la şcoala militară de la West Point şi mamele îl arată fetelor de măritat, faţă de care e politicos şi indiferent. Are o

ţinută frumoasă, nu e prea înalt, dar e bine făcut, iar chipul îi e luminat de o privire limpede şi inteligentă.

Cyrus îi vorbeşte. „Ei bine, fiule, eşti pregătit pentru West Point?”

„Da, domnule, cred că da.”

„Hm. Eşti mulţumit că ai fost într-o şcoală militară pregătitoare?”

„Am căutat s-o scot la capăt cît mai bine, domnule.”

Cyrus încuviinţează West Point îi place. De mult luase hotărîrea ca micul Matthew Arnold să ducă mai departe Banca, şi ca fiul ces- tălalt, atît de ciudat şi de băţos în uniforma sa, să stea mai departe de casă. „Am avut o idee bună să te trimit acolo”, spune el.

Dar... în capul lui se face un gol şi o mare neliniţte îi înfioară şira spinării. Palmele îi sînt jilave, aşa cum i se intimplă ori de cîte ori vorbeşte cu tatăl său. „Dar desigur, domnule, (Simţind în mod nedesluşit că asta doreşte Cyrus să audă.) Da, domnule. Îmi voi da toată silinţa la West Point, domnule.”

„Desigur, eşti doar fiul tatălui tău.” (Rîde din toată inima, un rîs afacere-straşnică-cordial-incheiată, apoi îl bate amical cu palma peste spinare.)

Iarăşi... Da domnule. Şi, reacţie fundamentală, se închide în el.

Într-o zi de vară, în cursul anului doi la West Point, o cunoaşte pe fata cu care se va căsători. Avînd vacanţe prea scurte, nu s-a mai dus acasă în aceşti doi ani, dar absenţa alor săi nu l-a durut de loc. Foloseşte prima vacanţa mai lungă pentru a vizita rudele mamei sale la Boston.

Oraşul Boston îl încîntă; după felul de a vorbi pe şleau, aspru, cu care e deprins, manierele rudelor sale sint o revelaţie. Mai intîi e foarte politicos, foane reticent, conştient că nu va putea vorbi în voie decît dacă va cunoaşte greşelile pe care nu trebuie să le săvîrşească. Dar e emoţionat. Se plimba pe străzile de pe Beacon Hill, urcînd viguros trotuarele înguste care duc la State House şi contemplă uluit jocul de lumini de pe rîul Charles, care curge la o jumătate de milă sub el. Ciocanele de aramă, ciocanele de aramă neagră îi stîrnesc curiozitatea; măsoară porţile strîmte, duce mîna la caschetă cînd trece prin faţa

cucoanelor bătrîne, îmbrăcate în negru, care zîmbese cu plăcere, puţin nesigur, uniformei sale de cadet.

Eh, aici îmi place şi mie.

„Îmi place toarte mult oraşul Boston", îi spune el cîteva săptămîni mai tîrziu verişoarei sale, Margaret. Au devenit confidenţi.

„Adevărat? rosteşte ea. E cam plictisitor pe aici. Tata spune că sînt tot mai puţine locuri unde să poţi merge." (Faţa ei este prelungă, gingaşă, rece. Nasul, cam lung, are vîrful ridicat.)

„Oh, irlandezii ăştia, bineînţeles", se bosumflă el; dar e conştient de banalitatea răspunsului său, ceea ce îl nemulţumeşte.

„Unchiul Andrew se plînge într-una că ni s-a luat din mînă conducerea. L-am auzit spunînd aseară că păţim la fel ca în Franţa, el a fost prin Franţa, singurele cariere care ne-au mai rămas sînt administraţia (Departamentul de Stat) sau armata, şi nici pe acestea nu prea putem conta. (Conştientă că a spus ceva nelalocul lui, adaugă la repezeală) Ţine foarte mult la tine."

„Mă bucur."

„Ştii, e ciudat, spune Margaret, doar cu cîţiva ani în urmă unchiul Andrew era foarte intolerant în chestiunea asta. Să-ţi împărtăşesc un secret. (Rîde, îl ia de braţ) întotdeauna a preferat marina. Spune că cei din marină au ţinută mai frumoasă."

„Oh!" (O clipă, se simte pierdut. Toată politeţea lor, felul lor de a-l accepta ca rudă, îi apar de la capătul unui ochian. Încearcă să răstălmăcească cele auzite, să analizeze atitudinea lor din alt unghi)

„Asta nu înseamnă nimic, spune Margaret, sîntem cu toţii nişte impostori. E îngrozitor acest lucru, dar noi socotim bun numai ceea ce face parte din familie. Am fost grozav de zdruncinată cînd mi-am dat pentru prima oară seama de asta."

„Atunci, eu sînt în perfectă regulă", răspunde el pe un ton glumeţ.

„Oh! nu, nu eşti de loc în regulă! (Ea rîde şi îl imită, uşor şovăielnic.) Tu nu eşti decît vărul nostru de-al doilea, un văr din Vest. Asta nu ajunge! (Chipul ei prelung pare o clipă vesel.) Zău aşa, pînă acum n-am cunoscut decît marina. Tom Hopkinson şi Thatcher Lloyd, cred că i-ai întîlnit la Dennis, ei bine, sînt

amîndoi în marină şi unchiul Andrew îi cunoaşte tot atît de bine ca şi pe taţii lor. Dar te iubeşte şi pe tine. Cred că a cam plăcut-o pe maică-ta."

„Ei bine, atunci asta aranjează lucrurile." (Ei rîd iar, se aşază pe o bancă şi aruncă pietricele în apa rîului.)

„Eşti tare hazlie, Margaret."

„Oh, şi eu sînt o impostoare. Dacă m-ai cunoaşte, ai zice că sînt cumplit de prefăcută."

„Pun rămăşag că nu eşti."

„Oh! am plîns; am plîns foarte mult cînd Minot şi cu mine am pierdut la concursul de canotaj de acum doi ani. A fost o neghiobie. Tata voia să cîştigăm, şi eram îngrozită de ceea ce avea să spună. Nu e nimic de făcut, întotdeauna se găseşte o pricină care contribuie ca una sau alta să nu fie cum trebuie. (O clipă, glasul îi trădează o oarecare amărăciune.) Tu nu eşti ca alţii, eşti serios, eşti plin de importanţă. (Glasul ei pare iarăşi să cînte.) Tata mi-a spus că eşti al doilea din clasă. Nu e cuviincios să te înfigi aşa în primele locuri."

„E oare mai respectabil să fii al treilea?"

„Nu vorbesc de tine. Tu vei ajunge general."

„Nu cred." (în timpul săptăminilor petrecute la Boston vocea lui a dobîndit tonul potrivit, e mai înaltă şi mai domoală. Nu mai exprimă iritarea: plăcerea de a se simţi la Boston este poate cauza. Toată lumea e atît de perfectă aici.)

„Mă iei peste picior", spune el. (O expresie îngrozitoare din Middlewest, îşi dă seama prea tîrziu, şi asta îl descumpăneşte pantru moment.)

„Oh, nu, sînt convinsă că ai să ajungi om mare."

„Te iubesc mult, Margaret."

„S-ar şi cuveni, după toate laudele pe care ţi le-am adus. (Ea rîde iar şi continuă cu naivitate:) Mi-ar place să mă iubeşti."

La sfîrşitul verii, cînd trebuie să plece, ea îl îmbrăţişează şi îi şopteşte la ureche: „Aş fi vrut să fim logodiţi, ca să mă poţi săruta."

„Şi eu." Dar e pentru prima oară că o priveşte ca pe o femeie şi e oarecum descumpănit, oarecum speriat. În tren, amintirea ei a şi început să piardă din neliniştitoarea-i individualitate; redevine amabila personificare a familiei sale şi a oraşului Boston. Încearcă o neobişnuită, o înviorătoare identificare cu

colegii săi de clasă cînd le vorbeşte de fata lui. Important e să ai o simpatie, hotărăşte el.

Învaţă necontenit, înţelegînd că mintea lui funcţionează pe mai multe registre deodată. Sînt lucruri pe care le socoteşte adevărate în sine, situaţii obiective care trebuiesc limpezite; este ceea ce numeşte el „stratul adînc", un strat suspendat în nori şi al cărui punct de sprijin îl interesează foarte puţin; este — şi aceasta îi pare foarte important — registrul după care trebuie să facă şi să spună unele lucruri, pentru efectul pe care îl exercită asupra acelora cu care trăieşte şi lucrează.

Acest ultim punct îi devine limpede în cursul unei experienţe mai curînd dramatice la ora de Tactică şi Istorie Militară. (Încăperea curată, vopsită în maro, tabla, băncile în care cadeţii stau ca pe pă- trăţelele unei table de şah, după o străveche simetrie, în veci neschimbată.)

„Domnule căpitan (a primit îngăduinţa de a vorbi), este oare drept să se afirme că Lee era un general mai bun decît Grant? Ştiu că principiile lor tactice nu se pot compara, dar Grant era un adevărat strateg. La ce e bună tactica, domnule căpitan, dacă... ansamblul mecanismului care cuprinde oamenii şi materialele, nu este conceput corect, fiindcă, la urma urmei, tactica nu reprezintă decît o parte din acest ansamblu? Din acest punct de vedere, nu era oare Grant mai mare fiindcă se străduia să ţină seama de factorii intangibili? Nu era prea iscusit în ceea ce priveşte execuţia unui anumit număr din program, în schimb concepea spectacolul în ansamblul său." (Clasa rîde cu hohote.)

A săvîrşit o greşeală întreită. Şi-a contrazis profesorul, s-a răzvrătit şi s-a arătat prea poznaş.

„Cummings, data viitoare să încerci a-ţi expune argumentele cu mai multă concizie."

„Da, domriule căpitan." ‘

„Cred că te înşeli. Vă veţi convinge cu toţii că experienţa este mult mai preţioasă decît teoria. Este cu neputinţă să prevezi totul cu strategia dumitale, lucrurile au propriul lor mod de a se echilibra, cum a fost în cazul bătăliei de la Richmond, cum este cazul acum, în războiul tranşeelor din Europa. Tactica rămîne mai departe elementul hotărîtor." (Scrie această pe tablă.)

„Şi, Cummings”...

„Domnule căpitan?”

„...Cum ai să fii foarte norocos dacă ţi se va da prilejul să comanzi un batalion peste douăzeci de ani, ai face mai bine să te ocupi de problemele strategice ale unui pluton, decît (un rîs în surdină răspunde acestei batjocuri) de cele ale unei armate.” (Cînd citeşte consimţămîntul din ochii instructorului, clasa dă frîu liber veseliei, care face să se înroşească obrajii lui Cummings.)

Aude vorbindu-se despre aceasta săptămîni de-a, rîndul. „Hei, Cummings, cîte ore îţi trebuie ca să iei cu asalt Richmondul?”

„Ei, se zvoneşte că or să te trimită expert pe lîngă francezi. Dacă s-ar aplica în mod corect concepţiile tale, linia Hindenburg ar fi străpunsă într-un timp record.”

De pe urma acestui incident trage mai multe învăţăminte; înainte de toate înţelege că nu e iubit, că nu va fi niciodată şi că nu-şi poate îngădui greşeli care să-l arunce în ghearele haitei. Va trebui să aibă răbdare. Se simte însă jignit, şi îi scrie lui Margaret despre aceasta, în dispreţul său pentru colegi, găseşte un fel de recompensă: există un întreg sistem de norme despre care ei nu ştiu nimic.

După terminarea studiilor, publicaţia studenţească ***The Howitzer*** reproduce brevetul lui sub titlul „Strategul”; şi spre a-i auri pilula cu un strat de sentimentalism dulceag, care miroase a almanah, adăugat cu oarecare ambiguitate: „Omul bun le face pe toate bine.”

O scurtă permisie o petrece împreună cu Margaret, se anunţă logodna lor, pleacă grabnic cu un transport spre Europa, care se află în plin război.

E încartiruit în aripa unui castel, la serviciul de strategie al Ma- relui Cartier; i s-a atribuit o cameră văruită, ocupată odinioară de o cameristă, lucru pe care el nu-l ştie. Războiul l-a surprins plăcut, sustrăgîndu-l de la rutina ucigătoare a formularelor, de la corvezile care constau în coordonarea mişcărilor de trupe. Zgomotul canonadei îi dă ghes la lucru, pămîntul pîrjolit de afară subliniază valoarea calculelor sale.

Într-o noapte, războiul îi apare ca un întreg, neted ca tăişul unei săbii — o noapte în care totul se echilibrează în mintea lui.

Îl însoţeşte pe colonel într-o inspecţie pe front; împreună cu ei mai sînt doi ofiţeri şi un şofer. Ai zice că e o masă la iarbă verde

cu sandvişuri şi termosuri pline cu cafea caldă. Au luat cu ei şi ceva conserve, dar e puţin probabil să le folosească. Merg cu maşina pe drumuri lăturalnice, care duc în primele linii, săltînd încetişor peste gropi, ocolind găurile de obuze, împotmolindu-se uneori prin noroi. Străbat astfel cam într-o oră o cîmpie întinsă şi pustie, sub un cer mohorît, luminat doar de focul artileriei, cu pîlpîiri crude, aducătoare de nenorociri, asemeni fulgerelor de căldură într-o seară înăbuşitoare de vară. Mai au o milă de parcurs pînă la tranşee, cînd le apare în faţă coama unui deal, care le acoperă zarea; se opresc şi o iau apoi la picior printr-un şanţ de comunicaţie, pe care ploaia de dimineaţă l-a înecat pînă la genunchi. Şanţul urmează o linie frîntă şi se adînceşte pe măsură ce înaintează. După fiecare sută de metri Cummings se suie pe parapet şi scrutează cu băgare de seamă întunecarea din Ţara Nimănui.

Se opresc într-un adăpost blindat şi urmăresc cu respect convorbirea dintre colonel şi comandantul de regiment căruia i s-a încredinţat acest sector. Şi el a venit pentru a asista la atac. Cu o oră înaintea înserării, artileria declanşează un baraj rulant, care se apropie treptat de tranşeele inamice, apoi dezlănţuie un bombardament cu tir direct care durează cincisprezece minute. Artileria germană răspunde şi, din timp în timp, cîte un obuz pierdut se rătăceşte în preajma postului lor de observaţie. Mortierele de tranşee au intrat în acţiune şi zgomotul creşte în volum, îneacă totul, silindu-i să strige spre a se face auziţi.

„Gata, au pornit!” răcneşte cineva.

Cummings îşi potriveşte binoclul şi se uită printr-o deschizătură a peretelui de beton. Mînjiţi de noroi, oamenii seamănă în lumina asfinţitului cu nişte umbre argintii pe fondul palid al unei cîmpii de argint. Plouă din nou şi soldaţii şovăie între pasul de voie şi pasul alergător, cad cu faţa în jos, tălăzuiesc, cînd înainte, cînd înapoi, se tîrăsc pe burtă în noroiul plumburiu spre liniile germane, de unde se trage fără întrerupere, de unde lumina şi zgomotul ţîşnesc cu o furie atît de cumplită încît simţurile sale anihilate nu mai percep decît un singur fundal pentru înaintarea infanteriei de-a lungul cîmpiei.

Oamenii se deplasează acum încet, aplecaţi înainte, ca şi cum s-ar lupta cu o vijelie. Cummings e fascinat de inerţia acestor lucruri, de letargia cu care soldaţii înaintează şi se prăvălesc.

Atacul pare inform, oamenii lipsiţi de voinţă; îi vede împrăştiindu-se în toate direcţiile, asemeni frunzelor uscate pe un lac zbuciumat, şi în ciuda piedicilor, progresează. În ultimă analiză, furnicile o iau în aceeaşi direcţie.

Urmăreşte prin binoclu un soldat care aleargă înainte, care se trînteşte primul în noroi, se ridică şi îşi reia cursa. E ca şi cum ai observa mulţimea de la o fereastră aflată foarte sus, sau cum ai despărţi un căţel de fraţii lui care scheaună şi schelălăie în prăvălia unui negustor de animale. E oarecum bizar, ireal, să-ţi dai seama că masa este alcătuită din indivizi.

Soldatul cade, se zbate în noroi şi Cummings mută binoclul asupra altui obiectiv.

„Au ajuns la tranşeele germane," strigă cineva.

Se uită cu grabă, zăreşte cîţiva oameni care se avîntă peste parapet, cu baioneta înainte, ca nişte săritori cu prăjina în clipa cînd ating bara. Par atît de tacticoşi, cei care-i urmează sînt atît de puţin numeroşi, încît Cummings e uluit. Cît pe-aci să spună: unde sînt ceilalţi, cînd comandantul de regiment scoate un strigăt: L-au luat, viteji băieţi, l-au luat. Ţine receptorul în mînă şi răcneşte cîteva ordine în grabă.

Obuzele germane încep să cadă peste poziţiile abia cucerite şi coloanele de oameni înaintează încet prin întunericul şi liniştea pogo- rîte asupra cîmpului de luptă, ocolesc morţii, coboară în tranşeele germane. Întunericul e aproape desăvîrşit, iar la răsărit, unde arde o casă, cerul a căpătat o strălucire roşiatică. Nu se mai vede prin binoclu şi Cummings îl pune deoparte şi rămîne să contemple cîmpia cu o uimire tăcută. Totul a căpătat un aspect rudimentar, neobişnuit, aşa cum îţi închipui suprafaţa lunii. Apa luceşte în cratere, cu lungi alunecări de umbre, care însoţesc căderea unui om.

„Ce părere ai?" întreabă colonelul, împingîndu-l cu cotul.

„Oh! a fost"... Dar nu găseşte cuvinte să se exprime. Totul a fost atît de măreţ, de strivitor. Bătăliile descrise îndelung şi sec în manuale, reînvie şi se rînduiesc în mintea lui, dar se gîndeşte numai la omul care a dat ordinul de atac — un om care îl încîntă şi îl uimeşte. Ce... curaj. Ce răspundere. (Fiindcă nu are la îndemînă un cuvînt mai bogat, foloseşte expresia asta militară.)

Deasupra tuturor oamenilor acestora s-a aflat cineva care să-i comande, care să le schimbe eventual pentru totdeauna urzeala

vieţii. Priveşte cîmpul întunecat; e tulburat de cea mai măreaţă viziune pe care a avut-o vreodată.

Aşa ceva ar putea face şi el.

Să comanzi toate astea. Îl înăbuşă intensitatea emoţiei, a furiei, a exaltării, a enormităţii poftei care l-a copleşit.

Se întoarce de pe front cu gradul de căpitan (temporar) apoi este definitivat cu gradul de locotenent (permanent). Căsătoria cu Margaret, în ciuda subtilei opoziţii a părinţilor ei, scurta lor lună de miere, stabilirea în oraşul în care e cantonat, relaţiile lor mondene, plăcute şi insipide, seratele dansante de sîmbătă seara la clubul ofiţerilor.

Cîtva timp viaţa lor sexuală e fantastică.

Trebuie s-o supună, s-o absoarbă, s-o rupă în bucăţi, să o sfîşie.

Caracterul raporturilor lor le scapă la început, din pricina lipsei lor de experienţă, a noutăţii şi ciudăţeniei lucrurilor. Dar nu trece mult şi se lasă în voia sentimentelor. Şi o jumătate de an, aproape un an, fac dragoste cu o exaltare intensă, puternică, turbată, care îl lasă istovit şi gîfîind de frustrare pe pieptul soţiei sale.

„Mă iubeşti, eşti a mea, iubeşte-mă."

„Da da."

„Am să te fac bucăţi, am să te mănînc, oh! ai să fii a mea, ai să fii a mea, tîrfă ce eşti."

Vulgarităţi surprinzătoare, cuvinte care îl înspăimîntă cînd le ros- teşte.

Margaret se simte exaltată o vreme, aprinsă, crede că a întîlnit o pasiune care o face, să strălucească, să înflorească; dar acestea durează numai cîtăva vreme. După un an lucrurile îi apar în toată goliciunea lor — el se izolează, se luptă cu el însuşi deasupra trupului ei — şi ceva în sufletul ei se vestejeşte. Autoritatea împotriva căreia s-a răzvrătit, familia şi străzile din Boston şi istoria care le înăbuşe, le-a părăsit pe toate, ca să cadă pradă unei autorităţi mai îngrozitoare, mai neînduplecate.

Desigur, toate acestea nu se spun, altfel viaţa ar deveni de neîn- durat, dar căsătoria lor se resimte, începe să arate ca o camaraderie ipocrită, goală de orice conţinut şi raporturile lor sexuale se răresc din ce în ce. El se depărtează de ea, îşi linge rănile şi se ghemuieşte într-un cerc ale cărui margini nu le mai

poate sparge. Viaţa socială începe să ocupe un loc tot mai important în existenţa lor.

Ea se ocupă de casă, de gingaşa balanţă a obligaţiilor sociale. De fiecare dată le trebuiesc două ore ca să întocmească lista invitaţilor pentru recepţiile lor lunare.

Odată îşi pierd o săptămînă întreagă întrebîndu-se dacă îl pot invita pe general, discutînd complicatele argumente pentru şi contra. Ajung la concluzia că e de prost gust şi că ar putea să le dăuneze, chiar dacă generalul ar veni, dar cîteva zile mai tîrziu căpitanul Cummings reconsideră chestiunea, se trezeşte în zori şi înţelege că trebuie să rişte.

Îşi alcătuiesc cu multă grijă planul, aleg un sfirşit de săptămînă cînd generalul nu are obligaţii şi cînd se pare că nimic neaşteptat nu-l va acapara în ultimul moment. Mulţumită ordonanţei generalului, Margaret află care sînt mîncărurile lui preferate; în cursul unei serate dansante sporovăieşte cu soţia generalului mai bine de douăzeci de minute şi descoperă că generalul are o cunoştinţă comună cu a tatălui ei.

Trimit invitaţiile şi generalul acceptă. Săptămîna din preajma evenimentului îi umple de enervare; tensiunea din timpul recepţiei creşte. Generalul soseşte în cele din urmă, se aşază la masa cu bufet rece, ciuguleşte cu poftă din curcanul afumat, din creveţii comandaţi de Margaret tocmai de la Boston.

În cele din urmă, recepţia se soldează cu un mare succes; bine dispus după cel de-al optulea scotch, încîntat de mobilele tapisate împodobite cu ciucuri (se aşteptase la o mobilă din lemn de arţar), de picanteria sosurilor şi a băuturilor, generalul îi adresează lui Cummings un zîmbet înceţoşat. Luîndu-şi rămas bun, îl bate pe umăr şi o ciupeşte pe Margaret de obraz. Tensiunea se topeşte, ofiţerii inferiori şi soţiile lor încep să cînte. Dar toată lumea e prea istovită şi serata se sfîrşeşte curînd.

În noaptea aceea, cînd se felicită unul pe altul, Cummings e mulţumit.

Dar Margaret îi strică tot cheful; are darul să strice toate lucrurile. „Ştii, Edward, mă întreb ce rost au toate astea, doar nu poţi sări peste grade şi boşorogul ăsta (s-a deprins să înjure uşor) o să fie oale şi ulcioare cînd vei avea nevoie să te împingă din spate pentru steaua ta de general.”

„Trebuie să-ţi faci reputaţie din timp”, spune el cu grăbire. A acceptat toate moravurile acestea, se străduieşte să li se supună şi nu-i place să fie puse la îndoială.

„Oh! ce vag. Am sentimentul că am făcut o prostie invitîndu-l. Ar fi fost mult mai vesel fără el.”

„Vesel? (Vorba aceasta l-a atins în străfundul fiinţei, îl face să se cutremure de furie.) ***Există lucruri mai importante decît veselia.”*** Se simte ca si cum s-ar fi închis o uşă în urma lui.

„Eşti pe punctul de a deveni pisălog.”

„Ajunge! strigă el. Mînia lui o face să dea înapoi. Dar între ei s-a rupt din nou ceva, abia formulat. Nu ştiu ce te-a apucat”, bombă- neşte el.

Alte mişcări, alte direcţii îl solicită; un timp ia parte la chefurile de la clubul ofiţerilor, joacă poker, are cîteva aventuri amoroase.

Dar acestea nu sînt decît o reeditare a raporturilor sale cu Margaret şi îi procură doar umilinţă, aşa că el se strînge ca într-o găoace, şi în următorii doi ani se ocupă de conducerea companiilor sale.

Dă dovadă de talent. Analizează problemele sub toate aspectele, cugetă, noaptea, la cel mai nimerit fel de a se purta cu oamenii săi; ziua, îşi petrece mai tot timpul în mijlocul companiei sale, supraveghind corvezile, făcînd inspecţii peste inspecţii. Companiile comandate pe rînd de Cummings se disting prin ţinuta lor. Dormitoarele soldaţilor săi strălucesc de curăţenie.

Sîmbătă dimineaţa fiecare pluton furnizează cîte o grupă pentru smulsul buruienilor din jurul barăcilor.

Încearcă mai multe mărci de prafuri pentru curăţat metalul, alege pe cea mai bună şi pune să se afişeze un ordin prin care impune oamenilor săi să nu se servească decît de produsul respectiv.

Oricîtă osteneală şi-ar da oamenii lui să întreţină latrinele, Cummings le găseşte numai cusururi la inspecţiile zilnice. Într-o dimineaţă se lasă în patru labe, ridică placa de drenaj şi pedepseşte plutonul fiindcă ţeava de scurgere este plină de grăsime.

Vîră un ac prin crăpăturile treptelor, ca să descopere vreun fir de praf.

Întrecerile sportive care au loc în fiecare vară sînt cîştigate întotdeauna de oamenii săi. Antrenamentul lor începe de la începutul lunii februarie.

Duşumeaua popotei este curăţată cu apă fierbinte după fiecare masă.

El se află tot timpul lîngă soldaţii săi. Într-o sîmbătă, zi de mare inspecţie, pe cînd se aşteaptă vizită unui general, îşi instruieşte ser- gentul-major ca oamenii să-şi ungă tălpile bocancilor de schimb, căre vor fi expuşi la picioarele patului.

În timpul unei treceri în revistă, demontează o puşcă, pentru a verifica gradul de curăţenie al resortului care acţionează trăgaciul.

În companie circulă pe seama lui o glumă, cum că ar avea de gînd să ordone oamenilor lui să se descalţe la intrarea în cazarmă.

Ofiţerii superiori sînt de acord că într-adevăr căpitanul Cummings este cel mai bun ofiţer inferior din garnizoană.

Cu prilejul unei vizite în sînul familiei, la Boston, Margaret este asaltată cu întrebări.

„Tot nu ai de gînd să faci copii?”

„Nu, nu cred, răspunde ea rîzînd. Mă tem să am copii. Edward i-ar pune să-şi frece căruciorul.”

„Nu ţi se pare că şapte ani e cam mult?”

„Oh! cred că da. Adică, la drept vorbind, nu ştiu nici eu prea bine.”

„Nu e bine să aştepţi atît de mult.”

Margaret oftează. „Bărbaţii sînt foarte ciudaţi. Nu corespund niciodată cu ideea pe care ţi-ai făcut-o despre ei la început.”

Mătuşa strînge dispreţuitor buzele. „Întotdeauna am avut senti- mentul, Margaret, că ar fi fost mai înţelept să te fi căsătorit cu cineva din lumea noastră.”

„Asta e o prejudecată grozav de învechită. Edward va fi un mare general. Nu e nevoie decît de un război şi mă voi simţi ca împărăteasa Josephine.”

(Priviri tăioase.) „Superficialitatea asta nu te prea prinde, Margaret. Am sperat că după atîţia ani de căsătorie ai să devii mai... feminină. Nu e recomandabil să te măriţi cu un om despre care nu ştii nimic, şi am bănuit întotdeauna că l-ai luat pe Edward tocmai pentru acest motiv. (Pauză semnificativă.) Ruth, nevasta lui Thatcher aşteaptă al treilea copil.”

(Margaret e cuprinsă de mînie.) „Mă întreb dacă am să fiu tot atît de obscenă ca dumneata, după ce am să îmbătrînesc.”

„Mă tem că ai să fii întotdeauna o ***impertinentă”,*** draga mea.

La seratele dansante de sîmbătă seara Margaret se îmbată din ce în ce mai des. Uneori purtarea ei e aproape necuviincioasă.

„Eşti singur, căpitane?” remarca soţia unui ofiţer.

„Da. Mă tem că sînt de modă veche. Războiul şi... (Soţul ei a in- trat în armată după 1918.) Adeseori regret că n-am învăţat să dansez bine.” (Felul său de a fi, care îl va deosebi de ceilalţi ofiţeri de carieră, începe să se precizeze de pe acum.)

„Soţia dumitale dansează.”

„Da.” (La celălalt capăt al clubului ofiţerilor, Margaret se află în mijlocul unui cerc de bărbaţi. Rîde ascuţit, mîna ei se odihneşte pe braţul unui sublocotenent.) Cummings o priveşte cu scîrbă şi silă.

Din dicţionarul Webster: ***ură,*** aversiune puternică, detestare; a dori răul cuiva.

Ura, care străbate ca un fir cea mai mare parte din căsnicii, începe să precumpănească la soţii Cummings.

Răceala acestei uri. Fără certuri. Fără invective.

Acum, e plin de silinţă, setos să se instruiască. În locuinţele succesive pe care le ocupă în funcţie de numirile sale, se închide într-o încăpere şi petrece cinci sau şase nopţi pe săptămînă citind. Educaţia sa a fost oarecum neglijată; cu paşi de uriaş, asimilează tot ce a pierdut pînă atunci. Mai întîi

filozofia, apoi ştiinţele politice, sociologia, psihologia, istoria, şi chiar arta şi literatura. Absoarbe totul graţie memoriei sale fantastice, absoarbe şi preschimbă de îndată cunoştinţele în altceva, care să satisfacă tendinţele dominante ale spiritului său.

Aceasta se manifestă în mică măsură cu prilejul puţinelor discuţii intelectuale angajate cu ofiţerii. „Găsesc că Freud te stimulează", spune el. Îşi exprimă părerea că omul este o creatură fără valoare şi singura problemă constă în a şti cum să-l stăpineşti mai bine.

În 1931 se simte foarte apropiat de ideile lui Spengler. Ţine cîteva scurte şi prudente prelegeri în faţa oamenilor din compania sa.

„Măi băieţi, nu e nevoie să vă spun cît de rău merg lucrurile. Unii dintre voi au intrat în armată tocmai pentru acest motiv. Ţin să vă atrag atenţia că putem fi chemaţi să jucăm un rol însemnat. Dacă citiţi ziarele, ştiţi că pretutindeni în lume se face tot mai necesară intervenţia armatei. Pot surveni schimbări mari, şi datoria voastră va fi atunci să ascultaţi de ordinele guvernului, aşa cum vă vor parveni prin intermediul meu."

Concepţiile sale, nu îndeajuns de limpezi, încep în sfîrşit să se contureze. În 1934 maiorul Cummings se interesează şi mai mult de politica externă.

„Susţin că Hitler nu e un foc de paie, argumentează el. În mintea lui încolţeşte o idee şi trebuie să recunoaştem că are simţ politic. Jonglează cu poporul german în chip desăvîrşit, în ochii lor afacerea asta cu Linia Siegfried e de o importanţă capitală."

În 1935 Cummings este remarcat datorită introducerii unor inovaţii la Şcoala de Infanterie de la Fortul Benning.

În 1936 este socotit drept cel mai strălucit ofiţer superior al anului, la War College din Washington.

Scînteiază în societatea washingtoniană, leagă prietenie cu cîţiva senatori, frecventează saloanele cele mai selecte din Capitală. La un moment dat e pe cale de a deveni Consilierul Militar al societăţii înalte din Washington.

Dar se descurcă întotdeauna, îşi ascunde nedumeririle, le îngroapă sub concentrarea cu care lucrează. În 1937, în timpul

unui concediu de treizeci de zile, îl vizitează pe cumnatul său, care îşi petrece vacanţa de vară în Statul Maine. Relaţiile lor au devenit foarte prieteneşti în timpul şederii lui Cummings la Washington.

Într-o după-amiază, pe bordul unei bărci cu pînze:

„Ştii, Edward, întotdeauna am fost în dezacord cu familia. Fără să ai vreo vină, te-au ţinut la distanţă. Socotesc că atitudinea lor retrogradă e oarecum supărătoare; desigur, o înţelegi."

„Cred că o înţeleg, Minot." (Există cealaltă reţea de emoţii şi de ambiţii în care se trezeşte prins din cînd în cînd. Inexprimabila perfecţiune a Bostonului, care l-a ademenit odinioară, îl tulbură şi îl satisface totodată şi astăzi. Îşi dă seama că s-a servit de Boston pentru a-şi face treburile la Washington, în mod conştient, cinic, dar continuă să se supună atracţiei sale derutante.) Vorbirea lui i se pare înflorată. „Margaret s-a purtat foarte bine în împrejurările astea."

„Admirabilă femeie, soră-mea."

„Da."

„E o ruşine că nu te-a cunoscut mai bine în toţi anii ăştia. Ai fi fost foarte potrivit la Afacerile Externe. Ţi-am urmărit evoluţia, Edward. La nevoie, dai dovadă de tot atîta pricepere, tact, şi capacitate de a sesiza prompt esenţialul unei situaţii ca oricare din cei pe care îi cunosc. Ce păcat că acum e prea tîrziu."

„Îmi spun uneori că puteam fi folositor, încuviinţează Cummings. Sa ştii, însă, într-un an sau doi voi fi locotenent-colonel, iar după aceea scap de avansarea la vechime. Poate nu e prea politic să fac pe grozavul, dar la anul ar trebui să am cinci galoane."

„Hm. Vorbeşti franţuzeşte?"

„Destul de bine. Am învăţat în Franţa, în nouă sute şaptesprezece, şi de atunci m-am perfecţionat,"

Cumnatul îşi mîngîie bărbia. „Ştii, Edward, cred că e o lege a guvernării, dar la Departamentul de Stat se înfrunta totdeauna mai multe puncte de vedere. Mă întreb dacă nu te-am putea trimite pentru o chestiune măruntă în Franţa, în calitatea dumitale de ofiţer, bineînţeles. Nimic oficial."

„În legătură cu ce, Minot?"

„Oh, ceva cam nebulos. Conversaţii ici-oolo. Anumite elemente din Departamentul de Stat şe străduiesc să schimbe politica

noastră spaniolă. Nu cred să reuşească, ar fi ceva dezastruos şi ar echivala cu cedarea Gibraltarului în mîinile ruşilor. Ceea ce mă preocupă este Franţa. Atîta timp cît francezii vor căuta să împace şi capra şi varza, nu cred că ar fi în interesul nostru să intervenim."

„Şi mie mi-ar reveni sarcina să-i conving a persevera în neutralitate?"

,,Oh, nu ceva atît de grandios. Am obţinut unele asigurări şi cîteva contracte financiare, susceptibile a exercita presiuni asupra cui tre- buie. Nu trebuie să uităm că în Franţa totul e de vînzare, că nimeni nu are mîinile curate."

„Mă întreb dacă aş obţine permisia necesară." .

„O să trimitem o misiune militară în Franţa şi în Italia. Pot să aranjez asta cu Departamentul de Război. Am să-ţi explic afacerea în amănunt, n-are să-ţi fie greu să te familiarizezi eu ea."

„Mă interesează foarte mult, spuse Cummings. Problemele de remitere"... Tace, fără să sfîrseaşcă fraza.

Apa clipoceşte, despicată de prova ambarcaţiei şi se închide înapoia cîrmei, încet, domol, ca un pisoi care îşi linge lăbuţele. De jur îm-prejur soarele se împrăştie deasupra golfului, făcînd parcă să sune uşor apele.

„Ar fi bine să ne întoarcem," spune cumnatul.

Ţărmul împădurit feste de un ver de-măsliniu, gen golf preistoric.

„Am o senzaţie pe care nu izbutesc niciodată s-o înfrîng, îi spune lui Cummings. Aştept dintr-o clipa în alta să văd Piei Roşii apărînd din pădure. O regiune pură, Statul Maine."

Biroul e mai mic decît s-a aşteptat, mai respingător, oarecum mai slinos. Harta Franţei e ruptă în colţuri şi mîzgălită cu creionul.

„Scuzaţi-mă că vă primesc în încăperea asta, rosteşte bărbatul. (Are un accent imperceptibil, poate o anumită rigiditate în vorbire,) Cînd aţi sugerat natura convorbirii noastre, mi-am spus ca ar fi desigur mai potrivit să ne întîlnim aici, nu pentru că întrevederea noastră ar avea ceva clandestin, ci fiindcă v-aţi fi făcut remarcat în biroul meu de la Bursă. Sîntem înconjuraţi de spioni."

„Înţeleg. Mi-a fost greu să vă întîlnesc. Grupul de care ştiţi şi dumneavoastră l-a ameninţat pe domnul de Vernay, cred însă că dînsul stă prea deoparte spre a putea judeca lucrurile cum trebuie.”

„Susţineţi că ar exista credite?”

„Mai multe decît ar fi necesare. Stărui încă asupra faptului ca nimic nu este oficial. E vorba despre o înţelegere tacită”...

„Tacită? Tacită?”

„O înţelegere cu Leeway Chemical în vederea plasării de fonduri în acele întreprinderi franceze pe oare dînsul le va găsi de cuviinţă. Fără bacşişuri. (Se întreabă dacă argoul său e corect.) O afacere perfect legală, ale carei profituri sînt, cred, destul de echilibrate pentru ca firma Fraţii Sallevoisseux să obţină beneficii şi să fie chiar în măsură de a proceda la orice ***ajustare*** ar dori.”

„On s’arrangera”

„Evident, ar trebui şă cunosc unele amănunte în legătură cu mijloacele pe care le veţi folosi.”

„Ah! domnule maior Cummings, pot să vă garantez voturile a douăzeci şi cinci de membri ai Camerei Deputaţilor.”

„Cred că ar fi preferabil să ne dispensăm de vot. Sînt şi alte căi.”

„Nu sînt autorizat să dezvălui căile mele de acces.”

(Miezul situaţiei.) „Domnule Sallevoisseux, un om cu... inteligenţa dumneavoastră nu poate să nu-şi dea seama că anvergura afacerii pe care Leeway Chemical v-o supune, cere lucruri mai concrete din partea dumneavoastră. Hotărîrea de a înfiinţa o filială în Franţa a fost luată încă de acum cîţiva ani; rămîne de văzut cine va obţine concesiunea. Sînt împuternicit — în funcţie de garanţiile financiare din partea dumneavoastră — să negociez cu firma Fraţii Sallevoisseux. Dacă nu puteţi să-mi furnizaţi asigurări mai categorice, voi fi din nenorocire silit a lua în considerare alte posibilităţi, pe care le am actualmente în studiu.”

„Aş fi dezolat, domnule maior Cummings.”

„Aş fi şi eu dezolat.”

Sallevoisseux se frămîntă pe scaun, se uită prin fereastra înaltă şi strîmtă la strada pietruită. Sonoritatea stridentelor claxoane franţuzeşti îl enervează pe Cummings.

„Trebuie urmată o anumită filieră. De pildă — vă voi prezenta asigurările, documentele, mai tîrziu persoanele interesate — de pildă am prieteni la Cagularzi, care pot influenţa unele firme — nu pe Chemical — graţie unor servicii aduse în trecut. Aceste firme ar putea la rîndul lor să controleze, dacă e necesar, hotărîrea unui bloc de şaptezeci şi cinci de deputaţi. (Ridică mîna.) Ştiu că aţi prefera să nu se ajungă la vot, dar nimeni nu v-ar putea garanta aceasta. Sînt în măsură să înlătur orice element de nesiguranţă, în ceea ce priveşte votul. O parte din aceşti deputaţi sînt capabili să influenţeze pe membrii cabinetului."

Face o pauză. „Politica e complexă."

„Îmi dau seama."

„La Afacerile Externe se află cîţiva radicali-socialişti pe care i-aş putea influenţa. Unul din serviciile noastre ne-a adus la cunoştinţă că o serie de informaţii care îi privesc sînt negociabile. Se vor arăta oameni de înţeles. În posesia mea se află ***dosarele confidenţiale*** ale mai multor ziarişti şi ale cîtorva personaje din Banca Franţei. Un bloc de socialişti este controlat de către un lider sindicalist cu care am anumite înţelegeri. Aceste filiere, indirecte, se adună, creează răspîndirea dorită. Înţelegeţi, desigur, că nu acţionez de unul singur, că în următoarele optsprezece luni nu va avea loc nici o schimbare politică importantă; după aceea, istoria îşi va spune cuvîntul, căci nimeni pe lume n-o poate abate de pe făgaşul ei la nesfîrşit."

Discută cîteva ore în şir, elaborează primele termene ale unui acord.

Luîndu-şi rămas bun, Cummings zimbeşte. „La urma urmei, lu- crăm pentru binele Franţei şi al Americii."

Zîmbeşte şi Sallevoisseux. „Se înţelege de la sine, domnule maior Cummings. O enunţare specific americănească, nu-i aşa?"

„Îmi veţi arăta dosarele aflate în posesia dumneavoastră. Vă convine ziua de mîine?"

„D'accord."

O lună mai tîrziu, după ce şi-a adus la îndeplinire misiunea, Cummings pleacă la Roma. Acolo îl aşteaptă o telegramă de la cumnatul său.

Măsurile preliminare satisfăcătoare. Excelent lucrat. Felicitări.

Are o convorbire cu un colonel italian care face parte din misiune.

„Aş vrea să vă arăt, Signor Maggiore, cum am acţionat pentru a combate dizenteria în strălucitoarea noastră campanie africană. Am pus la punct o serie de măsuri sanitare în proporţie de şaptezeci şi trei la sută mai eficace, împotriva cumplitei, primejdioasei propagări a acestei boli."

Căldura e înăbuşitoare. În ciuda tiradelor colonelului italian, suferă de diaree şi are un guturai straşnic. E tare nenorocit în săptămîna pe care şi-o petrece în pat, cumplit de obosit. Primeşte o scrisoare de la cumnatul său.

„Socot că e ruşinos să-ţi' tulbur bucuria legitimă, pe care trebuie s-o resimţi după reuşita, de la Paris, dar sînt nevoit să-ţi scriu. După cum ştii, Margaret s-a instalat la mine, la Washington, de vreo cincisprezece zile, şi judecînd lucrurile cu toată indulgenţa posibilă, comportarea ei este foarte bizară. În atitudinea ei se citeşte un fel de neglijenţă nepotrivită unei persoane de vîrsta ei; uneori, trebuie să-ţi mărturisesc, nu-mi vine să cred că e sora mea. Dacă nu ai fi dumneata, i-aş spune să plece din casa mea. Regret că îţi stric ceea ce pe drept cuvînt consideri o vacanţă, dar cred că n-ar fi rău să te inapoiezi în ţară. Nu uita să-l vezi pe Monsignor Truffenio şi să-i transmiţi omagiile mele."

De data asta ura lui este lipsită de patimă. „Sper să n-o facă prea lată", îşi spune el înjurînd. În noaptea aceea visează urît şi se trezeşte înfierbîntat. Pentru prima oară după mulţi ani se gîndeşte la tatăl său, îşi aminteşte de moartea lui survenită cu cîţiva ani în urmă, şi se simte cuprins de o veche nelinişte. E trecut de miezul nopţii; ascultînd de un bizar impuls, se îmbracă, umblă haihui pe străzi, nimereşte într-un bar unde se îmbată.

Un bărbat mărunţel îl bate pe spinare. „Signor Maggiore, veniţi la mine, acasă?"

Cummings se impleticeşte, dorind ceva ce nu poate fi definit. Pe o străduţă lăturalnică, mărunţelul, împreună cu un acolit,

tabără asupra lui, îl buzunăresc şi îl lasă întins pe caldarîm. Îşi vine în fire după revărsatul zorilor, în duhoarea înţepătoare pe care primele raze ale soarelui o stîrnesc pe străduţele Romei înţesate de gunoaie. Izbuteşte sa ajungă la hotel fără a fi remarcat, se schimbă, face o baie, se culcă şi doarme douăzeci şi patru de ore în şir. Are senzaţia că se dezmembrează.

„Trebuie să vă mărturisesc, Eminenţă, că sînt un vechi admirator al Bisericii. Măreţia voastră sălăşluieşte în imensitatea concepţiilor voastre."

Cardinalul lasă capul în jos. „Sînt mulţumit că te-am primit în audienţă, fiule. Ai lucrat pentru o cauză dreaptă. Mi s-a vorbit despre activitatea dumitale de la Paris, îndreptată împotriva Uneltirilor lui Anticrist."

„Am muncit pentru binele ţării mele." (Cuvintele acestea, luate în contextul lor, nu-l stînjenesc de loc.)

„Există activităţi mai nobile."

„Ştiu, Eminenţă... Uneori simt o mare îndoială."

„Eşti poate pe cale de a lua o hotărîre importantă."

„Mă bate uneori gîndul. Am admirat întotdeauna Biserica."

Străbate curtea cea mare a Vaticanului şi contemplă îndelung domul bisericii Sfîntul Petru. Ceremonia la care a asistat l-a emoţionat, scăldîndu-i fiinţa în muzică.

Poate ar fi bine să mă convertesc.

Dar pe nava cu care se înapoiază în Statele Unite se gîndeşte la altceva; citind ziarele pe care le-a luat cu el pe bord, află cu potolită satisfacţie că Leeway Chemical a început negocieri cu firma Fraţii Sallevoisseux.

„Doamne, sînt mulţumit că scap de macaronarii ăştia", îi spune un ofiţer care a făcut parte din misiune.

„Da."

„Italia este o ţară frumoasă, dar înapoiată, oricît ar spune ei că acest Mussolini al lor le-a făcut mult bine. După părerea mea, e foarte puţin. Toate ţările catolice sînt înapoiate."

„Fără îndoială."

În capul lui, totul se ordonează şi se limpezeşte. Neplăcerea în- tîmpinată pe străduţa aceea din Romă îi semnalează primejdia; pe viitor va trebui să fie mai prudent. Nu e îngăduit să i se mai în- tîmple vreodată aşa ceva. O apropiere faţă de Biserica catolică — îi apare acum cu claritate — ar fi o măsură

extrem de deplasată în momentul acesta critic. ***În curînd voi fi colonel. Nu pot să risc totul, convertindu-mă.***

Suspină. „Am învăţat o mulţime de lucruri.”

„Da, şi eu.”

Priveşte apa, ridică ochii, îmbrăţişează orizontul. Locotenent-colo- nel... colonel... general de brigadă... general-maior... locotenent general... general?

Un război care ar izbucni nu peste prea multă vreme, ar fi binevenit.

Dar după război. Politicienii ar deveni şi mai puternici. După război...

Nu trebuie încă să adopte o anumită atitudine politică. Sînt prea multe cotituri. Dar, în America, drumul care duce la putere se va numi întotdeauna anticomunism.

„Trebuie să fiu cu ochii în patru”, hotărăşte el.

CORUL:

CE ÎNSEAMNĂ O RANĂ PE CINSTE?

Latrinele, dimineaţa devreme. Şase găuri sub cerul liber, scobite printre mărăcini, la un capăt al bivuacului. Lîngă fiecare se află cîte un băţ prevăzut cu un rulou de hîrtie acoperită cu o cutie de tablă.

Gallagher — De ce nu mă nimereşte odată un glonte, într-una din dimineţile astea afurisite?

Wilson — Porcăria e că nu ştii niciodată dacă are să te nimerească unde trebuie.

Stanley — Eh, dacă mi-aş fi putut alege eu locul, de multă vreme ar fi scăpat Armata de mine.

Gallagher — Aaah, nu există locşor unde să te rănească fără să te doară.

Stanley — Uneori mă gîndesc că aş fi foarte mulţumit dacă aş rămîne fără un picior.

Wilson — Altă păcătoşenie, cînd ai o labă lipsă. Dacă te găseşte bărbatul călare pe nevastă-sa, cum faci s-o iei la fugă? (Rîsete.)

Martinez — Poţi să pierzi braţ.

Stanley — Isuse, e şi mai rău. Aşa ceva nu m-ar încînta de loc. Cum dracu să-ţi mai cîştigi pîinea dacă rămîi ciung, cînd uneori nici cu două braţe nu ţi-o poţi cîştiga?

Gallagher — Aaah, cel puţin împuţitul ăsta de guvern ţi-ar da o pensie.

Wilson — Ce te faci dacă-ţi vine pofta să ţi-o iei la labă?

Gallagher (cu scîrbă) — Pfff.

Martinez — Rănit, bun. Ucis, rău. Numai rănit, bun. La dracu noroc spart în fund.

Stanley — Da, aşa se zice. (Pauză.) Pentru Ridges o rană pe cinste ar fi să-şi piardă capul. (Rîsete.)

Gallagher — Cît despre alde Roth sau Goldstein, poţi să le tragi o salvă şi în boaşe, că nici habar n-ar avea.

Stanley — Oh, Isuse, nu mai vorbiţi de-astea. Simt că mă trec răcorile.

Gallagher — Spurcaţii ăştia din armată le-au socotit pe toate, dinainte, nu poţi nici măcar să te alegi cu o rană bună ca să scapi şi tu mai ieftin.

Stanley — Eu sînt gata să rămîn olog, oricînd veţi voi. Iscălesc şi o chitanţă, de îndată.

Martinez — Şi eu la fel. Nu prea groaznic. Toglio, cotul ferfeniţă, a plecat.

Wilson — Ce baftă, fir-ar să fie de treabă. Zău aşa, băieţi, am şi uitat cum mai arată miorlăitul ăla de Toglio; nu pot să uit că a scăpat de bucluc doar cu un cot rupt.

(Îi dau înainte cu vorba.)

Partea a treia

PLANTĂ ŞI FANTOMĂ

„Pînă şi cel mai înţelept dintre voi nu este decît o disonanţă, un hibrid de plantă, de fantomă. V-am poruncit însă eu să fiţi fantome sau plante?”

NIETZSCHE

1

Recunoaşterea porni în patrulare a doua zi după- amiază. Oamenii se îmbarcară cam la cîteva ore înainte de căderea nopţii; scurt timp după aceea ambarcaţia lor ocoli peninsula şi se îndreptă spre capătul vestic al insulei Anopopei. Hula era puternică. Deşi naviga cam la o milă de ţărm, ambarcaţia se repezea în jos apoi se ridica pe culmile valurilor, în vreme ce jerbe de apă se revărsau pe punte, ori inundau rampa de la provă. Era una din acele ambar- caţii folosite pentru debarcarea trupelor în ziua invaziei, dar insuficient echipată pentru a ocoli jumătate din insulă. Îngrămădiţi pe paturi, şi înveliţi cu pînzele lor impermeabile, oamenii se pregăteau pentru o călătorie cîinească.

Locotenentul Hearn stătea lîngă pilotul de la bară şi se uita la soldaţii de pe puntea de dedesubt. Era puţin ostenit; o oră după ce Dalleson îi comunicase noua lui misiune, primise tot materialul şi se aşternuse pe lucru. Începuse să studieze instrucţiunile de patrulare şi restul zilei şi-l petrecuse verificînd echipamentul oamenilor, întocmind listele de raţii şi familiarizîndu-se cu hărţile şi cu ordinele lui Dalleson. Reacţionase mecanic, eficace, amînînd pe mai tîrziu surpriza şi plăcerea de a nu mai face parte din statul-major al lui Cummings.

Îşi aprinse o ţigară şi şe uită iarăşi în jos, la oamenii înghesuiţi în chesonul dreptunghiular. Toţi treisprezece se îmbulzeau într-un spaţiu de zece yarzi lungime şi doi şi jumătate lăţime, cu tot echipamentul, raniţele, armele, muniţiile, lăzile şi paturile de campanie, întinse pe puntea ambarcaţiei. Mai devreme încercase zadarnic să obţină o ambarcaţie cu cuşete suprapuse, instalate de-a lungul pereţilor. Paturile ocupau acum întreg spaţiul disponibil. Oamenii se chirceau, se ghemuiau pe ele, străduindu-şe să-şi ferească picioarele de apa care clipocea pe

punte. Deşi se adăposteau sub pînze impermeabile, se schimonoseau ori de cîte ori ploaia de stropi năpădea puntea.

Hearn le examina pe rînd chipurile. Se străduise să le înveţe imediat numele; nu ştia însă nimic despre ei şi esenţialul era să-şi formeze o idee rapidă despre personalitatea fiecăruia. Schimbase cîteva cuvinte cu unii din ei, glumise, dar procedeul acesta, pentru care nu avea aptitudini, nu-i prea plăcea. Putea să afle mai multe obser-

vîndu-i. Partea proastă era că observaţia cerea timp, iar ei trebuiau să debarce pe plajă şi să intre în acţiune a doua zi de dimineaţă. Atunci, tot ce ştia în legătură cu ei putea să capete o importanţă deosebită.

Pe cînd le scruta chipurile, Hearn se simţi cuprins de o vagă neliniştе. Era o anumită senzaţie, aproape perceptibilă, de vinovăţie, de ruşine poate, care îl năpădea ori de cîte ori se plimba prin cartierele mărginaşe şi mizere ale oraşului şi surprindea ostilitatea celor care îl urmăreau cu privirea. Bineînţeles, cînd vreunul din soldaţi se uita la el, îi era greu să nu-şi întoarcă privirea. Cei mai mulţi aveau chipul aspru, privirea goală, şi ceva rece şi absent în expresie. Luaţi în grup, păreau să reprezinte o anumită rigiditate întunecată, care excludea orice excese, fie ele de natură fizică sau emoţională. Obrajii lor palizi erau de un cenuşiu murdar, iar braţele şi picioarele le fuseseră năpădite de ulcere tropicale. Se răseseră cu toţii înainte de a porni la drum, şi totuşi arătau ca nişte momîi, în straiele lor ponosite.

Hearn se uită la Croft, care îmbrăcase o uniformă de campanie curată. Chircit pe patul său, îşi ascuţea cuţitul de tranşee pe o mică tocilă scoasă din buzunar. Pe Croft îl cunoştea cel mai bine, sau mai precis îşi petrecuse cu el cea mai mare parte a dimineţii, discutînd despre patrulare; de fapt, înşă, nu-l cunoştea de loc. Croft ascultase, clătinase din cap, scuipase din cînd în cînd într-o parte, răspunzînd la nevoie monosilabic, cu o voce joasă, lipsită de intonaţie. Evident, Croft era aspru, capabil, şi îşi conducea bine plutonul; Hearn era aproape sigur că prezenţa sa îl jignea pe Croft. Raporturile dintre ei puteau lua o întorsătură neplăcută, fiindcă Croft ştia mai multe decît Hearn şi, plutonul avea să-şi dea în curînd seama de aceasta. Se uita aproape fascinat la Croft, care-şi tot meşterea cuţitul. Posomorît, sergentul îşi apleca obrazul descărnat şi rece asupra mîinilor care frecau lama de piatră. Era ceva împietrit în el, ceva îngheţat în conturul strîmt al gurii şi în concentrarea privirii. „Croft e un tip de o asprime fără pereche”, îşi zise Hearn.

Ambarcaţia se roti, luînd pieptiş un talaz. Hearn se prinse zdravăn de o bară cînd ambarcaţia se avîntă în susul valului.

Mai era şi sergentul Brown, pe care-l cunoştea întrucîtva, cu aerul său de adolescent, cu nasul cîrn, cu pistruii şi cu părul

său de un castaniu deschis. Soldatul American Tip, agreabil, compozit, imaginat de agenţii de publicitate, în cadrul unor şedinţe ţinute în fum de ţigară şi cu mari dureri de cap. Brown semăna cu toţi soldaţii care zîmbesc din înaltul afişelor; era poate ceva mai scund, mai plinuţ şi mai amar decît s-ar fi cuvenit. „Brown are un cap cam ciudat”,

cugetă Hearn. Brown era acoperit de buboaie, privirea îi era vagă şi pierdută parcă în depărtări, pielea îi era zbîrcită. Avea o înfăţişare uimitor de bătrînicioasă.

De altfel, toţi veteranii păreau bătrîni. Îi distingeai lesne. Gallagher, care avusese probabil întotdeauna aerul acesta bătrînicios, făcea parte din pluton de o bună bucată de vreme. Şi Martinez, care părea mai plăpînd, mai sensibil decît toţi ceilalţi. De dimineaţă, cînd vorbise cu el, Hearn deslușise nervozitatea de pe chipul său cu trăsături fine şi din felul cum clipea. Dădea impresia că e pe punctul de a leşina, şi cu toate acestea, era probabil un bun soldat. Ca să capete gradul de sergent, un mexican trebuia să fie un bun soldat.

Mai era şi Wilson şi tipul acela căruia îi spuneau Red. Hearn îşi mută privirile asupra lui Valsen. Acesta avea obrajii scofîlciţi, iar pielea înroşită şi aspră scotea în evidenţă albastrul ochilor. Rîsul său răguşit era tăios şi batjocoritor, de parcă toate l-ar fi scîrbit, de altfel după cum se şi aşteptase. Era probabil singurul om cu care ar fi meritat să stea de vorbă; din păcate, se vedea cît de colo că era inabordabil.

Luaţi împreună, se asemănau oarecum, păreau mai aspri şi mai meschini decît luaţi în parte. Pe punte, în îngrămădeala de paturi, numai chipurile lor păreau să trăiască. Uniformele de campanie erau vechi, de un verde palid, decolorat, şi flancurile ambarcaţiei se aco- periseră de rugină. Oamenii erau lipsiţi de culoare, le lipsea mişcarea, numai chipurile lor erau mobile. Hearn îşi zvîrli ţigara.

Cam la o jumătate de milă spre stînga se profila insula. Plaja era îngustă în acel loc şi cocotierii se înălţau parcă din apă; dincolo de liziera lor se desfăşura tufărişul de nepătruns, o învălmăşeală de rădăcini, de liane, de frunziş şi de copaci. Mai departe, se zăreau nişte coline înfipte cu nădejde în pămînt, cu crestele acoperite de vegetaţie. Contururile lor erau urîte, frînte şi strîmbe, iar stîncile alcătuiau pete golaşe, asemănătoare cu cocoaşa bizonilor vara, cînd năpîrlesc. Hearn simţea apăsarea şi duşmănia acestui ţinut. Dacă terenul unde aveau să acosteze era asemenea cu acesta, atunci aveau să-şi taie anevoie drum prin hăţişuri. Dintr-o dată ideea acestei patrulări îi păru oarecum fantastică.

O clipă, zgomotul regulat al motoarelor îi stăpîni iarăşi auzul. Faptul că generalul îi încredinţase această misiune, făcu să-i

pară suspectă; privea cu neîncredere motivele care îl împinseseră pe Cummings să o iniţieze. Părea de neconceput ca generalul să fi să- vîrşit greşeala de a-l muta aşa, la întîmplare; ştia desigur că aceasta era pe placul lui Hearn.

Ar fi posibil oare ca hotărîrea de a-l muta să fi venit de la Dalleson? Hearn se îndoia. Era lesne de închipuit scena în care Cum- mings îi sugerase ideea lui Dalleson. Şi se putea prea bine ca misiunea aceasta de cercetare să fi fost concepută numai ca un corolar al ideii generalului de a-l afecta la plutonul Recunoaştere.

Toate acestea păreau puţin neverosimile. Ştia cîtă ură putea acumula Cummings, dar nu-i venea să creadă că ar fi fost capabil să rişte timp de o săptămînă existenţa unui pluton, numai pentru a-şi satisface o mică răzbunare. Existau alte mijloace, mai puţin costisitoare; pe de altă parte era un militar prea experimentat pentru a-şi permite să facă un lucru fără rost. În sinea lui considera absolut necesară această misiune pentru desăvîrşirea manevrelor sale tactice. Pe Hearn îl preocupa mai mult faptul că generalul nu era poate conştient de propriile sale motive.

Un marş de treizeci sau patruzeci de mile printr-o junglă neexplorată, străbaterea unui defileu, recunoaşterea poziţiilor inamicului şi apoi înapoierea pe coastă, păreau aproape irealizabile; cu cît chib- zuia mai profund, cu atît îşi dădea seama de dificultăţile acţiunii. Desigur, era lipsit de experienţă, misiunea putea să se dovedească pînă la urmă mai uşoară decît îşi închipuise, dar reuşita rămînea totuşi îndoielnică.

Faptul că i se încredinţase plutonul îi dădea o uşoară satisfacţie umbrită de dificultatea misiunii. Oricare ar fi fost motivele lui Cummings, nu exista altă misiune pe care Hearn s-o fi preferat acesteia. Prevedea o serie de neplăceri, de primejdii, de dezamăgiri inevitabile, dar, cel puţin, era o acţiune pozitivă. De cîteva luni încoace i se întîmpla pentru prima oară să dorească unele lucruri, să le dorească simplu, cinstit. Dacă va şti cum să se descurce, dacă evenimentele vor lua o întorsătură dorită, va izbuti să stabilească un fel de contact cu oamenii săi. Căci plutonul era bun.

Încerca o oarecare surpriză. Felul lui de a judeca era prea naiv, prea idealist, şi asta nu-i semăna de loc. Era de ajuns să privească lucrurile sub alt unghi, pentru ca să-i apară în tot

ridicolul lor. Un pluton bun... Ca să facă ce? Bun, pentru că se arăta zelos într-o instituţie pe care o dispreţuia, o instituţie a cărei anatomie îi fusese expusă de către Cummings. Sau pentru că era plutonul său, copilul său? Concept al proprietăţii particulare, pentru care descoperea o înţelegere bruscă. Paternalism! „Adevărul e, gîndi el zîmbind, că nu sînt gata pentru noua ordine a lui Cummings, unde totul e pus în circulaţie şi nu mai există posesiune proprie."

Oricum, îşi dădea seama că mai devreme sau mai tîrziu avea să-i devină de înţeles natura propriilor sale motive. Că era mai bine aşa, o ştia din intuiţie. Îi îndrăgise repede, aproape instinctiv, pe cei mai mulţi oameni din pluton, şi constata plin de uimire că voia să le cîştige simpatia. Le făcuse chiar avansuri, lăsînd să se înţeleagă că avea să le fie prieten, folosind şiretlicuri împrumutate inconştient de la tatăl său, sau de la unii ofiţeri. Se pricepea să manifeste acea camaraderie care-şi atinge mai întotdeauna ţinta, cînd ai de-a face cu americani; tehnica implica o oarecare promiscuitate, de altfel nu prea primejdioasă dacă ştiai să ţii situaţia în mînă; în asemenea cazuri reuşeai, chiar dacă erai în realitate un făţarnic. Dar Hearn era convins de sinceritatea sa.

În fond, care era scopul său? Să facă dovada că generalul nu avea dreptate? O clipă îşi puse această întrebare, apoi încetă să-i mai acorde atenţie. Ducă-se dracului introspecţia. N-avea rost să-şi pună capul la contribuţie înainte de a se documenta mai temeinic; afară de aceasta, se afla de prea puţin timp la comandă plutonului şi nu voia să ia hotărîri pripite.

Chiar dedesubtul lui, Red şi Wilson sporovăiau, înghesuiţi pe paturile lor alăturate. Împins de un imbold neaşteptat, Hearn coborî scara care ducea pe punte.

Făcu un semn din cap către Wilson.

— Cum merge? întrebă el.

Cu o oră mai înainte, în hohotele de rîs ale camarazilor săi, Wilson se agăţase de parapetul lateral al vasului şi se chircise peste margine.

— Eh, destul de bine, domnule locotenent, suspină Wilson. Trag nădejde să-mi treacă pînă mîine.

Valsen pufni pe nări.

— Ţi-ar trebui un clondir de calmant ca să-ţi treacă.

Wilson clătină din cap. O expresie îngîndurată îi întunecă deodată chipul său îndeobşte vesel, o expresie puţin potrivită cu trăsăturile sale blajine.

— Sper că blestematul ăla de doftor s-a înşelat şi că n-o să am nevoie de op-peraţie.

— E ceva în neregulă? întrebă Hearn.

— Aha, am măruntaiele prăpădite, domnule locotenent. Sînt plin de puroi înăuntru, şi doftorul a zis că o să-mi taie burta. Wilson clătină iar din cap. Nu pricep nimic, oftă el. Am avut de mai multe ori sculament, dar a fost o jucărie să scap de el.

Ambarcaţia făcu mai multe salturi, provocate de o serie de valuri; Wilson, fulgerat de un junghi, îşi muşcă buzele.

Red aprinse o ţigară.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dacă te iei după tot ce spun netoţii ăştia de doftori...

Se îndreptă de spinare pentru o clipă şi scuipă peste parapet, ur- mărind cu privirea flegma aspirată pe loc de spuma stîrnită de mersul vasului.

— Ăştia nu ştiu decît să-ţi dea hapuri şi să te bată cu palmă pe spinare; cînd e vorba de doftori militari, se mulţumesc să te îndoape doar cu hapurile.

Hearn rîse.

— Vorbeşti din experienţă, Valsen?

Red nu răspunse şi, după o clipă, Wilson oftă iarăşi.

— Fir-ar să fie, măcar să nu fi plecat astăzi. Nu mă sperie treaba pe care trebuie s-o facem, nu-mi pasă dacă mi se dă o corvoadă sau alta, n-are importanţă, dar nu-mi place că sînt bolnav.

— Drace, o să-ţi treacă, spuse Hearn cu nepăsare.

— Nădăjduiesc şi-eu, domnule locotenent, zise Wilson, mişcînd capul. Nu sînt un chiulangiu, toţi ştiu că îmi place mai bine să fac treabă decît să trîndăvesc şi să mor de plictiseală, dar de la o vreme nu mai sînt în stare de nimic din pricina durerilor, nu mai pot munci ca înainte.

Scutură un deget spre Hearn, care-i privi părul blond-roşcat de la încheietura mîinii, lucind în soare.

— De vreo săptămînă încoace am lăsat-o mai moale cu lucrul şi Croft mă ocărăşte mereu. Te simţi prost cînd un camarad cu care ai stat doi ani împreună în acelaşi .pluton îşi închipuie că tragi chiulul.

— Nu-ţi mai face sînge rău, Wilson, fornăi Red. Am să vorbesc cu nătărăul ăsta de mecanic să fie mai cu băgare de seamă la valuri.

Pilotul făcea parte dintr-o companie de geniu.

— Am să-i spun să meargă mai domol.

În glasul său batjocoritor se desluşea o nuanţă de dezgust.

Hearn îşi dădu seama că de la începutul conversaţiei Valsen nu i se adresase niciodată direct. Şi pentru ce îi spunea Wilson toate acestea? Ca un fel de alibi? Nu-i venea să creadă. Vocea lui Wilson îi păruse oarecum abstractă, ca şi cum ar fi vrut să-şi explice lui însuşi ceva. Wilson îl ignora şi Valsen părea să nu-l poată suferi.

„Ei bine, să-i ia dracu!” Nu avea să li se bage pe gît. Se întinse, căscă uşor.

— Nu vă pierdeţi cu firea, băieţi.

— Mda, domnule locotenent, mormăi Wilson.

Red nu scoase o vorbă. Iritat, morocănos, însoţi cu privirea-i rece pe Hearn, care urca scara.

Croft sfîrşise de ascuţit cuţitul său de tranşeu şi, în vreme ce Hearn şi Wilson continuau să stea de vorbă, îşi croi drum spre adăpostul rampei din faţă. Servindu-se de acest prilej, Stanley îl ajunse din urmă. Era un loc destul de confortabil pentru a sta puţin la taifas;

desigur, puntea era inundată, dar etrava îi ferea de vînt. Stropii de apă care udau puntea se scurgeau spre pupa fără să lase băltoace în urmă.

Stanley începu să vorbească pe nepregătite.

— E o ruşine să ne arunce ofiţerul ăsta în spinare. Nimeni nu poate conduce plutonul mai bine ca tine, şi decît să ne fi trimis pe ageamiul ăsta, mai bine ţi-ar fi dat ţie comanda.

Croft ridică din umeri. Transferarea lui Hearn îl duruse mai mult decît îşi mărturisea singur. Comanda plutonul de atîta vreme, încît îi era puţin cam greu să se deprindă cu gîndul că de-acum înainte se va afla sub ordinele unui superior. Prezenţa lui Hearn îl silea să-şi amintească în fiece clipă că, deşi mai putea da ordine, comanda unităţii nu-i mai aparţinea.

Hearn era duşmanul său. Fără a fi formulat anume aceasta, ideea îşi găsea expresia în tot ceea ce făcea Croft. În mod automat, îl socotea vinovat de schimbările intervenite şi îi purta instinctiv pică. Sentimentele lui erau de altfel foarte confuze. Prins de prea multă vreme în angrenajul supunerii militare, nu putea să-şi mărturisească duşmănia. A nesocoti un ordin, a nu te supune, era ceva imoral în ochii lui Croft. În plus, nu putea face nimic. „Ţine-ţi gura dacă nu poţi face nimic”, era una din rarele sale maxime.

Vorbele lui Stanley îl unseră pe inimă, dar nu răspunse.

— Cunosc îndeajuns firea omenească, declară Stanley, şi ţi-o spun fără înconjur că prefer să comanzi tu patrula asta, decît un locotenent pe care ni l-au trimis plocon.

Croft scuipă. „Stanley are limbă cam lungă, îşi zise el. Evident, e un linguşitor, dar dacă în afară de asta băiatul îşi vede de treabă, n-am de ce să mă supăr.”

— Poate, admise el.

— Bun, acum gîndeşte-te la misiunea asta: o să fie a naibii de grea. Avem nevoie de cineva care să se priceapă.

— Tu ce părere ai despre treaba asta? întrebă Croft încet.

Sări într-o parte, ca să evite o ploaie de stropi.

Stanley ştie că i-ar face plăcere lui Croft dacă i-ar spune că acceptă misiunea fără crîcnire. Trebuie să răspundă însă cu prudenţă. Dacă s-ar arăta entuziast, spre deosebire de ceilalţi, care nu manifestau nici un zel, Croft nu s-ar mai încrede în el. Îşi pipăi mustaţa, oare rămăsese subţiratică şi rară, în ciuda îngrijirilor lui.

— Ştiu eu, ce să spun? Patrularea trebuie să fie efectuată şi atunci de ce să n-o facem noi. Ca să fiu cinstit, Sam, se încumetă el, poate că e nerozie, dar nu-mi pare rău că am luat-o din loc. Te oboseşti să tot stai degeaba, ai chef să faci ceva.

Croft îşi mîngîie bărbia.

— Asta e părerea ta?

— Ei bine, n-o s-o spun la toţi, dar asta e părerea mea.

— Hm, hm.

Cu bună ştiinţă, Stanley zgîndărise una din pasiunile esenţiale ale lui Croft. După o lună de corvezi şi patrulări monotone, nervii îi erau încordaţi în aşteptarea acţiunii. Orice patrulare vrednică de acest nume l-ar fi încîntat. Dar aceasta... pînă şi concepţia ei îl impresiona. Deşi nu se arăta, era plin de nerăbdare; timpul se scurgea prea încet pe ambarcaţie, Toată după-amiaza îşi frămîntase mintea, gîndindu-se la pistele pe care aveau să le urmeze, trecînd mintal în revistă terenul. Nu exista decît o singura hartă aeriană a acestei regiuni dosnice, dar el o cunoştea pe dinafară.

Şi încă o dată, îl înfioră o tresărire neplăcută, cînd îşi aminti că plutonul şi patrularea nu se mai aflau sub comanda sa.

— Da, aşa e, zise el, şi află de la mine că generalul Cummings e cineva, dacă a putut calcula toate astea.

Stanley încuviinţă dînd din cap.

— Băieţii bodogănesc într-una şi spun că s-ar fi descurcat mai bine decît el, dar nici pentru el nu-i o treabă prea uşoară.

— Te cred, zise Croft.

Privi în depărtare, apoi îl împinse pe Stanley cu cotul.

— Ia uită-te, spuse el.

Cu o umbră de gelozie, îl observase pe Wilson, care vorbea cu Hearn.

Fără să-şi dea seama, Stanley imită accentul lui Croft.

— Crezi că şmecherul ăsta de Wilson îl linguşeşte?

Croft rîse molcom şi rece.

— Dracu ştie, de la o vreme cam trage chiulul.

— Mă întreb dacă e într-adevăr bolnav, rosti Stanley cu îndoială.

Croft clătină din cap.

— Nu poţi să ai încredere în Wilson, decît atîta vreme cît îl ai în faţa ochilor.

— Aşa l-am categorisit şi eu.

Stanley se simţea în formă. Dacă Brown repeta necontenit că nimeni nu se putea înţelege cu Croft, era fiindcă nu ştia cum să-l ia. Croft era omul regulamentelor. Era de ajuns, să te apropii de el cu dibăcie. Bun lucru să te împrieteneşti cu sergentul.

Cu toate acestea Stanley nu se putuse dezbăra de o anumită încordare, în tot timpul convorbirii sale cu Croft. În primele săptămîni după sosirea sa în pluton, încercase aceeaşi stare de tensiune în raporturile sale cu Brown; acum Croft îl ţinea sub presiune, Stanley nu-i spunea niciodată ceva fără să aibă un gînd ascuns. Acţiona automat. Nu-şi spunea niciodată în mod conştient — e o bună idee să te arăţi a fi de acord cu Croft. Cînd vorbea, credea ceea ce spunea; mintea îi lucra mai iute şi mai eficace decît limba, astfel încît i se întîmpla să se mire uneori de propriile sale cuvinte.

— Da, ciudat tip şi Wilson ăsta, zise el cu glas înăbuşit.

— Hm, hm.

Stanley se simţi oarecum deprimat. Era, poate, cam tîrziu să caute prietenia lui Croft. Ce putea să mai aştepte de la acesta, acum, cînd un ofiţer comanda plutonul? Unul dintre motivele pentru care îl ura pe Hearn, era că acesta îi răpea posibilitatea de a lua locul lui Croft, dacă s-ar fi ivit cazul. Nici nu-i trecuse prin minte vreodată că Martinez sau Brown ar fi putut căpăta comanda plutonului. De fapt, ambiţia lui era vagă tocmai fiindcă nu se oprea în acel punct. Stanley nu urmărea o ţintă unică; visurile lui erau întotdeauna vagi.

În timp ce Vorbeau, Croft şi Stanley îşi descopereau realmente puncte comune, care-i apropiau. Croft simţea o uşoară afecţiune faţă de Stanley.„Stanley nu e un băiat rău”, îşi zise el.

Sub picioarele lor, puntea vibra în bătaia valurilor, soarele aproape asfinţise şi cerul se acoperea cu nori. Vremea începea să se răcească şi trebuia să te fereşti de vînt ca să-ţi poţi aprinde ţigara.

Gallagher îşi croise un drum spre provă. Stătea tăcut, aproape de Croft şi de Stanley; trupul său subţire şi noduros era scuturat de fiori. Ascultau clipocitul apei care se izbea de flancurile ambarcaţiei.

— Acum ţi-e cald şi după un minut ţi-e frig, bombăni el.

Stanley îi zîmbi. Socotea necesar să se comporte cu oarecare tact, fiindcă Gallagher devenise supărăcios de cînd îşi pierduse nevasta. În fond, îl dispreţuia pe Gallagher, care îl plictisea şi îl stînjenea totodată.

— Cum te mai simţi, băiete dragă? întrebă el.

— Bine, răspunse posomorît Gallagher.

Cenuşiul cerului îl făcea lugubru. De la moartea lui Mary devenise nespus de sensibil la schimbările de timp şi i se întîmpla adesea să lîncezească într-o dulce melancolie, care-l aducea în pragul plînsului. Voinţa şi, ceea ce era mai ciudat, amărăciunea lui îşi pierduseră tăria; purta mai departe masca sa furioasă, exploda uneori într-o revărsare de sudalme, însă Red, Wilson şi încă vreo doi nu se mai lăsau înşelaţi.

— Hm, bine, bombăni el iarăşi.

Simpatia pe care i-o arăta Stanley îi irita, căci îi simţea făţărnicia; de cîtva timp devenise mai perceptiv.

Se întrebă pentru ce venise lîngă ei şi fu ispitit să se înapoieze la patul său, dar aici era mai cald. Dedesubtul său puntea vibra, se clătina.

— Cît dracu o să mai stăm aşa, îngrămădiţi ca nişte sardele? mîrîi el.

După o pauză, Croft şi Stanley începură iarăşi să vorbească despre patrulare; Gallagher îi asculta înciudat.

— Vreţi să vă spun eu cum o să fie afurisita asta de patrulare? se pomeni el zicînd. Mare noroc dacă o să scăpăm cu capetele pe umeri, fir-ar să fie de treabă!

Îl încolţiră remuşcările şi frica. „Nu trebuie să mai înjur”, îşi zise el. De cînd primise ultima scrisoare de la nevastă-sa, se străduia să fie mai bun. Sudalmele sale erau nelegiuite, credea el, şi se temea să nu atragă asupra capului său alte pedepse.

La spaima pe care i-o stîrneau camarazii săi vorbind despre patrulare se adăuga remuşcarea de a se fi pornit pe înjurături. Se văzu din nou, în închipuirea sa, zăcînd fără viaţă pe o cîmpie, şi un spasm nervos îl străbătu dureros de-a lungul spinării. Soldatul japonez ucis de mîna lui Croft îi apăru prăvălit în poiana înverzită.

Stanley nu-l băgă în seamă.

— Ce ai de gînd să faci dacă nu putem trece prin defileu?

Era important să ştie toate lucrurile astea dacă ar fi să ia vreodată comanda plutonului. Nu se ştia ce accidente puteau

interveni. Se silea să nu se gîndească la cei care ar putea să moară, aşa că accidentele la care se referea le plasa în abstract, într-un fel de gol necuprins.

— Am să-ţi dau o povaţă, zise Croft. Cuvintele sunau ciudat în gura lui; nu dădea aproape niciodată poveţe. În armată, dacă nu poţi face ceva într-un anumit fel, atunci fă-l dracului în alt fel.

— Cum ai, proceda atunci? Ai trece peste culmea muntelui?

— Locotenentul comandă — nu eu.

— Hm, exclamă Stanley, strîmbîndu-se.

Se simţea foarte tînăr alături de Croft, şi nu încerca să ascundă acest lucru. Fără să caute tîlcuri, presupunea că lui Croft nu i-ar fi plăcut să-l vadă prea înfumurat.

— Dar dacă plutonul ar fi sub comanda, mea, aşa aş face, adăugă Croft.

Gallagher nu-i asculta decît pe jumătate. Convorbirea lor îl izbea neplăcut; superstiţios, îndopat cu tabu-uri, îşi spunea că e primejdios să vorbeşti despre lupte. În descurajarea sa, patrularea îi apărea ca o viziune întunecată, plină de oboseală, de primejdii şi de nenorociri. Sfîrşi prin a se înduioşa de propria sa soartă şi ochii i se umplură de lacrimi. Spre a şi le înăbuşi, se întoarse furios spre Stanley:

— Crezi că o să ai o vedere frumoasă din vîrful muntelui? Mare minune dacă ai să scapi teafăr!

Se stăpîni la timp să nu înjure.

De data asta nu-l mai putură ignora. O secundă, Stanley îşi aminti cît fusese de neaşteptat, de ridicul chiar, felul în care Minetta căzuse rănit, şi aceasta făcu să-i reînvie emoţia încercată atunci. Încrederea în sine era serios zdruncinată.

— Vorbeşti cam mult, se adresă el lui Gallagher.

— Dacă nu-ţi place, ştii ce-ai de făcut.

Stanley făcu un pas spre Gallagher, dar se opri. Gallagher era mai bicisnic decît el, aşa că n-ar culege nici o glorie dacă l-ar bate. Mai mult, Stanley simţea nedesluşit că ar fi fost ca şi cum ar fi căutat rîcă unui invalid.

— Ia ascultă, Gallagher, aş putea să te fac praf, zise el.

Nu-şi dădea seama că repeta însăşi cuvintele pe care i le adresase Red în dimineaţa debarcării pe insulă.

— Aşaaa, exclamă Gallagher, fără să facă însă nici o mişcare. Se temea de Stanley.

Croft îi urmărea cu indiferenţă. Şi pe el îl enervase izbucnirea lui Gallagher. Nu uitase atacul japonez de pe rîu şi i se întîmplase şi lui să viseze că un talaz uriaş se ridica să-l înghită, fără ca el să poată schiţa un gest de apărare. Deşi nu făcuse nici o apropiere între atacul nocturn şi vis, simţea însă intuitiv că acesta din urmă corespundea unei slăbiciuni lăuntrice nemărturisite. Izbucnirea lui Gallagher îl tulburase, şi o frîntură de secundă se gîndi foarte conştient, la propria sa moarte. „Mare neghiobie să-ţi vîri aşa ceva în dovleac”, îşi zise el. Nu izbuti să alunge însă gîndurile negre. În ochii lui Croft moartea era infailibilă. Ori de cîte ori cădea în luptă cîte un om din pluton sau din companie, Croft resimţea o sinistră şi paşnică satisfacţie, ca şi cum orice moarte era inevitabil de dreaptă. Ceea ce îl sîcîia în clipa aceasta, era gîndul că putea fi şi el tîrît în angrenaj. Pe Croft nu-l molipsise acel amestec deosebit de pesimism şi fatalism de care sufereau Red şi Brown. Croft nu credea că prelungirea şederii în mijlocul focului, al primejdiilor, micşora şansele de a scăpa cu viaţă. Croft socotea că un om era sortit să fie ucis sau să scape, şi el se considerase întotdeauna scutit de la sine de aşa ceva. Dar acum nu mai era atît de sigur. Presimţiri rele îi dădeau tîrcoale.

După ce dispăru pericolul unei încăierări între Stanley şi Gallagher, oamenii rămaseră tăcuţi, la adăpostul rampei; simţeau puterea mohorîtă a oceanului prin placa subţire de metal a punţii. Şi Red venise lîngă ei, şi acum stăteau cu toţii neclintiţi,

încovoiaţi sub ploaia de stropi, care-i făcea din cînd în cînd să se înfioare. Stanley şi Croft reluară discuţia în legătură cu patrularea; Red îi asculta, animat de un resentiment surd. Îl durea spinarea şi asta îl enerva. Îl enerva şi tangajul ambarcaţiei şi îmbulzeala datorită paturilor prea apropiate şi lipsa de spaţiu, şi tonul glasului lui Stanley.

— Ştii, îi mărturisea Stanley lui Croft, n-aş putea să spun că sînt încîntat fiindcă fac parte din patrulă, socotesc însă că o să fie o experienţă interesantă. Nu sînt decît un biet gradat, dar îmi dau seama că avem o datorie pe care, fără experienţă, n-am putea s-o ducem la bun sfîrşit.

Red suflă pe nări dispreţuitor: cuvintele lui Stanley vădeau o modestie prea pronunţată pentru gustul său.

— Nu ai altceva de făcut decît să deschizi ochii, zise Croft. Majoritatea băieţilor din pluton merg ca o turmă de oi, ţinînd capul în pămînt.

Red suspină. Ambiţia lui Stanley îl scîrbea, dar dispreţul său izvora dintr-un simţămînt de nelinişte pe care îl înţelegea într-o oarecare măsură. Îl rodea invidia. Şi această contradicţie îl demoraliza. „Eh, gîndi el, ce rost are să-mi fac sînge rău?” Stanley n-avea decît să urce în grad, în fiecare lună; avansările nu-l fac pe om fericit. Noroc ai numai dacă scapi cu maţele negăurite de vreun glonte. Simţi cum i se încrîncenează pielea pe spinare şi, fără să vrea, îşi întoarse privirile spre peretele neted de metal al rampei de la provă. Din ziuă în care aşteptase, doborît şi fără apărare, să fie ucis de soldatul japonez, îl cuprindeau accese periodice de nelinişte. Adeseori, noaptea, se trezea brusc, se foia în aşternut şi începea să dîrdîie.

„De ce naiba să mă complic alergînd după galoane? se întreba el. Ori de cîte ori ar muri cîte un om din plutonul meu, m-aş gîndi numai la el. Nu-mi place să primesc ordine de la nimeni şi nu-mi place nici să dau ordine.” Se uita la Hearn, care stătea în picioare, la pupa vasului, şi o mînie surdă îi umflă pieptul. „Blestemaţii ăştia de ofiţeri, se zburli el. O adunătură de studenţi, care îşi închipuie că la război se merge ca la un meci de fotbal. Dobitocul ăsta e încîntat fiindcă e trimis să se lupte.” Îl răscolea o ură clocotitoare, pătimaşă faţă de oricine i-ar pune viaţa în primejdie. „Ce-i pasă generalului dacă ni se face de

petrecanie? Pentru el n-ar fi decît o experienţă neizbutită. Iar noi, nişte cobai.”

Stanley îl amuza, îi stîrnea ironia. Emoţiile prin care trecea, se preschimbară în vorbe.

— Hei, Stanley, crezi că or să te decoreze cu Steaua de Argint?

Stanley îl privi cu îndîrjire.

— Du-te dracului, Red.

— Nu te pripi, camarade, îi zise Red. Izbucni în rîs şi se întoarse spre Gallagher. Să ştii că o să-i dea medalia Găoazei purpurii.

— Ia ascultă, Red, rosti Stanley, încercînd să strecoare un ton de ameninţare în glas. Ştia că Croft îl observă.

— Ei, necheză Red.

Nici el n-avea chef de harţă. Spinarea nu-l mai durea, dar se simţea slăbit şi letargic. Îşi dădu brusc seama că atît el cît şi Stanley se schimbaseră în lunile din urmă, de cînd sosiseră la Anopopei; Stanley se mai împlinise, părea mai arătos, mai sigur de sine. Era încă în creştere. Red era conştient de slăbiciunea obosită a propriului său trup. Tocmai acest motiv, la care se adăugau îndoielile sale, îi dădură tăria să meargă înainte.

Lui Gallagher i se făcu iarăşi frică; nu voia să fie tîrît în cine ştie ce istorie. În ultimele săptămîni se închisese în el; devenise pasiv, accesele sale de furie ocazionale îl lăsau fără resort. Şi, totuşi, nu voia să bată în retragere: Red era unul din prietenii lui cei mai buni.

— Red nu are nevoie să-mi ţină isonul, mormăi el.

— Fiindcă vă aflaţi pe front de mai multă vreme decît mine, vă închipuiţi că sînteţi daţi dracului?

— Poate, zise Gallagher.

Stanley ştia că trebuie să-i spună cîteva lui Red dacă vrea să crească în ochii lui Croft, dar nu se simţea în stare. Zeflemelile lui Red îi şfîşiaseră siguranţa şi încrederea în sine şi pe neaşteptate se văzu silit să recunoască faptul că era îngrozit la gîndul unei bătăi. Aspiră adînc.

— Acum nu e momentul, aşteaptă numai să ne întoarcem.

— Să-mi scrii.

Contururile gurii lui Stanley se înăspriră, dar nu găsi nici un răspuns. Se uită la Croft, al cărui chip era impasibil.

— Atîta aş vrea: să vă am pe amîndoi în grupa mea, le spuse el lui Red şi lui Gallagher.

Aceştia îi rîseră în nas.

Croft era contrariat. Oscilase între dorinţa de a asista la o încăierare şi teama efectului demoralizant pe care ar fi avut-o neîndoios asupra moralului oamenilor. Acum nu simţea decît dispreţ pentru Stanley; un gradat trebuia să ştie cum să-şi pună oamenii la punct, fără a se compromite. Scuipă peste rampă.

— Ce v-a venit? Vedeţi roşu? zise el cu răceală.

Vorbăria fără rost îl enerva.

Tăcură iarăşi cu toţii. Încordarea care-i încrîncenase se muiase ca o foaie de hîrtie îmbibată cu apă. Cu excepţia lui Croft, toţi se simţeau uşuraţi. Dar imaginea misiunii îi învăluia ca un giulgiu întunecat. Fiecare se retrăgea într-o tăcere plină de temeri. Noaptea cobora peste ei ca o prevestire rea.

Muntele Anaka apăru în zare, ridicîndu-se deasupra insulei. Rece şi îndepărtat, se arcuia deasupra junglei înconjurătoare, înălţîndu-se greoi pînă în nori. Licărirea cafenie a asfinţitului îi dădea aspectul unui uriaş elefant cenuşiu, ridicat pe labele dinainte, cu partea dinapoi pierdută în încîlceala verde a vizuinei sale. Muntele părea înţelept, puternic şi înspăimîntător în dimensiunile sale. Gallagher îl contempla, absorbit de frumuseţea pe care nu putea să o exprime. Ideea, imaginea pe care şi le făurise întotdeauna despre ceva mai pur, mai limpede, mai frumos decît viaţa trudnică pe care o trăia, începu să vibreze înlăuntrul lui, să răsune cu putere crescîndă. O clipă, i se păru că ar putea traduce în cuvinte ceea ce simţea, o clipă care se topi cu repeziciune, lăsîndu-l parcă într-un nimb de încîntare, de bucurie tulburătoare. Îşi umezi buzele şi începu să-şi jelească din nou nevasta.

Croft era mişcat pînă în fundul sufletului. Muntele îl atrăgea, îl copleşea, îl înflăcăra cu măreţia sa. Niciodată nu-l văzuse cu atîta limpezime; împotmolite în junglă, falezele lanţului muntos Watamai ascunseseră privirii culmea muntelui. Îl privea acum cu nesaţ, cer- cetîndu-i muchiile, resimţind o dorinţă instinctivă să se caţere pe munte, să ajungă în vîrf, să ştie că toată masa aceea grandioasă se afla sub picioarele sale. Era nespus de emoţionat; ca după moartea lui Hennessey, sau după ce-l ucisese pe prizonierul japonez, încerca un respect amestecat cu teamă, cu dorinţe năvalnice, cu un extaz ciudat. Uitase de

oamenii din preajma sa şi contempla piscul, cu un simţământ învecinat cu ura.

— Cumplit de bătrîn mai e şi muntele ăsta, zise el în cele din urmă.

Red nu simţea decît tristeţe şi o vagă sfîrşeală. Fraza lui Croft îl tulbură pe nesimţite. Examină muntele fără emoţie, aproape cu indiferenţă. Dar cînd îşi întoarse privirea, îl năpădi frica, aceeaşi frică pe care o încercaseră cu toţii într-un moment sau altul al zilei. Ca oricare din camarazii săi, şi el se întreba dacă această patrulare nu avea să fie ultima.

Goldstein şi Martinez vorbeau despre America. Din întîmplare, cuşetele lor erau lipite una de alta, aşa că îşi petrecură mai toată după-amiaza la adăpostul pelerinelor lor impermeabile. Goldstein se simţea într-o stare de spirit destul de bună. Raporturile sale cu Martinez nu fuseseră niciodată prea cordiale, dar sporovăiau de cîteva ore şi confidenţele începuseră să capete un caracter intim. Goldstein era fericit ori de cîte ori găsea pe cineva care să se poarte cu el prietenos; firea sa ingenuă îl făcea să se simtă plin de încredere. Era însă nenorocit, fiindcă prieteniile legate cu camarazii săi din pluton nu păreau să fie trainice. Cei cu care întreţinea, întîmplător, discuţii lungi şi prieteneşti, a doua zi îl jigneau sau nu-l mai băgau

în seamă, fără să priceapă pentru ce. În ochii săi, ori erau prieteni, ori nu erau; schimbările de atitudine sau lipsa de sinceritate scăpau înţelegerii sale. Era nefericit, fiindcă se socotea mereu trădat.

Totuşi, nu-şi pierdea niciodată curajul cu desăvîrşire. De fapt era un om activ, pozitiv. Dacă-l răneai sufleteşte, dacă vreunul din prieteni nu se dovedea vrednic de încredere, Goldstein îşi rumega necazul, se tămăduia, apoi o lua de la început cu mai multă rîvnă. Deoarece îndurase o mulţime de grosolănii de la sosirea sa în pluton, devenise mai viclean, mai prudent în ceea ce spunea şi făcea. Dar era mult prea afectuos ca să poată opune rezistenţă; orice manifestare de prietenie îl găsea gata să-şi uite nemulţumirile şi să răspundă cu căldură şi simplitate. Acum, îşi îndrepta toată simpatia către Martinez. Dacă i s-ar fi cerut părerea, ar fi spus: Martinez e un băiat minunat; puţin cam greoi, dar tare cumsecade; e sergent, dar se poartă democratic.

— În America, spunea Martinez, întotdeauna multe ocazii bune.

— Oh, nu ducem lipsă de aşa ceva, încuviinţă Goldstein cu ton doctoral. Am cîteva idei pentru înjghebarea unei afaceri, am chibzuit îndelung, fiindcă dacă vrei să mergi înainte, trebuie să-ţi faci singur drum. E bun salariul care-ţi vine regulat şi care-ţi dă o senzaţie de securitate, însă eu prefer să fiu propriul meu patron.

Martinez încuviinţă.

— Mulţi bani în afacerea ta?

— Uneori.

Martinez rămase gînditor. Bani! Palmele i se umeziră. Îi veni în minte un oarecare Isidro Juaninez, proprietar de bordel, căre-l fascinase pe vremuri. Se înfioră cînd şi-l aminti pe Isidro, vînturînd teancuri groase de dolari.

— După război, poate las armată.

— Ar trebui negreşit s-o faci, zise Goldstein. Eşti un băiat inteligent şi vrednic de încredere.

Martinez suspină.

— Totuşi...

Nu ştie cum să-şi exprime gîndurile. Întotdeauna îl stingherea faptul că trebuie să sublinieze că e mexican. Îşi închipuia că ar fi fost o necuviinţă din partea lui dacă l-ar fi făcut pe

interlocutor să creadă că îl socotea răspunzător de o stare de lucruri care voia ca slujbele bune să nu fie la îndemîna unui american de origine mexicană. Ceva mai mult, nutrea întotdeauna speranţa nesăbuită că ar putea fi luat drept spaniol get-beget.

— Dar nu am carte, zise el.

Goldstein clătină din cap compătimitor.

— Într-adevăr, e o piedică. Am vrut întotdeauna să isprăvesc liceul, şi simt că astă îmi lipseşte. Dar în afaceri e de ajuns să ai un cap bine înfipt pe umeri. Cred cu toată seriozitatea în necesitatea cinstei şi sincerităţii în afaceri. Toţi oamenii cu adevărat mari au reuşit numai datorită corectitudinii şi bunei-cuviinţe.

Martinez clătina afirmativ din cap. Ar fi vrut să ştie cît de mare e încăperea în care se ţin banii, cînd eşti foarte bogat. Prin minte i se perindau costume luxoase, pantofi lustruiţi, cravate pictate de mînă, blonde zvelte, graţioase şi fermecător de plăpînde.

— Un om bogat face tot ce place la el, zise Martinez admirativ.

— Ei bine, dacă aş fi bogat, mi-ar plăcea să fiu milos. Şi... ceea ce vreau, e să trăiesc după pofta inimii, să am o casă frumoasă, viitorul asigurat... Cunoşti New Yorkul?

— Nu.

— Este acolo o suburbie în care aş vrea să locuiesc, spuse Goldstein, dînd din cap a încuviinţare. Un loc într-adevăr frumos locuit de oameni simpatici, instruiţi, rafinaţi. N-aş vrea ca fiul meu să crească în aceleaşi condiţii ca mine.

Martinez admise şi acest fucru, Nu avusese niciodată convingeri sau ambiţii bine definite şi se simţea umilit ori de cîte ori vorbea unor oameni cu planuri limpezi şi hotărîte.

— America ţară bună, zise el cu convingere.

Îl năpădi o vîlvătaie scurtă, dar virtuoasă, de patriotism, ce lumină imaginea pe jumătate ştearsă a unei clase în care copiii cîntau ***My Country, 'Tis of Thee.*** Pentru prima oară de atîţia ani se văzu iar cu ochii minţii îmbrăcat aviator, şi dorinţe nedesluşite îi năpădiră sufletul.

— Eu învăţat bine citeşti la şcoală, spuse el. Învăţătoarea gîndea eu inteligent.

— Sînt sigur de asta, zise Goldstein încrezător.

Marea se mai potolise şi ploaia de stropi cădea asupra lor din ce în ce mai rar.

Martinez aruncă o privire circulară şi ascultă o clipă murmurul conversaţiilor.

— Lungă călătorie, zise el.

Gallagher se înapoiase la cuşeta sa, alăturată de a lui Martinez, şi se culcă fără să scoată o vorbă. Goldstein se simţea prost în prezenţa lui; nu-i vorbise de mai bine de-o lună.

— E de mirare că nimeni nu are rău de mare, spuse el în cele din urmă. Ambarcaţiile astea nu-s bune de nimic.

— Roth, Wyman, sînt bolnavi, grăi Martinez.

Goldstein ridică din umeri cu mîndrie.

— Mie, marea nu-mi face nimic. Sînt învăţat cu navigaţia. Un prieten de-al meu avea o bărcuţă cu pînze la Long Island şi vara ne plimbam adesea împreună. Îmi plăcea foarte mult.

În minte îi răsăriră golful Sound şi dunele palide, înconjurătoare.

— Era tare frumos acolo. Ştii, America e neîntrecută în frumuseţea peisajelor.

— Ce tot îndrugi, umflatule, se înfurie Gallagher fără veste.

„Ăsta e felul lui de a vorbi, îşi zise Goldstein, nu are gînduri rele.”

— Te-ai plimbat vreodată cu barca, Gallagher? întrebă el cu blîn- deţe.

Gallagher se ridică într-un cot.

— Eh, uneori îmi luam nevasta şi mă plimbam cu barca pe rîul Charles, mai sus de West Roxbury.

Îşi dădu seama abia după ce vorbise şi chipul i se tulbură, luînd expresia încremenită a unei măşti.

— Oh, îmi pare rău, şopti Goldstein.

— Nu e nimic.

Îi era dezagreabil să primească dovezi de simpatie din partea unui evreu.

— Nu te mai gîndi la asta, adăugă el, oarecum fără sens. Îl cuprinse iarăşi tandreţea, simţea că se dizolvă într-o baie de tristeţe şi de milă pentru el însuşi. Ia spune, zise el pe neaşteptate, mi se pare că ai un copil, nu-i aşa?

Goldstein dădu din cap.

— Da, da, răspunse el cu grăbire. Băiatul meu are acum trei ani. Stai, am să-ţi arăt fotografia lui.

Se răsuci anevoie pe o parte şi scoase un portofel din tocul revolverului.

— Fotografia nu e prea reuşită, se scuză el; e într-adevăr un copil neînchipuit de frumos. Acasă avem un portret mare, făcut de un fotograf de meserie, şi sincer vorbind, e ceva nemaipomenit. Un portret cu care ai putea cîştiga un premiu.

Gallagher se uita la fotografie.

— Da, da, drăguţ copil, zău aşa.

Era puţin surprins şi stînjenit de vorbele de laudă care-i scăpaseră fără să vrea. Îşi aruncă din nou privirile asupra fotografiei; acum o văzu, de fapt, pentru prima oară, şi oftă. De la moartea lui Mary nu scrisese decît o singură dată acasă, cerînd o fotografie a copilului său. Acest portret pe care-l aştepta cu o nerăbdare crescîndă, devenise un element important al existenţei sale. Visa îndelung cu ochii deschişi, ore în şir, întrebîndu-se cum arăta copilul său. Deşi nu i se spusese încă nimic despre asta, presupunea că e băiat.

— E într-adevăr un copil drăguţ, zise cu glas aspru.

Îşi plimbă degetul pe marginea cuşetei şi, înfrîngîndu-şi stînjeneala, îl întrebă:

— Ei, cum e cînd ai un copil?

Goldstein şovăi un moment, vrînd parcă să-i dea un răspuns definitiv.

— Oo, ai o sumedenie de... bucurii.

Fusese cît pe-aci să spună „o sumedenie de angarale”.

— Dar şi o sumedenie de necazuri. Începi să ai multe griji şi, desigur, greutăţi materiale.

— Da, răspunse Gallagher, clătinînd din cap în semn de încuviinţare.

Goldstein continua să vorbească. Trebuia să facă un efort, căci pe Gallagher îl ura cel mai mult din tot plutonul. Căldura şi bunăvoinţa pe care o resimţea în momentul acesta pentru Gallagher îl tulburau. Goldstein era întotdeauna conştient de propria sa persoană cînd i se întîmpla să vorbească de la evreu la creştin; orice acţiune, orice cuvînt îi erau atunci dictate de dorinţa de a crea o cît mai bună impresie. Deşi era sensibil la dovezile de simpatie, o parte din satisfacţia sa se datora gîndului că oamenii îşi manifestau cordialitatea faţă de un evreu. Aşa că se străduia să spună numai lucruri pe placul lui Gallagher.

Dar faptul de a vorbi despre familia sa îl cufunda automat într-o stare de tristeţe şi singurătate. Imagini nedesluşite, care oglindeau încîntările vieţii conjugale, i se perindau prin minte. Îşi aminti de noaptea cînd, împreună cu nevastă-sa, ascultase pe întuneric, stăpî- nindu-şi rîsul, sforăitul ciudat, impresionant al pruncului lor.

— Viaţa merită să fie trăită numai dacă ai copii, zise el cu convingere.

Martinez îşi dădu deodată seama că e şi el tată. Pentru prima oară după atîţia ani, îşi aminti că şi Rosalita fusese însărcinată. Ridică din umeri. Cîţi ani trecuseră de atunci? Şapte? Opt? Le pierduse socoteala. „Fir-ar să fie de treabă", îşi zise el. După ce-şi luase tălpăşiţa, nu se mai gîndise la Rosalita decît ca la o sursă de neplăceri.

Îl umplea de mîndrie faptul că dăduse viaţă unui copil. „Fir-ar să fie, eu sîntem om dintr-o bucată", îşi zise el. Îi venea să rîdă. „Martinez toarnă plod şi pe urmă o şterge." Încerca o bucurie răutăcioasă, ca un copil care chinuieşte un cîine. „Şi ea ce-o să facă? O să-l lepede? Fir-ar să fie!" Vanitatea sa creştea, ca un pîntece care se ba- lonează. Se gîndea cu încîntare naivă la bărbăţia sa, la atracţia pe care o exercita asupra femeilor. Faptul de a avea un copil nelegitim îl înălţa în propriii săi ochi; rolul său devenea mai deosebit, de o măreţie impunătoare.

Simţi pentru Goldstein o afecţiune indulgentă, aproape condescendentă. Pînă mai ieri, Goldstein îl cam înfricoşa, prezenţa lui, îl stingherea. Într-o zi avuseseră o discuţie şi Goldstein nu fusese de acord cu el. Ori de cîte ori se întîmpla una ca asta, Martinez reacţiona în mod inevitabil ca un şcolar speriat, de dojana profesorului. Niciodată nu se simţise la largul său în rolul de sergent. Dar acum se scălda parcă în afecţiunea lui Goldstein. Ajunse la concluzia că Goldstein nu-l dispreţuise. „Goldstein e cumsecade", îşi zise el.

Începuse să fie conştient de vibraţiile ambarcaţiei, de înaintarea ei lentă şi smucită printre valuri. Se întunecase. Martinez căscă şi se făcu ghem sub pînza impermeabilă. Îi era foame şi se întreba alene dacă să mănînce ceva sau să rămînă nemişcat. Se gîndi la patrulare şi un fior neaşteptat de frică îl făcu să tresară. „Să nu mă mai gîndesc la asta, să nu mă mai gîndesc la astă", repetă el pentru sine.

Îşi dădu deodată seama că Gallagher şi Goldstein încetaseră să mai stea de vorbă. Ridică bărbia şi văzu că mai toată lumea stătea în picioare pe cuşete sau se înghesuia la tribord.

— La ce se uită? întrebă Gallagher.

— La asfinţitul soarelui, cred, răspunse Goldstein.

— La asfinţit?

Martinez ridică ochii spre văzduh. Cerul, aproape întunecat, era acoperit de nori urîţi, plumburii, prevestitori de ploaie.

— Unde asfinţit? întrebă el. Se ridică în capul oaselor, îşi înţepeni picioarele în stîlpil laterali şi se uită spre apus.

Soarele în asfinţit desfăşura o risipă de culori sclipitoare, cum nu se poate vedea decît la tropice. În afară de o fîşie îngustă, pierdută în zare, cerul era acoperit în întregime de nori negri de ploaie. Soarele dispăruse, dar razele sale se concentrau într-o linie colorată, acolo unde cerul şi apa se împreunau. Asfinţitul descria un arc în formă de radă, un port straniu, de vis, scăldat într-un spectru compus din stacojiu, galben-auriu şi verde-deschis. Un şirag de nori mărunţi, asemănători unor cîrnăciori, se înşirau într-o linie punctată, purpurie. Curînd, oamenii avură impresia că zăresc o insulă fabuloasă, plăsmuită de închipuirea lor. Fiecare detaliu scînteia, părea neînchipuit de viu. Era o plajă cu nisip lucios şi auriu, şi pe acest ţărm imaginar un pîlc de arbori proiecta în amurg o magnifică şi strălucitoare lumină albastră ca levănţica. Plaja aceasta era deosebită de tot ce cunoscuseră pînă atunci; observai cea mai neînsemnată denivelare a stîncilor, cea mai uşoară încreţitură a dunelor pe un ţărm golaş şi încremenit, dar aici totul fremăta de viaţă şi de căldură.

Uscatul se înălţa deasupra frunzişului purpuriu în ondulaţii violete, stacojii, însăilîndu-se în umbra care stăruia asupra radei. Luminată de soarele în asfinţit, apa împrumutase albastrul deschis şi profund al Cerului într-o noapte de vară.

Insulă senzuală, pămînt izvorît din Biblie, cu vinuri rubinii, cu nisip auriu şi cu arbori indigo. Oamenii nu se mai săturau să privească. Insula se desfăşura în faţa lor ca un paradis conceput pentru vreun monarh oriental, şi ei se simţeau atraşi de aceasta cu o intensă şi teribilă nostalgie. Frumuseţea la care aspiraseră, extazul spre care năzuiseră vreodată, se întîlneau în această viziune. O viziune care îi făcu să uite, pentru cîteva minute, îndelungata scurgere a zilelor, mohorîtele, amuţitele luni petrecute în junglă, fără nădejdi şi fără glorie. Oricare din ei, dacă ar fi fost singur ar fi întins braţele în întîmpinarea miracolului.

Aceasta nu putea dura. Treptat, inevitabil, plaja se topea în noaptea înconjurătoare. Nisipul de aur se întuneca, transformîndu-se într-un verde-cenuşiu care bătea în negru, Insula se scufunda în apă şi curînd mareea nopţii spălă tonurile trandafirii şi albastre aşternute pe coline. După un timp nu mai rămase decît cenuşiul întunecat al oceanului, cerul de păcură şi clocotul talazurilor alburii despicate de ambarcaţie. Particule fosforescente se învolburau în spumă. Oceanul de cerneală oglindea noaptea rece, distila groaza şi moartea. Oamenii o contemplau absorbiţi, copleşiţi de o spaimă mută. Se înapoiară la cuşetele lor, se instalară pentru noapte şi rămaseră o vreme fără să poată adormi, zgribuliţi sub păturile lor.

Începu să plouă. Vasul înainta, opintindu-se în beznă, la vreo sută de metri de coastă. Fiecare simţea apăsîndu-l pe umeri neliniştitoarea anticipare a patrulării. Apa clipocea lugubru, izbindu-se de flancurile ambarcaţiei.

2

A doua zi de dimineaţa, devreme, plutonul debarcă pe ţărmul nordic al insulei Anopopei. Ploaia încetase şi aerul era proaspăt şi răcoros în soarele matinal. Oamenii se tolăniră cîteva minute pe nisip, urmărind cu privirea vasul care se îndepărta de ţărm şi o pornea pe drumul întoarcerii. În cinci minute nava parcurse mai bine de o jumătate de milă, dar distanţa le părea încă atît de mică, încît socoteau că ar putea ajunge pînă la ea înotînd prin apele tropicale scînteietoare şi limpezi. Urmăreau ambarcaţia cu o privire încărcată de regrete; invidiau pe pilotul care la căderea nopţii va avea parte de o mîncare caldă în siguranţa bivuacului. „Aşa meserie aş vrea şi eu”, gîndea Minetta.

Dimineaţa avea încă prospeţimea unei monete abia pusă în circu- laţie. Faptul că se aflau pe un ţărm neexplorat nu-i impresiona prea mult pe oameni. Jungla, dinapoia lor, le părea foarte familiară; plaja pustie, izolată, acoperită cu scoici mărunte, delicate, ce aveau să scînteieze mai tîrziu în soare, semăna cu multe alte plaje pe care debarcaseră în trecut. Stăteau întinşi pe nisip, fumau şi rîdeau în aşteptarea plecării, foarte mulţumiţi că puteau să-şi zvînte hainele la soare.

Hearn era cam neliniştit. Peste cîteva minute aveau să pornească într-un marş de peste patruzeci de mile prin tot felul de locuri necunoscute; ultimele zece mile aveau să le străbată în imediata apropiere a poziţiilor japoneze. Se întoarse spre Croft şi arătă cu degetul o zonă pe harta aeriană desfăşurată pe nisip.

— Mi se pare, sergent, că ar fi cel mai bine să urmăm cursul acestui rîu, zise el indicînd un rîu care ieşea din junglă şi se revărsa pe plajă, la cîteva sute de metri depărtare. Îi urmăm pe cît posibil albia, apoi ne croim o cărare pînă ce vom răzbate în zona acoperită cu iarbă kunaï.

— Asta-i şi părerea mea, zise Croft. Hearn avea dreptate şi asta îl cam enerva. Îşi frecă bărbia. O să ne ia mai mult timp decît credeţi, domnule locotenent.

— Se poate.

Croft îl făcea să nu se simtă la largul său. Evident, sergentul avea experienţă, dar nu scotea o vorbă dacă nu-i dădeai ghes. Sudist afurisit. Era deopotrivă cu Clellan. Hearn bătu uşor cu degetele în hartă. Nisipul începuse să se încălzească sub tălpi.

— Nu avem de străbătut decît două mile de junglă.

Croft clătină cu încăpăţînare din cap.

— Nu te poţi bizui pe hărţile aeriene. Rîuleţul ăsta ar putea să ne scoată acolo unde vrem noi, dar eu n-aş avea încredere. Scuipă în nisip. N-avem decît să pornim, şi să vedem ce-o să se întîmple.

— Asta e, spuse Hearn cu hotărîre. Haidem.

Croft se uită la oameni.

— Haideţi, băieţi, la drum.

Oamenii îşi luară la spinare efectele şi armele; se răsuciră sub raniţă, pentru a-şi potrivi povara şi a slăbi muşcătura curelelor pe umeri. După două minute, se încolonară şi porniră tîrîndu-şi picioarele prin nisip. Cînd ajunseră lă rîu, Hearn le ordonă să se oprească.

— Spune-le pe scurt ce vrem să facem, se adresă el lui Croft.

Croft ridică din umeri şi începu să le vorbească:

— O luăm pe rîu în sus şi mergem cît om putea de departe, dar să ştiţi că o să asudăm din greu. Aşa că cine are chef să facă pe nebunu, să-şi ia tălpăşiţa de pe acum.

Îşi potrivi raniţa cu o mişcare din umăr.

— Nu credem că sînt japonezi pe aici, dar asta nu înseamnă că trebuie să mergeţi cu capul între urechi, ca o turmă de oi. Să fim cu ochii în patru.

Îi scrută pe rînd, încercînd o nebănuită plăcere cînd oamenii îşi întorceau privirile. Făcu o pauză, umezindu-şi buzele şi chibzuind dacă ar mai fi ceva de adăugat.

— Vreţi să le mai spuneţi ceva, domnule locotenent?

Hearn îşi plimbă degetul pe sub cureaua carabinei, încercînd-o.

— Da, numai cîteva cuvinte. Îşi miji ochii, jenat de lumina soarelui. Oameni buni, rosti el cu ton egal, nu cunosc pe nici

unul din voi şi nici voi nu mă cunoaşteţi. Poate că nici nu doriţi să mă cunoaşteţi.

Cîţiva pufniră sfios în rîs, iar el le zîmbi pe neaşteptate.

— Orice ar fi, v-am căzut pe cap şi nu aveţi încotro, vom fi alături şi la bine şi la rău. În ceea ce mă priveşte; cred că o să ne înţelegem. Voi încerca să fiu drept cu toată lumea; mă veţi urî poate, cînd vă voi ordona să mergeţi înainte, chiar dacă veţi pica de oboseală. În regulă, dar să nu uitaţi că şi eu am să fiu tot atît de istovit ca oricare din voi şi am să mă urăsc pe mine însumi.

Oamenii rîseră; în acea clipă, Hearn încercă siguranţa oratorului care a reuşit să-şi cucerească auditoriul. Aceasta îi procură o satisfacţie surprinzător de puternică.

„Uite unde şi-a găsit chemarea feciorul lui Bill Hearn”, gîndi el.

— Bun, să mergem.

Croft trecu în capul coloanei. Discursul lui Hearn îl enervase. Acesta vorbise vrute şi nevrute; un comandant de pluton nu se joacă de-a camaradul cu oamenii săi. Hearn avea să-i strice cu trăncănelile astea. Croft era plin de dispreţ faţă de gradaţii care se străduiau să cîştige simpatia ostaşilor; după el, acesta era un procedeu femeiesc şi în asemenea cazuri lucrurile mai degrabă se stricau. „Afurisitul ăsta de pluton o să se ducă de rîpă”, îşi zise el.

Rîul părea mai adînc spre mijloc, dar de-a lungul malurilor şerpuia cîte o fîşîe de apă, lată de vreo cincisprezece metri, în care apa săltă pe pietricele. Cei paisprezece oameni înaintau în şir indian. În curînd pădurea îi întîmpină cu bolţile ei verzi. După ce trecură de primul cot al rîului, apăru în faţa lor jungla, asemenea unui tunel cu pereţi de frunziş şi cu pardoseală clisoasă. Razele soarelui pătrundeau prin- tr-un vast filtru de frunze şi ferigi, de curmei, şi liane, absorbind culorile junglei, contopindu-le într-un verde sclipitor, catifelat. Lumina jucăuşă se schimba ca şi cum s-ar fi refractat prin dantelăria ogivelor unei catedrale. Jungla îi împresura, întunecoasă şi fremătătoare; îi înăbuşea cu zgomotele şi miresmele, cu emanaţia mucezelii sale. Mirosurile pătrunzătoare de fermenţi, de putrefacţie, de cangrenă, duhoarea înţepătoare a plantelor ce răsar şi cresc, le exacerbau simţurile, îi umpleau de oroare şi dezgust.

— Rău mai pute, bombăni Red.

Trăiseră atîta vreme în junglă, încît îi uitaseră emanaţiile; dar în cursul nopţii petrecute pe mare nările li se purificaseră, deveniseră iarăşi sensibile la intensa, lipicioasa apăsare a aerului.

— Miroase a negresă, îi înştiinţă Wilson.

Brown pufni cu nervozitate.

— Cînd dracu ai avut de-a face şi cu negrese?

Totuşi remarca lui Wilson îl tulburase; duhoarea excesului de fertilitate şi de putreziciune îi trezea reminiscenţe nedesluşite.

Rîul îşi săpa albia în junglă. Nimeni nu-şi mai amintea cum li se înfăţişase acest curs de apă în soare. Erau asurziţi de foşnetul viu, frenetic al insectelor şi animalelor, de ţîrîitul furios al ţînţarilor, de flecăreala răguşită a maimuţelor şi a papagalilor. Asudau îngrozitor; deşi nu străbătuseră decît cîteva sute de metri, umezeala grea a aerului nu-i lăsa parcă să respire; de sub curelele raniţelor apăreau pe uniforme pete negre de sudoare.

La ora aceasta matinală jungla emana un fel de pîclă care le ajungea pînă la mijloc; se deschidea în faţa lor, se închidea în urma lor, lenevos, ca un melc care se vîră în cochilia sa. Pe cei din capul coloanei fiecare pas îi costa un enorm efort de voinţă. Se înfiorau de scîrbă şi se opreau mereu ca să răsufle. De pretutindeni cădeau picături; pe marginea rîului creşteau desişuri de bambuşi, cu frun- zişul lor subţire, dantelat, pierdut într-o învălmăşeală de vegetaţie. Plante parazite se căţărau de-a lungul copacilor, şe dezvoltau în co- roanele lor; rădăcinile pîlcurilor de arbuşti şe afundau în mîlul rîului ori se încastrau printre pietricelele pe care călcau oamenii. Apa se scurgea cu un clipocit uşor, acoperit grabnic de ţipetele păsărilor şi de bîzîitul insectelor.

Încet, stăruitor, apa se îmbiba în pielea unsă a bocancilor, li se urca de-a lungul pulpelor şi le ajungea pînă la genunchi cînd li se întîmpla să străbată vreun vad. Raniţele se îngreunaseră; braţele li se anchilozau, spinarea îi durea. Cei mai mulţi dintre ei cărau cîte treizeci de livre de alimente şi material de dormit, iar împreună cu cele două bidoane de apă, cu cele zece încărcătoare de cartuşe, cu cele doua sau trei grenade, cu puştile şi cu cuţitele lor, fiecare ajungea să poarte în spate, aproape şaizeci de livre de echipament, cam cît cîntărea un

geamantan foarte greu, Mai toţi obosiră foarte repede, şi după o jumătate de milă cei mai slabi începură să se simtă la capătul puterilor. Desimea junglei, văzduhul încărcat cu miasme, zgomotele lichide, hărţuiala insectelor îşi pierduseră intensitatea de la în- ceput. Nu mai erau prea conştienţi de lumea sinistră care-i înconjura; nenumăratele, nedesluşitele spaime care îi împresuraseră la intrarea în tunelul săpat în vegetaţia junglei se măcinau, dispăreau treptat, acoperite de efortul monoton şi anevoios al mersului. În ciuda îndemnurilor de la început ale lui Croft, oamenii înaintau cu capul plecat, cu privirea pironită în jos.

Cursul de apă se îngustă şi fişiile puţin adînci care şerpuiau de-a lungul malurilor puteau fi acum cuprinse dintr-un singur pas. Terenul începea să urce; rîul forma, din loc în loc mici cascade, presărate cu spărturi de stîncă. Pe mal, nisipul de rîu luă locul pietrişului, apoi mîlul urmă nisipului. Coloana mergea cît mai aproape de apă şi puţin cîte puţin frunzişul începu să-i biciuiască, acoperindu-le vederea. Acum înaintau foarte încet.

Poposiră la o cotitură şi examinară terenul care li se înfăţişa privirii. În acest loc, vegetaţia creştea chiar din apă şi Croft, după ce chibzui puţin, înaintă spre mijlocul rîului. Rămase nemişcat la vreo cinci metri de mal. Apa, care-i ajungea pînă la brîu, se învolbura năprasnic în jurul lui.

— Trebuie să ne agăţăm bine de taluzul malului, domnule locotenent, zise el.

Ţinîndu-se cu mîinile de vegetaţie, începu să înainteze, luptîndu-se cu curentul rîului; apa îi ajungea pînă la coapse. Oamenii îl urmară încordaţi, înşirîndu-se prin apă, de-a lungul malului. Parcurseră astfel cîteva sute de metri, agăţîndu-se de tufişuri, opintindu-se, împotrivindu-se curentului. Picioarele, li se afundau în mîlul de pe fun-dul rîului; erau atenţi să nu-şi piardă puştile, care le alunecau necontenit de pe umeri. Cămăşile, năclăite de transpiraţie, erau tot atît de ude ca şi pantalonii. Dar nu numai oboseala şi atmosfera verzuie îi făcea să transpire: asudau şi de grijă. Curentul avea o forţă, o dîrzenie de-a dreptul însufleţite. Un fel de frenezie pusese stăpînire pe ei, aceeaşi frenezie pe care ar fi manifestat-o vederea unui animal sălbatic ce le-ar fi mîrîit la picioare. Mîinile le sîngerau în contact cu spinii şi cu frunzişul tăios, iar raniţa li se îngreuna tot mai mult.

Înaintară astfel pînă ce rîul se lărgi din nou şi se făcu mai puţin adînc. Forţa curentului descrescu şi astfel putură să progreseze mai lesne prin apa care le ajungea la genunchi. După cîteva cotituri, dădură de o stîncă netedă şi lată, ocolită de apele rîului. Hearn ordonă un popas.

Oamenii se lăsară să cadă, încremenind fără glas cîteva minute. Hearn era preocupat; inima i se zbătea de oboseală şi mîinile îi tremurau uşor. Zăcea culcat pe spate, uitîndu-se pe deasupra pieptului, la stomacul care se ridica şi se lăsa în ritmul respiraţiei rapide. „Nu sînt în formă", îşi zise el. Şi era adevărat. Următoarele zile, dar mai ales prima zi, aveau să fie greu de îndurat; în ultima vreme nu mai făcuse nici un exerciţiu. Dar avea să-şi revină. Îşi cunoştea puterile.

Începea să se şi deprindă cu încordarea continuă. Cel mai mare efort trebuia să-l depună conducătorul coloanei. I se întîmplase de multe ori să se oprească, să se crispeze la auzul unui zgomot neaşteptat, să tresară la vederea vreunei insecte care le tăia drumul — de pildă păianjenii aceia enormi, cu trupul de mărimea unei nuci, cu picioarele lungi şi intinse ca degetele unei mîini desfăcute. Toate acestea îi storceau de puteri; observase că şi Martinez şi Brown sufereau în egală măsură. Îi încolţea o frică resimţită ori de cîte ori trebuiau să străbată un teren neexplorat; fiecare pas prin junglă însemna o suferinţă în plus.

Croft nu părea prea stingherit. Ce om şi Croft ăsta, gîndea Hearn. Dacă el, Hearn, nu va fi atent, Croft avea să-şi asume comanda efectivă a plutonului. Din nefericire Croft ştia mai multe decît el, aşa că era de prisos să-l contrazică: n-ar fi putut mărşălui cu toţii pînă acum, dacă nu s-ar fi folosit de experienţa de pădurar a lui Croft.

Hearn se ridică în capul oaselor şi se uită în jur. Oamenii stăteau culcaţi în linişte pe stîncă. Cîţiva sporovăiau între ei. Unii făceau comentarii cu voce joasa, sau zvîrleau cu pietricele în rîu; Valsen rupea absorbit frunzele unei ramuri care se legăna deasupra stîncii. Hearn îşi consultă ceasul. Se scurseseră cinci minute de cînd au făcut

haltă; încă zece minute nu puteau să strice. Era bine să le mai dea cîteva clipe de răgaz. Se întinse, îşi clăti gura cu apă din bidon, apoi schimbă cîteva vorbe cu Minetta şi cu Goldstein.

După ce-şi mai veni în fire, Brown intră în vorbă cu Martinez.

Brown era deprimat; ulceraţiile de pe picioare îl usturau şi îl mîncau; era încredinţat că durerile vor spori pe măsură ce se va prelungi misiunea de patrulare. Lenevos, dar fără speranţă, se gîndea ce bine ar fi dacă ar putea să zăbovească tolănit la soare, cu picioarele dezgolite, lăsînd căldura să-i usuce plăgile.

— Afurisită patrulare, oftă el.

Martinez încuviinţă.

— Cinci zile mult timp.

Brown scoborî glasul.

— Ce părere ai despre noul locotenent?

— Bună, zise Martinez ridicînd din umeri. Băiat cumsecade.

Trebuia să răspundă cu prudenţă. Se ştia că era prieten cu Croft şi nu voia să-şi manifeste ostilitatea sa faţă de Hearn.

— Poate prea prietenos, sugeră el. Comandantul de pluton trebuie să fie mai aspru.

— S-ar putea ca tipul ăsta să fie un mare ticălos, spuse Brown.

De fapt, nu-şi făcuse nici o părere despre ofiţer. Nu ţinea la Croft în mod deosebit, avea impresia că acesta îl dispreţuia. Dar în privinţa lui Croft, ştia măcar la ce să se aştepte. Faţă de noul locotenent trebuia să dea dovadă de prudenţă, să se poarte cît mai bine; chiar aşa, risca să-i displacă.

— Totuşi, pare un băiat cumsecade, adăugă el încet.

De fapt, altceva îl preocupa. Îşi aprinse o ţigară şi suflă fumul cu băgare de seamă; plămînii se mai resimţeau încă de pe urma marşului. Ţigara avea un gust neplăcut, dar Brown continuă să fumeze.

— Ştii, Mîncătorule-de-Japonezi, rosti el fără să vrea, îţi jur că uneori, ca acum de pildă, cînd sîntem în patrulare, aş vrea să fiu un simplu ostaş. Oamenii cred că huzurim; cei noi, mai ales, îşi închipuie că un sergent taie frunze la cîini.

Îşi pipăi ulceraţia de pe bărbie.

— Pe toţi dracii, habar n-au ce răspundere atîrnă pe umerii noştri. Iată de pildă pe Stanley; n-a văzut o bătălie în viaţa lui, şi cu toate astea se înfige, îşi face loc cu coatele. Ştii, Mîncătorule-de-Japonezi, am fost grozav de mîndru cînd m-au

făcut sergent; dar dacă ar fi s-o iau de la început, mă îndoiesc că aş mai primi.

Martinez ridică din umeri, oarecum înveselit.

— E greu, opină el.

— Să fiu al naibii dacă n-ai dreptate. E greu.

Brown smulse o frunză de pe ramura care cobora pînă aproape de stîncă şi începu s-o mestece gînditor.

— Ştii, există o limită peste care nu mai poţi trece, altfel nervii ţi se duc dracului. Am să-ţi spun ceva, pot să-ţi vorbesc, fiindcă eşti în materie. Dacă ar fi s-o iei de la început, ai primi să fii sergent?

— Cine ştie?!

Dar Martinez nu se îndoia — ar fi acceptat. Revăzu aievea cele trei galoane care îi împodobeau uniforma de un gri-măsliniu şi se simţi năpădit de un val de mîndrie, amestecat însă cu un simţămînt de jenă.

— Ştii ce mă necăjeşte, Mîncătorule-de-japonezi? Faptul că nervii mei au luat-o razna. Uneori mă tem că am să cad lat şi n-am să mai fiu bun de nimic. Înţelegi ce vreau să spun?

Gîndul acesta îl chinuia de cîtva timp; acum, Brown se simţi uşurat, fiindcă vorbise despre aceasta, ca şi cum ar fi găsit o scuză pentru cazul cînd s-ar prăbuşi efectiv. Zvîrli în rîu o pietricică şi urmări din ochi rotocoalele de pe oglinda apei.

Martinez încerca un dispreţ mocnit faţă de Brown. Era încîntat văzînd că lui Brown îi e frică. „Şi Mîncătorul-de-japonezi are frică, îşi zise el, dar Mîncătorul-de-japonezi… nu se dai bătut.”

— Partea proastă, zise Brown, nu e că te duci pe copcă; în fond, după aceea nu mai ai habar de nimic. Dar dacă vreun om din grupa ta e lovit de un glonte din vina ta? Doamne, cum să nu te frămînte gîndurile? Îţi aminteşti de patrularea aceea de la Motome, cînd a fost ucis MacPherson? Nu puteam face nimic, dar îţi dai seama cît m-a costat să plec şi să-l las în urma mea? Nervos, aruncă ţigara. Nu e o fericire să fii sergent. Cînd am intrat în armată voiam să avansez în grad, dar uneori mă întreb la ce dracu îmi serveşte asta. Chibzui o clipă, apoi suspină. Fiindcă ştiu cum sînt oamenii, n-aş fi fost poate mulţumit să rămîn un simplu soldat. E ceva să fii sergent. Această afirmaţie îi făcea întotdeauna plăcere. Asta înseamnă că eşti ceva, mai deosebit. Află că îmi cunosc răspunderile. N-am să mă dezumflu tocmai eu. Oricît de grele ar fi încercările prin care aş trece, n-o să dau înapoi, fiindcă pentru asta sînt plătit. Îl năpădeau sentimentalismele. Dacă te-au numit sergent, înseamnă că au

încredere în tine, şi n-o să-i las tocmai eu în pană, nu sînt unul din ăia. Socot că nimic nu e mai murdar pe lume.

— Trebuie să te ţii bine, recunoscu Martinez.

— Aşa e. Ce fel de om aş fi dacă aş lua toţi banii ăştia de la guvern, ca s-o şterg cînd s-ar încinge lucrurile? Nuu, Mîncătorule-de- japonezi, vin dintr-un ţinut în care n-aş mai îndrăzni să-mi arăt faţa dacă n-aş avea cu ce să mă mîndresc. În ceea ce mă priveşte, fiind de fel din Kansas, mărturisesc că-mi place mai mult decît Texasul, dar, la naiba, am venit amîndoi din cele mai de frunte state ale ţării. Nu ţi-e ruşine să spui că eşti din Texas, Martinez.

— Da.

Numele acesta încălzea inima lui Martinez, îi plăcea să se considere texan, dar nu îndrăznise niciodată să se împăuneze cu acest titlu. Undeva, în străfundul fiinţei sale se cuibărise o teamă — amintirea tuturor acelor bărbaţi albi, înalţi, cu vorbire molcomă şi privire rece. Se temea de ceea ce ar fi citit în ochii lor dacă ar fi spus „Martinez e texan". Plăcerea i se destrămă şi nu se mai simţi la largul său. „Eu sergent mai bun decît Brown", se încuraja el. Dar asta nu-i procură o uşurare. Brown avea un fel de încredere în sine, care îi lipsea cu desăvîrşire lui Martinez; cînd vorbea cu oameni de calibrul acesta, dădea întotdeauna înapoi. Martinez avea răutatea ascunsă, dispreţul şi neliniştile servitorului care se ştie superior stăpînului.

— Straşnic ţinut, încuviinţă el.

Era prost dispus şi îi trecuse pofta de a sporovăi cu Brown. Aşteptă cîteva minute, bombăni ceva, apoi se duse după Croft.

Brown se întoarse pe partea cealaltă şi se uită în jur. În timpul conversaţiei, Polack stătuse întins ceva mai încolo, pe stîncă; era cu ochii închişi. Brown îl împunse uşor cu cotul.

— Dormi, Polack?

— Ce?

Polack se ridică în capul oaselor căscînd.

— Da, cred că am adormit,

De fapt fusese, treaz de-a binelea şi urmărise întreaga conversaţie, încerca o subtilă satisfacţie să tragă cu urechea, deşi nu se aştepta să se aleagă întotdeauna cu vreun folos imediat; găsea însă că pro- cedeul e foarte amuzant. „În felul ăsta poţi să ai pe cineva la mînă", îi mărturisise el într-o zi lui Minetta. Căscă iar.

— Eh, zise el, am tras un pui de somn. O luăm din loc?

— Da, în curînd, răspunse Brown.

Băgase de seamă că Martinez îl dispreţuieşte şi faptul acesta îl des- cumpănise; avea nevoie să-şi recîştige propriul său echilibru. Se lungi alături de Polack şi îi oferi o ţigară.

— Nu, îmi cruţ plămînii, zise Polack. Mai avem de bătut o cale bună.

— Asta cam aşa e, încuviinţă Brown. Ştii, am făcut tot ce mi-a stat în puteri ca să-mi scutesc grupa de a merge prea des în patrulare, dar poate că n-a fost o idee prea bună. Nici tu nu eşti în formă.

Era convins că nu exagerează. În momentul acela credea ce spune şi se felicita că-şi ocrotise atît de bine grupa.

— Ai făcut foarte bine că ne-ai ţinut deoparte; te-am preţuit cu toţii pentru asta, zise Polack, gîndind însă „ce dobitoc!'“ Brown îl distra. „Există indivizi din ăştia, îşi spuse el, care se gudură ca să capete o slujbuşoară, şi cînd o au, se dau „peste cap să afle dacă cei din jur îi socotesc oameni de treabă.”

Îşi cuprinse bărbia lungă şi ascuţită în mînă şi-şi dădu pe spate un smoc de păr spălăcit şi băţos.

— Într-adevăr, vorbi el. Crezi poate că băieţii din grupă nu ţin seamă de tot ce ai făcut pentru ei; află că te iubim cu toţii.

Deşi avea îndoieli în ceea ce priveşte sinceritatea lui Polack, Brown se simţi măgulit.

— Am să fiu sincer cu tine, zise el. Ai venit în pluton de vreo două luni, şi de-atunci te-am urmărit cu atenţie. Nu eşti de loc prost, Polack, şi ştii să-ţi ţii gura.

— Ştiu să mă port, răspunse Polack ridicînd din umeri.

— Uite, de pildă, slujba mea. Trebuie să fac tot ce-mi stă în puteri ca să fiţi fericiţi. Poate că nu ştiţi, dar aşa scrie, negru pe alb, în manualul meu de sergent. Şi îmi închipui că dacă mă îngrijesc de oamenii mei, şi ei or să se îngrijească de mine.

— Sigur, toţi ţinem cu tine.

După cum vedea lucrurile Polack, numai un neghiob ar fi spus şefului altceva decît ceea ce voia acesta să i se spună.

Brown îşi căuta cuvintele.

— Un sergent are de-o mie de ori posibilitatea să fie un ticălos, dar eu prefer sa mă port cu oamenii aşa cum se cuvine.

„Ce naiba o fi vrînd de la mine?” se întrebă Polack în sinea lui.

— Aşa şi trebuie, spuse el.

— Da, dar mulţi subofiţeri nu ştiu asta. Răspunderea îi dă gata. Nu ştii cîtă bătaie de cap ai. Nu mă dau la o parte, dar adevărul e că trebuie să trudeşti din greu daca vrei să mergi înainte. Drumul pe scurtături nu există.

— Ihmm, zise Polack scărpinîndu-se.

— Ia-l pe Stanley. E foarte şmecher, dar pînă la urmă o s-o scrîn- tească. S-a învîrtit foarte bine în garajul unde a lucrat.

Îi povesti şi lui ceea ce aflase despre Stanley.

— E şmecher nevoie mare. Apoi rosti în încheiere: Dar în felul ăsta poţi să dai de bucluc. Trebuie să te ţii tare şi să iei lucrurile aşa cum sînt.

— Desigur, zise Polack.

Se gîndea că-l subestimase pe Stanley. Era bine că mai aflase cîte ceva despre el. Stanley era mai isteţ decît Brown. „Doamne, îşi zise el, dacă Brown ar dirija o staţie de benzină şi-ar închipui că e mare

om de afaceri. Stanley, în schimb, era plin de idei. Dacă după ce dai o lovitură ştii să taci, ieşi întotdeauna basma curată."

— Haideţi, băieţi, spuse locotenentul.

Polack se ridică strîmbîndu-se. „Dacă locotenentul ăsta ar avea în cap altceva decît tărîţe, gîndi el, ne-ar ordona să ne înapoiem pe plajă şi să aşteptăm întoarcerea bărcii cu motor." Dar se mărgini să spună:

— Bravo, am nevoie de puţină mişcare.

Brown rîse.

Cîteva sute de metri urmară cursul rîului, care curgea, nu prea adînc, pe un teren puţin accidentat. Brown şi Polack păşeau alături, sporovăind în linişte.

— Cînd eram copil, eram plin de idei, spunea Brown. Apoi, căsătoria, copiii şi toate celelalte; odată cu vîrsta înţelegi mai bine lucrurile, îţi dai seamă că nu poţi avea încredere în femei.

„Brown e tipul omului care se lasă dus de nas de muieri, gîndi Polack. E de-ajuns să-i spună «da, ai dreptate, scumpule» ca el să le şi creadă."

— Află, continuă Brown, că vîrsta te învăţă multe. Nu poţi avea încredere în nimeni şi în nimic.

Simţea o plăcere amară să se audă vorbind.

— Numai banii contează. Să vezi ce viaţă duc grangurii. Mi-amin- tesc ce trai pe ei, ce huzur prin hoteluri. Cu ce dame au de-a face şi aşa mai departe.

— Ehe, şi încă cum! admise Polack.

Îşi amintea de o petrecere organizată de patronul său, Lefty Rizzo. Închise o clipă ochii şi îl străbătu o undă pătimaşă. Blonda aceea, grozavă mai era!

— Dacă scap din armată, zise Brown, mă apuc de ceva bănos. M-am săturat de sărăcie.

— Banii n-au pereche în lume.

Tîrîndu-şi picioarele prin apă, Brown trase cu coada ochiului spre Polack. „Polack ăsta nu e un băiat prost, gîndi el. Un ins, slăbănog şi fără pic de învăţătură. Aş pune rămăşag că n-o să ajungă nimic de capul lui."

— Ce-ai vrea să faci după război, Polack?

Polack desluşi tonul condescendent al întrebării.

— Am să mă descurc într-un fel, răspunse el scurt.

Îşi aminti deodată de familia sa şi făcu o schimă. „Ce polonez neghiob a mai fost şi taică-meu. Un sărăntoc, toată viaţa. Oh,

asta te înăspreşte, îşi zise el. Oamenii limbuţi, ca Brown, nu sînt buni de nimic. Dacă vrei să faci parale, trebuie să-ţi ţii gura. La Chicago poţi face parale. Ăsta — oraş, nu glumă. Femei, zarvă, afaceri cu toptanul."

— N-au decît să se ducă dracului cu porcăria lor de junglă, zise el.

Apa, care se făcea tot mai adîncă, îi gîdila pulpele. Dacă n-ar fi fost mobilizat, la ora asta ar fi lucrat la Kabriskie.

— O-o-o-f, exclamă el.

Brown era descurajat. Nu ştia de ce, dar aerul greu şi rezistenţa curentului îl istoviseră. Îl cuprinse o frică nesăbuită.

— Isuse, urăsc afurisita asta de raniţă, spuse el.

Rîul îşi urma cursul în amonte, într-o succesiune de mici cascade. La cotituri, unde curentul clocotea cu furia unui torent, oamenii abia reuşeau a se împotrivi curentului. Apa îngheţată le tăia răsuflarea. Se tîrau cît mai aproape de maluri, agăţîndu-se de vegetaţia care creştea peste apă.

— Înainte, nu vă lăsaţi, striga Croft.

Malul înalt de cel puţin cinci picioare, le îngreuna mersul. Cu privirea înfiptă în solul junglei, înaintau de-a lungul taluzului de humă umedă, apucau cîte o rădăcină, se opinteau înainte, războin-du-se cu apa. Merseră astfel vreo zece minute, cu uniformele mînjite de noroi, cu mîinile şi cu faţa zebrate de zgîrieturi.

Fundul rîului deveni iarăşi egal; înaintau acum în şir indian, la cîţiva paşi de mal, călcînd cu încetineală prin mîl. Stăpîniţi de unica realitate a propriilor lor suspine, percepeau doar cu intermitenţe zgomotele lichide ale junglei, ţipetele păsărilor şi ale fiarelor, suflul rîului. Erau cu desăvîrşire istoviţi. Cei mai puţin rezistenţi pierduseră controlul conştient al membrelor; se împiedicau sub asaltul curentului, băteau pasul pe loc, timp îndelungat, îndoindu-şi genunchii sub povara raniţelor.

Ajunseră la un alt torent, prea stîncos, prea repede pentru a putea fi traversat. Hearn şi Croft dezbătură cîteva minute situaţia — după care Croft, însoţit de Brown, escaladă povîrnişul malului, îşi despică un drum prin desiş cu ajutorul cîtorva lovituri de machete, apoi tăie mai multe liane groase, pe care le înnodă cap la cap cu nişte noduri mari, pătrate.

— Le duc pe celălalt mal, domnule locotenent, îl vesti el, înfăşu- rîndu-se peste mijloc cu un capăt al lianei.

Hearn clătină din cap. Croft condusese patrula pînă atunci, dar acesta era un lucru pe care putea să-l facă el însuşi.

— Mă ocup eu de asta, sergent.

Croft ridică din umeri.

Hearn se încinse cu liana peste curea şi înaintă în apă. Trebuia să păşească împotriva curentului şi să fixeze liana pe celălalt mal, ca un fel de frînghie de salvare pentru oamenii din pluton. Lăsase raniţa,

efectele şi carabina sa lui Croft, dar chiar şi aşa, traversarea se dovedi deosebit de anevoioasă. Bîjbîia, se poticnea din piatră în piatră, aluneca în genunchi. La un moment dat dispăru sub apă, se lovi la umăr de o stîncă, apoi reveni la suprafaţă cu răsuflarea tăiată, gata să leşine de durere. Îi trebuiră aproape trei minute ca să străbată cincizeci de metri; ajunse la mal sleit de puteri. Rămase cîteva clipe nemişcat, gîfîind, scuipînd apa care-i intrase în gură, apoi se ridică în picioare şi răsuci liana în jurul unui copac, în vreme ce Brown lega celălalt capăt de rădăcina ţeapănă a unei tufe.

Purtînd cu sine echipamentul şi carabina lui Hearn aşezate deasupra poverii sale, Croft traversă primul. Încet, unul cîte unul, oamenii străbătură rîul, ţinîndu-se de liană. Unii îşi agăţară raniţa cu curele de liană, trăgînd-o apoi cu o mîna, şi făcîndu-şi vînt cu cealaltă, izbind cu picioarele vîrtejurile apei, zbătîndu-se neliniştiţi, spre a evita să fie sfîrtecaţi de stînci. Apa nu le-ar fi ajuns decît pînă la pulpe dacă ar fi putut înainta în picioare, dar cînd ajunseră pe celălalt mal, toţi erau uzi din cap pînă în picioare. Se adunară într-un golfuleţ din susul torentului şi se aşezară pe vine în apă, gîfîind vlăguiţi.

— Isuse! rostea cîte unul din cînd în cînd.

Forţa torentului fusese groaznică. În timp ce înaintau agăţaţi de liană, fiecare din ei se aşteptase, în taină, să piară.

După un repaus de zece minute îşi continuară marşul. Cîtva timp nu mai dădură peste torente repezi, dar rîul curgea de-a lungul unui lanţ de recife, şi la fiecare zece sau cincisprezece metri trebuiau să escaladeze cîte o stîncă ce le ajungea pînă la brîu, să înainteze pipăind cu piciorul piatra înecată sub apă, apoi să se caţere pe obstacolul următor. Puştile le erau ude, iar grenadele, prinse de mîner în centiron, alunecau într-una în apă. Din timp în timp, oamenii scăpau cîte o înjurătură.

Rîul se îngusta. Pe alocuri, nu avea mai mult de cinci metri de la un mal la altul, iar în acele locuri jungla era atît de. deasă, încît le zgîria faţa. Înaintară astfel cam un sfert de milă, încovoindu-se sub vegetaţia luxuriantă şi tîrîndu-se pe recife. Cei mai mulţi erau atît de istoviţi încît abia mai puteau ridica piciorul. Se culcau pe stînca pe care trebuiau să o escaladeze, se căţărau în mîini, trăgîndu-şi picioarele, cu mişcările unui somon care se opinteşte împotriva curentului în timpul depunerii icrelor. Afluenţi veneau să se împreuneze cu rîul; la

fiecare sută de metri cîte un pîrîiaş sau cîte o şuviţă de apă se scurgea din junglă şi atunci Croft se oprea, examina o clipă terenul, apoi pornea din nou la drum. După ce străbătuse singur torentul, Hearn acceptase cu dragă inimă să-l lase pe Croft să meargă,

o vreme, în fruntea plutonului. Nu izbutise încă să-şi recapete suflul, aşa că urma anevoie pe cei ce înaintau.

La un moment dat rîul se despărţi în două şi Croft se opri din nou pentru a cerceta locul. În jungla aceasta care intercepta soarele, numai el şi cu Martinez ştiau în ce direcţie se îndrepta coloana. Croft observase că cei mai mulţi copaci se înclinau spre nord-vest; controlase cu ajutorul unei busole şi socotise că erau strîmbi datorită efectelor unui uragan care-i încovoiase desigur pe cînd erau încă tineri. Călăuzindu-se după aceştia, putu să determine direcţia marşului de-a lungul cursului de apă. Cum străbătuseră mai bine de trei mile şi cum orientarea generală a rîului era îndreptată spre coline, presupunea că ajunseseră oarecum la liziera junglei. Dar nimic nu le îngăduia să aprecieze ce braţ al bifurcării trebuia urmat; probabil că şi unul şi celălalt şerpuiau mile întregi prin inima junglei, paralel cu colinele. Vorbi despre aceasta cu Martinez, care hotărî să se caţere într-un copac înalt de pe marginea rîului.

v •

Se sui, agăţîndu-se de lianele înfăşurate pe trunchi, sprijinindu-se cu piciorul de umflăturile scoarţei. Ajuns la cea mai înaltă bifurcare, se tîrî cu băgare de seamă spre capătul unei ramuri groase, se îndreptă de mijloc şi cercetă terenul. Dedesubt, jungla se întindea ca un covor de catifea cu părul scurt şi verde. Nu vedea rîul, dar la mai puţin de o jumătate de milă în faţa lui jungla se sfîrşea dintr-o dată, lăsînd loc unui şir de coline gălbui şi golaşe care se înălţau spre pereţii îndepărtaţi ai muntelui Anaka. Martinez îşi consultă busola, spre a-şi da seama de direcţie. Era încîntat că i se încredinţase o treabă în care îşi putea arăta priceperea.

Coborî şi raportă constatările sale lui Croft şi locotenentului.

— Noi urmăm acesta, zise el, indicînd un afluent. Poate două trei sute de metri, apoi croim drum. Nu e rîu la colină, acolo.

Îşi aţintea degetul spre terenul descoperit o o careul zărise de sus.

— Bine, Mîncătorule-de-japonezi, zise Croft.

Era mulţumit. Informaţia corespundea calculelor sale.

Plutonul se puse iar în mişcare. Afluentul ales de Martinez era foarte îngust şi jungla se închidea deasupra aproape cu desăvîrşire. După vreo sută de metri fură siliţi să se tîrască în

patru labe prin apă, cu capul plecat, spre a se feri de o ploaie de resturi vegetale. Curînd după aceea rîul se strîmtă, încît putea fi sărit cu un pas, spre a se destrăma în cele din urma într-o reţea de şuviţe subţiri ce se prelingeau pe suprafaţa stîncilor. Parcurseră cam un sfert de milă, apoi Croft hotărî să deschidă o cărare prin junglă. De altfel, rîul o cotea spre ocean, aşa că nu mai avea rost să-i mai urmeze cursul.

— Mă due să împart plutonul pentru deschiderea unei piste, se adresă el lui Hearn. Dumneavoastră şi cu mine n-o sa punem mîna, căci şi aşa o să avem destule de făcut.

Hearn gîfîia încă. Habar n-avea ce obligaţii îi reveneau într-o astfel de situaţie, şi era mult prea istovit ca să se mai preocupe de aşa ceva.

— Cum zici dumneata, sergentule.

Curînd după aceea îl încolţiră îndoielile. Prezenţa lui Croft îl îmbia să-i lase toate iniţiativele.

Croft aruncă o privire asupra busolei, spre a-şi fixa direcţia spre care avea să se îndrepte, ochi un copac, dintr-un desiş aflat cam la vreo cincizeci de metri depărtare, îl alese ca punct de reper, apoi adună plutonul în jurul lui şi îl împărţi în trei echipe de cîte patru oameni.

— Vom croi un drum, le zise el. Începeţi dintr-un punct situat cam la zece metri spre stînga copacului de colo. Fiecare echipă va lucra cinci minute şi se va odihni zece minute. Nu avem motive să ne pierdem aici toată ziua, aşa că vă poftesc să nu trageţi chiulul. Aveţi zece minute la dispoziţie înainte de a începe lucrul. Tu, Brown, pleci înainte cu oamenii tăi.

Trebuiau să deschidă un drum prin desişul care se desfăşura pe un sfert de milă, să se strecoare printre lianele, tufişurile şi pîlcurile de bambus, să ocolească arborii, să taie mărăcinişul cel mai încîlcit şi mai stufos. O muncă înceată şi anevoioasă. Doi oameni trudeau unul lîngă altul, despicînd cu machetele lor baza frunzişului, strivind cu picioarele ceea ce cădea jos, pe măsură ce înaintau. Progresau cam cu doi metri pe minut, lucrînd mai repede cînd mărăcinişul se rărea, încetinind apoi în faţa desişurilor de bambus care trebuiau retezate centimetru cu centimetru. Le trebuiseră trei ore ca să meargă în susul apei şi la amiază, după ce retezaseră şi dăduseră la o parte mărăcinişul şi frunzele irosind încă vreo două ore, nu cîştigaseră decît vreo două sute de yarzi. Dar de rest nu le mai păsa; fiecare om

nu lucra decît două sau trei minute din cincisprezece, astfel încît abia dacă mai aveau timpul să-şi vină în fire. Cei cărora le venea rîndul să facă pauză, se întindeau pe potecă, odihnindu-se şi glumind. Îi înviora gîndul că urcaseră pînă aici; ştiau, în mod instinctiv, că escaladarea colinelor nu va constitui o problemă. După ce se opintiseră prin mîlul şi curenţii rîului, după ce fuseseră aproape siguri că nu vor mai ajunge la destinaţie, erau mîndri şi mulţumiţi că rezistaseră şi pentru prima oară cîţiva din ei încercară un oarecare optimism în ceea ce privea rezultatul patrulării.

Totuşi, Roth şi Minetta erau într-o stare de plîns. Minetta nu se refăcuse după săptămîna petrecută la spital, iar Roth nu fusese niciodată prea voinic. Lungul marş în susul rîului îi dăduse gata; erau atît de istoviţi, încît munca pentru deschiderea cărării era mai cumplită pentru ei decît o tortură; pauzele dese nu reuşeau să le refacă forţele. După treizeci de secunde, în care timp dădea trei sau patru lovituri de machete, Roth nu mai era în stare să-şi ridice braţul. În mîna lui, machetele atîrna mai greu ca un topor. Îl ridica anevoie cu amîndouă mîinile, îl lăsă să cadă fără vlagă pe o cracă sau pe o liană; ici colo cuţitul îi scăpa dintre degetele jilave şi se rostogolea cu zgomot pe pămînt.

Degetele lui Minetta erau acoperite cu băşici şi mînerul machetelui îi rodea pielea, făcînd să pătrundă sudoarea în rănile de pe mînă. Se repezea în desiş, cu furie, dar şi cu neîndemînare, apoi exasperat de rezistenţa încăpăţînată pe care o întîmpina, se oprea cu răsuflarea tăiată, suspinînd şi împroşcînd de sudalme încîlceala cărnoasă şi lipicioasă de verdeaţă. El şi cu Roth lucrau cot la cot, înghesuiţi în curmătura îngustă a potecii. Erau atît de vlăguiţi încît se loveau unul de altul, şi atunci Minetta înjura cu furie. Se urau reciproc, cu aceeaşi intensitate cu care urau jungla, patrula, ori pe Croft. Minetta rumega gînduri negre, din pricina lui Croft, care nu lucra; toată amărăciunea lui îşi găsea izvorul în asta.

— Blestematului ăstuia de Croft îi e uşor să ne spună ce să facem, în vreme ce el stă de pomană, bombănea el. Dacă aş fi fost sergentul plutonului, m-aş fi purtat altfel cu oamenii. Aş fi tras din greu, cot la cot cu ei.

Aşteptîndu-şi rîndul, Ridges şi Goldstein stăteau cu cîţiva paşi înapoia coechipierilor lor. Cei patru bărbaţi făceau parte din aceeaşi echipă şi în mod teoretic trebuiau să-şi împartă în două cele cinci minute hărăzite lor, dar după o oră Goldstein şi Ridges îşi prelungiră timpul de muncă la trei, apoi la patru minute. Cînd îi vedea pe Minetta şi pe Roth cum îşi vînturau fără vlagă machetele, Ridges izbucnea plin de indignare.

— Fir-ar să fie, exclamă el indignat, pe voi ăştia de la oraş nu v-a învăţat nimeni să mînuiţi un biet cuţit ca ăsta?

Furioşi, aproape fără răsuflare, cei doi nu răspundeau şi muţenia lor nu făcea decît să sporească supărarea lui Ridges. Fie că era vorba de el însuşi, sau de altcineva, deosebea cu

uşurinţă ce e drept de ceea ce-i nedrept şi i se părea cu totul abuziv ca el şi Goldstein să muncească mai mult decît coechipierii lor.

— Am făcut aceeaşi treabă ca şi voi, protestă el. Am urcat în susul aceluiaşi rîu, ca şi voi, şi nu văd de ce Goldstein şi cu mine trebuie să lucrăm şi partea voastră.

— Gura! strigă Minetta.

Croft se apropiase pe la spate.

— E ceva în neregulă pe aici? întrebă el.

— Nu e nimic, zise Ridges după o clipă de tăcere. Rîsul îi sună ca un nechezat. La dracu, pălăvrăgim şi noi.

Deşi era nemulţumit de Minetta şi de Roth, nu concepea să se plîngă lui Croft. Făceau parte cu toţii din aceeaşi echipă şi i se pă- rea josnic să se plîngă de un om cu care lucra.

— Nu e nimic, repetă el.

— Minetta, rosti Croft cu dispreţ, tu şi cu Roth sînteţi cei mai scîrboşi, mai nefolositori şi mai împuţiţi indivizi cu care am avut vreodată de-a face. Nu ştiţi decît să staţi cu palma în cur.

Glasul lui rece, perfect articulat, îi biciui ca o nuia.

Uneori, cînd era hărţuit peste măsură, Minetta era în stare să dea dovadă de un curaj surprinzător. Zvîrli machetele la pămînt şi se întoarse spre Croft.

— Nu te văd de loc spetindu-te la treaba asta. E al naibii de uşor... Pierduse şirul ideii pe care ar fi vrut să o exprime şi repetă: Nu te văd de loc spetindu-te la treabă.

„Newyorkez şmecher”, gîndi Croft. Îi zvîrli o căutătură furibundă.

— Cînd o să mai trecem vreun rîu, ai să cari şi raniţa locotenentului. Şi-atunci n-ai să te mai speteşti nici tu cu munca.

Furios pentru că îi răspunsese, o clipă îşi întoarse faţă de la el. Se exclusese de la corvoadă, socotind necesar să-şi păstreze, în calitatea sa de sergent, o mică rezervă de vigoare. Îl surprinsese felul în care se descurcase Hearn la traversarea torentului; urmărindu-l de-a lungul lianei, apreciase efortul depus de locotenent. Aceasta îl îngrijorase şi îl tulburase totodată. Păstra încă frîiele plutonului, dar Hearn, după ce va dobîndi o oarecare experienţă, îşi va asuma fără doar şi poate comanda efectivă a patrulării.

Croft nu-şi mărturisea toate aceste gînduri. Simţul său de disciplină militară îl avertiza că resentimentul faţă de Hearn era primejdios şi că motivele care determinau multe din faptele şi gesturile sale nu ar suporta o cercetare la lumina zilei. I se întîmpla rareori să pătrundă pricinile care îl mînau, dar în momentul acesta îşi dădea seama că era incapabil de a le pătrunde, şi aceasta îi spori mînia. Se apropie de Minetta şi îl fulgeră cu privirea.

— Dumnezeii tăi, multă vreme ai să mai tragi chiulul?

Minetta se temu să răspundă. Un timp cuteză să înfrunte privirea lui Croft. apoi îşi plecă ochii.

— Hai, dă-i drumul, se adresă lui Roth.

Apucară machetele şi începură iarăşi să reteze mărăcinişul. Croft îi urmări cu privirea cîteva secunde, apoi le întoarse spatele şi o porni pe cărarea proaspăt deschisă spre pluton.

Roth îşi dădu seama că incidentul fusese provocat din vina lui. Încă o dată avu simţămîntul coroziv al ghinionului care-l urmărea cu înverşunare. „Nu sînt bun de nimic”, îşi zicea el. Izbi puternic cu machetele, dar şocul făcu să-i scape cuţitul din inînă.

— Ohh, făcu el.

Lipsit de vlagă, se aplecă să ridice cuţitul.

— Ai putea să te şi opreşti, îi spuse Ridges.

Înşfăcă un machete şi se aşternu pe lucru lîngă Goldstein. Pe măsură ce ciopîrţea mărăcinii cu o mişcare firească, măsurată, trupul său mare şi bondoc îşi pierdea stîngăcia, căpăta o graţie suplă, viguroasă. Văzut din spate, semăna cu un animal care îşi scobeşte vizuina. În forţa sa desluşeai o trufie sinceră. În timp ce muşchii săi puternici se încordau şi se relaxau, iar sudoarea i se prelingea pe spinare, Ridges se cufunda în muncă, în mirosurile propriului său trup, gustînd o fericire perfectă.

Nici Goldstein nu avea de crîcnit împotriva lucrului său; şi lui îi plăcea mişcarea sigură a membrelor sale, dar satisfacţia sa era mai puţin curată decît a lui Ridges, căci o întuneca prejudecata ce-o avea. Împotriva muncii manuale. „E singurul fel de muncă de care am avut vreodată parte”, îşi spunea el cu tristeţe. Vînduse ziare, lucrase într-un depozit de mărfuri, învăţase sudura şi deplîngea faptul că n-avusese niciodată o ocupaţie în care să nu-şi murdărească mîinile — prejudecată adînc înrădăcinată, alimentată cu amintiri şi maxime din

copilărie. Oscila între răbufniri de căldură şi de dispreţ, cînd vedea cît de bine lucra alături de Ridges. „E foarte potrivit pentru Ridges, îşi zicea el, căci e ţăran, mie însă mi-ar fi plăcut altceva”. Îl îndurera propria-i soartă. „Dacă aş fi învăţat carte, aş fi putut face ceva măi bun în viaţă.”

Îl rodea încă amărăciunea cînd veni să-i schimbe echipa următoare. Se îndreptă tîrşîindu-şi picioarele pe cărare, spre locul unde îşi lăsase raniţa şi puşca, apoi îl năpădi iarăşi melancolia. „Ah, şi cîte lucruri aş fi putut face!” Fără nici o pricină aparentă, simţea în piept un val de tristeţe nemîngîiată. Simţea o milă adîncă pentru propria lui fiinţă, o milă care creştea, care căpăta proporţii atît de mari încît putea cuprinde întreaga lume. „Of! e tare greu, e tare greu” gîndea el. N-ar fi putut spune de ce făcuse această constatare; era însă un adevăr care părea să-l fi pătruns pînă în măduva oaselor.

Starea aceasta de spirit nu-l surprindea; se deprinsese cu ea şi se simţea bine astfel. I se întîmpla să fie vesel zile întregi, să-i placă toţi oamenii, să accepte cu mulţumire orice i s-ar fi dat de lucru, apoi deodată, aproape inexplicabil, fiindcă pricinile acestei schimbări îl interesau prea puţin, cădea într-o melancolie alimentată şi întreţinută de propriile-i porniri.

În momentul acela se cufunda într-o mare descurajare. Oh! ce sens aveau toate acestea? De ce ne naştem, de ce muncim? Ne naştem, apoi murim — şi asta e tot? Clătină din cap. Uite, de pildă, familia Levin. Aveau un fecior cu un viitor strălucit, Universitatea Columbia îi dăduse o bursă; dar băiatul murise într-un accident de automobil. De ce? Ah, de ce? Părinţii săi trudiseră din greu ca să-l trimită la şcoală. Îi cunoştea destul de vag pe soţii Levin, dar numai la gîndul acesta îl podideau lacrimile. De ce trebuie să fie astfel? Alte amărăciuni îl cotropeau în valuri, mai mari sau mai mărunte, îşi aminti că într-o vreme, cînd părinţii săi erau foarte săraci, maică-sa pierduse o pereche de mănuşi la care ţinea mult. „Of! suspină el iarăşi. Grea e viaţa!” Gîndurile lui erau departe de pluton, de patrularea care abia începuse. „Chiar şi Croft, cu ce se va alege? Vii pe lume, pe urmă te duci.”

Faptul că era conştient de aceasta îl făcea să se simtă mai presus de ceilalţi. Clătină iarăşi din cap.

Minetta şedea lîngă el.

— Ce e cu tine? îl întrebă el ţîfnos.

Nu putea avea nici un fel de simpatie pentru coechipierul lui Ridges.

— Oh, nu ştiu, oftă Goldstein. Cuget şi eu...

— Da, zise Minetta, dînd din cap.

Se uita la culoarul pe care-l croiseră prin junglă. Oamenii se odihneau fie lungiţi la pămînt, fie şezînd pe raniţele lor, de-a lungul potecii care forma o linie relativ dreaptă cam de vreo sută de metri, înainte de a ocoli un copac. Sunetul sec şi surd al machetelor se auzea venind dinapoia sa. Zgomotul acesta îl deprima; îşi schimbă poziţia şi simţi umezeala pămîntului pe fese.

— Asta e tot ce poţi face la militărie, să stai şi să cugeţi.

Goldstein ridică din umeri.

— Uneori nici asta nu e prea grozav. Cred că m-aş simţi mai bine dacă aş cugeta mai puţin.

— Da, şi eu la fel.

Minetta îşi dădea seama că Goldstein uitase cît de prost lucrase el şi cu Roth, şi aceasta i-l făcu simpatic. „Nu e ca ceilalţi care îţi poartă pică", îşi zise el. Deodată, îşi aminti de incidentul său cu Croft. Furia care îl stăpînise pînă atunci se topise, şi acum nu mai vedea decît consecinţele posibile ale ieşirii sale.

— Scîrba asta de Croft! exclamă el.

Spre a-şi amăgi neliniştea, încerca să se aţîţe din nou.

— Croft! rosti Goldstein cu dezgust. Aruncă o privire bănuitoare în jur. Mi-am zis că lucrurile or să meargă altfel cu noul locotenent. Mi-a făcut impresia unui om de treabă.

Îşi dădu brusc seama că nutrise mari speranţe cînd aflase că Croft nu va mai comanda plutonul.

— Crezi că ăştia sînt mai breji? zise Minetta. N-am avut niciodată încredere în ofiţeri. Toţi lucrează mînă în mînă cu alde Croft.

— Ar fi trebuit totuşi să ia comanda, opină Goldstein. Pentru Croft nu sîntem decît nişte gunoaie.

— Ne caută rîcă, spuse Minetta. Sughiţă semeţ, dar cu o mîndrie cam nesigură. Nu mi-e frică de el, i-am spus ce gîndesc despre el, ai văzut şi tu.

— Şi eu ar fi trebuit să fac la fel, zise Goldstein. Era tulburat. De ce nu era şi el în stare să spună oamenilor ceea ce gîndeşte

despre ei? Din păcate, iau lucrurile prea uşor, zise el cu glas tare.

— Asta cam aşa e. Să nu te laşi călcat în picioare de astfel de indivizi. Dă-i dracului. La spital, am dat peste un doftor care a încercat să mă ia de sus. L-am trimis la plimbare.

Începea să creadă în propriile sale scorneli.

— Foarte bine ai făcut.

— Cred şi eu, zise Minetta, foarte mulţumit.

Oboseala se resorbea în braţe şi o stare de toropeală plăcută îi năpădea trupul. „Goldstein e într-adevăr cineva, e un gînditor", îşi spunea el.

— Ştii, îmi cam făceam de cap, cu chefurile, cu femeile. Acasă, cînd se organiza cîte o petrecere, eu eram tartorul. Ei, să nu crezi însă că nu puteam fi şi altfel: de pildă cînd ieşeam cu Rosie, vorbeam numai despre lucruri serioase. Ehei, ce de mai discutam! Aşa sînt eu de fapt, rosti el ferm, am o înclinare grozavă pentru filozofie.

Pentru prima oară gîndea despre sine în astfel de termeni şi clasificarea îi plăcea.

— Cînd o să ne înapoiem pe la casele noastre, adăugă el, cei mai mulţi dintre noi n-or s-o ducă mai bine ca înainte; tu şi cu mine sîntem însă altfel plămădiţi, nu-i aşa?

Pasiunea pentru discuţie îl smulse pe Goldstein din melancolie.

— Ştii, m-am întrebat adesea: la ce bun?

Pe măsură ce vorbea, liniile ce-i brăzdau faţa de la nas la colţurile gurii se adînceau, deveneau mai gînditoare şi mai triste.

— Ştii, am fi poate mai fericiţi dacă nu am gîndi atît. Poate că e mai bine să trăieşti şi să laşi şi pe alţii să trăiască.

— Şi eu mi-am pus asemenea întrebări, zise Minetta.

Îl tulbura cursul echivoc, nesigur, al gîndurilor sale. Simţea că e în preajma descoperirii unor lucruri foarte adînci.

— Uneori mă întreb, ce noimă au toate astea? La spital era un flăcău care a murit peste noapte. Mă gîndesc uneori la el.

— Oh, e îngrozitor, zise Goldstein. Să mori aşa, fără să ai pe cineva lîngă tine.

Scoase un fel de cotcodăcit de simpatie şi, surprinzător de brusc, ochii i se umplură de lacrimi.

Minetta îl privi năuc.

— Isuse, ce s-a întîmplat?

— Nu ştiu, sînt atît de trist. Flăcăul avea probabil nevastă, părinţi.

Minetta clătină din cap.

— Ce ciudaţi sînteţi voi, evreii. Vă e milă de voi înşivă şi de alţi oameni; nu sînteţi la fel ca toată lumea.

Roth, care se odihnea ceva mai încolo fără să scoată o vorbă, se ridică într-un cot.

— Aş vrea să se facă abstracţie de mine, zise el.

Generalizarea lui Minetta îl stingherea, de parcă l-ar fi înjurat un beţiv.

— Ce vrei să spui? lătră Minetta.

Roth îl scotea din sărite îi amintea că peste cîteva minute trebuia să se aştearnă din nou la lucru şi perspectiva aceasta îi trezi teama nemărturisită de a se vedea în centrul atenţiei lui Croft.

— Te-a întrebat cineva? adăugă el.

— Socot că afirmaţia ta e lipsită de temei.

Grosolănia lui Minetta îi întărea neîncrederea în oameni. „Un puşti de douăzeci de ani care îşi închipuie că le ştie pe toate”, îşi zise el.

Dădu din cap şi vorbi cu glasul său lent, emfatic:

— E o chestiune serioasă. O astfel de afirmaţie...

Flutura mîna încet, în semn de dispreţ.

Minetta fusese foarte încîntat de vorbele sale şi intervenţia lui Roth nu făcu decît să-i sporească ciuda împotriva acestuia.

— Cine crezi tu că are dreptate, Goldstein? Eu sau cioclul ăsta?

Fără să vrea, Goldstein izbucni în rîs. Îl compătimea pe Roth, cînd nu-l avea în faţa ochilor, dar Roth era întotdeauna atît de greoi, de solemn în tot ceea ce spunea. Căscai de plictiseală aşteptînd să isprăvească o frază. Şi în afară de asta, analiza lui Minetta nu-i displăcuse lui Goldstein.

— Nu ştiu, Cred însă că ceea ce ai spus tu nu era lipsit de temei.

Roth zîmbi acru. „Sînt obişnuit”, îşi zise el. Toţi erau întotdeauna împotriva lui. Adineauri, în timpul lucrului, îl fusese necaz pe Goldstein fiindcă se arăta atît de zelos; acesta săvîrşea un fel de trădare. Faptul că Goldstein era acum de acord cu Minetta nu-l surprindea.

— Cu totul lipsit de temei, repetă el.

— Altceva nu mai ştii să spui? rînji Minetta. Cu to-tul lip-sit de te-mei!... îl maimuţări el.

— Prea bine, luaţi de pildă cazul meu, zise Roth, prefăcîndu-se a nu băga în seamă zeflemeaua. Sînt evreu, dar nu şi habotnic. Probabil că ştiu mai puţin despre evrei decît tine, Minetta. De unde ştii tu ce simt eu acum? N-am constatat pînă acum că toţi evreii ar fi identici. Eu mă socotesc american.

Goldstein ridică din umeri.

— Ţi-e ruşine fiindcă eşti evreu? întrebă el încet.

Roth răsuflă plictisit.

— Nu-mi plac întrebările de acest fel.

Faptul că îşi susţinea cauza în faţa celor două chipuri reci şi lipsite de expresie, îi accelera bătăile inimii. O nelinişte puternică, iraţională, îi asuda palmele.

— Ăsta-i singurul răspuns care ţi-a venit în minte? rosti el cu o voce de cap.

„Ooof, cobaii şi evreii sînt la fel, îşi spuse Minetta. Se aprind din orice fleac."

Se simţea deasupra discuţiei.

— Ascultă, Roth, zise Goldstein. De ce crezi tu că Croft şi Brown nu te pot suferi? Nu pentru că eşti tu, ci din pricina religiei tale, din pricina unui lucru cu care pretinzi că nu ai nimic comun.

Dar nu era prea sigur de argumentul său. Roth îl stinjenea. Îl necăjea faptul că Roth era evreu, din cauza proastei impresii pe care o făcea asupra creştinilor.

Roth simţi că i se strînge inima. Ştia că Croft şi Brown nu-l puteau suferi, dar îl durea totuşi cînd i se spunea acest lucru.

— N-aş crede, protestă el. Asta nu are nimic comun cu religia.

Era descumpănit. Argumentul potrivit căruia religia ar fi fost pricina antipatiei lor, l-ar fi reconfortat; îi veneau însă în minte alte probleme izvorîte din această constatare, alte prevestiri de înfrîngere. Simţea nevoia să-şi ascundă capul între braţe, să-şi strîngă genunchii sub bărbie, să fugă de nedreptatea strigătoare care i se făcea, de zgomotul neîncetat al machetelor, de murmurul conversaţiilor, de groaznica sforţare şi încordare de fiece clipă. Jungla îi păru deodată primitoare, asemenea unui refugiu împotriva tuturor grijilor de mai tîrziu.

Năzuia să se piardă în junglă, să fugă cît mai departe de camarazii săi.

— Nu ştiu, zise el.

I se părea important să pună capăt discuţiei.

Păstrară tăcerea, fiecare întins lîngă sacul său, fiecare scufundat din nou în gînduri intime. Oboseala tulbura visarea lui Minetta şi îl făcea să se simtă trist. Se gîndea la Italia, pe care o vizitase împreună cu părinţii săi cînd era mic. Nu reţinuse mare lucru din călătoria aceea; revedea în gînd meleagurile pe care se născuse tatăl său, şi destul de şters, oraşul Napoli; restul însă părea cufundat în ceaţă.

În satul tatălui său casele, agăţate pe povîrnişul unei coline, formau o reţea fină de străduţe şi pieţe colbuite. La poalele colinei, un pîrîiaş de munte biciuia pietrele, rostogolindu-se vijelios la vale. Dimineaţa, femeile duceau rufele murdare în coşuri şi le spălau pe stîncile netede de pe maluri, frămîntîndule, izbindu-le şi frecîndu-le cu gesturile grave, ancestrale, ale ţărancelor la lucru. După-amiaza, băieţii veneau să ia apă, apoi, cu picioruşele pîrlite de soare şi încordate sub povară, urcau colina cu pas domol.

Amănuntele acestea, aproape singurele pe care şi le amintea, îl mişcau şi acum. Nu se gîndea prea des la ele, uitase pînă şi bruma de italienească pe care o ştiuse cîndva, dar cînd era cuprins de nostalgie, i se întîmpla să-şi amintească strălucirea soarelui pe zidurile străduţelor, sau mirosul înţepător de bălegar, pe cîmp.

Pentru prima oară, după luni de zile, evocă războiul din Italia; se întrebă dacă bombardamentele nu-i nimiciseră satul. Îi era cu neputinţă să conceapă aşa ceva; căsuţele din piatră şi ipsos păreau să dăinuiască în veci. Totuşi... O mîhnire adîncă îl cuprinse. Nu se gîn- dise decît rareori să se înapoiezie în satul acela, însă acum, în mod excepţional, dorea asta mai presus de orice. „Isuse, totul se duce de rîpă", îşi spunea el. Şi se întrista. Cîteva secunde, îi trecu prin minte un vîrtej de imagini — oraşe distruse, trupuri întinse în drum, bubuit necontenit de artilerie la orizont; pînă şi plutonul lui se afla undeva pe o insulă pierdută într-un ocean necunoscut. Dintr-un capăt în celălalt al lumii, se întindea prăpădul şi mormanele de ruine. Viziunea era prea cutremurătoare; mintea lui schimbă macazul, se izbi o clipă de piatra pe care şedea, apoi se cufundă iar în frămîntările

şi oboseala propriului său trup. „Oh, totul e atît de mare încît simţi că te pierzi. Întotdeauna se găsesc ticăloşi care să tragă sforile peste capul tău”. Dar, fără să vrea, revedea satul în ruine, zidurile dărîmate, fără viaţă, stînd în sus ca braţele întinse ale unor soldaţi morţi. Îl năpădi o mare tulburare; îl potopea un simţămînt de vină, ca şi cum şi-ar fi dorit moartea părinţilor săi; se strădui să alunge viziunea. Gîndul acestor distrugeri îl înnebunea. Îi păru cu neputinţă ca femeile să nu mai spele rufe pe pietrele pîrîiaşului. Clătină din cap. „Of, of, scîrba asta de Mussolini.” Dar era descumpănit; tatăl său îi spunea necontenit că Mussolini făcuse din Italia o ţară prosperă, lucru care nu-l pusese niciodată la îndoială. Îşi amintea discuţiile dintre unchii şi tatăl său. Pe naiba, erau cu toţii atît de săraci, încît aveau nevoie de cineva ca să mai învioreze treburile, îşi zise el deodată. Se gîndea la un văr al tatălui său, om cu vază la Roma, care participase la marşul lui Mussolini, din 1922. „Toţi tinerii, toţi patrioţii au luptat alături de Mussolini în ’22”, îi spunea taică-său, şi Minetta visase să meargă împreună cu ei, să fie şi el erou.

Totul era atît de încîlcit. Pricepea anevoie ceea ce nu vedea cu ochii. Se prinsese parcă în reţeaua deasă, palpabilă a junglei. „Of, of, blestematul ăsta de Mussolini”, repetă el, căutînd parcă să se uşureze.

În apropierea lui, Goldstein îşi făcea de lucru.

— Hai, ne-a venit iar rîndul.

Minetta se ridică, clătinîndu-se.

— De ce dracu nu ne dau un răgaz mai mare? De-abia ne-am aşezat.

Aruncă o privire furioasă lui Ridges, care-şi croia drum de-a lungul potecii ciopîrţite. Nu mai rămăsese nimic din visarea de adineauri, în afară de ura şi de oboseala pe care acestea o stîrniseră.

— Dă-i zor, Minetta, strigă Ridges. Avem treabă.

Fără să aştepte răspunsul, se repezi înainte spre a lua locul celor care isprăveau. Era enervat şi perplex totdeodată. Îşi irosise pauza întrebîndu-se dacă trebuie să-şi cureţe puşca, ca să ajungă la concluzia că nu ar putea s-o facă aşa cum se cuvine în cele zece minute. Asta îl contraria. Plină de apă şi de nămol, puşca avea să se ruginească dacă nu se va ocupa de ea cît mai repede. „Ei drăcie, îşi zise Ridges, n-ai niciodată vreme

să faci o treabă cum trebuie, cînd te sîcîie să faci altceva în loc.” Neghiobia militarilor îi stîrnea ciuda şi în acelaşi timp îi crea o stare de vinovăţie. Lipsa de grijă faţă de un obiect de valoare îi tulbura simţul său de onestitate. „Guvernul mi-a dat puşcoiul ăsta fiind convins că am să-mi fac datoria, şi eu nici nu mă gîndesc la aşa ceva”. Puşca valora desigur vreo sută de dolari, o sumă enormă pentru el. „Trebuie s-o curăţ, dar ce sînt eu de vină dacă nu mi se dă răgazul?” Era mai mult decît putea el să rezolve. Suspină, îşi luă machetele şi se apucă de lucru. După cîteva clipe i se alătură şi Goldstein.

Plutonul ajunse la liziera junglei după cinci ore de muncă prin desişuri. Pădurea era mărginită de alt pîrîiaş, dincolo de care coline gălbui, acoperite cu iarbă kunaï şi ici colo de cîte un pîlc de arbuşti, se întindeau ondulîndu-se spre nord. Lumina revărsată din arcul incandescent al cerului şi resfrîntă cu o strălucire de necrezut de colinele golaşe, era orbitoare. Deprinşi cu penumbra junglei, oamenii clipeau, nesiguri, oarecum zăpăciţi de vastele perspective care se deschideau în faţa lor. Totul era atît de pustiu, de apăsător.

Toate întinderile acestea!

MAŞINA TIMPULUI

JOEY GOLDSTEIN

GOLFUL BROOKLIN

Un bărbat robust, de vreo douăzeci şi şapte de ani, cu păr blond, lins, cu ochi albaştri şi priviri dornice să cuprindă totul. Are nasul ascuţit: doua linii adînci şi triste unesc nasul în colţurile gurii. Fără cutele acestea, ar părea foarte tînăr. Vorbeşte repezit, cu ton de sinceritate şi uşor gîfîit, ca şi cum s-ar teme că nu-i va fi îngăduit să-şi termine fraza.

Cofetăria e murdară şi mică, ca mai toate prăvăliile din strada asta pavată cu piatră. Cînd burniţează, suprafeţele cuburilor de piatră lucesc şi din gurile de canal se ridică un abur nedesluşit. Ceaţa nocturnă învăluie vagabonzii, bandele de copilandri care hoinăresc sco- ţînd ţipete răguşite în întuneric, prostituatele, amanţii care se împreunează în camerele cu tapete de hîrtie pătată de igrasie. Vara, faţadele caselor supurează, iar iarna apa se prelinge pe ziduri; deasupra acestei părţi a oraşului pluteşte un miros cronic, compus din putreziciuni alimentare, din hălci de balegă vîrîte printre pietrele cubice, din gudron, din fum, din sudoarea înţepătoare caracteristică orăşenilor, din mirosul degajat de sobele cu cărbuni, de sobele cu gaze din apartamentele sărăcăcioase — miros unic, fără identitate.

Ziua, vînzătorii ambulanţi se aţin pe marginea trotuarului şi te îmbie cu fructe şi zarzavaturi. Femei între două vîrste, îmbrăcate în pardesie negre, fără formă, pipăie marfa cu un deget isteţ şi pizmaş, sondînd-o pînă la măduvă. Femeile ocolesc prudent băltoacele care stagnează în rigole şi privesc pofticios capetele de peşte pe care negustorul le aruncă în stradă. Sîngele dă la început un fel de lustru pietrelor, dar în curînd se decolorează, devine rozaliu, apoi se pierde în apa din canale. Doar mirosul de peşte mai stăruie, împreună cu cel de balegă şi de gudron, la care se adaugă aromele bogate, puternice ale şuncilor afumate din vitrinele măcelăriilor.

Cofetăria se află la capătul străzii — o prăvălioară cu pete de grăsime pe marginea ferestrei, pe care se întinde un strat de rugină în loc de vopsea. Fereastra cu ghilotină răspunde în stradă, şi serveşte drept tejghea pentru trecători, dar e atît de crăpată, încît praful se aşterne peste dulciuri. Înăuntru se află o tejghea îngustă de mar-mură, de-a lungul unui spaţiu lat de vreo jumătate de yard, unde clienţii bat pasul pe un capăt de linoleum tocit, care vara devine atît de lipicios încît se prinde pe tălpile pantofilor. Pe tejghea se află două borcane de sticlă cu capac metalic şi un fel de polonic îndoit pentru măsurarea esenţei de cireşe şi a esenţei de portocale. (Coca- cola nu a ajuns încă la modă.) Între două recipiente, pe un fund de lemn, se vede un cub de halva de culoarea rumeguşului. Muştele îi dau tîrcoale şi nu se îndepărtează decît dacă le goneşti.

E cu neputinţă să ţii curat. Doamna Goldstein, mama lui Joey, e foarte harnică; dimineaţa şi seara mătură prăvălia, spală tejgheaua, scutură de praf bomboanele, freacă podelele cu o perie, dar jegul, prea vechi, s-a încrustat adînc în crăpăturile care brăzdează prăvălia, casa din faţă, strada dinapoi, strecurîndu-se în porii şi în celulele tuturor celor însufleţite şi neînsufleţite. Nu e cu putinţă să ţii prăvălia curată şi în fiecare săptămînă e şi mai murdară, şi mai infectată de caria străzii.

Bătrînul Moshe Sefardnick şade pe un taburet pliant, în fundul prăvăliei. Nu are niciodată nimic de făcut, fiindcă e într-adevăr prea vîrstnic pentru muncă, prea descumpănit. Bătrînul n-a fost niciodată în stare să înţeleagă America. Totul este aici prea vast, prea iute, orînduiala de veacuri a castelor se destramă. Oamenii nu ştiu ce-i odihna. Vecinii săi se îmbogăţesc, pleacă din East Side în Brooklyn, în Bronx, în partea de sus a West Side-ului; alţii, care n-au noroc în afaceri, se mută, mai în josul străzii, în alte magherniţe, sau emigrează în interiorul ţării. Şi el a fost cîndva negustor ambulant; înaintea primului război mondial, odată cu venirea primăverii o pornea pe drumurile din New Jersey, vînzînd foarfeci, aţă şi ace prin tîrguri. Dar niciodată nu a înţeles America, iar acum, cînd a depăşit de mult vîrsta de şaizeci de ani, se simte îmbătrînit înainte de vreme, un biet moşneag zvîrlit în fundul unei prăvălioare cu dulciuri unde stă şi deapănă reminiscenţe

talmudice. (Dacă un vierme roade creierul unui om, pune-i o frunză pe ureche, şi viermele o să se aşeze pe frunză.)

Joey, nepotul său, în vîrstă de şapte ani, se înapoiază de la şcoală plîngînd. Are o vînătaie în obraz. „Mamă, m-au bătut, m-au bătut rău, şi m-au făcut harhăr."

„Cine, cine a spus una ca asta?"

„Copiii italieni, o bandă întreagă, ei m-au lovit."

Zgomotele pătrund în mintea moşneagului, tulburîndu-i cursul gîn- durilor. Italienii. Clatină din cap. Un popor ciudat. În timpul inchiziţiei îi lăsau pe evrei să intre în Genova, dar la Neapole... la Neapole...

Ridică din umeri, se uita la mama care spală sîngele şi lipeşte un plasture pe rană. „Oh, mein Joey."

Bătrînul rîde în barbă, rîsul suav, rafinat, al pesimistului care se consolează, fiindcă lucrurile merg prost. Nu, America aceasta nu e atît de deosebită. Bătrînul vede chipul unor goy care se apleacă asupra victimelor.

„Joey", strigă el cu glas spart.

„Da, zaydee?"

„Goyimii, cum te-au strigat?"

„Harhăr."

Bunicul ridică iarăşi din umeri. Alt nume. O frîntură de secundă e cuprins de o străveche mînie. Cercetează trăsăturile băieţelului, părul său blond-deschis. În America pînă şi jidanii au înfăţişarea de goymi. Păr blond. Bătrînul iese din apatia lui, vorbeşte idiş. „Te-au lovit fiindcă eşti evreu. Ştii ce este un evreu?"

„Da."

Bunicul simte un val de căldură pentru nepoţelul său. E atît de frumos. Atît de drăgălaş. El e un moşneag, în curînd o să moară, iar copilul e prea tînăr ca să-l înţeleagă. Ar putea să-i transmită atîta înţelepciune.

E greu de ştiut ce înseamnă un evreu. Evreul nu reprezintă o rasă, nu mai reprezintă nici măcar o religie; poate că nu va fi niciodată o naţiune. Bătrînul îşi dă vag seama că a pierdut atenţia copilului, dar continuă să viseze cu glas tare.

„Atunci, ce înseamnă? Yehudah Halevy a zis că Israelul este inima tuturor naţiunilor. Ceea ce atacă trupul, atacă şi inima. Iar inima este conştiinţa care suferă pentru păcatele naţiunilor. Ridică iarăşi din umeri, nemaiştiind dacă îşi exprimă

cu glas tare gîndurile, sau dacă, pur şi simplu, îşi mişcă buzele. Este o problemă foarte interesantă, dar eu cred că evreul este evreu pentru că suferă. Toţi jidanii suferă."

„De ce?"

„Ca să fie demni de venirea lui Mesia?" Dar de fapt bătrînul nu mai ştie prea bine. Asta ne face mai buni dar şi mai răi decît goymii, gîndeşte el.

Dar întrebările copiilor nu trebuie să rămînă niciodată fără răspuns. Bătrînul se scutură, se concentrează, spune fără convingere — ca să putem dăinui. În timp ce vorbeşte, îi revine o clipă toată luciditatea. „Sîntem un popor hărţuit şi hăituit de asupritori. Trebuie să călătorim fără încetare din dezastru în dezastru; şi asta ne face mai puternici şi mai slabi decît alţii; de aceea, noi îi iubim şi urîm pe jidani, mai mult decît pe ceilalţi oameni. Am suferit atît, încît ştim ce înseamnă să înduri. O să îndurăm cît va fi lumea."

Băieţelul nu pricepe mai nimic, dar a prins cu auzul unele cuvinte care i se gravează în minte şi pe care într-o zi, poate, le va scoate la lumină. Se uită la bunicul său, vede vinele care îi brăzdează mîinile, şi în ochii stinşi de om bătrîn zăreşte mînia şi licărul febril al inteligenţei. Să suferi. E singurul cuvînt pe care-l absoarbe Joey Goldstein. A uitat ruşinea şi frica de bătaie. Îşi pipăie plasturele de pe tîmplă, întrebîndu-se dacă poate ieşi afară, la joacă.

Săracii sînt călători neobosiţi. Ei au întotdeauna afaceri noi, slujbe noi, meleaguri noi unde să trăiască, speranţe noi care se dovedesc apoi deşarte.

Prăvălia de dulciuri din East Side dă faliment, pe urmă altă prăvălie dă faliment, apoi alta. Mutări de colo colo: în Bronx, înapoi în Manhattan, de acolo în Brooklin. Bunicul a murit, iar mama, rămasă singură cu Joey, se instalează în cele din urmă la Brownsville — aceeaşi prăvălie cu aceeaşi fereastră schiloadă răspunzînd în stradă şi acelaşi strat de praf aşternut pe bomboane.

Cînd e de opt, de nouă şi de zece ani, Joey deschide prăvălia la ora cinci dimineaţa, vinde ziare şi ţigări oamenilor care merg la lucru, se duce la şcoală la ora şapte şi jumătate, se înapoiază la prăvălie şi stă acolo pînă se face vremea de culcare. Nici maică-sa nu se clinteşte de lîngă negoţul ei, cît e ziua de mare.

Anii se scurg încet pierzîndu-se în neantul muncii, al singurătăţii. Joey este un băiat ciudat, prea matur pentru vîrsta lui, îi spune lumea maică-si. E dornic să placă, să fie un vînzător bun, în înţelesul cinstit al cuvîntului, totuşi nu pare să aibă stofă de mare negustor, de mare afacerist. Este absorbit de munca lui şi între el şi maică-sa se stabileşte o legătură strînsă, caracteristică celor care trudesc împreună ani de zile.

E ambiţios. Cînd merge la şcoala secundară se complace în visuri imposibile; se vede la colegiu, apoi inginer, savant. În puţinele momente de libertate citeşte cărţi tehnice, visează la ziua cînd va putea să părăsească prăvălia. Dar cînd soseşte ziua aceea, îşi găseşte de lucru într-un depozit ca magazioner; maică-sa a luat un puşti ca s-o ajute în prăvălie.

Apoi iarăşi singurătatea. Nu vorbeşte aceeaşi limbă ca tovarăşii săi de muncă, nici ca băieţii din cartier. Vorbirea lui nu are intonaţia răguşită, aspră, compătimitoare a graiului din Brooklyn; vorbirea lui seamănă cu a maică-si, uşor protocolară, cu un accent imperceptibil, în care desluşeşti o predilecţie pentru cuvintele solemne. Iar seara, cînd i se întîmplă să se aşeze pe trepte alături de băieţii cu care a crescut, pe care i-a văzut ani de-a rîndul jucîndu-se cu mingea pe stradă, diferenţa dintre el şi ei e şi mai vădită.

„Ia uite ce mai ţîţoance are aia”, spune Murray.

„O nebunie”, zice Benny.

Aşezat pe o treapta în mijlocul cetei de adolescenţi. Joey zîmbeşte stingherit şi se uită la un copac care-şi leagănă frunzele, foşnind cu o bunăstare burgheză.

„Taică-său e bogat”, spune Riesel.

„Ia-o de nevastă.”

Două trepte mai jos, alţi adolescenţi discută despre pariurile de la base-ball. „Ce spui, băiete? Vrei să pariezi? Ştii ziua aia cînd aş fi cîştigat şaisprezece dolari dacă Brooklyn lua jocul? Pariasem că Jack Wilson va nimeri două din cinci şi că Brooklyn va învinge, dar el a nimerit trei din patru; pînă la urmă au mîncat bătaie cu şapte la doi în meciul cu Clubs şi eu am pierdut. Mai are rost să tot îndrugi acolo despre pariuri?”

Lui Goldstein i-au amorţit muşchii feţei, încordaţi într-un zîmbet nerod.

Murray îl împinge cu cotul. „Cum se face că n-ai fost cu noi, să-i vezi jucînd pe Uriaşi?”

„Oh, nu ştiu, nu prea mă interesează base-ballul.”

Înserarea se lasă peste Brooklyn. Altă fată trece mlădiindu-se, şi Riesel clownul se ia după ea, maimuţărind-o. Phiiii, fluieră el, şi tocurile fetei ciocănesc trotuarul cu zgomotul cochet al bătăilor de aripi din anotimpul dragostei, cînd femela îşi ia zborul doar pentru o noapte. „Ce tampoane are!”

„Nu faci parte din grupul Panterelor, nu-i aşa Joey?” întreabă fata de lîngă el.

„Nu, dar îi cunosc pe toţi, sînt băieţi cumsecade,” răspunde el. Anul acesta a împlinit nouăsprezece ani, a isprăvit şcoala şi şi-a lăsat o mustăcioară blondă care n-o să ţină prea mult.

„Am auzit că Larry se căsătoreşte.”

„Şi Evelyn,” spune Joey.

„Da, cu un avocat.”

În mijlocul subsolului s-a făcut loc pentru dans şi perechile s-au îmbulzit pe ringul astfel format. Se dansează într-un stil ostentativ, cu spinarea arcuită, şi mişcări îndrăzneţe, din umeri. În lumina astrală a cîntecului ***Star Dust.***

„Dansezi, Joey?” .

„Nu.” Iritare trecătoare împotriva celorlalţi. Au timp să danseze, să devină avocaţi, să-şi subţieze gusturile. Dar i-a trecut repede, nu e în firea lui să se supere; se simte din nou stingherit.

„Scuză-mă, Lucile, se adresează gazdei, trebuie să plec, mă scol devreme mîine dimineaţă, transmite mamei tale cele de cuviinţă.

Se înapoiază acasă la ora zece şi jumătate, cînd ceilalţi se distrează, se aşează alături de maică-sa la măsuţa acoperită cu o placă de por-ţelan alb, crăpat, şi soarbe ceaiul fierbinte dintr-un pahar. Se vede că e deprimat.

„Ce e cu tine, Joey?”

„Nimic.” Dar ştie că maică-sa a înţeles totul şi asta îl doare.

„Mîine am mult de lucru”, continuă el.

„Ar trebui să te preţuiasca mai mult la fabrica ta de încălţăminte, faţă de osteneala pe care ţi-o dai.”

Ia de jos cutia de carton, o sprijină de genunchi, apoi o repede în sus, aruncînd-o deasupra unei grămezi înaltă de mai bine de

doi yarzi. Lîngă el, proaspătul angajat se luptă stîngaci cu povara sa.

„Hai, să-ţi arăt cum trebuie să faci, spune Joey. Trebuie învinsă inerţia, trebuie să imprimi cutiei o forţă vie, în aşa fel încît să fie dusă de propriul ei elan. E foarte important să ştii cum să ridici lucrurile astea, altfel te procopseşti cu o hernie a dracului şi cu tot soiul de dureri de şale. Am studiat chestiunea. Muşchii săi puternici abia se contractează în timp ce ridică altă cutie. Ai să prinzi şpilul, spune el voios. Sînt cîteva şmecherii cu care trebuie să te deprinzi în treaba asta."

Singurătate, Tristeţea de a răsfoi cataloagele anuale ale Institutului de Tehnologie din Massachusetts, ale Şcolii de Ingineri din Sheffield, ale Universităţii din New York şi aşa mai departe.

Dar în cele din urmă cunoaşte o fată cu care să stea de vorbă, o fetişcană drăguţă, cu glas blînd şi sfios, cu o fermecătoare aluniţă în bărbie, de care e foarte stingherită. Cu un an sau doi mai tînără decît el, proaspăt ieşită din şcoală, vrea să devină actriţă sau poetă. Ea îl învaţă să asculte simfoniile lui Ceaikovski (A cincea e preferata ei), citeşte „Look Homeward, Angel" de Thomas Wolfe, şi e vînzătoare într-un magazin de articole pentru femei.

„Oh, nu am o slujbă proastă, spune ea, dar... fetele din raionul meu sînt foarte simple, nu au nimic deosebit în ele, demn de a fi pomenit într-o scrisoare de pildă. Mi-ar plăcea să fac altceva."

„Oh, şi eu tare mult aş vrea," spune el.

„Ar trebui, Joey, eşti un om mai fin decît ceilalţi, de altfel, noi doi sîntem singurele persoane care gîndim." (Rîd cu o neaşteptată şi magică intimitate.)

De acum înainte, aşezaţi pe pernele umplute cu păr ale sofalei maro din apartamentul fetei, se avîntă în lungi conversaţii. Discută despre incompatibilitatea dintre căsătorie şi carieră, în mod academic, abstract, căci bineînţeles persoanele lor nu sînt în cauză. Ei se mărginesc să cugete, să observe viaţa. Prinşi în acea pînză atrăgătoare, ţesută din introspecţii alambicate în care sînt învăluiţi tinerii îndrăgostiţi, sau mai bine-zis tinerii care se dezmiardă, progresează de-a lungul celui mai vechi drum din lume, dar şi celui mai înşelător, convinşi că s-au

angajat pe un drum unic, numai al lor. Cînd se socotesc în sfîrşit logodiţi, înţelesul subtil şi în acelaşi timp nedesluşit al mărturiei de credinţă le scapă. Sînt înduioşaţi şi încălziţi de confidenţele lor reciproce, de lungile conversaţii purtate în şoaptă pe sofaua familială, ori în restaurantele populare, sau în murmurul catifelat al cinematografelor unde stau mînă în mînă, la adăpostul întunericului. Uită ceea ce i-a împins la dragoste; numai efectele ei îi pasionează. Şi, desigur, subiectul conversaţiilor lor se modifică. Se întîmplă ca unele fete sfioase şi sensibile să sfîrşească prin a deveni poete, sau, înăcrite şi scîrbite de viaţă, să înceapă a bea prin cîrciumi, dar evreicele tinere şi drăguţe, sfioase şi sensibile, sfîrşesc în general prin a se mărita, după care au copii, se îngraşă un kilogram pe an şi sînt preocupate mai curînd de transformarea unei pălării vechi sau de un nou model de cratiţă, decît de semnificaţia existenţei. După logodnă, Natalie începe să discute despre viitorul lor.

„Oh, dragul meu, nu vreau să te cicălesc, dar nu ne putem căsători numai cu ceea ce cîştigi tu. La urma urmei, n-ai vrea să locuiesc într-o locuinţă fără încălzire centrală. Unei femei îi place să-şi aranjeze un interior drăguţ, asta e ceva nespus de important, Joey.”

„Înţeleg ce vrei să spui, dragă Natalie, răspunde el, dar banii nu se fac aşa cum ai bate din palme, se vorbeşte de o acalmie în afaceri şi nu se ştie niciodată, s-ar putea să trecem printr-o nouă criză economică.”

„Joey, nu sînt deprinsă să te aud vorbind astfel; ceea ce îmi place la tine e că eşti atît de puternic şi de optimist.”

„Nu, tu mă faci să fiu puternic şi optimist. Cîtva timp tac amîndoi. De fapt, da, am o idee, mă gîndesc să învăţ sudura electrică, este un domeniu nou, dar nu chiar atît de nou încît să nu se fi impus. Evident, sînt convins că viitorul aparţine materialelor plastice şi televiziunii, dar e ceva pe care nu se poate conta încă şi de altfel nu am cunoştinţele necesare.”

„Mi se pare foarte rezonabil, Joey. Ea analizează problema. Nu e cea mai nobilă dintre profesiuni, dar în doi sau trei ani vei avea poate propriul tău atelier.”

„Un atelier.”

„Un atelier, un atelier, n-are de ce să-ţi fie ruşine. Ai să fii... un om de afaceri.”

Chibzuiesc împreună şi hotărăsc că el va trebui să urmeze nişte cursuri serale timp de un an, spre a învăţa meseria. Aceasta îl indispune. „N-am să te mai pot vedea atît de des, n-are să-mi mai rămînă pentru tine decît vreo două seri pe săptămînă, mă întreb dacă nu fac o prostie.”

„Oh, Joey, nu mă înţelegi; cînd am luat o hotărîre, e bine luată, pot să aştept, nu trebuie să-ţi faci griji din pricina mea.” Are un rîs blînd şi cald..

Pentru el începe un an greu. Lucrează patruzeci şi patru de ore la antrepozit, mănîncă pe fugă, se străduieşte să fie atent la cursuri şi la atelier. Se întoarce acasă la miezul nopţii, se smulge din pat în dimineaţa următoare. Marţi şi joi, după orele de curs, se întîlneşte cu Natalie şi stă cu ea pînă la două sau trei noaptea — spre marea neplăcere a părinţilor fetei şi spre scandalizarea propriei lui mame.

Ea îl ceartă.

„Joey, nu am nimic împotriva ei, e probabil o fată foarte drăguţă, dar tu nu eşti în situaţia de a te însura, din consideraţie pentru ea nu vreau să te însori. Crezi că i-ar conveni să trăiască aşa, ca o sărăntoacă?”

„Nu înţelegi, mamă, că o subestimezi? Ea ştie ce ne aşteaptă, nu mergem la nimereală.”

„Sînteţi încă nişte copii.”

„Bine, mamă, am împlinit douăzeci şi unu de ani, nu am fost un fiu rău, nu-i aşa, am muncit din greu, am şi eu dreptul la puţină plăcere, la puţină fericire.”

„Joey, vorbeşti de parcă eu aş spune altfel. Sigur că ai fost un fiu bun. Îţi doresc să ai toate bucuriile din lume, dar îţi distrugi sănătatea, te culci prea tîrziu, îţi iei răspunderi prea mari. Oh! (ochii i se umplu de lacrimi), nu-ţi doresc decît fericirea, de ce nu vrei să înţelegi asta? Cînd are să vină ziua să te însori, am să fiu cea mai fericită; sper numai să găseşti o nevastă demnă de tine.”

„Nu sînt demn de Natalie.”

„Prostii! Nimic nu e prea bun pentru tine.”

„Mamă, trebuie să accepţi situaţia aşa cum este. ***Am să mă însor”***

Ea ridică din umeri. „Nu, ai încă o jumătate de an înainte, apoi trebuie să-ţi găseşti de lucru, cu sudura asta. Aş vrea să

priveşti mai înţelept lucrurile, şi cînd are să vină momentul, o să vedem noi.”

„Hotărîrea mea e luată. Amînările nu-şi au rostul. Îţi jur, mamă, mă faci foarte nefericit.”

Ea tace, şi cîteva minute continuă să mănînce fără să scoată o vorbă; amîndoi sînt tulburaţi, amîndoi caută noi argumente pe care nu îndrăznesc să le formuleze, de teamă să n-o ia de la capăt. În cele din urmă mama suspină, apoi se uită la fiul ei.

„Joey, să nu-i repeţi Nataliei ce ţi-am spus, ştii prea bine că n-am nimic împotriva ei.” Pe jumătate convinsă, începe, cu prudenţă, să cîntărească riscurile.

Termină şcoala de sudori, găseşte o slujbă cu douăzeci şi cinci de dolari pe săptămînă şi se căsătoresc. Cadourile de nuntă însumează aproape patru sute de dolari, din care îşi cumpără un dormitor, un divan şi două scaune pentru salon. Îşi decorează apartamentul cu cîteva cromolitografii, o scenă de păşunat în asfinţit, o reproducere proastă a Porţii Albastre, şi-un Maxfield Parrish decupat dintr-un afiş publicitar. Natalie aşasă pe una din măsuţele de noapte fotogra- fiile de la nuntă, unite ca paginile de gardă ale unei cărţi, şi plasate într-o ramă dublă. Mama lui Joey le dă cîteva mărunţişuri pentru gospodărie, şi o colecţie de ceşcuţe şi farfurioare împodobite cu îngeraşi goi şi durdulii. Se instalează în micul lor apartament compus din două camere şi bucătărie şi sînt foarte fericiţi, foarte îndrăgostiţi unul de altul. Înainte de sfîrşitul primului an de căsnicie salariul său se urcă la treizeci şi cinci de dolari pe săptămînă şi ei se integrează în orbita echilibrată, ordonată în care se mişcă rudele şi prietenii lor. Joey devine un pasionat jucător de bridge. Puţin numeroase şi repede uitate, neînţelegerile matrimoniale sînt îngropate sub agreabila şi monotona avalanşă a banalităţilor traiului zilnic.

O dată sau de două ori se ivesc frecuşuri între ei. Toţi îl consideră pe Joev foarte viril şi faptul că ea nu răspunde întotdeauna avansurilor lui, îl umple de amărăciune şi de gînduri urîte. Asta nu înseamnă că raporturile lor îl dezamăgesc întotdeauna, sau că îl preocupă peste măsură. Totuşi, îl contrariază. Nu pricepe neprevăzuta răceala a Nataliei; dezmierdările ei, în timpul logodnei, erau atît de pătimaşe.

Naşterea copilului aduce cu sine alte griji. Salariul său e acum de patruzeci de dolari pe săptămînă, iar sîmbătă după-masă şi duminica lucrează ca tejghetar în prăvălia cu îngheţată şi răcoritoare din colţul străzii. E obosit, adesea preocupat. Natalie a născut cu operaţie cezariană şi fac datorii ca să-l plătească pe medicul chirurg. Cicatricea ei îl supără: fără să vrea se uită cu dezgust la ea şi Natalie observă. Ea nu se gîndeşte decît la copil şi petrece săptămînă după săptămînă fără să se urnească din casă. În timpul lungilor seri de iarnă, o doreşte foarte des, se abţine însă şi somnul său se resimte, într-o noapte, împreunarea lor se termină cu o ceartă.

Cîteva minute gîndul lui evadează aiurea, îi vine în minte alt copil. Pe primul l-au avut după ce au discutat, după ce au căzut de acord că voiau un copil, dar nu-şi pot permite să mai aibă unul.

Cearta îi demoralizează şi îi răcoreşte.

Înjură, pentru prima oară. „La dracu toate astea.” O lasă, se apropie de fereastră, priveşte pergamentul decolorat al storului. Tremură; poate şi de frig.

Natalie se apropie de el, i se cuibăreşte la piept ca să-l încălzească. Dezmierdarea, mai mult o tentativă nesigură, îl supără. O simte lîngă el maternă.

„Pleacă, n-am nevoie de... mamă!” explodează neîndemînatic, plin de îndoială şi îngrozit de constatarea teribilă care i-a scăpat.

Buzele ei schiţează un zîmbet decolorat, apoi se încreţesc într-o strîmbătură. Acum plînge pe pat ca o copiliţă. După doi ani şi jumătate de căsnicie Joey descoperă dintr-o dată că Natalie e foarte aproape de isterie, de teroare şi poate de scîrbă cînd zîmbeşte astfel. Descoperirea aceasta îl împietreşte.

După un moment se prăbuşeşte lîngă ea, îi aşază capul pe o pernă, îi mîngîie fruntea şi obrajii, ca să-i potolească plînsul.

Dimineaţa, incidentul apare într-o lumină mai puţin urîtă şi pînă la sfîrşitul săptămînii e aproape uitat. Totuşi, pentru el, plăcerile trupeşti ale căsniciei s-au sfîrşit, sau aproape s-au sfîrşit; pe de altă parte, Natalie trebuie să se prefacă a fi mulţumită, spre a nu-l jigni. Căsnicia lor se tasează, întocmai ca o fundaţie ce-şi caută o deplină stabilitate. Această qvasi-înfrîngere nu este pentru ei nici prea gravă, nici într-adevăr

primejdioasă. Găsesc compensaţii în copilul lor, în reînnoirea mobilei, în discuţiile referitoare la o asigurare pe viaţă; ajung chiar să subscrie o poliţă. Se ivesc probleme în legătură cu munca sa, cu încetineala avansării, cu firea colegilor săi de atelier. Cu unii din ei joacă uneori popice. Natalie începe să frecventeze cercul de femei de pe lîngă templul din cartierul lor şi izbuteşte să convingă pe membrele cercului să organizeze un curs de dans. Rabinul, un om tînăr, e iubit de toţi fiindcă are idei moderne. Miercurea seara, soţii Goldstein au pe cineva care să stea cu copilul lor, iar ei se duc să asculte conferinţa săptămînală a rabinului despre cărţile de succes.

Se dezvoltă, cîştigă în greutate, dau bani organizaţiilor de ajutorare a refugiaţilor. Sînt sinceri, prietenoşi, fericiţi, şi mai toată lumea îi iubeşte. Fiul lor creşte, începe să vorbească, procurîndu-le numai bucurii. Sînt mulţumiţi de toate. Tabieturile vieţii conjugale clipocesc în jurul lor ca o baie călduţă. Nu încearcă niciodată bucurii mari, dar rareori sînt deprimaţi şi nu li se întîmplă nimic care să-i supere peste măsură.

Începe războiul şi lui Joey i se dublează salariul, datorită avansărilor şi orelor suplimentare. De două ori e lăsat la vatră de comisia de revizie, dar în 1943, cînd încep să fie mobilizaţi şi capii de familie, nu caută să fie scutit sub pretext că lucrează în industria de război. Atmosfera de familie de-acasă, jena de a se plimba pe stradă în haine civile, îi dau un sentiment de culpabilitate. Mai mult decît atît, are convingeri, citeşte din cînd în cînd P.M.-ul, deşi — spune el — asta îl afectează prea mult. Discută îndelung cu Natalie şi, în ciuda opoziţiei patronului său, e mobilizat.

În dimineaţa în care se prezintă la biroul militar pentru înrolare, intră în vorbă cu un mustăcios voinic, tată de familie ca şi el.

„Oh, nu i-am spus nevestei să rămînă acasă, zice Joey. S-ar fi necăjit prea tare.”

„Am avut atîta bătaie de cap, se plînge celălalt, pînă am pus toate la punct, e o bătaie de joc ce mi-au dat pe prăvălie.”

În cîteva minute, îşi descoperă cunoştinţe comune. „Oh, da, spune noul prieten, Manny Silver, drăguţ băiat, ne-am înţeles foarte bine la pensiunea Grossinger, în concediu, acum doi ani; are însă un cerc de cunoştinţe nu prea pe gustul meu. Are o

nevastă nostimă, care ar fi bine dacă şi-ar mai supraveghea silueta; îmi amintesc că după ce s-au luat erau nedespărţiţi; bineînţeles, trebuie să mai scoţi capul în lume, nu e bine pentru oamenii căsătoriţi să stea tot timpul împreună.”

Rămas-bun tuturor.

De multe ori s-a simţit singur, i s-a părut că în jurul lui e pustiu, totuşi îşi găseşte puncte de sprijin. Toţi oamenii pe care-i înţelege cu uşurinţă îi sînt prieteni; pînă şi în armată, în lumea searbădă şi străină a cazărmilor şi a bivuacurilor, Goldstein bîjbîia în căutarea unor noi relaţii, unui nou refugiu. Şi, în nenorocirea sa, vechile deprinderi se scorojesc ca pielea, iarna; se simte gol şi stingher. Se întreabă, îşi sondează toate celulele creierului, îşi regăseşte moştenirea închistată de demult, o moştenire estompată de monotona balansare a leagănului său, făurit după chipul şi asemănarea străzilor din Brooklyn:

(Sîntem un popor hărţuit, hăituit de asupritorii noştri ...trebuie să călătorim din dezastru în dezastru... suflete nedorite într-o ţară străină.)

Ne-am născut ca să suferim. Şi, deşi tînjeşte din străfundul inimii după căminul lui, picioarele i se înfig cu tărie în pămînt, pulpele i se încordează.

Goldstein îşi întoarce faţa în bătaia vîntului.

3

După ce traversă rîul printr-un vad, plutonul se adună pe celălalt mal. Înapoia lor, jungla nu lăsa să se vadă nici urmă din cărarea pe care o deschiseseră. În ultimii douăzeci de metri, cînd colinele prinseseră a se desluşi, se mulţumiseră să taie cît mai puţin desişul, pentru a se strecura tîrîndu-se spre marginea junglei. Dacă vreo patrulă japoneză ar fi trecut pe acolo, ar fi fost puţin probabil să descopere cărarea.

— E ora trei, băieţi, spuse Hearn. Mai avem destul de mers. Vreau să străbatem cel puţin zece mile înainte de a se înnopta.

Plutonul începu să murmure.

— Ce e, şmecherilor, mîrîiţi?

— Aveţi milă de noi, domnule locotenent, strigă Minetta,

— Drumul pe care nu l-am face astăzi, ar trebui să-l facem mîine, spuse Hearn. Se simţea uşor iritat. Ai să le spui ceva, sergent?

— Da, domnule locotenent, zise Croft.

Pipăindu-şi gulerul ud al cămăşii, îşi plimbă privirea asupra oamenilor.

— Vreau ca fiecare să-şi amintească unde se află cărarea. Puteţi s-o reperaţi după cele trei stînci de colo, sau după copacul acela bă- trîn şi îndoit. Dacă, dintr-o pricină oarecare, vreunul din voi se pierde, trebuie să-şi amintească de colinele astea. Astfel, cînd o să se îndrepte spre sud şi o să ajungă la rîu, o să ştie dacă o ia la dreapta sau la stînga. Făcu o pauză, în vreme ce îşi ajustă o grenadă la centiron. De acum înainte o să înaintăm pe un teren descoperit, aşa că trebuie păstrată disciplina patrulării. Nu trăncăniţi, nu faceţi vreo boacănă şi căscaţi bine ochii. Cînd va fi să treceţi peste vreo culme, să mergeţi repede şi aplecaţi. Dacă o să umblaţi ca o turmă de oi, o să cădeţi sigur în vreo ambuscadă... Îşi frecă bărbia. Nu ştiu dacă o să avem de străbătut două său zece mile, aşa ceva nu se

poate şti dinainte, dar nu-mi pasă de distanţă fiindcă un lucru e sigur, în ciuda greutăţilor, ne vom îndeplini misiunea...

Îi răspunse un mîrîit înăbuşit şi lui Hearn i se sui sîngele în obraz. Croft îl contrazisese făţiş.

— Foarte bine, băieţi, să pornim, zise el scurt.

Se urniră anevoie, înşiruindu-se într-o coloană lungă, dezordonată. Soarele tropical îi pripea, răsfrîngîndu-se orbitor în fiecare fir de iarbă. Zăpuşeala îi făcea să asude din belşug; uniformele, îmbibate la început cu apă de mare, nu se mai putuseră usca de douăzeci şi patru de ore încoace şi acum li se lipeau jilave de piele. Sudoarea li se prelingea usturător în ochi, soarele le încinsese caschetele de campanie, iarba kunaï le biciuia obrajii, colinele nesfîrşite le storcea ultimul strop de energie. Cu inima bătînd, cu răsuflarea tăiată, cu obrajii în flăcări, urcau extenuaţi povîrnişurile. O pace intensă domnea peste coline, o linişte atît de adîncă încît părea de-a dreptul sinistră. În junglă, oamenii nici nu se gîndiseră la japonezi: încîlceala junglei, cruzimea rîului le absorbiseră în întregime atenţia. O ambuscadă era ultimul lucru la care s-ar fi gîndit.

Dar, în liniştea adîncă a colinelor golaşe, constrîngerea şi teama se adăugau oboselii. Cînd se aflau în vale, aveau impresia că dealurile îi copleşeau, iar cînd treceau peste vreo creastă, li se părea că pot fi zăriţi de la o depărtare de cîteva mile. Ţinutul era frumos; colinele, cu pante uşoare, se desfăşurau în curbe domoale de un galben-canar, dar oamenii nu le apreciau splendoarea. Izolaţi în spaţiu, aduceau cu o procesiune de insecte ce străbătea o plajă fără sfîrşit.

Merseră cam o milă, traversînd firul unei văi netede, sub un soare dogoritor. Iarba kunaï atingea înălţimi fantastice; în cîmpie firele erau late de-un deget şi lungi de peste doi metri. Orbecăiau cîte o sută de metri prin iarba care le trecea peste cap. Îi încolţise o spaimă de o altă natură, care îi îmboldea să meargă tot mai repede, pînă la extenuare. Aveau senzaţia că bîjbîiau printr-o pădure moale, care nu le opunea nici o rezistenţă. Această pădure unduia, se încovoia, foşnea sub tălpile lor, era pufoasă şi dezgustător de fluidă. Nu vedeau decît la doi sau trei metri înaintea lor, se temeau să nu piardă din ochi pe cel din faţă, se călcau pe picioare, iar iarba le biciuia fără milă faţa. Ici-colo stîrneau cîte un nor de ţînţari care începeau să le bîzîie ameţitor în urechi, exasperîndu-i cu

zeci de înţepături. Iarba colcăia de păianjeni şi cînd oamenii se încurcau în pînzele lor, ţîşneau că din arc, animaţi de un fel de frenezie. Polenuri de tot felul şi tăişuri de iarbă le iritau pielea.

Martinez deschidea drumul, înaintînd ca o săgeată. Mai tot timpul iarba înaltă îi împiedica vederea, dar el se orienta după soare, fără să-şi întrerupă o clipă mersul. În mai puţin de douăzeci de minute străbătură valea, iar după un scurt popas porniră din nou peste coline. Acum iarba era binevenită, căci se agăţau de ea cu amîndouă mîinile ca să se ajute la urcuş ori ca să-şi frîneze coborîrile. Soarele continua să dogorească.

Frica lor iniţială de a fi reperaţi de duşman fusese neutralizată de efortul fizic al marşului; apoi începu să-i obsedeze o spaimă nouă, mult mai subtilă. Ţinutul era atît de vast, tăcerea lui atît de profundă, încît fără voie oamenii deveneau conştienţi de măreţia sa nepătrunsă, de mohorîta, de somnolenta sa rezistenţă. Îşi aminteau un zvon despre băştinaşii care populaseră cîndva această parte a insulei, dar fuseseră seceraţi de o epidemie de tifos cu cîteva zeci de ani în urmă, iar ultimii supravieţuitori emigraseră pe altă insulă. Nu discutaseră niciodată despre aceşti băştinaşi decît regretîndu-le lipsa mîinii de lucru, dar în nesfîrşitul zumzet al tăcerii, al soarelui şi al colinelor, gîndul acesta îi împingea mereu înainte într-un fel de spasmuri nervoase. Martinez îi conducea într-un ritm infernal, ca şi cînd ar fi fost urmăriţi. Pe el îl înspăimînta mai mult decît pe ceilalţi amintirea oamenilor care trăiseră şi, muriseră pe insulă. I se părea că să- vîrşesc un sacrilegiu umblînd prin aceste locuri, tulburîndu-le liniştea.

Senzaţiile lui Croft erau de altă natură. Gîndul că trecuseră mulţi, foarte mulţi ani de cînd nimeni nu mai călcase pe glia aceasta străină, îl aţîţa la culme. De cînd se ştia, se simţise strîns legat de pămînt; fiecare stîncă, fiecare colină din jurul ranchului tatălui său îi erau cunoscute pe o rază de mai multe mile, iar ţinutul acesta, virgin şi neexplorat exercita asupra lui o puternică atracţie. Priveliştile noi care apăreau pe versantul colinelor îi sporeau satisfacţia. Aici îi aparţinea tot pămîntul acesta pe care putea să-l patruleze cu pluto-nul lui.

Cînd îşi aminti de Hearn, clătină din cap, Croft era asemenea unui cal plin de foc, neînvăţat cu zăbala, şi pe care o smucitură de dîrlogi întîmplătoare îl face să-şi aducă aminte că nu mai e liber. Se întoarse şi îi spuse lui Red, care mergea după el:

— Spune celor din urmă să-i dea bătaie.

Cuvintele lui trecură din om în om de-a lungul coloanei şi fiecare se zori mai tare. Pe măsură ce se îndepărtau de junglă şi fiecare colină rămasă în urmă constituia o viitoare piedică pe drumul de întoarcere, înaintau cu o nervozitate şi o teamă crescîndă. Merseră timp de trei ore, îngăduindu-şi rareori halte, biciuiţi de tăcere, mînaţi de un fel de acord tacit. Pe înserat, cînd se opriră pentru popasul de noapte, cei mai rezistenţi atinseseră limita puterilor iar cei mai slabi erau pe punctul de a cădea în nesimţire... Roth se aruncă la pămînt şi rămase nemişcat o jumătate de oră; doar braţele şi picioarele îi erau agitate uneori de un tremur nestăpînit. Ghemuit la pămînt, Wyman icnea, încercînd zadarnic să vomeze. Numai teama de a nu fi lăsaţi în drum le dăduse puteri şi unuia şi celuilalt să continue a

umbla în ultimele două ore; nervii le insuflaseră o falsă energie şi acum, după ce se opriseră, se simţeau atît de vlăguiţi, încît nu mai erau în stare să mişte un deget spre a-şi desface raniţa, ori spre a-şi întinde o pătură pentru noapte.

Nimeni nu scotea o vorbă. Adunaţi în cerc pentru a înfrunta căderea nopţii, cei care mai păstraseră o rămăşiţă de energie înghiţiră ceva la repezeală, băură puţină apă şi îşi pregătiră un culcuş. Poposiseră într-o adîncitură din apropierea crestei unei coline şi, înainte de a se întuneca de tot, Hearn şi Croft plecară într-o scurtă recunoaştere în jurul bivuacului, spre a determina locul cel mai potrivit pentru a plasa o santinelă. De pe culmea colinei, aflată la vreo treizeci de metri deasupra bivuacului, putură îmbrăţişa cu privirea terenul pe care aveau să-l străbată a doua zi. Pentru prima oară de cînd pătrunseseră în junglă, muntele Anaka putea fi văzut iarăşi în întregime. Le păru foarte aproape, deşi vîrful se afla la o distanţă de peste douăzeci de mile. Dincolo de valea ce li se desfăşura la picioare, galbenul colinelor se altera, căpăta tonuri din ce în ce mai închise, pînă ce se stabiliza la un brun întunecat şi la un cenuşiu caracteristic stîncilor. Înserarea întuneca trecătoarea pe care aveau s-o străbată la apus de muntele Anaka. Treptat şi muntele începu să-şi piardă contururile. La început se învălui într-un fel de albastru- levănţică, apoi întreaga sa masă se dizolvă, împrumutînd transparenţa asfinţitului. Nu se mai desluşea decît conturul crestelor. Cîţiva nori subţiri, fără formă, planau deasupra vîrfului.

Croft îşi potrivi binoclul. Muntele îi apăru asemenea unui ţărm stîncos, iar cerul întunecat căpătase aspectul unui ocean cu valuri înspumate care se spărgeau de stînci. Deasupra crestelor masivului mişcarea norilor evoca jerbele ceţoase ale stropilor mărunţi de apă. Văzut prin binoclu, spectacolul la care asista Croft devenea din ce în ce mai fascinant. Glacială şi tăcută, lupta muntelui, a norilor şi a cerului era mai pură şi mai intensă decît lupta oricărui ocean cu oricare ţărm la care Croft asistase vreodată. Stîncile se adunau în amurg, se pregăteau să facă faţă furiei apelor. Încăierarea aceea între giganţi părea să se desfăşoare departe, foarte departe, şi la gîndul că aveau să ajungă acolo în noaptea următoare, Croft tresărea plin de încordare. Se simţi din nou înălţat pe aripile unui extaz primitiv. Fără să ştie de ce, muntele îl chinuia şi îl atrăgea

totdeodată, ca şi cum i-ar fi putut da un răspuns la căutările lui de totdeauna. Totul era atît de pur, de auster.

Deodată, îşi aminti cu mînie şi cu un sentiment de frustrare că nu aveau să escaladeze muntele. Dacă ziua următoare se va desfă-şura fără complicaţii, vor străbate trecătoarea la căderea nopţii, astfel încît nu vor avea niciodată norocul să încerce ascensiunea vîrfului. Mohorît, trecu lui Hearn binoclul.

Hearn era foarte obosit. Ţinuse piept, fără incidente, marşului, se simţea capabil chiar să meargă mai departe, dar corpul său avea nevoie de odihnă. Era posomorît, iar muntele văzut prin binoclu i inspira un respect amestecat cu teamă. Era prea mare, prea strivitor. Ceaţa care se învolbura în jurul crestelor îi strecura fiori. I se părea că asistă la asaltul furios al oceanului împotriva stîncilor ţărmului şi fără să vrea îşi încorda auzul ca şi cum ar fi vrut să capteze ecoul acestei lupte titanice.

De departe, de dincolo de orizont, le ajungea la urechi murmurul unor valuri izbite de stînci, sau poate rostogolul înăbuşit al unui tunet.

— Ascultă, spuse el, atingînd braţul lui Croft.

Culcaţi pe burtă pe creasta colinei, ascultau cu reculegere şi atenţie. Din nou Hearn percepu un ecou slab de tunet, care ajungea la ei pe aripile înserării.

— Artileria, domnule locotenent. Se aude de peste munte. Cred că se pregăteşte un atac.

— Ai dreptate.

Tăcură şi Hearn întinse lui Croft binoclul.

— Vrei să te mai uiţi o dată? întrebă el.

— Dacă doriţi, spuse Croft potrivindu-şi binoclul la ochi.

Hearn îl privi cu atenţie. Chipul lui Croft avea o expresie stranie. N-ar fi putut s-o definească, totuşi aceasta îi strecură un fior de-a lungul şirei spinării. Faţa sergentului se spiritualizase, buzele subţiri se întredeschiseseră, nările îi palpitau. O frîntură de secundă, Hearn avu impresia că pătrunde cu privirile în străfundurile fiinţei lui Croft, că se apleacă asupra unui abis. Întoarse capul şi se uită la mîinile lui. Nu avea încredere în Croft. Îl învălui o pace adîncă, datorită banalităţii acestei constatări. Aruncă o ultimă privire asupra norilor şi a muntelui. De astă dată se simţi şi mai tulburat. Stîncile se înălţau foarte sus, iar cerul întunecat cobora peste ele în valuri de ceaţă învolburată. Era un ţărm de care s-ar

zdrobi pînă şi cele mai uriaşe corăbii, s-ar face ţăndări şi s-ar scufunda în cîteva minute.

Croft îi întinse binoclul şi Hearn îl puse la loc în cutia de piele.

— Să mergem, trebuie să hotărîm cine face de gardă, înainte de a cădea noaptea, zise Hearn.

Se lăsară să alunece de-a lungul pantei, spre adîncitura în care zăceau oamenii.

CORUL:

PERMISIILE

Noaptea, în adîncitură, culcaţi unul lîngă altul.

Brown: Ascultaţi-mă pe mine, înainte de plecare mi-a ajuns la ureche un zvon. Cică lista cu permisiile soseşte săptămînă viitoare; se aude că de data asta compania noastră o să desemneze zece oameni.

Red (rînjind): Vorbeşti ca şi cum n-ai şti că astea-s pentru ordonanţe.

Minetta: Treabă e asta? Aici ne chinuim o mînă de oameni, iar acolo ţin de pomană o duzină de ordonanţe pentru nişte ticăloşi de ofiţeri.

Polack: Ai primi să fii ordonanţă?

Minetta: Sigur că n-aş primi, mă respect prea mult.

Brown: Nu glumesc, Red, poate că intrăm şi noi doi în seria asta de permisionari.

Red: Cîţi din compania noastră au fost luna trecută?

Martinez: Unul. Iar în luna dinainte, doi.

Red: Aha, un om pe companie. Sîntem cel puţin o sută de inşi cu optsprezece luni de campanie. Ascultă Brown, poţi să te bucuri, nu mai ai de aşteptat decît vreo sută de luni.

Minetta: Aah, ce aiureală!

Brown: Ce te bagi în vorbă, Minetta? Eşti atît de nou în unitate, încît nici n-ai avut timpul să te înnegrească soarele.

Minetta: Dacă voi, ăştia vechi nu o luaţi din loc, înseamnă că nici mie n-o să-mi vină rîndul după ce voi face cele optsprezece luni. Oh, Doamne, parcă ne-am ispăşi la închisoare.

Brown (gînditor): Ehe, tocmai cînd îţi vine şi ţie rîndul să pleci în permisie, îţi cade pacostea pe cap. Vă amintiţi de Shaughnessy, de la Pionieri? Îi venise rîndul, avea şi foaia de drum asupra lui, cînd l-au trimis într-o patrulare a naibii de periculoasă — din care nici nu s-a mai întors.

Red: Sigur, de-aia l-au şi trimis în patrulare. Ascultă-mă pe mine, camarade, nu scapă nimeni teafăr din armată.

Polack: Ştiţi ceva? Dacă aş avea optsprezece luni de front, m-aş aranja eu să obţin o permisie. M-aş da bine pe lîngă Mantelli sau pe lîngă vreun puturos de sergent borţos, pe urmă cînd aş

cîştiga ceva parale la poker i-aş strecura douăzeci sau treizeci de livre, cu aerul de a spune „poftim de o ţigară, o ţigară pentru permisie, pricepi?” Sînt destule mijloace să te aranjezi.

Brown: Pe dracu, Red, poate că are dreptate Polack; îţi aduci aminte de Sanders? A plecat în permisie, numai fiindcă un an întreg l-a pupat în cur pe Mantelli.

Red: Crede-mă, Brown, nu e afacere să te pui bine cu Mantelli, dacă începi să-l pupi în cur, e în stare să-i placă atît de mult încît să nu te mai lase niciodată să pleci.

Minetta: Ce tocmeală o mai fi şi asta? Afurisita asta de armată îţi ia cu o mînă ce-ţi dă cu cealaltă? Nu ştie cum să te mai amărască.

Polack: Brown, începi să vezi lucrurile din ce în ce mai limpede.

Brown (suspinînd): Of, îţi vine greaţă, nu alta! (Se răsuceşte sub pătură.) Noapte bună.

Red (culcat pe spate, priveşte stelele atît de paşnice): Permisiile astea nu sînt făcute ca să fii trimis acasă, ci ca să nu fii trimis.

Minetta: Mda, noapte bună.

(În cor:) Noapte bună... noapte bună.

(Oamenii dorm înconjuraţi de coline şi de şoaptele tăcute ale nopţii.)

4

Plutonul petrecu o noapte neliniştită. Oamenii erau prea obosiţi ca să doarmă cumsecade; nu făceau decît să dîrdîie sub păturile lor. Cel căruia îi venea rîndul să facă de gardă, se urca împleticindu-se pe culmea colinei şi scormonea cu privirea iarba din vale. Razele lunii scăldau colinele într-o lumină rece, argintie, lugubră. Oamenii care dormeau ghemuiţi în adîncitură, păreau îndepărtaţi, ireali. Santinela se simţea singură, înspăimîntător de singură, ca şi cînd ar fi cercetat cu privirile văile şi craterele lunii. Nimic nu se clintea şi totuşi nu exista linişte. Adia un vînticel trist şi gînditor; iarba foşnea, legănîndu-se înainte şi înapoi, în valuri sclipitoare. Noaptea era învăluită într-o tăcere adîncă, apăsătoare.

În zori, oamenii îşi strînseră păturile, îşi potriviră lucrurile în raniţe şi îmbucară ceva din raţia K., mestecînd încet şi fără poftă nişte conserve de ouă cu şuncă şi cîţiva biscuiţi dreptunghiulari de graham. Muşchii le erau amorţiţi iar sudoarea din ajun le îmbiba şi acum vestmintele. Cei mai vîrstnici tînjeau după soare; părea că din trupurile lor se scursese toată căldura. Red suferea de rinichi, Roth avea dureri reumatice în umărul drept, iar pe Wilson îl apucă diareea îndată ce termină cu mîncarea. Toţi erau mohorîţi, lipsiţi parcă de voinţă, şi nu se gîndeau de loc la marşul care-i aştepta.

În picioare pe culme, Croft şi Hearn discutau despre etapa următoare. La ora aceea matinală deasupra văii plutea încă o ceaţă uşoară, care ascundea vederii muntele şi trecătoarea. Cei doi bărbaţi priveau spre nord, cercetînd cu de-amănuntul lanţul Watamai. Asemeni unui banc de nori ridicîndu-se din negură, masivul se desfăşura cît vedeai cu ochii, se înălţa în povîrnişuri repezi către vîrful muntelui Anaka, apoi cobora brusc, spre a deschide drum trecătorii, înainte de a porni iarăşi să urce.

— Mai mult ca sigur japonezii supraveghează trecătoarea, opină Croft.

Hearn ridică din umeri.

— Au ei destule pe cap şi fără asta. Trecătoarea se află destul de departe în spatele liniilor lor.

Ceaţa se risipea treptat; Croft îşi concentră privirea prin binoclu.

— N-aş spune aşa, domnule locotenent. Trecătoarea e atît de îngustă încît un singur pluton poate s-o apere cu succes la infinit. Scuipă. Sigur, trebuie să aflăm cum stau lucrurile.

Soarele începea să scoată în evidenţă contururile colinelor, în vreme ce umbrele se subţiau prin rîpe şi prin văi.

— Nici nu ne rămîne altceva de făcut, mormăi Hearn. Simţea antipatia crescîndă dintre el şi Croft. Dacă ne ajută norocul, vom poposi diseară în spatele liniilor japoneze, iar mîine vom putea încerca o recunoaştere a spatelui liniilor japoneze.

Croft se îndoia. Instinctul, experienţa îi spuneau că străbaterea trecătorii era primejdioasă, că riscurile erau prea mari faţă de rezultatele minime pe care le-ar fi putut obţine; dar nu exista alternativă. Ar fi fost preferabil să treacă la escaladarea muntelui Anaka, dar Hearn nici n-ar concepe asemenea soluţie. Scuipă iar.

— Cred că nu avem de ales, zise el.

Se simţea însă tulburat. Cu cît privea mai atent muntele...

— Haidem, la drum, zise Hearn.

Coborîră la oamenii care-i aşteptau în adîncitură; aceştia îşi săltară raniţele în spinare şi-o porniră. Hearn, Brown şi Croft treceau pe rînd în capul coloanei, în vreme ce Martinez făcea pe cercetaşul, mergînd înaintea lor cu treizeci sau patruzeci de metri. Iarba era umedă de rouă şi oamenii alunecau adesea cînd coborau şi se opinteau gîfîind la urcuşuri. Hearn se simţea în formă. Corpul său reacţionase împotriva oboselii din ajun şi cîştigase în forţă ceea ce pierduse în arderi. Se trezise din somn cu muşchii ţepeni şi cu dureri în umăr, dar se simţea înviorat şi bine dispus. În această dimineaţă se simţea stăpîn pe picioare şi îşi dădea seama că avea o rezervă sporită de rezistenţă. Pe cînd străbăteau prima creastă îşi strînse raniţa pe umeri şi îşi întoarse pentru o clipă faţa spre soare. Iarba mirosea frumos, avea aroma dulce şi proaspătă a zorilor.

— Haideţi, băieţi, încă puţin, zise el voios, privindu-i cum trec unul cîte unul. Plecase din capul coloanei şi acum trecea de la un om la altul, încetinind sau mărind pasul după cum mergeau aceştia.

— Cum te simţi astăzi, Wyman, ceva mai bine decît ieri?

Wyman clătină afirmativ din cap.

— Da, domnule locotenent. Îmi pare rău că ieri m-am dat în stambă.

— La dracu, sîntem cu toţii frînţi de oboseală, poate că azi o să fie mai bine.

Îl bătu uşor pe umăr şi încetini mersul ca să fie ajuns din urmă de Ridges.

— Întins ţinut, nu-i aşa băiete?

— Da, domnule locotenent, berechet, zise Ridges zîmbind.

Merse cîteva clipe în pas cu Wilson. Glumi.

— Ei, camarade, tot mai îngraşi pămîntul?

— Din păcate, mi-am pierdut robinetul, nu mai e chip să ţin nimic în mine.

Hearn îl înghionti în joacă.

— La viitorul popas trebuie să-ţi meşterim un dop.

Totul era simplu, totul mergea strună. N-ar fi putut să spună de ce angaja conversaţii scurte cu oamenii, acest lucru îi făcea însă mare plăcere. Lăsase deoparte toate preocupările şi nu-şi mai făcea griji nici în ceea ce privea soarta patrulei. Ziua avea să se scurgă pesemne fără complicaţii şi în seara următoare vor termina probabil şi vor face drumul întors. În cîteva zile se vor vedea cu toţii în bivuac iar patrularea aceasta va trece în domeniul amintirilor.

Se gîndi la Cummings şi avu o tresărire de ură. Deodată îşi dori ca patrularea să nu se mai sfîrşească niciodată. Buna sa dispoziţie se topise pentru o clipă. Oricare ar fi fost succesul expediţiei, Cummings avea să fie singurul beneficiar.

Să-l ia dracu. Nu trebuia să mai taie firul în patru dacă voia să-şi păstreze seninătatea. Toată şmecheria constă în a lăsa să meargă lucrurile de la sine.

— Bine, băieţi, daţi-i drumul, zise el potolit, cînd îi văzu cum iau pieptiş o pantă. Aşa, dintr-o suflare.

Mai erau şi alte probleme. De pildă, Croft. Mai mult ca oricînd trebuia să fie atent, să prindă lucrurile din zbor, să înveţe în cîteva zile ceea ce Croft obţinuse după luni şi ani de muncă.

Comanda sa se afla pentru moment într-un echilibru destul de precar. Într-un sens, Croft ar fi putut să-l dea oricînd peste cap. Noaptea trecută, acolo sus, pe creastă... Croft avea o înrîurire nefastă asupra plutonului, o înrîurire înspăimîntător de puternică.

Vorbi mai departe cu oamenii, mergînd cot la cot cu ei; dar soarele ardea tot mai tare, iar oboseala şi nervozitatea fiecăruia creştea treptat. Şi conversaţia lui era mai puţin spontană.

— Cum îţi merge, Polack?

— Potrivit, răspunse Polack în doi peri.

Întîmpină rezistenţă din partea lor. Erau prudenţi, poate neîncrezători. Fiindcă era ofiţer, se arătau din instinct circumspecţi. Ceva mai mult, Croft era cu ei de atîta vreme, stăpînea atît de bine plutonul, încît oamenii refuzau să creadă că sergentul lor nu mai deţinea în realitate comanda. Se temeau să-l accepte pe Hearn, le era frică de Croft, care îşi va aminti totul după ce va relua comanda. Hearn trebuia să-i facă a înţelege că se află cu ei cu titlu permanent. Dar aceasta cerea timp. Măcar să fi petrecut o săptămînă cu ei în bivuac, să-i fi condus în vreo patrulare mai puţin importantă înaintea acesteia. Hearn ridică din umeri, îşi şterse fruntea de năduşeală. Soarele ardea din ce în ce mai tare.

În drumul lor întîlneau mereu alte coline. Toată dimineaţa plutonul înaintă prin iarba înaltă, urcînd fără grabă, tîrîndu-şi picioarele prin văi, opintindu-se să escaladeze noi pante. Oboseala creştea, răsuflarea se făcea gîfîită, soarele şi efortul le încingeau feţele. Nu se mai auzea o vorbă de-a lungul coloanei care înainta anevoie.

Cerul se acoperi de nori şi începu să plouă. Efectul fu mai întîi plăcut, căci aerul se mai răcori şi o briză uşoară înfioră iarba, dar în curînd pămîntul se înmuie şi bocancii începură să se înfunde în noroi. Încetul cu încetul oamenii se udară pînă la piele. Cu capul plecat, cu ţeava puştii aţintită în jos spre a o feri de ploaie, oamenii din coloană aduceau cu un şir de flori veştede. Hainele le spînzurau pe corp.

Terenul se schimbă, deveni mai stîncos. Povîrnişurile colinelor erau mai abrupte şi pe alocuri acoperite de hăţişuri şi buruieni cu frunze late, care le ajungeau pînă la mijloc. Pentru prima oară de la ieşirea lor din junglă dădură peste un pîlc de copaci. Ploaia încetă şi soarele începu să pripească din nou drept în

creştet. La amiază poposiră lîngă nişte copaci, îşi desfăcură raniţele şi mîncară ceva. Wilson mestecă plin de dezgust cîţiva biscuiţi şi hăpăi o bucăţică de brînză.

— Am auzit că îţi drege stomacul, se adresă el lui Red.

— Fir-ar să fie, o fi şi asta bună la ceva.

Wilson rîse, dar era îngrijorat. Toată dimineaţa suferise de diaree, iar spinarea şi vintrele îl dureau. Nu izbutea să priceapă de ce organismul său nu mai răspundea aşa cum trebuie la comenzi. Întotdeauna se fălise că nu se lasă mai prejos decît alţii, şi iată că acum se tîra în coada coloanei şi se agăţa de iarba kunaï chiar şi la urcuşurile cele mai neînsemnate. Crampele îl făceau să se strîmbe de durere, sudoarea curgea şiroaie şi raniţa îi strivea umărul ca un bloc de ciment.

— Îţi jur, Red, suspină el, măruntaiele mi s-au făcut ferfeniţă. La înapoiere trebuie să mă op-pereze. Altfel nu mai sînt bun de nimic.

— Mda.

— Zău aşa, Red, ţin în loc întregul pluton.

Red izbucni în rîs.

— Crezi că ne grăbim?

— Nu, dar cum să nu-mi fac sînge rău? Dacă dăm peste cine ştie ce cînd ajungem la trecătoare? Of, nu mai ştiu cum e cînd te ţine gaura curului.

Red rîse.

— Hai, nu te mai amărî degeaba, băiete.

Nu voia să se lase antrenat de necazurile lui Wilson. „Nu pot să-l ajut cu nimic”, îşi spunea el. Continuară să mănînce fără grabă.

Cîteva minute mai tîrziu Hearn dădu ordinul de plecare şi oamenii îşi reluară drumul sub razele arzătoare ale soarelui. Deşi ploaia încetase, pămîntul era încă îmbibat de apă şi de pe coline se înălţau aburi. Încovoiaţi, oamenii urcau un şir de creste care părea să nu se mai termine. Distanţîndu-se pe vreo sută de metri, se poticneau prin iarbă, absorbiţi de suferinţele şi rănile lor. Picioarele le luaseră foc, coapsele le tremurau de sfîrşeală. De jur împrejur colinele scînteiau în căldura amiezii şi o tăcere nemărginită se lăsa grea peste întreaga fire. Nu se auzea decît bîzîitul insectelor, aproape plăcut prin persistenţa sa. Pentru Croft şi pentru Ridges, şi chiar pentru Wilson, atmosfera aceasta evoca imagini de ţarină, de fermă în zilele de

arşiţă, imagini paşnice şi prietenoase, a căror linişte nu era tulburată decît de plăpîndul zbor al unui fluture în înaltul cerului. Alene, ca şi cum ar fi călătorit pe un drum de ţară, se lăsară în voia amintirilor, văzînd parcă aievea unduirea rodnică a gliei, adulmecînd mirosul ierbii încolţite după o ploaie zdravănă, abureala veşnică a pămîntului arat şi răsuflarea cailor năduşiţi.

Soarele orbitor şi căldura învăluiau lumea,

Merseră cam o oră, căţărîndu-se necontenit, apoi poposiră lîngă un pîrîu ca să-şi umple bidoanele cu apă. Se odihniră cincisprezece minute şi porniră iarăşi la drum. Îmbrăcămintea li se udase de nenumărate ori, şi de pe urma stropilor săraţi ai oceanului, şi de apa rîului, şi de transpiraţie, şi de bruma de peste noapte, şi de cîte ori li se usca, se acoperea de noi pete. Sarea le vărgase cămăşile iar la subsuori şi sub centiroane stofa începuse să putrezească. Pielea le era roasă, acoperită cu băşici şi arsă de soare: unii dintre ei şchiopătau şi abia-şi mai puteau pune, pe pămînt tălpile sîngerînde. Dar toate aceste suferinţe erau neînsemnate, aproape de neobservat, faţă de greutatea strivitoare a marşului, de fierbinţeala lăuntrică provocată de arşiţa soarelui. Oboseala îi zdrobise, se strecurase în cele mai ascunse unghere ale trupului lor, picurîndu-le plumb în muşchi. Gustaseră atît de des din fierea surmenajului, se spetiseră luînd cu asalt atîtea coline, încît îi copleşi în cele din urmă anestezia istovelii. Lipsiţi de raţiune, amorţiţi, idiotizaţi, clătinîndu-se pe picioare, mergeau înainte fără să se mai întrebe încotro. Pînă şi povara strivitoare a raniţelor devenise parte integrantă din ei — un bloc de piatră încrustat în spinare.

Tufişurile, mărăcinişul creşteau tot mai înalte, ajungîndu-le pînă la piept. Scaieţi se prindeau de puşti şi se agăţau de haine. Oamenii se zbăteau, plonjau prin hăţişuri, rămîneau nemişcaţi cînd spinii îi imobilizau, ieşeau din încîlceală, porneau iar înainte. Nimic nu mai exista pentru ei în afară de pămîntul pe care călcau; nu ridicau aproape niciodată capul spre creasta colinei pe care o escaladau.

La începutul după-amiezei făcură un popas mai îndelungat la umbra cîtorva stînci. Timpul se scurgea într-o pace letargică, în ţîrîitul lăcustelor şi în zborul lînced al insectelor. Jalnic de istoviţi, oamenii aţipeau. Nici Hearn nu mai avea chef să se

urnească din loc, dar halta se prelungea prea mult. Se ridică încet în picioare şi îşi săltă raniţa în spinare.

— Haideţi, scularea, băieţi, strigă el. Nimeni nu-i răspunse şi el simţi o uşoară ciudă. Pe Croft l-ar fi ascultat fără să crîcnească. La drum, băieţi. Nu putem să stăm în cur cît e ziua de lungă. Glasul său sună dur, impersonal, şi soldaţii se foiră prin iarbă, cu încetineală, în silă. Le auzi bodogănelile şi îşi dădu brusc seama de rezistenţa lor ursuză şi arţăgoasă.

Nervii îi erau mai încordaţi decît îşi închipuise.

— Isprăviţi cu bombănelile şi s-o pornim, se pomeni el şuierînd.

Înţelese deodată că-l enervau peste măsură.

— Mama lui de ticălos, mormăi unul din ei.

Hearn se simţi scandalizat şi jignit, dar se stăpîni. La urma urmei reacţia lor era destul de explicabilă. Trebuiau să-şi descarce şi ei focul asupra celui care personifica în ochii lor oboseala marşului şi, orice ar fi făcut, mai devreme sau mai tîrziu avea să-şi atragă ura lor. Atitudinea sa avea să sfîrşească prin a-i descumpăni şi a-i enerva. Ei ascultau de Croft fiindcă Croft satisfăcea nevoia lor de ură, o încuraja, o domina, şi le plătea cu aceiaşi monedă, silinduti să-i execute ordinele. Această constatare îl deprimă.

— Mai avem încă destul drum de întins, spuse Hearn mai calm.

Continuară anevoie marşul. Muntele Anaka se apropia din ce în ce. Ori de cîte ori ajungeau pe cîte-o creastă, le apărea în faţa ochilor zidul vertical al falezelor care mărgineau trecătoarea; puteau atunci să desluşească pînă şi contururile copacilor din pădurea care învăluia povîrnişurile stîncoase. Nu numai peisajul, dar şi aerul se schimbase. Era mai răcoare şi aerul rarefiat le înţepa uşor plămînii.

În jurul orei trei ajunseră în preajma trecătorii. Croft escaladă creasta ultimei coline, se chinci înapoia unui arbust, apoi cercetă terenul. Dedesubtul lui se desfăşura o vale cam de un sfert de milă, asemeni unei insuliţe de iarbă înaltă, mărginită în faţă de lanţul munţilor şi de coline în dreapta şi în stînga. Dincolo de vale, trecătoarea despica şerpuind lanţul muntos, gîtlej de piatră prins între doi pereţi de stîncă perpendiculari. Ascuns sub un aşternut de verdeaţă, fundul defileului ar fi putut să tăinuiască orice număr de oameni.

Îşi concentră atenţia asupra unor colnice care se îngrămădeau la intrarea trecătorii şi scormoni cu privirea jungla de la poalele lor. Faptul de a fi parcurs tot drumul acesta îi procura o satisfacţie liniştitoare. „Am făcut o bună bucată de drum”, îşi spunea el. Un bubuit surd de artilerie îi ajunse la urechi, amortizat de marea tăcere oploşită asupra colinelor, ecoul sporadic, al unei bătălii ce se desfăşura peste munţi.

Martinez se apropie de el.

— Ascultă, Mîncătorule-de-Japonezi, şopti Hearn, să ne ţinem de marginea colinelor care înconjoară valea asta. Dacă o străbatem de-a dreptul, oricine s-ar afla la intrarea trecătorii ne-ar vedea de îndată.

Martinez încuviinţă din cap, parcurse îndoit de şale vîrful colinei şi o luă spre dreapta, ca sa înconjoare valea. Croft făcu semn cu mîna către ceilalţi oameni din pluton, să-l urmeze în josul colinei.

Înaintau acum foarte încet, furişîndu-se prin iarbă. Martinez străbătea cam treizeci de metri, se oprea cîteva clipe, apoi o lua iarăşi din loc. Ceva din prudenţa sa se transmise şi oamenilor care îl urmau. Fără să fi rostit vreun cuvînt, toţi deveniră mai precauţi. Fiecare îşi lepădă oboseala, îşi smulse din amorţeală simţurile, îşi impuse din nou stăpînirea pe propriile picioare. Călcau cu atenţie, ridicau piciorul la fiecare pas şi îl puneau jos cu fermitate, străduindu-se a evita orice zgomot. Erau atît de sensibili la tăcerea care stăruia asupra văii, încît tresăreau la cel mai uşor foşnet şi se opreau ori de cîte ori auzeau bîzîitul unei insecte. Încordarea lor sporea Aşteptau ceva, un eveniment; li se uscase gura şi inima le bătea nebuneşte în coşul pieptului.

Poziţia de pe care Croft studiase terenul nu se afla la depărtare mai mare de cîteva sute de metri de începutul trecătorii, dar drumul folosit de Martinez făcea un ocol de aproape o milă. Le trebui mult timp ca să străbată bucla, poate o jumătate de oră, şi în acest timp vigilenţa lor scăzu. Cei din coada coloanei trebuiau să aştepte uneori cîteva minute, apoi să-i dea zor ca să ajungă din urmă restul plutonului. Era istovitor, iar aceste încercări începură să aibă un efect iritant. Oboseala îi asaltă din nou, le cuprinse şalele şi tendoanele dureroase ale genunchilor. Aproape lăsaţi pe vine, cu umerii zdrobiţi de greutatea raniţei, aşteptau semnalul spre a relua

marşul. Sudoarea li se scurgea în ochi, făcîndu-i să lăcrămeze. Încordarea lăsă treptat locul arţagului. Unii prinseră iar să bombăne, iar în timpul unui popas mai prelungit Wilson ieşi din rînd ca să se uşureze. Coloana se pusese în mişcare în vreme ce el era încă ocupat şi de-a lungul întregului şir se iscă o oarecare încurcătură. Cei din coadă trimiseră vorbă celor din cap să se oprească, şi cîteva minute se auzi un du-te-vino de şuşoteli. Cînd Wilson fu gata, continuară înaintarea, dar disciplina se destră- mase. Deşi nimeni nu vorbea cu glas tare, şuşotelile, datorite slăbirii vigilenţei, se contopeau într-un murmur care putea fi uşor detectat. Din cînd în cînd Croft le făcea semn să tacă, dar fără prea mare efect.

După ce ajunseră la falezele de la poalele muntelui Anaka, o cotiră la stînga, sărind din stîncă în stîncă spre intrarea trecătoarei. Curînd se pomeniră la capătul defileului, în faţa unui spaţiu deschis, lung de vreo sută de metri, o prelungire a văii, care ducea la prima şea a trecătorii. Nu exista nici o posibilitate de a-l ocoli. Hearn şi Croft se chinciră îndărătul unei stînci în formă de meterez şi discutară tactica pe care aveau s-o adopte.

— Trebuie să ne împărţim în două grupe, domnule locotenent; în timp ce una străbate valea, cealaltă execută acoperirea.

— Da, aşa cred şi eu, încuviinţă Hearn. Ciudat. Îi părea neobişnuit de plăcut să stea la adăpostul unei stînci şi să se lase pătruns de căldură şi de soare. Trase adînc aerul în plămîni. Aşa o să facem, zise el. După ce prima grupă va ajunge în trecătoare, se va pune şi cealaltă în mişcare.

— Da, spuse Croft. Îşi frecă bărbia, examinînd chipul lui Hearn. Iau eu prima grupă, nu-i aşa, domnule locotenent?

„Nu!” îşi zise Hearn. Era momentul să apuce taurul de coarne.

— Am s-o iau eu, sergent. Dumneata ai să mă acoperi.

— Daa... bine, domnule locotenent. Făcu o pauză. Luaţi grupa lui Martinez. Cei mai mulţi soldaţi cu vechime fac parte din grupa lui.

Hearn dădu din cap afirmativ. Avu impresia că desluşeşte o urmă de surprindere şi dezamăgire în expresia lui Croft, şi aceasta îi făcu plăcere. Dar imediat după aceea îi fu necaz de reacţia sa. Toate acestea erau copilării.

Îi făcu semn lui Martinez, ridicînd un deget, spre a-i arăta că vrea să ia comanda primei grupe. După cîteva minute, Martinez

se prezentă cu oamenii săi. Hearn se simţi uşor încordat şi, cînd vorbi, glasul său şoptit avu o intonaţie răguşită.

— Vom înainta prin pajiştea asta; grupa a doua ne va acoperi. Nu e nevoie să adaug că trebuie să deschideţi bine ochii.

Îşi duse mîna la gît; avea senzaţia că uitase ceva.

— Păstraţi între oameni o distanţă de cel puţin cinci metri.

Cîţiva clătinară din cap în semn de înţelegere.

Hearn se ridică, sări peste stînca în formă de meterez şi o porni la drum, prin pajiştea descoperită, spre desişul de la intrarea în trecătoare. Înapoia lui, pe stînga şi pe dreapta, auzea paşii oamenilor săi. Maşinal, îşi strînse carabina lîngă corp, cu amîndouă mîinile. Lungă cam de o sută de metri şi lată de treizeci, pajiştea era mărginită pe o parte de faleze, iar pe cealaltă de valea cu iarbă înaltă. Terenul cobora în pantă domoală şi era presărat cu spărturi de rocă. Soarele ardea cumplit, reflectîndu-se orbitor în pietre şi în ţevile puştilor. Tăcerea era atît de intensă, încît părea scăldată în valuri somnolente.

Hearn simţea impactul fiecărui pas în zgîrieturile de pe picioare, dar tot ceea ce era în legătură cu trupul său se situa foarte departe de propria-i fiinţă. Ştia vag că mîinile cu care strîngea arma îi erau jilave. Tensiunea i se localizase în piept. Încordat la culme, reacţiona instantaneu la orice zgomot neobişnuit, la atingerea piciorului de o piatră, la contactul piciorului cu solul. Înghiţi în sec şi aruncă o privire furişă înapoi. Simţurile îi erau excepţional de treze şi în fundul sufletului fremăta de bucurie şi de o aţîţare stăpînită.

La intrarea în trecătoare, nişte frunze părură a se mişca. Hearn se opri brusc şi cercetă cu privirea cei cincizeci de metri pe care-i mai avea de străbătut. Fiindcă nu observă nimic suspect, făcu semn către oamenii săi şi porni din nou înainte.

PII-IUUUUU!

Împuşcătura ricoşă pe o stîncă şi se pierdu cîntînd în depărtare. Din desişul de la intrarea în trecătoare răsună deodată înfricoşător o salvă de împuşcături şi oamenii de pe pajişte se prăvăliră la pămînt ca spicele de grîu sub o rafală de ploaie. Hearn se lăsă să cadă în spatele unei stînci; aruncă o privire peste umăr şi îi văzu pe ceilalţi oameni tîrîndu-se spre a se pune la adăpost, răsucindu-se, înjurînd şi strigîndu-se unii pe

alţii. Focurile de armă continuau într-un ritm susţinut, înfiorător, crescînd în intensitate şi făcînd un zgomot de pădure care arde. Gloanţele zburau cu bîzîit de insectă, ricoşau pe pietre şi despicau aerul cu troznetul unui metal care pocneşte. PII-IUUUUU! PII-IUUUUUUU! TII-UUUUUNG! Ghemuiţi îndărătul stîncilor, neputincioşi, dîrdîind, se temeau să ridice capul. După un moment, dinapoia lor Croft şi grupa sa începură să tragă în direcţia desişului de la celălalt capăt al pajiştei. Steiurile întorceau ecoul în vale, unde se învolbura, în dezordine, o undă călărind pe alta, ca nişte valuri de lungime inegală pe suprafaţa unei ape. O avalanşă de sunete se abătu asupra oamenilor, aproape asurzitoare.

Hearn era culcat la adăpostul unei stînci; membrele îi erau agitate de un tremur nervos; sudoarea îi intra în ochi. Cîteva clipe, care-i părură nespus de lungi, rămase amorţit, lipsit de voinţă; urmărea doar cu privirea masa zebrată cu vinişoare a granitului care îi împiedica vederea. Avea impresia că totul se desfăcea înlăuntrul lui. Îl apucase o poftă nebună să-şi acopere capul, să aştepte pasiv sfîrşitul bătăliei. Cu surprindere prostească, simţi, că îi iese printre buze un fel de gîlgîit. Îl năpădi o scîrbă necuprinsă faţă de frica sa dezgustătoare, nedemnă de un bărbat, o greaţă în care se cufunda întreaga-i fiinţă. Nu-i venea să creadă. Nu luase niciodată parte la vreo luptă, dar să se poarte chiar în halul acesta...

PII-IUUUUUUU! Aşchii şi pulbere de stîncă îi căzură pe ceafă, gîdilîndu-l. Împuşcăturile erau duşmănoase, răzbunătoare. Păreau

îndreptate asupra lui, şi fiecare glonte care trecea îl făcea să tresară fără voie. Toată umezeala din trup evadase la suprafaţa pielei. Era lac de sudoarea care i se scurgea, fără întrerupere, de pe bărbie, din vîrful nasului, de la linia sprîncenelor în ochi. Hărţuiala nu dura decît de cincisprezece sau douăzeci de secunde, dar fu destul ca transpiraţia să-l ude din cap pînă în picioare. O fîşie de oţel i se încolăcea violent în jurul pieptului, frînîndu-i respiraţia. Inima îi bătea ca un pumn într-un perete. Vreo zece secunde, scîrbit peste măsură la gîndul că s-ar putea murdări, îşi strînse din răsputeri sfincterul. „NU! NU!" Gloanţele treceau în goană, cu un şuierat delicat, inefabil.

Trebuia să-şi scoată oamenii din capcana asta! Dar îşi ferea capul cu braţele şi tresărea ori de cîte ori un glonte ricoşa pe piatră. Îi auzea pe oameni zbierînd în spatele său, aruncîndu-şi cuvinte fără şir. De ce atîta frică? Trebuia să se scuture de ea. Ce i se întîmpla? Era de necrezut. O clipă se revăzu în gînd, înspăimîntat şi copleşit de ruşine, culegînd de pe jos mucul de ţigară al lui Cummings. Avea impresia că aude desluşit toate zgomotele, respiraţia răguşită a oamenilor, strigătele japonezilor, care se chemau unii pe alţii îndărătul desişului, pînă şi foşnetul ierbii şi ţîrîitul lăcustelor din vale. Înapoia sa, grupa lui Croft continua să tragă. O rafală de gloanţe ricoşă pe stînca după care se adăpostea Hearn şi el făcu un salt, lipindu-se de peretele de piatră. Din nou sfărîmăturile şi praful îi atinseră în treacăt ceafa.

Pentru ce oare Croft nu intra în acţiune? Deodată îşi dădu seamă că se aşteptase ca Croft să-şi asume comanda, nădăjduise ca glasul tăios al lui Croft să-l scoată din încurcătură. Fu cuprins de o furie violentă. Strecură carabina pe latura stîncii şi apăsă pe trăgaci.

Dar puşca nu luă foc; uitase să mînuiască siguranţa. Greşeala asta datorată zăpăcelii îl mînia la culme. Fără să-şi dea prea bine seama de ce face, se ridică în picioare, mînui siguranţa şi începu să tragă.

— ÎNAPOI, ÎNAPOI! urlă el. HAIDEŢI, SCULAŢI-VĂ!... ÎNAPOI!

Se auzea, uluit parcă, strigînd de unul singur ca prin somn, cu glas ascuţit şi furios. HAIDEŢI, SCULAŢI-VĂ ŞI ALERGAŢI! În jur- rul său şuierau gloanţele, dar acum, cînd se afla în picioare, îi păreau neînsemnate. ÎNTOARCEŢI-VĂ LA CEALALTĂ GRUPĂ! urlă el, alergînd din stînca în stînca, auzindu-se

zbierînd cu o voce care nu-i mai aparţinea. Se întoarse şi trase din nou, cît de iute, răspunse trăgaciul la apăsarea degetului său, apoi aşteptă năuc, nemişcat. SCULAŢI-VĂ ŞI FOC! ARDEŢI-LE O SALVĂ!

Cîţiva oameni se ridicară şi traseră. Cuprins parcă de spaimă, desişul amuţi cîteva clipe.

— HAIDEŢI, FUGIŢI!

Oamenii săriră în picioare, îi aruncară o privire mută şi o luară la goană înapoi, spre stîncile de unde abia plecaseră. După cîţiva paşi, făcură stînga-împrejur, traseră cîteva focuri, alergară iar vreo douăzeci de metri, se opriră din nou ca să tragă; se retrăgeau în dezordine, suspinînd ca nişte animale intrate în panică. Japonezii din desiş începuseră iar să tragă, dar fugarii nu-i mai luau în seamă. Cuprinşi de frenezie, nu ştiau decît un singur lucru — să găsească adăpost îndărătul stîncilor.

Umil cîte unul, gîfîind, palpitînd, puţind a transpiraţie, escaladară stîncile şi se prăbuşiră la pămînt. Hearn sosi printre ultimii. Se rostogoli pe pămînt, apoi se ridică în genunchi. Brown, Stanley, Roth, Minetta şi Polack continuau să tragă. Croft îl ajută să se ridice în capul oaselor. Toţi se ghemuiau la adăpostul meterezului de piatră.

— S-au întors cu toţii? şopti Hearn într-un suflu.

Croft aruncă o privire rapidă în jur.

— Îmi pare că sînt cu toţii. Scuipă. Hei, domnule locotenent, trebuie s-o ştergem de aici, altfel în curînd or să ne încercuiască.

— Toată lumea e prezentă? strigă Red.

Avea o zgîrietură lungă pe obrazul năclăit de praf şi de sudoarea care se prelingea ca lacrimile pe o mască murdară. Cuprinşi de enervare, oamenii se tîrau în patru labe îndărătul meterezului, strîn- gîndu-se furios.

— ***Cine dracu lipseşte?*** urlă Gallagher.

— Toată lumea e prezentă, răspunse cineva.

La celălalt capăt al pajiştei desişul se cufundase în linişte. Doar cîte un glonte izolat trecea vîjîind pe deasupra lor.

— S-o luăm din loc.

Croft se uită peste meterez, scotoci cu privirea pajiştea, dar nu văzu nimic. Îşi lăsă la iuţeală capul în jos, spre a se feri de o ploaie de gloanţe.

— Vreţi să plecăm, domnule locotenent?

Pentru moment, Hearn nu fu în stare să se concentreze. Fierbea încă după emoţiile prin care trecuse. Nu-i venea să creadă că se aflau iarăşi cu toţii în siguranţă, deşi numai pentru un oarecare timp. Nu izbutea să se stăpînească. Ca şi cum ar fi trebuit să-şi conducă oamenii mai departe, pe altă sută de metri, şi iarăşi pe altă sută, să răcnească ordine şi să ragă de furie. Se frecă pe cap. Îi era cu neputinţă să-şi adune gîndurile răvăşite. Spumega.

— Bun, să mergem, îi scăpă printre buze.

Îl năpădise o emoţie mai plăcută decît toate cele încercate pînă atunci.

Plutonul ieşi de după meterez, ţinîndu-se cît mai aproape de falezele muntelui Anaka. Înaintau rapid, aproape alergînd, cei din coadă călcînd aproape pe urmele celor din faţă. Trecură peste un deluşor care îi lăsă descoperiţi cîteva secunde, dar între timp ajunseseră la cîteva sute de metri de trecătoare. Gloanţe răzleţe, trase la întîmplare, nu reuşiră să-i atingă, în vreme ce se retrăgeau în fugă, unul cîte unul, peste culmea dealului. Merseră mai mult în pas alergător vreo douăzeci de minute, îndepărtîndu-se spre răsărit, paralel cu baza muntelui. Nu făcură haltă decît după ce între ei şi intrarea în trecătoare se aşternu mai bine de o milă şi o sumedenie de coline domoale. Urmînd pilda lui Croft, Hearn alese o scobitură lîngă vîrful unui deluşor, în jurul căreia puse patru oameni de gardă. Ceilalţi se prăbuşiră la pămînt, suflînd din greu.

Se aflau în scobitură de vreo zece minute, cînd băgară de seamă că Wilson lipsea.

5

În timpul ambuscadei, Wilson se adăposti după o stîncă rostogolită peste pajiştea acoperită cu iarbă kunaï. Istovit, aproape în nesimţire, rămase acolo, aşteptînd să treacă furtuna. Cînd Hearn comandă retragerea, Wilson se ridică, începu să alerge, apoi se opri după cîţiva paşi ca să tragă.

Glontele îl lovi în stomac cu puterea unui pumn aplicat în plexul solar. Îl făcu să se răsucească, să schiţeze cîţiva paşi împleticiţi, apoi îl zvîrli în iarba înaltă. Zăcu acolo, la început oarecum uluit; apoi îl cuprinse un acces de mînie. „Care-o fi cîinele care m-a nimerit?" mormăi el. Îşi frecă pîntecele, gata să se scoale şi să ceară socoteală celui care-l lovise, dar mîna i se mînji de sînge. Scutură din cap, trăgînd eu urechea la împuşcături, la strigătele grupei rămase împreună cu Croft de cealaltă parte a meterezului — la cel mult treizeci de metri. „Toată lumea e prezentă?" auzi el pe cineva strigînd.

— Da, da, sînt aici, mormăi el printre dinţi.

Crezu că vorbise cu glas tare, dar nu scosese decît o şoaptă. Se rostogoli pe burtă, cuprins deodată de frică. „Fir-ar să fie, japonezii ăştia m-au izbit zdravăn." Clătină iarăşi din cap. Cînd căzuse în iarbă, îşi pierduse ochelarii. Din locul unde se afla acum nu zărea decît o frîntură de pajişte, şi golul acela îi făcu plăcere. „Fir-ar să fie, am ameţeli, ăsta-i adevărul adevărat." Se relaxă puţin; mintea lui, prinsă într-un vîrtej lent, se pierdea în negură. Dinspre plutonul care părăsea meterezul de piatră ajungeau la el zgomote nedesluşite, dar Wilson abia le mai dădea atenţie. Pretutindeni domnea liniştea şi pacea; numai în stomac simţea o pulsaţie surdă.

Deodată îşi dădu seama că schimbul de focuri încetase. „Trebuie să mă urnesc de aici, să mă ascund în ierburi, ca să nu mă găsească japonezii." încercă să se ridice, dar era prea slăbit. Încet, gemînd din cauza efortului, se tîrî cîţiva metri prin

iarba deasă, apoi se destinse iar, mulţumit că pierduse pajiştea din cîmpul său vizual. O ameţeală uşoară şi o stare de bună dispoziţie îi învăluiau fiinţa. „Mă simt ca şi cum aş fi beat.” Clătină din cap a mirare. Se văzu într-un bar; uşor turmentat, îşi petrecuse mîna pe după şoldurile unei femei aşezate lîngă el. Era pe punctul de a o însoţi la ea acasă şi o undă de patimă îl străbătu la gîndul acesta. „Straşnic, puicuţo”, se pomeni el rostind, în vreme ce privea rădăcina unui fir de iarbă kunaï, plasat la nivelul nasului.

„Am să mor”, îşi zise ei. Fu năpădit de un val îngheţat de frică şi gemu. Îşi închipui glontele intrîndu-i în trup, sfîrtecîndu-i carnea şi i se făcu greaţă. Din gură i se scurse puţină fiere. „Otrava asta din mine nu mă lasă în pace, o să mă omoare.” Dar se scufunda din nou într-o dulce legănare de slăbiciune şi somnolenţă. Nu se mai temea de moarte. „Glontele ăsta o să-mi cureţe maţele. Puroiul o să iasă afară şi am să mă înzdrăvenesc.” Gîndul acesta îl învioră. „Tata spunea că bunicul lui avea o negresă bătrînă care îi lua sînge ori de cîte ori avea fierbinţeală. Şi mie mi se întîmplă acum la fel.” Se uită în jos cu ochii înceţoşaţi. Vederea sîngelui care-i îmbiba piepţii cămăşii îl tulbură. Acoperi pata cu mîna şi schiţă un zîmbet.

Ochii îi erau la două degete de pămînt. Timpul plana nemişcat asupra lui. Simţea în spinare dogoarea soarelui. Încetul cu încetul pierea, se dezintegra în foiala ritmică a insectelor din jur şi peticul de pămînt pe care-l îmbrăţişa cu privirea se amplifica treptat, astfel încît fiecare grăunte îi apărea în plenitudinea şi perfecţiunea sa. Pămîntul nu mai era cafeniu; înfăţişa un mozaic de cristale individualizate, roşii, albe, galbene, negre. Pierduse simţul dimensiunilor. I se părea că vede cîmpuri şi poduri de sus, dintr-un avion, şi iarba, de nerecunoscut la cîteva degete de pămînt, devenea nebuloasă şi mişcătoare ca o pînză de aburi. Rădăcinile erau uimitor de albe şi acoperite cu un înveliş gros, solzos, punctat cu brun, asemeni scoarţei unui mesteacăn. Tot ce-i apărea în faţa ochilor căpăta proporţii de pădure, dar o pădure de un alt soi, cum nu mai văzuse vreodată, şi mai ales foarte ciudată.

Sub nas îi mişunau furnici, se întorceau ca să-l privească, apoi îşi continuau drumul. Aveau dimensiunile unor vaci văzute din înaltul unei coline. Le urmărea din ochi pînă ce dispăreau din cîmpul său vizual.

„Fir-ar să fie, drăgălaşe gîngănii”, gîndi el slab. Capul i se sprijini de braţ, pădurea se întunecă, imaginea se învălmăşi şi Wilson leşină.

Îşi reveni în simţiri după vreo zece minute. Rămase nemişcat, oscilînd între veghe şi somn. Simţurile îşi pierduseră parcă legătura între ele; fixa pămîntul cu priviri lipsite de expresie, ori închidea ochii, încetînd să mai respire, astfel încît numai auzul îi rămînea treaz; uneori capul i se rostogolea pe pămînt, nasul îi fremăta aspirînd efluviile suave ale ţărînei, mirosul înţepător al rădăcinilor, emanaţiile aspre ale mucegaiului.

Dar ceva nu era în regulă. Înălţă capul, trase cu urechea, prinse zvon de glasuri înăbuşite dinspre pajişte. Să tot fi fost la vreo zece metri depărtare. Îşi dădu silinţa să privească printre firele înalte de iarbă, dar nu izbuti să vadă limpede. Îşi zise că poate era cineva din pluton; îşi umflă pieptul gata să strige — şi înţepeni.

Erau japonezi sau i se păru cel puţin că aude nişte sunete guturale, stranii, ascuţite, gîfîite. „Dacă mă dibuiesc japonezii,..” Îl năpădi o senzaţie de groază, care-i tăie respiraţia. Îi veni în minte tot ce auzise povestindu-se despre atrocităţile japonezilor. „Nemernicii ăştia or să-mi reteze boaşele.” Simţea cum răsuflă pe nas, interminabil, simţea cum i se mişcă perişorii din nări. Japonezii se învîrteau pe aproape şi vorbele lor se desprindeau una cîte una, izbindu-i auzul.

— Doko?

— Tabun koko.

Călcau iarba în picioare, deplasîndu-se în cerc. Îi auzea apropiin- du-se. Începu să repete prosteşte pentru sine — ,,Doko koko cola, doko koko, cola”. Îşi îngropă obrazul în pămînt, turtindu-şi nasul de sol. Fiecare muşchi al feţei i se contracta spre a-l sili să nu scoată un sunet. „Trebuie să-mi iau puşca.” Dar o lăsase la vreo doi metri în urmă, cînd înotase prin iarbă. Dacă s-ar fi clintit din loc ca să şi-o ia, ar fi fost reperat.

Încercă să ia o hotărîre, dar din pricina slăbiciunii îl podidiră lacrimile. Era mai mult decît putea îndura. Îşi lipi faţa mai tare de pămînt şi încercă să-şi ţină răsuflarea. Japonezii rîdeau.

Wilson îşi aminti de cadavrele pe care le tulburase în peşteră şi începu să se apere în tăcere, ca şi, cum japonezii l-ar fi capturat. „Drace, scotoceam şi eu pe acolo după o mică amintire, mă înţelegeţi şi voi, nu era nimic rău în asta. N-aveţi

decît să faceţi şi voi la fel, cu camarazii mei, puţin îmi pasă, un om dacă a murit, mort rămîne, asta nu-i mai face nici-un rău.” Japonezii scormoneau prin iarbă la vreo cinci metri de el. Îi fulgeră prin minte să se repeadă spre puşca lui, dar nu-şi mai amintea pe unde o lăsase. Iarba se ridicase după trecerea sa, fără să mai lase vreo urmă. „Oh, fir-ar să fie!” Se încordă, îşi vîrî nasul în pămînt. Rana pulsa iarăşi; sub pleoape se stîrneau rotocoale albastre, aurii, roşii, care i se înşurubau în creier. „De-aş scăpa de-aici.”

Japonezii se aşezaseră şi stăteau de vorbă. Unul din ei se lungi şi foşnetul ierbii îi ajunse lui Wilson desluşit la urechi. Încercă să înghită, dar avea un nod în gît: se temea să nu vomite şi stătea cu gura căscată, în vreme ce saliva i se prelingea de pe buze. Adulmeca duhoarea trupului sau, muşcătura ascuţită a fricii sale, mirosul sînge- lui său asemeni laptelui stricat. O clipă se revăzu în odaia în care se născuse fiica sa May. Mirosul de prunc îi gîdilă nările, miros de lapte şi de pudră de talc şi de pipi amestecat cu propriul său miros. Se temea ca mirosul acesta să nu ajungă la nările japonezilor.

— Yuki masu, zise unul din ei.

Îi auzi ridicîndu-se, rîzînd, apoi îndepărtîndu-se. Urechile îi ţiuiau şi capul îi zvîcnea. Strînse pumnii, îşi afundă din nou obrazul în pămînt, străduindu-se să-şi înăbuşe hohotele de plîns. Nu-şi amintea ca trupul lui să mai fi fost vreodată atît de slăbit, atît de golit de puteri. Pînă şi gura îi tremura. „Nemernic.” Simţi că leşină, încercă să se trezească, dar nu izbuti.

Nu-şi reveni decît după o jumătate de oră. Îşi veni în fire încet, plutind la limita inconştienţei, cu mintea tulbure. Rămase cîtva timp nemişcat; pe mîna proptită sub pîntece se prelingeau picături de sînge. „Unde dracu or fi băieţii?” se întrebă el. Pentru prima oară înţelese că era absolut singur. „Au şters-o cu toţii şi m-au lăsat în plata Domnului.” Îşi aminti de japonezii care sporovăiseră la cîţiva paşi de el, dar nu-i mai auzea. Ca un ecou, frica îl cuprinse din nou; îşi ţinu încă o dată respiraţia timp de cîteva minute; nu-i venea să creadă că japonezii plecaseră.

Se întrebă unde erau oamenii din plutonul lui; era plin de amărăciune la gîndul că îl părăsiseră. „Am fost prieten cu mai toţi băieţii ăştia, şi iată-i, au plecat şi m-au lăsat singur. Frumos

s-au mai purtat cu aproapele lor. De-aş fi fost unul din ei, nu mi-aş fi părăsit niciodată camaradul." Suspină şi clătină din cap. Nedreptatea care i se făcea îi părea îndepărtată, puţin abstractă.

Scuipă în iarbă. Mirosul era neplăcut; întoarse capul, apoi se deplasă cîţiva metri, tîrîndu-se. Amărăciunea crescu deodată, usturătoare. „Am făcut atîtea pentru ei, dar n-au ştiut să mă preţuiască. Atunci m-am deşelat umblînd după băutură şi deşteptul ăla de Red credea că l-am tras pe sfoară." Suspină. „Ce apucături mai sînt şi astea, să n-ai încredere în prieteni? Auzi, să-i treacă prin minte că l-am tras pe sfoară." Clătină din cap. „Şi pe urmă, cînd am descărcat arma în tufişul acela mărunţel şi a venit Croft şi m-a zgîlţîit. Un tip scîrbos, dacă nu mă lua pe nepusă masă i-aş fi spart capul. N-are nimic, în orice caz e murdar din partea lui să se poarte aşa fiindcă am făcut puţin pe nebunu." Gîndurile îi fugeau de la unul la altul şi găsea o virtuoasă satisfacţie în faptul de a fi fost atît de des prost înţeles. „Îi ofer lui Goldstein de băut, sau voiam să-i ofer, dar îi era atît de frică încît nici nu voia să audă. Apoi Gallagher, care îmi spune că sînt un lăudăros afurisit, un nespălat. Nu trebuia să-mi vorbească aşa, am fost atît de cumsecade cu el cînd i-a murit nevasta, dar nici unul nu ştie să preţuiască asta, nu se gîndesc decît să-şi scape pielea, iar pe prieteni poate să-i ia dracu." Se simţea foarte slăbit. „Croft n-ar fi trebuit să mă bruftuiască atîta, sînt bolnav, măruntaiele mele sînt făcute praf." Suspină în iarba care se învălmăşea în faţa ochilor lui. „Să se care aşa, să mă lase singur, să nu se sinchisească de ce mi se întîmplă." Se gîndea la drumul parcurs de cînd debarcaseră, întrebîn-du-se dacă ar putea să-l refacă, tîrîndu-se. Se tîrî vreun metru, apoi încremeni, istovit. Încerca să-şi dea seama de gravitatea rănii, dar gîndurile îi rătăceau fără ţintă, în singurătate şi neant. Efortul depus îl prăvăli într-un fel de stupoare. Auzi un geamăt, apoi altul, şi observă cu surprindere că el era acela care se văita. „Fir-ar să fie!"

Soarele îi încingea spinarea, strecurîndu-i în trup o căldură binefăcătoare. Se simţea cufundîndu-se încetul cu încetul în pămînt; căldura uşoară a gliei se răspîndea în fiinţa sa, mîngîindu-l. Iarba, rădăcinile, pămîntul miroseau a soare şi gîndul îl zbură învolburîn- du-se spre imagini înfăţişînd ogoare arate şi cai aburind, ori spre după-amiaza aceea în care, aşezat

pe o piatră la marginea drumului, urmărise din ochi o negresă cu sîni obraznici sub tricoul de bumbac. Încercă să-şi amintească numele fetei la care se ducea în acea seară, şi chicoti. „Mă întreb dacă ştie că n-am decît şaisprezece ani.” Rana îi răspîndea în pîntece un fel de greaţă călduţă, asemănătoare cu gîl- gîitul patimei; plutea acum între cer şi pămînt, între drumul străjuit, de casa natală şi pajiştea cu iarbă kunaï pe care stătea culcat. În cap i se învîrteau imagini vag lascive. Nebuloasă şi mişcătoare, iarba era atît de înaltă, încît aducea cu o pădure; nu izbutea să se lămurească dacă se afla sau nu în junglă, deşi simţul său olfactiv amplifica exalările prezente, le contopea cu amintirea duhorilor grase ale junglei. „Fir-ar să fie, ce n-aş da să miroasă a femeie.”

Sîngele i se scurgea tot mai repede printre degete; transpira, se gîndea la lucruri lichide, se pierdea într-un hăţiş de trupuri înlănţuite în dragoste, evoca intens gustul pîntecelor, al şoldurilor, al buzelor femeieşti. Soarele era foarte luminos, foarte bun. „Cînd nu faci dragoste în mod regulat, te ia dracu. Pun rămăşag că din pricina asta mi-am nenorocit măruntaiele şi m-am căptuşit cu porcăria asta de puroi.” Gîndul acesta îi tulbură visarea. „N-am nevoie de op-peraţia lor, or să mă omoare. Cînd am să mă întorc, am să le spun că n-am nevoie de marfa lor proastă, am să le spun că am dat afară tot puroiul o dată cu sîngele şi că nu mai am nimic la maţe.” Zîmbi din nou, uşurel. „Fir-ar să fie, cînd o să se închidă păcătoasa asta de rană, o să am două burice, unul sub altul. Mă întreb ce-o să spună Alice cînd o să le vadă.”

Soarele se ascunse după un nor. I se făcu frig şi începu să dîrdîie. Ideile i se limpeziră o clipă şi o dată cu ele îl cuprinse din nou frica. „Nu se poate să mă lase singur aici, trebuie să vină după mine.” Iarba se legăna în bătaia brizei, scotea un foşnet lugubru şi îi sugera gînduri pe care nu voia să le înfrunte. „Trebuie să mă ţin bine.” Se ridică, izbuti să se pună pe picioare, zări colinele şi falezele de la poalele muntelui Anaka, apoi, cu trupul acoperit de o sudoare rece, se prăvăli cu faţa înainte. „Sînt bărbat, îşi zise el, nu mi-e îngăduit, să cad ca o cîrpă. Nu m-am lăsat niciodată doborît şi n-o să fac acum începutul. Un bărbat care tremură de frică nu face nici două parale.”

Dar membrele îi erau reci şi dîrdîia într-una. Ieşit din nori, soarele nu-l mai încălzea. Auzi din nou un geamăt şi se răsuci muşcat de o durere neaşteptată. „Eu am făcut zgomotul ăsta.” Durerea începea iar să-l chinuie, ciocănindu-i măruntaiele. „Fir-ar al dracului sa fie”, strigă el deodată. Îl năpădi o furie nebună împotriva durerilor şi se pomeni scuipînd sînge în degetele pe care le dusese la gură. Părea să fie sîngele altcuiva şi se miră că era călduţ. „Trebuie să-mi ţin firea”, mormăi el şi îşi pierdu cunoştinţa.

Totul mersese prost. Intrarea în trecătoare era închisă şi în momentul acela japonezii erau desigur pe punctul de a trimite un mesaj la postul lor de comandă. Oricum, patrula, fusese descoperită. La vestea că Wilson fusese lăsat în urmă, Croft aproape că mugise de furie. Şedea pe o piatră, cu buzele albe de mînie, cu privirile aprinse, şi lovea cu pumnul drept palma mîinii stîngi.

— Netrebnicul ăla blestemat, mormăia el.

Mai întîi simţi îndemnul să-l lase pe Wilson în voia soartei. Dar trebuia să plece în căutarea lui; aşa prevedea regulamentul şi nu-i era îngăduit să-l calce. Se şi întreba ce putea să i se fi întîmplat şi pe cine să ia cu el pentru ca să pornească după Wilson.

Vorbi cu Hearn.

— Am nevoie doar de cîţiva oameni, domnule locotenent. N-are rost să fim prea mulţi, cu cît sîntem mai puţini cu atît e riscul mai mic.

Hearn încuviinţă clătinînd din cap. Trupul său mătăhălos îşi pierduse parcă vigoarea şi privirea sa rece era gînditoare. Ar fi trebuit să meargă el personal: era o greşeală să lase iniţiativa lui Croft, dar ştia că experienţa acestuia îl desemna pentru misiune. De altfel, se temea de propriile, sale reacţii. Şi pe el îl înfuriase dispariţia lui Wilson şi, ca şi la Croft, primul său impuls fusese să-l socotească pierdut.

Tot felul de dorinţe se înfruntau în el, echivoce, contradictorii, mai curînd străine de temperamentul său. Trebuia să reflecteze la aceasta.

— Foarte bine, ia pe cine vrei.

Aprinse o ţigară, îşi privi jambierele şi îi dădu drumul lui Croft.

Oamenii se învîrteau de colo colo în adîncitură, agitaţi; ambuscada neaşteptată din care abia scăpaseră şi descoperirea pierderii lui Wilson îi adusese pe marginea isteriei, îşi aruncau vorbe răstite.

Brown şi Red se certau.

— Ticăloşilor, răcnea Red, nu vă aflaţi în bătaia focului, stăteaţi la largul vostru îndărătul blestematei ăleia de stînci. Nu puteaţi scoate capetele alea seci să vedeţi dacă nu a fost cineva atins?

— Ce tot îndrugi, Red? Dacă nu v-am fi acoperit de acolo, aţi fi crăpat cu toţii.

— Ah, lua-v-ar dracu de căcăcioşi, aţi stat ascunşi după stîncă.

— Ia mai du-te dracului, Red.

Red se lovi cu palma peste frunte.

— Doamne Isuse Cristoase, dintre noi toţi, să cadă tocmai Wilson. Gallagher se învîrtea de colo pînă colo, pocnindu-se la rîndul său cu palma peste, frunte.

— Cum dracu l-am pierdut? întrebă el. Unde-o fi?

— Stai jos, Gallagher, strigă Stanley.

— Gura.

— Închideţi-o cu toţii, lătră Croft. Fire-aţi ale dracului de curci plouate. Se ridică de jos. Am nevoie de cîţiva oameni, să-l căutăm pe Wilson. Cine vrea să meargă?

Red spuse că merge, iar Gallagher făcu semn că vine şi el. Ceilalţi păstrară cîteva minute de tăcere.

— Pe naiba, aş merge şi eu, îi înştiinţă Ridges.

— Mai am nevoie de unul.

— Merg eu, zise Brown.

— Nu iau gradaţi. Locotenentul are nevoie de gradaţi.

Îi scrută pe rînd.

„N-ar trebui să mă expun, îşi spuse Goldstein. Ce s-ar face Natalie

dacă mi s-ar întîmpla ceva?”

Dar fiindcă nimeni nu se oferea, încercă un simţămînt de vinovăţie.

— Merg şi eu, zise el brusc.

— Bun. Lăsăm aici raniţele, ca să ne putem mişca repede la nevoie, îşi luară puştile şi ieşiră din văgăună, pornind spre pajiştea unde fuseseră atacaţi. Mergeau în tăcere, în şir indian, cam la zece metri depărtare unul de altul. Soarele cobora spre

asfinţit, izbindu-i drept în ochi. Acum le părea rău că se înhămaseră la corvoada asta.

Străbătură, cu pas iute, drumul pe care se retrăseseră; se camuflau numai cînd aveau de trecut cîte o creastă. Terenul era presărat cu pîlcuri de copaci şi de tufişuri, dar nu le examinau decît superficial. Croft era convins că Wilson fusese rănit în timpul ambuscadei şi că nu se putuse urni de pe cîmp.

În mai puţin de o jumătate de oră ajunseră la meterez. Se apropiară tiptil, îndoiţi de spinare. Locul părea pustiu şi cu desăvîrşire tăcut. Croft se căţăra tîrîş pe meterezul de piatră, ridică încet capul şi îşi plimbă privirile peste pajişte. Nu văzu nimic, iar în desişul din celălalt capăt nu se vedea nici o mişcare.

— Fir-ar a dracului de burtă blestemată!

La auzul glasului, oamenii îngheţară. Cineva, la numai zece sau douăzeci de metri, gemea.

— Dumnezeii ei, ohhhhh…

Croft scormoni iarba cu privirea.

— Ohhhh, mama ei…

Glasul se stinge într-o bolboroseală de înjurături.

Croft se lăsă să alunece de pe stîncă şi reveni la oamenii săi care îl aşteptau plini de nervozitate şi cu puşca în mînă.

— Cred că e Wilson. Haidem.

O luă la stînga, se căţără din nou pe marginea lată şi netedă a meterezului şi sări în iarbă. După cîteva secunde îl găsi pe Wilson. Îl întoarse cu băgare de seamă.

— E rănit şi încă cum, zise el.

Îl privea cu un fel de milă, în care se amesteca o uşoară scîrbă. „Dacă un om e rănit, e numai din vina lui”, gîndi el.

Îngenunchează în jurul lui Wilson, avînd grija să se camufleze în iarbă. Wilson îşi pierduse din nou cunoştinţa.

— Cum facem, să-l luăm cu noi? întrebă Goldstein într-un suflu.

— Mă priveşte, mormăi Croft cu glasul său rece.

Altceva îl preocupa pentru moment. Wilson gemuse în gura mare, aşa că japonezii, dacă s-ar mai fi aflat încă la intrarea trecătorii, l-ar fi auzit cu siguranţă. Cum nu era nici o îndoială că ar fi venit să-l omoare, era evident că şi ei se retrăseseră. Împuşcăturile lor, prea sporadice, prea anemice, indicau că

forţele lor nu depăşeau o grupă. Era desigur un avanpost care avea ordinul de a se replia la prima alertă.

În consecinţă, intrarea trecătorii nu mai era păzită. Se întreba dacă nu ar fi cazul să-l lase pe Wilson şi să facă o recunoaştere împreună cu oamenii săi. Dar asta n-ar fi servit la mare lucru; înlăuntrul trecătorii se aflau desigur destui japonezi, aşa că tot n-ar fi reuşit s-o străbată. Singura şansă de a-şi îndeplini misiunea era să escaladeze muntele. Se uita la muntele Anaka şi încă o dată priveliştea piscului îi strecură un delicat fior anticipativ.

Trebuia să se ocupe de Wilson. Asta îl umplea de turbare. Şi avea să mai facă faţă şi la altceva. La începutul ambuscadei se pomenise cîteva secunde paralizat. Nu era vorba de frică; pur şi simplu fusese incapabil de a se mişca. Cînd îşi amintea asta, se simţea puţin contrariat, aproape sîcîit, ca şi cum ar fi pierdut un prilej unic. Spre a face ce?... Era perplex, dar era vorba de o contrarietate asemănătoare cu acea rezultată acum din neputinţa de a face o recunoaştere în trecătoare. Înainte de a fi tras, simţise un gol, şi... Totuşi, voise ceva. „Am încurcat-o”, îşi zise el cu amărăciune, fără a fi prea sigur de ceea ce înţelegea prin aceasta.

Şi acum Wilson. „Ca să facă lucrurile cum trebuie, ar fi nevoie de şase oameni care să-l ducă înapoi pe plajă.” Îi venea să înjure.

— Bun, să-l tîrîm prin iarbă pînă la meterez, după aceea o să-l ducem pe sus.

Îl înşfăcă pe Wilson de cămaşă şi începu să tragă de el, ajutat de Red şi de Gallagher. După un minut ajunseră la stîncă, îl ridicară pe Wilson peste marginea stîncii şi Croft începu să meşterească o bran- cardă. Îşi scoase cămaşa, îi încheie nasturii, îşi strecură puşca într-o mînecă, pe cea a lui Wilson în cealaltă. Magaziile făceau o umflătură în dreptul taliei şi paturile ieşeau din manşete. Legă cu centironul său pe Wilson de încheieturile mîinilor şi îl înveli în pătura pe care o scosese din sacul acestuia.

Terminată, brancarda măsura trei picioare în lungime — lungimea cămăşii. Aşezară rănitul, îi strecurară mîinile legate pe după gîtul lui Ridges, care, făcînd pe brancardierul din spate, înşfăcă paturile puştilor. Red şi Goldstein luară fiecare

cîte o ţeavă pe sub coastele lui Wilson, iar Gallagher, în faţă, îl apucă de glezne. Croft închidea grupul în chip de păzitor. .

— Să plecăm de aici, bombăni Gallagher. Locul ăsta e bîntuit de stafii.

Cu inima cît un purice, trăgeau cu urechea la tăcerea înconjurătoare şi se uitau la falezele ce cădeau perpendicular.

Wilson sîngera. Faţa îi era palidă, aproape albă. Nu le venea să creadă că era Wilson. Putea tot atît de bine sa fie alt rănit care îşi pierduse cunoştinţa.

Pe Red îl năpădise o tristeţe nedesluşită. Ţinea mult la Wilson şi Wilson fusese plin de draci, dar nu încerca o emoţie prea mare. Era prea obosit şi vroia să plece din locul acesta.

— Ar trebui să-i punem o blestemată de compresă.

— Da.

Lăsară rănitul pe pămînt. Red deschise trusa sa de prim ajutor, scoase o cutie plată de carton care conţinea bandajele, rupse cartonul cu degetele sale amorţite, aplică partea aseptică a bandajului pe rană şi îl legă uşor.

— Să-i dau şi nişte tablete pentru rană?

— Nu la o rană în burtă, zise Croft.

— Crezi că o să scape? întrebă Ridges cu voce stinsă.

Croft ridică din umeri.

— E voinic ca un taur.

— Nu poţi să-l ucizi pe bietul Wilson, şuşoti Red.

Gallagher se uita într-o parte.

— Haideţi să mergem!

Porniră, înaintînd încet şi prevăzător printre coline. Era o muncă istovitoare. Se opreau des, fiecare brancardier făcînd pe rînd de gardă.

Wilson îşi venea cu încetul în simţiri; bolborosea incoerent. La un moment dat păru să se trezească, dar nu recunoscu pe nimeni.

— Doko koko cola, mormăia el, rîzînd uşor.

Se opriră, îi şterseră sîngele de pe gură, apoi porniră din nou. Le trebui mai bine de o oră că să se întoarcă lîngă ceilalţi oameni din pluton; ajunseră sleiţi de puteri. Îl lăsară pe Wilson jos, desfăcură brancarda şi se prăvăliră la pămînt. Ceilalţi îi înconjurau nervoşi, puneau întrebări, bucuroşi că Wilson fusese găsit; erau însă prea obosiţi ca să vorbească mult. Croft începu să înjure.

— Dumnezeii voştri de puturoşi, ajunge cît aţi stat cu degetele în fund.

Oamenii îl priveau aiuriţi.

— Minetta şi Polack şi Wyman şi... Roth, duceţi-vă la copacii de colo şi tăiaţi două prăjini de cîte doi yarzi lungime şi patru degete diametru şi aduceţi-mi două traverse de cîte jumătate yard fiecare.

— Ce să facem cu ele? întrebă Minetta.

— Ce dracu crezi că facem cu ele? O brancardă. Haideţi, daţi-i bătaie.

Bombănind, îşi luară cuţitele, ieşiră din adîncitură şi o porniră în şir indian spre pîlcul de copaci. Două minute mai tîrziu îi auziră cioplind un copac.

Croft scuipă dezgustat. .

.

— Băieţii ăştia te scot din sărite.

Îi răspunse un chicotit nervos. Inconştient, nemişcat, Wilson zăcea în mijlocul adînciturii. Fără să vrea, nu-l pierdeau din ochi.

Hearn se apropie de Croft şi, după ce vorbiră un moment, îi chemară pe Brown, pe Stanley şi pe Martinez. Să tot fi fost patru după-amiază; era încă foarte cald. Temîndu-se de o insolaţie, Croft trase puştile din cămaşa sa, o scutură energic, apoi o îmbrăcă. Urmele de sînge cu care era mînjită îl făcură să strîmbe din nas.

— Domnul locotenent socoteşte că toţi gradaţii trebuie să ia în discuţie situaţia, zise el pe un ton tăios, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze că el nu avea nici un amestec. Îl vom transporta pe Wilson pe coastă şi cred că va trebui sa alegem pe oamenii de care ne putem lipsi.

— Cîţi oameni trimiteţi, domnule locotenent? întrebă Brown.

Hearn nu se gîndise încă la asta. Într-adevăr, cîţi? Ridică din umeri, încercînd să-şi amintească numărul prescris în regulament pentru o astfel de împrejurare. Cred că şase ar ajunge.

Croft clătină din cap, cu hotărîre.

— Nu ne putem lipsi de şase oameni, domnule locotenent. Trebuie să lăsăm numai patru.

Brown fluieră uşor.

— Afurisită treabă pentru patru oameni.

— Da, patru oameni nu bine, zise Martinez sarcastic.

Ştia că nu avea să facă parte dintre hamali şi asta îl supăra. Nervii îi erau încă încordaţi de pe urma ambuscadei. Ştia că Brown avea să manevreze spre a fi trimis cu Wilson, iar el avea să meargă înainte cu plutonul.

Hearn interveni.

— Ai dreptate, sergent, nu putem da decît patru brancardieri.

Vocea îi era egală, energică, ca şi cum ar fi fost deprins de multă vreme să-l comande.

— Nu se ştie dacă nu va fi atins şi altcineva, şi atunci vom avea nevoie de alţi brancardieri.

Nu era un lucru care trebuia spus. Chipurile se întunecară, buzele se strînseră.

— Fir-ar să fie, izbucni Brown, în campania asta am avut pînă acum numai baftă. În afară de Hennessey şi de Toglio... De ce dracu trebuia să fie tocmai Wilson?

Martinez îşi frecă vîrful degetelor şi rămase cu ochii în pămînt.

— Aşa fost scris, zise el, strivind un ţînţar pe gît.

— La urma urmei o să-l transportăm într-un fel, zise Brown. Veţi trimite şi un gradat, nu-i aşa, domnule locotenent?

Hearn nu ştia cum trebuie procedat, dar nu putea să-şi afişeze ignoranţa.

— Cred că unul din voi ar putea să-l însoţească.

Brown dorea să fie ales. Deşi izbutise să nu se trădeze, se descompusese literalmente de frică acolo sus, îndărătul meterezului de piatră.

— Socot că e rîndul lui Martinez să se întoarcă, zise el totuşi, nu fără oarecare şiretenie. Ştia că Croft voia să-l păstreze pe Martinez. Pe de altă parte, încerca să fie echitabil.

— Am nevoie de Mîncătorul-de-Japonezi, zise Croft sec. Cred că tu ai să mergi, Brown.

Hearn încuviinţă din cap.

— Cum veţi hotărî dumneavoastră, zise Brown, îşi frecă mîna de părul său brun, tăiat scurt, şi-şi zgîndări un buboi tropical de pe bărbie. Se simţea oarecum vinovat. Pe cine iau cu mine?

Croft reflectă.

— Ce spuneţi de Ridges şi de Goldstein, domnule locotenent?

— Dumneata îi cunoşti mai bine decît mine.

— Eh, nu e mare scofală de capul lor, dar sînt voinici şi dacă-i îmboldeşti din spate, Brown, n-or să mîriie prea mult. Au mers bine cînd l-am adus pe Wilson încoace.

Se uită la ei, gîndindu-se la încăierarea care era să izbucnească pe bordul navei între Stanley, Red şi Gallagher; dar fiindcă Stanley se cam dezumflase, acum nu i-ar mai fi fost de mare folos. „Totuşi e un şmecher, îşi zise el, poate chiar mai şmecher decît Brown."

— Altcineva? întrebă Brown.

— Cred că ţi-ar trebui unul mai cu experienţă pe lîngă ageamiii ăştia doi. Ce-ai zice de Stanley?

— Bun.

Stanley nu prea ştia ce vrea. Era bine să o pornească înapoi spre coastă, să scape de patrulare; totuşi avea impresia că e păcălit. Dacă rămînea cu plutonul, putea să-şi facă mînă bună pe lîngă Croft şi pe lîngă locotenent. Se săturase de lupte, mai ales de felul ambuscadei aceleia, totuşi... E din vina lui Brown, îşi zise el.

— Dacă crezi că trebuie să plec, Sam, am să plec, dar simt că ar trebui să rămîn cu plutonul.

— Nu, ai să pleci cu Brown.

Orice răspuns l-ar fi nemulţumit pe Stanley. Era ca şi cum ar fi dat cu banul şi ar fi dorit după aceea ca moneda să fi căzut pe cealaltă parte. Nu zise nimic.

Hearn se scărpină la subţiori. „Afurisită încurcătură!" Rupse între dinţi un fir de iarbă şi îl scuipă potolit. Cînd îl aduseseră pe Wilson fusese... ei da, fusese contrariat. Fusese prima reacţie, cea mai cinstită. Dacă nu l-ar fi găsit, totul ar fi fost mai simplu, pe cînd aşa, dintr-o dată, se pomenea cu prea puţini oameni. Era o senzaţie ciudată pentru un comandant de pluton. Trebuia să rezolve unele lucruri; patrularea aceasta căpătă pentru el o semnificaţie exagerată. Totul se dăduse acum peste cap iar el nu ştia prea bine cum aveau să se mai descurce. Trebuia să-şi adune gîndurile, să chibzuiască temeinic.

— Unde dracu sînt băieţii cu prăjinile pentru brancardă? întrebă Croft iritat.

Pentru prima oară era deprimat, aproape înfricoşat. Sfîrşiseră de vorbit şi rămăseseră pironiţi acolo, stingheriţi şi unii şi ceilalţi. Ceva mai încolo, Wilson mormăia în delirul său şi dîrdîia sub pătură. Faţa îi era foarte albă, buzele pline şi roşii

se subţiaseră la colţuri, luînd o culoare trandafiriu plumburie. Croft scuipă. Wilson era dintre oamenii vechi şi asta îl durea, îl frămînta mai mult decît dacă ar fi pierdut pe vreunul din cei noi. Puţini mai rămăseseră dintre cei vechi — Brown cu nervii distruşi, Martinez, Red care era bolnav, Gallagher care nu prea mai era bun la ceva. Ceilalţi pieriseră cînd bărcile de cauciuc căzuseră în ambuscadă, sau fuseseră răniţi ori ucişi în perioada şederii la Motome. Iar acum Wilson. Croft se întreba dacă nu îi venise şi lui rîndul. Nu izbutea să izgonească din minte amintirea acelei nopţi cînd, ghemuit în groapa sa, aşteptase tremurînd ca japonezii să treacă rîul. Simţurile îi erau parcă în flăcări. Îşi amintea cu un soi de mînie lascivă, îngroşată, cum îl ucisese pe prizonierul japonez. „Să pun numai mîna pe un japonez.” Patrularea aceasta îl contraria, îl scotea din sărite, şi furia se extindea la tot ce-l înconjura. Se uită la muntele Anaka, de parcă ar fi măsurat un vrăjmaş. Acum ura şi muntele, ca şi cum acesta i-ar fi adus un afront personal.

La vreo sută de metri înaintea lui, îi zări pe oamenii de corvoadă înapoindu-se, cu prăjinile proaspăt tăiate legănîndu-se pe umeri. „Mama lor de puturoşi.” Abia se abţinu să nu se răstească la ei.

Brown îi urmărea din ochi, posac. Peste o jumătate de oră avea să pornească la drum cu brancardierii săi. Se vor opinti din răsputeri o milă sau chiar mai mult, apoi vor poposi pentru noapte, cu rănitul care avea să le ţină tovărăşie în sălbăticia aceea. „Şi dacă japonezii trimit patrule?” Vedea lucrurile în negru. Nu exista nici un mijloc de a ieşi de aici. S-ar fi zis că se organizase un complot împotriva lor, a tuturor. Erau trădaţi, asta era tot. Nu ştia cine îi trădase, dar gîndul acesta, care îi alimenta amărăciunea, îi căşuna totuşi o plăcere nelămurită.

În timp ce tăiau prăjinile, printre copaci, Roth găsi o pasăre. Era o fiinţă mititică, mai mică decît o vrabie, cu penele de un brun-închis şi cu o aripă ruptă; ţopăia şi ciripea jalnic, de parcă s-ar fi aflat la capătul puterilor.

— Oh, ia te uită, zise Roth.

— Ce? întrebă Minetta.

— Pasărea asta, răspunse Roth. Lepădă machetele şi se apropie cu băgare de seamă, făcînd un fel de plescăit cu limba. Pasărea scoase un piuit slab şi îşi lăsă capul într-o parte ca o

fată sfioasă. — Ah, uite, e rănită, zise el. Întinse mîna şi, cum pasărea nu se mai mişca, o apucă. — Ei, ce se întîmplă cu tine? vorbi el încet, susurînd uşor, de parcă ar fi vorbit cu un prunc sau cu un cîine. Pasărea înţepeni în mîna sa, încercă să bată din aripi, apoi se ghemui, în timp ce ochişorii ei examinau cu nelinişte degetele care o întemniţau.

— Hei, s-o văd şi eu, spuse Polack.

— Las-o în pace, îi e frică, zise Roth cu glas plîngăreţ. Se întoarse spre a ocroti pasărea; o ridică la cîţiva centimetri de obraz şi îşi ţuguie buzele spre ea, făcînd un zgomot ca şi cînd ar fi sărutat. Ce-i cu tine, puişorule?

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, bombăni Minetta. Haideţi să plecăm.

Isprăviseră cu tăiatul prăjinilor; el şi cu Polack purtau cîte una, în vreme ce Wyman strînsese traversele şi cuţitele. Se îndreptară spre rîpă; Roth îi urma cu pasărea în mînă.

— De ce dracu aţi zăbovit atît? lătră Croft.

— Am lucrat cît am putut de iute, domnule sergent, zise Wyman umil.

Croft pufni dispreţuitor.

— Bun, haideţi să meşterim brancarda.

După ce întinse cu grijă pătura lui Wilson pe foaia de cort, aşează prăjinile de-a lungul ei cam la un yard şi jumătate una de alta, apoi oamenii începură să le înfăşoare cît putură de strîns. Cînd prăjinile fură apropiate cam la patru palme, puseră traversele, cîte una la fiecare capăt, cam la o palmă de marginea păturii, Croft le fixă cu cureaua sa şi cu cea a lui Wilson. Apoi ridică brancarda şi o lăsă să cadă, spre a-i încerca rezistenţa. Rezista, însă el nu era mulţumit.

— Daţi-mi curelele voastre de la pantaloni, le zise el.

Mai meşteri cîteva minute şi, după ce sfîrşi, brancarda arăta ca un dreptunghi alcătuit din două prăjini, din traverse şi din pătură împreună cu foaia de cort — acestea formînd o litieră. Dedesubt, curelele se încrucişau în diagonală, ca nişte frînghii, ca să susţină prăjinile.

— Cred că o să ţină, mormăi el.

Încruntă din sprîncene cînd zări pe mai toţi oamenii adunaţi roată în jurul lui Roth.

Roth nu avea ochi decît pentru pasărea sa. Ori de cîte ori aceasta căsca cioculeţul şi încerca să ciugulească degetele care

o întemniţau, lui Roth i se strîngea inima. O făptură atît de lipsită de apărare. Tot trupul îi vibra, se zbătea, şi cu toate acestea eforturile ei nu exercitau nici o presiune asupra mîinii lui Roth; un trup călduţ care degaja un gingaş miros de mosc, aidoma mirosului pudrei de obraz. Fără să vrea, Roth îl ducea la nas ca să-l adulmece, ca să atingă cu buzele penele moi. Ochii păsării erau atît de strălucitori, atît de vioi. Roth o îndrăgise din clipa în care o găsise. Era aşa de drăgălaşă. Toată afecţiunea sa frustrată, acumulată luni de-a rîndul, părea să se reverse acum asupra acestei păsărele. O dezmierda, îi aspira parfumul, îi examina aripa ruptă, plin de tandreţe faţă de ea. Încerca exact aceeaşi bucurie ca pe vremuri, cînd fiul lui se juca, trăgîndu-l de părul de pe piept. Şi în acelaşi timp, oarecum inconştient, se bucura de interesul manifestat de oameni pentru ceva găsit de el. Se afla şi el o dată în centrul atenţiei.

I-ar fi fost imposibil să aleagă un moment mai prielnic pentru a stîrni ostilitatea lui Croft.

Confecţionarea brancardei îl făcuse pe Croft să năduşească din belşug şi o dată terminată treaba, toate greutăţile patrulării îl năpădiră din nou. Furia îl pîrjolea ca o vîlvătaie.

Toate mergeau anapoda, Roth îşi găsise să se joace cu o pasăre, iar jumătate din pluton căsca gura cu încîntare.

Mînia lui era prea violentă spre a-i mai îngădui să cugete. Traversă rîpa şi se opri în faţa grupului care îl înconjura pe Roth.

— Ce tot învîrtiţi pe-acolo? întrebă el cu glas scăzut, încordat.

Îl priviră cu toţii, dintr-o dată circumspecţi.

— Nimic, mormăi unul din ei.

— Roth!

— Da, domnule sergent.

Glasul său tremura.

— Dă-mi pasărea.

Roth i-o întinse şi Croft o ţinu o clipă fără a face vreun gest. Simţea inima păsării bătînd ca un puls în palma sa. Ochişorii ei se rostogoleau frenetic şi mînia lui Croft se concentră în vîrful degetelor. Cel mai simplu ar fi s-o sfarme în mînă; nu era mai mare decît o pietricică — dar avea viaţă. Impulsuri stranii îi hărţuiau nervii şi muşchii, ca o apă care îşi croieşte anevoie drum prin fisura unui masiv stîncos. Oscila între milă şi un

impuls compact şi lasciv care i se urcase în gîtlej. Nu ştia dacă trebuie să mîngîie penele moi ale vieţuitoarei sau s-o strivească între degete; şi impulsurile acestea care îl frămîntau, nelămurite, puternice, scăpărau în mintea sa ca o carte de joc aşezată pe o muchie, în echilibru nestabil.

— Mi-o dai înapoi, domnule sergent? se rugă Roth.

Sunetul vocii sale, înfrîntă parcă, transmise un spasm în degetele lui Croft. Cu mintea uşor amorţită, auzi piuitul sugrumat al păsării, apoi simţi zdrobirea neaşteptată a oaselor ei. Pasărea se zbătu neputincioasă în palma lui, şi aceasta îi stîrni furia, o furie amestecată cu greaţă. Se pomeni azvîrlind pasărea la celălalt capăt al rîpei, la mai bine de treizeci de metri. Aerul ţîşni cu putere din pieptul lui; fără să-şi dea seama, uitase să mai respire. Reacţia făcu să-i tremure genunchii.

Un minut, cît o veşnicie, se scurse fără ca nimeni să sufle o vorbă.

Apoi asupra lui se abătu furtuna. Ridges se ridică furios şi înaintă spre el. Mînia îi îngroşa glasul.

— Ce-ai făcut... de ce-ai făcut asta bietei păsări? Mă, să ştii... Mînia îl făcea să se bîlbîie.

Tulburat, de-a dreptul îngrozit, Goldstein arunca lui Croft priviri pline de indignare.

— Cum ai putut face aşa ceva? Ce rău ţi-a căşunat pasărea asta?

De ce ai făcut-o? E ca şi cum... ca şi cum... Căuta un echivalent la cea mai mîrşavă crimă... E ca şi cum ai omorî, un prunc.

Fără să-şi dea seama, Croft se dăduse înapoi cu un pas. Forţa reacţiei lor îl prinsese nepregătit.

— Înapoi, Ridges, şuieră el printre dinţi. Vibraţia propriului său glas în piept îi reaprinse mînia. Ţine-ţi-vă gura, strigă el. E un ordin!

Şovăitori, nesiguri, autorii răscoalei tăcură. Deprins cu supunerea, Ridges nu ştia ce înseamnă răzvrătirea. Dar aşa ceva... Doar teama sa în faţa autorităţii îl reţinuse să nu se arunce asupra lui Croft.

Goldstein întrevăzu. Curtea Marţială, ruşinea, copilul său în mizerie. Şi el dădu înapoi. — Ohhh! exclamă el prosteşte, gîtuit de emoţie.

Red reacţionă mai încet, mai deliberat. Ostilitatea dintre el şi Croft trebuia să se declare, mai devreme sau mai tîrziu; ştia

asta, după cum ştia... fără să-şi mărturisească însă — că îi era frică de Croft. Nu avea nimic de spus despre toate acestea, simţea numai că îl năpădise mînia şi înţelegea că momentul era prielnic.

— Ce e cu tine, Croft, ai ajuns să dai ordine ca să-ţi păzeşti pielea? zbieră el.

— Destul, Red!

Privirile lor se înfruntau.

— Ai mers cam departe de data asta.

Croft o ştia. Dar dacă nu duci un lucru la capăt, eşti un om de nimic, îşi zise el.

— Ce te vîri, Red?

Pentru Red Valsen gestul acesta era plin de însemnătate. „Dacă nu-i punem zăbală, e în stare să ne calce în picioare", îşi spuse el. Mînia şi teama sa erau alimentate de un fel de necesitate.

— Mă vîr, zise el.

Continuară să se măsoare din priviri preţ de cîteva secunde — secunde împărţite în mai multe fracţiuni, dintre care fiecare era sediul unui calcul, a unei hotărîri luate şi abandonate în vederea primei lovituri. Apoi Hearn îi întrerupse, dîndu-i la o parte cu asprime.

— Haideţi, terminaţi odată, v-aţi smintit cu toţii? Nu se scursese mai mult de cinci secunde de cînd Croft ucisese pasărea şi Hearn trecuse dintr-un capăt al rîpei în celălalt. Ce s-a întîmplat?

Se întoarseră încet, în silă.

— Nimic, domnule locotenent, zise Red. „Să mă ia dracu dacă aştept vreun sprijin de la afurisitul ăsta de locotenent gîndi el. Era mulţumit de sine şi uşurat în acelaşi timp, însă pe de altă parte se simţea frustrat, fiindcă răfuiala sa cu Croft fusese amînată.

— Cine a început? întrebă Hearn.

— Nu avea nici un temei să omoare biata păsărică, spuse Ridges. A venit, a luat-o de la Roth şi a omorît-o.

— Adevărat?

Croft nu ştia cum să răspundă. Glasul lui Hearn îl scotea din sărite. Scuipă într-o parte.

Hearn şovăi, uitîndu-se lung la Croft. Apoi zîmbi, vag conştient de desfătarea pe care i-o procura această scenă.

— Bun, ajunge, zise el. Dacă vreţi să vă dondăniţi, nu vă dondăniţi cu gradaţii.

Privirea lor se umplu de amărăciune. O frîntură de secundă, Hearn putu să înţeleagă impulsul care-l făcuse pe Croft să ucidă pasărea. Se întoarse spre el, sfredelindu-i privirea impasibilă.

— De data asta nu ai avut dreptate, sergent. E cazul să ceri scuze lui Roth.

Cineva pufni în rîs.

Croft se uită neîncrezător la ofiţer şi în mai multe rînduri trase adînc aer în piept.

— Hai, sergent, cere scuze.

Dacă Croft ar fi avut o puşcă în mînă, l-ar fi ucis pe Hearn, chiar în clipa aceea. Ar fi fost un gest reflex. Dar a delibera, apoi a nu se supune, era ceva ce aparţinea altei categorii. Ştia că trebuia să se supună. Dacă nu o făcea, plutonul avea să se destrame. Doi ani încheiaţi îl modelase, doi ani neîntrerupţi disciplina nu slăbise niciodată şi acum o singură încălcare a disciplinei ar fi fost de-ajuns ca să-i anuleze toată opera. Ar fi însemnat să lovească în singurul cod moral pe care-l cunoştea. Fără să ridice ochii asupra lui Hearn, înaintă spre Roth şi îl privi. Un tic nervos îi agită colţurile gurii.

— Îmi pare rău, bîigui el, ca şi cum cuvintele acestea, a căror întrebuinţare n-o cunoştea, ar fi atîrnat greu ca plumbul pe limba sa. Avea impresia că în carnea sa colcăiau viermii.

— Bun, asta pune capăt incidentului, zise Hearn.

Îşi dădea seama că îl provocase pe Croft şi asta îl amuza. Numai că... şi Cummings resimţise probabil acelaşi lucru cînd, ascultînd de ordinul acestuia, el, Hearn, ridicase de jos mucul de ţigară. Deodată, îl cuprinse scîrba faţă de sine însuşi.

— Adunarea, în afară de oamenii de gardă, strigă el.

Oamenii se apropiară; tîrîndu-şi picioarele.

— Am decis ca sergentul Brown, caporalul Stanley, Goldstein şi Ridges să-l transporte pe Wilson înapoi pe coastă. Ai de făcut vreo schimbare, sergent?

Croft se uită la Red Valsen. Nu se simţea în stare să reflecteze; se lupta cu propriile sale idei ca şi cum s-ar fi bătut cu pernele. Ar fi fost mai înţelept să se descotorosească de Valsen de pe acum, dar ceva

îl împiedica. Printr-o simplă coincidenţă, alţi doi oameni care îl înfruntaseră plecau cu rănitul. Dacă l-ar desemna şi pe Red, oamenii şi-ar închipui că îi este frică. Această presupunere era atît de nouă pentru el, atît de contrară mentalităţii şi convingerilor sale, încît rămase dezorientat. Tot ce ştia era că cineva trebuie să plătească pentru umilirea sa.

— Nuu, nici o schimbare, bîigui el din nou.

Era surprins de greutatea cu care se exprima.

— Bun, atunci voi ăştia, luaţi-o din loc, zise Hearn. Cît despre noi... Se întrerupse. De fapt ce aveau să facă? O să rămînem peste noapte aici. Fiecare să se odihnească. Mîine găsim un mijloc de a străbate trecătoarea.

— Domnule locotenent, zise Brown, aţi putea să-mi daţi încă o echipă de patru oameni pentru, să zicem, prima oră şi jumătate de marş? O să meargă mai iute şi mîine, cînd o să pornim din nou la drum, n-o să-i mai avem pe japonezi în spinare.

Hearn reflectă.

— De acord, dar să-i am înapoi înainte de a se înnopta. Se uită împrejur şi numi la întîmplare pe Polack, pe Minetta, pe Gallagher şi pe Wyman. Cei rămaşi vor face de gardă pînă la înapoierea lor.

Îl trase pe Brown deoparte.

— Cunoşti drumul pînă la cărarea din junglă?

Brown dădu afirmativ din cap.

— Bun. Odată ajunşi pe plajă, aşteptaţi înapoierea noastră. Asta o să vă ia două zile, poate ceva mai mult. Noi o să fim înapoi în trei, cel mult în patru zile. Dacă ambarcaţia soseşte mai înainte şi Wilson mai este... încă în viaţă, plecaţi de îndată şi le spuneţi să trimită altă ambarcaţie după noi.

— Foarte bine, domnule locotenent.

Brown îşi adună brancardierii, le ordonă să-l aşeze pe Wilson pe targă şi porniră la drum.

În rîpă rămaseră doar cinci oameni: locotenentul Hearn, Croft, Red, Roth şi Martinez. Se aşezară pe movila de deasupra rîpei, scormonind cu privirea văile şi crestele. Îi vedeau pe brancardieri înain- tînd peste coline, înspre sud, cele două echipe înlocuindu-se una pe alta la interval de cîteva minute. După o jumătate de oră ieşiră din cîmpul lor vizual şi nu le mai rămase în faţa ochilor decît colinele, falezele mute şi cerul după-amiezei, peste care începea să se aştearnă strălucirea

aurie a asfinţitului. Spre apus, cam la o milă depărtare, japonezii păzeau trecătoarea, şi în faţă, foarte sus, aproape invizibil, se înălţa vîrful muntelui Anaka. Erau cu toţii posomorîţi şi fiecare se închise în gîndurile sale.

După căderea nopţii Brown, Stanley, Ridges şi Goldstein rămaseră singuri cu Wilson. Cu o oră mai devreme, echipa auxiliară făcuse drumul întors; Brown, după ce mai înaintase vreo jumătate de milă, hotărî să facă haltă pentru noapte. Se instalară într-un pîlc de copaci, situat tocmai sub punctul de împreunare a două coline şi, întinzîn-du-şi păturile în jurul lui Wilson, începură să sporovăiască înăbuşit. Se lăsase întunericul şi printre copaci nu se mai vedea nimic. Toropiţi de o oboseală plăcută, se înfăşurau cu plăcere în păturile lor.

Vîntul răcoros al nopţii făcea să foşnească frunzişul copacilor; oamenii se gîndeau la ploaie, ori visau cu ochii deschişi la nopţile de vară cînd contemplau din pragul porţii norii îngrămădindu-se pe cer, mulţumiţi că se aflau acasă. Îi năpădeau lungi şiruri de amintiri, vagi şi triste — zile de vară, muzică de dans duminică seara, atmosferă calmă, miros de frunze. Aceasta le crea o senzaţie de bună stare, de linişte. Se gîndeau la lucruri uitate de luni de zile, la plăcerea de a conduce un automobil pe un drum de ţară, la cilindrii aurii de lumină pe care farurile le înfigeau în frunziş, la duioşia şi căldura dragostei într-o noapte fără vînt. Şi se acopereau şi mai vîrtos în păturile lor.

Wilson îşi venea treptat în simţiri. Plutea între un acces de durere şi altul, gemînd şi bolborosind vorbe fără şir. Burta îl chinuia îngrozitor şi făcea eforturi slabe spre a-şi aduce genunchii la piept. Se simţea ca şi cum cineva i-ar fi legat gleznele şi se zbătu atît de tare, încît se trezi deplin din starea sa de inconştienţă. Faţa îi era scăldată în sudoare.

— Lasă-le, lasă-le, ticălos blestemat, lasă-mi picioarele în pace.

Înjură cu glas atît de puternic, încît îi trezi şi pe ceilalţi din visare. Brown se aplecă asupra lui şi îi umezi buzele cu un colţ al batistei sale îmbibate de apă.

— Linişteşte-te, Wilson, zise el încet. Trebuie să stai cuminte, dragul meu, altfel îi atragi pe japonezi.

— Lasă-le, dumnezeii lor! mugi Wilson.

Ţipetele îl istoviră şi capul îi căzu iarăşi pe targă. Îşi dădea nelămurit seama că sîngera, dar după o clipă nu mai ştiu dacă înota în sînge, sau dacă îşi udase pantalonii. „Am făcut pipi”, mormăi el, aş- teptîndu-se să-l pleznească o palmă. „Woodrow, Woodrow, eşti un purcel”, rostea o voce de femeie.

Pufni, ferindu-se de palmă.

— Au, mamă, n-am vrut să fac! zbieră el, rugîndu-se, frămîntîn- du-se pe targă, ca şi cum ar fi vrut să se ferească de bătaie.

— Wilson, nu mai face gălăgie, zise Brown frecîndu-i uşor tîm- plele. Linişteşte-te, băiete, o să avem grijă de tine.

— Da... da...

Un firicel de sînge i se prelinse pe buze şi Wilson rămase nemişcat; simţea cum i se usucă cheagul de sînge pe bărbie.

— Plouă? întrebă el.

— Nu. Ascultă, băiete, dacă mai faci gură, vin japonezii.

— Ohh — ohh.

Cuvintele lui Brown îl scoaseră din amorţeală şi îl umplură de teamă. Din nou se prăvăli în iarba kunaï unde japonezii erau pe punctul de a-l descoperi, şi începu să scîncească inconştient, ca şi cum plînsul ar fi fost o secreţie a nervilor. „Trebuie, să mă ţin tare.” Simţea cum sîngele i se scurge picătură cu picătură din rană, cum îşi caută şanţuri de scurgere în scobitura vintrelor şi cum face o băltoacă între coapse. „Am să mor.” O ştia, ca şi cum ar fi avut un ochi în pîntece ce i-ar fi permis să-şi formeze o imagine a cărnii sale chinuite, sucite şi răsucite, din care sîngele continua să picure.

— Arăţi ca o pisicuţă, se auzi el murmurînd; în realitate răcnise.

— Wilson, ţine-ţi gura.

Spaima se topi, lăsînd locul unei vagi nelinişti care se potolea încetul cu încetul la atingerea lui Brown.

— E un singur, lucru pe care nu-l pot pricepe, zise el, şoptit de data asta. Doi sub plapumă şi se trezesc trei, doi sub plapumă şi se trezesc trei. Repeta într-una, asemeni dangătului unui clopot. „Ce dracu face unul cu celălalt? Te drăgosteşti şi te pomeneşti cu un plod pe braţe.” Se strîmbă, mai mult de durere, apoi se năruí în amintirea sensuală şi fetidă a unei femei care îl îmbrăţişa. Imaginea se tulbură curînd, transformîndu-se într-o serie de cercuri concentrice, care i se

înşurubau în cap, într-un delir eterat. „Trebuie să mă ţin tare, cînd ai o gaură în burtă, nu trebuie să adormi în timpul operaţiei. Tata a adormit şi s-a trezit mort.” Mintea i se învolbură, îşi regăsi echilibrul şi deodată se văzu în mod obiectiv — un om în pragul morţii. Se zbătu împotriva acestui gînd, îngrozit, refuzînd să creadă, asemeni unui om care se priveşte într-o oglindă şi nu poate admite că chipul reflectat îi aparţine.

Umblînd razna dintr-o cavernă neexplorată într-alta, crezu deodată că o aude pe fetiţa lui spunînd: „Tăticu a adormit şi s-a trezit mort”.

— Nu, strigă el. De unde ştii asta, May?

— Ai o fetiţă drăguţă, zise Brown. O cheamă May, nu-i aşa?

Glasul lui Brown îl smulse pe Wilson din aiurerile sale.

— Tu cine eşti?

— Brown. Cum arată May?

— E o desmăţată mică şi afurisită, zise Wilson. Cea mai şmecheră gînganie din lume. Îşi dădu vag seama că zîmbeşte. Dacă vrea, poate să mă întoarcă pe dos, şi o ştie. O diavoliţă mică.

Tăcu, încolţit iar de dureri. Absorbit în chinurile care-i frămîntau trupul, gîfîia ca o femeie în durerile facerii.

— Ohhh, scînci el gros.

— Mai ai şi alţi copii? întrebă Brown cu grabă. Freca uşor fruntea lui Wilson, încet şi drăgăstos, ca şi cum ar fi mîngîiat un copil.

Dar Wiîson nu-l auzi. Se lupta cu răul care-l muncea, aproape isteric, ca unul care se zbate în întuneric şi se rostogoleşte cu agresorul său de-a lungul unei scări fără sfîrşit. Se împotrivea, gemea de durere, ajunsese în pragul leşinului. Mintea părea să i se învîrtejească îndărătul pleoapelor lăsate.

Brown continua să-l frece pe frunte. În bezna care domnea, chipul lui Wilson părea să fie doar o prelungire a degetelor sale. Brown îşi înghiţi saliva. Îl frămînta un bizar amestec de emoţii. Gemetele lui Wilson, ţipetele sale de durere îl nelinişteau, căci le ameninţau securitatea, vădeau sensul singurătăţii lor în vasta succesiune de coline din jurul pîlcului de copaci. Orice zgomot neaşteptat îl făcea să tresară fără voie. Dar era mai mult decît o simplă spaimă; orice fior, orice zvîcnire de durere care cutremura trupul lui Wilson trecea în

degetele sale, în braţele sale, repercutîndu-se adînc în inima şi în mintea sa încordată peste măsură. Fără să-şi dea seama, se crispa ori de cîte ori se crispa şi Wilson. Era ca şi cum creierul său ar fi eliminat toată otrava experienţei, ar fi dizolvat bătăturile, sărurile caustice, şancrul memoriei. Aceasta îl făcea în acelaşi timp mai vulnerabil, mai puţin amar. Întunerecul nemăsurat al nopţii, nesiguranţa adăpostului lor, suferinţele rănitului se contopeau, reuşind să-l despoaie, să-l izoleze, pentru a-l expune ca un nerv sensibil la cea mai uşoară schimbare de direcţie a vîntului ce ar bate dinspre colinele învăluite în beznă spre pîlcul lor de copaci.

— Linişteşte-te, băiatule, şuşoti el.

O întreagă lume pierdută, pasiuni, ambiţii din copilărie, speranţe mucegăite şi ruginite clipoceau înlăuntrul lui. I se stîrnise o veche dorinţă, redeşteptată de sporovăielile lui Wilson despre fetiţă; era poate pentru prima oară, de cînd se căsătorise, că regreta lipsa unor copii; dragostea, duioşia resimţite faţă de Wilson nu aveau nimic comun cu condescendenţa amuzată cu care îl trata de obicei. În acest moment, Wilson îi apărea oarecum ireal; concretiza în ochii săi trupul, carnea propriilor sale aspiraţii. Era copilul său şi, în acelaşi timp, un conglomerat al nenorocirii şi dezamăgirilor sale. Cîteva minute, Wilson căpătă în ochii săi un rol mai vital decît orice pe lume.

Dar asta nu putea să dureze la infinit. Era ca şi cum, trezindu-se în toiul nopţii, s-ar fi pomenit fără vlagă în centrul unei intense energii eliberată în somnul său. Trezirea din visare, trecerea spre starea de veghe, îl lăsau fără apărare, împleticindu-se încă prin hăţi-şurile visării, izolat de orice experienţă, de banalităţile uşor de recunoscut şi totuşi tocite ale existenţei sale. Despuiat, pierdut în mijlocul nopţii, era receptaculul nu numai al propriei lui istorii, trecute şi prezente, ci şi numitorul comun a tot ceea ce, fie om sau animal, rătăcea, orbeşte în pădurea primordială. Era în acest moment omul care ar fi putut să fie — la bine sau la rău.

Dar, în mod inevitabil ieşea afară din ape, se agăţa de fuioarele familiare ale culcuşului său, de ochiurile palide ale ferestrei sale, adulmeca mirosurile familiare ale propriului său trup, astfel încît, treptat, neliniştea, focul său lăuntric, scădeau în proporţii, pînă ajungeau la dimensiunile lor fireşti, ca în cele

din urmă să se risipească. Grijile zilei următoare începură să-l năpădească.

Astfel Brown se gîndise la nevastă-sa, mai întîi cu nostalgie, cu un simţămînt de dragoste îndelung înăbuşit; o vedea cuibărită parcă la pieptul său, mîngîindu-i gîtul cu sînii ei plini. Dar picul de familiaritate, goliciunea senzaţiilor sale îl părăseau. Îi auzea pe Goldstein şi pe Ridges vorbind, simţea umezeala frunţii lui Wilson, şi în cele din urmă se pomeni aruncat în vîrtejul necazurilor şi problemelor ridicate de misiunea sa. Ca un cîine ahtiat după os, se cramponase de imaginea nevestei, pînă ce amărăciunea îşi făcu din nou drum şi i-o alungă din minte. Destrăbălată aceea care îşi făcea de cap cu toţi ce purtau nădragi.

Începu să cugete mîhnit la dificultatea transportului lui Wilson. Oboseala acumulată în cele două zile de patrulare nu se resorbise încă în corpul lui şi drumul peste coline avea să fie istovitor, acum cînd echipa auxiliară îi lăsase singuri. Îşi închipuia cu limpezime ziua următoare. Deoarece nu erau decît patru oameni, aceştia vor purta brancarda fără întrerupere, şi obosiţi crunt după primul sfert de oră de mers, se vor opri din loc în loc, la interval de numai cîteva minute, spre a-şi recăpăta suflul. Wilson cîntărea cam două sute de livre şi împreună cu echipamentul lor fixat de brancardă, greutatea totală depăşea cu mult trei sute de livre. Şaptezeci şi cinci de livre de căciulă. Clătină din cap. Ştia din experienţă cum îl zdrobea oboseala, cum îi dizolva voinţa, cum îi tulbura mintea. I se încredinţase această misiune şi era de datoria lui să-l ducă pe Wilson la liman, dar nu se simţea de loc sigur de el.

Toate acestea — simpatia sa pentru Wilson, purificarea resimţită, apoi din nou amărăciunea aceea care nu-i dădea pace — toate acestea îi stîrniră un val de onestitate faţă de el însuşi. Ştia că teama de a merge mai departe cu plutonul îl făcuse să dorească această corvoadă şi că trebuia să izbutească. „Un gradat care nu ştie să ascundă că moare de frică, nu face două parale”, îşi zicea. Dar era ceva mai mult decît atît. Cu puţin noroc, va trece poate cu bine lunile sau chiar anii viitori. La urma urmei nu se aflau angajaţi în luptă decît scurte perioade de timp şi s-ar putea ca să nu se ivească nimic rău pe parcurs: frica sa n-ar fi observată şi nimepi nu ar avea de suferit. Numai de şi-ar îndeplini cum trebuie misiunea, atunci totul ar merge

strună. „După campania de la Motome m-am prezentat mult mai bine decît Martinez la antrenamente şi exerciţii”, gîndi el.

Îşi dădea seama în parte că se temea să nu aibă un şoc nervos, să nu mai fie bun de nimic, nici măcar în garnizoană. „Trebuie să mă ţin bine, altfel îmi pierd minţile.” I i se întîmpla uneori să dorească acest lucru. I se părea că viaţa ar deveni mai puţin complicată dacă n-ar avea nici griji, nici răspundere. Se răzvrătea împotriva unei sarcini care consta în supravegherea corvezilor şi în îmboldirea oamenilor la lucru. Ori de cîte ori vreun ofiţer sau Croft analiza randamentul grupei sale, stătea ca pe cărbuni aprinşi.

Dar se ştia incapabil de a renunţa la gradul său. „M-au ales pe mine dintre alţi zece, îşi zicea el, fiindcă o merit.” Acesta era de altfel zidul său de apărare împotriva tuturor, împotriva îndoielilor asupra lui însuşi, împotriva infidelităţilor soţiei sale. Îi era cu neputinţă să lepede această pavăză. Şi, totuşi, se frămînta fără încetare. Îl obseda adesea un simţămînt nemărturisit de culpabilitate. Merita să fie degradat dacă nu era la înălţime. „Trebuie să-l duc pe Wilson”, îşi făgăduia el. Ceva din mila dinainte îi reveni. „Îl am aici, nu e în stare de nimic, depinde de mine, şi ăştia cred că sînt capabil să duc treaba asta la bun sfîrşit.” Totul era atît de limpede, încît îl îngrozea. Freca uşor fruntea lui Wilson, stînd cu privirile piedute în întuneric.

Se întoarse spre Goldstein şi Stanley, care îşi continuau discuţia.

— Mai încet, îl tulburaţi iar.

— Da, consimţi Stanley încet, fără să-l supere mustrarea. El şi Goldstein vorbeau despre copiii lor cu căldură, prieteneşte, apropiaţi unul de altul sub învelişul nopţii.

— Ştii, spunea Stanley, sîntem într-adevăr lipsiţi de cea mai frumoasă parte a copilăriei lor. Ei cresc acolo, încep să înţeleagă lucrurile, iar noi sîntem aici.

— E greu, admise Goldstein. Cînd am plecat, Davy abia gungurea cîteva vorbe şi acum nevastă-mea îmi scrie că poartă conversaţii la telefon ca un adult. Nu-mi vine să cred.

Stanley plescăi din limbă.

— Sigur. Ţi-o repet, sîntem lipsiţi de partea cea mai frumoasă. După ce se măresc, nu mai e acelaşi lucru. Îmi amintesc de

mine, începusem să cresc şi îmi închipuiam că ştiu mai multe decît taică- meu. Ce nerod eram.

O spunea cu modestie, aproape sincer. Descoperise că lumea îl iubea cînd făcea astfel de destăinuiri.

— Toţi sîntem la fel, recunoscu Goldstein. Cred că este o trăsătură a tinereţei. Odată cu vîrsta vezi lucrurile mult mai limpede.

Stanley tăcu un timp.

— Ştii, nu-mi pasă ce se spune, dar nimic nu e mai straşnic decît viaţa de familie. Trupul îi era ţeapăn şi se răsuci cu băgare de seamă sub pătură. Nu există nimic mai bun decît căsnicia.

Goldstein încuviinţă în beznă.

— E cu totul altfel decît ne închipuim la început, dar fără Natalie aş fi un suflet pierdut. Căsnicia te întăreşte, te face să devii conştient de răspunderea ce-ţi revine.

— Deh, oftă Stanley.

Lovi uşor solul cu latul palmei.

— Dar asta nu mai e căsnicie, ele acolo, şi noi aici, peste ocean.

— Oh, desigur că nu.

Răspunsul acesta nu fu tocmai pe placul lui Stanley. Chibzui o clipă, căutînd să alcătuiască o frază.

— Ţi se întîmplă vreodată să fii... ei bine, să fii gelos?

Vorbise foarte încet, spre a nu fi auzit de Brown.

— Gelos? Nu, nu pot spune că sînt gelos, răspunse Goldstein pe un ton categoric. Păru a pricepe ceea ce îl tulbura pe Stanley şi, în mod automat, se străduí să-l domolească. Ascultă, zise el, n-am avut niciodată plăcerea s-o întîlnesc pe soţia ta, dar n-ai dreptate să te frămînţi din pricina ei. Cei care vorbesc de rău femeile, nu le cunosc. Prea şi-au făcut de cap, în dreapta şi în stînga... Îl străfulgeră o idee. Ascultă, dacă ai fi atent, ai băga de seamă că geloşi sînt tocmai cei care umblă cu tot soiul de femei, mai ales cu femei uşoare. N-au încredere în ei înşişi.

— Cred că aşa e. Dar explicaţia nu-l mulţumea. Nu ştiu, poate şi fiindcă sîntem pironiţi aici, în Pacific, fără să avem ceva de făcut.

— Desigur. Ascultă, n-ai nici un motiv să-ţi faci sînge rău. Nevasta te iubeşte, nu-i aşa? Ei bine, nu trebuie să te mai

gîndeşti decît la asta. O femeie decentă, care-şi iubeşte bărbatul, nu face nimic ce nu s-ar cuveni.

— La urma urmei are un copil, admise Stanley. O mamă nu se destrăbălează. Nevastă-sa i se părea foarte abstractă în momentul acela. O vedea în postura unei „ea”, a unei „x”. Vorbele lui Goldstein îl uşuraseră totuşi. E tînără, dar asta n-a împiedicat-o să fie o soţie bună şi serioasă. A fost... nostim cum şi-a asumat răspunderile de femeie măritată. Îşi înăbuşi un chicotit; era hotărît să-şi potolească neliniştea care-l frămînta. Ştii, am avut o grămadă de neplăceri în noaptea nunţii. Bineînţeles, le-am învins mai tîrziu, dar în prima noapte lucrurile n-au mers de loc bine.

— Oh, toţi păţesc la fel.

— Sigur. Ia spune, tipii ăştia care-şi dau ifose, unul ca Wilson de pildă... Glasul îi scăzu în intensitate... N-o să-mi spui că n-au avut şi ei frecuşuri d-astea.

— Absolut. E întotdeauna greu pînă ajungi să te potriveşti cu cineva.

Îi era drag Goldstein. Noaptea, foşnetul frunzelor din copaci îl frămînta subtil, dînd frîu liber incertitudinilor sale.

— Ia spune, ce părere ai despre mine?

Era încă destul de tînăr ca să facă din întrebarea asta sîmburele oricărei conversaţii intime.

— Oh! zise Goldstein.

Răspundea întotdeauna la acest fel de întrebări spunînd ceea ce dorea interlocutorul său să audă. Asta nu însemna că era necinstit cu tot dinadinsul; chiar cînd cel care îl întreba nu-i era prieten, reacţiona întotdeauna cu căldură.

— Hm, aş spune că eşti un băiat inteligent, bine înfipt pe picioarele tale. Şi mai curînd ambiţios, ceea ce e foarte bine. Probabil vei izbuti în viaţă.

Pînă atunci — şi tocmai din această pricină — nu-l prea simpatizase pe Stanley, de altfel fără să şi-o mărturisească. Dar avea respectul formal al reuşitei şi odată ce Stanley îşi expusese slăbiciunile, Goldstein era gata să-i recunoască tot felul de virtuţi.

— Pentru vîrsta ta eşti destul de matur, foarte matur, adăugă el.

— De fapt, am încercat întotdeauna să fac mai mult decît mi se cerea. Îşi atinse uşor nasul lung, se scărpină pe mustaţa

crescută alandala în ultimele două zile. La şcoală am fost şef de clasă, zise el pe un ton uşor dispreţuitor. Nu era ceva să plezneşti de mîndrie, dar m-a învăţat cum să mă port cu oamenii.

— Trebuie să fi fost o experienţă preţioasă, zise Goldstein gînditor.

— Ştii, se destăinui Stanley, unii băieţi din pluton mă invidiază fiindcă am fost avansat caporal, deşi sînt mai nou în unitate decît ei. Îşi închipuie că am linguşit, dar să fiu al dracului dacă e adevărat. N-am făcut decît să casc ochii şi să fac ceea ce mi s-a spus; dacă vrei să ştii, e o treabă mai anevoioasă decît se crede. Băieţii ăştia veniţi în pluton de mai multă vreme îşi închipuie că li se datorează totul, şi atunci trag chiulul la corvezi şi îţi pun beţe în roate. Glasul îi suna răguşit. Ştiu că e o treabă anevoioasă, nu zic că n-am făcut şi greşeli, dar învăţ şi mă străduiesc cît pot. Iau munca în serios. Poate să mi se ceară mai mult?

— Nu, nu ţi se poate cere mai mult, încuviinţă Goldstein.

— Ştii, Goldstein, te observ de multă vreme, eşti un băiat corect. Am văzut cît suflet pui cînd ai de făcut corvezi: nici un gradat n-ar putea să-ţi ceară mai mult. Să ştii că eşti preţuit pentru asta.

Se simţea superior lui Goldstein, într-un mod nedefinit de altfel, vocea lui caldă, amabilă, trăda o uşoară condescendenţă. Comportarea tipică a unui gradat faţă de o cătană de rînd. Uitase că ceva mai înainte aşteptase cu nelinişte ca Goldstein să-şi exprime simpatia făţă de el.

Mulţumirea lui Goldstein se întunecă. „Aşa merg lucrurile în armată, îşi zise el. Părerea unui ageamiu e de cea mai mare însemnătate.”

Wilson scîncea din nou. Tăcură, şi cum se răsuciseră sub pături, se sprijiniră în cot, ca să-l asculte. Cu un oftat, Brown se ridică în capul oaselor şi încercă să-l liniştească.

— Ce e cu tine, băiatule, ce e? întrebă el cu blîndeţe, ca şi cum ar fi mîngîîat un căţelandru.

— Ohhh! Burta asta nenorocită mă omoară.

Brown îi şterse sudoarea de pe faţă.

— Cine îţi vorbeşte, Wilson?

— Eşti tu, Brown, nu?

— Da.

Se siinţi uşurat. Wilson era mai bine. Pentru prima oară îl recunoscuse.

— Cum te simţi, Wilson?

— Binişor, dar nu prea văd.

— E întunerec.

Wilson prinse a chicoti uşor.

— Am crezut că am orbit din pricina găurii din burtă.

Îşi muşcă buzele crăpate, scoţînd un sunet care, în bezna aceea, aducea cu opintelile intense ale unei femei în durerile facerii. Ce porcărie! Păru să se rostogolească pe brancardă. Unde dracu mă aflu?

— Te ducem înapoi pe plajă, Stanley, Goldstein, Ridges şi cu mine.

Wilson mistui ştirea încet.

— Nu mai sînt în patrulare, nu-i aşa?

— Da. Nici noi, dragul meu.

Wilson chicoti iar.

— Cred că Croft a zbierat ca din gură de şarpe. Scîrbele alea, or să mă op-per-reze şi or să-mi scoată tot puroiul ăsta, nu-i aşa, Brown?

— Da, or să te dreagă.

— După aia o să am două burice, unul sub celălalt. Fir-ar să fie, grozavă atracţie am să fiu pentru putori! Încercă să rîdă şi începu să tuşească uşor. De-acum înainte n-ar mai putea să mă întreacă decît unul care ar avea două daraveli.

— Al naibii mai eşti!

Wilson se înfioră.

— Am gust de sînge în gură. O fi bine asta?

— Nu poate să-ţi facă rău, minţi Brown. Iese prin două părţi.

— Zău dacă nu e o porcărie, să fiu de atîta vreme în pluton şi să mă procopsesc cu un glonte într-un rahat de încăierare ca asta. Tăcu, apoi adăugă gînditor. Aş vrea ca porcăria asta de gaură din burtă să nu mă mai doară.

— Totul o să meargă bine, ai să vezi.

— Ştiij erau nişte japonezi pe cîmp, la doi metri de mine. Trăncăneau, îşi stîlceau limba zicînd doky cola sau cam aşa ceva. Mă căutau pe mine.

Prinse să tremure.

„Iar a luat-o razna”, gîndi Brown.

— Ţi-e frig, băiatule?

Ca un răspuns la întrebarea lui Brown, o tresărire zgîlţîi trupul lui Wilson. Tot vorbind, fierbinţeala îi trecuse încetul cu încetul, şi acum, înfrigurat şi ud, dîrdîia de frig.

— Mai vrei o pătură? întrebă Brown.

— Da, poţi să-mi mai dai una?

Brown făcu un pas spre oamenii săi.

— Vreunul din voi are cumva două pături? întrebă el.

Nimeni nu răspunse deîndată.

— Nu am decît una singură, dar mă pot acoperi cu foaia de cort, zise Goldstein.

Ridges dormea liniştit.

— Şi eu am să mă descurc eu foaia, spuse Stanley.

— Băgaţi-vă împreună sub o pătură şi o foaie, şi daţi-mi celelalte.

Se înapoie la Wilson, îl acoperi cu propria sa pătură, cu cea căpătată, şi cu o foaie de cort.

— E mai bine aşa, băiete? întrebă el.

Wilson tremura mai puţin.

— Mi-e bine, murmură el.

— Sigur.

Păstrară tăcere cîteva clipe, apoi Wilson începu iar să vorbească.

— Să ştiţi, băieţi, n-am să uit ce faceţi pentru mine.

Îl năpădi un val de recunoştinţă şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Sînteţi nişte băieţi grozav de buni. Asta înseamnă să ai prieteni adevăraţi; nu m-aţi lăsat în voia soartei. Îţi jur, Brown, ne-am mai ciondănit noi din cînd în cînd, dar după ce am să mă văd iar pe picioare, am să fac orice pentru tine. Am ştiut întotdeauna că eşti un prieten adevărat.

— Ei, lasă.

— Nu, vreau, vreau... Era atît de nerăbdător, încît începu să se bîlbîie. Vreau să ştiţi cît de mult vă preţuiesc şi că am să vă fiu întotdeauna prieten: O să ştiţi că există pe lumea asta un om, pe nume Wilson, care n-o să spună niciodată ceva rău pe seama voastră.

— Mai bine odihneşte-te, băiatule, zise Brown.

Glasul lui Wilson se făcea tot mai puternic.

— Am să dorm, dar să nu crezi că n-am să mă mai gîndesc la asta.

Vorbea iar fără şir.

După cîteva minute tăcu. Brown scrută întunericul şi încă o dată îşi repetă făgăduiala dinainte. „Trebuie să-l scot la liman.” Era, înainte de toate, un îndemn către tot ce avea mai bun şi mai puternic în el.

MAŞINA TIMPULUI

WILLIAM BROWN

ASTĂZI NU AVEM PLĂCINTĂ CU MERE

De statură mijlocie, puţin cam durduliu, cu faţă de adoles-cent, nas cîrn, pistrui şi păr castaniu-roşcat. Dar în jurul ochilor apăruseră riduri, iar buboaiele tropicale îi spuzeau bărbia. Privit cu atenţie, arăta douăzeci şi opt de ani bătuţi.

Vecinii îl iubesc pe Willie Brown, e un băiat atît de cinstit şi are chipul plăcut al omului obişnuit pe care-l poţi vedea în prăvălii, în pozele de pe mesele din bănci, din birouri, de la un capăt la altul al ţării

„Drăguţ băiat aveţi”, spun ei tatălui, pe nume James Brown.

„Bun băiat, dar ar trebui să-mi vedeţi fata, e o frumuseţe.”

Willie Brown e foarte popular. Mamele prietenilor săi îl răsfaţă, învăţătorii îl preferă dintr-o mie.

Dar el îl ia peste picior. „Ah, cioara asta bătrînă, spune el despre învăţătoarea lui, n-aş da pe ea nici un scuipat. (Scuipă pe gazonul prăfuit din curtea şcolii.) Nu ştiu de ce dracu nu mă lasă în pace.”

Şi e de familie bună. Viţă veche. Tatăl e salariat la calea ferată, la Tulsa; deşi a început în ateliere, lucrează acum în birou. Au casă proprie într-o suburbie, cu un petec de teren. Pe Jim Brown te poţi bizui; trebăluieşte mereu pe lîngă casă spre a-i aduce îmbunătăţiri, repară instalaţia de apă sau reface pragul unei uşi înţepenite.

Nu e genul omului care să facă datorii.

„Ella şi cu mine facem tot posibilul să nu depăşim bugetul, spune el cu severitate. Dacă băgăm de seamă că am cheltuit prea mult, tăiem whiskyul. (Cu ton de scuză.) Socotesc whiskyul ca pe un articol de lux, ca să zic aşa, mai ales acum, cînd calci legea cumpărîndu-l şi cînd nu eşti niciodată sigur că nu ai să orbeşti bîndu-l."

E la curent cu evenimentele. Citeşte ***Saturday Evening Post*** şi ***Collier's*** şi e abonat la ***Reader's Digest*** încă din '920. Cînd eşti în vizită, te întreţine cu o conversaţie plăcută; singurul lucru necinstit pe care-l săvîrşeşte este că repetă ceea ce a citit prin articole, uitînd să mai citeze sursele.

„Ştiţi că treizeci de milioane de persoane fumau ţigarete în 1928?" spune el, de pildă.

The Literary Digest îl ţine la curent cu politica. „Am votat pe Herbert Hoover la ultimele alegeri, admite el cu haz, deşi am ţinut întotdeauna cu Partidul Democrat. Data viitoare cred că am să votez cu democraţii. După părerea mea, dacă un partid stă la putere o vreme, la alegerile următoare trebuie ales celălalt partid.

Doamna Brown dă din cap în semn de încuviinţare. „Îi îngădui lui Jim să-mi călăuzească paşii în chestiunile de politică." Nu se referă şi la chestiunile gospodăreşti, dar în privinţa aceasta e lesne de ghicit. Oameni cumsecade, familie bună, bineînţeles bisericoasă. Singura părere mai violentă exprimată de doamna Brown, priveşte Noua Mofală. „Nu ştiu ce să mai zic, oamenii nu se mai tem de Cel de Sus. Femeile beau prin baruri şi fac Dumnezeu ştie ce, nu e frumos, nu e o purtare creştinească."

Domnul Brown încuviinţează cu indulgenţă. Are unele rezerve, dar la urma urmei femeile sînt mai religioase decît bărbaţii, ar spune el în cadrul unei conversaţii confidenţiale.

Natural, sînt foarte mîndri de copiii lor şi îţi povestesc înveseliţi cum îl învaţă Patty pe William să danseze, mai ales acum, după ce el a trecut în cursul superior.

„Cu criza asta nu ştiam dacă mai e cazul să-i trimetem la universitate, dar de la un timp încoace lucrurile par să se mai fi limpezit. Domnul Brown, adăugă ea, a dorit întotdeauna, să-i trimeată la universitate, mai ales că el nu a avut parte de asta."

Fratele şi sora sînt buni prieteni. În salonul cu canapea din lemn de arţar, străjuită de un vas (care a fost un ghiveci cu flori

pînă ce planta exotică s-a uscat) şi de aparatul de radio, fata se lasă condusă de fratele ei.

„Vezi, Willie, e uşor. Nu trebuie să-ţi fie frică să mă ţii strîns.”

„Cui îi e frică să te ţină strîns?”

„Nu trebuie să fii un necioplit, spune ea din înălţimea superiorităţii de soră mai mare. În curînd vei începe să mergi la întîlniri.”

„Ce vorbeşti!? exclamă el cu dezgust. Îi simte sînii obraznici lipiţi de pieptul lui. Este aproape tot atît de înalt ca şi ea. Cine o să meargă la întîlniri?”

„Tu.”

Îşi tîrăsc picioarele pe pardoseala roşie. „Hei, Patty, cînd vine Tom Elkins pe la tine, lasă-mă să stau de vorbă cu el. Vreau să ştiu dacă într-un an, doi, am să fiu destul de înalt ca să intru în echipa de fotbal.”

„Tom Elkins, tîmpitul ăla.”

(E un sacrilegiu.) O priveşte cu aversiune. „Ce ai cu Tom Elkins?”

„Bine, bine, Willie, ai să faci parte din echipă”

Nu va fi niciodată destul de înalt ca să facă parte din echipa de fotbal; ajunge însă şeful suporterilor din şcoală şi izbuteşte să-l convingă pe taică-său să-i cumpere o maşină de ocazie.

„Înţelegi, tăticule, am neapărată nevoie de o rablă. Am curse de făcut. Ca şi vinerea trecută, cînd a trebuit să-i string pe băieţi la antrenament pentru meciul cu Wadsworth. Mi-am pierdut toată după-amiaza cu alergăturile.”

„Eşti sigur, băiete, că nu facem o cheltuială inutilă?”

„Am neapărată nevoie, tăticule. Am să lucrez vara ca să-ţi înapoiez banii.”

„Nu e vorba de asta, deşi socot că ar trebui s-o faci, ca să nu-ţi pierzi busola. Am să vorbesc cu maică-ta.”

Obţine victoria şi zîmbeşte. În sinea lui, undeva îndărătul sincerităţii care a caracterizat discuţia cu tatăl lui, se ascunde amintirea altor discuţii. (Adolescenţii care flecăresc în vestiar în vreme ce se îmbracă după ora de educaţie fizică, discuţiile lor adînci din pivniţele transformate în cluburi.)

Folclor: dacă vrei să cucereşti o fată, trebuie să ai o rablă.

Se distrează grozav în ultimul an de şcoală. Face parte din S.G. (Student Government) şi conduce Serile de Dans. Merge la întîlniri, sîmbătă seara, la cinematograful Crown, mai dă cîte o raită pe la localurile din afara oraşului; vinerea seara este

invitat la petrecerile organizate de fete şi în cursul acelui an nu lipseşte aproape niciodată.

E în continuare şef de suporteri. Stă chincit, făcînd genunchi la pantalonii de flanelă albă; poartă şi un tricou alb care-l apără prea puţin de vîntul rece de toamnă. În faţa lui, o mie de adolescenţi urlă, fetele, în fustele lor de tartan verde, sar şi se învîrtesc în loc, arătîn- du-şi genunchii înroşiţi de frig.

„Ura pentru echipa din Cardley!" strigă el, alergînd încolo şi încoace cu megafonul. Se aşterne un moment de tăcere, de respectuoasă acalmie cînd întinde braţul, îl agită deasupra capului, apoi îl lasă în jos.

CARDLEY HIGH... CARDLEY HIGH.

HAIIIIIIIIII SCORE, HAIIIIIII SCHOOOOOL.

YAAAAAAAAY TEAM!

Şi tineretul urlă, privindu-l pe Willie cum sare în sus, rotindu-şi braţele, cum cade în picioare bătînd din palme, cu faţa întoarsă spre terenul de joc, într-o atitudine de cucernicie, de rugăciune intensă. Totul este al său. O mie de adolescenţi aşteaptă semnalul său.

Un moment glorios, care va fi scos în relief mai tîrziu.

În răstimpul dintre sezoriul de basket-ball şi de base-ball îşi demontează maşina, instalează o surdină la eşapament (s-a săturat de pîrîiturile ei), unge cutia de viteze şi vopseşte caroseria în verde- deschis.

Are discuţii importante cu tatăl său.

„Trebuie să ne gîndim serios la ceea ce ai să faci, Willie."

„Tăticule, aş putea spune că hotărîrea mea e luată. Am să fiu inginer." (Nu e o surpriză. Au vorbit adeseori despre asta, dar acum cad amîndoi de acord, în mod tacit, că e ceva serios.)

„Ei bine, sînt mulţumit de ceea ce aud, Willie. Nu pretind că n-am încercat niciodată să te influenţez, dar mi-ar fi greu să-ţi propun ceva mai bun."

„Îmi place într-adevăr mecanica."

„Am observat, fiule. (Pauză.) Te interesează aviaţia, nu-i aşa?"

„Cred că asta o să fie specialitatea mea."

„Da, fiule, socotesc că e o alegere bună. E de viitor. Îl loveşte uşor cu palma pe umăr. Aş vrea totuşi să-ţi atrag atenţia, Willie. Am băgat de seamă că eşti puţin cam înfumurat, nu cine ştie ce, deşi acasă te porţi cum trebuie; totuşi nu e o politică

sănătoasă. E bine să ştii că eşti mai capabil decît vecinul tău, dar e o greşeală să i-o arăţi.”

„Nu m-am gîndit niciodată lă aşa ceva. Clatină din cap. Ascultă, tăticule, nu e nimic serios. De acum înainte am să fiu cu băgare de seamă. (O intuiţie.) Am învăţat într-adevăr ceva de la tine.”

Tatăl rîde pe sub mustaţă, încîntat. „Sigur, Willie, bătrînul tău e încă în stare să te mai înveţe cîte ceva.”

„Eşti un om pe cinste, tăticule.” Între ei domneşte o atmosferă plină de căldură. Se simte matur, egalul tatălui său, gata să stea de vorbă ca între prieteni.

În timpul verii lucrează la cinematograful Crown ca plasator. E o muncă plăcută. Cunoşti cel puţin jumătate din public; în vreme ce îndrumează spectatorii spre locurile lor, schimbă cîteva cuvinte cu fiecare. (Bună idee să te împrieteneşti cu toată lumea; nu se ştie niciodată cînd o să ai nevoie de vreunul din ei.)

Într-adevăr, singurele momente plictisitoare se ivesc după-amiaza, cînd sala e aproape goală. Mai găseşte cîte o fată cu care să poată flecări, dar de cînd a rupt cu drăguţa lui, o colegă, fetele nu-l mai interesează. Nu vreau să mă leg la gard, glumeşte el.

Într-o zi, totuşi, o cunoaşte pe Beverly. (Fata zveltă din şirul de scaune din stînga, ochi negri, păr negru, gură roşie şi ademenitoare.) „Cum ţi-a plăcut filmul, Gloria?” o întreabă el pe cealaltă fată.

„Mi-a părut un film foarte trist.”

„Dar e teribil. Hello.” (Către Beverly.)

„Hello, Willie.”

El zîmbeşte şters. „Mă cunoşti?”

„Oh, eram cu un an în urma ta, la şcoală. Îmi amintesc că erai şeful suporterilor.”

Prezentări, replici scînteietoare. Willie se umflă în pene de plăcere. „Aşadar mă cunoşti?”

„Toată lumea td cunoaşte, Willie.”

„Da, nu-i aşa că e formidabil?” Rîd amîndoi.

Înainte de plecare, şi-au dat întîlnire.

Nopţile fierbinţi de vară, lîncezeala copacilor, dospeala pămîntului. Se duc cu maşina în parcul de pe culmea unei coline, pe şoseaua naţională, în afara oraşului. În maşină se dau de-a rostogolul, se răsucesc, se lovesc în genunchi şi în spate de schimbătorul de viteză, de volan, de clanţele portierelor.

„Pisicuţo, nu-ţi fac nimic dacă nu vrei tu; hai lasă-te.”

„Nu, nu vreau, mai bine nu.”

„Doamne, te iubesc, Beverly.”

„Şi eu Willie.” (Radio-ul maşinii transmite o melodie „Cînd plouă, cînd plouă... cu parale din cer”. Părul ei împrăştie un miros pur de rădăcini şi sînul ei lîngă gura lui Willie are un parfum gingaş. O simte crispîndu-se în braţele sale, suspinînd şi palpitînd.)

„Oh, micuţo.”

„Nu pot, Willie, te iubesc atît de mult, te rog, nu pot.”

„Aş vrea să fim căsătoriţi.”

„Oh, şi eu. (Morfolindu-i părul cu gura.) Ohhh.”

Analizele: „Ia spune, Willie, ai pus-o cu picioarele în sus?”

„Am ajuns la penultima etapă, o pun eu, nici o grijă. Oh, ce mai fetişcană.”

„Ce făcea?”

„Gemea, Doamne Isuse, o am în sînge.”

„Ei, la ce bun, dacă nu se lasă.”

Folclor: „Dacă nu vrea, e frigidă; dacă vrea, e tîrfă.”

„O fac eu să vrea, ai, să vezi. Nu uita că e fecioară.” (În sinea lui simte o remuşcare ascunsă — te iubesc, Beverly.)

Discuţii serioase: „Ştii, te-am visat ieri, Willie.”

„Şi eu. Ştii, filmul acela pe care l-am văzut deunăzi, ***Căpitanul Blood,*** ei bine, Olivia de Havilland seamănă cu tine.” (Identificarea cu scena din caverna întunecoasă. Dragostea sa este perfectă ca şi a lor.)

„Eşti atît de bun. (Inefabila atracţie faţă de fata care se joacă de-a mama. Curba roşie a buzelor ei.) Dacă n-ai fi fost atît de bun, nu te-aş fi... lăsat să ajungi atît de departe. Nu ai o părere proastă despre mine?”

„Nu. (Glumind.) Aş avea una mai bună dacă... ştii tu ce.”

„Ooo, mama ştie mai bine. (Tăcere, capul lui Beverly e rezemat de umărul său.) Mi se pare atît de caraghios cînd mă gîndesc la noi.”

„Şi mie.”

„Crezi că toţi sînt ca noi? Mă întreb dacă Madge se pricepe să dez- mierde ca mine, îmi rîde în nas cînd vreau s-o descos. (Vorbeşte de pe acum în ea femeia practică.) E ceva necurat la mijloc. (Din nou fecioara.) Nu ţi se par ciudate toate astea?”

„Da, toate astea sînt foarte... ciudate.” (Vorbeşte pe un ton plin de profunziune.)

„Mă simt mult mai matură de cînd te cunosc, Willie.”

„Ştiu ce vrei să spui. Mă simt straşnic cînd stau de vorbă cu tine. (Are atîtea calităţi; e plăcută la pipăit, gura îi e atît de ademenitoare, dansează bine, arată grozav în costumul de baie, şi în plus e inteligentă. Poate discuta cu ea. Nici o fată nu e atît de înzestrată. Stima pe care i-o inspiră îl face pe Willie să strălucească.) Oh! Beverly.”

La Universitatea de Stat e primit într-o confrerie bună, dar e vag dezamăgit, fiindcă ritualurile de iniţiere sînt interzise. (Se şi vede aievea, cu trecerea timpului, prezidînd ceremoniile.) Dar merge şi aşa. Învaţă să fumeze pipă, se iniţiază în compensaţiile vieţii de colegiu. „Frate Brown, prea stimat

recipiendar al Confreriei Tau Tau Epsilon, vom prezida ritualul circumciziunii. În limbaj vulgar, îţi vei pierde fecioria.”

Bordelul frecventat de studenţi este scump. William e destul de beat, ca să iasă basma curată fără prea multă tevatură. Mai tîrziu, în curtea şcolii, cîntă. „O dată trăieşte omul... Uiiiii-hooooooo. O dată ţi se întîmplă aşa ceva, părinte Perkins.”

Tăcere.

„Eşti un mare şmecher.” (O temă nouă.)

Nu-i trece prin cap să-şi irosească timpul de pomană, e plin de bune intenţii, dar proiectele, trigonometria, fizica etc. etc., sînt mai puţin simpatice decît îşi închipuise. Încearcă să studieze, dar are ceva mai bun de făcut. După ce ai mucegăit o după-amiază întreagă în laborator, îţi vine poftă să mai iei puţin aer.

Fascinaţia de a te pili cu bere într-o tavernă, discuţiile îndelungate, profunde. „Am o prietenă, Bert, să ştii, e unică. Şi frumoasă, uită-te la fotografia ei. E o adevărată neruşinare să mă destrăbălez aşa, s-o înşel şi să-i trimit scrisori pline de amor.”

„Ei drăcie, crezi că ea îşi vede de treabă?”

„Nu vorbi aşa, că mă supăr. Ea e tot ce poate fi mai pur.”

„Bine, bine, să zicem că văd eu greşit. În orice caz, ceea ce nu ştie, n-o să-i facă nici un rău.”

Willie chibzuieşte puţin, apoi începe să rîdă. „Ca să-ţi spun drept, ăsta e şi punctul meu de vedere.”

„Hai să bem o bere.”

„Aş vrea să vă spun, băieţi, (uşor afumat) ce o să însemne pentru noi, peste cîţiva ani, aiurelile astea afurisite. Învăţăm toate pe de rost, asta e. Nu mă simt de loc bine la colegiu, fir-ar să fie, vorbesc pe şleau, băieţi, n-am să-l uit pe nici unul dintre voi, să mă ia dracu dacă mint, ăsta e cel mai lesbian adevăr.”

„Ce tot îndrugi acolo, Brown?”

„Habar n-am. (Rîsete.) Ducă-se dracului examenul de fizică de mîine. Sîngele îmi clocoteşte în vine.”

„Amen.”

În iunie, după ce a fost trîntit la examene, nu-i vine prea uşor să se înfăţişeze înaintea tatălui său, dar se înapoiază acasă cu anumite hotărîri.

„Ascultă, tată, ştiu că te-am dezamăgit teribil, e o mare ruşine după toate sacrificiile pe care le-ai făcut pentru mine, dar socot că nu sînt plămădit pentru soiul ăsta de muncă. Nu am intenţia să mă scuz spunînd că nu aş fi destul de inteligent, fiindcă nu mă consider mai prejos de oricare altul de vîrsta mea, dar fac parte din rîndul acelor oameni care simt nevoia să se apuce de

ceva solid. Cred că sînt făcut pentru comerţ sau cam aşa ceva. Îmi place să mă înconjur de multă lume."

(Un oftat prelung.) „Poate, poate. N-are rost să plîngem pe ruinele

Atenei, asta mi-e deviza. Am să vorbesc cu prietenii mei."

Willie găseşte de lucru la o companie de maşini agricole şi capătă un salariu de cincizeci de dolari pe săptămînă; înainte chiar de sfîr- şitul primului an. O prezintă pe Beverly părinţilor săi, o duce şi la Patty — care e măritată.

„Crezi că i-am plăcut?" întreabă Beverly.

„Sigur că i-ai plăcut."

Se căsătoresc peste vară şi se instalează într-o casă cu şase încăperi. Salariul lui a crescut la şaptezeci şi cinci de dolari pe săptămînă, dar fac întotdeauna mici datorii; băutura, ieşirile în oraş îi costă între, douăzeci şi douăzeci şi cinci de dolari pe săptămînă.

Totuşi, lucrurile nu merg rău. Noaptea lor de nuntă e o cumplită dezamăgire, dar el îşi revine iute şi după un interval rezonabil raporturile lor amoroase devin bogate şi variate. Au un catalog secret:

Să facă dragoste pe treptele scării.

Obscenităţile lui Beverly cînd e în călduri.

Experienţe cu travestiuri.

(Nu-i spune pe nume, fiindcă l-a învăţat într-un loc care nu trebuie menţionat în faţa soţiei. Nici ea nu-i spune pe nume, fiindcă se presupune că nu-l ştie.)

Şi, bineînţeles, tot ceea ce pare să nu aibă legătură cu dragostea. Să mănînce unul în faţa celuilalt, pînă ce li se face lehamite.

Să se audă unul pe celălalt repetînd aceleaşi lucruri unor persoane diferite.

Obiceiul lui de a-şi scobi nasul cu degetul.

Obiceiul ei de a-şi potrivi ciorapii în stradă.

Zgomotul pe care-l face el scuipînd în batistă.

Mutra posacă pe care o face ea după o seară fără distracţii.

Există şi plăceri nevinovate: să discute despre oamenii pe care îi întîlnesc.

Să-şi bîrfească prietenii.

Să danseze împreună. (Doar pentru că amîndoi dansează bine, ceva obişnuit de altfel.)

Să-i povestească lui Beverly despre necazurile şi afacerile sale.

Există şi lucruri neutre: să se plimbe cu automobilul lor.

Clubul ei: jocurile de bridge şi mah-jongg.

Cluburile lui: Rotary, Asociaţia Foştilor Elevi ai Şcolii Superioare, Asociaţia tinerilor membri ai Camerei de Comerţ.

Să meargă la biserică.

Radioul.

Cinematograful.

Uneori, cînd e plictisit, are prostul obicei să petreacă o seară cu prietenii de pe vremea burlăciei.

Folclorul burlacului: „Singurul motiv pentru care nu-mi place căsnicia este că oamenii sînt prea puţin interesanţi spre a-i sili să-şi petreacă toată viaţa împreună."

Brown: „Nu ştii ce spui. Stă acasă şi te aşteaptă, totul e curat şi sigur, nu dîrdîi la gîndul că te-ai putea căptuşi cu un sifilis. Femeile trebuiesc încercate..."

Folclor (anecdote porcoase): „Pe naiba, cele nouăzeci şi opt de figuri."

În toiul nopţii: „Hai, du-te, lasă-mă în pace, Willie, era vorba să nu ne atingem unul de altul cîteva zile."

„Cine a spus asta?"

„Tu. Ai spus că ne obişnuim prea mult."

„Uită ce-am spus."

„Ohhh. (Exasperare şi supunere.) Eşti stricat pînă în măduva oaselor. Nu-ţi arde decît să faci într-una dragoste." (Amalgam, unic în căsnicie, de duioşie şi iritare.)

Există şi zguduiri exterioare vieţii sale particulare. Sora sa Patty divorţează, şi aude lumea clevetind; nu sînt decît vagi insinuări, dar pe el îl preocupă. Aduce vorba faţă de Patty, cît mai subtil, îşi închipuie el, dar ea se înfurie.

„Ce vrei să spui, Willie? Că divorţul s-ar fi putut pronunţa în favoarea lui Brad şi nu a mea?"

„Nu vreau să spun nimic. Te întreb doar."

„Ascultă, Willie drăguţule, nu te mai uita aşa la mine. Sînt ce sînt, asta e tot, ai înţeles?"

Zguduirea îl pătrunde, se îngroapă adînc în el şi explodează sporadic luni în şir. Sînt momente cînd, ziua în amiaza mare, se

opreşte din redactarea unui raport şi se pomeneşte uitîndu-se îndelung la creion. ***„Nu eşti chiar atît de necioplit”,*** spune Patty, zveltă, picantă, feciorelnică, sora mai mare — jumătate mamă.

Biciul memoriei. Nu mai înţeleg nimic. Cum de s-a schimbat aşa, de ce o femeie nu poate rămîne cinstită?

„Tu n-ai să fii niciodată aşa, nu, Beverly?” spune el în noaptea aceea.

„Vai, scumpul meu, cum poate să-ţi treacă prin minte aşa ceva!?”

Cîteva clipe, se simt foarte apropiaţi unul de altul şi relele se lasă la fund. „Într-adevăr, Bev, mă zbat necontenit spre a face faţă la toate; aş vrea să-mi pot veni în fire, cred că mă înţelegi. Propria mea soră — e o lovitură, ce să spun.”

În baruri, în compartimentele pentru fumători, în vestiarul clubului de golf, se vorbeşte despre Patty Brown.

„Îţi jur, Bev, dacă te-ar bate vreodată gîndul să faci aşa ceva, te-aş omorî, Dumnezeu mi-e martor şi judecător, te-aş omorî.”

„Iubitule, poţi avea încredere în mine”, spune ea, cu inima bătînd în faţa neaşteptatei şi pătimaşei izbucniri a soţului ei.

„Simt că am început să îmbătrînesc, Bev.”

La a optsprezecea gaură Willie măsoară din ochi peluza de sosire şi se pregăteşte pentru o lovitură. O lovitură de la o distanţă die cinci picioare; ar trebui să-i izbutească; dintr-o dată îşi dă seama că nu va nimeri ţinta. Mîinile sale apucă stîngaci mînerul crosei şi mingea parcurge numai patru picioare.

„Iar n-ai nimerit, fiule”, spune domnul Cranborn.

„Nu sînt în formă. Am putea merge la vestiar.” În mîini îi mai stăruie o senzaţie de stîngăcie. Calcă agale amîndoi. „Vino la Louisville, fiule, are să-mi facă mare plăcere să te duc la clubul meu”, spune domnul Cranborn.

„Aş putea să vă iau în serios, domnule.”

Sub duş, domnul Cranborn cîntă ***Cînd purtai o lalea şi eu purtam un...***

„Ce facem în seara asta, fiule?”

„Ieşim în oraş, domnule Cranborn. Nu vă fie teamă, vă conduc numai în locuri bune “

„Am auzit vorbindu-se o sumedenie de lucruri despre oraşul ăsta.”

„Da, domnule, cea mai mare parte din ce se spune e adevărat.” (Chicotitul impudic de la duşul alăturat.)

În localul de noapte discută despre afaceri. Ori de cîte ori se reazemă de spătarul scaunului, frunzele de palmier îl gîdilă pe gît; de aceea stă aplecat înainte, respirînd fumul trabucului domnului Cranborn. „Ei bine, domnule, trebuie să admiteţi că avem dreptul la un mic profit, vreau să spun că la urma urmei asta face să se învîr- teaşcă roata afacerilor: doar n-aţi vrea să muncim degeaba; nici dumneavoastră nu v-ar plăcea să lucraţi de pomană. Atunci nu s-ar mai numi afaceri, nu-i aşa?” A golit şi al cincilea pahar, iar fălcile îi amorţesc, cleioase. Ţigarea atîrnă caraghios pe buzele lui. (Trebuie să beau mai puţin.)

„De acord, fiule, de acord, dar mai e o problemă: să vinzi mai ieftin decît vecinul de peste drum, astea sînt afacerile, concurenţa. Dumneata te zbaţi pentru profitul dumitale, eu mă zbat după al meu şi astfel treaba merge înainte.”

„Da, domnule, înţeleg ce vreţi să spuneţi. O clipă, are senzaţia că totul se învîrteşte în jurul său; ar avea chef să iasă afară, în stradă, să respire puţin aer curat. Să examinăm lucrurile din acest punct de vedere.”

„Cine e blonda asta care cîntă, Brown? O cunoşti?”

(N-o cunoaşte.) „Da, domnule, dar ca să fim cinstiţi, nu cred că aţi vrea s-o cunoaşteţi. S-a întins cu prea mulţi şi zău, nu mint, a umblat şi pe la doctori. Dar cunosc un loc, domnule, discret, respectabil.”

Fata de la vestiar poate să-l audă telefonînd. Se sprijină de perete, de teamă să nu-i cadă capul înainte, peste telefon. Sună ocupat şi, o clipă, îi vine să plîngă.

„Hello, Eloise?” spune el. Glasul femeii hîrîie la celălalt capăt al firului.

E mai nostim să tragi un chef cu colegii de serviciu;

„Ascultă-mă ce-ţi spun, n-am văzut în viaţa mea ceva asemănător, să ia o monetă de o jumătate de dolar aşa; a luat-o pur şi simplu de pe marginea mesei. Dacă n-aş fi fost de faţă, aş fi zis că aşa ceva se vede numai la Paris, sau într-un bordel negru.”

„Ei, cîte mai sînt şi pe lumea asta!”

„Da, ce vă spuneam şi eu, nu ştii ce le mai trece oamenilor prin cap.”

„Ce crezi tu că-i trece patronului tău prin cap?”

„Ei, în seara asta să lăsăm chestiunile de serviciu, ne-am înţeles, cred. Haide, încă un rînd.”

Îşi golesc paharele şi mai cer un rînd.

„Am să vă spun ceva, prieteni, zice Brown, lumea îşi închipuie că reprezentanţii de comerţ huzuresc şi nu fac nimic, dar adevărul adevărat e că tragem şi noi din greu, ca oricare. N-am dreptate?”

„Nimeni nu munceşte mai greu decît noi.”

„Întocmai. Bun, cînd eram la universitate, înainte de a mă fi trîntit la examene, şi vreau să ştiţi că m-au trîntit la examene, fiindcă socotesc că numai nătărăii sînt îngîmfaţi, şi pe urmă mie nu-mi place să fac pe grozavul. Sînt simplu ca o cizmă veche şi o spun oamenilor în faţă.”

„Brown, eşti un băiat de treabă.”

„Bun, îmi pare bine că-mi spui asta, Jennings, fiindcă ştiu că o şi gîndeşti şi asta face mult. Te speteşti muncind, vrei să ai prieteni adevăraţi, oameni care să aibă încredere în tine şi să te iubească; dacă nu găseşti astfel de oameni, la ce bun să te mai speteşti?”

„Chiar aşa.”

„Sînt destul de norocos, pot s-o declar în faţa oricui, dar am şi eu necazurile mele — cine n-are? — dar nu ne-am adunat aici astă- seară ca să ne tînguim, nu-i aşa? Să ştiţi, băieţi, am o nevastă frumoasă, ăsta-i adevărul.”

Unul din bandă se porneşte pe rîs. „Brown, şi eu am o nevastă frumoasă, însă îţi jur, după doi ani de căsnicie, nevasta poate să semene cu un cîine rîios, că puţin îţi mai pasă.”

„Nu sînt întru totul de acord, Freeman, dar în spusele tale e un sîmbure de adevăr.” Simte cum i se scurg cuvintele din gură şi se pierd în hărmălaia conversaţiilor şi al paharelor ciocnite.

„Haideţi la Eloise.”

Şi inevitabila întoarcere acasă.

„Freeman, ai spus ceva adineauri, care m-a zdruncinat, ca să zic aşa, dar să ştii că nevastă-mea e frumoasă; nu-s multe ca ea. Cred că e o neruşinare din partea noastră să ne facem mendrele în dreapta şi în stînga, la nimereală, apoi ne întoarcem acasă şi ne iubim nevestele, e o mare porcărie. Cînd mă gîndesc la ea, şi pe urmă la ce-am făcut, mi-e grozav de ruşine.”

„Mare porcărie”

„Întocmai. Ar trebui să avem un pic de bun-simţ în noi; adevărul e că umblăm în dreapta şi în stînga, bem pe rupte şi…”

„Ne facem, dracului, de cap.”

„Ne facem, dracului, de cap, repetă Brown. Întocmai ce voiam să spun, Jennings, mi-ai luat-o înainte.” Se împleticeşte şi se aşează pe caldarîm.

„Mare porcărie.”

Se trezeşte în patul său, cu Beverly, care-l dezbracă. „Ştiu ce ai să spui, pisicuţo mormăie el printre dinţi, dar am şi eu necazuri; toată ziua tragi din greu, te străduieşti să faci faţă cheltuielilor casei, încerci să produci cît mai mult, fiindcă pentru asta eşti plătit, şi timpul trece, şi viaţa este grea, după cum spune pastorul.”

Iar dimineaţa îşi masează capul, care îl doare, examinînd un de- viz; se întreabă ce-o fi făcut Beverly în noaptea trecută.

(Clipitul maliţios, ridicola expresie de nelinişte a celor care s-au destrăbălat în noaptea trecută. La ora zece Freeman vine după el la toaletă.)

„Oh, ce ameţit sînt.”

„Abia mă ţin pe picioare, spune Brown. De ce naiba facem treburi d-astea? Probabil, ca să mai ieşim din rutina asta.”

„Da, ***oh! Fir-ar să fie!”***

6

În aceeaşi noapte, de cealaltă parte a lanţului muntos, Cummings inspecta poziţiile. Atacul progresa favorabil de o zi şi jumătate şi companiile din linia frontului înaintaseră între un sfert şi o jumătate de milă. Divizia se pusese din nou în mişcare, obţinînd succese mai mari decît se aşteptase el; îndelungata lună de inactivitate şi stagnare părea să fi luat sfîrşit. Compania F stabilise contactul cu Linia Toyaku şi, după ultimul raport primit de Cummings, un pluton întărit al Companiei E capturase în cursul după- amiezei un bivuac japonez, aflat în flancul Companiei F. În zilele următoare, ofensiva va oscila sub contraatacurile inamicului, dar dacă trupele sale vor rezista — şi el avea să vegheze la aceasta — Linia Toyaku ar putea fi străpunsă după vreo cincisprezece zile.

În fond, înaintarea asta îl surprindea oarecum. Îşi pregătise ofensiva mai bine de o lună, strînsese hrană şi muniţii, revizuise planurile de luptă zi de zi, în acele săptămîni care urmaseră infructuosului atac japonez de pe rîu; făcuse tot ce stătea în puterea unui comandant, şi cu toate acestea nu încetase să vadă situaţia în negru. Bivuacurile din linia întiia, cu tranşeele lor confortabile şi drumurile lor aşternute cu scînduri perforate îl deprimaseră de nenumărate ori. Imagine definitivă a unor oameni care se aşază pentru o odihnă veşnică — implacabilă.

Acum îşi dădea seama că nu avusese dreptate. Învăţămintele trase după fiecare campanie se deosebeau între ele, dar el asimilase o axiomă obscură — obscură, deşi fundamentală. Oamenii care zac şi trîndăvesc sfîrşesc prin a se agita, prin a se plictisi, astfel încît cenuşia scurgere a zilelor le injectează o nouă doză de curaj. „E o greşeală să schimbi o companie care nu înaintează, îşi spunea el. Lasă-i să se afunde în noroi vreme mai îndelungată, şi va trece la atac din proprie iniţiativă.” Cu totul întîmplător, ordinul de luptă fusese dat într-un moment

cînd oamenii se săturaseră să mucezească, şi în sinea lui îşi dădea seama că avusese o mînă fericită. Se înşelase însă total în ce priveşte moralul lor.

„Dacă aş fi avut comandanţi de companie mai perceptivi, toată afacerea ar fi fost mai simplă, mai articulată, dar e prea mult să-i ceri unui căpitan să aibă sensibilitate — pe lîngă toate ce i se cer.

Nu, nu e vina mea, ar fi trebuit să văd şi fără ei.” Poate tocmai din această pricină, primele succese ale ofensivei sale nu-i făcuseră prea mare bucurie. Era mulţumit, desigur, fiindcă aceasta îl eliberase de o grea povară. Presiunea exercitată asupra lui de corpul de armată slăbise, iar teama de a i se lua comanda diviziei în plină campanie, teama care îl stăpînise, avea să dispară dacă înaintarea trupelor sale va continua favorabil. Totuşi, nu făcuse decît să înlocuiască o contra- rietate cu alta. Îl obseda o bănuială, foarte vagă, abia formulată, că nu ar fi avut nici un amestec în succesul atacului, după cum omul care apasă pe butonul unui ascensor nu are nici un amestec în funcţionarea acestuia. Satisfacţia lui era astfel întinată, şi în taină încerca o subtilă mînie. În orice caz, erau şanse ca ofensiva să se împotmolească mai devreme sau mai tîrziu; pe de altă parte era de aşteptat ca în cursul vizitei pe care o va face a doua zi la corpul de armată, succesul acesta preliminar sa-i dejoace eforturile în vederea obţinerii sprijinului naval pentru operaţiunea Botoi Bay. De fapt, trebuia să susţină că această campanie nu poate fi cîştigată decît printr-o debarcare pe coastă, şi în sprijinul acestei teorii să-şi asume neplăcuta misiune de a subestima, de a defăima înaintarea propriilor sale trupe.

Dar lucrurile se schimbaseră. Reynolds îi trimisese un memoriu confidenţial din care reieşea că cercurile de sus nu erau întru totul refractare la ideea operaţiunei Botoi şi, odată cîştigat acest avantaj, Cummings va şti să manevreze mai departe cu iscusinţă. La urma urmei, aceste favoruri nu erau imposibil de obţinut.

Între timp — şi el ştia acest lucru — muşca din propria sa momeală. Cît era ziua de lungă stătea în cortul biroului de operaţii şi citea rapoartele sosite de pe front, într-o stare de uşoară enervare. Avea impresia că se află în pielea unui politician care, în seara alegerilor, urmăreşte înveninat voturile cîştigate de candidatul propriului său partid — fiindcă în ajun încercase să desemneze pe altul. Toată această treabă blestemată era, în ceea ce îl privea, stupidă, lipsită de sens, mai ales dacă se ţinea seama de faptul că orice ofiţeraş ar fi putut s-o prevadă; era umilitor să admită că tocmai corpul de armată avusese dreptate.

Totuşi, corpul de armată nu avea dreptate. Aveau să iasă încurcături şi ei refuzau să le admită. Se gîndi o clipă la patrula trimisă în recunoaştere de cealaltă parte a muntelui, apoi ridică din umeri. Dacă izbuteau, dacă se înapoiau cu informaţii cît de cît valoroase, dacă puteau într-adevăr trimite o companie pe drumul deschis de patrulă, invadînd astfel Botoi Bay, potrivit concepţiei sale, atunci acţiunea ar fi pe cît de perfectă, pe atît de impresionantă. Erau însă prea puţini sorţi de izbîndă. Pînă la înapoierea, patrulei lui Hearn, era mai înţelept să nu ţină seama de aceasta în calculele sale.

În ciuda rezervelor, se dărui în întregime ocupaţiunilor sale; urmări cu toată atenţia înaintarea trupelor, se concentră asupra fiecărui raport venit de pe front. Era o muncă exigentă, istovitoare şi pe înserate se simţi obosit şi dornic de o diversiune. Cînd divizia sa intra în foc, socotea ca un fel de stimulent inspecţia zilnică a frontului. Dar fiindcă se înnoptase şi nu-i mai era cu putinţă să inspecteze poziţiile infanteriei, hotărî să viziteze unităţile de artilerie.

Telefonă să i se trimită şoferul împreună cu jeepul şi la ora opt seara porni la drum. Luna era aproape plină. Stătea pe bancheta din faţă a jeepului şi se destindea urmărind din ochi jocul farurilor prin frunzişul junglei. Se aflau îndeajuns de departe de primele linii pentru a nu se preocupa de camuflaj şi generalul fuma alene, primind în faţă suflul plăcut al brizei. Era istovit şi în acelaşi timp încordat; făgaşurile drumului, duduitul motorului, zdruncinăturile banchetei tapisate, parfumul ţigaretei, îl mîngîiau, îi potoleau nervii, asemenea clipocitului călduţ al unei băi. Se simţea din ce în ce mai bine dispus şi avea senzaţia agreabilă că e gol pe dinăuntru.

După o călătorie de cincisprezece minute ajunseră la o baterie de 105 situată dincolo de şosea. Ascultînd de un impuls, porunci şoferului să se îndrepte într-acolo; jeepul săltă peste o conductă subterană alcătuită din butoaie de benzină goale, acoperite cu pămînt. Roţile se tîrîră prin nămolul din parcul de automobile şi se opriră pe o bucată de teren destul de uscată. Ostaşul de gardă telefonase deja căpitanului, care se grăbi să-l întîmpine pe general.

— Domnule general?

Cummings făcu un semn din cap.

— M-am gîndit să dau o raită pe aici. Cum merg treburile la baterie?

— Foarte bine, domnule general.

— Serviciul de aprovizionare trebuia să vă aducă două sute de obuze acum vreo oră. Le-aţi primit?

— Da, domnule general, spuse căpitanul.

Tăcu o clipă.

— Nimic nu scapă atenţiei dumneavoastră, nu-i aşa, domnule general?

Lui Cummings îi plăcu remarca.

— Le-ai spus oamenilor dumitale cît de satisfăcător a fost tirul batalionului în cursul după-amiezei?

— Le-am spus cîteva cuvinte, domnule general.

— În asemenea cazuri trebuie să fii darnic în aprecieri. Cînd oamenii se achită cum trebuie de îndatoririle lor, e bine să li se spună. Să aibă simţămîntul că aportul lor la reuşita acţiunii nu a rămas fără ecou.

— Da, domnule general.

Generalul se îndepărtă de jeep, însoţit de căpitan.

— Am ordonat să trageţi cîte o rafală de hărţuire din cincisprezece în cincisprezece minute. Procedaţi întocmai?

— Da, domnuie general, începînd de noaptea trecută.

— Cum faci ca să-i schimbi pe tunari?

Căpitanul schiţă un zîrribet superior.

— Am împărţit servanţii în două, domnule general; fiecare jumătate de grupă, rămîne la tunul ei o oră, şi trage de patru ori. În felul acesta oamenii mei nu sînt lipsiţi decît de o oră de somn.

— E un aranjament foarte bun, încuviinţă generalul.

Străbătură o porţiune de teren defrişată, unde se aflau popota bateriei şi cortul postului de comandă. Corturile păreau de argint în bătaia lunii şi acoperişurile lor se înălţau abrupt, dîndu-le înfăţişarea unor catedrale în miniatură. O apucară pe o cărare lungă de vreo cincizeci de picioare, croită chiar în desişul junglei. De cealaltă parte, patru obuziere erau aşezate în baterie; distanţa dintre piesele plasate în cele două flancuri nu era mai mare de cincizeci de yarzi. Gurile ţevilor erau îndreptate, pe deasupra junglei, spre poziţiile japoneze. Razele de lună filtrate printre ramuri aruncau asupra chiu- laselor şi afetelor pete de lumină şi umbre de frunze. Dincoace de tunuri,

cinci corturi de grupă, împrăştiate prin desişuri, aproape se contopeau cu umbrele adînci ale junglei. Bateria cuprindea efectiv parcul de automobile, popota, depozitul de muniţii, obuzierele. Generalul inspectă totul cu privirea, zări cîţiva tunari lungiţi între roţile unui 105 şi încercă o vagă nostalgie. O clipă îl năpădi tristeţea, regretul trecător de a nu putea fi niciodată un simplu tunar care să nu aibă altă grijă decît să-şi umple burta şi altă îndatorire decît să sape în neştire platforme pentru amplasarea pieselor. Era invadat de o bizară şi neobişnuită stare de spirit, un fel cu totul nou de autocompătimire şi de blîndă indulgenţă.

Dintr-un cort al grupei se auzeau din cînd în cînd rîsete şi strigăte răguşite.

Cummings fusese întotdeauna uh singuratic, îşi alesese singur această comportare, şi acum nu avea de gînd să şi-o renege. De altfel nici nu voia aşa ceva. Lucrurile cele mai bune, lucrurile care merită osteneala se realizează, în ultimă analiză, de unul singur. Clipe ca aceasta, îndoielile trecătoare, sînt ispite care îţi dau tîrcoale cînd îţi slăbeşte autocontrolul. Se uită la măreaţa şi sumbra masă a muntelui Anaka, desprinzindu-se în noapte — o masă mai vastă decît cerul de deasupra ei. Aceasta era axa insulei, cheia sa de boită.

„Există o afinitate între noi", îşi zise el. Dacă voia să privească aceasta printr-o prismă mistică, ajungea la concluzia că el şi cu muntele se înţelegeau de minune. Amîndoi erau pleşuvi şi singuratici, amîndoi comandau înălţimile. Poate că în noaptea aceasta Hearn reuşise să străbată defileul şi acum se strecura pe sub umbra muntelui Anaka. Avu o tresărire de furie şi speranţă, fără să ştie de altfel dacă dorea sau nu ca Hearn să izbutească. Încă nu hotărîse ce rol avea să-i rezerve lui Hearn; problema s-ar fi rezolvat de la sine dacă acesta nu s-ar mai fi înapoiat. Propria sa şovăială îl tulbura.

Căpitanul îi trezi din visare.

— Deschidem focul peste un minut, domnule general. Doriţi să asistaţi?

— Da, spuse Cummings.

Îl însoţi pe căpitan spre o piesă de artilerie înconjurată de servanţii săi. Oamenii tocmai isprăviseră să regleze aparatele de ochire şi unul din ei încărca obuzul zvelt şi lung în chiulasă. Cînd îl văzură pe general apropiindu-se, încremeniră într-o

atitudine nefirească, ţinînd mîinile la spate, şi întrebîndu-se dacă trebuiau să ia poziţie de drepţi.

— Repaus, zise Cummings.

— Totul e în ordine, Di Vecchio? întrebă unul din servanţi.

— Da.

Generalul aruncă o privire asupra lui Di Vecchio, un individ spătos şi îndesat, cu mînecile cămăşii suflecate şi cu un smoc de păr negru în creştetul capului. „Drojdia oraşelor”, gîndi Cummings cu un amestec de condescendenţă şi dispreţ.

Unul din soldaţi izbucni într-un rîs stingherit, forţat. Toţi erau conştienţi de prezenţa sa, teribil de conştienţi, îşi spunea Cummings, erau asemenea unor copilandri surprinşi la intrarea unui debit de tutun, de către o femeie care-i stinghereşte cu întrebările ei. „Dacă aş fi trecut fără să mă opresc, ar fi bombănit, poate că m-ar fi luat chiar în zeflemea.” Încercă o plăcere ascuţită, aproape dureroasă.

— Căpitane, eu am să trag de data asta.

Toţi servanţii se uitară la el. Unul din tunari începu să fredoneze o melodie.

— Vă supără dacă trag eu de data asta? întrebă generalul cu amabilitate.

— Cum? exclamă Di Vecchio. Nu, sigur că nu, domnule general.

Cummings trecu în locul servantului Nr. 1, alături de afet, lîngă mecanismul de înălţare şi apucă ferm cordiţa de tragere, un cordon lung de un picior, terminat printr-o bilă.

— Cîte secunde, căpitane?

— Foc peste cinci secunde, domnule general, spuse căpitanul, pri- vindu-şi nervos ceasul.

Bila cordiţei era plăcută la pipăit. Generalul privea mecanismul complicat al chiulasei învăluite în întuneric şi mintea sa oscila încet între nelinişte şi aţîţare. Maşinal, trupul său luase o poziţie destinsă şi încrezătoare; ori de cîte ori i se întîmpla să facă un lucru cu care nu era obişnuit, împrumuta instinctiv o atitudine detaşată. Totuşi, masa tunului îl tulbura; nu se mai atinsese de o piesă de artilerie de pe vremea cînd învăţa la West Point şi acum nu se gîndea nici la detunătură, nici la reculul piesei, ci la acel episod din timpul primului război mondial, cînd stătuse două ore sub un baraj de artilerie. Trecuse atunci prin cea mai puternică spaimă din viaţa lui şi ecoul acelei emoţii îi ricoşă în acest moment în minte. În secunda dinaintea tragerii îi defilă prin minte o succesiune de imagini — bubuitul înfundat al tunului, zborul prelung al obuzului împlîntat în cerul nocturn, şuieratul căderii, spaima absolută şi primară a japonezilor, cînd proiectilul va ateriza la celălalt capăt al traiectoriei sale. Un extaz straniu îi agită membrele o frîntură de secundă, apoi se resorbi înainte chiar de a-şi fi dat seama.

Generalul trase de cordiţă.

Suflul exploziei îl asurzi o clipă, lăsîndu-l ameţit şi inert. Simţi mai curînd decît văzu o enormă limbă de foc care ţîşni din gura tunului, apoi percepu, oarecum năucit, vîrtejul detunăturii care sfîşia compartimentarea solidă a junglei. Pneurile, afetul, vibrau încă sub efectul reculului.

Toate acestea nu duraseră decît o frîntură de secundă. Suflul care-i ciufuli părul, care-l făcu să-şi închidă ochii, se resorbise înainte de a-l fi putut înregistra. Simţurile îi reveneau treptat prin fumul exploziei şi generalul se agăţa de ele, asemenea unui om care aleargă după o pălărie luată de vînt. Aspiră adînc, zîmbi şi spuse cu voce egală: „Nu mi-ar place să mă aflu la ei”, şi numai după ce rosti cuvintele redescoperi prezenţa tunarilor şi a căpitanului. Vorbise astfel fiindcă o parte din mintea sa ţinea întotdeauna seama de situaţia obiectivă. Se îndepărtă cu paşi măsuraţi, urmat îndeaproape de căpitan.

— Artileria e mai impresionantă noaptea, murmură el.

Echilibrul său lăuntric se zdruncinase puţin. S-ar fi ferit să facă o astfel de mărturisire unui străin, dar se mai afla încă sub şocul detunăturii.

— Ştiu ce vreţi să spuneţi, domnule general. Bombardamentele de noapte mă impresionează întotdeauna.

Deci totul merge bine. Cummings îşi dădu seama că fusese pe punctul de a face o greşeală.

— Bateria dumitale pare să funcţioneze perfect, căpitane.

— Vă mulţumesc, domnule general.

Dar Cummings nu-l asculta. Reconstituia în minte traiectoria obuzului. Cît timp va dura? O jumătate de minut? Auzul său stătea la pîndă în aşteptarea exploziei.

— Nu mă pot opri şă nu mă gîndesc, domnule general. Dincolo trebuie să fie infernul pe pămînt.

Cummings asculta ecoul înăbuşit al exploziei, răbufnind la cîteva mile depărtare în plină junglă. Îşi imagina, strălucitorul, nimicitorul buchet de flăcări, ruptura urlătoare a metalului care şuiera prin văzduh. „Mă întreb dacă o fi omorît pe cineva?” gîndea el. Senzaţia de uşurare care se răspîndea în trupul lui îl făcu să înţeleagă cu cîtă încordare aşteptase căderea obuzului. Se simţea în acelaşi timp potolit şi extenuat. „Războaiele, sau mai curînd ***războiul*** este un lucru straniu”, reflectă el oarecum fără sens. Dar ştia ce înţelegea prin aceasta. Totul era plictiseală şi rutină, şicane şi regulamente; totuşi dedesubt bătea o inimă care te tîra în ritmul ei, făcîndu-te să te arunci nebuneşte. Aspiraţiile secrete ale omului, jertfele aduse pe colinele sfinţite, vîrtejul dorinţelor şi al poftelor în timpul nopţii şi în somn, nu erau toate integrate în bubuitul şuierător al obuzului, în focul şi tunetul izvorîte din mîna omului? Nu formula toate acestea într-un mod coerent, dar urmele lăsate, echivalenţele lor emoţionale, imaginile şi senzaţiile ascuţeau puternic facultăţile sale de percepere. Se simţea purificat pînă în vîrful degetelor, ca într-o baie de acizi, şi întreaga sa fiinţă stătea gata să priceapă toată înţelepciunea care se ascundea acolo. Se lăsa tîrît cu plăcere în complexitatea speculaţiilor sale. Trupele din junglă erau dispuse după concepţia sa iar el însuşi exista pe mai multe nivele în acelaşi timp; doar o parte din fiinţa sa trăsese, cu tunul. Rostogolul complex de sunete, imagini şi mirosuri, multiplicat de toate tunurile diviziei, era cuprins în cîteva celule din capul său, într-un neînsemnat

ascunziş al creierului. Totul — toată violenţa, toată coordonarea lucrurilor luase naştere în mintea lui. În momentul acesta, în noaptea aceasta, încerca un simţământ de putere atît de cuprinzător, încît depăşea limitele fericirii. Era totuşi calm şi sobru.

Mai tîrziu, în jeepul său, pe drumul de întoarcere, se arătă foarte bine dispus. Era încă încordat, dar sentimentele care-l frămîntau îi încărcau creierul cu o intensă activitate lipsită de agitaţie. Totuşi, gîndurile sale rătăceau la întîmplare, se amuza, ca un copil lăsat singur într-o prăvălie de jucării — un copil lăsat liber să se atingă de toate, după bunul lui plac. Cummings era conştient de jocul acesta. Orice nouă activitate fizică avea darul de a-l stimula, de a-i stîrni senzaţiile.

După ce ajunse în cort, aruncă o privire rapidă asupra radiogramelor care se adunaseră în intervalul absenţei sale. Nu era dispus să le cerceteze în acest moment, să le mistuie amănunţit, să asimileze esenţialul. Ieşi din cort pentru scurt timp, aspirînd din nou aerul nopţii. Bivuacul era tăcut, aproape spectral, iar luna ilumina zdrenţele de ceaţă, învăluind vegetaţia într-o plasă foarte fină de argint. Starea sa de spirit îl făcea să vadă totul sub un aspect ireal. „Cît de straniu pare pămîntul noaptea”, gîndi el şi suspină.

Întors în cortul său şovăi o clipă, apoi deschise un mic clasor aşezat pe marginea mesei şi scoase dinăuntru un carnet negru şi gros ca un registru. Era jurnalul său în care, de ani de zile, îşi aşternea gîndurile intime. Fusese o vreme cînd se destăinuia lui Margaret, dar cînd se îndepărtaseră unul de altul, importanţa jurnalului crescuse în ochii săi şi, cu trecerea anilor, înnegrise, pecetluise şi pusese sub cheie un număr destul de mare de carnete.

Totuşi, consemnarea gîndurilor în jurnal era întotdeauna însoţită de un simţământ de clandestinitate, ca şi cum ar fi fost un adolescent cu conştiinţa tulbure, care se încuie la toaletă. De altfel, deşi pe un plan mai ridicat, atitudinea sa amintea în multe privinţe pe cea a adolescentului de mai sus; aproape fără să-şi dea seama, îşi pregătea scuze în cazul în care ar fi fost surprins. „Aşteaptă te rog un moment, domnule maior (sau colonel, sau locotenent), am de terminat cîteva însemnări pentru un memoriu.”

Deschise jurnalul la o pagină albă, ţinu creionul în aer şi chibzui cîteva clipe. Tot felul de idei şi impresii îl năpădiseră pe drumul de întoarcere şi acum le aştepta, ştiind că se vor reproduce în creierul lui. Îşi aminti iarăşi de cordiţa de tragere a tunului, de contactul ovoid al bilei în mîna sa. Ca un animal ţinut în curea, gîndi el.

Imaginea deschise drumul unui circuit de idei. Notă data în susul paginii, învîrti creionul între degete şi începu să scrie.

„Nu e cu totul lipsit de sens a considera că armele sînt superioare maşinilor, că au poate o personalitate, o însuşire umană. Ideea mi-a venit astă-seară, la baterie. Seamănă grozav cu un proces generativ, doar scopurile sînt atît de deosebite."

Reprezentarea în imagini îi era puţin cam străină şi, în vreme ce nota simbolurile sexuale cu un fel de repulsie, se gîndea la Di Vecchio.

„Tunul este ca o matcă de albine, fecundată de un trîntor. Obuzul- falus, care călătoreşte într-un vagin de oţel strălucitor, se ridică spre cer, apoi aprinde pămîntul. Pămîntul-mamă cum ar spune poetul, presupun.

Vocabularul artileristului implică de altfel, această semnificaţie, prin însăşi vulgaritatea lui. Poate că aceasta măguleşte inconştienta satisfacţie pe care o încercăm slujind Moartea — Mama noastră. Pune tunul în poziţie, învîrte rozeta lunetei, ridică ţeava. Îmi amintesc de unitatea aceea de pe cîmpul de instrucţie pe care am inspectat-o, amuzamentul stîrnit de această terminologie, şi de ofiţerul instructor care spunea: „Dacă nu sînteţi în stare să introduceţi proiectilul în gaura asta mare, mă întreb ce o să vă faceţi la bătrîneţe". O noţiune care merită poate osteneala de a fi analizată. Există oare lucrări psihanalitice în legătură cu aceasta?

Dar mai sînt şi alte arme. Capcanele acelea pentru nătărăi, de care se servesc germanii în Europa, sau chiar propria noastră experienţă de pe colina 318 din Motome. Lucruri mărunte, primejdioase ca o invazie de viermi, lucruri mărunte şi negre care-i rod pe oameni şi îi umplu de greaţă şi de groază, pînă ce ochii obosiţi de atîta efort încep să lăcrimeze — anticipaţia unei explozii, sau teama de nişte gîndaci negri care ar putea să te înţepe dacă ar coborî de pe perete.

Tancul şi camionul nu amintesc oare greoaiele şi masivele animale din junglă, cerbi şi rinoceri, iar mitraliera nu evocă lătratul bîrfitor care seceră vieţi cu nemiluita? Sau puşca, armă personală atît de liniştită, nu exprimă o prelungire a forţei noastre? Nu e posibil de stabilit un raport care să le fie comun?

Şi, ca o corelaţie, în luptă oamenii sînt mai apropiaţi de maşină, decît de semenii lor. O teză plauzibilă, acceptabilă. Luptă înseamnă coordonarea a mii de oameni-maşini, înzestraţi cu simţ de orientare, care se avîntă peste un cîmp, care asudă ca un radiator la soare, care se înfioară şi se înţepenesc ca o piesă de metal sub ploaie. Noi nu mai sîntem rupţi de maşină; detectez aceasta în propria mea gîn- dire. Nu mai adunăm oameni cu cai. O maşină face cît atîţia oameni; Marina şi-a dat seama chiar mai subtil de acest lucru, decît noi. Naţiunile ale căror şefi aspiră să egaleze pe Dumnezeu, fac apoteoza maşinii. Mă întreb dacă aceasta e valabil pentru mine."

Se propti în scaun şi îşi aprinse o ţigară. Lampa Coleman începu să bîzîie şi cînd generalul se ridică spre a o potrivi, îşi aminti de expresia lui Hearn cînd, aşezat în acest cort, îşi ceruse transferul. Înălţă din umeri, se aşeză iar pe scaun şi se uită îndelung la masă. Transcrisă pe hîrtie, gîndirea sa părea lipsită de adîncime, de concizie, şi faptul acesta îi stîrni o vagă nemulţumire. Ar fi putut să se oprească din scris, dar amintirea locotenentului Hearn îl tulburase, dezvăluind parcă o uşă secretă a minţii sale. Alungă cu hotărîre imaginea lui Hearn, trase o linie sub ultima sa frază şi se aşternu din nou pe scris.

„Reflectam adineauri la o curbă fascinantă ale cărei semnificaţii sînt mai curînd diferite. Parabola asimetrică, care arată ca aceasta —

sau aceasta

sau aceasta — sau aceasta —

Re[1]: reprezentarea lui Spengler pentru orice. cultură (copilărie, creştere, maturitate, bătrîneţe, sau îmbobocire, înflorire, vestejire, putrezire.) Dar curba de mai sus este forma lineară a oricărei culturi. O epocă pare întotdeauna să atingă zenitul într-un punct situat dincolo de mijlocul orbitei sale în timp. Căderea este întotdeauna mai rapidă decît ascensiunea. Aceasta e, desigur, curba tragediei; socotesc drept un principiu estetic sănătos faptul că dezvoltarea unui personaj se elaborează mai încet decît decăderea sa.

Pe de altă parte, forma aceasta este curba profilată a şoldului bărbătesc sau a sînului de femeie.”

Cummings se întrerupse; simţea o furnicătură nervoasă de-a lungul şirei spinării. Comparaţia îl tulbură şi două sau trei fraze pe care le notă de îndată nu avură înţeles pentru el.

„...a şoldului bărbătesc sau a sînului de femeie, curba fundamentală a dragostei, presupun. Este curba tuturor putinţelor omului (abstracţie făcînd de gradul său de cultură sau de semnele decadenţei sale), şi aceasta pare a fi curba excitaţiei şi a descărcării sexuale, care constituie, la urma urmei, nucleul fizic al vieţii.

Ce este curba aceasta? ***Este parcursul fundamental al oricărui proiectil,*** minge, piatră, săgeată (săgeata dorinţei a lui Nietzsche) sau obuz de artilerie. Este curba proiectilului ucigător, ca şi o abstracţie a impulsului în viaţă-dragoste; ea demonstrează forma existenţei, iar viaţa şi moartea nu sînt decît puncte diferite plasate pe cursul aceleiaşi traiectorii. Viaţa reprezintă ceea ce vedem şi simţim cînd zburăm odată cu obuzul: acesta este prezentul, îl vedem, îl simţim, îl presimţim.

[1] În speţă (din lat. ***res***).

Moartea reprezintă obuzul luat în totalitatea sa, inclusiv sfîrşitul său inexorabil, punctul spre care este împins de legi fizice inevitabile începînd din clipa impulsului său primar, cînd a fost catapultat în văzduh.

Mergînd mai departe, există două forţe care constrîng proiectilul să-şi urmeze parcursul. Fără ele, săgeata ar urca de-a pururi după aceeaşi singură linie dreaptă ↗. Aceste forţe sînt gravitatea şi rezistenţa vîntului iar efectul lor este proporţional cu patratul timpului; ele cresc neîncetat, se hrănesc oarecum din ele însile. Proiectilul vrea să meargă astfel ↗ gravitatea îl trage în jos ↓ şi rezistenţa vîntului îl împinge înapoi ←. Aceste forţe parazitare sporesc odată cu trecerea timpului, grăbind declinul, micşorînd bătaia, raza de acţiune. Dacă ar fi în joc numai gravitatea, parcursul ar fi simetric

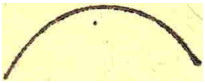

rezistenţa vîntului produce curba tragică.

În sensul mai larg al curbei, gravitatea ar ocupa locul morţii (ceea ce se ridică trebuie să cadă), iar rezistenţa vîntului ar fi rezistenţa mediului... inerţia masei, sau a maselor, care toceşte viziunea, încetineşte mişcarea de ascensiune a unei culturi, îi grăbeşte ruina."

Generalul se opri şi se uită cu ochii lipsiţi de expresie la jurnalul său. Un fragment din ultima sa însemnare i se învîrtea în minte cu o regularitate obositoare. „Inerţia masei sau a maselor, inerţia masei sau a..." Se simţi deodată scîrbit.

„Mă joc cu vorbele". Tot ceea ce scrisese pînă acum îi părea lipsit de sens, o expresie a deşertăciunii umane. Îl cuprinse un dezgust profund pentru proza sa şi încet, cu o apăsare a creionului, trase cîte o linie peste fiecare din frazele sale. Mina se rupse în mijlocul paginii şi generalul zvîrli creionul şi ieşi din cort; respira ceva mai repede.

Totul fusese prea plat, prea simplu. În lume domnea o anumită ordine, dar el n-o putea reduce la forma unei simple curbe. Erau lucruri care îi scăpau.

Privirile sale rătăceau prin bivuacul tăcut, vedea stelele de pe cerul Pacificului, auzea foşnetul cocotierilor. Simţurile lui se dilatau din nou, făcîndu-l să piardă noţiunea limitelor trupului său. O ambiţie fără margini prinse să-i frămînte iarăşi fiinţa, iar dacă deprinderile sale ar fi fost mai puţin înrădăcinate, şi-ar fi înălţat braţele spre cer. Din anii adolescenţei, nu mai încercase o sete atît de violentă de a cunoaşte. Totul era la îndemîna lui, depindea numai de el să ştie a-l prinde. Să muleze... să muleze curba.

Undeva departe bubui un tun, sfîşiind mirajul nopţii.

Cummings îi ascultă ecoul, apoi se înfioră.

7

Asfinţitul arunca tonuri roşii şi aurii pe falezele muntelui Anaka, reflectate apoi peste colinele şi pajiştile de la poale. În bivuac, ceea ce mai rămăsese din pluton se pregătea să înnopteze. Cei patru oameni din echipa auxiliară se înapoiaseră şi acum îşi întindeau păturile pe jos. Gallagher făcea de santinelă pe deluşorul care domina rîpa; ceilalţi mîncau cîte ceva la repezeală sau se aşezau pe vine în iarbă spre a se uşura.

Wyman se spăla pe dinţi cu mare grijă, turnînd picături de apă din bidon pe periuţa de dinţi şi frecîndu-şi gingiile cu hărnicie.

— Hei, Wyman, strigă Polack, de ce nu dai drumul şi la radio?

— Aah, mi-e silă să tot ascult la radio, zise Minetta.

Wyman se înroşi.

— Aflaţi, bă, că în ceea ce mă priveşte mai sînt încă civilizat, rosti el cu ţîfnă. Mă spăl pe dinţi, fiindcă aşa îmi place.

— Nu îngăduie să i se spună nimic, nici chiar de către cei mai buni prieteni, îl luă Minetta peste picior.

— Aaah, duceţi-vă dracului, mi-e greaţă de voi.

Croft se mişcă sub pătură, apoi se ridică într-un cot.

— Ţineţi-vă fleanca, bă. Vreţi să asmuţiţi o haită întreagă de japonezi, ce dracu?

Ce puteau să-i răspundă?

— Bine, bombăni unul.

Roth îi auzise. Lăsat pe vine în iarbă, se uită cu teamă peste umăr. Înapoia lui nu se afla decît vasta şi întunecata îngrămădire de coline. Trebuia să se zorească. Scotoci după hîrtia igienică, dar îl apucară din nou crampele şi gemu ţinîndu-se de coapse.

— Doamne, auzi el pe cineva scoţînd un oftat, cine se sloboade în halul ăsta, un elefant?

La ameţeala lui Roth, la slăbiciunea sa, venea acum să se adauge stînjeneala. Apucă hîrtia igienică, termină ce avea de

făcut şi îşi trase pantalonii. Era atît de slăbit. Se culcă pe foaia sa de cort şi se acoperi cu pătura. „Tocmai acum să mă picnească şi chestia asta?” îşi zise el. În primele două zile intestinele fuseseră straşnic încuiate şi balonate. Atunci fusese totuşi mai bine ca acum. „E reacţia nervoasă după figura cu pasărea, gîndi el. Diareea poate fi stîrnită şi de nervi,

nu numai de hrană.” Confirmîndu-i concluzia, stomacul i se contractă, făcîndu-l să treacă prin cîteva clipe de nelinişte. „Am să fiu obligat să mă scol în toiul nopţii”, îşi spuse el. Dar asta nu era cu putinţă. Dacă se va apuca să umble prin întuneric, santinela ar putea să tragă asupra lui. Va trebui să se uşureze lîngă pătură. Lacrimi de frustrare şi contrarietate îi umplură ochii. Totul era atît de nedrept. Îl cuprinse indignarea împotriva armatei, care nu luase în considerare astfel de situaţii. Ohhh. Îşi ţinu respiraţia şi îşi strînse sfincterul, în vreme ce sudoarea i se scurgea în ochi. Avu certitudinea că se murdăreşte şi o clipă îl cuprinse panica. „Să-ţi strîngi zdravăn gaura curului”, spun golanii din pluton. Ce ştiu ei? E singurul lor mod de a judeca lumea, îşi zise el.

„Cînd nevoile îţi dau ghes, atunci trebuie să-ţi strîngi...” Ei bine, în după-amiaza asta o strînsese fără să se gîndească.

Dar cînd îi reveni în minte hărţuiala de la intrarea în trecătoare, i se trezi iar neliniştea. Se ghemuise înapoia meterezului şi nu se mişcase nici cînd Croft urlase la oameni să tragă. Spera că sergentul fusese prea absorbit de acţiune ca să-l fi observat, Altfel i-ar purta sîmbetele.

Şi Wilson... Roth îşi lipi obrazul de ţesătura umedă a foii de cort. Nu se gîndise la Wilson pînă în clipa aceasta — chiar şi atunci cînd oamenii îl aduseseră în rîpă şi îi înjghebaseră brancarda, el, Roth, se jucase cu pasărea, îl observase pe Wilson, dar refuzase să-l privească; abia acum îi apărea cu limpezime în faţa ochilor. Îi vedea aievea obrazul alb, sîngele care-i mînjea uniforma. Groaznic. Încercă un şoc şi o vagă greaţă, cînd îşi aminti cît era de roşu sîngele. „Credeam că e mai închis la culoare... arterial... venos...? Oh! ce importanţă mai are?”

Wilson fusese întotdeauna plin de viaţă; nu era un băiat rău. Se arăta foarte prietenos. Nu era cu putinţă. Un singur moment, apoi... Rănit atît de grav; cînd îl aduseseră ai fi zis că era mort. „E greu de conceput, gîndea el, cutremurîndu-se fără să se poată stăpîni. Dacă glontele m-ar fi lovit pe mine?” Vedea parcă sîngele scurgîndu- se, sclipind, dintr-o gaură mare deschisă din trupul său. Oooh, rana era ca o gură, groaznică la înfăţişare. Ca un adaus la amărăciunea şi nenorocirea sa, stomacul începu să-i fiarbă. Culcat pe burtă, sughiţă încet.

Oh, era îngrozitor, trebuia să înceteze a se mai gîndi.

Se uită la omul culcat lîngă el. Întunericul era atît de adînc, încît abia îi mai desluşea trăsăturile.

— Red? şuşoti el.

— Da?

Se abţinu să spună „Nu dormi?”. În loc de asta, se ridică într-un cot.

— Ai chef să stăm de vorbă? întrebă el..

— Mi-e egal. Tot nu pot dormi.

— Eşti surmenat. Am umblat prea repede.

Red scuipă.

— Dacă ai poftă să te plîngi, adresează-te lui Croft.

— Nu, cred că nu m-ai înţeles. Tăcu o clipă, apoi, incapabil de a se mai abţine, spuse: E cumplit ce i s-a întîmplat lui Wilson.

Red tresări. De cînd se învelise în pătură, nu încetase o clipă să se gîndească la Wilson.

— Aaah, un şmecher bătrîn ca Wilson nu moare cu una cu două.

— Crezi? zise Roth uşurat. Îi curgea atîta sînge.

— Ce dracu voiai să-i curgă — lapte?

Roth îl scotea din fire; oricine l-ar fi scos din fire în noaptea asta. Wilson era dintre oamenii vechi din pluton. „De ce tocmai el?” gîndea Red. Îl năpădeau iar vechile nelinişti, neliniştile primare. Ţinea la Wilson; Wilson era poate cel mai bun prieten al său din întreg plutonul, dar asta nu avea nici o însemnătate; nu-şi îngăduia să se ataşeze prea mult de cineva, ca să nu sufere în caz că l-ar pierde. Wilson sosise în pluton odată cu el. L-ar fi durut mai puţin dacă ar fi fost vorba de unul din cei noi — după cum s-ar fi sinchisit şi mai puţin dacă ar fi fost ucis un om din alt pluton. Asta nu l-ar fi privit pe el, nu i-ar fi tulburat simţămîntul de siguranţă. Odată ce Wilson se va duce, îi va veni şi lui rîndul.

— Ascultă, se adresă el lui Roth, mai devreme sau mai tîrziu trebuia să-l atingă şi pe el un glonte. Nu putea să scape.

— Dar a fost atît de neaşteptat.

— Cînd o să-ţi vină rîndul, am să-ţi trimit o telegramă, îl luă Red peste picior.

— N-ar trebui să vorbeşti aşa, nici în glumă.

— Aaah! exclamă Red, tresărind fără să vrea.

Luna se înălţa pe cer, scăldînd în argint stîncile colţuroase ale falezelor. Culcat pe spate, vedea povîrnişurile abrupte

repezindu-se spre culme. Totul părea ciudat în acest moment; îi venea chiar să creadă că vorbele sale puteau să-i poarte ghinion lui Roth.

— Nu te mai gîndi la asta, zise el cu glas ceva mai îndulcit.

— Oh! nu face nimic, nu e nici o supărare. Înţeleg ce te frămîntăi Şi eu, nu pot să nu mă gîndesc. E de necrezut. Un om e bine, sănătos şi deodată... Nu-mi vine să cred.

— N-ai vrea să vorbeşti despre altceva?

— Iartă-mă, zise Roth.

Năuceala, groaza, încercate pînă în clipa aceea, nu se lăsau domolite. Era atît de uşor să fii ucis; nu izbutea să-şi înfrîngă această mirare. Se întoarse pe spate, ca să-şi degajeze stomacul, apoi aspiră adînc.

— Oh, m-am paradit de tot.

— Cine nu e paradit?

— Cum face Croft de se ţine aşa bine?

— Fiindcă îi place, bestiei.

Roth se făcu mic gîndindu-se la Croft. Îi veni în minte episodul cu pasărea.

— Crezi că Croft o să-mi poarte pică? bîigui el.

— Din pricina păsării? Nu ştiu, Roth. Ar fi bine să nu-ţi mai pierzi vremea încercînd să-l înţelegi.

— Voiam să-ţi spun, Red, că...

Tăcu. Oboseala, slăbiciunea datorită diareii, durerile şi suferinţele, groaza pe care i-o inspira starea lui Wilson, îl năpădiră brusc. Faptul că mai mulţi camarazi — ca şi cel culcat lîngă el — îi săriseră în ajutor cînd Croft omorîse pasărea, îl umplu de milă faţă de el însuşi, de recunoştinţă şi căldură.

— Îţi sînt foarte recunoscător pentru ce ai făcut astăzi în chestia cu pasărea, zise el cu glas spart.

— Oh, n-ai pentru ce.

— Voiam... voiam să-ţi spun cît m-am simţit de mişcat.

Spre marea sa dezolare, se pomeni că începe să plîngă.

— Doamne Dumnezeule, zise Red.

Lacrimile lui Roth îl emoţionară pentru o clipă şi fu chiar pe punctul de a întinde braţul spre a-l bate uşor pe umăr. Dar îşi înăbuşi gestul, Roth era asemenea cîinilor vagabonzi şi costelivi care scurmă prin gunoaie şi hoinăresc prin curţile din dos ale birturilor ieftine, la ora cînd se aruncă lăturile. Dacă le zvîrli o

coajă de pîine sau îi mîngîi pe cap, te urmăresc zile întregi, cu ochi umezi de recunoştinţă.

Voia să-şi arate simpatia faţă de Roth, dar, dacă ar face-o, Roth nu l-ar mai slăbi o clipă, l-ar copleşi cu destăinuiri, i-ar oferi sufletul său pe tavă. Roth s-ar lega de primul venit care i-ar arăta prietenie. Red nu putea să-şi asume riscul; Roth era sortit să fie lovit în curînd de un glonte.

Mai mult decît atît, refuza prietenia acestuia. Era ceva neplăcut, nesincer în emoţia pe care şi-o etala Roth. Red se ferea întotdeauna de emoţiile altora.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ajunge, se răsti el. Puţin îmi pasă de tine şi de pasărea ta.

Roth încremeni ca şi cum ar fi fost pălmuit. În timp ce plîngea, se aşteptase o clipă la mîngîierea caldă a unei mîini materne. Acum, se isprăvise; totul se isprăvise. Era singur. Încercă o amară satisfacţie, ca şi cum bobîrnacul acesta i-ar fi dovedit că atinsese în sfîrşit ultima treaptă a umilinţei. Disperarea sa îşi găsise în fine temelii de neclintit. Zîmbetul dezamăgit care-i apăru pe buze, îi scăpă lui Red.

— Să uităm ce-am spus, Red, zise Roth, întorcîndu-se cu spatele şi privind printre lacrimi povîrnişurile reci ale muntelui. Îl ardea în gîtlej cînd înghiţea. „Acum cel puţin nu mai îmi doresc nimic”, îşi zise el. Pînă şi copilul său avea să crească şi să-i joace feste, iar nevastă-sa avea să se facă din ce în ce mai acră. Nimeni nu-l preţuia la justa sa valoare.

Red se uita lung la spinarea lui Roth; se mai simţea ispitit să întindă braţul, să-l atingă. Umerii strîmţi ai lui Roth, trupul său ţeapăn păreau să-l dojenească; îl tulburau, îi pricinuiau un sentiment de culpabilitate. „De ce naiba i-am sărit în ajutor cînd cu afurisita aia de pasăre? se întrebă el. Acum m-am stricat cu Croft.” Suspină obosit. „Trebuia să se întîmple, mai devreme sau mai tîrziu. În orice caz, nu mi-e frică de el”, îşi spuse Red.

Era adevărat că nu se temea de Croft? Îşi puse această întrebare, dar se feri să-şi dea răspuns. Era ostenit, încercările lui Roth de a se apropia de el îl mişcaseră, fără să-şi dea seama. Cum i se întîmpla adesea cînd era sleit de puteri, mintea îi era limpede şi nestingherită. Avea impresia că totul e pe înţelesul său. Dar, în momentele acelea, era vorba de o cunoaştere plină de dezamăgire, împovărată de oboseala existenţei. Se gîndi la

Wilson, şi chipul lui îi apăru cu limpezime în minte, aşa cum îl văzuse în ambarcaţiunea de asalt, în ziua invaziei. „Haide, ţap bătrîn, apa e rece şi bună”, îi strigase Wilson.

„Du-te dracului...” sau cam aşa ceva îi răspunsese el, dar ce importanţă mai avea? Wilson se afla acum la cîteva mile depărtare, poate că era mort, şi la ce bun toate astea?

„Ah, toată lumea pierde la jocul ăsta.” O spusese aproape cu glas tare. Era adevărat. Şi el ştia asta, cu toţii o ştiau, de la primul pînă la ultimul. Suspină iar. O ştiau şi totuşi se înduioşau, nu reuşeau să se înveţe cu gîndul.

„Chiar dacă scăpăm, o să fim nişte prăpădiţi. Ce mare scofală o să facem după demobilizare? Acelaşi lucru. Nimic nu se împlineşte vreodată după voia omului.” Totuşi, nu erau cu adevărat înrăiţi, credeau că pînă la urmă totul avea să fie perfect, alegeau grăunţele de aur din nisip şi se uitau la ele, şi numai la ele — printr-o lupă. Şi el proceda la fel, deşi nu avea ce spera, în afară de o succesiune de orăşele, de camere mobilate şi de nopţi irosite în ascultarea unor oameni care nu ştiu decît să trăncănească prin cîrciumi. Ce putea să aibă în afară de o tîrfă şi de nişte ieftini fiori de plăcere?

„Poate că ar trebui să mă însor, gîndi el, strîmbîndu-se batjocoritor. Dar la ce bun?” Norocul i-a surîs şi el l-a respins; putea s-o aibă pe Loïs, şi el s-a dat în lături. „Cei ce gîndesc ca mine le e frică să admită că îmbătrînesc. Asta e, pur şi simplu. Porneşti în viaţă înzestrat cu ceva, la îndemîna de altfel a fiecăruia, dar pe drum acest ceva se preschimbă în rahat.” O văzu aievea pe Loïs, sculîndu-se în miez de noapte ca să vadă dacă nu s-a dezvelit Jackie; cînd se înapoia în pat, se lipea tremurînd de el spre a se încălzi. La această amintire, i se tăie suflarea, dar se stăpîni. N-avea nimic de dat femeilor, nu avea nimic de dat nimănui. Ce putea să le spună? Că totul nu e decît gunoi? Pînă şi un animal rănit se ascunde ca să moară singur.

Ca un fel de confirmare, rinichii începură să-l doară.

Îşi închipuia, totuşi, că va veni o vreme cînd anii aceştia de război îi vor părea deosebiţi, cînd amintirea camarazilor săi de arme îl va face să rîdă cu poftă, cînd se va gîndi cu plăcere la aspectul ciudat al junglei şi al colinelor în revărsat de zori. Poate că va regreta într-o zi încordarea pe care o încerca vînînd un om. Era stupid. Dar ura acest lucru. Îl ura mai mult decît

orice pe lume. Cu toate acestea ştia că pînă la urmă totul avea să se domolească. Şi lupa şi grăunţele de nisip.

Se strîmbă. Întotdeauna eşti prins în capcană. Şi el a fost prins; deşi ştia ce-l aşteaptă, o păţise şi el. Dăduse crezare ziarelor. Ziarele sînt făcute pentru alde Toglio, care are încredere în ele; ca din întîmplare, Toglio s-a ales cu o rană superficială, o rană care în condiţiile actuale valorează un milion de dolari. Întors acasă, va face propagandă pentru cumpărarea de bonuri emise pentru apărarea naţională şi va crede fiecare cuvînt, „Trebuie oare ca soldaţii noştri să moară în zadar?" Îşi aminti o discuţie cu Toglio în jurul unei tăieturi dintr-un ziar, un editorial primit de unul din soldaţi de la maică-sa. „Soldaţii noştri au murit oare în zadar?"

Fornăi. Cine nu cunoştea răspunsul? Desigur că au murit în zadar, orice trupete ştie asta. Războiul e o mare porcărie pentru cei care trebuie să lupte în prima linie.

— Red, eşti prea cinic, îi spuse Toglio.

— Da, a purta război ca să faci ordine, e aproape ca şi cum ai merge la bordel ca să scapi de sifilis.

Se uită la lună. Poate că avea totuşi vreun rost. Nu ştia; nu exista mijloc ca să afle şi nici unul din ei nu avea să afle vreodată ceva. „Ah, la ce bun să-ţi baţi capul cu astea, ne-am dus pe copcă, dar cui îi pasă?!"

„Oricum, tot n-am să trăiesc îndeajuns ca să aflu", îşi zise el.

Nici Hearn nu putea să doarmă. Era extrem de agitat şi simţea o bizară, o febrilă oboseală în picioare. Aproape o oră se suci şi se răsuci sub pătură, privind muntele, luna de deasupra, colinele, pămîntul de la nivelul ochilor săi. De cînd cu ambuscada, îl încolţise un simţămînt nedesluşit, vecin cu neliniştea care îl istovea. Aproape că suferea stînd nemişcat. Se ridică, traversă rîpa, omul de gardă de pe înălţime îşi potrivi puşca. Hearn fluieră încet.

— Cine e, Minetta? Aici e locotenentul Hearn.

Se căţără pe povîrniş şi se aşeză lîngă Minetta. În faţa lor, iarba din vale tălăzuia ca o mare argintie în bătaia lunii; colinele păreau împietrite.

— Ce s-a întîmplat, domnule locotenent?

— Nimic, îmi dezmorţesc picioarele.

Vorbeau în şoaptă.

— Doamne, ce viaţă de cîine, să faci de gardă după ambuscada de azi.

— Da, zise Hearn frecîndu-şi uşor picioarele şi încercînd să se liniştească.

— Ce facem mîine, domnule locotenent?

Da, ce aveau să facă? Asta trebuia el să rezolve.

— Ai vreo idee, Minetta?

— Socot că ar trebui să facem calea întoarsă, domnule locotenent. Trecătoarea asta afurisită e închisă, nu-i aşa?

Deşi înăbuşită, vocea lui Minetta exprima o adîncă scandalizare, ca şi cum ar fi chibzuit îndelung asupra acestei chestiuni.

Hearn ridică din umeri.

— Nu ştiu, poate că o să ne întoarcem.

Rămase cîteva minute lîngă Minetta, apoi coborî iar în rîpă şi se strecură sub pătură. Era atît de simplu. Minetta i-o spusese pe şleau, în fond, de ce nu ar face drumul întors, de vreme ce trecătoarea e închisă?

Desigur, de ce nu?

Răspunsul era şi mai simplu. Nu voia să facă drumul întors şi să pună astfel capăt patrulării. Fiindcă... fiindcă... Motivele sale păreau să fie, de data asta, foarte mărunte. Îşi încrucişă mîinile sub cap şi contemplă cerul.

Patrula n-avea mai mulţi sorţi de durată decît un bulgăre de zăpadă în iad. Chiar dacă japonezii părăsiseră trecătoarea, ştiau de prezenţa lor, de misiunea lor. Dacă ar izbuti vreodată să se strecoare în spatele japonezilor, le-ar fi aproape imposibil să treacă neobservaţi. Privită îndeaproape, misiunea nu avea sorţi de izbîndă. De astă dată Cummings se înşelase pe toată linia.

Şi nu voia să se întoarcă înapoi, fiindcă asta însemna să se înfăţişeze înaintea lui Cummings cu mîinile goale şi cu scuze pregătite. O reeditare a afacerii cu proviziile de pe vasul Liberty. Kerrigan şi Croft. Asta explica atitudinea sa din primele două zile ale patrulei. Dorea o legătură cît mai strinsă cu plutonul — dar se făcea ridicol. Nu voise să le cîştige simpatia decît în speranţa că le-ar spori în acest chip sorţii de reuşită. Adevărul e că dacă avea să se ducă pe copcă, puţin îi mai păsa de oameni. Dincolo de oboseală, de eforturi, de

războiala cu Croft, motivul său real era de a lua înapoi de la Cummings ceea ce acesta îi smulsese.

Era oare o răzbunare? Poate ceva şi mai josnic. Căci, în fond, nu era vorba de revanşă, ci de o justificare. Voia ca generalul să-i dea din nou dreptate. Se întoarse pe burtă.

Cezarism!

Era neînchipuit de josnic! Şi lucrul acesta îl bucura. După ambuscadă, după excitaţia unică — sau extazul unic? — de a-şi fi adus oamenii într-un loc sigur, retrăise în închipuire clipele acelea, iarăşi şi iarăşi, dorind ca ele să nu fi luat niciodată sfîrşit. Iar în lăuntrul său, făcînd abstracţie de Cummings, sălăşluia dorinţa de a-şi conduce plutonul. Dorinţa aceasta crescuse, se aprinsese deodată, spre a deveni poate cea mai exaltantă experienţă din viaţa sa. Îl înţelegea pe Croft, care examina muntele prin binoclu şi omora păsările. Dacă s-ar interoga, ar vedea că ajunsese un al doilea Croft.

Asta era. Toată viaţa îi plăcuseră situaţiile care îi îngăduiseră să conducă oamenii, dar întotdeauna, ca şi cum ar fi ghicit întinderea impulsurilor sale, se retrăsese din joc, abandonînd lucrurile de îndată ce începeau să dea roade; pe femei, de pildă, le părăsea, fiindcă în sinea lui simţea nevoia a le stăpîni, nu a se uni cu ele.

Cummings îi spusese odată: „Ştii, Robert, în realitate există două feluri de liberali şi de radicali. Cei care se tem de lume şi vor s-o schimbe în folosul lor — liberalismul de tip evreiesc; pe de altă parte, tinerii care nu-şi pricep propriile dorinţe: şi ei vor să refacă lumea, dar nu admit că vor s-o refacă după propria lor imagine."

Prinsese permanenţa acestui lucru, în parte conştient, dar de cele mai multe ori inconştient. Cunoştea muzica aceasta.

Nu era un panglicar, ci un Faust.

Fie, dar ce-i rămînea de făcut? Ştiind aceasta, nu avea dreptul să continue patrularea; obiectiv vorbind, se juca în momentul acesta cu viaţa celor opt oameni de sub comanda lui şi nu merita să-şi ia atîta răspundere. Dacă-i mai rămînea o fărîmă de cinste, a doua zi de dimineaţă trebuia s-o pornească înapoi.

O strîmbătură interioară. ***Trebuia, dar nu avea de gînd s-o facă.***

Şocul, dezgustul faţă de el însuşi, resimţit cu acest prilej, fură surprinzătoare, aproape plăcute în intensitatea lor. Era îngrozit cît de transparente îi erau simţămintele.

Trebuia să se înapoieze.

Dădu iar pătura la o parte şi se îndreptă spre locul unde se culcase Croft. Îngenunche, gata să-l zgîlţîie, cînd Croft se întoarse.

— Ce s-a întîmplat, domnule locotenent?

— Eşti treaz?

— Da.

— Am hotărît să plecăm înapoi mîine dimineaţă.

Odată ce-i spusese lui Croft, nu mai putea retracta.

Luna făcea să iasă în evidenţă profilul lui Croft. Poate numai muşchiul fălcilor fremăta. Croft tăcu cîteva secunde, apoi repetă:

— Să plecăm înapoi?

Îşi scosese picioarele de sub pătură.

— Da,

— Nu credeţi că ar trebui să mai explorăm puţin terenul?

Încerca să cîştige timp. Moţăia cînd Hearn se apropiase de el şi vestea îl ameţise ca o lovitură de măciucă în moalele capului. Simţi un gol în piept.

— La ce bun să explorăm terenul? întrebă Hearn.

Croft clătină din cap. În minte îi încolţi o idee, dar nu izbuti s-o prindă. Spiritul, muşchii săi erau încordaţi, în căutarea unui sprijin, a unui avantaj. Dacă în clipa aceasta Hearn l-ar fi lovit, ar fi început să tremure.

— N-ar trebui să abandonăm imediat, domnule locotenent.

Glasul îi era răguşit. Treptat, pe măsură ce îşi dădea seama de situaţie, ura sa împotriva lui Hearn se trezea iarăşi. Încercase un simţămînt asemănător de frustrare şi cînd Hearn îi poruncise să ceară scuze lui Roth, şi cînd, după ce-l găsiseră pe Wilson rănit, observase că intrarea în trecătoare nu e păzită.

Îl fulgeră o idee. Se pomeni vorbind cu oarecare surprindere.

— Domnule locotenent, după ambuscadă japonezii au şters-o.

— De unde ştii?

Croft îi istorisi episodul cu Wilson.

— Acum am putea trece.

Hearn clătină din cap.

— Mă îndoiesc,

— Nici măcar nu vreţi să încercaţi?

Străduindu-se să înţeleagă motivele lui Hearn, îşi dădu vag seama că Hearn nu acţiona din teamă. Aceasta îl speria, căci dacă era adevărat, Hearn nu avea să-şi schimbe prea lesne hotărîrea.

— După toate cîte s-au întîmplat astăzi, nu-mi pot obliga oamenii să înainteze prin trecătoare.

— Atunci de ce nu trimiteţi pe cineva în recunoaştere? Pe naiba, e lucrul cel mai neînsemnat pe care-l putem face...

Hearn clătină iar din cap.

— Sau să escaladăm muntele.

Hearn se scărpină în bărbie.

— Nu vom reuşi, zise el în cele din urmă, oamenii nu sînt în stare.

Croft îşi jucă ultima carte.

— Domnule locotenent, dacă reuşeşte patrularea, grăbim poate sfîrşitul campaniei.

Factorul final al ecuaţiei. Totul devenea prea complicat. Căci era un sîmbure de adevăr în aceasta, gîndi Hearn. Succesul patrulei ar fi putut constitui una din acele mărunte contribuţii la desfăşurarea războiului, unul din acele puncte intangibile de care vorbise odinioară cu generalul. „Cum faceţi ca să apreciaţi dacă e mai bine ca războiul să se isprăvească mai repede şi atîţia oameni să se întoarcă acasă, sau ca toţi să rămînă aici şi să se ducă pe copcă?”

Concret vorbind, oamenii diviziei ar fi într-o situaţie cu atît mai bună cu cît campania s-ar sfîrşi mai repede. Acelaşi interes pentru buna stare a oamenilor din pluton îl determinase să renunţe la misiunea de patrulare. Dar lucrurile erau prea complexe pentru a fi rezolvate pe nepusă masă. Un singur punct se impunea pentru moment — să-i răspundă lui Croft, chincit lîngă el cu o înfăţişare inflexibilă, de parcă ar fi fost o piesă de metal.

— De acord, chiar la noapte vom trimite un om în recunoaştere. Dacă zăreşte ceva cît de cît suspect, facem cale întoarsă.

Era oare raţional? Poate, în realitate, nu făcea decît să se înşele pe sine, să caute o scuză pentru continuarea patrulării.

— Vreţi să mergeţi dumneavoastră, domnule locotenent? întrebă Croft cu o umbră de zeflemea în glas.

Nu trebuia să plece. Dacă ar fi fost ucis, i-ar fi făcut jocul lui Croft.

— Socot că nu trebuie să merg, zise el cu răceală.

Croft raţiona în acelaşi chip, Dacă ar merge personal şi ar fi ucis, plutonul ar fi nevoit să se înapoieze.

— Cred că Martinez ar fi omul cel mai potrivit.

Hearn încuviinţă din cap,

— Foarte bine, trimite-l pe el. Mîine de dimineaţă vom vedea ce hotărîre vom lua. Şi spune-i să mă trezească la înapoiere.

Îşi consultă ceasul,

— E rîndul meu să fac de gardă. Spune-i să vină să mă vadă înainte de a porni, ca să ştiu că el dă tîrcoale.

Croft îşi roti privirea prin rîpă, ca să descopere pătura lui Martinez. Aruncă o privire lui Hearn, apoi se apropie de Martinez spre a-l trezi. Locotenentul se căţăra pe dîmb ca să treacă în locul omului de gardă.

Croft încredinţa lui Martinet obiectul misiunii sale, apoi, cu voce scăzută, adăugă:

— Dacă dai de ceva japonezi, încearcă să-i ocoleşti şi să mergi mai departe.

— Da, înţeles, zise Martinez, legîndu-şi şireturile la bocanci.
— Nu lua cu tine decît cuţitul de tranşeu.
— Bun. Eu înapoi în trei ore poate. Anunţă garda.
Croft îl apucă de umăr. Martinez dîrdîia uşor.
— E-n regulă, băiete?
— Da, în regulă.
— Bun, acum ascultă, zise Croft. La întoarcere, nu vorbeşti cu nimeni înainte de a da ochii cu mine. Dacă locotenentul e treaz, îi spui că nu s-a întîmplat nimic, ai înţeles?
Simţea în gură o uscăciune; îl frămînta o nelinişte adîncă, izvorîtă din sentimentul de a nu se supune unui ordin. Şi, în plus, mai era şi ceva, încă neexprimat. Respiră anevoie.
Martinez dădu din cap, închizînd şi deschizînd pumnii ca să-şi dezmorţească degetele.
— Eu plecăm acum, zise el îndreptîndu-se de mijloc.
— Eşti un băiat bun, Mîncătorule-de-Japonezi.
Era ceva straniu în felul lor de a şuşoti în beznă. În preajma lor, oamenii întinşi păreau morţi.
Martinez îşi înfăşură puşca în pătură, spre a o feri de umezeală apoi o culcă peste raniţă.
— În regulă, Sam.
Glasul abia îi tremura.
— În regulă, Mîncătorule-de-Japonezi.
Croft îl văzu vorbind cîteva secunde cu Hearn, apoi luînd-o prin iarba kunaï spre stînga, paralel cu falezele muntelui. Îşi frecă gînditor braţul, se înapoie la pătura sa şi se culcă, ştiind că nu avea să doarmă pînă la întoarcerea lui Martinez.

Din nou, totul revenise la situaţia dinainte. Lua o hotărîre, apoi o retracta, astfel încît datele problemei nu erau cu nimic schimbate. Hearn dădu din umeri. Dacă Martinez revenea cu ştirea că japonezii nu mai ocupă trecătoarea, aveau să plece mai departe, imediat după revărsatul zorilor. Se scărpină uşor la subsuoară, privind valea şi colinele — golaşe şi lugubre. Vîntul suspina prin văi, aluneca peste iarba kunaï, şuiera deasupra crestei dîmburilor, stîrnind un murmur uşor, asemenea valurilor ce se sparg în depărtare.
Era o greşeală şi folosise un ciudat şiretlic faţă de el însuşi. Fusese mai mult decît o cedare faţă de Croft, se supusese din nou propriilor sale tendinţe, complicînd într-atît lucrurile, încît

niciodată nu avea să poată deosebi realul de ceea ce nu era decît un simplu proces de gîn- dire. Şmecherii peste şmecherii, înşelătorii, şi el îngăduise asta, ştiuse

că are să meargă înainte dacă Martinez se va înapoia cu un raport din care să reiasă absenţa japonezilor.

Cînd aveau să se întoarcă la bivuac, dacă aveau să se mai întoarcă vreodată, putea să renunţa la tresele sale de ofiţer. Aşa trebuia să procedeze. Ar fi fost cinstit şi conform felului său de a fi. Se frecă din nou la subsuoară. În fond, nu avea nici un chef să renunţe la tresele sale de ofiţer şi, evident, aversiunea aceasta făcea parte dintr-un întreg ansamblu de factori. Transpirai în şcolile pregătitoare de ofiţeri, luai în zeflemea tresele, îţi băteai joc de ele, dar cu timpul îşi dobîndeau existenţa lor proprie şi îţi influenţau mai toate atitudinile. Mai tîrziu, încercarea de a te lepăda de ele ar fi echivalat cu amputarea unui braţ.

Ştia care ar fi consecinţele. Ar deveni un trupete cu vechime, şi în orice unitate ar nimeri, mai devreme sau mai tîrziu ceilalţi oameni ar descoperi că a fost ofiţer şi l-ar urî, i-ar purta pică tocmai fiindcă a demisionat, fiindcă ar vedea în asta o nesocotire a propriilor lor ambiţii, conştiente sau nu. Aşa că dacă s-ar hotărî, ar face-o în cunoştinţă de cauză lucrurile, în cele din urmă, nu ar fi nici mai curate, nici, desigur, mai plăcute. Ar fi mizerabile şi jalnice şi singura descoperire pe care poate ar face-o, ar fi că, după pilda tuturor, ar ajunge şi el să se teamă.

Dar iată. Fugise de sentimentul fricii, de vulnerabilitate, de convingerea că, fiind om, nu era ferit de umilinţe. „Mai bine să fii hăituit decît să hăituieşti” — vorbele acestea căpătau în ochii săi o semnificaţie, o valoare deosebită.

Se gîndi cu ironie la comentariul probabil al lui Cummings. „Frumos sentiment, Robert, una din cele mai frumoase minciuni din zilele noastre, tot atît de tare ca şi minciuna cu bogatul care nu se va urca niciodată la ceruri.” Şi rîzînd, ar adăuga: „Ştii, Robert, ***numai*** bogaţii se urcă la ceruri”.

Ei bine, să-l ia dracu pe Cummings. Îl dăduse de multe ori dracului, fie din ciudă, fie în silă, ori poate din disperare, dar Cummings nu avea răspuns la toate. Dacă îi împărtăşeai părerea că omul e o corcitură împuţită, atunci într-adevăr, tot ce spunea se potrivea de minune. Pe dată, logica sa devenea inexorabilă.

Dar istoria îi impunea o dezminţire. Fie, toate visurile măreţe aveau limite, se dovedeau a fi meschine, corupte, iar lucrurile

bune s-au realizat adesea plecînd de la o cauză nedreaptă; dar nu toate erau nedrepte, s-au repurtat şi victorii acolo unde oamenii s-ar fi aşteptat la înfrîngeri. Logic ar fi fost ca omenirea să fie doborîtă de fascism — şi totuşi n-a fost încă.

Din vale se ridicară zgomote nedesluşite şi Hearn apucă puşca. După un moment, tăcerea se aşternu din nou peste iarba înecată în întuneric; fără nici o pricină, Hearn se simţi mîhnit şi descurajat.

Firavă speranţă; toate constrîngerile, toate maşinile storceau pe oameni din ce în ce mai mult; cu fiecare armă nouă, şansele omului se împuţinau. Principii morale contra bombelor. Chiar şi tehnica revoluţiilor s-a schimbat — armată contra armată.

Dacă omenirea ar cădea în ghearele fascismului, dacă Cummings şi-ar avea secolul prevăzut de el, nu i-ar mai rămîne aproape nimic de făcut. Ar învinge terorismul, un terorism net, fără sentimentalisme lăcrămoase, fără mitraliere, grenade sau bombe, nimic din mocirla obişnuită, fără măceluri la nimereală. Mai curînd cuţitul şi funia, cîţiva oameni bine antrenaţi şi o listă de cincizeci de nemernici de suprimat şi apoi încă cincizeci.

Un plan de acţiune concentrată, prieteni. Se strîmbă acru. Vor fi întotdeauna alţi cincizeci după ultimii cincizeci, asta era buba. Nu mergea. Era o îndeletnicire bună doar să-ţi ocupe puţin timpul, să-ţi aducă oarecare mulţumire. În noaptea asta îl suprimăm pe generalis- simul Cummings.

Ei, drăcia dracului.

Nu găsea nici un răspuns, dar poate că unele epoci ale istoriei sînt refractare la orice răspuns. Încrede-te în gafe, în încurcături. Încruci- şează-ţi braţele şi aşteaptă ca fascismul să nimicească totul.

Numai că asta nu era de-ajuns. Era nevoie de altceva. Oricare ar fi fost motivele, trebuiau să continue a rezista. Trebuiau făcute anumite lucruri — de pildă, să renunţe la trese.

Hearn şi Quijote. Liberali burghezi.

Totuşi, la înapoiere avea să înfăptuiască lucrul ăsta mărunt. Examinate cu luare aminte, motivele sale erau poate murdare, josnice, dar era şi mai josnic să-i conduci pe oameni din motive vădit infame. Demisionînd, ar însemna să lase plutonul pe seama lui Croft, dar perseverînd, risca să devină el însuşi un al doilea Croft.

Cînd lucrurile vor începe să meargă realmente rău, poate că cei din mişcările de stînga vor lăsa la o parte neînţelegerile dintre ei.

Sezon mort pentru anarhişti.

Martinez parcurse cîteva sute de metri prin iarba înaltă, aţinîndu-se cît mai aproape de falezele înecate în beznă. Înainta îndoindu-şi braţele şi ciupindu-se de ceafă, ca să-şi alunge ultimele urme de somn. Îi răspunsese lui Croft pe jumătate adormit şi tot ce-i spusese acesta nu avusese pentru el nici o semnificaţie. Înţelesese instrucţiunile privitoare la misiunea sa, pricepuse vag că Croft îi recomandase să facă ceva şi, gata din instinct să asculte, nu se gîndise să pătrundă sensul cuvintelor. Nu i se păruse deosebit de primejdios sau, ciudat să exploreze, noaptea, un teren pe care nu-l văzuse niciodată.

Acum, cînd se trezise de-a binelea, lucrurile îi apăreau mai limpezi. „Nebunie curată", îşi zise el, dar alungă îndată gîndul acesta. De vreme ce Croft îi spusese că e nevoie să plece, de bună seamă că aşa trebuia să facă. Cu nervii struniţi, cu simţurile în alertă, înainta cu mişcări tăcute, fără efort, călcînd mai întîi cu călcîiul, apoi cu vîrful piciorului, încet, cu trupul şerpuind prin iarbă, spre a-i elimina pe cît posibil foşnetul. Pe o rază de douăzeci de metri, nici un om nu i-ar fi bănuit apropierea. Totuşi, mersul său nu era lent; piciorul său experimentat părea să pipăie terenul, evita pietrele şi ramurile, păşea cu siguranţă şi fără zgomot. Se comporta mai degrabă ca un animal decît ca un om.

Îi era frică, efectiv frică, dar fără panică, şi aceasta îi permitea să fie deplin conştient de tot ceea ce putea să vadă sau să simtă. Pe vapor şi în şalupa care-l debarcase pe insula Anopopei, şi de nenumărate ori de atunci, se văzuse în pragul isteriei, aproape că nu mai era bun de nimic. Frica sa de acum nu avea însă nimic comun cu stările sufleteşti de atunci. Poate că ar fi înnebunit dacă ar mai fi continuat bombardamentul, spaima sa fiind mai vie atunci cînd nu putea riposta; acum însă era singur şi pe cale de a îndeplini o însărcinare pentru care se ştia mai potrivit decît oricare altul, iar unei astfel de situaţii putea să-i facă faţă. Recapitularea liniştitoare a altor misiuni de recunoaştere, duse la bun, sfîrşit de un an încoace, îl umplea de curaj.

„Martinez cel mai capabil om din pluton”, îşi zise el cu mîndrie. Aşa îi spusese odată Croft, şi vorbele astea i se gravaseră în minte.

În douăzeci de minute ajunse în preajma stîncii unde stătuseră pitiţi. Se chinci între copaci şi examină meterezul cîteva minute, înainte de a-şi relua înaintarea. Ajuns la meterez, se opri ca să scruteze pajiştea şi desişul din care trăseseră japonezii. Pajiştea era argintată de lună şi intrarea în trecătoare, de un verde-negru de nepătruns, părea mult mai profundă decît umbrele translucide din jur. Îndărătul lui şi spre dreapta, masa uriaşă a muntelui sclipea straniu în întuneric, ca un monument enorm, iluminat de proiectoare.

Aproape cinci minute scrută pajiştea şi desişul din capătul ei; nu se gîndea la nimic; era numai ochi şi urechi. Încordarea privirii, greutatea ce-i apăsa pieptul, îl făceau să resimtă o plăcere desăvîrşită, asemănătoare primelor efecte ale beţiei, care-ţi creează o stare de euforie. Fără să-şi dea seama, îşi ţinea răsuflarea.

Nimic nu se clintea. Nu prinse alte zgomote în afară de susurul ierbii. Încet, aproape pe îndelete, se lăsă să alunece peste meterez şi se chinci în iarbă, căutînd cu luare-aminte un loc întunecat unde să se poată ascunde. Dar nu exista nici un mijloc de a ajunge la desiş fără să treacă prin bătaia lunii. Chibzui o clipă, sări în picioare, rămase înfipt, la vedere, în faţa desişului, o secundă îngrozitoare, apoi se aruncă la pămînt. Nimeni nu trase. Dacă japonezii ar mai fi ocupat desişul, ar fi fost normal ca apariţia lui să-i surprindă atît de mult, încît să tragă.

Se ridică încet, străbătu în salturi repezi jumătate din pajişte, apoi se aruncă în dosul unei stînci. Nici o reacţie, nici o împuşcătură. Străbătu încă vreo treizeci de metri şi se adăposti îndărătul altei stînci. Pînă la desiş mai avea de străbătut vreo cincisprezece metri, îşi ascultă propria respiraţie, privi umbra ovală pe care luna o desena la poalele stîncii sale. Simţurile îi spuneau că în desiş nu se afla nimeni, dar era primejdios să le dea crezare. Se îndreptă de mijloc, rămase o secundă în picioare, apoi se lăsă din nou la pămînt. „Dacă n-au tras pînă acum...” În împrejurarea de faţă era fatalist. Era exclus să străbată o pajişte descoperită, luminată de lună, fără să fie reperat.

Străbătu tîrîndu-se distanţa care-l mai despărţea de desiş. Cînd ajunse printre copaci, făcu iarăşi un popas, lipindu-se de un trunchi. Nimic nu se mişca. Cînd ochii i se deprinseră cu întunericul, se strecură de la un copac la altul, desfăcînd cu mîinile desişul din calea sa. După vreo cincisprezece metri ajunse la o potecă şi se opri; se uită în stînga şi în dreapta, apoi o luă de-a lungul ei pînă la marginea desişului, spre o poieniţă, unde îngenunche ca să recunoască terenul. O mitralieră fusese amplasată aici cu cîteva zile mai înainte — deducea asta din faptul că găurile lăsate de trepied nu erau mai umede decît solul înconjurător. Mitraliera fusese îndreptată spre meterezul de piatră; dacă ar mai fi fost acolo, japonezii n-ar fi pierdut prilejul să o folosească în ambuscada din după-amiaza trecută.

Încet, cu băgare de seamă, cercetă împrejurimile desişului. Japonezii nu mai erau aici, iar după cantitatea de cutii de conserve şi după dimensiunea şanţului în care-şi făceau nevoile, estimă că efectivul lor era egal cu al unui pluton. Or, cei care-i întîmpinaseră cu focuri de puşcă fuseseră mai puţin numeroşi, lucru care nu avea decît o singură explicaţie: grosul plutonului se retrăsese în ajun sau chiar mai înainte, lăsînd o ariergardă — care la rîndul ei părăsise locurile curînd după ambuscadă.

De ce?

Ca un răspuns, auzi zgomotul înăbuşit al unei canonade. Artileria fusese activă toată ziua. „Japonezii întors ajute oprit atac”, gîndi el. Era plauzibil, totuşi Martinez rămase perplex. Undeva, mai departe, în trecătoare, n-ar fi fost imposibil să se mai afle ceva japonezi. Se înfioră, ţinînd în mînă un carton putrezit care conţinuse desigur o raţie alimentară. Avu o vagă şi înspăimîntătoare viziune: soldaţi care înaintau în beznă, bîjbîind şi împiedicîndu-se. Îl pîndea primejdia de a se arunca în gura lupului. Îşi scutură capul, ca un animal surprins de o senzaţie neaşteptată. Tăcerea şi întunericul din tufiş îl apăsau, măcinîndu-i curajul. Trebuia să se pună din nou în mişcare.

Îşi şterse fruntea; constată cu mirare că transpiraţia îi udase cămaşa şi că îi îngheţase spinarea. Încordarea îi slăbi o clipă, îngăduindu-şi să-şi dea seama de oboseala, de şocul nervos pe care-l încercase cînd fusese trezit numai după două ore de somn. Tendoanele cînd i se contractau, cînd începeau să-i tremure. Oftă. Nici o clipă nu se gîndi să se întoarcă înapoi.

Porni cu băgare de seamă pe poteca ce străbătea pîlcul de copaci, ducînd spre trecătoare. Cărarea şerpuia pe o distanţă de cîteva sute de metri, printr-o pădurice care nu crescuse îndeajuns de deasă spre a se transforma în junglă. La un moment dat atinse în treacăt cu faţa o frunză lungă şi netedă şi o sumedenie de insecte cuprinse de panică începură să-i alerge pe obraz. Le izgoni cu un bobîrnac; îşi simţi degetele jilave de scîrbă şi de nelinişte. O insectă se agăţă de un deget, apoi prinse a se urca de-a lungul braţului. O scutură, stînd nemişcat şi tremurînd în beznă. Cîteva secunde, totul atîrnă în cumpănă; voinţa de a merge mai departe părea să se anihileze, ca urmare a groazei stîrnite de insecte, a certitudinii aproape concrete că în trecătoare se aflau japonezi, şi mai ales, sub povara crescîndă a acestui teren straniu care trebuia explorat în timpul nopţii. Trase adînc aerul în piept, o dată şi încă o dată, înălţîndu-se în vîrful picioarelor, pe urmă reveni pe călcîie. O boare abia simţită mişcă uşor frunzele, răcorindu-i obrazul. Sudoarea i se prelingea pe faţă în şiroaie, ca un potop de lacrimi.

„Trebuie merg.” Şi-o spuse maşinal, eliberînd în el noi surse de voinţă care înfrînseră rezistenţa-i lăuntrică. Făcu un păs, apoi încă unul şi şovăiala i se destrămă. Urmă cărarea fără formă croită de japonezi prin pădurice şi după cîteva minute ieşi într-un luminiş. Se afla în trecătoare.

Falezele muntelui Anaka coteau spre dreapta, iarăşi paralele cu drumul său. De cealaltă parte, spre stînga sa, nişte coline cu pante repezi, aproape abrupte, se contopeau pe neaşteptate cu lanţul Watamai. Trecătoarea avea o lărgime de aproape două sute de metri — un bulevard uşor înclinat, străjuit de zgîrie-nori. Accidente de teren denivelau drumul; blocuri uriaşe, haotice, de piatră, grohotiş, ici, colo tufe de verdeaţă ţîşnind din crăpăturile stîncilor, ca buruienile din plezniturile cimentului. Razele lunii scoseseră la iveală vîrful invizibil pînă atunci al muntelui Anaka şi acum se prăvăleau în adîncurile trecătorii, pe care o împestriţau cu un sumbru joc de umbre. Totul era atît de golaş, de rece. Martinez se simţea la o mie de mile de înăbuşitoarea şi catifelata noapte din junglă. Părăsi adăpostul pe care i-l oferea desişul, înaintă cîteva sute de picioare, apoi îngenunche la umbra unei stînci uriaşe. În spatele lui, aproape de linia orizontului, zări Crucea Sudului şi,

instinctiv, îşi însemnă în minte direcţia. Trecătoarea se deschidea drept spre nord.

Încet, aproape în silă, îşi reluă drumul prin defileu, călcînd cu băgare de seamă prin grohotişul ce acoperea pămîntul. După cîteva sute de metri defileul coti la stînga, apoi din nou la dreapta, îngustîn- du-se simţitor. Pe alocuri, umbra muntelui îneca aproape în întregime trecătoarea. Martinez înainta cu pas inegal, făcea salturi îndrăzneţe pe distanţe lungi, apoi rămînea neclintit, plin de teamă; irosea minute de-a rîndul, îndemnîndu-se să-şi reia înaintarea. Orice insectă, orice vietate care-i apărea în drum, îl făcea să tresară de spaimă. Era un fel de joc al amăgirilor; îşi spunea că nu va depăşi următoarea cotitură a trecătorii, dar cînd ajungea teafăr acolo, îşi propunea alt obiectiv şi pleca mai departe. Străbătu astfel, în mai puţin de o oră, mai bine de o milă. Drumul urca necontenit; începu să se întrebe ce lungime are trecătoarea. În ciuda experienţei sale, se lăsa legănat de iluzia că fiecare creastă dinaintea lui era ultima, şi că dincolo de celălalt versant avea să dea de junglă, de spatele frontului japonezilor, de mare.

Pe măsură ce timpul se scurgea fără incidente, pe măsură ce străbătea defileul, devenea mai încrezător, mai plin de nerăbdare. Îşi rări opririle; distanţele pe care le parcurgea între două halte erau tot mai mari. La un moment dat, trecătoarea se acoperi cu iarbă înaltă kunaï şi cam un sfert de milă el înotă prin ea convins că nu putea fi reperat.

Pînă aici, terenul nu ar fi îngăduit japonezilor să stabilească un avanpost şi precauţiunile lui Martinez, atenţia sa susţinută, se datorau mai curînd spaimei, tăcerii ireductibile ce plana asupra muntelui, decît prezenţei teoretice a inamicului. Dar configuraţia trecătorii se modifica. Vegetaţia devenea tot mai deasă, acoperea părţi din ce în ce mai mari de teren, ici, colo era îndeajuns de stufoasă spre a camufla un mic bivuac. Martinez o examina în grabă, aţinîndu-se pe lîngă tufişurile din partea umbrită, înaintînd cîţiva paşi, apoi aşteptînd minute îndelungate pentru a se asigura că nu-i ajungeau la ureche zgomote care să trădeze existenţa unor oameni dormind. Cînd îşi dădea seama că nimic nu se clintea, în afară de frunze, de păsări şi de vietăţi, îşi părăsea adăpostul şi îşi relua drumul, călcînd cu paşi mari.

La o altă cotitură, defileul se îngustă şi mai mult; doar vreo cincizeci de metri mai despărţeau falezele şi pe alocuri petice de junglă blocau trecerea. Avea nevoie de timp spre a străbate fiecare din aceste petice, iar efortul de a-şi croi un drum prin desişuri, fără a face zgomot, era istovitor. Încercă o senzaţie de eliberare cînd dădu de o porţiune a defileului ceva mai deschisă.

O altă cotitură îi descoperi vederii o vale îngustă, mărginită de faleze şi acoperită de o pădurice, care bloca întreaga trecătoare. La lumina zilei, priveliştea ar fi fost magnifică. Era cel mai nimerit amplasament pentru un avanpost şi avu certitudinea — imediată şi instinctivă — că japonezii se retrăseseră aici. Simţi cu acest prilej un fel de zvîcnituri în picioare şi o accelerare a bătăilor inimii. Tupilîn- du-se în dosul unei stînci, examină, încruntat şi plin de încordare, porţiunea luminată de lună. Încet, fără să-şi dea timp de gîndire, dădu ocol stîncii şi, cu faţa în jos, începu să se tîrască în patru labe spre o fîşie de umbră intensă care se prelingea pînă în locul în care faleza din dreapta se împreuna cu baza defileului. Observa cu fascinaţie linia sfîrtecată ce delimita umbra de lumină şi se simţea irezistibil atras de lumină. Aceasta părea că trăieşte, părea înzestrată cu o existenţă tot atît de intensă ca şi a lui; nu pierdea din ochi sclipirea hipnotică a lunii; pieptul i se umfla să se spargă. Pădurricea era din ce în ce mai aproape; mai avea de parcurs douăzeci de metri, apoi numai zece. Martinez făcu un popas la marginea pădurricii, căută să repereze amplasamentul unei mitraliere sau al unei gropi individuale. Bezna nu-i îngădui să vadă decît masa neagră a copacilor.

Se strecură iarăşi într-un tufiş şi stătu la pîndă, în aşteptarea vreunui zgomot. Cum însă nu auzi nimic, înaintă cu băgare de seamă, dînd cu mîinile la o parte mărăcinişul; apoi mai făcu un pas şi încă unul. Piciorul său călcă pe o porţiune de pămînt umblat, pe care o exploră cu spaimă. Îngenunche, pipăi solul, recunoscu atingerea frunzelor unui tufiş de-a lungul corpului său. Terenul era bătătorit iar mărăcinişul dat la o parte.

Se afla pe o potecă proaspăt bătătorită.

Ca o încununare a deducţiei sale, un om tuşi în somn — nu părea să se afle mai departe de cinci metri. Martinez se încordă, sărind aproape în aer, ca şi cum s-ar fi atins de un obiect de metal încins la roşu. Muşchii obrazului i se

contractară. În momentul acela ar fi fost incapabil să scoată un sunet.

Maşinal, făcu cîţiva paşi înapoi şi auzi pe un ins răsucindu-se sub pătură. Nu cuteza să se mişte, de teamă să nu atingă vreo ramură şi să-i trezească. Un minut, care-i păru necuprins de lung, rămase ca paralizat. Îi era cu neputinţă să bată în retragere. N-ar fi putut să explice acest lucru; îi era frică, desigur, să se întoarcă din drum, dar groaza lui sporea la gîndul că trebuia să-şi continue înaintarea. Totuşi, nu putea face cale întoarsă. O parte din spiritul său anticipa cu o iuţeală de necrezut scena în care se vedea spunîndu-i lui Croft: „Mîncătorul-de-Japonezi afurisit, nu bun."

Dar ceva se împotrivea înaintării sale. Nu putea să perceapă limpede ce anume, mintea părea să i se învîrtejească într-o baie de ulei; trebuia totuşi să existe o pricină. Şi Martinez nu izbutea să priceapă. În silă, cuprins de o isterie surdă care-i încrîncena fiinţa, de parcă ar fi trebuit să calce cu talpa goală într-o grămadă de larve buhăite, întinse un picior, apoi pe celălalt — fiecare pas îl costa eforturi neînchipuit de chinuitoare. Într-un minut nu parcurse mai mult de zece paşi. Sudoarea îi frigea ochii. Avea impresia că simte fiecare picătură care ţîşnea din pori şi se împreuna cu şiroaiele de sudoare pornite repezit de-a lungul cutelor obrazului şi trupului său.

Un lucru îl intuia cu limpezime. Japonezii nu vor fi croit decît cel mult două poteci. Una se situa la cîţiva paşi de liziera pădurii, în faţa văii, şi era perpendiculară pe trecătoare; cealaltă, forma cu prima un T şi străbătea pădurea dintr-o parte în alta. El se afla pe una din ramurile T-ului, şi trebuia s-o urmeze pînă la punctul ei de intersecţie. Nici vorbă s-o apuce de-a dreptul prin desiş; cel mai mic zgomot l-ar fi trădat şi în orice moment risca să se împiedice de un obstacol neprevăzut.

Începu din nou să se tîrască în patru labe. Secundele se scurgeau ca nişte unităţi individuale — i se părea că percepe tic-tac-ul unui orologiu. Cel mai neînsemnat suspin al oamenilor scufundaţi în somn îl aducea în pragul hohotelor de plîns. Erau cu toţii în jurul lui! Corpul lui părea să se fi divizat în mai multe părţi; fiinţa lui exista şi în mîinile şi genunchii care-l dureau, şi în gîtlejul dureros şi contractat, şi în insuportabila activitate a creierului. Era foarte aproape de starea de insensibilitate a celui care, după ce a fost bătut pînă la pierderea cunoştinţei,

nu se mai gîndeşte să se mai ridice. De foarte departe, îi ajungea la ureche murmurul nocturn al junglei.

Se opri la cotitura potecii, privi în jur — şi scăpă aproape un ţipăt. Cam la un metru înaintea lui, un om şedea jos, lîngă o mitralieră.

Martinez îşi trase capul înapoi. Lipit de pămînt aşteptă ca santinela să-şi întoarcă mitraliera spre el şi să-l ciuruie cu gloanţe. Dar nu se petrecu nimic. Privi din nou în jur şi înţelese că japonezul, întors pe trei sferturi spre el, nu-l zărise. În spatele mitralierei se afla tulpina T-ului. Era imposibil să treacă pe lîngă santinelă fără a fi reperat.

Ştia de pe acum ce se împotrivise înaintării sale. Bineînţeles. Cum de nu se gîndise că aveau să posteze o santinelă de-a lungul potecii? ***El juicio.*** Totuşi, alte temeri oscilau în jurul fricii sale; asemenea ucigaşului ce îşi aminteşte amănunte şi împrejurări evidente pe care nu le luase în seamă cînd săvîrşise crima, Martinez simţea o ameninţare surdă dilatîndu-i spaima. Ce altceva, ***por Dios,*** ce altceva? Îl cerceta din ochi pe mitralior, cu o absorbită fascinaţie. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să-l atingă cu mîna. Soldatul era foarte tînăr, aproape un adolescent, cu trăsături inexpresive, ochi închişi pe jumătate şi gură subţire. Părea să doarmă în lumina lunii care filtra la liziera pădurii.

Martinez avea impresia că se află într-o lume ireală. Ce-l reţinea să-l atingă pe acest băiat, să-l salute? Erau oameni. Întreaga structură a războiului se clătină în mintea lui, ameninţa să se prefacă în pulbere, apoi se reconstitui, sub înrîurirea unui nou val de groază. Dacă-l atingea, era un om mort. Dar aceasta părea de neconceput.

Nu putea să plece înapoi. Îi era imposibil să se întoarcă, fără a face un zgomot cît de mic, fără a-l alarma pe mitralior. Şi îi era imposibil să-l ocolească; poteca şerpuia chiar pe lîngă amplasamentul mitralierei. Trebuia să-l omoare pe băiat. Deşi simţurile lui Martinez erau supraîncordate, gîndul acesta le făcu să se răscoale. Stătea nemişcat, scuturat de fiori, conştient dintr-o dată de extrema lui oboseală şi slăbiciune. Membrele sale păreau lipsite de putere, de capacitatea de mişcare. Era redus la situaţia de a devora din ochi, prin perdeaua de vegetaţie, chipul soldatului luminat de lună.

Trebuia să se grăbească. În orice moment, mitraliorul putea să se ridice spre a merge să-l trezească pe soldatul ce avea să-l schimbe — şi l-ar fi descoperit. Trebuia să-l omoare deîndată.

Şi iarăşi ceva părea să nu corespundă cu previziunile sale. Simţea că dacă ar fi în stare să clatine măcar din cap sau să-şi îndoaie membrele, lucrul acela i-ar deveni limpede. Dar era ca paralizat. Atinse cuţitul de tranşeu, îl scoase încet din teacă. Mînerul îi păru incomod în mînă, străin; deşi se servise în nenumărate rînduri de cuţitul său, fie ca să desfacă o cutie de conserve, fie ca să taie o seamă de lucruri, în momentul acesta nu ştia cum să-l ţină. O rază de lună se reflectă pe lamă şi el o acoperi cu braţul; holbat de groază, nu-l scăpa din ochi pe omul de la mitralieră. I se părea că-l cunoaşte de demult, gesturile sale, lente şi leneşe, urmau un drum familiar în mintea lui Martinez — un zîmbet îi strîmbă gura cînd japonezul începu să se scobească în nas, un zîmbet de care nu-şi dădu seama decît cînd muşchii feţei îl durură.

.„Tu omori la el”, îşi comandă el. Dar nu se clintea; continua să rămînă culcat pe burtă, cu cuţitul ascuns sub braţ, solul umed al potecii aspirîndu-i căldura trupului. Se simţea pe rînd înfrigurat şi apoi încins. Din nou totul deveni ireal — ca lucrurile îngrozitoare pe care le vedea uneori în coşmaruri. Totul părea ireal şi el se gîndi, cuprins de o nouă înfiorare, să facă drumul întors. Încet — îi trebui mai bine de un minut — se înălţă în patru labe, trase un picior sub el, şi legănîndu-se ca un bănuţ de metal căzut pe muchie, se întrebă dacă e mai bine să atace sau să bată în retragere. Apoi îşi dădu seama că avea în mînă un cuţit.

„Nu vă încredeţi într-un mexican blestemat, înarmat cu un cuţit.”

Fraza — crîmpei dintr-o conversaţie surprinsă între doi texani şi gravată încă demult în subconştientul său — îi răsună în creier, aducîndu-i parcă o ofensă personală.

„Fir-ar să fie, e o minciună”, gîndi el. Dar gîndul acţiunii pe care trebuia s-o înfăptuiască îl stăpîni iar. Înghiţi în sec. Niciodată nu se simţise atît de amorţit. Cuţitul îi inspira un fel de amărăciune ameţitoare, de spaimă paralizantă, iar lumina lunii sporea această senzaţie de tortură. Căută din ochi o pietricică, găsi una, şi înainte chiar de a se fi hotărît, o zvîrli peste mitralieră.

Japonezul se uită în direcţia din care venea zgomotul, întorcîndu-se cu spatele spre Martinez. Tăcut, acesta făcu un pas înainte, se opri, apoi îşi repezi braţul liber pe după gîtul japonezului. În cea mai deplină linişte şi aproape fără grabă, potrivi vîrful cuţitului între gîtul omului şi umăr şi împinse din răsputeri.

Japonezul se zbătu în braţul său ca un animal îndărătnic înşfăcat de stăpîn; Martinez încercă numai o vagă iritaţie. De ce atîta împotrivire? Cuţitul nu intra destul de adînc. Trase de mîner, scoase lama, apoi o înfipse din nou. Soldatul se zvîrcoli o secundă, apoi se prăbuşi.

Odată cu aceasta păru să se fi scurs şi toată forţa lui Martinez. Cu un aer nerod, se uită la trupul prăvălit, se aplecă spre a-şi lua cuţitul, încercă să-l smulgă din rană, dar degetele îi tremurau prea tare. Simţi sîngele gîlgîind în palmă; tresări şi îşi şterse mîna de pantaloni. I-o fi auzit cineva? Urechile sale prinseră din nou zgomotele luptei ca şi cum, după ce ar fi zărit lumina unei explozii îndepărtate, ar fi perceput în sfîrşit şi bubuitura.

Se mişca oare ceva? Nu auzi nimic, şi aceasta îi dădu să înţeleagă că nu făcuse decît foarte puţin zgomot.

Apoi veni reacţia. Santinela moartă îl dezgusta; îi inspira un amestec de uşurare şi scîrbă asemănător senzaţiei pe care o încerci faţă de o libarcă pe care o vînezi şi apoi o striveşti. Era întocmai cu ceea ce simţea el acum; şi intensitatea senzaţiei era cam aceeaşi. Îl înfiora sîngele care i se usca pe mîini, dar l-ar fi înfiorat deopotrivă şi libarca făcută fărîme. Singurul lucru important era să-şi continue drumul şi, aproape alergînd, se avîntă de-a lungul ramurii verticale a potecii.

Ajunse iar la o porţiune descoperită a defileului, parcurse vreo cîteva sute de metri, apoi ocoli mai multe tufărişuri. Îşi pierduse puterea de concentrare, simţul său ascuţit de observaţie se tocise şi acum înainta la întîmplare. Deşi mai puţin abrupt, defileul urca mereu. Trecătoarea părea nesfîrşită şi, deşi ştia că nu străbătuse decît cîteva mile, distanţa parcursă îi păru mult mai mare.

Ajunse în alt luminiş, mărginit spre stînga de o pădurice, şi încă o dată îngenunche în întuneric, căscînd ochii. Deodată, se cutremură. Abia acum înţelegea greşeala pe care o săvîrşise ucigînd santinela. Omul care urma să-l schimbe, avea poate să

doarmă toată noaptea, dar tot atît de probabil ar fi fost să se trezească. El, Martinez, nu adormea adînc decît după ce ieşea din gardă. Iar după ce vor descoperi omul ucis, nu vor mai închide ochii toată noaptea. Va cădea sigur în mîinile lor.

Îi venea să plîngă. Cu cît zăbovea, cu atît sporeau primejdiile. Apoi, dacă săvîrşise o astfel de greşeală, cîte alte greşeli n-o mai fi săvîrşit? Ajunse iarăşi pe pragul unei crize de isterie. Ar fi trebuit să facă stînga-mprejur şi cu toate astea... Era sergent, sergent american.

Dacă nu l-ar fi împins înainte loialitatea sa, s-ar fi prăbuşit de luni de zile. Îşi şterse obrazul şi porni iarăşi la drum. Îi fulgeră ideea năstruşnică de a continua să meargă înainte pînă ce va fi străbătut trecătoarea, va fi atins spatele frontului japonezilor şi va fi cercetat apărarea Botoi Bay. O întreagă gamă de imagini îi galopă prin minte: Martinez decorat, Martinez în poziţie de drepţi în faţa generalului, fotografia lui Martinez în ziarul mexican din San Antonio. Dar viziunea se topi sub povara propriei sale absurdităţi; n-avea hrană, nici apă, îi lipsea pînă şi cuţitul.

În momentul acela văzu, spre stînga lui, fîşiile de raze ale lunii, argintind o tufă izolată, care se proiecta pe fundalul unui desiş. Se lăsă într-un genunchi ca să examineze terenul, cînd percepu sonoritatea fină a unui scuipat împroşcat pe jos. Dăduse peste alt bivuac japonez.

Ar fi putut să-l ocolească. Aici, de-a lungul falezei, umbra era foarte adîncă; înaintînd cu băgare de seamă, ar fi trecut neobservat. Dar de data asta îşi simţi picioarele moi, voinţa prea flască. Nu mai era în stare să facă faţă unei situaţii asemănătoare episodului cu mitraliorul.

Trebuia totuşi să meargă înainte. Îşi frecă nasul, ca un copil pus în faţa unei piedici de netrecut. Oboseala ultimelor două zile, încordarea nervoasă din noaptea aceasta îl copleşiră brusc. „Fir-ar a dracului de treabă pînă unde vrea Croft să mergi eu?” gîndi el cu ciudă. Se întoarse înapoi, se strecură prin umbra tufişului din care abia ieşise apoi începu să coboare defileul. Calculă timpul scurs de cînd îl în- junghease pe mitralior şi neliniştea îi spori. Avea o posibilitate de scăpare dacă japonezii descopereau mortul şi trimeteau patrule spre a face investigaţii; totuşi nu părea probabil ca aceştia să treacă la acţiune înainte de revărsatul zorilor; dar pînă la urmă tot vor

pune mîna pe el. Nu făcu nici un efort spre a se camufla de-a lungul drumu-lui pe care trecuse cu bine la dus. Să meargă repede era de-acum singurul lucru care avea însemnătate.

Ajunse în dosul pădurii străbătută de poteca în formă de T şi se opri spre a trage cu urechea. Nu percepu nici un zgomot şi, nerăbdător, o luă pe cărare în sus. Mortul zăcea netulburat; era încă rezemat de mitralieră. Martinez îi aruncă o privire şi vru să-l ocolească în vîrful picioarelor, cînd îi observă ceasul-brăţară de la încheietura mîinii. Rămase nemişcat cîteva secunde, fascinat de ceas; întrebîndu-se dacă era cazul să-l ia. Se şi întorsese cu spatele la cadavru cînd schimbîn- du-şi gîndul făcu un pas înapoi şi îngenunche. Pipăi catarama cureluşei de la ceas, înfiorat brusc de scîrbă şi spaimă, dădu drumul braţului inert. Mîna japonezului mai era caldă. Gîndul de a zăbovi în pădurea aceasta îi deveni deodată insuportabil.

În loc să cotească la stînga şi să urmeze poteca ce şerpuia pe sub liziera pădurii, evită mitraliera şi o luă prin poiană, căţărîndu-se din stîncă în stîncă, pînă ce se văzu la adăpostul falezei. Aruncă o ultimă privire spre pădure şi începu să coboare.

În timp ce-şi continua drumul, îl sîcîia un dublu simţămînt de decepţie şi frustrare. Făcuse cale întoarsă mai devreme decît ar fi trebuit şi asta îl supăra. Se întreba cum să-şi potrivească, raportul pentru a-l satisface pe Croft. Dar mai direct, mai adînc era regretul de a nu fi luat ceasul-brăţară. Ar fi fost atît de uşor. Acum, cînd lăsase pădurea în urmă, îi era necaz că s-a temut să mai zăbovească. Se gîndea la tot ceea ce ar fi fost cazul să facă. În afară de ceas, ar fi putut să-şi recupereze cuţitul (uitase de el cînd se pomenise în faţa cadavrului), ba ceva mai mult, ar fi putut înfunda mitraliera, turnînd nisip în chiulasă. Se gîndi înveselit la mutra pe care ar fi făcut-o japonezii şi deodată evocă înfiorat groaza pe care o vor resimţi japonezii cînd vor da de cadavru.

Zîmbi. ,,Fir-ar să fie, băiat bun Martinez.” Nădăjduia că şi Croft îi va face un compliment asemănător.

În mai puţin de o oră ajunse înapoi la pluton şi dădu raportul lui Croft. Singurul lucru pe care-l născoci fu că nu exista nici un mijloc de a ocoli cel de-al doilea bivuac.

Croft încuviinţă din cap.

— A trebuit să-l omori pe japonezul ăla?

— Da.

— Ar fi fost mai bine să nu-l fi omorît. Asta o să-i asmuţă pe toţi japonezii, de la ultimul soldat pînă la comandantul de unitate. Chibzui o clipă, apoi adăugă gînditor: Nu ştiu ce să spun, nu poţi prevedea ce urmări o să aibă.

Martinez suspină.

— Fir-ar să fie, nu gîndit la asta.

Era prea obosit ca să încerce vreo părere de rău, dar în vreme ce se strecura sub pătură se întreba ce alte greşeli o mai fi săvîrşit; poate că le va descoperi în zilele următoare.

— Fir-ar să fie, tare obosit, zise el spre a trezi simpatia lui Croft.

— Da, a fost destul de greu, zise Croft.

Puse mîna pe umărul lui Martinez, şi îl apăsă, cu putere.

— Nu sufli o vorbă locotenentului. Ai străbătut trecătoarea fără să întîlneşti nimic în cale, înţeles?

— Da, cum spus tu, rosti Martinez uluit.

— Aşa, eşti un băiat bun, Mîncătorule-de-Japonezi.

Martinez zîmbi molatec. Cîteva minute mai tîrziu adormi.

8

A doua zi de dimineaţă Hearn se deşteptă odihnit şi bine dispus. Se răsuci sub pătură şi se uită la soarele care se ridica deasupra colinelor ce păreau să se înalţe din nori întocmai ca nişte stînci din apă. Pretutindeni pîcla dimineţii se destrăma prin rîpe şi văi; Hearn avu impresia că poate vedea departe, foarte departe, pînă la limitele de răsărit ale insulei, de care îl despărţeau peste o sută de mile.

În jurul lui, ceilalţi se trezeau din somn; Croft îşi strîngea pătura, în vreme ce vreo doi se înapoiau de la o vizită în iarbă. Hearn se aşează şi îşi mişcă degetele înlăuntrul bocancilor, întrebîndu-se alene dacă trebuia să-şi schimbe ciorapii. Avea o pereche, de rezervă, murdară şi ea; ridică din umeri şi hotărî că nu merita să-şi bată capul cu aşa ceva. Începu să-şi încheie jambierele.

Red bombănea lîngă el.

— Cînd dracu o să facă armata asta jambiere mai ca lumea?

Se chinuia cu un şiret care se scurtase peste noapte.

— Am auzit că în curînd o să primim nişte bocanci înalţi, montanţi, ca cizmele de paraşutist. Atunci terminăm cu jambierele.

Red îşi frecă bărbia. Nu se răsese de cînd începuse patrularea şi barba îi era de un blond murdar.

— Nici n-o să-i vedem cum arată, zise el. Afurisiţii ăia de magazineri o să-i reţină pe toţi.

— Ei bine..., zîmbi Hearn.

Un golan. Red era totuşi singurul din pluton cu care merita să stai de vorbă — înţeleptul. Numai că nu te lăsa să te apropii de el.

— Spune, Valsen..., zise el, ascultînd de un impuls.

— Da?

— Ducem lipsă de caporal; de doi, de vreme ce şi Stanley a plecat cu Wilson. N-ai vrea să îndeplineşti funcţia de caporal cît

mai durează patrularea? Iar cînd ne vom înapoia, vom încerca să-ţi păstrăm gradul.

Era o alegere bună. Red era simpatizat de oameni şi putea să-i conducă.

Dar se simţi puţin stingherit de aerul inexpresiv care se aşternu pe chipul lui Red.

— E un ordin, domnule locotenent?

Glasul îi era surd, uşor răguşit.

Ei, dar ce naiba îl apuca?

— Nu, sigur că nu.

Red se scărpină alene pe braţ. Fu cuprins deodată de o furie atît de nemăsurată, încît aproape că se sperie.

— Nu-mi trebuiesc hatîruri, mormăi el.

— Nici nu-ţi ofer.

Cît îl ura pe locotenentul ăsta, cu zîmbetul său fals, gata oricînd să facă pe camaradul. De ce nu-l lăsa în pace?

O clipă, se simţi ispitit să primească. Îşi dădu seama după zvîcne- tele repezi ale inimii. Dacă accepta ceva în genul acesta, toată apărarea lui s-ar duce de-a dura. „Te prind în cursă, ajungi să-ţi faci sînge rău ca să îndrepţi lucrurile, apoi începi să cauţi rîcă oamenilor şi să-i lingi în fund pe ofiţeri. Să lucrezi cu Croft.”

— Căutaţi vreun lingău, dom’le locotenent.

Pe Hearn îl năpădi brusc furia.

— Foarte bine, s-o lăsăm baltă, bombăni el.

Îl urau, era firesc să-l urască, şi el trebuia să accepte situaţia aceasta pe toată durata patrulării. Se uită la Red şi simţi cum i se topeşte mînia la vederea trupului descărnat al acestuia, a chipului supt şi obosit, a epidermei înroşite, stricate.

Croft trecu pe lîngă ei.

— Nu uitaţi să vă umpleţi bidoanele, băieţi! porunci el oamenilor.

Cîţiva se îndreptară spre pîrîiaşul care curgea de cealaltă parte a dîmbului.

Hearn îşi roti privirea şi îl zări pe Martinez, care se întindea som- noros sub pătură. Îl uitase cu desăvîrşire; nici nu ştia ce informaţii adusese.

— Croft, strigă el.

— Da, domnule locotenent! răspunse Croft.

Tocmai îşi deschidea o cutie de conserve. Zvîrli ambalajul de carton şi se apropie de Hearn.

— De ce nu m-ai trezit cînd s-a întors Martinez?

— Tot nu se putea face nimic înainte de a se lumina de ziuă, zise Croft cu glas tărăgănat.

— Bine, bine, pe viitor să mă laşi pe mine să hotărăsc.

Înfruntă privirea lui Croft şi se uită în ochii lui albaştri, de nepă- truns.

— Ce-a văzut Martinez?

Croft sfîşie învelişul de hîrtie cerată care proteja raţia. Simţi nişte înţepături nervoase de-a lungul spinării.

— Pînă unde a ajuns el, trecătoarea era pustie. E de părere că japonezii care ne-au hărţuit ieri erau singurii care ocupau defileul şi că după aceea au şters-o, lăsîndu-l vraişte.

Voise să întîrzie cît mai mult discuţia cu Hearn; nutrise chiar speranţa iraţională că nu mai trebuie să-i dea nici o explicaţie. Furnicături nervoase îi înţepau din nou carnea. Îi venise o idee, ascunsă prudent sub învelişul cuvintelor. Vorbea cu ochii plecaţi şi, cînd sfîrşi, se întoarse spre omul care făcea de gardă deasupra lor, pe dîmb.

— Deschide odată ochii, Wyman, îi vorbi el încet. Fir-ar să fie, ai dormit destul.

„E ceva necurat la mijloc”, chibzui Hearn.

— Îmi pare ciudat că au şi părăsit trecătoarea, zise el.

— Da, zise Croft. Deschisese cutia de ouă cu şuncă şi îşi ducea cu lingura hrana la gură. Cam aşa e, adăugă el. Se uită din nou în jos. Poate că ar trebui să o luăm peste munte, domnule locotenent.

Hearn ridică ochii spre muntele Anaka. Da, în dimineaţa aceasta piscul nu era lipsit de o oarecare atracţie. Ar fi putut încerca. Clătină însă din cap cu dîrzenie.

— Imposibil.

Ar fi fost o nebunie, cu atît mai mult cu cît nu ştiau dacă versantul celălalt era practicabil.

Croft îl privea impasibil. De la începutul patrulării, chipul supt al lui Croft se subţiase şi mai mult, iar liniile bărbiei sale pătrate se accentuaseră. Avea un aer obosit. Deşi îşi luase cu el maşina de ras, în dimineaţa aceasta neglijase să se bărbierească, iar trăsăturile îi păreau mai adînci ca de obicei.

— Nu e imposibil, domnule locotenent. De ieri dimineaţă cercetez muntele fără încetare. La vreo cinci mile de trecătoare, spre răsărit, e o deschizătură în faleză. Dacă plecăm chiar acum, escaladăm bles- temăţiă aia într-o singură zi.

Expresia lui Croft cînd privise muntele prin binoclu fusese oarecum bizară. Hearn clătină iar din cap.

— Vom încerca să trecem prin defileu.

Fără îndoială că el şi Croft ar fi fost singurii care nu s-ar fi dat înapoi să urce muntele.

Croft resimţi un curios amestec de satisfacţie şi nelinişte. Zarurile erau aruncate.

— Foarte bine, spuse el; îşi simţea buzele amorţite. Se ridică în picioare şi făcu semn oamenilor să se strîngă în jurul lui.

— O să trecem prin defileu, zise el.

Un murmur îmbufnat se ridică din rîndurile oamenilor.

— Bun, ajunge. O luăm prin trecătoare; poate că astăzi o să fiţi cu ochii în patru.

Martinez se uită la el şi Croft îi răspunse ridicînd fără rost din umeri.

— De ce dracu trebuie să ne luăm la harţă cu afurisiţii ăştia de japonezi? întrebă Gallagher.

— Mai lasă bombăneala, Gallagher. Croft nu-i scăpa pe oameni din ochi. În cinci minute plecăm, aşa că aţi face bine să vă puneţi curul în mişcare.

Hearn ridică mîna.

— Staţi, vreau să vă spun ceva. Noaptea trecută l-am trimis pe Martinez în recunoaştere şi a găsit trecătoarea pustie. S-ar putea să nu întîlnim pe nimeni. Oamenii îl priveau neîncrezători. Dacă dăm de ceva, de vreo unitate, sau peste urme de japonezi, aveţi cuvîntul meu că facem pe loc stînga-mprejur şi ne înapoiem pe coastă. E-n regulă?

— Da, răspunseră cîteva glasuri.

— Bun, atunci să ne pregătim.

Peste cîteva minute porniră la drum. Hearn îşi închise raniţa şi o prinse pe umeri. Uşurată de şapte raţii, raniţa aproape că nu-l mai apăsa. Soarele prindea să încălzească firea, creîndu-i o stare de bună dispoziţie. Se simţea în formă; o nouă dimineaţă începea, dîndu-i şi lui curaj. Demoralizarea din ajun, hotăririle luate atunci păreau să nu mai aibă nici o importanţă. Gusta din plin clipa de faţă şi asta îl bucura îndeosebi.

Cum era şi firesc, luă conducerea coloanei şi, urmat de oamenii săi, se îndreptă spre intrarea trecătorii.

O jumătate de oră mai tîrziu locotenentul Hearn căzu ucis de un glonte de mitralieră, care îi străbătu pieptul.

Ajuns la meterezul de piatră care străjuia intrarea în trecătoare, se ridicase neglijent şi, cînd era pe punctul de a face semn celorlalţi să-l urmeze, o mitralieră japoneză deschisese focul. Căzuse pe spate, printre oamenii strînşi înapoia adăpostului.

Şocul fu năprasnic. Zece sau douăzeci de secunde nimeni nu se clinti. Vîrîţi unul în altul, la adăpostul stîncii, îşi fereau cu braţul capul, în vreme ce gloanţele japoneze şuierau deasupra lor.

Reacţionînd primul, Croft potrivi puşca într-o crăpătură a stîncii şi trase cu repeziciune în direcţia desişului, ascultînd fără să vrea clănţănitul mecanismului. În apropierea lui, Red şi Polack îşi veniseră primii în fire şi începuseră la rîndul lor să tragă. Croft încercă o adîncă uşurare; în momentul acesta corpul său atîrna mai puţin decît un fulg.

— Haideţi băieţi, trageţi! urlă el.

Mintea îi lucra cu repeziciune. Pesemne că nu se aflau decît puţini oameni în desişul din faţă, poate nici o grupă, altfel ar fi aşteptat înainte de a trage. Voiau să le oprească înaintarea.

Bun, totul era în regulă. Nu aveau să zăbovească în locul ăsta. Aruncă o privire fugară asupra locotenentului. Hearn era culcat pe spate. Sîngele ţîşnea din rană, mînjindu-i faţa şi trupul. Croft încercă din nou o senzaţie de uşurare. Se isprăvise cu confuzia, cu şovăielile care îl frînau cînd avea de gînd să dea un ordin.

Hărţuiala se mai prelungi cîteva minute, apoi puştile şi mitraliera din desiş tăcură brusc. Croft se chinci în dosul meterezului. Cu un fel de frenezie, oamenii începură să se tîrască prin iarbă încercînd să se depărteze de meterez.

— Staţi! strigă Croft. Să ne retragem în ordine. Gallagher! Roth! Rămîneţi cu mine şi sprijiniţi-mă la tras. Ceilalţi, ocoliţi dîmbul de colo. Martinez, ia-i cu tine — zise el arătînd cu degetul un deluşor — şi cînd ajungi acolo, deschizi focul asupra desişului; vă urmăm şi noi de îndată.

Se îndreptă de mijloc pentru o clipă, trase o rafală, apoi se lipi de stîncă, în vreme ce mitraliera japoneză răspundea ca un ecou.

— Bun, porniţi!

Oamenii o luară din loc, tîrîndu-se, şi cîteva minute mai tîrziu Croft îi auzi deschizînd focul.

— Să mergem, şuşoti el către Gallagher şi Roth.

Părăsiră adăpostul, tîrîndu-se pe burtă vreo cincizeci de paşi, apoi începură să alerge, încovoiaţi. Roth îşi aruncase ochii asupra lui Hearn, cînd trecuse pe lîngă el tîrîş, şi simţise că se înăbuşă. „Oh!” gemu el; i se tăiaseră picioarele şi abia mai putea trage aer în piept, dar continuă să se tîrască, apoi începu să alerge. „Groaznic”, bolborosi el.

Croft ajunse lingă oamenii de după dîmb,

— Bun, acum să-i dăm bătaie. Drept înainte, de-a lungul falezelor, şi cît mai repede.

Trecu în capul coloanei şi oamenii îl urmară cu mare grabă. Parcurseră cîteva sute de yarzi în pas alergător apoi, în pas de voie şi iarăşi în pas alergător. Într-o oră străbătură cinci mile peste coline şi prin iarba kunaï, fără să se oprească ori să încetinească marşul în aşteptarea codaşilor.

Roth şi ceilalţi oameni îl uitară repede pe locotenent. Uluiala pricinuită de cea de-a doua ambuscadă fu anihilată de greutăţile retragerii. Nu erau sensibili decît la hîrîiala plămînilor lor, la tremurul picioarelor care abia îi mai puteau duce. Cînd Croft le ordonă în cele din urmă să se oprească, se lăsară să cadă la pămînt fără a se preocupa măcar dacă japonezii le veneau pe urme. Dacă ar fi fost atacaţi în momentul acela, n-ar fi mişcat probabil un deget.

Singur Croft stătea în picioare. Inima îi palpita, dar vorbea rar, rostind cuvintele răspicat.

— Să răsuflăm puţin. Îi privea dispreţuitor, înregistrînd năuceala cu care îl ascultau. Fiindcă sînteţi cu toţii desumflaţi, am să fac eu de gardă.

Cei mai mulţi din ei abia îl auziră, iar cei care îşi încordară atenţia nu pricepură mare lucru. Zăceau acolo, cu desăvîrşire pasivi.

Treptat, începură să-şi revină; suflul căpătă din nou ritmul său normal, oamenii puteau să se ţină iarăşi pe picioare. Dar ambuscada şi marşul îi istoviseră. Sus pe cer, soarele începea să pripească neplăcut; culcaţi pe burtă, înăbuşiţi de arşiţă, simţeau cum li se prelinge sudoarea de pe obraz pe braţe. Minetta se opintea să dea afară cheagurile uscate şi acre din raţia sa de dimineaţă.

Pe măsură ce-şi recuperau forţele, moartea locotenentului îşi pierdea efectul asupra lor. Se întîmplase prea brusc, prea rupt de ei, spre a-i impresiona deosebit de puternic, iar acum, după

dispariţia lui, aproape că nu le venea să creadă că Hearn făcuse vreodată parte din plutonul lor. Wyman se tîrî pînă aproape de Red şi se culcă lîngă el; smulgea de ici-colo cîte-un fir de iarbă pe care-l mozolea între dinţi, apoi îl scuipa gînditor.

— A naibii treabă, zise el în cele din urmă. Ce bine era cînd stăteau culcaţi, ştiind că în mai puţin de o oră urmau să facă drumul întors spre plajă. O fărîmă din groaza încercată în timpul ambuscadei porni să-l asalteze iarăşi.

— Da, bombăni Red. Şi acum locotenentul.

Vedea aievea expresia de nemulţumire a lui Hearn cînd îi respinsese oferta de a fi înaintat în grad. Mintea lui parcă patina pe o gheaţă subţire; încerca un simţămînt nedesluşit de apăsare, ca şi cum s-ar fi străduit să îndepărteze ceva ce nu îndrăznea să înfrunte — ceva care avea să iasă la suprafaţă.

— Locotenentul era un băiat bun, spuse Wyman pe neaşteptate.

Propriile sale cuvinte îl emoţionară adînc. Asociase în gînd imaginea pe care o păstra de pe urma puţinelor sale contacte cu Hearn, cu ultima imagine a trupului însîngerat.

— Un băiat bun, repetă el şovăind, ca şi cum ar fi vrut să înlăture groaza pe care i-o provoca această evocare.

— Mama lor de ofiţeri! înjură Red.

Mînia făcea să-i zvîcnească nervos membrele vlăguite.

— Oh, nu ştiu cum să spun, există pe lumea asta tot soiul de oameni..., protestă Wyman cu blîndeţe. Încerca să asocieze glasul lui Hearn cu culoarea sîngelui său.

— Nici nu mi-aş da osteneala să scuip în gura celui mai bun dintre ei, zise Minetta cu furie. Îl tulbura o vagă superstiţie — nu trebuie să vorbeşti, de rău pe seama morţilor — dar o înăbuşi cu un aer plin de sfidare. Nu mi-e frică să spun ce gîndesc. Sînt cu toţii nişte nemernici. Sub streaşina frunţii sale înalte, ochii arătau mari şi întărîtaţi. Dacă a trebuit să crape ca să ne putem în sfîrşit întoarce înapoi, nu-mi pare rău. A fost şi el trimis de alţii cărora puţin le păsa împotriva cui aveam să luptăm!

— Aaah! îşi aprinse o ţigară şi începu să fumeze cu băgare de seamă, căci fumul îi făcea rău la stomac.

— Cine spune că ne întoarcem? întrebă Polack.

— Locotenentul a spus asta, făcu Wyman.

— Da, locotenentul, fornăi Red, întorcîndu-se pe burtă.

Polack se scobi în nas.

— Punem rămăşag că n-o să ne întoarcem?

Era ceva necurat în toată povestea asta. Croft ăsta era un individ suspect. Un bandit. De oameni de felul lui aveau nevoie la Chicago, un ticălos nemaipomenit.

— Ei! exclamă Wyman vag. Se gîndi o clipă la fata care încetase să-i mai, scrie. Acum puţin îi păsa dacă mai trăieşte sau nu. Ce importanţă mai avea? Începu să contemple muntele, nădăjduind că aveau totuşi să se înapoieze. A spus Croft ceva despre asta?'

Ca şi cum i-ar fi răspuns, Croft îşi părăsi postul de gardă şi se îndreptă cu paşi rari spre ei:

— Haideţi, băieţi, la drum.

— Ne întoarcem, domnule sergent? întrebă Wyman.

— Gura, Wyman. Vom încerca să traversăm muntele.

Îi răspunse un cor de mîrîieli surde, înciudate.

— Nu vă convine, hai? Aveţi ceva de zis?

— De ce dracu nu ne întoarcem, Croft? întrebă Red.

— Fiindcă nu de asta ne-au trimis aici.

Îl cuprinse o furie nestăvilită. Nu le va îngădui să se pună de-a curmezişul planurilor sale. O clipă, fu ispitit să ridice puşca şi să-l trăznească în frunte pe Red. Îşi încleştă fălcile.

— Haideţi la drum, sau vreţi să vă pomeniţi încă o dată cu japonezii peste voi?

Gallagher îi aruncă o privire iritată.

— Locotenentul a spus că ne întoarcem.

— Eu comand acum.

Nu-i pierdea din ochi; îi strunea cu privirea. Oamenii se sculară unul cîte unul, îşi luară mohorîţi raniţele. Erau amorţiţi şi oarecum pasivi.

— Qhhh, ducă-se dracului, mormăi unul din ei.

Gura lui Croft se schimonosi într-un zîmbet.

— Sînteţi o adunătură de muieri fricoase, zise el, şfichiuindu-i cu biciul glasului său.

Se ridicaseră cu toţii în picioare, gata de drum.

— Înainte, rosti Croft potolit.

Se puseră alene în mişcare sub razele soarelui de amiază. După cîteva sute de metri oboseala îi cotropi iarăşi; continuară să se tîrască într-o stare vecină cu toropeala. De fapt, nu crezuseră niciodată că patrularea avea să ia sfîrşit. Croft îi

mîna spre răsărit, pe un drum paralel cu falezele. După douăzeci de minute ajunseră la prima spărtură deschisă în povîrnişurile abrupte ale muntelui. O văgăună adîncă de cîteva sute de picioare, cu pereţii de argilă roşie, ce refractau orbitor căldura soarelui, se înălţa pînă la primul prag al muntelui. Fără o vorbă, Croft se îndreptă spre văgăună şi, urmat de oamenii săi, începu să escaladeze muntele. Nu mai erau decît opt la număr.

— Ştii, se adresă Polack lui Wyman, Croft e un idealist, asta e, lua-l-ar dracu.

Cuvîntul sforăitor pe care-l rostise îi plăcu; în curînd, însă, absorbit de escaladarea pereţilor fierbinţi ai văgăunei, lăsă gîndul să-i fugă în altă parte. Era ceva necurat în toată chestia asta. Îşi făgădui să-l tragă de limbă pe Martinez.

Wyman îl vedea iar pe locotenent. Un proces mintal, care-l fră- mînta de cînd cu ambuscada, se limpezea treptat. Aproape fără să se gîndească — se temea ca de foc de batjocura lui Polack — murmură:

— Ia spune, Polack, crezi că există Dumnezeu?

Polack zîmbi, apoi îşi strecură mîinile pe sub curelele raniţei, spre a le slăbi strînsoarea.

— Dacă există, e desigur un mare ticălos.

— Oh, nu vorbi aşa!

Cu preţul unor mari eforturi, oamenii continuau să se caţere de-a lungul pereţilor văgăunei.

MAŞINA TIMPULUI

POLACK CZIENWICZ

DĂ-MI O PÎRGHIE ŞI RIDIC LUMEA

Gura lubrică şi mobilă, cu trei dinţi lipsă în stînga, sus... Să tot fi avut douăzeci şi unu de ani, dar privirea îi era vicleană, obscenă, şi cînd rîdea pielea i se zbîrcea ca la un om de cincizeci de ani. Polack avea nasul încovoiat şi

strîmb; bărbia, lungă şi ascuţită, pornea pieziş de sub gingiile înclinate spre fundul gurii; Minetta îl asemuia cu o caricatură a unchiului Sam. Totuşi, nu se simţea la largul său în prezenţa acestuia; nutrea o tainică frică faţă de tot ce ştia Polack.

Broasca de la uşa de jos e stricată, cum e şi firesc, iar cutiile de scrisori au fost de mult prădate; acum balamalele lor — sau mai bine zis ce a mai rămas din ele — sînt ruginite. Culoarul miroase a pisoar; pardoseala jegoasă de la intrare a absorbit felurite duhori, de lături, de varză, de usturoi, de grăsimi depozitate în instalaţia de scurgere care nu mai funcţionează. Dacă sui scara trebuie să te aţii pe lîngă perete, căci balustrada ruptă se clatină ca şi carcasa unei nave care putrezeşte pe nisip. Prin unghere, acolo unde pereţii se îmbină cu pardoseala, poţi urmări alergătura şoarecilor prin praf şi mărşăluiala pură şi hieratică a libărcilor plecate la plimbare.

Puţul de aerisire, care leagă între ele sălile de baie de la toate etajele, se umple cu murdării şi cu gunoaie menajere. Cînd se înfundă pînă la etajul al doilea, portarul îi dă foc.

Crematoriu improvizat.

Imobilul seamănă în toate privinţele cu altele din cartier, pe o rază de o milă.

Casimir (Polack) Cziewicz, nouă ani, se trezeşte dimineaţa, se scarpină în cap, se ridică în capul oaselor pe plapuma roasă, întinsă pe jos, şi se uită la soba fără foc din mijlocul camerei. Alţi trei copii dorm tot aici şi Polack se culcă la loc şi se preface că doarme. În curînd, sora sa, Mary, se va trezi, va începe să umble încoace şi încolo şi să se îmbrace, iar el abia aşteaptă s-o vadă.

Afară, vîntul izbeşte în geamuri, se strecoară printre crăpăturile ferestrelor şi zburdă în voie de-a lungul duşumelei.

„Isuse, ce frig e”, îi şopteşte Polack fratelui său, culcat alături.

„Ea s-a sculat?” (Fratele are unsprezece ani.)

Curînd. Duce un deget la buze.

Mary se scoală înfiorată de frig, scotoceşte distrată în jurul sobei, apoi îşi îmbracă pe cap combinezonul de bumbac, în timp ce cămaşa de noapte îi alunecă pe şolduri. Cei doi băieţaşi zăresc o porţiune de carne goală şi pufnesc uşor în plapumă.

„Ce te uiţi, Steve?” strigă ea.

„Oh, te-am văzut, te-am văzut.”

„N-ai văzut nimic.”

„Ba da, am văzut.”

Casimir întinde mîna ca să-l oprească pe Steve. Prea tîrziu. Casimir îşi scutură capul cu profund dezgust, dezgustul unui om în toată firea. „De ce ai făcut asta? Ai stricat totul.”

„Ei, tacă-ţi gura.”

„Eşti un nătărău, Steve.”

Steve vrea să-l pocnească, dar Casimir se fereşte, galopează prin odaie, ocolindu-şi fratele. „Opreşte-te, Steve!” strigă Mary.

„Destul, destul!” strigă Polack.

Îmbrăcat doar cu pantalonii, tatăl, un om voinic şi greoi, soseşte din camera alăturată. „Copii, astîmpăraţi-vă odată!” strigă el în limba poloneză. Zărindu-l pe Steve, îi trage o palmă. „Nu mai spiona fata.”

„Casimir a început.”

„Nu-i adevărat, nu-i adevărat.”

„Nu te mai lega de Casimir.” Îi mai trage o palmă lui Steve. Mîinile sale au miros de sînge, de la abator.

„Ţi-arăt eu”, şuşoteşte Steve.

Buuum. Dar Casimir rîde în sinea lui. Ştie că Steve o să uite, şi chiar dacă nu uită, va găsi el un mijloc să scape. Nu e greu să scapi cu faţa curată.

În clasă toată lumea ţipă.

„Cine a pus gumă de mestecat pe bănci, cine?”

Domnişoarei Marsden îi vine să plîngă. „Linişte, copii, linişte vă rog. John, şi tu, Louis, curăţaţi băncile.”

„De ce tocmai noi, domnişoară? N-am pus noi gumele.”

„Îi ajut eu, domnişoară”, spune Casimir.

„Foarte bine, Casimir, eşti un băiat bun.”

Fetiţele fornăie, curioase şi indignate în acelaşi timp. „Casimir a făcut, şuşotesc ele, Casimir a făcut.”

În sfîrşit, domnişoara Marsden le aude. „Tu ai făcut?”

„De ce aş fi făcut eu, domnişoară?”

„Vino încoace, Casimir.”

El se apropie, se sprijină de braţul învăţătoarei cînd aceasta îl apucă pe după umeri. Se uită în clasă şi face cu ochiul, cînd lasă capul pe umărul învăţătoarei. (Pufneşte în rîs.)

„Ei bine, Casimir, nu e frumos să faci aşa ceva.”

„Ce anume, domnişoară?”

„Tu ai pus gumă pe bănci? Spune-mi adevărul, n-o să te pedepsesc.”

„Nu, domnişoară.”

„Pe banca lui Casimir nu e gumă, domnişoară Marsden”, spune Alice Rafferty.

„De ce nu e şi pe banca ta, Casimir?” îl întreabă învăţătoarea.

„Nu ştiu, domnişoară, poate că cel care a făcut-o se teme de mine.”

„Cine a făcut, Casimir?”

„Oh, nu ştiu domnişoară. Vreţi să ajut la curăţatul băncilor?”

„Casimir, ar trebui să fii mai cuminte.”

„Da, domnişoară Marsden.” Se întoarce în banca sa şi, sub pretextul că-i ajută pe ceilalţi băieţi, se agaţă de fete.

Vara copiii rămîn afară pînă noaptea tîrziu, se joacă de-a v-aţi ascunselea pe maidane, se stropesc cu apă de la gurile de incendiu care au fost lăsate deschise pentru ei. Vara găseşti întotdeauna lucruri interesante. O casă arde, sau poţi să te sui pe acoperiş şi să-i priveşti pe băieţii mai mari giugiulindu-se cu fetele. Dacă e destul de cald, te poţi strecura într-un cinematograf, fiindcă uşile folosite pentru ieşire sînt deschise pentru ventilaţie.

Uneori copiii sînt băftoşi.

„Hei, Polack, în spatele casei lui Salvatore e un beţivan care le soileşte.”

„Are ceva biştari?”

„Cum dracu să ştiu!?” bombăne celălalt puşti.

„Ei, hai să vedem.”

Străbat un gang în vîrful picioarelor, ies într-un maidan din spatele imobilelor. Beţivanul sforăie.

„Pun-te pe treabă, Polack.”

„Cum adică... pun-te? Nu dăm amîndoi lovitura?”

„O dai tu.”

Polack se tîrăşte lîngă beţiv, pipăie încet trupul în căutarea portofelului. Beţivul se opreşte din sforăit, îl înşfacă pe Polack de încheietura mîinii.

„Lasă-mă, lasă-mă, lua-te-ar”... Polack zvîrle din picioare; mîna sa liberă găseşte o piatră, o apucă şi îl loveşte pe beţiv în cap. Mîna care l-a înşfăcat îl strînge şi mai tare; atunci el loveşte iarăşi.

„Unde e, unde e, hai, dă-i zor.”

Polack scotoceşte la întîmplare prin buzunarele omului, găseşte ceva mărunţiş. „Hai s-o ştergem.”

Cei doi băieţaşi se furişează prin gang, apoi împart prada la lumina unui felinar.

„Şaizeci de centi pentru mine, douăzeci şi cinci pentru tine.”

„Ce spui? Eu l-am găsit.”

„Ce spui? Eu am riscat, spune Polack. Crezi că asta nu înseamnă nimic?”

„Aaaah.”

„Du-te dracului!” Pleacă fluierînd, dar începe să rîdă cu poftă cînd îşi aminteşte cum l-a izbit pe beţivan. A doua zi, de dimineaţă, omul nu mai e acolo şi Polack se simte uşurat.

„Ah, beţivanii sînt zdraveni, nu glumă”, repetă el ceea ce a auzit de la cei mari.

Are zece ani cînd taică-său moare şi maică-sa îl trimite la lucru, la abator. Dar după o lună, un inspector şcolar îi dă de urmă şi Polack este încredinţat unui orfelinat.

Noile lecţii pe care trebuie să le înveţe nu sînt de fapt chiar atît de noi. Mai important decît orice este să nu te prindă; te doare prea mult cînd te prind eu şugubina.

„Întinde mîna, Casimir.”

„De ce, măicuţă? Ce-am făcut?”

„Mîna!” Rigla se abate cu o forţă surprinzătoare peste palmă şi el sare în sus. „Dumnezeii”...

„Fiindcă ai înjurat, Casimir, vei fi iarăşi pedepsit.” Încă o dată, braţul înveşmîntat în negru ridică rigla şi îl loveşte în palmă.

Copiii chicotesc în vreme ce el se aşază în bancă. În ciuda lacrimilor, izbuteşte să schiţeze, un zîmbet îndoielnic. „Nu e nimic, şopteşte el”, dar degetele i se umflă şi toată dimineaţa îşi oblojeşte mîna.

Dar cel mai mult trebuie să se ferească de Pfeiffer, instructorul de gimnastică. În sala de mese trebuie să păstreze cu toţii tăcerea timp de trei minute, pînă ce se spun rugăciunile. Pfeiffer dă tîrcoale prin spatele lor, pîndind o şoaptă.

Polack se uită furiş în stînga şi în dreapta. Nimeni în jur.

„Ia spune, ce dracu halim în seara asta?”

Bang! Vede scîntei din cauza loviturii. Durerea se răspîndeşte în valuri prin toată ţeasta.

„Ei bine, Polack, cînd spun linişte, vreau să fie linişte.”

Polack se uită năuc în farfurie, aşteptînd să-i treacă durerea. Abia se stăpîneşte să nu-şi frece ţeasta.

Mai tîrziu: „Doamne, Pfeiffer ăsta are ochi în ceafă.”

Mai sînt şi combinaţiile. Lefty Rizzo, din cei mari, paisprezece ani, e şeful lor cînd Pfeiffer, maicile sau călugării nu sînt pe aproape. Trebuie să fii prieten cu el, altfel dai de bucluc.

„Pot să fac ceva pentru tine, Lefty? (Polack are zece ani.)

Lefty vorbeşte cu locotenenţii săi. „Vezi-ţi de treabă, Polack."

„Ah, de ce? Ce-am făcut?"

„Vezi-ţi de treabă."

Polack trece prin dormitor, scrutează cele cincizeci de paturi, cuferele întredeschise.

Într-unul din ele se află un măr, patru centime şi un mic crucifix. Înhaţă crucea şi se întoarce agale spre patul lui Lefty.

„Hei, Lefty, am ceva pentru tine."

„Ce vrei să fac cu asta?"

„Poţi să i-o dăruieşti maicii Catherine."

Lefty chibzuieşte. „Da... da... De unde ai luat-o?"

„Am şterpelit-o din cufărul lui Callahan. Dar n-o să scoată o vorbă, e de-ajuns să-i spui să-şi ţină gura."

„Aş fi putut s-o şterpelesc de unul singur."

„Te-am scutit de osteneală."

Lefty izbucneşte în rîs şi Polack e adoptat.

Totuşi, are şi obligaţii. Lui Lefty îi place să fumeze, şi după stingere poate să fumeze o jumătate de pachet fără să fie prins. Din două în două nopţi, corvoada pentru ţigările lui Lefty se pune în mişcare.

Seara, patru puşti se strecoară sub zidul orfelinatului şi doi dintre ei se caţără pe culme. Se lasă să cadă în stradă, o pornesc spre cartierul comercial şi încep să se învîrtească prin preajma unei tutungerii unde se vînd şi ziare.

Polack intră în prăvălie şi se îndreaptă spre tejgheaua cu ţigări.

„Ce vrei, puştiule?" întreabă negustorul.

„Vreau... Alunecă o privire spre uşă. Dom'le, uitaţi-vă la băiatul acela care fură ziare!" Complicele său o ia la sănătoasa, urmărit de negustor. Polack înşfacă mai multe pachete de ţigări, dă cu tifla nevestei negustorului care ţipă ca din gură de şarpe şi o tuleşte în direcţia opusă.

Zece minute mai tîrziu băieţii se regăsesc în afara zidului orfelinatului. Unul îl împinge pe celălalt sus, pe zid, apoi cel

rămas e apucat la rîndul său de mîini şi tras în sus. Se furişează prin coridoarele pustii, îi înmînează lui Lefty ţigările şi se urcă în pat, la mai puţin de o jumătate de oră după ce au plecat în expediţie.

„Eh, un fleac”, şopteşte Polack vecinului său de pat.

Odată Lefty e prins fumînd. Încălcările de disciplină deosebit de grave cer pedepse exemplare. Maica Agnes aliniază băieţii, unul după altul, în vreme ce Lefty e pus călare pe o bancă, cu fesele în sus. Toţi trebuie să defileze prin faţa vinovatului şi fiecare e obligat să-l pocnească, în trecere, cu palma peste posterior.

Numai că le e frică şi fiecare se mulţumeşte a-i da o uşoară pălmuţă. Maica Agnes e furioasă. „Trebuie să-l loviţi cu putere, strigă ea. Am să pedepsesc pe neascultători”

Cel căruia i-a venit rîndul îi trage lui Lefty o lovitură slabă de tot şi maica Agnes îl pedepseşte pe refractar cu o lovitură de riglă la palmă. Rînd pe rînd copiii abia ating fundul lui Lefty şi întind mîna deschisă spre a-şi primi pedeapsa.

Maica Agnes e foarte tulburată. Rochia ei foşneşte ameninţător. „Loviţi-l!” strigă ea din nou.

Dar nimeni nu-i dă ascultare. Copiii defilează, îşi primesc lovitura de riglă şi se adună în cerc spre a asista la spectacolul oferit de Lefty, care rîde ironic. După ce au defilat cu toţii, maica Agnes tace şi e limpede că şovăie; se întreabă dacă e cazul să reia operaţia. Dar capitulează şi le spune glacial să treacă în sala de studii.

Pentru Polack lecţia a fost grozavă. Admiraţia lui pentru Lefty nu mai cunoaşte margini. Nu se pricepe s-o exprime, dar scutură din cap.

„Ştii, Lefty e un băiat pe cinste.”

Doi ani mai tîrziu maică-sa îl aduce acasă.

Una din surorile mai mari s-a măritat şi doi dintre fraţi lucrează. Cînd părăseşte orfelinatul, primeşte o strîngere de mînă prietenească din partea lui Lefty.

„Eşti de-ai noştri, micuţule. La anu, cînd ies de aici, te caut.”

Din nou în stradă, unde îl aşteaptă sporturi potrivite vîrstei sale. Să călătorească gratis, cocoţat pe tampoanele

tramvaielor, e o nimica toată, ciordeala din prăvălii e o sursă de venit. Adevăratul sport e să se agaţe în spatele unui autocamion care goneşte cu toată viteza în afara oraşului şi-l plimbă zece-cincisprezece mile. Maică-sa îi găseşte de lucru într-o măcelărie; tot ce are de făcut, e să livreze carnea la domiciliul clienţilor; rămîne-acolo vreo doi ani.

Munca asta nu e întotdeauna lipsită de interes.

Cînd împlineşte treisprezece ani, una din cliente, căreia îi livrează un pachet cu carne, îl seduce.

„Oh, bună ziua, spune ea, deschizîndu-i uşa, eşti fiul doamnei... doamnei..."

„Fiul doamnei Czienwics, doamnă."

„Da, o cunosc pe mama dumitale."

„Unde pun carnea, doamnă?"

„Acolo." El pune jos pachetul, se uită la femeie. „Cred că asta e tot."

„Stai jos, trebuie să fii obosit."

„Ţţ, am o grămadă de comenzi de livrat."

„Stai jos."

El o priveşte.,,Da, bun, am să stau puţin."

Odată treaba terminata, se simte ca şi cum i s-ar fi desăvîrşit educaţia. Ştie de multă vreme că nu trebuie să ai încredere în oameni; cu femeile nu avusese însă de a face. Acum e sigur că şi pe femei te poţi bizui tot atît de puţin ca şi pe nisipurile mişcătoare ale afacerilor încheiate pe încredere.

„Pleacă... Ei bine, la revedere. Spune-mi Gertrude," Ea chicoteşte.

Nu s-a gîndit la ea ca la o fiinţă care poartă un nume. Pentru Polack ea rămîne — chiar şi în această situaţie — o oarecare, o uşă unde a predat carne.

„La revedere, Gertie. Ne mai vedem noi."

Abia după cîteva ore descoperă cu limpezime avantajele, frumuseţile, amintirile copleşitoare ale actului consumat înţre ei — act pe care îl cunoaşte după nume de atîta vreme. O vede iarăşi a doua zi; în cursul acelei veri o vizitează foarte des.

Anii trec, Polack creşte, e foarte isteţ pentru vîrsta lui, dar rămîne acelaşi. Schimbă ocupaţie după ocupaţie, măcelar, parlagiu, şofer pe o maşină particulară în North Side; în curînd

epuizează toate posibilităţile pe care i le oferă slujbele acestea ale căror limite le cunoaşte dinainte.

În 1941 la optsprezece ani, îl revede pe Lefty Rizzo la un meci de fotbal. Se aşază unul lîngă altul. Lefty s-a îngrăşat, arată ea un om căruia îi merg toate în plin. Poartă o mustaţă care îl îmbătrîneşte cu opt ani şi pare de treizeci de ani.

„Ei, Polack, cum te descurci?"

„Încerc să mă procopsesc."

Lefty rîde. „Glumeţ, ca întotdeauna, măi Polack. De ce n-ai încercat să dai de mine? Poate ţi-aş fi găsit ceva."

„Drept să spun, nu m-am gîndit." (Adevărul e altul. Polack se conduce după un cod nescris. Cînd unui prieten îi merge bine, nu-i cere nimic, lăsă-l pe el să-ţi facă o prppunere.)

„Ei bine, aş putea să-ţi dau de lucru."

„Hei, Novikov, rus puturos, mult mai ai de gînd să tragi peste poartă!" strigă Polack unuia dintre jucători. Îşi priponeşte picioarele pe banca din faţă. „Ce-ai spus?"

„Aş putea să-ţi dau de lucru."

Polack se strîmbă, ţuguie buzele. „Poate facem o treabă", spune el cu nepăsare.

Îşi cumpără un automobil în rate, plăteşte acontul din economiile realizate în primele două luni. După masa de seară dă o raită prin cofetării şi frizerii ca să strîngă biletele şi mizele loteriei clandestine. După ce îşi încheie turneul, predă lui Lefty banii şi biletele, apoi se retrage în apartamentul său, prost mobilat. Încasează o sută de dolari, pe săptămînă, pentru treaba asta.

Într-o noapte se întîmplă ceva.

„Hei, Al, ce mai faci? Se sprijină cu coatele de tejghea, îşi alege două ţigări de foi de bună calitate. (Mută ţigara de foi dintr-un colţ al gurii în celălalt.) Ce mai e nou?"

Al, un bărbat între două vîrste, împinge spre el un săculeţ cu mărunţiş. „Hei, Polack, e un tip care vrea să i se achite banii. Numărul său a ieşit cîştigător."

Polack ridică din umeri. „De ce nu-i spui acestui domn norocos că mîine Fred o să fie aici cu paralele?"

„I-am spus, dar nu vrea să mă creadă. Uite-l." (Un individ slăbănog, amărît, cu nasul roşu şi ascuţit).

„Ce s-a întîmplat, prietene?" întreabă Polack.

„Ştiţi, nu fac gălăgie, dom’le, nu vreau să iasă cu cafteală, dar numărul meu a ieşit şi am pretenţia să mi se dea banii.”

„Încetişor, prietene, lasă-ne să răsuflăm puţin. Face semn cu ochiul către patronul prăvăliei. Prea îţi sare muştarul.”

„Ascultă, dom’le, nu vreau decît banii mei. A ieşit numărul 572, nu-i aşa? Uitaţi-vă la biletul meu.” (Doi puştani care au venit după zaharicale le urmăresc cu mult interes discuţia; Polack îl aplică pe individ de braţ.)

„Să intrăm aici şi să stăm puţin de vorbă. (Împinge uşa după el.) Bun, ai cîştigat, mîine o să ţi se plătească. Avem un om care strînge banii şi altul care plăteşte cîştigătorilor. Sîntem o afacere serioasă, n-avem de-a face numai cu biletul dumitale.”

„Cine-mi garantează că o să mi se plătească mîine?”

„Cît ai mizat?”

„Trei centi.”

„Ai cîştigat douăzeci şi unu de dolari, nu-i aşa? Crezi că din cauza asta o să dăm faliment? Rîde. Ai să-ţi primeşti bănii, nene.” (Celălalt îi pune mîna pe braţ.)

„Aş vrea astă-seară, dom’le, mor de sete.”

Polack oftează. „Na, ţine, nenişorule, un dolar. Mîine, cînd o să-ţi plătească Fred, spune-i să-ţi oprească un dolar.”

Individul ia dolarul, îl priveşte cu îndoială. „Vrei să scapi de mine, dom’le.”

„Da, nenişorule, da.” (Îi dă mîna la o parte, iese din prăvălie, se urcă în maşină). În timp ce conduce, clatină din cap. Un dispreţ profund fermentează înlăuntrul lui.

Pleavă, oameni de nimic. Un biet nenorocit care cîştigă douăzeci şi unu de dolari şi care crede că o să ne ascundem pe sub mese ca să nu-l plătim. „Doamne, vai de capul lui, nenorocitul, chirăie atîta pentru douăzeci şi unu de dolari.”

„Bună ziua, mamma, ce mai faci, ce mai face drăguţa lui Casimir?”

Maică-sa aruncă o privire bănuitoare prin uşa întredeschisă şi, după ce l-a recunoscut, îl lasă să intre.

„Nu te-am mai văzut de o lună, fiule”, spune ea în poloneză.

„Două săptămîni, o lună, e vreo deosebire? Sînt întotdeauna prin apropiere, nu-i aşa? Ţi-am adus bomboane. (Cînd observă privirea şovăitoare a maică-si, încruntă sprîncenele.) Nu ţi-ai pus la punct încă dinţii?”

Ea ridică din umeri. „Am făcut unele cumpărături.”.

„Pentru numele lui Dumnezeu, ma, cînd ai să ţi-i faci odată?”

„Am cumpărat materiale de rochii.”

„Iar pentru Mary, nu?”

„O fată nemăritată trebuie să se îmbrace.”

„Oh! (Mary tocmai intră pe uşă şi îl salută cu răceală.) Ce mai faci, nevolnico?”

„Casimir, gura!”

El îşi ciupeşte bretelele. „De ce dracu nu te măriţi, s-o mai laşi pe ma în pace?”

„Fiindcă toţi bărbaţii sînt ca tine, cu ochii după muieri.”

„Vrea să se călugărească”, spune maică-sa.

„Ei, drace, călugăriţă. O cîntăreşte din ochi. ***Călugăriţă!”***

„Steve crede că ar fi bine.”

El îi cercetează cu nepărtinire faţa îngustă, tenul smead, cearcănele gălbui. „Da, poate că ar fi bine.” Din nou, simte un dispreţ amestecat cu o undă de compătimire. „Ştii, mamma, sînt un tip norocos.”

„Eşti un escroc, zice Mary.”

„Taci, spune mama. Bravo, fiule, e bine dacă ai noroc.”

„Ah.” (Îi e ciudă pe el. E idiot să spui că ai noroc).

„Du-te, călugăreşte-te... Ce mai face Steve?”

„Munceşte din greu. Mickey, ăl mai mic din copiii lui, a fost bolnav.”

„Am să trec să-l văd zilele astea.”

„Ar fi bine să fiţi mai apropiaţi unii de alţii, copii.” (Doi au murit, ceilalţi sînt căsătoriţi, în afară de Mary şi de Casimir.)

Da. Polack a plătit chiria apartamentului; el i-a oferit maică-si şerveţelele de dantelă, fotoliul cel nou, sfeşnicele de pe birou. Dar totul miroase a mizerie. „Ah, e dezgustător.”

„Ce anume, Casimir?”

„Nimic, mamma. Acum trebuie s-o iau din loc.”

„Abia ai venit.”

„Ştiu. Poftim, ţine ceva bani. Şi aranjează-ţi dinţii, pentru numele lui Dumnezeu!”

„La revedere, Casimir.” (A vorbit Maria.)

„Da, la revedere, mititico. O priveşte din nou. Călugăriţă, hai? Bun. Noroc, mititico.”

„Mulţumesc, Casimir.”

„Uite, ţine cîţiva bănuţi şi pentru tine. Hai, ia-i.” Îi strecoară banii în mînă, se furişează pe uşă şi coboară scara în fugă. Cîţiva copii încearcă să-i smulgă alămurile strălucitoare de la maşină şi el îi ia la goană. Nu-i mai rămîn decît treizeci de dolari. Nu prea mult ca să o ducă trei zile, şi în ultima vreme cam pierde la partidele de poker de la Lefty.

Ridică din umeri. La cărţi e firesc să cîştigi şi să pierzi.

O dă jos pe micuţa brunetă de pe genunchii săi şi se îndreaptă agale spre Lefty şi spre şmecherul din banda lui Kabriskie. Orchestra, alcătuită din patru muzicanţi, aranjată pentru serată, cîntă încet; ici, colo băutura a început să se prelingă pe mese.

„Ai nevoie de mine, Lefty?”

„Faceţi cunoştinţă. Wally Boletti.” Se salută, sporovăiesc puţin.

„E un băiat fain”, spune Lefty.

„A’ntîia.”

Kabriskie are nevoie de cineva care să îmboldească la „lucru” pe fetele din partea sudică a sectorului său.

„De asta are nevoie, hm?”

„Da.”

Chibzuieşte un minut. (Din asta ies parale, nu glumă, mai mult decît la loterie, şi grozav avea nevoie, dar...) „E o chestie cam primejdioasă”, mîrîie el. (O schimbare neînsemnată în politica locală, o maşinaţie din partea altui sector, şi el ar trage toate ponoasele.)

„Ce vîrstă ai, Polack?”

„Douăzeci şi patru de ani”, minte el.

„Al naibii de tînăr”, spune Wally.

„Vreau să mai chibzuiesc puţin”, spune Polack. Pentru prima oară în viaţă nu se simte în stare să ia o hotărîre.

„Nici o grabă, nu ştiu însă dacă săptămîna viitoare locul o să mai fie liber.”

„Ei bine, atunci cu atît mai rău pentru mine.”

Numai că a doua zi, în vreme ce el mai şovăie încă, primeşte ordinul de mobilizare. Înjură furios. Pe Madison Street locuieşte un tip care poate să-ţi facă rost de o scutire; îi telefonează.

Dar în drum spre acesta, Polack se răzgîndeşte.

„Ah, la dracu, norocul e schimbător.” Face stînga-mprejur şi se întoarce acasă. În mintea lui îşi face loc o adîncă uimire.

„Asta e ceva”, mormăie el.

Dar nu e aşa, Polack n-a auzit niciodată vorbindu-se de acel ***deus ex machina;*** formula asta e cu totul nouă pentru el.

„Pui la cale o afacere, o examinezi pe toate feţele, şi cînd ţi-e lumea mai dragă, îţi cade ceva pe cap, de-ţi răstoarnă toate planurile. Zîmbeşte. Dar mă descurc eu din toate.”

Uimirea sa scade. „Chiar dacă ţi se încurcă socotelile, poţi să ieşi basmă curată. Însă cu o condiţie, să caşti bine ochii.”

BIIIIIP. Apasă pe claxon şi trece în trombă pe lîngă un autocamion.

9

Cîteva ore mai tîrziu, spre amiază, la o depărtare de mai multe mile, brancardierii se luptau cu povara lor. Îl căraseră pe Wilson toată dimineaţa, prin arşiţa metalică a soarelui tropical; forţa, voinţa, li se scurgeau din corp odată cu transpiraţia. Înaintau, abrutizaţi, sudoarea îi orbea, limba li se lipea de cerul gurii uscate, picioarele abia îi mai ţineau. Căldura se revărsa de pretutindeni, sclipea deasupra ierbii, se învolbura în jurul lor, căpătînd consistenţa potolită a apei sau a uleiului. Aveau impresia că fîşii de catifea fierbinte le înfăşura capul, că respirau un aer supraîncălzit — un amestec combustibil care ameninţa să le explodeze în plămîni. Se tîrau pas cu pas, cu capul bîţîind pe umeri, şi scoţînd nişte sunete nearticulate, care le zgîriau gîtlejul. După cîteva ore de mers în felul acesta, li se părea că umblă printr-o pădure de flăcări.

Îl cărau pe Wilson ca şi cum s-ar fi luptat cu o stîncă, opintindu-se din greu cincizeci, o sută sau chiar două sute de yarzi, mişcîndu-se grăbit şi încordat, ca nişte hamali care mută un pian; din cînd în cînd lăsau targa jos şi rămîneau în picioare nemişcaţi, trăgînd anevoie în piept puţinul aer respirabil rămas sub bolta de plumb topit a cerului. Ţintuiţi, înlănţuiţi parcă de brancardă, şi înfricoşaţi de ispită unui popas prelungit, îşi reveneau după un minut şi o porneau iarăşi, străbătînd o nouă şi scurtă etapă, prin ierburile verzi, ori peste colinele gălbui care se desfăşurau la infinit. La urcuşuri se poticneau, încremeneau fără să dea drumul poverii, incapabili să-şi mai mişte picioarele, apoi se încordau, înaintau cîţiva paşi, şi se opreau iarăşi, schimbînd priviri năuce.

La coborîşuri, efortul de a se frîna, de a nu se lăsa tîrîţi la vale într-o fugă dezordonată, făcea să le tremure coapsele, în vreme ce cîrceii parcă le înnodau muşchii pulpelor, dîndu-le ghes să se arunce în iarbă şi să rămînă ca morţi, tot restul zilei.

Wilson îşi recăpătase cunoştinţa şi suferea cumplit. Orice zdruncinătură îi smulgea gemete, şi zvîrcolelile sale neîncetate dezechili- brau brancarda, silindu-i să se poticnească. Resimţeau usturător înjurăturile cu care îi împroşca din cînd în cînd. Ţipetele şi urletele lui şerpuiau prin valurile de arşiţă copleşitoare, îmboldindu-i să parcurgă iarăşi cîţiva yarzi.

— Fire-aţi ai dracului să fiţi, credeţi că nu văd? Ce dracu, nu puteţi fi mai cu băgare de seamă? Uitaţi că sînt rănit, mă scuturaţi de-mi răscoliţi tot puroiul din maţe; anume-o faci, Stanley, ca să mă doară. E cel mai urît lucru să te porţi aşa cu un camarad...

Glasul i se ascuţea, devenea tot mai arţăgos. Ici colo, un hop mai brusc îi smulgea un urlet.

— Dumnezeii ei de viaţă, lăsaţi-mă singur. Durerea, căldura, îi înnebuneau; scîncea ca un copil. Eu nu v-aş fi făcut ce-mi faceţi voi mie.

Zăcea întins pe spate, cu gura căscată, cu răsuflarea ţîşnind din cavitatea uscată a gîtlejului, ca aburul ce iese vibrînd prin ciocul unui ceainic.

— Au, încet, fir-ar să fie, încet!

— Facem şi noi ce putem, bombănea printre dinţi Brown.

— Să nu vă scrîntiţi degetele. N-o să uit asta. Dumnezeii mamii ei de treabă!

Şi iarăşi se trudeau vreo sută de yarzi, puneau jos brancarda, şi se uitau prosteşte unii la alţii.

Rana lui Wilson palpita dureros. Muşchii abdominali îl dureau; lupta-i neîncetată împotriva suferinţei îl istovea, iar febra îi storcea toată umezeala din trup.

În arşiţa soarelui membrele i se făcuseră grele ca plumbul, iar gîtlejul şi pieptul congestionat i se uscaseră cu desăvîrşire. Resimţea dureros orice zdruncinătură a brancardei. Se simţea sleit, de parcă s-ar fi războit cîteva ore de-a rîndul cu un adversar mult mai vînjos decît el. Adeseori ajungea în pragul pierderii cunoştinţei, dar era de-ajuns o mişcare bruscă a brancardei spre a-l readuce cu violenţă în fire. Atunci îl podideau lacrimile. Cu dinţii încleştaţi, se încorda în aşteptarea următoarei zdruncinături, care îi stîrnea junghiuri ascuţite în rană şi îi rîcîia nervii surescitaţi. I se părea că brancardierii îl fac să sufere cu tot dinadinsul şi îi ura cumplit, tot aşa cum ai urî de pildă o mobilă de care te-ai lovi la picior.

— Brown, eşti un ticălos.

— Gura, Wilson! şe răstea Brown.

Brown înainta clătinîndu-se; degetele i se desprindeau încetul cu încetul de pe mînerul brancardei. Cînd simţea că e gata să scape brancarda, comanda:

— Lăsaţi-i jos. Îngenunchea apoi lîngă Wilson, îşi masa uşor mîna, şi încerca să-şi recapete suflul. Liniştеşte-te, Wilson, facem tot ce putem, gîfîia el.

— Brown, eşti un ticălos, mă zdruncini înadins.

Lui Brown îi venea să plîngă sau să-l ia la palme. Băşicile de pe picioare i se spărseseră, sîngerau înlăuntrul bocancilor şi îl chinuiau la popasuri, cînd începeau să se facă serios simţite.

Nu şi-ar mai fi continuat drumul, dar sub privirea oamenilor se trezea mormăind:

— Hai, înainte, băieţi!

Înaintară astfel timp de mai multe ore, tîrîndu-se prin potopul de raze fierbinţi ale soarelui de amiază. Voinţa, hotărîrea lor se dezagregau lent, iremediabil. Se luptau cu arşiţa orbitoare, uniţi în silă de aceeaşi istovire, de aceeaşi furie. Ori de cîte ori vreunul din ei se poticnea, ceilalţi îl urau pentru povara sporită care le frîngea braţele, în timp ce gemetele lui Wilson îi smulgeau din apatie, făcîndu-i să tresară parcă sub o lovitură de bici. Treptat, se afundau într-o deznădejde fără margini. Din cînd în cînd, un val de greaţă le înceţoşa vederea. Pămîntul li se întuneca înaintea ochilor şi un gust amar de fiere le umplea gura. Mergeau înainte, năuci, abrutizaţi, suferind mai mult decît Wilson. Oricare din ei şi-ar fi schimbat bucuros locul cu al rănitului.

La ora unu Brown ordonă un popas. Picioarele îi erau ţepene ca lemnul şi îi venea să leşine. Îl lăsară pe Wilson la soare şi se aruncară la pămînt în jurul lui, rămînînd cu faţa în jos, hăpăind aerul cu gurile larg deschise. Colinele sclipeau în căldura după-amiezei, reflectîndu-şi strălucirea dintr-un versant de colină într-altul. Aerul părea să fi încremenit. Din cînd în cînd Wilson aiura, bolborosind vorbe fără şir, dar nu-i mai dădeau atenţie. Popasul nu-i mai destindea; toate durerile înăbuşite urcau la suprafaţă, luîndu-i cu asalt. Năpădiţi de greţuri, de spasme periodice, erau cuprinşi de fiori, de parcă li s-ar fi scurs din corp toată căldura; lîncezeau aproape leşinaţi, uitînd de scurgerea apăsătoare, flască, a timpului.

Cam după vreo oră Brown se sculă în capul oaselor, înghiţi cîteva tablete de sare comprimată şi goli aproape jumătate din conţinutul bidonului său de apă. Sarea îi gîlgîi neplăcut în stomac, dar se simţi ceva mai uşurat. Cînd se ridică spre a se apropia de Wilson, picioarele sale îi părură străine, ca ale unui convalescent care părăseşte aşternutul după o boală lungă.

— Cum te mai simţi, băiete? întrebă el.

Wilson înălţă ochii. Cu un gest nesigur, îşi duse degetele la cap şi dădu la o parte batista udă de pe frunte.

— Brown, mai bine m-aţi lăsa dracului, se văită el slab.

În ultima oră, oscilaţiile dintre veghe şi delir îl sleiseră; acum zăcea vlăguit pe brancardă. Wilson îşi zicea că nu are nici un rost să continue drumul. Era mulţumit să rămînă pe loc. Nu se gîndea la con- secinţe. Ştia doar atît, că nu mai vrea să fie cărat, că nu se mai simte în stare să îndure ucigătoarele zdruncinături ale brancardei.

Pentru Brown, ispita era mare; atît de mare, încît nu cuteza să creadă că Wilson vorbise cu adevărat.

— Ce tot spui, măi frate?

— Lăsaţi-mă, băieţi, lăsaţi-mă singur.

Lacrimi de slăbiciune îi umplură ochii. Clătină din cap vag, ca şi cînd toate acestea n-ar fi avut nici o legătură cu el. Întîrziaţi din pricina mea, plecaţi, lăsaţi-mă.

Din nou totul i se încîlcea în cap; i se părea că se aflau în patrulare şi că îi ţinea în loc cu boala lui.

— Cu văicărelile tale ne dezumfli pe toţi, zise Brown.

Stanley se apropie de Brown,

— Ce vrea? Să-l lăsăm?

— Da.

— Crezi că s-ar putea?

Brown reuşi să se înfurie.

— Dumnezeii tăi, Stanley, ce dracu ţi-a venit?

Dar şi pentru el tentaţia rămînea încă mare. O nemărginită oboseală îi năpădise trupul; nu mai avea chef să continue.

— Haideţi, să mergem, zbieră el. Îl zări pe Ridges adormit pe jos şi îl apucă turbarea. Hai, Ridges, nu încetezi odată să tragi la aghioase?

Ridges se deşteptă încet, fără grabă.

— M-am odihnit puţin, asta e tot, se plînse el cu blîndeţe. A fost de altfel vorba să ne odihnim... Se ridică, îşi strînse centironul şi se apropie de brancardă. Bun, sînt gata.

Se puseră din nou în mişcare, dar popasul care abia se terminase le făcuse măi mult rău. Îndemnurile lăuntrice, încordarea care în lipsă de ceva mai bun îi mînase pînă acum, dispăruseră. După cîteva sute de yarzi se simţiră tot atît de obosiţi ca şi înainte de haltă; zăpuşeala îi ameţea, le sporea slăbiciunea. Wilson, gemea aproape fără încetare.

Vaietele sale îi înnebuneau. Se simţeau neputincioşi şi neîndemînatici. Suferinţele rănitului păreau să se infiltreze în braţele lor prin mînerele brancardei şi se crispau cuprinşi de un simţămînt de vinovăţie ori de cîte ori Wilson horcăia. În prima jumătate de milă, cît timp mai avură ceva suflu, se ciondăniră într-una. Orişice ar fi făcut, se enervau unii împotriva altora şi se luau mereu la harţă.

— La dracu, Goldstein, nu poţi să fii mai atent? zbiera Stanley după o zguduire neaşteptată.

— De ce nu eşti tu mai atent?!

— Decît să vă certaţi, mai bine aţi face o treabă mai bună, bombănea Ridges.

— Ah, gura! striga Stanley.

Şi Brown intervenea.

— Stanley, vorbeşti mai mult decît trebuie. Pune şi tu umărul la treabă!

Continuau să se opintească, furioşi unii pe alţii. Wilson începu iar să bolborosească şi ei îl ascultau îndobitociţi.

— De ce nu mă lăsaţi? Un om care nu se mai poate stăpîni şi se scapă pe el, nu mai e bun de nimic. Nu fac decît să vă ţin pe loc. Lăsaţi-mă, asta e tot ce vă cer. O să mă descurc şi fără voi, nu vă faceţi sînge rău pentru mine. Lăsaţi-mă. ***Lăsaţi-mă odată, vă spun.***

Vorbele lui le împungeau parcă umerii, le coborau în vîrful degetelor şi îi făceau să-şi descleşteze degetele de pe mînerele brancardei.

— Ce dracu tot îndrugi? gîfîia Brown.

Fiecare din ei se războia cu propriul său demon.

Goldstein se împiedică şi Wilson începu să ţipe.

— Goldstein, eşti un ticălos, ai făcut înadins, te-am văzut, eşti un nevolnic. Saltul brancardei îi aminti că mînerul din partea

dreaptă din faţă era ţinut de Goldstein şi rostirea numelui acestuia îi trezi o seamă de amintiri. „Goldstein ăsta nu e bun de nimic, nu e în stare nici să tragă o duşcă de băutură.” Chicoti slab şi cîteva picături de sînge opac se ridicară din adîncuriie secătuite ale pieptului său. „Fir-ar să fie, bătrînul Croft n-a ştiut niciodată că l-am şmecherit cu un bidon.”

Cu ochii în pămînt, Goldstein mergea în neştire, clătinînd din cap cu mînie. „Nu uită niciodată, goimii, nu uită niciodată”, îşi repeta el. Se simţea singur, împotriva tuturor. Înţelegea oare Wilson ce făceau oamenii pentru el?

Ceva mai potolit, Wilşon asculta gîfîielile lor repezite. Îşi dădeau atîta osteneală pentru el. Acest gînd îi lumină deodată mintea, apoi se pierdu, lăsîndu-i doar emoţia acelei revelaţii.

— Măi băieţi, ştiu ce mult faceţi pentru mine, dar nu e nevoie să vă mai obosiţi. Lăsaţi-mă, asta e tot ce vă pot spune.

Nu primi însă nici un răspuns şi asta îl supără grozav.

— Lua-v-ar dracu, lăsaţi-mă odată!

Scîncea, ca un copil cuprins de fierbinţeală.

Lui Goldstein îi venea să dea drumul brancardei. „Spune că ar trebui să-l lăsăm”, gîndi el. Dar îndată după aceasta, cuvintele lui Wilson îl tulburară adînc. Căldura şi oboseala îl împiedicau să chib- zuiască la rece, şi gîndurile îi ţîşneau smucit, ca nişte reacţii musculare. „Nu putem să-l lăsăm, îşi zise el, o face din generozitate”, apoi nu se mai putu gîndi decît la durerile sporite din braţe şi suferinţa care îi înnoda fiecare muşchi al trupului.

Wilson îşi frecă limba de marginea uscată a dinţilor.

— Oh, băieţi, mi-e sete, scînci el.

Se zvîrcoli pe targă, înălţînd capul spre cerul scînteietor, de plumb topit; simţea în gîtlej făgăduinţa unei fericiri nemărginite. Într-o clipă urmau să-i dea apă, iar focul care-i chinuia limba şi cerul gurii avea să se potolească.

— Haideţi, daţi-mi să beau, mormăi el. Daţi-mi puţină apă.

Abia îl mai ascultau. În tot cursul zilei nu încetase să le ceară apă; nici nu mai dădeau atenţie bolboroselilor sale. Lăsă capul să-i cadă iar, rostogolindu-şi limba încărcată prin cavitatea aridă a gurii. Puţină apă, behăi el. Aştepta cu răbdare, luptînd împotriva ameţelii care părea să-l învîrtească pe targă. Doamne, fir-ar să fie, daţi-mi puţină apă!

— Linişteşte-te, Wilson, mormăi Brown.

— Apă, fire-aţi ai dracului să fiţi!

Stanley se opri, clătinîndu-se pe picioare. Oamenii puseră jos brancarda.

— Dă-i puţină apă, pentru numele lui Dumnezeu! strigă el.

— Nu se dă apă unui om rănit lă burtă, se împotrivi Goldstein.

— Ce ştii tu!?

— Nu se poate să-i dăm apă, zise Goldstein. L-ar ucide.

— Nu mai e apă, şopti Brown.

— Ah, mă umpleţi de scîrbă! mugi Stanley.

— Puţină apă nu i-ar face rău lui Wilson, mormăi Ridges. Simţea o undă de surprindere şi de dispreţ. „La fel se moare şi cu apă şi fără apă.” Se întrebă de ce făceau atîta gălăgie pentru o nimica toată.

— Brown, zise Stanley, întotdeauna te-am socotit căcăcios. Nu vrei să-i dai un pic de apă unui rănit. Se împleticea în lumina arzătoare a soarelui. Ai şi tu un camarad, ca Wilson, şi nu ai curaj să-i dai o picătură de apă, fiindcă aşa a spus un doctor oarecare.

Cuvintele sale ascundeau o groază pe care refuza s-o recunoască, în ciuda epuizării, ştia că se face vinovat de rea-credinţă şi că este primejdios să-i dea lui Wilson de băut. Se sustrase însă de la această răspundere, manifestînd o indignare virtuoasă.

— Uite ce păţeşti cînd încerci să uşurezi suferinţele unui camarad! spuse el. Ei, drăcia dracului, ţii cu tot dinadinsul să-l chinuieşti, Brown? Îl îmboldea un fel de agitaţie, de grabă. Dă-i să bea, ce te costă?

— Ar fi o crimă, zise Goldstein.

— Ţine-ţi gura, jidan puturos, îl repezi Stanley furios.

— Îţi interzic să-mi vorbeşti pe tonul ăsta, vorbi Goldstein ascuţit.

Tremura de mînie, fiindcă dincolo de indignarea sa răsărea amintirea strivitoare a atitudinii atît de prietenoase, adoptată de Stanley în ajun. „Nu poţi avea încredere în nimeni”, gîndea el cu un fel de plăcere amară. Cel puţin, de data asta căpătase o anumită certitudine.

— Ajunge, interveni Brown. Haideţi, la drum.

Fără să le mai dea răgaz, apucă unul din mînerele brancardei şi le făcu semn şi celorlalţi să treacă la posturile lor. Se urniră iar, împleticindu-se, în strălucirea orbitoare a soarelui.

— Dă-mi apă, se tîngui Wilson.

Stanley încremeni din nou.

— Să-i dăm apă, să înceteze odată chinul ăsta.

— Gura, Stanley! se răsti Brown, făcîndu-i semn cu mîna rămasă liberă. Ia-o din loc şi taci.

Stanley îi aruncă o privire ucigătoare. În ciuda sfîrşelii, nutrea faţă de Brown o ură necuprinsă.

Gîndurile lui Wilson prinseră iarăşi să se învîrtească în jurul suferinţelor sale. Apoi se pierdea, uitînd şi de el, şi de zdruncinăturile brancardei. Senzaţiile trecute prin filtrul delirului se scurgeau de-a lungul trupului. Simţea zvîcnetele rănii şi vedea cu ochii minţii burghiul care îi sfredelea stomacul, se oprea, apoi pornea din nou. „Ahhhhrr.” Se auzi gemînd, fără să-şi simtă glasul ieşind din gîtlej. Îi era cumplit de cald. Cîteva minute avu impresia că pluteşte pe aripile unei brancarde; explora cu limba rădăcina dinţilor în căutarea vreunei urme de umezeală. Era convins că picioarele îi luaseră foc şi le îndoia, le freca între ele, vrînd parcă să înăbuşe flacăra care le mistuia. „Stinge-le, stinge-le”, mormăia el din cînd în cînd.

Simţi o nouă zvîcnire, familiară, grabnică. Un junghi îl împunse în vintre şi sudoarea de pe frunte se comprimă în picături. Wilson se împotrivi nevoii, luptînd ca un copil care se teme de pedeapsă, apoi cedă impulsului maţelor şi se lăsă în voia plăcerii de a se deşerta. Se afla din nou în faţa gardului dărăpănat care împrejmuia casa părintească şi soarele meridional îl distila în şale o sensualitate molatecă. „Hei, negrişorule, cum se numeşte catîrul tău?” mormăi el printre dinţi, mulţumit şi uşurat, chicotind fără vlagă. Mîna sa apucă marginea brancardei şi, întorcînd capul, urmări din ochi pe tînăra negresă. Femeia de lîngă el îi mîngîia pîntecele. „Woodrow, întotdeauna scuipi înainte de a te pişa?”

— Asta poartă noroc, bolborosi el cu glas tare, încercînd să-şi golească băşica. Dar alt junghi, ascuţit, sfîşietor, îi străpunse şalele. Îşi aminti, sau cel puţin carnea îşi aminti, de greutatea cu care urina, şi muşchii i se înnodară. Viziunea dispăru, lăsîndu-l conştient, tulburat şi perplex — pentru prima oară conştient de halul de murdărie în care se bălăcea. Îşi închipui starea de putrefacţie a măruntaielor sale şi îl năpădi o mare

amărăciune, „De ce dracu mi s-a întîmplat tocmai mie una ca asta? Ce legătură are cu dragostea?” Înălţă capul, murmurînd:

— Brown, crezi că rana asta o să mă scape de puroiul din burtă?

Dar nimeni nu-i răspunse şi Wilson căzu iarăşi pe spate, chibzuind la boala sa. Îl obseda un lanţ de amintiri neplăcute şi brusc redeveni sensibil la hurducăturile brancardei, la suferinţa de a rămîne culcat pe spate ore de-a rîndul. Încercă să se întoarcă pe-o parte, dar renunţă, fiindcă era prea dureros. S-ar fi zis că cineva îl apăsa pe burtă.

— Plecaţi! strigă el.

Apoi îşi aminti de greutatea care îl strivea. Acum cîteva săptămîni, cînd japonezii încercaseră să treacă rîul şi el îi aşteptase cu mîinile pe mitralieră, resimţise aceeaşi apăsare în piept şi în stomac.

„Noi — venim — căutăm — voi.” Cu vorbele astea îl provocaseră pe Croft şi pe el. Acoperindu-şi faţa cu mîinile, începu să tremure.

— Trebuie să-i oprim, băieţi, uite-i că vin, gemu el, agăţîndu-se strîns de targă. Banzaiiiiiiai aaiiiiiai! urlă el, sunetele gîlgîindu-i în gîtlej. ***Haide. Recunoaşterea, sus, sus, aici!***

Brancardierii se opriră, punînd jos targa:

— Ce tot trăncăneşte? întrebă Brown.

— Nu-i văd, nu-i văd. Unde dracu sînt rachetele? mugea Wilson. Strîngea cu mîna stîngă mînerul mitralierei, ţinînd arătătorul pe trăgaci. Cine e la cealaltă mitralieră? Nu pot să-mi amintesc.

Ridges dădu din cap.

— Vorbeşte despre atacul japonez de pe rîu.

Ceva din panica lui Wilson se comunică şi celorlalţi. Goldstein şi Ridges, care fuseseră de faţă la atac, se uitară stingheriţi la Wilson. Avură impresia că întinderile vaste şi golaşe ale colinelor căpătaseră deodată o înfăţişare sinistră.

— Sper că n-o să dăm peste japonezi, rosti Goldstein.

— Nici o grijă, zise Brown.

Îşi şterse năduşeala care-i cădea în ochi şi scrută slăbit depărtările.

— Nu e nici ţipenie prin apropiere, gîfîi el.

Îl cuprinse o senzaţie de neputinţă, de disperare. Dacă ar cădea într-o ambuscadă... Îi veni iar să plîngă. I se cerea prea

mult, şi el se simţea atît de slăbit. Un vîrtej de greaţă îi dilată stomacul şi rîgîi în gol, uşurat oarecum de sudoarea rece care-i îmbrobona trupul. Nu putea lăsa totul baltă.

— Trebuie să plecăm la drum, băieţi, se pomeni el vorbind.

Wilson abia putea să mai vadă pe sub batista care i se lăsase pe ochi. Ţesătura de bumbac, de culoare măslinie, fura din soare nuanţe galbene combinate cu pete negre care păreau să-i pătrundă în creier. Avea senzaţia că se înăbuşea din lipsă de aer. Din nou mîinile lui începură să bîjbîie în jurul capului.

— Fîr-ar afurisit să fie, strigă el zbătîndu-se, să-i urnim din loc pe japonezii ăştia dacă Vrem să ne alegem cu cîte-o amintire fru- moasă. Începu să se zbată din nou pe brancardă. Cine mi-a pus sacul ăsta în cap? Red, ai făcut o glumă proastă unui prieten. Nu văd nimic în porcăria asta de peşteră, ia-l pe japonez de pe capul meu!

Batista îi alunecă pe nas şi Wilson clipi în lumina soarelui, apoi închise pleoapele.

— Fiţi atenţi la şarpele ăla! urlă el, crispîndu-se din tot trupul. Red, nimereşte-l, ţinteşte bine, ţinteşte bine.

Mormăi ceva neînţeles, apoi trupul i se destinse.

— Să ştiţi, un tip mort seamănă cu o spată de berbec împuţită.

Brown îi aşeză batista la loc şi Wilson începu să se zvîrcolească.

— Nu pot să respir. Fir-ar să fie, trag în noi, tu ştii să înoţi, Taylor. Dumnezeii mamii lor, lasă-mă să trec după barcă!

Brown se înfioră. Wilson vorbea despre invazia de la Motome. Brown se vedea din nou înăbuşindu-se cu apa sărată, retrăia groaza finală, amestecată cu renunţarea, izvorîtă din acceptarea morţii. Sfîr- şeala care-l stăpînea îl făcu să aibă impresia, o frîntură de secundă, că înghiţea cantităţi mari de apă, încercînd aceeaşi surprindere vagă de a constata că nu se poate opri să nu bea cu nesaţ: apa îi aluneca pe gît cu o mişcare şi o voinţă proprii ei.

„Iată unde se află pricina”, gîndi el cu amărăciune. Memoria dădea frîu liber panicii şi slăbiciunilor. Învăţase că huruitul vijelios al războiului îl lăsa dezarmat; nu reuşea să se elibereze de aceste amintiri. În ciuda sfîrşelii sale îşi repeta cu îndărătnicie că trebuia să-l scoată pe Wilson la liman, deşi nu-i mai venea nici lui să creadă.

Brancardierii îşi continuară drumul toată după-amiaza. Pe la ora două începu, să plouă şi terenul deveni noroios. La început, ploaia le păru o binefacere; le domolea carnea care îi frigea, îşi mişcau degetele de la picioare în glodul care se infiltra în bocanci. Umezeala veştmintelor era agreabilă. Cîteva minute le plăcu răceala lor. Dar pe măsură ce ploaia se înteţea, solul devenea tot mai moale, iar uniformele începeau să se lipească neplăcut de piele. Alunecau în noroi, iar bocancii îngreunaţi se înfundau la tot pasul în clisă. Erau prea istoviţi, prea năuciţi pentru a băga de seamă de la început diferenţa, dar după o jumătate de oră mersul li se încetini nespus. Picioarele îşi pierduseră toată puterea; li se întîmpla să rămînă pironiţi într-un loc cîteva minute în şir, deoarece nu mai erau în stare să-şi coordoneze mişcarea coapselor şi a picioarelor. La urcuşuri, abia dacă mai făceau cîte un pas sau doi, apoi se opreau, privindu-se prosteşte, gîfîind, împotmolindu-se în noroi. După fiecare cincizeci de yarzi se odihneau puţin, apoi se tîrau mai departe.

Soarele apăru din nou, învăpăind iarba kunaï şi uscînd pămîntul, a cărui umezeală se evaporă sub forma unor inerţi nori de ceaţă. Oamenii gîfîiau, trăgeau în piept cîte o gură de aer greoi şi jilav, scrîşneau, sughiţau în vreme ce povara îi trăgea treptat, iremediabil, în jos. Cînd plecau la, drum, îl purtau pe Wilson la nivelul mijlocului lor, dar după treizeci sau patruzeci de yarzi greutatea lui îi încovoia într-atît, încît targa aproape că ştergea pămîntul. Iarba îi împiedica, li se agăţa de picioare, le stăvilea mişcările, le biciuia obrazul. Înaintau din greu, cu disperare şi cu furie, şi cînd aceste imbolduri începeau să se epuizeze, se opreau vlăguiţi.

În jurul orei trei făcură un nou popas, ceva mai lung, sub un copac stingher! O jumătate de oră nimeni nu scoase un cuvînt, dar în ciuda toropelii în care căzuseră, erau răscoliţi de cele mai puternice emoţii. Culcat pe burtă, Brown îşi privea mîinile crunt băşicate, mînjite de sîngele coagulat scurs din numeroase rosături şi tăieturi redeschise. Deodată, îşi dădu seama că totul se sfîrşise; evident, mai putea să se ridice, eventual să se mai tîrască o milă-două, măcinat de o intolerabilă agonie, dar ajunsese la capătul puterilor. Organismul lui nu mai funcţiona normal; vărsa fără încetare de cînd se opriseră şi vederea i se împăienjenise. Din minut în minut îl copleşea un fel de leşin,

întunecîndu-i vederea şi scăldîndu-i spinarea într-o transpiraţie îngheţată. Extremităţile membrelor îi erau agitate, iar mîinile îi tremurau în aşa hal, încît nu era în stare să-şi aprindă o ţigară. Îşi ura propria slăbiciune, îi ura pe Goldstein şi pe Ridges fiindcă rezistau mai bine decît el şi îl dispreţuia pe Stanley, despre care credea că e mai istovit decît el însuşi. Amărăciunea se transforma într-un fel de milă faţă de propria sa nenorocire — şi era furios pe Croft, fiindcă nu-i dăduse decît trei oameni. Croft ştia desigur că misiunea lor era irealizabilă.

Stanley tuşea cleios în mîinile lipite de obraz. Uitîndu-şe. la el cu coada ochiului, Brown găsi o nouă ţintă pentru resentimentul său. Stanley îl trădase. Contribuise ca Stanley să capete galoane de caporal, şi acesta se întorsese împotriva sa. Dacă i s-ar fi dat alt om în locul lui Stanley, ar fi scos-o mai bine la capăt.

— Ce e, Stanley? rosti fără voie. Vrei să te laşi păgubaş?

— Du-te dracului, Brown, zise Stanley furioş.

Brown acceptase corvoada aceasta ca să scape de patrulare şi îl trăsese şi pe Stanley după el. Dar dificultăţile întîmpinate de ei erau mai grele decît cele mai aspre situaţii pe care le-ar fi avut de înfruntat plutonul. Continuînd patrularea, s-ar fi evidenţiat şi poate că şi Croft l-ar fi remarcat.

— Te crezi grozav de isteţ, nu-i aşa? i se adresă iar lui Brown. Ştiu eu de ce te-ai încărcat cu afurisita asta de brancardă.

— De ce? întrebă Brown cu o surdă anticipaţie a celor ce aveau să vină.

— Pentru că ţi-era al dracului de frică să nu rămîi cu patrula. Un sergent care se coboară să care brancarde, Doamne-Dumnezeule!

Brown îl ascultă aproape cu satisfacţie. Era lucrul cel mai îngrozitor pe care şi-l putuse închipui, clipa pe care o aşteptase cu teamă de atîta vreme şi iată că acum nu i se mai părea chiar atît de teribilă.

— Stanley, eşti tot atît de fricos ca şi mine, sîntem amîndoi în aceeaşi oală. Căută să-i arunce în obraz ceva ce să-l rănească. Îţi faci prea mult sînge rău din pricina nevestei tale, Stanley.

— Ah, ţine-ţi gura...

Dar lovitura îşi atinsese ţinta. În starea sa de slăbiciune, Stanley era convins de trădarea soţiei sale, şi într-un interval de cîteva se- cunde mintea lui născoci un crud montaj al infidelităţilor ei. Se pomeni prins într-o reţea de incertitudini şi simţi că-l podideşte plînsul. Era nedrept să fii părăsit de toţi.

Brown se sprijini cu mîinile de pămînt şi se ridică anevoie.

— Haideţi, la drum.

Capul i se învîrtea, iar mîinile aveau moliciunea spongioasă a celui care, deşteptîndu-se din somn, nu şi-a regăsit încă puterea de a apuca lucrurile.

Şi ceilalţi oameni se sculară cu încetineală extremă; îşi strînseră centiroanele, îngenunchează lîngă brancardă, apoi îşi reluară drumul. După vreo sută de yarzi, Stanley îşi dădu seama că nu mai poate să continue. Nu-l simpatizase niciodată pe Wilson, fiindcă Wilson era mai bătăios decît el, dar în clipa asta nu se mai gîndea de loc la rănit. Ştia, pur şi simplu, că avea să abandoneze; era mai mult decît putea îndura — şi pe urmă, la ce bun?

Puseră brancarda jos pentru o scurtă haltă şi Stanley, după ce se îndepărtă puţin clătinîndu-se pe picioare, se lăsă să cadă la pămînt. Închise înadins ochii, prefăcîndu-se că a leşinat. Ceilalţi făcură cerc în jurul lui, privindu-l fără blîndeţe.

— Drace, n-avem decît să-l punem peste Wilson, zise Ridges, apoi îi pun şi pe ceilalţi deasupra; pînă la urmă am să vă duc în cîrcă pe toţi.

Pufni cu dezgust. Stanley îşi bătuse adesea joc de el, aşa că în clipa asta se simţi oarecum răzbunat. Îndată, însă, îi fu ruşine. „Trufia e premergătoare prăbuşirii”, îşi zise el cu sobrietate. Asculta cu un amuzament detaşat horcăielile lui Stanley; îi

aminteau de un catîr care, într-o zi de vară, se prăbuşise după arat, şi resimţea în acest moment acelaşi amestec de amuzament şi milă.

— Ce dracu facem? gîfîi Brown.

Wilson deschise pe neaşteptate ochii. Părea cu desăvîrşire conştient. Chipul său, lat şi buhăit, părea îngrozitor de vlăguit şi de supt.

— N-aveţi decît să mă lăsaţi, zise el slab. S-a isprăvit cu Wilson.

Brown şi Goldstein fură ispitiţi să-i dea ascultare.

— Nu te putem lăsa, glăsui Brown.

— Opriţi-vă, băieţi, şi să le ia dracu pe toate.

— Nu ştiu, zise Brown.

Goldstein clătină repezit din cap.

— Trebuie să te ducem pe plajă, spuse el.

Ar fi fost incapabil să explice pentru ce îşi aminti brusc momentul în care tunul alunecase de-a-ndăratelea, prăvălindu-se în albia rîului

Brown se uită încă o dată la Stanley.

— Nu putem să-l lăsăm aici şi să plecăm mai departe.

Ridges era scîrbit.

— Cînd începi o treabă, trebuie s-o sfîrşeşti. N-o să mucezim aici de dragul unui codaş.

Goldstein văzu deodată soluţia.

— Brown, de ce n-ai rămîne tu cu Stanley?

Goldstein era foarte obosit, într-o stare vecină cu prostraţia, dar îi era cu neputinţă să abandoneze. Brown părea aproape tot atît de bolnav ca şi Stanley. Era singura soluţie, şi totuşi îi era ciudă că o sugerase. „În orice ocazie trebuie să mă arăt mai bun decît ceilalţi”, gîndi el.

— O să ştiţi să găsiţi drumul? întrebă Brown.

Trebuia să fie cinstit acum, să facă faţă tuturor obiecţiunilor. Trebuia să-şi păstreze o ultimă fărîmă de demnitate chiar şi în culmea înfrîngerii sale.

— Cunosc drumul, mîrîi Ridges.

— Bine, am să rămîn, zise Brown. Trebuie să aibă cineva grijă şi de Sanley. Îl scutură, dar Stanley continua să geamă. Azi nu mai e bun de nimic.

— Ascultă, zise Goldstein, după ce Stanley are să mai prindă ceva puteri, ne ajungeţi din urmă ca să ne daţi o mînă de ajutor. De acord?

— Bun, de acord.

Amîndoi ştiau că aşa ceva nu se va întîmpla.

— La drum, zise Ridges.

El şi cu Goldstein apucară brancarda, fiecare de cîte un cap, o ridicară anevoie şi se îndepărtară clătinîndu-se. După vreo şaizeci de paşi, o puseră iarăşi jos ca să-şi lepede echipamentul, cu excepţia unei raniţe şi a unei puşti de fiecare om.

— Le aduci tu, Brown? întrebă Goldstein.

Brown dădu din cap afirmativ.

Se înhămară iar la povara lor, înaintînd cu jalnică încetineală. Chiar şi aşa, fără echipament, targa cîntărea mai bine de două sute de livre. Le trebui aproape o oră ca să parcurgă o jumătate de milă de-a lungul unei creste.

Cînd îi pierdu din vedere, Brown îşi scoase bocancii şi începu să-şi maseze picioarele acoperite de băşici şi rosături. Le mai rămînea de străbătut vreo zece mile. Brown suspină, frămîntîndu-şi uşor degetul mare. „Ar trebui să renunţ la galoane”, cugetă el.

Dar ştia că nu avea să facă una ca asta. „Am să-i dau înainte, am să-i dau înainte, pînă ce or să mă degradeze.” Se uită la Stanley, care zăcea la pămînt. „Oh, mult ne mai asemănăm. În curînd o să-l potopească şi pe el aceleaşi griji ca şi pe mine.”

10

Croft poseda o cunoaştere instinctivă a terenului; simţea instinctiv forţele şi torsiunile care-l răscoliseră, vînturile şi apele care-l roseseră. De multă vreme oamenii nu-l mai întrebau nimic în legătură cu drumul pe care-l alegea; îl ştiau tot atît de infailibil ca şi înlănţuirea zilei după noapte, tot atît de inevitabil ca şi oboseala după un marş îndelungat. De fapt, nici nu se mai gîndeau la asta.

Croft însuşi nu cunoştea motivul. Ar fi fost incapabil să explice ce anume îl îndemna s-o ia la stînga sau la dreapta cînd escalada o faleză, de vreme ce amîndouă drumurile duceau tot acolo. Ştia doar că drumul pe care nu-l alesese sfirşea într-o fundătură. Brîna din stînga putea să se îngusteze şi să dispară, iar cea din dreapta să se piardă pe o culme ascuţită sau pe un platou de piatră. Un geolog cu ani de studii şi cu experienţa terenului, ar fi făcut alegerea cu acelaşi rezultat fericit, dar cu mai puţină rapiditate. Ar fi făcut o pauză, ar fi folosit jargonul său, ar fi cîntărit factorii, ar fi estimat intangibilele, ar fi comparat curbele de dezvoltare şi de eroziune, de expansiune şi contracţie, apoi geologul ar fi şovăit. Căci erau prea multe elemente în joc.

Croft simţea natura solului şi a rocilor, o cunoştea tot atît de bine cum îşi cunoştea flexiunea muşchilor, ştia cum într-o eră răscolită, de furtuni scoarţa terestră se frămîntase spre a căpăta forma prezentă. Niciodată sentimentul acesta de zămislire-prin-cataclism nu îi părăsea cînd explora un teren; aproape că ştia ce înfăţişare avea să ia celălalt versant al unei coline. Această cunoaştere îl făcea să presimtă intuitiv apropierea apei, oricît de străin i-ar fi fost ţinutul prin care călătorea.

Era o însuşire înnăscută, sau poate că se dezvoltase de-a lungul anilor petrecuţi mînînd turmele sau conducînd patrulele,

în nenumăratele împrejurări cînd e important să ştii pe ce cale să apuci. Orice s-ar fi întîmplat, îşi călăuzea oamenii fără să şovăie, escaladînd faleză după faleză, strecurîndu-se din defileu în defileu, oprindu-se în silă pentru a îngădui celorlalţi să-l ajungă din urmă şi să-şi mai tragă sufletul. Orice oprire îl enerva. În ciuda oboselii, era agitat, nerăbdător, mînat înainte de o încordare necontenită. Ţinea mun- tele în dinţi tot atît de dîrz ca un cîine care a dibuit vînatul. Era mereu zorit să urce sus, tot mai sus, să privească dincolo de o creastă. Masa însăşi a muntelui avea darul să-l înflăcăreze.

Urcase în fruntea plutonului o viroagă argiloasă, săpată în faleză, iar după un scurt popas, o luase spre dreapta, pentru a escalada un povîrniş repede, acoperit cu iarba kunaï, care se sfîrşea la picioarele unui perete stîncos, înalt de vreo treizeci de picioare. Se înapoie atunci spre stînga şi descoperi o serie de lespezi pe care se puteau căţăra. Deasupra, o masă nedesluşită de stînci se prelungea într-un fel de brînă cu muchii ascuţite, care şerpuia în zigzag pînă la jumătatea muntelui. Urmat de oamenii săi, Croft se angajă pe acest drum, făcîndu-şi loc prin iarba înaltă şi întrerupîndu-şi înaintarea numai în locurile în care brîna se îngusta primejdios.

Presărată cu bolovani, brîna se căţăra de-a lungul unei faleze aproape verticale. Pe alocuri, iarba kunaï făcea mersul foarte nesigur. Fără să vadă mai jos de genunchi, oamenii înaintau încet, apucînd iarba cu amîndouă mîinile; puşca şi-o prinseseră de-a curmezişul, peste raniţă. Continuară astfel să urce o jumătate de ceas, apoi făcură un popas. Era mai bine de ora unu cînd Croft îi pusese să escaladeze prima viroagă şi soarele se afla încă sus, totuşi erau foarte obosiţi. Popasul le păru o binecuvîntare şi se întinseră în şir de-a lungul brînei înguste.

Wyman, care de vreo douăzeci de minute încoace gîfîia ca o locomotivă, zăcea nemişcat pe spate, nădăjduind că picioarele îl vor duce mai departe.

— Cum te simţi? îl întrebă Roth.

— Sînt dărîmat, zise Wyman, clătinînd din cap. Aveau să continue astfel toată ziua şi el ştia, datorită experienţei dobîndite în cursul acestei patrulări, că nu va mai fi în stare să reziste.

— Am să reduc din greutatea echipamentului, îi spuse el lui Roth.

Dar toate obiectele dinăuntru erau esenţiale. Se intrebă dacă era mai bine să arunce alimentele sau pătura. Fiecare om luase cu sine douăzeci şi unu de raţii „K” şi numai şapte fuseseră consumate pînă la ora actuală. Dar dacă urmau să treacă peste munte şi apoi să patruleze în spatele liniilor japoneze, aveau să mai bată drumurile cel puţin o săptămînă. Riscul era prea mare. Îşi scoase pătura din raniţă şi o zvîrli la cîţiva yarzi.

— A cui e pătura aia? întrebă Croft apropiindu-se.

— A mea, domnule sergent, încuviinţă Wyman.

— Ridic-o şi bag-o la loc în raniţă.

— Nu mai am nevoie de ea, zise Wyman încet.

Croft îl fulgeră cu privirea. Acum, cînd Hearn nu mai era, disciplina cădea din nou în sarcina lui — şi el nu admitea discuţii. Odată cu Hearn, se manifestase în cadrul unităţii o oarecare delăsare ce trebuia cauterizată. În afară de asta, orice pierdere constituia pentru el o jignire personală.

— Ţi-am spus s-o ridici.

Wyman se sculă suspinînd şi îşi strînse pătura. În vreme ce o chitea, Croft se îmblînzi puţin. Era mulţumit de promptitudinea cu care îl ascultase Wyman.

— O să ai nevoie de pătură. Cînd o să-ţi îngheţe curul la noapte, ai să fii al dracului de bucuros că o să ai cu ce te înveli.

— Da, replică Wyman fără entuziasm. Se gîndea la greutatea păturii.

— Cum te simţi, Roth? întrebă Croft.

— Foarte bine, domnule sergent.

— Nu vreau să te laşi pe tînjeală, înţeles?

— Nu, zise Roth. În sinea lui era furios. În vreme ce-l urmărea din ochi pe Croft, care se învîrtea printre oameni, împărţind ici, colo, cîte un cuvînt, smulgea întărîtat smocuri de iarbă. Nu te lasă nici să-ţi vii în fire, îi şopti el lui Wyman.

— Oh, Doamne, dacă locotenentul... Wyman se simţi brusc deprimat. Înţelegea acum limpede că atîta veme cît Hearn ar fi fost în viaţă, ar fi avut şi ei şansa să scape cu bine. Ce ghinion afurisit.

Roth încuviinţă din cap.

„Croft ăsta i-ar fi putut lăsa nenorocitului răgazul să-şi tragă sufletul, dar e ca un lup.”

— Dacă aş comanda plutonul, zise el cu vocea sa lentă şi pompoasă, aş fi lăsat oamenii să mai respire, m-aş fi purtat mai frumos, aş fi făcut apel la tot ce e mai bun în noi.

— Da, aşa şi eu, zise Wyman cu înţelegere;

— Nu ştiu ce să mai spun, zise Roth suspinînd.

Pe vremuri, se aflase într-o situaţie asemănătoare. Prima sa slujbă, după doi ani de şomaj, în plină criză economică, o căpătase la un administrator de imobile. Roth făcea încasările. Nu-i plăcea de loc slujba asta, fiindcă era expus la insultele locatarilor. Într-o zi, vizita tocmai un apartament ocupat de doi bătrîni care nu-şi plătiseră chiria de cîteva luni. Povestea lor era tristă, dar asemănătoare cu mai toate poveştile de pe atunci — îşi pierduseră economiile în urma falimentului unei bănci. Fusese ispitit să le acorde un răgaz de o lună, dar nu îndrăznea să se înapoieze cu mîinile goale la birou. Nu încasase nimic în ziua aceea. Şi, pentru a-şi ascunde simpatia faţă de ei, se purtase aspru şi îi ameninţase cu evacuarea. Bătrînii îi cerşiseră milostenie, iar Roth, gîndindu-se la groaza lor de a se vedea aruncaţi

pe drumuri, se complăcuse în acest rol. „Nu mă priveşte de unde faceţi rost de bani, le spusese el la sfîrşit. Făceţi rost de ei, asta e tot ce mă interesează.”

Acum, în vreme ce recapitula acest episod, simţea un fel de nelinişte, ca şi cum intransigenţa lui de atunci i-ar fi compromis propria soartă. „Ei, reflectă el, am început să mă las stăpinit de superstiţii. N-are nici o legătură una cu alta.” Se întrebă dacă Croft încerca aceleaşi simţăminte cînd se purta cu atîta cruzime, dar presupunerea îi păru ridicolă. „E ceva care aparţine trecutului, nu trebuie să mă mai gîndesc la asta”, îşi zise el. Totuşi, era adînc tulburat.

Wyman îşi amintea de un meci de fodbal jucat pe un maidan; Echipa din cartierul său se războia cu echipa dintr-un alt cartier. El era pe post de înaintaş — în repriza a doua a meciului, picioarele începuseră să nu-l mai ţină şi îi era încă vie în minte umilinţa resimţită faţă de nişte adversari care îl depăşeau fără nici un efort, în vreme ce el abia se mai tîra. Ar fi abandonat, dar n-avea cine să-l înlocuiască. Adversarii cîştigară jocul cu un avans mare de puncte, dar în echipa lui se afla un băiat care nu se dădea niciodată bătut. Se vîra acolo unde era lupta mai îndîrjită, urlînd încurajări la adresa coechipierilor, înfuriindu-se tot mai vîrtos, pe măsură ce echipa adversă îşi sporea avantajul.

„Nu am fost plămădit din acelaşi aluat, îşi zise Wyman. Nu am fost plămădit din aluatul din care se fac eroii.” Ideea aceasta îl surprinse pe neaşteptate, cu o forţă care l-ar fi năucit acum cîteva luni. Acum, însă, nu simţea decît tristeţe. Nu va înţelege niciodată pe oamenii de talia lui Croft şi tot ce-şi dorea, era să nu li se întretaie drumurile. „Ce anume îi împinge înainte? se întrebă el. Ce caută neîncetat?”

— Ah, cît urăsc blestematul ăsta de munte! îi spuse el lui Roth.

— Dar eu, zise Roth suspinînd iar.

Muntele acesta era atît de vast, de înalt. Deşi Roth zăcea pe spate, nu-i zărea piscul. Se înălţa deasupra lui, faleză după faleză, şi acolo, sus de tot, părea să fie făcut în întregime din stînci. Ura şi jungla; ori de cîte ori se căţărase pe el o gînganie, sau o pasăre piuise fără veste prin desişuri, îl trecuseră fiori de groază. Întunericul nu-i îngăduise să desluşească nimic şi pretutindeni pluteau mirosuri înăbuşitoare care îi tăiau

răsuflarea. Era o lipsă înspăimîntătoare de aer şi totuşi, în clipa asta, dorea să se afle în inima junglei. Acolo te simţeai mai în siguranţă decît în faţa acestor faleze sterpe, a acestor bolţi golaşe de piatră şi de cer. Vor continua să urce, să urce, pradă tuturor primejdiilor. Şi jungla colcăia de ameninţări, dar acestea nu-i păruseră deopotrivă de iminente; într-un fel, se deprinsese cu ele.

Pe cînd aici — un pas greşit însemna moartea. E preferabil să trăieşti într-o pivniţă, decît să umbli pe sîrmă. Începu să smulgă din nou, cu furie, smocuri de iarbă. De ce oare Croft nu făcea calea întoarsă? Unde spera să ajungă?

Martinez avea dureri în tot corpul. Se resimţea după expediţia nocturnă şi acum, odată cu zorile, escalada muntele, tîrîndu-se anevoie, plin de îngrijorare, cu picioarele agitate de un tremur neîncetat, cu trupul scăldat în sudoare. Mintea sa era învăluită proteguitor în uitare. Legătura dintre misiunea sa de recunoaştere şi moartea lui Hearn se estompa, la suprafaţă cel puţin, îndărătul unei perdele binefăcătoare de ceaţă. Totuşi, de cînd căzuseră într-a doua ambuscadă, îl încolţise o teamă nelămurită, ca şi cînd ar fi fost urmărit de un coşmar; aştepta să fie pedepsit pentru o crimă de care nu-şi mai amintea, deşi se ştia vinovat.

În vreme ce se lupta cu urcuşul, se gîndea mohorît la soldatul japonez pe care-l ucisese. În lumina crudă a soarelui matinal chipul acestuia i se înfăţişa mult mai limpede decît în cursul nopţii care abia trecuse; memoria reconstituia cele mai mărunte gesturi ale japonezului. Simţea sîngele care i se prelingea pe degete, mînjin- du-le. Examinîndu-şi mîinile, descoperi cu oroare un firicel de sînge coagulat între falange. Mîrîi cu scîrba şi neliniştea exagerată a celui care striveşte o insectă. Ahrr. Şi, fără tranziţie, îi reveni în minte japonezul care se scobea în nas.

El era vinovatul.

Vinovat de ce? Erau acum pe munte şi dacă nu l-ar fi... dacă nu l-ar fi... „Dacă nu ucis japonez, noi aflat înapoi pe plajă”, îşi zise el. Dar nici asta nu avea nici o noimă şi neliniştea, teama nelămurită continuau să-i furnice spinarea. Renunţă la efortul de a mai gîndi; înainta ostenit, dezgustat, în mijlocul plutonului, nemaiaflînd imbold în oboseala marşului. Cu cît se simţea mai stors de puteri, cu atît mai aprig i se încordau nervii. Membrele îi erau lăcaşul unei jalnice şi înfrigurate sensibilităţi.

În timpul popasului, se dădu pe lîngă Polack şi Gallagher. Voia să le spună ceva, deşi nu ştia încă ce anume.

Polack îi zîmbi.

— Ce mai spui, cercetaşule?

— Oh, nimic, zise Martinez cu glas scăzut. Nu ştia ce să răspundă cînd i se punea întrebarea „Ce mai spui?” şi asta îl făcea întotdeauna să nu se simtă în apele lui.

— Ar trebui să ţi se dea o zi de repaus, opină Polack.

— Da.

Se dovedise a fi un prost cercetaş în ajun; toate le făcuse pe dos. Numai de nu l-ar fi ucis pe japonez — aici se afla cheia tuturor greşelilor sale. N-ar fi putut să le precizeze, dar era convins că săvîrşise destule.

— N-ai văzut nimic, nu-i aşa? întrebă Gallagher.

Martinez ridică din umeri; deodată observă că Polack se uită la sîngele coagulat de pe mîna lui. Putea să fie o simplă murdărie, dar, fără să vrea, se auzi spunînd:

— Japonezi în trecătoare, eu omorît unul.

Se simţi uşurat.

— Ce? exclamă Polack. Ce tot îndrugi acolo? Locotenentul ne-a spus că trecătoarea e pustie.

Martinez ridică iar din umeri.

— Nătărău blestemat. Eu vorbit cu Croft, spus că trecătoare e pustiu, după ce eu venit înapoi, spus la el că văzut japonezi. Croft spus la ofiţer. Martinez soldat bun, ştie ce vezi, dar locotenent nu vrut asculte. Nătărău încăpăţînat blestemat.

Gallagher scuipă.

— Ai făcut de petrecanie unui japonez şi locotenentul nu te-a crezut?

Martinez clătină afirmativ din cap; acum credea cu tot dinadinsul că acesta era adevărul.

— Am auzit pe ei vorbit, nătărău blestemat, eu nimic nu spus, Croft spus lui.

Întreaga desfăşurare a evenimentelor era confuză în mintea sa. Nu ar fi putut să afirme sub prestare de jurămînt, dar avea impresia că îşi amintea de o discuţie mai aprinsă între Croft şi Hearn. Hearn stăruia să străbată trecătoarea şi Croft se împotrivea.

— Croft spus mie ţine gura cînd el vorbeşte lui Hearn, el ştie că Hearn nătărău blestemat.

Gallagher clătină din cap cu neîncredere.

— Al dracului de încăpăţînat şi locotenentul ăsta. Ei bine, trecătoare a vrut, trecătoare a avut.

— Da, a avut, zise Polack. Toate astea erau cam încurcate. Să ţi se spună că sînt japonezi în trecătoare şi tu să conchizi, aşa, tam- nesam, că nu e picior de japonez. E cam idioată toată treaba asta.

Polack nu ştia ce să spună. Încerca o frustrare sîcîitoare, ca şi cum ar fi atins ceva cu degetul, ceva uşor de identificat. Îl cuprinse o mînie greu de justificat.

— Aşa va să zică, a trebuit să-i faci de petrecanie unui japonez, spuse Gallagher cu o invidie ascunsă.

Martinez încuviinţă din cap. Asasinase un om şi dacă va fi să moară şi el acum, dacă va fi să cadă aici, pe munte, va pieri cu un păcat de moarte pe conştiinţă.

— Da, eu omorît japonez, confirmă el, nu fără o umbră de reconfortantă mîndrie. Strecurat în spate la el, şi crîîh... Imită sunetul unei rupturi, apoi pocni din degete: „Şi adio japonez”...

Polack rîse.

— Trebuie să ai curaj, nu glumă. Nu se poate spune că-ţi lipseşte, Mîncătorule-de-japonezi.

Martinez clătină din cap, acceptînd cu modestie lauda. Oscilă între veselie şi demoralizare la amintirea dinţilor de aur pe care-i făcuse să sară din falca leşului izbită cu bocancul, şi dintr-o dată fu cuprins de un acces de nelinişte şi deznădejde. Nici păcatul acesta nu-l mărturisise. Prima sa reacţie fu plină de amărăciune. I se păru nedrept să fie lipsit în momentul acesta de un preot care să se roage pentru mîntuirea sufletului său. O clipă, se gîndi să se îndepărteze pe furiş de pluton, să pornească peste coline spre plajă, să se înapoieze în bivuac spre a se spovedi. Dar îşi dădu imediat seama că era ceva imposibil.

Înţelese acum de ce se apropiase de Polack şi de Gallagher. Erau catolici amîndoi, puteau să-l înţeleagă. Era atît de copleşit de amărăciune, încît nu se îndoia că Polack şi Gallagher îi împărtăşeau simţămintele.

— Ştiţi, zise el, noi răniţi, apoi murim şi nu preot.

Vorbele lui Martinez îl pleznră pe Gallagher ca un şervet ud.

— Da, da, adevărat, bolborosi el, încolţit brusc de un vîrtej de temeri şi anticipări neplăcute. În mintea sa se contură imaginea răniţilor şi a morţilor din pluton, apoi se văzu, la rîndul său, zăcînd la pămînt şi pierzînd sînge. Muntele îşi înălţa deasupra lor pereţii şerpuitori şi pe Gallagher îl năpădi groaza. Se

întrebă dacă Mary se împărtăşise, şi încredinţat îndată de contrariul, îl potopi ciuda. Păcatele ei aveau să cadă asupra lui. Dar, cuprins de remuşcări că nutrea gînduri urîte faţă de cei care nu mai erau, îşi schimbă şirul ideilor. În clipa asta nu se mai gîndea la Mary ca la soţia sa moartă.

Apatia, stoicismul în care se învăluise pînă atunci ca într-o carapace, spre a se proteja în cursul patrulării, se dizolvau cu repeziciune. Îl ura pe Martinez pentru că îşi mărturisise fapta. El nu avusese niciodată curajul să-şi mărturisească frica pe care i-o inspira patrularea.

— Fir-ar a dracului de armată, zise el furios; se simţi iarăşi vinovat, fiindcă blestemase.

— Şi pentru atîta lucru îţi frămînţi bojocii? întrebă Polack.

— Nu preot, zise Martinez cu patimă.

Polack îi pusese întrebarea cu atîta siguranţă, încît Martinez îşi zise că va găsi neîndoios un răspuns care să-l scape de urgia cerului.

— Crezi că nu e important? întrebă Gallagher.

— Vreţi să auziţi părerea mea? făcu Polack. Nu trebuie să vă faceţi sînge rău pentru toate prostiile. E o şmecherie bisericească.

Ieşirea lui îi înspăimîntă. Instinctiv, Gallagher aruncă o privire furişă peste umăr, spre munte. Şi el şi Martinez regretau că se află alături de Polack.

— Ce dracu eşti, un nenorocit de ateu?

De data asta vorbele urîte nu contau. Îşi spuse că italienii şi polonezii sînt cu adevărat catolici răi.

— Tu crezi în porcăria asta? rosti Polack. M-am frecat cu de-alde astea, cunosc cîntecul. O şmechereală afurisită, ca să stoarcă bîştarii oamenilor.

Martinez se străduia să nu-l mai audă.

Polack îşi hrănea propria mînie. O veche ostilitate îndelung înăbuşită se trezea în el, grefată pe o atitudine de bravadă — căci în realitate îi era şi lui frică. Avea impresia că îl batjocorea pe Lefty Rizzo.

— Voi, mexicanii, şi voi, irlandezii, trageţi foloase de pe urma şmecherelilor ăstora. Polonezii nu trag însă nici un folos. Ai văzut vreodată un cardinal polonez în America? Nuu. Ştiu ce spun, am o soră călugăriţă.

Se gîndi la ea o frîntură de secundă, sîcîit din nou de o senzaţie pe care nu izbutea s-o înţeleagă. Se uită la Martinez. Ce naiba îl apucase?

— Blestemat să fiu dacă am să mă las vreodată îmbrobodit, zise el, fără a şti prea bine ce vrea să spună sau la ce se referea. Tremura de mînie. Cînd ştii ce parşivenie e, ai fi un dobitoc să te laşi dus de nas, adăugă el furios.

— Nu ştii ce spui, mormăi Gallagher.

— Haideţi, strîngeţi-vă echipamentul.

Apăruse din nou Croft.

Polack tresări, îşi roti privirea, apoi scutură din cap cînd Croft trecu pe lîngă ei.

— Da, da, căţăraţi-vă pe munte, haideţi! rosti el în zeflemea.

Mîinile îi tremurau de furie.

Discuţia se opri aici, dar rămaseră tustrei tulburaţi.

Restul dimineţii îl petrecură căţărîndu-se pe faleza care părea să nu mai aibă sfîrşit. Se aburcară pe cornişele stîncoase, pe pantele înguste acoperite cu iarbă kunaï şi atît de abrupte, încît trebuiau să se urce ca pe o scară, ţinîndu-se de rădăcinile buruienilor. Străbătură o pădure care încăleca creasta şi cobora în jos, sub ei. Urcară mereu mai sus, pînă ce picioarele începură să le tremure şi raniţele să le atîrne cît o sută de livre fiecare. Cînd atingeau cîte o coamă de stîncă, aveau certitudinea că piscul muntelui era foarte aproape; cînd colo, tot ceea ce li se înfăţişa privirii era o nouă jumătate de milă de brîne întortocheate, care duceau la altă coamă. Croft îi prevenise de mai multe ori în cursul dimineţii:

— Să vă intre bine în scăfîrlie că muntele ăsta blestemat nu e o colină oarecare şi că n-o să-l daţi gata cît ai zice peşte.

Îl ascultaseră, dar nu le venea să creadă. Era prea chinuitor să continue urcuşul fără speranţa încurajatoare că necazurile lor aveau să se sfîrşească în curînd.

La amiază, cînd ajunseră la capătul falezei, suferiră o adevărată comoţie. Peretele de stîncă se repezea în jos, căscînd o prăpastie de cîteva sute de picioare, care se termina într-o vale de piatră situată în centrul masivului muntos: dincolo de aceasta, muntele Anaka se înălţa în toată măreţia sa, cît îl puteai cuprinde cu privirea, amfiteatru peste amfiteatru de junglă şi de stînci, rînduite vertiginos într-o etajare de mii şi

mii de picioare. Nici nu i se zărea vîrful pierdut într-un pîlc de nori.

— Isuse, trebuie să escaladăm ***asta?*** gîfîi unul din oameni.

Croft îi privi stingherit. Dupa toate aparenţele, fraza rostită exprima sentimentul general. Şi el era obosit, obosit ca niciodată, şi ştia că va trebui să-i tragă după el pas cu pas.

— Îmbucăm ceva, apoi plecăm mai departe. S-a înţeles, da?

Îi răspunse un murmur deprimat. Se aşeză pe o piatră şi privi în direcţia din care veniseră. Văzu, la cîteva mile, colinele gălbui unde avusese loc ambuscada şi pe unde Brown împreună cu oamenii săi treceau pesemne în acest moment. Ceva mai departe se zărea liziera junglei care mărginea insula, iar şi mai departe marea pe care veniseră. Totul era pustiu, sălbatic, lipsit de viaţă. În clipa asta, războiul care se desfăşura dincolo de munte, părea ireal.

Masivul Anaka, aflat înapoia sa, se făcea resimţit mai vîrtos decît o prezenţă omenească. Se întoarse să se uite calm la piscul mîndru, încercînd iarăşi acel fior nedesluşit pe care vederea lui i-l stîrnea întotdeauna. Aveau sa-l ia cu asalt — îşi jură el.

Totuşi, rezistenţa oamenilor îl stînjenea. Ştia că nici unul nu-l iubea — ceea ce îl lăsa de altfel foarte rece — dar acum ura lor era atît de aprigă, încît începuse să-l apese.

Şi trebuiau să-l escaladeze. Dacă dădeau greş, toate maşinaţiile lui faţă de Hearn căpătau o semnificaţie urîtă; însemna că luase atitudine împotriva armatei, că nesocotise un ordin. Croft era tulburat.

Trebuia deci — cum se spune — să ducă virtualmente plutonul în spinare şi asta avea să fie foarte greu. Scuipă şi desfăcu o cutie cu raţii. O făcu ordonat, cu meticulozitatea lui caracteristică.

În aceeaşi după-amiază, dar ceva mai tîrziu, Ridges şi Goldstein se chinuiau cu Wilson. Înaintau cu o încetineală exasperantă, parcurgînd zece sau cel mult cincisprezece yarzi, apoi se opreau. O furnică ar fi mers în linie dreaptă poate tot atît de repede. Nu se gîndeau nici să abandoneze, nici să continue, nu luau în seamă trăncăneala lui Wilson; nimic nu mai exista pentru ei în afară de arşiţa cumplită şi de efortul, sau mai bine zis de îndemnul mut de a persevera. Nu îşi vorbeau, erau extenuaţi dincolo de marginile graiului, nu făceau decît să se tîrască asemeni unor orbi care străbat o stradă necunoscută şi înspăimîntătoare. Oboseala îi năucise, le tocise într-atît simţurile, încît erau reduşi la cel mai de jos numitor comun al existenţei lor. Transportul brancardei era singura realitate pe care o cunoşteau.

Şi astfel, înaintau ore în şir, gata să leşine în orice moment, păs- trînd totuşi o ultimă scînteie de limpezime, mirîndu-se că puteau să-şi chinuie într-atît trupul, fără să-i vatăme funcţiunile vitale.

Căzut iarăşi pradă unui acces de febră, Wilson plutea la voia în- tîmplării printr-o pîclă groasă. Zdruncinăturile greoaie şi monotone ale brancardei începuseră să-i placă. Rarele cuvinte pe care le percepea, gîfîielile răguşite ale lui Ridges şi ale lui Goldstein, sunetul propriei sale voci — toate aceste senzaţii pătrundeau în creierul său prin tot atîtea conducte separate, asemenea unor uşi deschise. Simţurile îi erau ascuţite la maximum, zguduirile brancardei îi comunicau fiecare spasm al muşchilor brancardierilor săi, iar durerea pricinuită de rană i se părea, dimpotrivă, mai potolită, ca şi cum ar fi provenit din exterior. Totuşi, ceva îl părăsise; îi pierise orice voinţă. Cu desăvîrşire pasiv, îndobitocit de oboseală, avea nevoie de cîteva minute înainte de a rosti o vorbă sau de a duce mîna la frunte spre a izgoni o gînganie. Şi cînd se hotăra, degetele-i nemişcate zăboveau îndelung pe obraz. Se simţea aproape fericit.

I se întîmpla să aiureze la nesfîrşit despre tot ce-i trecea prin minte, bolborosind cu glasul slab şi hîrîit, sau ţipînd fără

control. Brancardierii îl ascultau fără să-l înţeleagă şi de altfel nici nu se străduiau să înţeleagă sensul vorbelor sale.

— Cînd eram la Rilay, în Kansas, aveam o femeie cu care trăiam ca şi cum aş fi fost bărbatul ei. Nu dormeam niciodată la cazarmă, spuneam că nevastă-mea locuieşte în oraş. Ea îmi gătea, îmi cîrpea uniforma şi îmi scrobea cămăşile o frumuseţe; făcea orice pentru mine.

Zîmbi visător.

— Aşteptaţi o clipă, am o fotografie de-a ei, să vă arăt.

Mîna sa bîjbîi în dreptul buzunarului, apoi uită de aceasta.

— Credea că nu sînt însurat şi eu am lăsat-o să creadă; îmi ziceam că după război am să mă întorc poate la ea, fiindcă n-avea rost să pierd o femeie cu care mă înţelegeam atît de bine. I-am spus că sînt licenţiat şi m-a crezut. Neroadele astea de muieri înghit orice năzdrăvănie, dacă te pricepi să le torni la gogoşi.

Suspină, tuşi slab, şi o dîră de sînge i se prelinse în colţul gurii, răscolindu-i frica. Cu toată sfîrşeala, nu voia să se lase bătut.

— Afurisiţii ăia de doftori or să mă cîrpească.

Clătină din cap. Glontele îi străpunsese carnea cu o forţă de necrezut, sîngera cu intermitenţe de o zi şi jumătate, era scuturat şi zdruncinat pe brancardă, rana îi provoca dureri cumplite, dar nici nu-i trecea prin minte să se dea bătut. Mai avea atîtea lucruri de făcut.

— N-aş zice că e recomandabil să faci dragoste cu o negresă, dar din cînd în cînd mi se făcea poftă. Era o fetişcană neagră care trecea aproape zilnic prin faţa casei tatălui meu, parcă o văd şi acum legă- nîndu-şi şoldurile.

Se ridică într-un cot şi se uită stăruitor la Ridges.

— N-ai făcut dragoste niciodată cu o fetişcană neagră? întrebă el.

Ridges se opri şi lăsă jos brancarda. Odată fusese şi el atent la cuvintele lui Wilson.

— Mai pune lacăt blestemăţiilor ăstora, zise el. Gîfîia din greu, cu privirea pironită asupra lui Wilson, ca şi cum s-ar fi străduit să-l vadă mai limpede. Ptiu! bolborosi el. Deşi era sleit de puteri, îl izbeau neplăcut vorbele lui Wilson. Ar trebui să-ţi dai seama că astea nu sînt lucruri cu care să te făleşti, sughiţă el.

— Ridges, eşti un căcăcios, zise Wilson.

Ridges scutură din cap ca un taur. În viaţa lui erau o mulţime de lucruri neîngăduite. A face dragoste cu o negresă era în ochii lui nu numai un lux dar şi un păcat; era una din acele fapte monstruoase care te ucid cînd le atingi.

— Gura, Wilson.

Dar Wilson era iarăşi departe. Căldura trupului său, sfîrşeala plăcută din membre îl înşelau. I se părea că se află în clipa satisfacerii sexuale şi o voluptate lascivă îi umplu pieptul. Închise ochii şi văzu aievea un clar de lună pe marginea rîului din vecinătatea oraşului natal. Rîse în sinea lui, fără vlagă, şi înghiţi în sec. Îi furnică o crispare în obraji şi constată cu surprindere că plîngea încet.

Deodată îşi simţi gura sa, limba care i se bălăbănea în gîtlej.

— Daţi-mi puţină apă, hai, numai puţină!

Nu primi nici un răspuns şi repetă cu nerăbdare:

— Doar o picătură, hai, ce aşteptaţi?

Nu-i răspunseră şi el se înfurie.

— Dumnezeii mamii voastre, daţi-mi o picătură de apă.

— Tacă-ţi fleanca! spuse Ridges răguşit.

— Oameni buni, cereţi-mi orice, numai daţi-mi o gură de apă.

Ridges lăsă targa jos. Văicărelile lui Wilson îi zgîriau auzul; era singurul lucru care mai putea să-l smulgă din apatie.

— Sînteţi nişte nemernici! exclamă Wilson.

— Nu ai voie să bei, rosti Ridges. Refuzul acesta îi era cu atît mai penibil cu cît nu vedea nici un rău în a-i da apă. În acelaşi timp îi purta şi o oarecare pică. „Şi noi ne lipsim de apă şi nu mai facem atîta caz”, îşi spuse el. Wilson, n-ai voie să bei, repetă Ridges cu un ton care nu admitea replică. Wilson căzu din nou în reverie.

Ridicară targa, făcură cîţiva paşi clătinîndu-se, apoi se opriră din nou. Soarele cobora spre asfinţit şi aerul se răcorise, dar ei abia băgau de seamă. Trebuiau să-l poarte pe Wilson la nesfîrşire; nu aveau să mai scape niciodată de el. Nu le era prea lămurit acest lucru, care ţîşnea la suprafaţă, ridicîndu-se din străfundul oboselii lor. Ştiau numai că trebuiau să meargă mai departe — şi ei mergeau mai departe. În cursul întregii după-amieze şi pînă la căderea nopţii, Ridges şi Goldstein îşi continuaseră drumul porţiune cu porţiune. Cînd poposiră ca să înnopteze, îl înveliră pe Wilson într-una din păturile lor, apoi se ghemuiră, lipiţi unul de altul, într-un somn de moarte. Cinci

mile îi despărţeau de locul unde-i lăsaseră pe Brown şi pe Stanley. Jungla nu mai era atît de departe. Deşi nu spuseseră nimic, o zăriseră din înaltul ultimei coline străbătute. Mîine aveau poate să doarmă pe plajă, în aşteptarea ambarcaţiei care avea să-i ducă înapoi la bivuac.

11

Maiorul Dalleson era în mare încurcătură. Trecuseră trei zile de cînd patrula părăsise bivuacul. De dimineaţă, generalul plecase la Marele Cartier în vederea obţinerii unui distrugător pentru invadarea lui Botoi Bay. În lipsa acestuia, forţele armate de pe insulă rămaseră sub comanda efectivă a lui Dalleson. Din punct de vedere pur tehnic, colonelul Newton, comandantul Regimentului 460 şi locotenent-colonelul Conn erau superiorii săi, dar în absenţa generalului, povara operaţiilor revenea lui Dalleson, care se trezi în faţa unei probleme spinoase.

Atacul, declanşat cu cinci zile înainte, se împotmolise în ajun. Pre- văzuseră această eventualitate, deoarece înaintarea depăşise planul de operaţii şi ofiţerii se aşteptau la o creştere a rezistenţei japoneze. În consecinţă, generalul îi spusese să bată pasul pe loc. „Lucrurile se vor linişti, Dalleson. Presupun că vom întîmpina unul sau două contraatacuri, dar fără importanţă. Menţineţi presiunea pe întreg ansamblul frontului, asta e tot. Dacă izbutesc să-i conving să-mi dea un distrugător sau două, într-o săptămînă lichidăm campania.”

Instrucţiuni foarte simple, dar lucrurile luau altă întorsătură. O oră după ce avionul generalului îşi luase zborul, Dalleson primise un raport derutant. O grupă din Compania E făcuse o recunoaştere pe vreo mie de yarzi dincolo de poziţiile lor cele mai avansate şi descoperise un bivuac japonez părăsit. Dacă datele semnalate în raport erau exacte, bivuacul acesta trebuia să se găsească în spatele Liniei Toyaku.

La început, Dalleson refuzase să deă crezare raportului. Îşi amintea de sergentul Lanning şi de rapoartele sale false; avea motive temeinice să presupună că o mulţime de şefi de grupă şi comandanţi de pluton nu-şi îndeplineau misiunile. Totuşi, aceasta părea puţin probabil. Dacă un om plăsmuieşte un

raport, e mai verosimil să pretindă că a făcut stînga împrejur după ce s-a ciocnit de rezistenţa ina- micului.

Maiorul se scărpină în vîrful nasului. Era unsprezece dimineaţa, soarele pripea de cîteva ore cortul serviciului operaţii, astfel încît atmosfera devenise irespirabilă, mai ales că se mai adăuga şi mirosul neplăcut de pînză de cort încinsă. Năduşeala i se prelingea în bro-boane pe faţă şi partea din bivuac pe care o zărea prin foile ridicate ale cortului sclipea în căldură. Îi era sete şi se întreba dacă era cazul să trimită un soldat la popota ofiţerilor după bere rece din frigider. Dar ar fi trebuit să-şi dea prea multă osteneală. Azi era una din acele zile cînd ar fi preferat să nu facă nimic şi să stea la masa de lucru, în aşteptarea rapoartelor. La cîţiva paşi de el, doi ofiţeri se sfătuiau cum să-şi procure un jeep, pentru a petrece o după-amiază plimbîndu-se, făcînd plajă şi înotînd. Maiorul rîgîi. Ca de obicei, zilele deosebit de călduroase îi stricau stomacul. Îşi făcea vînt cu încetineală, uşor iritat.

— Circulă zvonul, spunea unul din locotenenţi cu nepăsare afectată, că ne vor trimite nişte fete de la Crucea Roşie, după încheierea campaniei. Bineînţeles, nu se poate pune încă nici un temei pe el.

— Ar trebui să amenajăm o parte din plajă, să construim nişte cabine. La urma urmei, am putea termina într-o ambianţă foarte agreabilă.

— Apoi ne vor pune iarăşi pe drumuri, zise celălalt, aprinzîndu-şi o ţigară. Misiunile cele mai grele şi neplăcute revin întotdeauna in- fanteriei. Doamne, tare aş mai vrea să se isprăvească o dată campania asta.

— La ce bun? Atunci va trebui să-i scriem istoria. Şi asta e partea cea mai neplăcută.

Dalleson suspină. Conversaţia lor despre sfîrşitul campaniei îl deprima. Se întreba ce atitudine să ia faţă de raportul acela? Simţi nişte crampe uşoare în intestine. N-ar fi fost dezagreabil să aştepte liniştit clipa în care va trebui să facă o vizită la latrină; ah, numai de l-ar lăsa în pace. O baterie deschise focul undeva, în depărtare, rostogolind un ecou lugubru prin aerul fierbinte al dimineţii. Maiorul apucă receptorul telefonului de campanie de pe birou şi răsuci manivela.”

— Dă-mi ***Potential Red Easy,*** mîrîi el la adresa operatorului.

Ceru pe comandantul Companiei E:

— Windmill, aici Lanyard, vorbi el, servindu-se de cod.

— Ce e, Lanyard?

— Mi-ai trimis de dimineaţă un raport de patrulă. Numărul 318, ştii despre ce e vorba?

— Da.

— Nu e o minciună sfruntată, toată povestea aia afurisită? Dă-i drumul, Windmill. Dacă unul din oamenii dumitale a născocit-o şi îl acoperi, pun să te bata la cur.

— Nu, raportul se bazează pe fapte reale. Am verificat chiar, eu, am vorbit cu comandantul de grupă. Jură că nu ne-a înşelat.

— Bun, am să iau măsuri conforme cu — bîjbîi căutînd cuvîntul pe care-l auzise atît de des rostit — presupunerea că raportul este corect. Şi să vă ferească Dumnezeu să fi căzut în greşeală.

Maiorul îşi şterse sudoarea de pe faţă. De ce dracu lipsea generalul tocmai astăzi? Îi era ciudă pe Cummings, fiindcă nu prevăzuse această situaţie. Trebuia să ia pe loc o serie de măsuri, dar neştiind ce să facă, luă hotărîrea să se ducă la latrină.

În vreme ce şedea chincit pe scînduri şi simţea arsura soarelui pe pîntecele dezgolit, maiorul se căznea să chibzuiască. Alte lucruri îi furau însă gîndurile. Duhoarea latrinelor era extrem de puternică în căldura dimineţii şi Dalleson îşi zise că n-ar fi rău să desemneze cîţiva soldaţi care să sape o nouă latrină pentru ofiţeri. Sudoarea îi curgea şiroaie pe faţa stacojie, expusă la soare. „Am să pun să-i facă un acoperiş”, îşi zise el, uitîndu-se mohorît la îngrăditura de bambus.

Lua-o-ar dracu de treabă. Nu-i rămînea decît să trimită o patrulă spre a ocupa bivuacul părăsit; altceva ce putea să facă? Dacă operaţia avea să se desfăşoare fără piedici, va avea destul timp să-şi bată capul cu faza următoare. O briză uşoară îi mîngîie tîmplele şi se gîndi cu melancolie la plajă, la apa răcoroasă a oceanului, la palmierii ale căror siluete se profilau pe coastă. Undeva, în junglă, la cîteva mile depărtare, japonezii puneau ceva la cale. „Poate că şi şeful lor de la operaţii cloceşte pe hîrdău în momentul acesta”, gîndi el cu un zîmbet.

Era totuşi ceva necurat, la mijloc. În ultima vreme cadavrele japonezilor păreau mai descărnate ca de obicei. Se presupunea că un blocaj naval tăiase insulele acestea de bazele lor de aprovizionare, dar desigur că nu te puteai bizui pe marină spre

a şti adevărul în această chestiune. Maiorul era ostenit. De ce îi revenea tocmai lui sarcina de a lua hotărîri. Pierdu noţiunea timpului ascultînd bîzîitul frenetic al muştelor sub găurile latrinei. Cîteva îi atinseră şoldurile goale şi Dalleson mîrîi de scîrbă. Fir-ar să fie, avea neapărat nevoie de o latrină nouă.

Se ridică, se descurcă de bine de rău cu hîrtia igienică udată de ploaia de peste noapte. Avea nevoie de un ambalaj mai potrivit decît o cutie de conserve. Se căznea să se gîndească la alt mijloc de păstrare a hîrtiei. Ce zi scîrboasă.

Trecu pe la popota ofiţerilor ca să bea o bere rece.

— Ce mai faceţi, domnule maior? întrebă unul din bucătari.

— Binişor.

Îşi frecă bărbia. Ceva îl sîcîia.

— Oh, da, ia spune, O'Brien, iar am diaree. Speli bine oalele?

— Asta ar trebui s-o ştiţi dumneavoastră, domnule maior.

Dalleson mormăi ceva, îşi roti privirea prin cort, se uită sub mesele de lemn străjuite de bănci. Farfuriile din metal cenuşiu erau rînduite de pe acum pentru masa de prînz.

— N-ar trebui să pui masa atît de devreme, zise el. Atrage muştele.

— Cum porunciţi, domnule maior.

— Bun, ai grijă.

Aşteptă ca O'Brien să înceapă a strînge farfuriile, apoi străbătu bivuacul, îndreptîndu-se spre cortul serviciului operaţii. Zări cîţiva soldaţi întinşi la umbra corturilor lor şi această privelişte îl irită. Se întreba din ce pluton făceau parte, cînd îşi aminti iarăşi de raport. Odată ajuns la cortul serviciului operaţii, ridică receptorul şi ordonă lui Windmill să trimită un pluton complet echipat spre a intra în stăpînirea bivuacului japonez.

— Spune-le să desfăşoare de îndată o linie telefonică. Vreau un raport într-o jumătate de oră.

— Nu vor ajunge acolo atît de repede.

— Bun. Înştiinţează-mă de îndată ce ocupă bivuacul.

Timpul trecea anevoie în cortul încins. Maiorul era într-o dispoziţie sufletească infernală; nutrea o tainică speranţă că plutonul avea să facă stînga împrejur. Şi dacă nu va întîmpina nici o rezistenţă? Chemă pe comandantul batalionului de rezervă din Regimentul 460 şi îi spuse să ţină în stare de

alarmă o companie care va primi un ordin de marş în mai puţin de o oră.

— Va trebui să iau oamenii din efectivele repartizate la construirea şoselei.

— Bine, bine, mormăi maiorul.

Înjură pe înfundate. Dacă nu ieşea nimic din toată chestia asta, irosea munca pe o jumătate de zi a unei companii afectate la construcţia căilor de comunicaţii. Dar nu exista alternativă; dacă plutonul izbutea să ocupe centrul Liniei Toyaku, trebuia să exploateze succesul. Maiorul era obsedat de axiomele tactice.

Patruzeci şi cinci de minute mai tîrziu Windmill îl informă la telefon că, după o înaintare lipsită de incidente, plutonul ocupase poziţia japoneză. Scobindu-se în nas cu arătătorul, Dalleson încercă să străpungă cu privirile frunzişul junglei, înfierbîntat de dogoarea soarelui matinal.

— Bun, să intre în acţiune şi restul companiei, cu excepţia unei grupe şi a bucătăriei de campanie. Aveţi destule raţii alimentare, nu?

— Da. Dar ce fac cu acoperirea spatelui şi a flancurilor? Am să mă găsesc cu o mie de yarzi înaintea lui Charley şi Fox.

— Am să mă ocup şi de asta. Luaţi-o din loc; într-o oră să fiţi acolo cu tot materialul.

Puse receptorul în furcă şi mîrîi. Acum trebuia să ordone o deplasare înainte a tuturor unităţilor. Altfel compania de rezervă din 460, destinată să întărească flancurile şi spatele pungii, ar rămîne descoperită. De ce au şters-o japonezii? Să fie o capcană?

Îşi aminti că în ajun dezlănţuise un violent baraj de artilerie asupra poziţiilor japoneze actualmente evacuate. N-ar fi fost exclus ca ofiţerul care comanda compania japoneză să fi părăsit pe proprie răspundere poziţiile sale fără a mai fi aşteptat ordine. Dalleson auzise vorbindu-se despre unele cazuri asemănătoare, dar acum totul îi părea cam neverosimil.

Dacă aceasta era totuşi realitatea, trebuia să lărgească spărtura, mai înainte, ca Toyaku să poată lua măsuri de apărare. Era plănuit ca trupele să se bucure de o zi de repaus; dacă însă oamenii săi realizau pătrunderea, se va vedea nevoit şă declanşeze un nou atac frontal; şi va trebui să acţioneze rapid în cazul în care rezultatele ar începe să se facă simţite

înainte de căderea nopţii. Cu alte cuvinte, trebuia să ţină sub stare de alarmă întreg batalionul de rezervă şi, în lipsa unui număr îndestulător de camioane care să-i transporte pe toţi oamenii deodată, să organizeze deplasarea trupelor pe eşaloane. Îşi vîntură distrat pînza udă a cămăşii care i se lipea la subţiori. Neîndoios că pentru construcţia şoselei ziua era definitiv pierdută; era silit să înceteze lucrul, fiindcă trebuia să mobilizeze întreg materialul său rulant spre a trimite pe front mai multe provizii şi muniţii decît se prevăzuseră iniţial. Transportul avea să fie anevoios. Îl cuprinse ura faţă de şeful de grupă care stîrnise toată zarva asta prin acţiunea sa de recunoaştere din dimineaţa aceea.

Îl chemă pe Hobart la telefon pentru a-i porunci să întocmească orarele de transport, apoi se duse la Conn şi îi expuse evenimentele.

— La naiba, îţi pui singur ştreangul la gît, opină Conn.

— Ce dracu vreţi să fac? Dumneavoastră sînteţi Contrainformaţiile. De ce-i pustiu bivuacul acela?

Conn ridică din umeri.

— Blestemaţii ăştia de japonezi îţi întind o cursă.

Deprimat de moarte, Dalleson se înapoie în cortul său. I se întindea o cursă şi totuşi trebuia să se avînte cît mai iute. Mormăi din nou. Serviciile lui Hobart se ocupau cu întocmirea unui orar de transport pentru aprovizionarea companiilor pe noile lor poziţii; serviciile lui Conn treceau în revistă vechi rapoarte de contraspionaj. Era ceva necurat la mijloc. Ei bine, trebuia să bîjbîie la întîmplare, să folosească grosul artileriei în spărtura efectuată şi să spere că celelalte sectoare ale frontului aveau să reziste cu ceea ce li se lăsa.

Devreme ce batalionul de rezervă fusese pus în stare de alarmă, ordonă plecarea primului eşalon. Se apropia ora prînzului şi probabil că avea să se lipsească de masă. Berea rece îi căşunase crampe la stomac. Se gîndi cu dezgust la brînza conservată din raţiile alimentare. Trebuia totuşi să se mulţumească numai cu asta.

— Nu avem vreun calmant în cort? mugi el.

— Nu, domnule maior.

Trimise pe unul din curieri la infirmerie. Căldura îl amorţea.

Sună telefonul. Windmill îl înştiinţă că îşi deplasase compania pe noile poziţii. Cîteva minute mai tîrziu, comandantul primei

companii din batalionul de rezervă telefona că se retranşa pe flancurile pungii.

Acum trebuia să trimită înainte întregul batalion. Îl durea capul. Ce aveau să facă, odată ajunşi în linia frontului? Pînă astăzi avusese întotdeauna un precedent, după care se călăuzise, dar de data asta era ceva cu totul nou. Depozitul principal de aprovizionare al japonezilor se afla la aproximativ o milă şi jumătate de noile poziţii ale Companiei E şi chibzui că n-ar fi rău să încerce a-l captura. Sau să-l învăluie prin flanc. Dar nu reuşea să-şi reprezinte situaţia pe teren. Breşa era o breşă doar pe hartă. Inspectase frontul, ştia cum arată un bivuac, dar nu înţelesese niciodată cu precizie cum se desfăşoară de fapt operaţiile. Între companii existau spaţii goale. Frontul nu era o linie solidă, neîntreruptă — ci un şirag de puncte separate unele de altele. În momentul acesta se aflau oameni dincolo de punctele japoneze şi numărul lor avea să crească treptat, dar ce anume aveau să facă? Cum se proceda oare în cazul învăluirii prin flanc? Îi fulgeră prin minte imaginea unei coloane de oameni, înaintînd posomorîţi de-a lungul unei poteci prin junglă, şi blestemînd arşiţa, dar nu izbuti să lege viziunea aceasta de cotele determinate pe hartă.

O gînganie se tîra alene pe masă şi el o izgoni cu un bobîrnac. Nu ştia ce dracu să mai facă. După căderea nopţii, va fi martorul unei harababuri îngrozitoare. Nimeni nu avea să mai ştie cu cine se învecinează, iar instalarea noilor linii telefonice nu se va mai termina niciodată. Poate că staţia de radio nu va mai funcţiona din pricina perturbărilor atmosferice sau a vreunei afurisite de coline. Toate se defectau cînd aveai mai mare nevoie de ele. Pînă în prezent se descurcase de bine, de rău, dar acum trebuia să-l cheme pe Mooney, ofiţerul de la transmisiuni, de care aveau însă atîta nevoie cei de la transporturi. Biroul de Contrainformaţii avea să vegheze împreună eu el toată noaptea. Oh, ce talmeş-balmeş. Ce dandana pe capul lui — şi asta tocmai azi. Dacă lucrurile se vor isprăvi prost, îi vor reproşa toată viaţa.

Îi venea să rîdă. Încerca veselia neroadă, involuntară a celui care după ce aruncă o piatră din înaltul povîrnişului unei coline bagă de seamă că a declanşat o avalanşă. De ce lipsea generalul tocmai azi?

La toate acestea se adăuga zumzetul activităţii din jurul lui. În cortul serviciului operaţii toată lumea lucra; oamenii forfoteau prin bivuac, absorbiţi desigur de însărcinările lor. Din depărtare îi ajungeau la urechi trepidaţiile unui convoi de camioane care tulburase văzduhul dogoritor. Şi el, Dalleson, pusese toate acestea în mişcare. Nu-i venea să creadă.

Brînza pe care o molfăia în gură era uscată. Turba de mînie cînd mai vedea ici-colo cîte un om moţăind în cortul său, dar nu avea vreme să se ocupe şi de asta. Toate erau pe punctul de a-i scăpa din mînă.

Avea impresia că braţele îi sînt încărcate cu o grămadă de colete şi că cele din vîrf începeau să pornească la vale. Pînă cînd trebuie să mai facă pe jonglerul?

Şi artileria. Şi ea trebuia coordonată. Gemu. Maşina se dezagrega, în fiecare clipă angrenaje, resoarte şi buloane ţîşneau din toate părţile. Nici nu se gîndise la artilerie.

Dalleson îşi luă capul în mîini şi încercă să reflecteze, dar nu-i venea nici o idee. Sosi un mesaj, informîndu-l că elementele avansate ale batalionului de rezervă stabiliseră contactul cu Compania E, instalată pe noile sale poziţii. După ce va sosi acolo şi restul batalionului, ce avea să mai facă? Depozitul japonez de aprovizionare se afla în nişte subterane săpate la poalele unei coline. Putea trimite acolo batalionul — şi pe urmă? Mai avea nevoie şi de alte întăriri.

Ar fi şovăit desigur dacă ar fi avut răgazul să chibzuiască, dar singurul lucru la care se putea gîndi era deplasarea de trupe. Ordonă companiei Charley să ajungă din urmă batalionul de rezervă, şi companiei Baker să ocupe terenul evacuat în stînga de compania Charley. Aceasta simplifica lucrurile. Două companii aveau să ocupe poziţiile deţinute în mod normal de trei companii şi astfel totul intra în ordine. Nu era cazul să-şi facă griji pentru ele. Şi unităţile din flancul drept vor fi în măsură să atace frontal. Astfel întreg ansamblul se va deplasa înainte; cît priveşte artileria, n-avea decît să se descurce singură. Va mai disloca încă un batalion de rezervă pentru depozitul de aprovizionare şi după aceea totul va depinde de legături şi de noroc.

Chemă la telefon Div Arty.

— În cursul după-amiezei ridicaţi în aer avioanele dumneavoastră de legătură. Amîndouă avioanele.

— Unul l-am pierdut deunăzi, amintiţi-vă, iar celălalt e în pană.

— De ce nu mi-aţi spus? urlă Dalleson.

— V-am spus. Ieri.

Maiorul înjură.

— Bun, atunci trimiteţi observatori înaintaţi pentru companiile Able, Baker, Charley şi Dog din 460, şi Charley din 458.

— Şi ce facem cu comunicaţiile?

— Descurcaţi-vă singuri. Şi aşa am destulă bătaie de cap.

Transpiraţia îl gîdila pe spinare. Era ora unu şi pînzele înclinate ale cortului frigeau în arşiţă.

După-amiaza se scurse cu încetineală. Era aproape trei cînd batalionul de rezervă şi compania Charley îşi îndeplinră misiunea; Dalleson ajunsese însă la capătul puterilor. Aproape o mie de oameni erau concentraţi în vîrful pungii şi el habar n-avea încotro să-i dirijeze. O clipă îi trecu prin minte să-i abată spre stînga, în direcţia mării. Astfel ar tăia în două linia de apărare japoneză dar îşi aminti la timp că dislocase o companie din flancul stîng. Dacă exercita o presiune asupra japonezilor din acel sector, risca să-şi expună poziţiile avansate. Îi veni să se dea cu capul de masă. Ce greşeală era să facă!

Putea să-i trimită spre dreapta lor, în direcţia muntelui, dar odată străpunsă apărarea japoneză, i-ar fi greu să mai asigure aprovizionarea cu hrană, armament şi muniţii a trupelor celor mai avansate, din cauza depărtării lor de bazele de plecare. Era cuprins de aceeaşi panică dementă ca şi Martinez în timpul recunoaşterii sale singuratice. Uitase atîtea lucruri, toate de o evidentă importanţă.

Telefonul sună din nou.

— Aici Rock and Rye. (Comandantul primului batalion, din Regimentul 460.) Sîntem gata să pornim peste cincisprezece minute. Care e misiunea noastră? Trebuie să le vorbesc oamenilor.

Aceeaşi întrebare i se punea într-una, de o oră, şi de fiecare dată zbierase: „Misiunea e simplă, să profitaţi de ocazie. Mai vreţi ceva, fir-ar să fie?” Dar acum, trebuia să răspundă.

— Înaintaţi în direcţia depozitului japonez de aprovizionare; ne comunicaţi prin radio.

Îi dădu coordonatele.

— Abia după ce veţi fi gata de atac, anunţaţi-mă prin radio, ca să vă sprijinim cu artilerie. Dacă staţia voastră de radio nu funcţionează, intervenim exact peste o oră, după care veţi trece la acţiune. Veţi distruge depozitul, cît mai repede. După asta am să vă comunic ce mai aveţi de făcut.

Puse receptorul în furcă şi îşi consultă ceasul. Sub cort, dogoarea atîrna grea ca nişte draperii. Afară, cerul se întuneca de ploaie, iar frunzişul căsca alene într-o uşoară adiere. Frontul era tăcut. În asemenea după-amieze, la o jumătate de oră înainte de furtună, se percepea în general cel mai neînsemnat zgomot, dar de astă dată tăcerea era desăvîrşită. Artileria aştepta, calculînd elementele de tragere pentru obiectivele desemnate; nu se auzea nici măcar ropotul unei mitraliere sau vreo detunătură de puşcă. Doar pămîntul se zguduia uneori sub şenilele vreunui tanc care împroşca bulgări de pămînt. Neavînd ce face cu tancurile, deoarece terenul nu era practicabil înlăuntrul breşei, Dalleson le trimise să acopere poziţiile mai slabe din flancul stîng.

Maiorul îşi aminti brusc că uitase să asigure trupelor sale de asalt un sprijin antitanc, şi gemu cu glas tare. Nu mai era vreme să trimită tunuri antitanc care să sprijine atacul asupra depozitului, dar poate că nu era prea tîrziu să le folosească în cazul unui eventual contraatac japonez. Alertă plutonul antitanc din batalionul doi, ordonîndu-i să se îndrepte spre spărtură. Nu cumva mai uitase atîtea lucruri care aveau să-i vină mai tîrziu în minte?

Şi, bineînţeles, aştepta înjurînd tot mai cumplit, pe măsură ce neliniştea lui creştea. Era încredinţat că totul avea să se termine prost, asemeni unui băieţel care după ce a răsturnat o cutie cu vopsea, speră în mod nedesluşit s-o scoată la capăt într-un fel sau în altul. Cel mai mult îl frămînta în momentul acela gîndul la calculul timpului pe care avea să-l irosească spre a repune toate în ordine, după încheierea atacului. Operaţiile acestea aveau să-i răpească cel puţin o zi — deci — în total două zile pierdute pentru construcţia şoselei. Îi vîjîia capul. Deodată, spre surprinderea lui, îşi dădu seamă că montase un atac în toată regula.

Zece minute înainte de a se scurge ora fixată, tăcerea staţiei de radio fu întreruptă. Neobservate de inamic, trupele de asalt ajunseseră la două sute de metri de depozitul de aprovizionare.

Artileria deschise focul şi continuă să tragă o jumătate de oră, după care trupele se puseseră în mişcare şi capturaseră depozitul de aprovizionare în douăzeci de minute.

Dalleson reconstitui treptat evenimentele. Mult mai tîrziu se constată că două treimi din aprovizionarea japoneză fusese capturată în după-amiază aceea; dar Dalleson nici nu se gîndise la aşa ceva în acea primă seară. Ştirea cea mai importantă era că generalul Toyaku şi jumătate din statul său major fuseseră ucişi în cursul aceleiaşi ofensive. Cartierul său general, luat cu asalt, se afla la cîteva sute de yarzi înapoia depozitului.

Veştile erau prea abundente ca Dalleson să le poată asimila pe loc. Ordonă trupelor să facă haltă de noapte şi între timp trimise în prima linie pe toţi oamenii disponibili. Cartierul General şi diferitele servicii rămaseră fără oameni — nu făcură excepţie decît bucătarii. În dimineaţa următoare dispunea de o mie cinci sute de soldaţi, care trecuseră de liniile japoneze; după-amiază trupele din flanc intrară la rîndul lor în acţiune.

Cummings se înapoie în aceeaşi zi de la Marele Cartier General. După ce îşi susţinuse cu dîrzenie cauza, demonstrînd că îi era cu neputinţă să termine rapid campania fără să invadeze Botoi Bay, i se acordase un distrugător. Nava, care se pusese în mişcare îndată după plecarea lui Cummings, trebuia să sosească a doua zi de dimineaţă. Era exclus să o decomandeze.

Ceva mai mult, îşi puse statul-major la treabă şi toată noaptea şi-o petrecu abătînd trupele din junglă în direcţia peninsulei. Dimineaţa îmbarcă două companii de puşcaşi pentru invadarea lui Botoi Bay. Punctuală la întîlnire, nava de război bombardă plaja, apoi se apropie de coastă spre a da un sprijin direct trupelor.

Cîţiva trăgători japonezi întîmpinară primul val cu împuşcături răzleţe, apoi o luară la fugă. După o jumătate de oră trupele de invazie stabiliră contactul cu unităţile care manevrau în spatele frontului japonez dat peste cap. În aceeaşi seară campania se încheie, cu excepţia operaţiilor de curăţire.

În raportul oficial transmis Marelui Cartier General al Armatei, invadarea lui Botoi Bay era prezentată drept cauză principală a străpungerii Liniei Toyaku. Invazia fusese sprijinită, glăsuia raportul, de puternice atacuri locale, care făcuseră unele spărturi în liniile japoneze.

Dalleson n-a înţeles niciodată prea bine ce se întîmplase. Cu timpul, sfîrşi prin a crede că invazia hotărîse lichidarea campaniei. Unica sa dorinţă era de a i se acorda gradul de căpitan activ.

În învălmăşeală, toată lumea uitase de plutonul Recunoaştere.

12

În aceeaşi după-amiază în care Dalleson îşi pregătea atacul, plutonul continua să escaladeze muntele Anaka. Către jumătatea povîrnişului căldura se făcu atît de înspăimîntătoare încît abia se mai tîrau. Ori de cîte ori străbăteau o rîpă sau o adînci- tură, aerul părea să se refracte în contact cu stîncile încinse, astfel încît oamenii simţeau că îi dor muşchii obrajilor, tot ferindu-şi ochii de lumină. O durere neînsemnată, care ar fi trebuit să se piardă în crampele din coapse, în zvîcniturile surde din spinare, căpătau proporţiile unor suferinţe îngrozitoare, poate cele mai cumplite din întregul lor marş. Lumina orbitoare înfigea cuţite în globul ochilor, stîr- nea în creierul lor un dans zănatec în care se perindau nişte ameţitoare cercuri roşii. Pierduseră noţiunea distanţelor: tot ce se afla îndărătul lor era confuz şi chinurile proprii fiecărui soi de teren nu mai aveau nici o noimă. Nu se mai preocupau să ştie dacă următoarea sută de yarzi era acoperită de stînci golaşe, de desişuri sau de pădure; şi unele şi altele ofereau dezavantaje greu de suportat. Se împleticeau ca un şir de beţivi, cu capul lăsat în jos şi cu braţele spînzurînd de-a lungul trupului. Echipamentul atîrna ca plumbul, şi tot felul de zgîrieturi fermentau pe proeminenţele osoase. Curelele raniţei le făcuseră băşici pe umeri, izbiturile cartuşierelor le învineţiseră şoldurile, puşca le pătrundea în coaste şi în coapse. Pe cămăşi apăreau lungi dîre albicioase acolo unde se uscase sudoarea.

Înaintau în dezordine, din stîncă în stîncă, năuci, gîfîind, plîngînd de oboseală. Împotriva voinţei sale, Croft se văzu nevoit să ordone halte la scurte intervale; timpul pe care-l foloseau înaintînd era acum egal cu cel pe care-l iroseau stînd culcaţi pe spate, gîfîind cu braţele şi cu picioarele întinse. Ca şi brancardierii, uitaseră de tot şi de toate; nu mai raţionau ca

indivizi, ca fiinţe de sine stătătoare. Erau nişte receptacole de suferinţă. Uitaseră de patrulare, de război, de propriul lor trecut, uitau pînă şi terenul pe care abia îl străbătuseră. Socoteau pe cei din jur cel mult ca pe nişte vagi şi sîcîitoare obstacole de care se poticneau. Cerul incandescent, orbitor, şi stîncile înfierbîntate păreau mai reale. Rămăşiţele de luciditate se zbăteau înlăuntrul lor asemenea unui rozător pierdut într-un labirint de galerii; gîndul lor

se concentra fără noimă cînd pe un membru suprasolicitat, cînd pe pulsaţia zvîcnită a unei zdrelituri, spre a se contopi în cele din urmă cu efortul chinuitor de a trage o gură de aer.

Numai doi factori reuşeau să se mai singularizeze în acest haos. Se temeau de Croft — o teamă care creştea odată cu oboseala; îi pîndeau glasul, smulgînd cîţiva paşi suplimentari ori de cîte ori acesta îi lua la zor. Simţeau o nelinişte abrutizantă, o groază surdă, insondabilă.

Totodată simţeau însă nevoia să abandoneze; îşi doreau aceasta mai mult decît orice pe lume. Fiecare pas înainte, fiecare crampă muşchiu- lară, fiecare junghi în piept, dădeau imbold acestei dorinţe. Înaintau, mînaţi de o mută şi arzătoare ură împotriva omului care îi conducea.

Croft era aproape tot atît de istovit ca şi ei; se bucura de halte laolaltă cu ceilalţi, consimţea pe jumătate ca fiecare oprire să acopere dublul timpului prevăzut la început. Uitase de vîrful muntelui, voia şi el să abandoneze şi ori de cîte ori se sfîrşea cîte o haltă, se lupta cu el, cu ispita unui repaus prelungit — apoi relua marşul. Mergea înainte fiindcă undeva, în adîncurile minţii lui, ceva îi poruncea să urce, să urce într-una. Hotărîrea pe care o luase în vale, stăruia să se facă simţită, strîngîndu-i parcă creierul într-un cerc de fier. I-ar fi fost poate mai uşor să se sinucidă decît să se întoarcă din drum.

Toată după-amiaza continuară să înainteze, cînd de-a lungul unor pante line, cînd cramponîndu-se din stîncă în stîncă de îndată ce muntele devenea mai abrupt. Urcau de pe un prag pe altul poticnin- du-se dureros de muchiile tăiate în curmeziş, alunecau prin lacurile unde se depozitaseră cu timpul fîşii din argilă umedă. Muntele continua să se înalţe deasupra lor, luînd proporţii de necuprins. Întrezăreau pantele următoare prin ceaţa strădaniilor lor, mergeau unii după alţii de-a lungul unor serpentine nesfîrşite, trudindu-se cu un fel de recunoştinţă, dacă din întîmplare terenul devenea pentru un moment mai neted.

Minetta, Wyman şi Roth erau cei mai nenorociţi. Se tîrau de cîteva ore în coada coloanei, cu preţul unor mari eforturi; între ei trei se stabilise un fel de solidaritate. Minetta şi Wyman erau amărîţi din pricina lui Roth. Îl compătimeau, fiindcă era mai istovit decît ei. Iar Roth, care ştia că încetase a mai fi un obiect

de dispreţ, că starea lor de prostraţie era aproape tot atît de accentuată ca şi a lui, se întorcea acum spre ei cu încredere.

Drumul acesta îl costa pe Roth cele mai mari eforturi din viaţa lui. De cînd se afla în pluton — şi trecuseră de atunci destule luni — înghiţise, cu mîhmre sporită, tot felul de insulte şi grosolănii. În loc de a le întîmpina cu indiferenţă, ori de a se înarma cu un scut proteguitor, se arăta din ce în ce mai vulnerabil. Patrularea aceasta îl adusese într-un asemenea hal de tensiune nervoasă, încît gîndul că ar putea fi mustrat sau pedepsit îi era insuportabil; mergea înainte cu certitudinea că dacă ar zăbovi mai mult, mînia şi batjocura oamenilor s-ar abate iarăşi asupra lui.

Cu toate acestea simţea că are să se prăbuşească. Se apropia clipa cînd picioarele nu-i vor mai da ascultare. Pînă şi în timpul haltelor, membrele sale erau pe punctul de a nu-l mai ţine. Spre sfîrşitul după-amiezei simţi că îl cuprinde un leşin; pămîntul începu să-i fugă de sub picioare. Totul se petrecu lent, eşalonat într-o serie de alunecări, de poticniri, de căderi, la capătul cărora sfîrşea prin a se nărui. Începu prin a cădea, după fiecare douăzeci sau treizeci de metri; oamenii din pluton, fericiţi că mai puteau să respire puţin, aşteptau cu nemărturisită recunoştinţă să se ridice anevoie şi să-şi continue mersul şovăitor. Dar căderile se repetau la intervale din ce în ce mai scurte. Înainta aproape inconştient, în vreme ce picioarele i se încurcau la fiecare pas greşit. După o jumătate de oră nu mai fu în stare să se mai ridice fără a fi ajutat, şi atunci se clătina ca un copilaş. Începu apoi să cadă tot ca un copil mic; picioarele i se muiau şi el se lăsa cu şezutul pe glezne, oarecum uluit că nu mai poate merge.

Încetul cu încetul oamenii începură să-şi piardă răbdarea. Croft nu le îngăduia să se aşeze ca să-l aştepte pe Roth şi asta îi exaspera, începură să pîndească clipa cînd Roth avea să cadă, iar această repetare inevitabilă le tocea nervii. Ura împotriva lui Croft se revărsa asupra lui Roth.

Ascensiunea devenea, tot mai primejdioasă. De vreo zece minute Croft îi conducea de-a lungul unei brîne de piatră, săpată în peretele vertical al muntelui; pe alocuri brîna se strîmta pînă la un metru; spre dreapta se căsca o prăpastie de mai multe sute de picioare şi, fără voia lor, li se întîmpla uneori să se pomenească umblînd chiar pe marginea hăului. Asta le

sporea spaima, iar opririle lui Roth îi umpleau de nerăbdare. Abia aşteptau să treacă de brînă.

Către mijlocul ascensiunii Roth căzu iar; încercă să se ridice, dar cum nimeni nu-i mai sări în ajutor, se întinse cît era de lung. Pardoseala de stîncă a pragului era fierbinte, dar Roth se simţea bine. Ploaia de după-amiază care tocmai începuse îi pătrundea parcă în carne şi răcorea totodată stînca. Nu avea de gînd să se mai ridice. Undeva, în amorţeala sa, luase fiinţă altă frămîntare. La ce bun să mai continue?

Cineva îl trase de umăr, dar el se scutură.

— Nu pot să mai merg, gîfîi zbătîndu-se, nu pot să mai merg, nu pot.

Izbea în piatră cu pumnii vlăguiţi.

Gallagher încercă să-l ridice.

— Scoală-te, puturosule! striga el.

Eforturile lui de a-l pune pe picioare făceau să-l doară tot corpul,

— Nu pot. Luaţi-o înainte!

Se pomeni plîngînd cu hohote. Îşi dădea vag seama că mai toţi oamenii făceau cerc în jurul lui, dar îi era totuna. Încerca o satisfacţie amară la gîndul că ceilalţi îl vedeau în halul acesta, o exaltare în care şe îmbinau ruşinea şi oboseala.

După asta, nimic nu putea să se mai întîmple. N-aveau decît să-l vadă cum plînge, n-aveau decît să afle încă o dată că era cel mai prăpădit om din pluton. Era singurul mijloc de a ieşi în evidenţă. După un anonimat atît de îndelung, pînă şi ridicolul acesta cumplit era aproape de preferat.

Gallagher îl smuci din nou de umăr.

— Pleacă, nu pot să mă ridic! zbieră Roth.

Gallagher îl scutura, încercînd un amestec de scîrbă şi milă. Dar îi era mai ales frică. Din toate fibrele fiinţei sale aspira să se culce lîngă Roth. Ori de cîte ori trăgea în piept puţin aer, simţea o sfîrşeală, o greaţă care-l strangulau şi îi stîrneau plînsul. Ştia că dacă Roth nu va mai găsi puterea să se ridice, avea şi el să se prăbuşească, la rîndul său.

— Scoală-te, Roth.

— Nu pot.

Gallagher îl apucă de subsuori şi încercă să-l ridice. Greutatea inertă a acestui corp îl făcea să turbeze. Îl lăsă să cadă şi îl pocni în ceafă.

— Scoală-te, jidan puturos!

Lovitura, insulta, îl zdruncină pe Roth ca o descărcare electrică. Găsi putere să se ridice şi să plece mai departe împleticindu-se. Nimeni nu-l înjurase vreodată atît de grav pînă atunci şi aceasta îi deschise noi perspective de încercări dureroase şi de înfrîngeri. Nu era de ajuns că-l judecau pentru propriile sale greşeli, pentru propriile sale lipsuri; trebuiau acum să-i arunce în spinare greşelile unei religii în care nu credea, ale unei rase care nu exista. „Hitlerism, teorii rasiste", mormăi el. În vreme ce se poticnea de-a lungul brînei, se străduia să resoarbă şocul. De ce i-au spus aşa? De ce nu voiau să înţeleagă că el nu are nici o vină?

Şi îl mai frămînta ceva. Faţada şi artificiile menite să-i proteguiască viaţa se roseseră treptat în atmosfera caustică a plutonului; oboseala îi şubrezise temeliile, iar lovitura lui Gallagher făcuse să se năruie ceea ce mai rămăsese din edificiu. Se simţea lipsit de apărare. Era frustrat, revoltat împotriva neputinţei sale de a le vorbi, de a le explica. „E ridicol, gîndea Roth, răscolindu-şi mintea, nu e vorba de o rasă, de o naţiune. Dacă respingi propria-ţi religie, ce mai eşti?" Acesta era reazemul pe care-l pierduse şi, în ciuda istovirii, înţelese deodată un lucru pe care Goldstein îl ştiuse întotdeauna. Tuturor acţiunilor sale li se va da de acum înainte o amploare nedorită. Nu numai că nu-l vor iubi niciodată, dar vor căuta să înnegrească şi mai mult cerneala de pe eticheta pe care i-o aninaseră de grumaz.

Ei bine, n-au decît. O mînie salvatoare, o magnifică mînie îi venea în ajutor. Pentru prima oară în viaţă era într-adevăr furios; mînia îi stimula trupul şi merse o sută de yarzi, apoi altă sută de yarzi, şi încă una. Îl durea capul acolo unde îl lovise Gallagher, se clătina pe picioare, dar dacă ei n-ar fi mers, s-ar fi năpustit poate asupra lor şi s-ar fi bătut pînă la ultima suflare. Oamenii aceştia ar nesocoti tot ce ar face el, nimic nu le-ar fi pe plac. Fierbea, dar de data asta era plin de compătimire faţă de sine. Îşi dădea seama. Ajunsese bătaia de joc a celorlalţi, pentru că simţeau nevoia să-şi bată joc de cineva. Evreul era un fel de minge de antrenament de care nu se puteau lipsi.

Roth era atît de mărunt, de plăpînd. Mînia sa era patetică, dar acum refuza să se mai lase înduioşat. Dacă ar fi fost mai tare, ar fi realizat ceva în viaţă. Dar şi aşa, în vreme ce se tîra în

coada coloanei, găsea ceva nou care să-l însufleţească, ceva impresionant. În momentul acela, oamenii care mergeau înaintea lui nu-l mai înfricoşau. Cu picioarele moi, cu capul legănîndu-se pe umeri, îşi înfrîna starea de istovire şi, uitîndu-şi parcă trupul, se tîra în singurătatea unei mînii care îi regenera fiinţa.

Croft era preocupat. Nu intervenise în incidentul stîrnit de slăbiciunea lui Roth. Pentru prima oară nu ştia ce să facă. Efortul neîncetat pe care-l depunea de atîtea luni, conducînd plutonul, tensiunea celor trei zile petrecute alături de Hearn, îşi făceau efectul. Era ostenit. Cea mai neînsemnată contrarietate îi răscolea nervii; proasta dispoziţie a oamenilor, oboseala lor, repulsia lor de a continua drumul, îl vlăguiseră. Hotărîrea pe care o luase după recunoaşterea lui Martinez îl storsese de puteri. Cînd se prăbuşise Roth, fusese ispitit să se întoarcă pînă la el, dar se oprise la jumătate de drum. Se simţise prea ostenit ca să mai intervină. Dacă Gallagher nu i-ar fi luat-o înainte, ar fi intervenit, fără îndoială, dar atunci nu se supărase, fiindcă fusese nevoit să aştepte. Îşi exagera slăbiciunile şi micile greşeli. Îşi amintea dezgustat toropeala din noaptea atacului de pe rîu, cînd îl strigaseră japonezii; se gîndea necontenit la numeroasele emoţii care îl făcuseră să-şi piardă cumpătul, înainte de a acţiona. Pentru prima oară se afla în cumpănă. Muntele continua să-şi bată joc de el, să-l atragă, dar la chemarea lui Croft reacţiona mecanic, tîrîndu-şi picioarele de plumb. Ştia că se înşelase asupra puterii de rezistenţă a oamenilor şi asupra propriei sale energii. Nu-i mai despărţea decît o oră sau două de lăsatul serii şi pînă atunci era imposibil să ajungă în vîrful muntelui. Brîna pe care înaintau se îngusta mereu. La vreo sută de paşi deasupra lui se zărea creasta dantelată a falezei, aproape cu neputinţă de escaladat. Brîna urca spre creastă, o depăşea, spre a ieşi desigur în vîrful muntelui. Pînă sus să tot fie vreo mie de paşi. Croft voia să vadă vîrful, înainte de a face halta de noapte.

Dar brîna devenea primejdioasă. Norii se îngrămădeau deasupra ca nişte baloane umflate şi plutonul înainta printr-un fel de ceaţă. Ploaia, mai rece aicea sus, îi îngheţa; lunecau tot mai des pe stînca udă. După cîteva minute ploaia le ascunse vederii creasta falezei; oamenii continuară să înainteze palmă

cu palmă de-a lungul brînei, lipindu-şi obrazul de peretele stîncii.

În locul acela brîna nu era mai lată de un picior. Oamenii mergeau foarte încet, agăţîndu-se de tufele de iarbă crescute în crăpăturile verticale ale peretelui. Fiecare pas îi îngrozea, dar pe măsură ce înaintau de-a lungul brînei, ideea de a face cale întoarsă îi înspăi- mînta şi mai tare. Nădăjduiau că brîna se va mai lărgi, fiindcă n-ar fi conceput să mai meargă pe drumul pe care abia îl lăsaseră în urmă. Primejdia îi smulsese pentru moment din apatie şi acum înaintau sprinten, înşiraţi pe vreo patruzeci de yarzi. Uneori li se întîmpla să arunce o privire în jos, dar spectacolul le făcea părul măciucă. Chiar şi prin ceaţă puteau vedea o prăpastie de peste o mie de picioare, care îi ameţea, tăindu-le suflarea. Se lipeau atunci şi mai vîrtos de peretele cioplit dintr-o rocă cenuşie, moale, lipicioasă, care părea să emane un miros de piele de focă. Senzaţia aceasta scîrboasă de carne îi umplea de panică şi îi făcea să zorească pasul.

Brîna se îngusta mereu; acum, abia dacă mai avea două palme de-a latul. Croft se străduia să străbată cu privirile prin ceaţă; încerca să vadă dacă brîna avea să se lărgească. Pentru prima oară ascensiunea lor începea să ceară o oarecare dibăcie. Pînă aici avuseseră de-a face cu un povîrniş relativ abrupt; de acum înainte, reflecta Croft, ar fi fost de dorit o frînghie şi pioleţi de munte. Continua să înainteze, cu braţele şi picioarele depărtate, lipindu-se de stîncă şi căutînd pe pipăite fisuri de care să se cramponeze.

Ajunse la un gol lat de vreo patru picioare, care întrerupea brîna. Nimic nu lega între ele buzele spărturii, nici arbuşti, nici rădăcini de care s-ar fi putut agăţa. Platforma dispărea, apoi continua de partea cealaltă a golului, care cădea pe verticală pierzîndu-se în adîncuri. Traversarea golului nu ar fi necesitat decît un simplu salt, un pas ceva mai lung pe un teren nivelat; în cazul de faţă trebuia să sări lateral, luîndu-ţi avînt de pe piciorul stîng şi aterizînd pe cel drept, apoi să-ţi recîştigi echilibrul clătinîndu-te pe marginea prăpastiei.

Croft îşi lepădă raniţa, o trecu lui Martinez, care venea în urma lui, şovăi o secundă, cu piciorul drept suspendat deasupra vidului, apoi sări lateral şi aterizâ pe cealaltă margine, clătinîndu-se un moment înainte de a-şi reveni.

— Isuse, cine naiba o să poată sări peste aşa ceva? auzi el murmu- rînd pe unul din oameni.

— Nu vă mişcaţi, zise Croft. Mă duc să văd dacă brîna se lărgeşte.

Parcurse vreo cincizeci de paşi de-a lungul brînei şi constată că se lărgea. Se simţi foarte uşurat, căci altfel se şi vedea făcînd cale intoarsă pentru a găsi alt drum. Şi fără a mai avea certitudinea că poate să insufle curaj oamenilor săi.

Se plecă puţin asupra golului şi îşi luă raniţa de la Martinez. Distanţa era relativ mică, astfel că mîinile lor se puteau atinge. Luă apoi raniţa lui Martinez şi se trase înapoi cîţiva paşi.

— Haideţi, băieţi, înainte, îi strigă el. Aerul e mai sănătos pe partea asta.

Se auzi un chicotit nervos.

— Hei, Croft, răsună glasul lui Red, parşiva asta de brînă e mai lată dincolo?

— Da, şi încă cum.

Îi fu ciudă că răspunsese. Trebuia să-i fi spus să-şi ţină gura.

Din coada coloanei, Roth asculta îngrozit. Dacă va fi să sară, va da poate greş: involuntar, trupul i se crispă de nelinişte. Era încă plin de mînie, dar mînia se prefăcuse într-o hotărîre potolită. Se simţea foarte obosit.

Pe măsură ce-i vedea trecîndu-şi raniţele şi sărind, frica îi sporea. Niciodată nu fusese bun pentru astfel de treburi şi o panică veche se trezi în el, ca odinioară la şcoală, în ora de gimnastică; cînd îşi aştepta rîndul la bara fixă.

Şi de data asta rîndul i se apropia inevitabil. Minetta, care se afla înaintea lui, şovăi pe marginea golului, apoi sări.

— Isuse, ce acrobaţie! zise el, rîzînd fără vlagă.

Roth îşi drese glasul.

— Faceţi loc, sosesc, spuse încet.

Îşi trecu raniţa pe partea cealaltă.

Minetta îi vorbea ca şi cum s-ar fi adresat unui animal.

— Nu te necăji, frăţioare. E o nimica toată. N-ai decît să păşeşti cu băgare de seamă şi ai ajuns.

— Bine, zise Roth cu ciudă.

Dar cînd se apropie de margine şi privi înaintea lui, picioarele i se înmuiară. Cealaltă margine i se părea foarte departe. Faleza se deschidea la picioarele sale într-un vid înfricoşător.

— Vin, mormăi el din nou, fără să se clintească din loc.

În clipa cînd trebui să sară, îl părăsi curajul.

„Am să număr pînă la trei”, îşi zise.

„Unu.”

„Doi.”

„Trei.”

Dar nu se putea mişca. Secundele critice se prelungiră, apoi dispărură. Trupul îl trădase. Voia să sară, dar trupul se împotrivea.

Glasul lui Gallagher îi ajunse la ureche de pe cealaltă parte a golului.

— Minetta, apropie-te de margine şi înhaţă-l pe puturosul ăla.

Roth îl văzu pe Gallagher strecurîndu-se printre picioarele lui Minetta. Îl vedea tîrîndu-se spre el, întinzîndu-şi braţul, aruncîndu-i o privire ameninţătoare.

— Haide, tot ce ai de făcut e să-mi apuci mîna. Nu se poate să dai greş.

Aveau un aer ciudat. Cu faţa şi cu braţele proiectate înainte, Gallagher se tupila între picioarele lui Minetta. Roth se uită la ei cu mare dispreţ. Îl înţelegea acum pe acest Gallagher. Un fanfaron, un fanfaron speriat. Avea să le spună cîteva. Dacă va refuza să sară, Croft va fi silit să se întoarcă din drum. Patrularea ar lua sfîrşit. Şi, în clipa aceea Roth se cunoscu pe sine însuşi; îşi dădu deodată seama că era capabil să se împotrivească lui Croft.

Dar plutonul nu l-ar înţelege. Ar rîde de el, şi-ar scuza propria lor slăbiciune, împroşcîndu-l cu batjocuri. Îşi simţi inima cuprinsă de amărăciune.

— Sosesc, strigă pe neaşteptate.

Asta aşteptau şi ei.

Roth îşi simţi piciorul stîng împingîndu-l înainte, dar trupul, prea slăbit pentru a-şi lua avîntul necesar, execută o săritură neîndemîna- tică. O frîntură de secundă zări chipul mirat al lui Gallagher, alunecă pe lîngă mîna lui, zgîrie stînca, apoi nimic.

În cădere, Roth se auzi urlînd de mînie şi se minună că putea face un zgomot atît de mare. În surpriza, în năuceala sa, un gînd îi străbătu mintea, înainte de a se sfărîma de stîncile din fundul prăpastiei. Voia să trăiască. Un omuleţ rostogolindu-se prin spaţiu.

În dimineaţa următoare, devreme, Goldstein şi Ridges porniră din nou la drum cu brancarda. Dimineaţa era răcoroasă şi acum mergeau în sfîrşit pe un teren neted, dar deosebirea nu li se păru prea mare. După o oră îi învălui iar amorţeala din ajun. Iarăşi trebuiau să se opintească doi sau trei paşi, să pună jos brancarda, apoi iar să se opintească. În jurul lor, contraforturile colinelor se înălţau domol spre munţii din nord. Ţinutul se desfăşura ca un vast şi liniştit peisaj de un galben şters, asemenea unor dune de nisip care se pierd în zare. Nimic nu tulbura liniştea. Mergeau înainte, gîfîind, bombănind, încovoiaţi sub povară. Cerul căpătase culoarea albastră, palidă, a dimineţilor, şi foarte departe, spre sud, dincolo de junglă, un şirag de nori pufoşi se tîrau unii după alţii.

În dimineaţa asta toropeala lor luase o nouă formă. Fierbinţeala lui Wilson sporise şi rănitul gemea într-una, cerînd de băut. Invocările şi rugăminţile, strigătele şi sudalmele sale îi scoteau din fire. Dintre toate simţurile, numai auzul lor părea să fie treaz, dar numai în parte; nu percepeau bîzîitul insectelor sau sonoritatea aspră, şuerată, a propriei lor răsuflări, dar erau sensibili la glasul lui Wilson; ori de cîte ori gemea cerînd apă, li se încrîncena pielea, le slăbea puterea de rezistenţă.

— Băieţi, trebuie să-mi daţi puţină apă.

Bale rozalii i se uscaseră în colţurile gurii, iar ochii îi jucau în cap plini de o bizară nelinişte. Din cînd în cînd se zbătea pe targă, dar fără vlagă. Părea mai pipernicit; pielea i se lipise de oase. Uneori rămînea cu ochii aţintiţi spre cer; atunci clipea des şi adulmeca încetişor mirosurile care pluteau în jurul lui. Fără să-şi dea seama, se adulmeca pe sine. Se scurseseră patruzeci de ore de cînd căzuse rănit; se scăpase pe el de mai multe ori, sîngerase, asudase, absorbise pînă şi duhorile jilave ale pămîntului pe care poposiseră în noaptea trecută, îşi mişcă buzele, schimonosindu-se uşor de scîrbă.

— Ah, ce tare puţiţi.

Îl auzeau, fără să se lase impresionaţi, cum trăgea anevoie aer în piept. Aşa după cum se deprinseseră să trăiască în junglă şi să poarte mai tot timpul îmbrăcăminte jilavă, tot aşa uitaseră senzaţia plăcută de a îmbrăca un veşmînt uscat şi de a respira în voie. Nici nu se mai gîndeau la asta; nu se mai gîndeau desigur nici la sfîrşitul călătoriei lor. Aceasta se identifica acum cu însăşi existenţa lor.

De dimineaţă, Goldstein se deşteptase destul de devreme ca să meşterească un dispozitiv născocit de el. Înaintarea le era încetinită mai ales din pricina amorţirii degetelor. După cîteva clipe de mers, mîinile lor începeau să dea încet drumul la povară. Goldstein tăie curelele raniţei sale, le legă cap la cap şi după ce le fixă de mînerele brancardei, îşi trecu chinga în jurul umerilor. Cînd degetele îi amorţeau, trecea asupra chingii greutatea brancardei, aşteptînd ca mîinile să mai prindă puteri. Ridges îi urmă curînd pilda, aşa că îşi continuară drumul înhămaţi, în vreme ce brancarda se legănase încet.

— Apă, fir-ar a dracului să fie...

— Nu e apă, gîfîi Goldstein.

— Jidan puturos, zise Wilson începînd iar să tuşească. Îl dureau picioarele. Aerul care-i învăluia obrazul amintea aerul dintr-o bucătărie supraîncălzită şi cu ferestrele închise. Îi ura pe brancardieri; era ca un copil chinuit.

— Goldstein îşi vîră tot timpul nasul unde nu trebuie, zise el.

Un zîmbet slab pluti pe buzele lui Goldstein. Wilson se purta urît cu el — şi deodată îl invidie. Wilson vorbise întotdeauna fără să gîn- dească ce spune.

— N-am de unde să-ţi dau apă, se bîlbîi el, anticipînd cu un fel de voluptate insultele lui Wilson. Era asemenea unui animal atît de familiarizat cu loviturile de bici, încît acestea îl stimulau.

— Vreau apă! zbieră Wilson.

Goldstein nu-şi mai amintea de ce nu trebuia să bea Wilson. Ştia doar că e interzis şi se necăjea fiindcă nu-şi mai amintea motivul. Apoi îl cuprinse panica. Suferinţele lui Wilson îl afectaseră în chip ciudat; încetul cu încetul, pe măsură ce oboseala sa creştea, chinurile rănitului se transmiteau în propriul său trup. Cînd Wilson ţipa, Goldstein simţea un junghi; dacă brancarda era zdruncinată pe neaşteptate, simţea un gol în stomac de parcă s-ar fi prăbuşit cu un ascensor; ori de cîte ori Wilson cerea apă, îi era şi lui Goldstein sete. S-ar fi simţit vinovat să bea din bidonul său, şi decît să-l aţîţe pe Wilson, prefera să se lipsească de apă ore întregi. În ciuda delirului, acesta ar fi observat desigur dacă vreunul din brancardieri, s-ar fi atins de bidonul propriu. Wilson era pentru ei o povară de care nu puteau scăpa. Goldstein avea sentimentul că îl vor purta aşa pînă la sfîrşitul timpurilor; numai asta îl preocupa. Propriul său trup, bran- carda şi spinarea lui Ridges constituiau

limitele lumii sale. Nu vedea colinele, nu se întreba cît drum mai aveau de făcut. Uneori îi fugea gîndul, cu un fel de neîncredere, la nevasta şi la copilul său. Erau atît de departe. Dacă, în această clipă, i s-ar fi anunţat moartea lor, ar fi ridicat din umeri. Wilson era mai real. Wilson era singura realitate.

— Oameni buni, vă dau tot ce vă pofteşte inima.

Glasul i se schimbase, devenise strident. Vorbea necontenit, cu un debit monoton, îngînînd cu voce aproape de nerecunoscut.

— N-aveţi decît să-mi spuneţi, vă dau orice; dacă vreţi bani, vă dau o sută de lire, numai lăsaţi-mă jos şi daţi-mi şi voi să beau. Să beau, asta-i tot ce vă cer.

Se opriră pentru o haltă mai îndelungată; Goldstein se întinse pe burtă şi rămase nemişcat cîteva minute. Ridges îl privi îndobitocit, apoi se uită la Wilson.

— Ce vrei? Apă?

— Da, dă-mi puţină apă.

Ridges suspină. Trupul său îndesat şi puternic părea să se fi chircit în cursul ultimelor două zile. Gura sa mare, cu bărbie grea, atîrna căscată. Spinarea i se cocîrjase, braţele i se lungiseră, capul i se lăsase

pe piept. Părul său moale, de culoarea nisipului, cădea jalnic pe fruntea-i bombată şi straiele sale jilave se destrămau. Arăta ca un om uriaş şi flegmatic aşezat în picioare pe un buştean.

— Pe naiba, nu ştiu de ce n-ai voie să bei apă.

— Dacă îmi dai, fac orice pentru tine.

Ridges se scărpină pe ceafă. Nu era deprins să ia hotăriri. Toată viaţa ascultase de ordinele altora. Încerca o nelinişte ciudată.

— Trebuie să-l întreb pe Goldstein, mormăi el.

— Goldstein e un dobitoc...

— Nu ştiu, chicoti Ridges.

Rîsul părea să vină din străfundurile îndepărtate ale fiinţei sale. Nu ştia de ce rîde. Poate că era încurcat. El şi Goldstein erau prea obosiţi ca să-şi vorbească; deşi numai el cunoştea drumul de întoarcere, admisese ca un fapt de la sine înţeles că Goldstein era şeful echipei. Dar cum Ridges nu condusese niciodată vreo acţiune, era şi firesc să-i lase lui Goldstein iniţiativa.

Dar în momentul de faţă Goldstein se afla la vreo zece yarzi de ei, culcat cu faţa în jos, şi aproape inconştient. Ridges clătină din cap, spunîndu-şi că se simte prea obosit ca să chibzuiască. Era totuşi absurd să refuzi o înghiţitură de apă aproapelui tău. „O gură de apă nu poate face rău nimănui", îşi zise el.

Dar Goldstein ştia carte. Ridges şovăia să încalce vreo lege cuprinsă în vastul şi misteriosul univers al cărţilor şi al ziarelor. ,,Taica obiş- nuia să spună ceva despre bolnavii care cer de băut", gîndi el. Dar nu putu să-şi amintească ce anume.

— Cum te simţi, frăţioare? întrebă el cu glas nesigur.

— Dă-mi apă. Ard.

Ridges clătină iarăşi din cap. Wilson trăise în păcat şi acum ardea în flăcările iadului. Îl cuprinse groaza. „Dacă odinioară un om murea încărcat de păcate, pedeapsa sa era negreşit cumplită. Dar Domnul nostru Isus Cristos s-a jertfit pentru sărmanii păcătoşi, îşi zise el. Săvîrşeşti de asemenea un păcat, dacă nu arăţi păcătoşilor îndurare."

— Cred că am să-ţi dau un pic de apă, zise el cu un oftat.

Luă un bidon, şi aruncă o privire spre Goldstein. Nu voia să fie mustrat de acesta.

— Uite, goleşte-l.

Wilson bău cu înfrigurare. Apa îi ţîşnea din gură, se scurgea pe bărbie, uda gulerul cămăşii.

— Oh!

Wilson bea cu lăcomie cu nesaţ, cu o senzaţie de voluptate în piept.

— Eşti un băiat bun, bolborosi el. Se înecă şi începu să tuşească cu violenţă; cu un gest nervos, aproape pe furiş, îşi şterse sîngele de pe bărbie.

Ridges se uită la o picătură de sînge ce aluneca pe obrazul jilav al lui Wilson, care trecu prin degradeuri succesive de la un roşu la un rozaliu palid.

— Crezi că am să scap? întrebă Wilson.

— Sigur, zise Ridges înfiorîndu-se. Îşi amintea predica unui preot care vorbea despre chinurile veşnice ale păcătoşilor aruncaţi pradă flăcărilor iadului. „Nu există scăpare pentru cei căzuţi în păcat", spusese acesta. Ridges ştia că îl minţise pe rănit, totuşi repetă: Sigur că ai să te faci bine, Wilson.

— Aşa cred şi eu.

Goldstein îşi sprijini palmele de pămînt şi se ridică încet, deşi şi-ar fi dorit cu disperare să rămînă culcat.

— Trebuie să plecăm, rosti el cu tristeţe.

Se înhămară la brancardă şi porniră iar la drum, tîrîndu-şi picioarele.

— Sînteţi nişte băieţi tare buni, v-aţi purtat cu mine foarte frumos. Nimeni nu poate să fie ca voi.

Lauda îi făcu să se simtă ruşinaţi. În momentul acesta, cînd se luptau cu primele efecte dureroase ale efortului reluat, îl urau.

— Bine, bine, zise Goldstein.

— Nu, aşa e, nu se mai găsesc oameni cu inimă ca voi, în tot blestematul ăsta de pluton.

Tăcu şi brancardierii se cufundară în amorţeala. mersului. Wilson deliră cîteva clipe, apoi îşi reveni. Rana începu să-l doară şi îi înjură, văitîndu-se de durere.

Ridges se simţi mai tulburat decît Goldstein. Nu se gîndise de loc la chinurile marşului; socotea marşul acesta ca pe ceva de la sine înţeles, poate mai crîncen decît orice altă muncă; dar se deprinsese, de la cea mai fragedă vîrstă, că munca e sortită zi de zi omului şi că e zadarnic să-ţi doreşti altceva,

Era obositor, era jalnic, dar n-avea încotro. I se încredinţase o însărcinare, şi trebuia s-o îndeplinească; totuşi, pentru prima

oară o ura cu toată sinceritatea. Poate toate acestea se datorau eforturilor istovitoare; efectul cumulativ al ostenelii dizolvase şi remodelase structura spiritului său. În orice caz, îi era silă de corvoada aceasta şi, pe deasupra, înţelese deodată că a urît întotdeauna munca dezgustătoare de la fermă şi lupta monotonă, veşnică, împotriva unui sol arid şi ingrat.

Revelaţia era prea tulburătoare; trebuia să bată în retragere. Şi nu îi fu greu să dea înapoi. Nu prea era deprins să chibzuiască problemele care îl frămîntau şi, în plus, mintea îi era prea tocită, prea stoarsă. Ideea aceea explodase, îi zdruncinase o mulţime de tabuuri, dar fumul se împrăştiase repede şi nu lăsase în urmă decît o impresie vagă şi tulburătoare de naufragiu, de schimbare. Cîteva minute mai tîrziu nu-i mai stărui decît stînjeneala; ştia că îi trecuseră prin minte gînduri nelegiuite, dar nu ştia ce anume. Era din nou înhămat la povara sa.

Dar mai era şi altceva. Nu uitase că îi dăduse apă lui Wilson şi îşi amintea că Wilson îi spusese: „Ard”. Cărau un om care nu se mai număra printre vii şi asta însemna desigur ceva. Nu se simţea în largul lui la gîndul că riscă să se molipsească de la Wilson, dar altceva îl tulbura cu adevărat. Tainice sînt căile Providenţei! Poate că aveau altă semnificaţie; erau luminaţi prin pilde sau poate că plăteau pentru propriile lor păcate. Nu stărui asupra acestor gînduri şi totuşi se simţi cuprins de groază, la care se adăuga un fel de exaltare provocată de o oboseală fără margini. Trebuiau să-l ducă pe plajă. Ca şi în cazul lui Brown, toate complicaţiile şi toate motivările se contopeau în acest mandat imperativ. Lăsă capul în jos, conţinuînd să meargă înainte.

— Aţi face mai bine să mă lăsaţi aici. Ochii lui Wilson se umplură de lacrimi. Nu are nici un rost să muriţi şi voi pentru mine.

Îl năpădise o fierbinţeală care stîrnea în trupul lui un puternic şi greoi extaz. Era mistuit de dorinţa de a exprima ceva.

— Lăsaţi-mă, trebuie să mă lăsaţi. Plecaţi, băieţi.

Strînse pumnii. Voia să le facă un dar şi neputinţa sa îl zdrobea. Erau băieţi atît de buni.

— Lăsaţi-mă, scînci el, cu glasul unui copil ce plînge după un lucru pe care nu-l va obţine niciodată.

Goldstein asculta, ispitit de aceeaşi inevitabilă înlănţuire de raţionamente care îl doborîseră pe Stanley. Se întreba cum să-i sugereze ideea lui Ridges, dar păstră tăcerea.

— Taci, Wilson, murmură Ridges. Nu te lăsăm.

Aşadar Goldstein nu putea să abandoneze. Nu avea să se hotărască cel dintîi; se temea că Ridges îl va lua în spinare pe Wilson şi va continua drumul de unul singur. Ce bine ar fi dacă i-ar veni să leşine. Dar aşa ceva n-ar fi dus la nici un rezultat. Dezertarea lui Brown şi a lui Stanley îl înfuriase peste măsură. ,,Au abandonat, de ce n-aş abandona şi eu?" se întreba el, deşi ştia că n-ar fi fost în stare s-o facă.

— Lăsaţi-mă, plecaţi, băieţi.

— Te ducem pe plajă, bolborosi Ridges:

Şi el se juca cu ispita de a-l părăsi pe Wilson, dar o respinse cu o tresărire de oroare. A lăsa să moară un creştin ar fi o crimă, un păcat înspăimîntăţor. Se gîndea la pata neagră care i-ar mînji sufletul. Încă din copilărie îşi închipuia sufletul ca pe un obiect alb, cu înfăţişarea şi volumul unei mingi de rugby şi aşezat undeva pe lîngă stomac. Ori de cîte ori săvîrşea vreun păcat, sufletul alb se acoperea cu o pată neagră, de neşters, a cărei întindere depindea de mărimea greşelii. După moarte, dacă, mai bine de jumătate din mingea albă s-a înnegrit, te duci în iad. Ridges era sigur că părăsindu-l pe Wilson, ar săvîrşi un păcat ce i-ar acoperi cel puţin un sfert din suflet.

Şi Goldstein îşi amintea de cuvintele bunicului său. „Yehuda Halevy scria că Israel este sufletul neamurilor." Înainta anevoie, cărînd targa prin puterea obişnuinţei, fără să mai simtă suferinţele ce-i răscoleau trupul. Se închisese în el; orb să fi fost şi nu ar fi izbutit să se concentreze mai aprig. Îl urma pe Ridges fără să privească încotro merge. „Israel este inima tuturor naţiunilor." Conştiinţa, nervii se învolburau haotic; toate emoţiile lumii se filtrau prin el. Mai mult decît atît; era inima care sîngera ori de cîte ori trupul cădea pradă bolii.

Iar în momentul acesta inima lui Goldstein părea să se identifice cu Wilson. Goldstein nu-şi spusese aceasta, nici nu se gîndise la aşa ceva, dar ideea căpăta formă în sinea lui, dincolo de vorbe. Suferise prea mult în ultimele două zile; trăise primele greţuri ale oboselii, accesele de stupoare consecutive, exaltarea din preajma febrei. Şi durerea avea tot atîtea trepte ca şi plăcerea. O dată ce voinţa îi interzicea să se prăbuşească,

se cufundase tot mai adînc în sfîrşeala şi agonia sa, fără să fi atins însă fundul. Dar, în situaţia în care se afla, proporţiile îşi pierduseră sensul. Vederea îi funcţiona îndeajuns spre a-i îngădui să-şi dea maşinal seama unde pune piciorul; percepea şi adulmeca faptele mărunte, izolate; i se întîmpla chiar să-şi dea seama cît de tare îl doare tot trupul; dar acestea erau desprinse de fiinţa lui, erau asemenea unui obiect pe care l-ar fi ţinut în mînă. Mintea îi era totodată tocită şi întărîtată, golită de substanţă şi toropită.

„Sufletul tuturor neamurilor.” Cuvintele acestea — după două zile şi după cincisprezece mile parcurse clătinîndu-se pe picioare, sub razele soarelui tropical, după o veşnicie petrecută cărînd trupul lui Wilson printr-un ţinut străin şi pustiu — cuvintele acestea începeau să capete un înţeles pentru el. Cu simţurile rătăcite, cu mintea cuprinsă de ameţeală, se împleticea de-a lungul unui coridor populat eu simboluri Wilson era un obiect de care nu se putea lepăda. Îl lega de el o nelinişte pe care n-o pricepea. Dacă l-ar părăsi, dacă nu l-ar duce pe plajă, i s-ar înfăţişa ceva de neînchipuit, ceva oribil. Inima... Dacă inima înceta să mai bată... Urmarea gîndurilor se pierdu în mocirla efortului. Îl cărau, îl tot cărau şi el nu mai murea. Stomacul îi era ferfeniţă, sîngerase şi se scăpase pe el, se zbătuse între suişurile şi coborîşurile unei febre grele ca plumbul topit, suferise chinurile unei brancarde grosolan înjghebate şi zdruncinate cu brutalitate, şi cu toate acestea nu murise. Îl purtau înainte, mereu înainte. Toate acestea aveau o semnificaţie adîncă şi Goldstein se străduia s-o caute în vreme ce mintea îi funcţiona tot atît de absurd ca şi picioarele unui om care aleargă după un tren ce nu mai poate fi prins.

— Mie îmi place să muncesc, nu sînt un chiulangiu puturos, mormăia Wilson. Dacă ai o treabă de făcut, fă-o dracului ca lumea, asta zic.

Răsufla hîrîit prin gura căscată.

— Brown, Stanley. Mă cac pe Brown şi pe Stanley!

Pufni slab.

— Cînd era mică, gîngania aia de May se scăpa într-una în pantaloni.

Wilson aiura, plutind într-o pîclă de amintiri legate de copilăria fiicei lui.

„Drăcuşor mic şi şmecher. La doi ani, îşi făcea nevoile după uşă, sau în dulap. Fir-ar să fie, vezi, nu călca în el, ai să te murdăreşti!”

Scăpă un hohot de rîs, asemenea răsuflării hîrîite a unui astmatic. O clipă, îi reveni limpede în minte amestecul de exasperare şi veselie pe care le încerca descoperind murdăria fetiţei.

— Fir-ar să fie, Alice o să se înfurie rău.

Alice se supărase cînd el venise s-o vadă la spital, se supărase şi cînd aflase că bărbatul ei e bolnav.

— Am spus întotdeauna că nimeni nu moare dintr-un fleac. Ce dracu poate să-ţi facă acolo, un fleac! Eu am păţit-o de cinci ori şi uite că am scăpat.

Se încorda, ţipînd ca şi cum s-ar fi certat cu cineva.

— Daţi-mi o dată pyrdinui ăla, sau cum naiba îi spuneţi!

Se răsuci, izbutind aproape să se ridice într-un cot.

— Dacă porcăria asta de rană se deschide, n-o să mai fie nevoie poate de operaţie, fiindcă o să se scurgă tot puroiul.

Sughiţă şi privi cu ochii înceţoşaţi sîngele care i se prelingea din gură pe foaia de cort de pe targă. Deşi era atît de departe de toate acestea, îl străbătu un fior.

— Ce zici, Ridges, se scurge?

Ei nu-i auziră întrebarea şi Wilson continuă să se uite la sîngele care îi picura din gură. Apoi căzu iar pe spate, deprimat.

— Am să mor.

Avu o tresărire de spaimă, de rezistenţa. Descoperi gustul sîngelui în gură şi începu să tremure.

— Dumnezeii ei de viaţă, nu vreau să mor, nu vreau să mor! plînse el, înecîndu-se cu sughiţurile şi cheagurile de sînge care îi astupau gîtlejul. Zgomotul pe care-l făcea îl îngrozi; i se năzări că se află întins în iarba înaltă, cu japonezii sporovăind la doi paşi de el, iar sîngele pe care-l pierdea era absorbit de pămîntul încins de arşiţă.

— Au să-mi vină de hac, au să-mi vină de hac! urlă el deodată. Pentru numele lui Dumnezeu, băieţi, nu mă lăsaţi să mor!

De data aceasta Ridges îl auzi, se opri greoi, puse targa jos, îşi desfăcu harnaşamentul. Cu gesturile lente şi măsurate ale unui beţiv care se căzneşte să deschidă o uşă, se apropie de Wilson şi îngenunche lîngă el.

— Au să-mi vină de hac, gemea Wilson, cu obrazul schimonosit, vărsînd inconştient lacrimi care se prelingeau de-a lungul tîmplelor şi se pierdeau în părul încîlcit.

Pipăindu-şi cu degetele amorţite perii ţepoşi din barbă, Ridges se aplecă deasupra rănitului.

— Wilson, grăi el cu glas răguşit, uşor poruncitor.

— Da?

— Wilson, mai ai vreme să te îndrepţi.

— Ce?...

Ridges se hotărîse. Poate că nu era prea tîrziu. Poate că Wilson nu era încă osîndit flăcărilor iadului.

— Trebuie să-ţi întorci faţa către Domnul nostru Isus Cristos.

— Eh...

Ridges îl zgîlţîi uşor.

— Mai ai vreme să te îndrepţi, zise el lugubru şi solemn.

Goldstein îl privea inexpresiv, oarecum iritat.

— Ai să te urci în Împărăţia Cerurilor.

Vocea îi era atît de profundă, încît abia se mai auzea. Cuvintele fremătară surd în capul lui Wilson; asemeni unui contrabas.

— Eh-ehh, mormăi el.

— Te pocăieşti? Ceri iertare?

— Da? întrebă Wilson. Trase o gură de aer. Cine vorbea, cine îl sîcîia? Dacă se învoia, aveau să-l lase în pace. Da, mormăi el din nou.

Ochii lui Ridges se umplură de lacrimi. Se simţea exaltat. „Maica mi-a prevestit despre păcătosul care s-a pocăit pe patul de moarte”, gîndi el. Nu uitase niciodată povestea spusă de maică-sa, dar nu-şi închipuise că odată şi odată avea să săvîrşească şi el un lucru atît de minunat.

— Ieşiţi de-acolo, lua-v-ar dracu de japonezi.

Ridges tresări. Să fi şi uitat Wilson de pocăinţa sa? Nu-i venea să creadă. Dacă Wilson se pocăise doar pentru a cădea iar în păcat, pedeapsa lui va fi mult mai înspăimîntătoare. Nimeni n-ar cuteza aşa ceva.

— Ammteşte-ţi ce ai spus, rosti el aproape cu sălbăticie. ***Trebuie să-ţi păzeşti gura.***

Temîndu-se să nu audă mai multe, se ridică, ocoli brancarda, potrivi pătura pe picioarele lui Wilson, apoi se înhămă din nou la povară. Cum şi Goldstein era gata, porniră iarăşi la drum.

După o oră de mers ajunseră la liziera junglei. Lăsîndu-l pe Goldstein lîngă targă, Ridges exploră terenul spre dreapta, căutînd cărarea croită cu patru zile mai înainte. O descoperi la cîteva sute de yarzi şi simţi o vagă satisfacţie pentru precizia sa. De fapt, se lăsase călăuzit de instinct. Bivuacurile permanente, drumurile prin junglă, fîşiile de plajă îl încurcau întotdeauna: prea semănau unele cu altele; dar în zonele de, coline se orienta uşor, cu un instinct sigur.

Se înapoie lîngă Goldstein, îşi reluară drumul şi ajunseră în cîteva minute la potecă. Vegetaţia se dezvoltase peste măsură de cînd trecuseră pe acolo şi ploaia desfundase cărarea. Picioarele lor grele ca plumbul nu găseau reazem în noroiul vîscos: se împleticeau şi alunecau într-una. Dacă n-ar fi fost atît de istoviţi, şi-ar fi dat seama de diferenţă; ar fi observat cu plăcere că scăpaseră de arşiţa soarelui şi în schimb i-ar fi exasperat rolul înşelător şi rezistenţa mărăcinilor şi a lianelor. Dar nici nu le băgau în seamă. Ştiau doar că nu era alt mijloc de a purta brancarda decît opintindu-se din greu, iar caracteristica deosebită a piedicilor le devenise cu totul indiferentă.

Totuşi încetineala cu care înaintau spori. Pe cărarea croită pentru un singur om, targa se împotmoli de mai multe ori. O dată sau de două ori le fu cu neputinţă să treacă, aşa că Ridges trebui să-l ia pe Wilson în cîrcă şi să se zbată cu povara pînă ce poteca se lărgi din nou, în vreme ce Goldstein îl urma cu brancarda.

Făcură un popas mai lung în locul unde cărarea cobora spre albia rîului. Oprirea lor nu se datora unei hotărîri deliberate; crezuseră că nu aveau să-şi îngăduie decît cîteva momente de răgaz, dar minutele se scurseră unele după altele, şi în curînd depăşiră jumătatea de oră. Spre sfîrşit, nemaiputînd îndura durerile, Wilson începu să se zvîrcolească pe targă. Se apropiară de el tîrîş, încercînd să-l potolească, dar Wilson părea preocupat de ceva şi îşi agita înfrigurat braţele.

— Liniştește-te, zise Goldstein.

— Or să mă omoare, gemu Wilson.

— Nimeni n-o să se atingă de tine, rosti Ridges.

Se căzni şă-i imobilizeze braţele, dar Wilson se zbătu şi mai aprig. Sudoarea îi scălda fruntea.

— Oh! ascultă-mă! scîncea el.

Făcu un efort ca să alunece de pe targă, dar îl ţinură cu forţa. Picioarele i se contractau nervos, se ridica pe jumătate, mormăia, apoi cădea iar pe spate.

— Baauuuum, făcea el, imitînd zgomotul unui mortier şi ferindu-şi capul cu braţele. Oh, uite-i că vin, uite-i, scînci el din nou. Fir-ar să fie, ce dracu caut aici?

Amintirea bătăliei îi sperie pe toţi. Rămaseră tăcuţi alături de Wilson, evitînd a se uita unul la altul. Pentru prima oară de cînd pătrunseseră din nou în junglă, îi simţiră prezenţa malefică.

— Linişteşte-te, Wilson, zise Ridges. Îi asmuţi pe japonezi.

— Am să mor, bolborosi Wilson.

Se ridică, încercă să se aşeze în capul oaselor, apoi căzu iar: cînd se uită din nou la ei, expresia ochilor săi era limpede şi foarte îndepărtată.

— Mi-e rău, băieţi, mi-e foarte rău, zise el după o clipă. Se căzni să expectoreze, dar nu reuşi decît să-şi mînjească bărbia. Nu mai simt nici gaura din burtă. Degetele îi bîjbîiau după pansamentul murdar şi coagulat care îi tampona rana. Plin de puroi, suspină el, trecîndu-şi limba peste buzele uscate. Mi-e sete.

— Nu pot să-ţi dau apă, spuse Goldstein,

— Da, ştiu că nu poţi. Chicoti. Parc-ai fi o femeiuşcă, Goldstein. Dacă n-ai fi atît de căcăcios, ai fi un băiat destul de bun.

Goldstein nu răspunse. Era prea istovit ca să mai prindă sensul cuvintelor.

— Ce vrei, Wilson? întrebă Ridges.

— Apă.

— Ţi-am dat.

Wilson tuşi şi un firicel de sînge ţîşni din colţul zgrunţuros şi lipicios al gurii.

— Îmi curge sînge şi prin fund, bombăni el. Aaah, căraţi-vă o dată!

Tăcu cîteva minute; buzele i se mişcară în gol.

— Nu m-am putut hotărî niciodată dacă să mă întorc la Alice sau la cealaltă.

Avea impresia că înlăuntrul său se săvîrşea un proces cu totul nou. S-ar fi zis că rana i se desprinsese de trup şi dacă ar fi pus mîna în gaură, n-ar mai fi dat de nimic. „Oh!” gemu el. Îi privi cu ochii tulburi, apoi cîteva clipe îi văzu din nou limpede.

Chipul lui Goldstein era atît de supt, încît pomeţii obrajilor îi ieşeau în afară, iar nasul se ascuţea într-un cioc de vultur. Irisul îi era de un albastru strălucitor, nepotrivit cu marginile înroşite ale pleoapelor, iar barba blondă şi zburlită ce-i acoperea ulcerele tropicale de pe bărbie părea roşcată, brună şi murdară.

Iar Ridges aducea cu o vită doborîtă de oboseală. Trăsăturile sale greoaie se buhăiseră, gura îi rămînea deschisă, buza de jos îi atîrna grea. Răsuflarea avea un ritm regulat şi gîfîit.

Wilson voia să le spună ceva. „Ce băieţi buni, gîndea el. N-aveau nici o obligaţie să mă poarte atît de departe."

— Vă sînt foarte îndatorat pentru tot ce-aţi făcut, bolborosi el. Dar nu era de ajuns. Trebuia să le dea ceva. Ascultaţi, băieţi, voiam să înjghebez un alambic pe undeva, prin pădure, nenorocirea e că nu stăm nicăieri prea mult locului. Dar o să mă ocup negreşit de el.

O ultimă licărire de entuziasm pîlpîi înlăuntrul fiinţei lui. Credea cu tot dinadinsul ceea ce spunea.

— Dacă ai pus pe roate un alambic, poţi să cîştigi o grămadă de biştari. Doar să învîrteşti robinetul şi bei cît îţi pofteşte inima.

Pierdu şirul, dar, cu o sforţare, îşi reveni.

— Dar am să fabric unul, după ce o să ne înapoiem şi o să vă dau fiecăruia cîte un bidon plin cu rachiu, un bidon pe gratis.

Chipurile lor supte rămaseră fără expresie şi el scutură din cap. Nu le oferise de bună seamă îndeajuns pentru osteneala lor.

— Ştiţi, am să vă dau de băut oricît veţi vrea, oricînd, n-are importanţă. N-aveţi decît să-mi cereţi şi vă dau.

Credea cu străinicie în tot ceea ce spunea; regreta doar că nu construise pînă acum alambicul.

— Oricît veţi vrea.

Pîntecele i se scofîlci din nou, avu un spasm şi îşi pierdu cunoştinţa, scoţînd un ultim geamăt de surprindere, în clipa cînd dădu ochii peste cap. Limba îi ţîşni din gură, un ultim horcăit îi ieşi din gîtlej şi se rostogoli afară din targă.

Îl puseră la loc. Goldstein îl apucă pe Wilson de încheietura mîinii ca să-i ia pulsul, dar nu avu destulă putere ca să-i susţină braţul. Îşi plimbă arătătorul pe pielea lui Wilson. Buricele

degetelor erau prea amorţite şi nu putu să simtă nimic. Îl privi cu luare-aminte.

— Cred că e mort.

— Da, mormăi Ridges. Suspină, gîndindu-se vag să rostească o rugăciune.

— Tocmai... vorbea, zise Goldstein, năuc. Făcu un pas înapoi şi o frîntură de secundă simţi cum i se învîrteşte capul.

— Am putea să plecăm, bolborosi Ridges.

Se ridică greoi, îşi potrivi pe umăr curelele brancardei. Goldstein şovăi o clipă, apoi îl imită. Intrară clătinîndu-se în apa puţin adîncă a rîului şi începură să înainteze în josul apei.

Nu le trecea prin minte că e oarecum straniu să poarte astfel un mort. Se deprinseseră cu povara pe care o lăsau şi o ridicau la fiecare haltă; singurul lucru pe care îl înţelegeau, era că trebuiau să-l ducă mai departe. Şi-apoi, nu le venea să creadă că murise. Ştiau asta, dar nu se puteau deprinde cu gîndul. Nu s-ar fi mirat să-l audă strigînd după apă.

Chibzuiră chiar ce aveau să mai facă. Ridges spuse:

— Cînd ajungem, îl îngropăm în pămînt sfinţit, fiindcă s-a pocăit.

— Ehh-eh.

Le scăpa însă înţelesul propriilor lor cuvinte. Goldstein refuza să admită că Wilson murise; alunga acest gînd din minte, fără a se concentra la ceva anume, mulţumindu-se să înainteze anevoie prin apă: cu picioarele alunecînd într-una pe bolovanii netezi, lustruiţi de pe fundul rîului. Era ceva ce nu putea concepe şi nici înfrunta.

Şi Ridges era năucit. Nu era convins că Wilson ceruse iertare; totul era atît de încîlcit în mintea lui, iar acum se agăţa de gîndul că dacă izbutea să-l ducă pe Wilson în tabără, ca să fie înmormîntat creştineşte, pocăinţa sa avea să fie valabilă. În plus, amîndoi se simţeau frustraţi de a-l fi purtat atît de departe şi de a se fi pomenit în cele din urmă cu un cadavru pe braţe. Voiau să-şi ducă odiseea la bun sfîrşit.

Foarte încet, mai încet ca niciodată, se tîrau prin apă cu targa care se legăna între ei. Copacii şi vegetaţia formau o boltă deasupra ripu- lui, care şerpuia de-a lungul unui tunel deschis prin junglă. Cu capul plecat, mergeau cu picioarele ţepene, de parcă s-ar fi temut că s-ar prăvăli dacă ar fi îndoit genunchii.

Cînd se opreau, se lăsau să cadă în apă, prăbuşindu-se alături de targa scufundată pe jumătate.

Erau aproape inconştienţi. Picioarele lor atingeau cu băgare de seamă fundul apei, făcînd să scrîşneaseă pietrişul. Apa răcoroasă le biciuia călcîiele, dar n-o simţeau. Coborau la vale, clătinîndu-se, îm- pleticindu-se în penumbra care domnea în junglă. În preajma lor vietăţile flecăreau, maimuţele urlau şi se scărpinau pe şolduri, păsările se chemau una pe alta; dar la trecerea lor se aşternea tăcerea. Se opinteau şi răsuflau din greu, ca doi orbi al căror trup se exprimă cu o mută elocvenţă. În urma lor, vietăţile îşi trimiteau semnale de alarmă de-a lungul labirintului congestionat al junglei apoi amuţeau. S-ar fi zis că înainta un convoi funerar.

Coborau pe lîngă cascade, trecînd de pe o stîncă înaltă pînă la brîu pe alta; Ridges se lăsa primul în apa înspumată, în vreme ce Goldstein împingea încet brancarda peste marginea de piatră, apoi se lăsa şi el în jos. Se zbăteau în apa mai adîncă, căznindu-se să ţină targa la suprafaţa vîrtejurilor clocotitoare care le biciuia trupul. Şchiopătau, se împiedicau, cădeau adeseori, punînd în primejdie trupul lui Wilson, care risca să fie luat de curent. Trebuiau să se oprească la fiece pas, iar gemetele lor se contopeau cu zgomotele junglei, pierzîndu-se apoi în tumultul rîului.

Erau ca înlănţuiţi de targă şi de cadavru. Cînd cădeau, se repezeau mai întîi după trupul lui Wilson şi nu îşi veneau în fire decît după

ce-l pescuiau din rîu; înghiţeau apă cu duiumul. Erau mînaţi de o forţă mai imperioasă decît orice instinct. Nu se mai gîndeau la ce aveau de făcut cu el o dată ajunşi la capătul călătoriei, nu-şi aminteau nici măcar că era mort. Povara rămăsese aceeaşi. Mort, Wilson era tot atît de viu pentru ei ca niciodată.

Şi totuşi îl pierdură. Ajunseseră în locul unde Hearn întinsese deasupra apelor repezi liana în diagonală. Dar aceasta nu mai era acolo, fusese smulsă de ape şi curentul se zbătea cu furie printre stînci; brancardierii rămaseră fără nici un reazem. Abia tîrziu îşi dădură seama de primejdie. Se avîntară în apă, făcură cîţiva paşi şi vîrtejul le tăie picioarele. Degetele amorţite, slăbite, scăpară targa, care îi trase după ea. Prinşi în hamuri, fură doborîţi de năvala curentului, izbiţi de pietre, înăbuşiţi de apa pe care-o înghiţeau fără voie. Făcură cîteva eforturi ca să se desprindă, încercînd cu disperare să-şi recîştige echilibrul, dar violenţa torentului le zădărnici toate tentativele. Pe jumătate înecaţi, se lăsară duşi de apă.

Targa se frînse de o stîncă şi le ajunse la urechi pîrîitul pînzei sfîşiate, un zgomot izolat în vîrtejul panicii pe care o resimţeau înghiţind apă. Se zbătură iar şi brancarda se despică în două, liberîndu-i de hamuri. Gîfîind, aproape în nesimţire, fură împinşi de curent în afara zonei primejdioase a torentului şi ieşiră împleticindu-se pe mal.

Erau ***singuri.***

Treptat, se deprinseră cu faptul acesta, care la început îi năucise cu desăvîrşire. Nu le venea să-şi creadă ochilor. Cu o clipă înainte îl cărau pe Wilson şi iată că Wilson dispăruse. Rămăseseră cu mîinile goale.

— S-a dus... bîigui Ridges.

Porniră după el de-a lungul malului; se clătinau, făceau cîţiva paşi, cădeau şi iar se ridicau. Ajunşi la o cotitură a rîului, privirea lor cuprinse o întindere de cîteva sute de yarzi şi foarte departe zăriră trupul lui Wilson dispărînd după un cot.

— Haide să-l prindem, zise Ridges fără vlagă.

Făcu un pas şi căzu cu faţa în apă. Se ridică extrem de încet şi îşi reluără drumul.

Ajunseră la altă cotitură şi se opriră. De acolo, rîul se pierdea într-o mlaştină. O panglică subţire de apă curgea în mijlocul terenului mocirlos. Wilson se împotmolise acolo, pierdut sub

vegetaţia care năpădea mlaştina. Spre a-l găsi, le-ar fi trebuit zile întregi de căutare, presu- punînd că nu s-ar fi dus la fund.

— Oh, zise Goldstein, l-am pierdut.

— Da, bolborosi Ridges.

Făcu un pas şi căzu iar în apă. Se simţea atît de bine aşa, cu apa clipocindu-i pe lîngă obraz, încît nu-i mai venea să plece.

— Hai, vino, zise Goldstein.

Ridges izbucni în plîns. Făcu un efort ca să se ridice în capul oaselor şi cu capul sprijinit pe braţele încrucişate, continuă să plîngă. Apa i se învolbura în jurul şoldurilor şi picioarelor. Goldstein stătea clătinîndu-se lîngă el.

— Dumnezeii mă-sii, sughiţă Ridges.

Nu mai suduise din copilărie şi acum cuvintele îi ieşeau unul cîte unul din gîtlej, lăsînd în urmă un gol în care se învolburau furia şi amărăciunea. Wilson nu va mai avea parte să fie înmormîntat, dar faptul acesta îşi pierduse orice importanţă. Ceea ce conta era că purtaseră povara aceea asemenea distanţe, în spaţiu şi în timp, că pînă la urmă s-o piardă. Toată viaţa trudise din greu, fără să se bucure de vreo răsplată; bunicul, tatăl său, el însuşi se luptaseră cu recolte slabe şi cu o sărăcie fără margini. Care fusese rodul muncii lor? „Cu ce se alege omul după atîta muncă sub soare?” Îşi aminti de acest pasaj din Biblie — un pasaj pe care-l urîse întotdeauna. Simţea cum creştea în el o adîncă, o infinită amărăciune. Nu era drept. Singura dată cînd avuseseră o recoltă mai bună, aceasta fusese distrusă de o furtună cumplită. Căile Domnului. Îl năpădi o ură năprasnică. Ce fel de Dumnezeu e ăsta, de vreme ce pînă la urmă nu şovăie să te pun- găşească?

Prea făcea glume proaste.

Plîngea potopit de amărăciune şi de nostalgie, şi de disperare, şi de dezamăgire, şi de acea convingere strivitoare că toate erau fără însemnătate.

Lipit de el, Goldstein i se cramponase de umăr, spre a se împotrivi tăriei curentului. Din cînd în cînd mişca din buze, ori se scărpina pe obraz. „Israel este sufletul neamurilor.”

Da, poţi ucide sufletul, trupul va continua totuşi să trăiască. Suferinţele îndurate de veacuri de către evrei nu slujiseră la nimic. Nici o jertfă nu era răsplătită, nici o învăţătură nu era însuşită. Totul mergea la rebut, totul era numai o înşiruire de statistici îngropate sub dărîmăturile istoriei. Toate ghetourile,

sufletele schilodite, masacrele şi pogromurile, camerele de gazare şi crematoriile umane — toate acestea nu mai impresionau pe nimeni, totul era zadarnic. Veneau toate, unele după altele, şi cînd în sfîrşit se umplea paharul, fiecare se spăla pe mîini. Asta era tot. Lacrimile nu-l mai uşurau; stătea alături de Ridges încercînd senzaţia paralizantă a celui care descoperă moartea unei fiinţe dragi. În el sălăşluia acum un gol, un gol în care îşi făcea loc o vagă mînie, un resentiment profund şi mai ales o deznădejde fără margini.

— Haidem, mormăi el.

Ridges se ridică în cele din urmă şi amîndoi porniră prin albia rîului, împleticindu-se în apa care le ajungea pînă la glezne. Albia rîului se lărgea; pardosită mai întîi cu pietriş, apoi plină de mîl, devenea treptat nisipoasă. După o ultimă cotitură văzură lumina cerului şi oceanul.

Cîteva minute mai tîrziu ajunseră, clătinîndu-se, pe plajă. În ciuda sfîrşelii, continuară să se tîrască încă vreo sută de yarzi. Le era scîrbă să facă haltă prea aproape de rîu.

Mînaţi parcă de o înţelegere tacită, se aruncară pe nisip; nemişcaţi, cu obrazul culcat pe braţe, lăsau soarele să-i pătrundă. Era cam pe la jumătatea după-amiezei. Nu aveau altceva de făcut decît să aştepte întoarcerea plutonului şi a ambarcaţiei. Îşi pierduseră puştile, raniţele, raţiile, dar nu se sinchiseau. Erau prea extenuaţi; mai tîrziu vor găsi poate în junglă ceva de mîncare.

Rămaseră astfel pînă seara, prea slăbiţi ca să facă vreo mişcare; simţeau o plăcere nedesluşită să se odihnească la soare. Nu-şi vorbiră. Erau acum înciudaţi împotriva lor înşile; simţeau unul faţă de celălalt ura acidă a celor care au împărţit o înfrîngere umilitoare. Se scurgea astfel ceas după ceas; moţăiau; se trezeau, adormeau din nou şi iar se deşteptau, chinuiţi de greaţa provocată îndeobşte de o somnolenţă prelungită la soare.

Goldstein se ridică în cele din urmă în capul oaselor şi bîjbîi după bidonul cu apă. Încet de tot, ca şi cum abia atunci ar fi învăţat să se servească de mîini, deşurubă dopul şi duse bidonul la buze. Nu-şi dăduse seama cît e de însetat. Gustul apei îi păru extatic. Înghiţea rar, lăsînd bidonul jos după fiecare înghiţitură. Îl golise pe jumătate, cînd băgă de seamă că Ridges se uita la el. Era limpede că Ridges nu avea apă.

Ar fi fost foarte simplu ca Ridges să se ducă pînă la rîu spre a-şi umple bidonul, dar Goldstein ştia ce însemna aceasta. Era atît de slăbit. Pînă şi gîndul de a se ridica, de a străbate o sută de yarzi, îi căşuna o suferinţă pe care nu se simţea în stare s-o înfrunte. Şi Ridges încerca desigur aceleaşi senzaţii.

Goldstein încercă o uşoară enervare. De ce nu fusese Ridges destul de prevăzător încît să-şi economisească apa? Îndărătnic, îşi duse din nou bidonul la buze. Dar apa căpătase deodată un

gust sălciu şi băgă de seamă cît era de caldă. Se căzni să mai tragă o duşcă.

Apoi, năpădit de ruşine, trecu bidonul lui Ridges.

— Vrei să bei?

— Da, zise Ridges.

Ridges bău cu nesaţ. După ce goli aproape tot bidonul, se uită la Goldstein.

— Nu, termină-l tu.

— Mîine trebuie să cotrobăim prin junglă după mîncare, spuse Ridges.

— Ştiu.

Ridges schiţă un zîmbet.

— O să ne descurcăm noi.

13

Săritura greşită a lui Roth îi nimicise. Îngrămădiţi claie peste grămadă pe cornişă, cutremuraţi, îngroziţi, avură nevoie de zece minute ca să-şi vină în fire. Erau stăpîniţi de o spaimă nemărginită. Lipiţi de peretele stîncos, cu degetele înfipte în fisurile stîncii, îşi simţeau picioarele tăiate. Croft încercă în mai multe rînduri să-i învioreze, dar comenzile sale nu făcură decît să-i paralizeze, să-i împietrească şi mai vîrtos; erau asemenea unor cîini care se tîrăsc înspăimîntaţi lîngă cizma stăpînului. Wyman plîngea din cauza epuizării nervoase, un plîns ascuţit, continuu, care se contopea cu glasul celorlalţi; un mormăit, un vaiet sau o sudalmă se desprindeau cîte- odată din corul de jeluiri, fără ca oamenii care le scăpaseră să-şi dea seama de manifestările lor.

Pînă la urmă îşi recîştigară îndeajuns cumpătul spre a relua înaintarea într-un ritm exasperant de lent; se opreau îndelung în faţa celor mai neînsemnate piedici, încleştîndu-se cu turbare de perete ori de cîte ori se îngusta brîna. După o jumătate de oră Croft îi scoase din impas. Brîna se lărgi, apoi încălecă faleza, dominînd apoi altă prăpastie cu pereţii foarte abrupţi. Croft coborî cu ei pînă în fundul văii, apoi începu să escaladeze alt versant; de data asta oamenii nu-l mai urmară, unul cîte unul se lăsară să cadă jos, pironindu-l cu o privire lipsită de expresie.

Era aproape întuneric şi pricepu că nu-i mai poate urni; erau prea istoviţi, prea înspăimîntaţi; în asemenea condiţii, alt accident n-ar fi fost exclus. Ordonă o haltă, acceptînd astfel un fapt împlinit şi se aşeză printre ei.

În dimineaţa următoare aveau de escaladat versantul, cîteva vi- roage de străbătut, după care îi aştepta ascensiunea piscului propriu- zis. Puteau s-o facă în două sau trei ore, dacă... dacă

izbutea să-i scoată din amorţire. În momentul acela se îndoia serios de propria lui putere de convingere.

Oamenii dormiră prost. Le fu cu neputinţă să-şi înjghebe un culcuş ca lumea pe terenul denivelat şi, bineînţeles, erau peste măsură de istoviţi şi încordaţi. Cei mai mulţi avură somnul tulburat de coşmaruri. Ceva mai mult, Croft le impusese cîte o oră de gardă; unii se treziră prea devreme, îşi aşteptară cu nelinişte rîndul şi după aceea se chinuiră îndelung pînă să adoarmă din nou. Croft era conştient de aceasta; ştia că oamenii aveau nevoie de ora asta de somn de care îi lipsea şi mai ştia că prezenţa japonezilor pe aceste meleaguri era foarte puţin probabilă, dar i se păru esenţial să nu încalce rutina. Moartea lui Roth îi zdruncinase momentan autoritatea, şi era vital să şi-o impună din nou.

Lui Gallagher îi veni rîndul să facă ultimul schimb de gardă. Cu jumătate de oră înainte de ivirea zorilor se lăsase un frig năprasnic. Gallagher se trezi năucit şi dîrdîind sub pătura lui. Îşi veni cu greu în fire. În jur, siluetele munţilor adînceau nemărginirea nopţii. Înfiorat, moţăind, aşteptă cu pasivitate dimineaţa şi căldura soarelui. Căzuse într-o apatie totală; moartea lui Roth nu mai era decît o abstracţie îndepărtată. Plutea într-o stare de stupoare, mintea îi era înceţoşată, aproape inertă, visa cu ochii deschişi lucruri plăcute dintr-un trecut îndepărtat, ca şi cum în străfundurile fiinţei sale ar fi trebuit să întreţină o scînteie care să-l ocrotească împotriva frigului nopţii, a înălţimilor copleşitoare, a oboselii sporite, a ameninţărilor morţii.

Zorile se iviră cu încetineală pe munte. La ora cinci piscul se desluşi limpede pe cerul tot mai luminos, dar cam o jumătate de oră, vizibilitatea rămase staţionară. De fapt, nu distingea nimic, dar înlăuntrul lui creştea o anticipare liniştită. În curînd soarele se va înălţa deasupra meterezelor muntelui şi razele lui se vor revărsa şi asupra văii lor. Contemplă cerul şi descoperi nişte dîre rozalii, care împurpurau norii subţiri şi lunguieţi de deasupra piscurilor.

Totul se limpezea în jurul lui, în tonuri uşoare, căci soarele rămînea încă ascuns, iar lumina, de un trandafiriu deschis, părea să se ridice din pămînt. Deosebea deja pe cei care dormeau lîngă el, şi simţi o oarecare superioritate. Păreau supţi

şi mohorîţi în lumina zorilor, păreau să fi uitat că în curînd se va face ziuă. Iar cînd îi va trezi, se vor scutura de somn, bombănind.

Spre apus, noaptea nu se topise încă şi Gallagher îşi aminti de un tren cu trupe care străbătea întinsele cîmpii din Nebraska. Era în asfinţit şi noaptea ajunse din urmă trenul, îl întrecu, apoi îşi desfăşură bezna peste munţii stîncoşi, în drumul ei spre Pacific. Se întristă gîndindu-se la frumuseţea spectacolului. Îl cuprinse o nostalgie năprasnică, o dorinţă pătimaşă de a revedea America, de a adulmeca mirosul de caldarîm jilav, într-o dimineaţă de vară, la Boston.

Soarele mijea după creasta de răsărit a munţilor, cerul părea vast, proaspăt şi plin de veselie. I se năzări că se află împreună cu Maria într-un cort, în creierii munţilor, şi că se trezeşte din somn simţind pe obraz mîngîierea sînilor ei catifelaţi. „Trezeşte-te, somnorosule, a răsărit soarele”, o auzi el spunînd. Mormăi lenevos, se lipi mai strîns de ea, apoi deschise ochii în silă, spre a-i face plăcere. Soarele încorona creasta muntelui, şi deşi lumina lui nu coborîse încă asupra văii, n-ai fi zis că peisajul părea ireal. Dimineaţa sosise.

Iată cum întîmpinaseră Maria şi cu el zorile. Muntele se scutura de pîcla nopţii şi roua scînteia feeric. O frîntură de secundă crestele din jur căpătară o înfăţişare tandră, aproape feminină. Oamenii înghesuiţi în preajma lui păreau pătrunşi de umezeală şi de frig — mogîldeţe învăluite în întuneric, deasupra cărora se ridica pîcla. Numai el era treaz, pe o rază de mai multe mile, şi toată tinereţea dimineţii era a lui.

Bubuituri de artilerie, ţîşnite parcă din vîlvătaia zorilor, se auziră de dincolo de munte, tulburîndu-i visarea.

Maria murise.

Îşi înghiţi saliva, întrebîndu-se cu mută deznădejde cît timp o să se mai amăgească. Nu mai avea ce să anticipeze, descoperise doar cît e de obosit. Membrele îl dureau şi se părea că somnul nu-l ajutase cu nimic. Şi înfăţişarea zorilor părea să se fi schimbat; acum dîrdîia sub pătura rece, umezită de roua nopţii.

Mai rămînea copilul său, băieţelul acela pe care nu-l cunoscuse niciodată, dar nici gîndul acesta nu-l înviora. Era convins că nu va mai apuca să-l vadă — o evidenţă care aproape nu-l mai îndurera, o certitudine austeră a minţii. Prea

mulţi oameni fuseseră ucişi. „Îmi vine şi mie rîndul.” Îşi închipui cu o fascinaţie morbidă atelierul unde se fabrica şi se împacheta glontele destinat lui.

„Măcar de-aş avea o fotografie a puştiului.” Ochii i se umeziră. Cerea atît de puţin. Barem de-ar scăpa cu bine din patrularea asta şi ar trăi pînă la sosirea unei scrisori cu o fotografie a puştiului.

Avu din nou jalnica certitudine că se amăgeşte. Înfiorat de nelinişte, aruncă o privire plină de teamă spre muntele care-l împresura.

„L-am ucis pe Roth.”

Se ştia vinovat. Îşi amintea simţămîntul trecător de putere şi dispreţ, precum şi plăcerea vie, intensă pe care le încercase cînd zbierase la Roth să sară. Se frămînta stingherit, amintindu-şi expresia de agonie amară aşternută pe chipul lui Roth în clipa cînd călcase în gol. Îl vedea cum cade şi iar cade, şi imaginea asta îi scrijelea şira spinării ca un scrîşnet de cretă pe o tablă neagră. Păcătuise şi avea să fie pedepsit, Nesocotise primul avertisment, pierderea Mariei.

Piscul părea atît de sus. Contururile domoale din zori dispăruseră; Anaka se înălţa în faţa lui, muncel după muncel, faleză după faleză. Piscul era încercuit de un zid aproape vertical, imposibil de escaladat. Fremăta iar. Nu mai văzuse niciodată un ţinut atît de golaş, de lugubru. Pînă şi povîrnişurile acoperite de junglă şi de hăţişuri care se îngrămădeau unele peste altele deasupra capului lor aveau o înfăţişare cumplită. Nici nu era de conceput să-l urce în acea zi; încă de acum îl durea în piept; dacă şi-ar fi potrivit raniţa în spinare şi ar fi început să se caţere, i s-ar fi tăiat respiraţia după cîteva minute. Nu mai avea rost să continue; trebuiau oare să moară cu toţii?

„Ce dracu’ nu se mai potoleşte şi Croft ăsta?” se întrebă el.

I-ar fi fost uşor să-l cureţe. Croft avea să umble în capul coloanei, aşa că nu i-ar rămîne decît să ridice puşca, să-l ţintească şi s-ar isprăvi cu patrularea. Ar putea să facă drumul întors. Îşi frecă încet coapsa, stînjenit de forţa cu care îl ademenea gîndul acesta. Fir-ar să fie de soartă!

Nu era un lucru la care să cugeţi. Spaima şi superstiţiile îl năpădiră iar; ori de cîte ori îl asaltau astfel de gînduri, îşi pregătea propria pedeapsă. Şi totuşi... numai Croft era vinovat

de moartea lui Roth. El, Gallagher, nu putea fi învinuit de nimic.

Un zgomot înapoia sa îl făcu să tresară. Era Martinez, care îşi freca nervos capul.

— La dracu, nu dormit! rosti el încetişor.

— Te cred.

Martinez se aşează alături de el.

— Visuri urîte. Îşi aprinse mohorît o ţigară. Cum dormi... eeh... cum auzi pe Roth ţipînd.

— Da, asta te cam sîcîie, bombăni Gallagher.

Se străduia să reducă lucrurile la proporţii mai familiare.

— Nu mi-a plăcut niciodată prea mult băiatul ăsta, dar nu i-am dorit un astfel de sfîrşit. N-am dorit răul nimănui.

— Nimănui, repetă Martinez.

Îşi masă fruntea uşor, ca şi cum ar fi avut migrenă. Gallagher era surprins că Martinez arată atît de prost. Faţa lui îngustă se scofîlcise şi ochii căpătaseră o strălucire lipsită de expresie. Era nebărbierit de mai multe zile şi dîrele negre de jeg încrustate în pielea obrazului îl făceau să pară mult mai vîrstnic.

— Mare porcărie, mormăi Gallagher.

— Da, zise Martinez.

Suflă încet fumul de ţigară şi amîndoi urmăriră cu privirea rotocoalele care se înălţau în văzduhul dimineţii.

— Frig, adăugă el.

— Mi-a fost al dracului de neplăcut să fac de gardă, vorbi Gallagher răguşit.

Martinez încuviinţă iarăşi. După ce făcuse de gardă, la miezul nopţii, nu mai putuse să adoarmă. Pătura se umezise iar restul nopţii şi-l petrecuse dîrdîind şi zvîrcolindu-se plin de nervi. Nici zorile nu izbutiseră să-l potolească. Încordarea care-l ţinuse treaz stăruia să-l macine, şi Martinez era obsedat de aceeaşi groază difuză ca şi peste noapte. Îl apăsa greu, ca o febră. Îi trebuise mai bine de o oră ca să se elibereze de imaginea soldatului japonez pe care-l ucisese. Amintirea foarte vie a expresiei aşternute pe chipul acestuia, reproducea amorţeala care-l cuprinsese pe Martinez cînd se strecurase în hăţişuri, înarmat cu un cuţit. Teaca goală i se bălăbănea pe şold şi el începu să tremure uşor, oarecum ruşinat. O atinse cu un gest convulsiv.

— Pe ce dracu nu zvîrli teaca aia? întrebă Gallagher.

— Da, Zise Martinez cu grăbire.

Se simţea stingherit, umil. Degetele îi tremurau cînd desfăcu teaca din curelele prinse de centiron. O azvîrli departe şi se crispă la auzul zgomotului făcut de aceasta cînd atinse solul. Amîndoi tresăriră şi Martinez fu copleşit de un val neaşteptat de nelinişte.

Gallagher îşi aminti de casca lui Hearn rostogolindu-se pe nisip.

— Bat cîmpii, murmură el.

Martinez duse maşinal mîna la teacă, îşi dădu seama că nu o mai are; simţi că îi îngheaţă sîngele în vine cînd şi-l aminti pe Croft spu- nîndu-i să nu raporteze nimic despre cele ce văzuse în cursul recunoaşterii. Hearn înaintase în trecătoare crezînd că... Martinez clătină din cap, zdrobit de groază. Nu era el de vină că se aflau aici pe munte.

Deodată porii trupului i se deschiseră şi îl trecură toate sudorile. Începu să dîrdîie în răcoarea dimineţii, luptîndu-se cu acelaşi soi de nelinişte care îl încercase pe nava de transport, înainte de a debarca în insula Anopopei. Fără să vrea, îşi îndreptă privirile spre mozaicul de stînci şi de junglă, spre pereţii stîncoşi care îi dominau şi, închizînd ochii, văzu botul ambarcaţiei lăsîndu-se în jos. Trupul îi înţepeni în aşteptarea unei rafale de mitralieră. Nu se petrecu nimic şi deschise ochii, chinuit de un simţămînt ascuţit de frustrare. Ceva trebuia să se întîmple.

„Măcar de-aş apuca să văd fotografia puştiului meu”, gîndea Gallagher.

— O să ne lăsăm oasele pe aici, pe munte, asta e sigur, mîrîi el.

Martinez dădu din cap afirmativ.

Gallagher întinse mîna şi îi atinse cotul.

— De ce nu ne întoarcem din drum? întrebă el.

— Nu ştiu.

— Să fiu al dracului, ce facem noi e curată sinucidere. Ce, sîntem capre? Îşi frecă bărbia ţepoasă. Zău, o să ne lăsăm oasele pe coclaurile astea.

Martinez îşi mişcă degetele în cizme, cu o satisfacţie mohorîtă.

— Tu nu vrei crăpat aici?

— Nu.

Pipăi în buzunar punga de tutun în care ţinea dinţii de aur furaţi din gura japonezului ucis. Poate că ar fi trebuit să-i arunce. Dar erau atît de frumoşi, atît de scumpi. Şovăi, apoi îi lasă acolo. Trebuia să-şi înfrîngă convingerea că jertfa ar fi necesară.

— Fir-ar să fie, o să ne ia dracu' pe toţi.

Martinez vibra la unison, ca şi cum glasul lui Gallagher ar fi pus în mişcare o cutie de rezonanţă. Se uitau unul la altul, legaţi de o nelinişte comună, Martinez dorind vag să poată domoli spaima lui Gallagher.

— De ce nu-i spui lui Croft să renunţe?

Martinez fremătă. Ştia! Numai el putea să-i ceară lui Croft să se întoarcă. Dar gîndul acesta îi era atît de străin, încît îl îndepărtă cu teamă. Poate, doar, să-l întrebe. Îşi închipui, cu naivitate, că îl va putea influenţa. Într-un răstimp care nu dură mai mult decît şovăiala dinaintea uciderii sentinelei japoneze, îşi dădu seama că nu era decît un om — şi toată povestea îi păru de necrezut. Patrularea îi apărea de-a dreptul ridicolă. Dacă s-ar hotărî să-i spună o vorbă lui Croft, poate că şi Croft şi-ar da seama cît de nesăbuită e toată afacerea.

— O.K.! rosti.

Se ridică în picioare, uitîndu-se la oamenii înfăşuraţi în pături. Unii se şi treziseră.

— Noi deşteptăm pe el, spuse Martinez.

Se apropiară de Croft şi Gallagher îl zgîlţîi.

— Hai, sus.

Era oarecum surprins că îl găsise dormind.

Croft mîrîi ceva, apoi dintr-o smucitură se ridică în capul oaselor. Lăsă să-i scape de pe buze un zgomot bizar, aproape un geamăt, şi se întoarse îndată să privească muntele. Avusese un coşmar care îl bîntuia adesea: se făcea că stătea culcat în fundul unei văgăuni, aşteptînd prăvălirea unei stînci, rostogolirea unui val uriaş, fără să se poată urni. De cînd cu atacul japonez de pe rîu era urmărit de asemenea coşmaruri.

Scuipă.

— Da, rosti el.

Muntele se află neclintit, în acelaşi loc. Nu se rostogolise nici o avalanşă. Încercă o surpriză, atît de real îi păruse visul.

Îşi scoase maşinal picioarele de sub pătură şi îşi trase cizmele. Cei doi îl priveau calm. Apucă puşca, pe care o ţinuse lîngă el, sub pătură, şi o cercetă dacă nu s-a umezit.

— De ce dracu nu m-aţi deşteptat mai devreme?

Gallagher se uită la Martinez.

— Noi întoarcem astăzi, nu? întrebă Martinez.

— Ce?

— Noi întoarcem, bîigui Martinez.

Croft îşi aprinse o ţigară, simţind arsura fumului în stomacul gol.

— Ce tot trăncăneşti acolo, Mîncătorule-de-japonezi?

— Nu mai bine întoarcem?

Croft simţi un şoc. Îl ameninţa Martinez? Era uluit. Dintre toţi oamenii din pluton, Martinez era singurul de a cărui supunere nu s-ar fi îndoit niciodată. Îl privea cu o furie liniştită, abţinîndu-se de a-i sări în gît. Singurul prieten din pluton îl ameninţa. Scuipă. Nu puteai să te încrezi în nimeni, în afară de tine însuţi.

Muntele nu-i păruse niciodată atît de înalt, de lugubru. Poate că o parte din fiinţa lui aspira să facă stînga-mprejur, dar respinse ispita. Dacă s-ar înapoia, moartea lui Hearn nu ar mai avea justificare. Spinarea i se încrîncenă sub înţepătura unor ace. Piscul muntelui continua să-l ademenească.

Trebuia să procedeze cu băgare de seamă. De vreme ce Martinez luase această atitudine, situaţia era primejdioasă. Dacă oamenii lui ar descoperi vreodată...

— Fir-ar sa fie, Mîncătorule-de-japonezi, te pui împotriva mea? întrebă el cu blîndeţe.

— Nu.

— Ei bine, atunci ce sînt prostiile astea? Tu eşti sergent, nu te laşi tîrît în toate porcăriile.

Martinez căzu în cursă. Lealitatea sa era pusă la îndoială. Agăţat parcă de buzele lui Croft, aştepta cu teamă cuvintele: un sergent mexican!

— Credeam că sîntem prieteni, Mîncătorule-de-japonezi.

— Sîntem.

— Credeam că eşti un neînfricat. M-am înşelat?

— Nu.

Lealitatea, prietenia, curajul său erau puse la încercare. Şi cînd se uită în ochii albaştri, îngheţaţi, ai lui Croft, simţi

aceeaşi timiditate, aceeaşi umilinţă, acelaşi sentiment de inferioritate care-l asaltau ori de cîte ori se adresa unui... unui protestant de rasă albă. Dar mai era ceva. Primejdia nelămurită care plana necontenit asupra lui părea să se materializeze, îl ameninţa iminent. Ce aveau să-i facă, la ce cazne aveau să-l supună? Îl înăbuşea frica.

— Bun, Mîncător-de-japonezi rămîne cu tine.

— Sigur.

Glasul convingător şi oarecum linguşitor al lui Croft îl apăsa greu pe Martinez.

— Cum adică, rămîi cu el? întrebă Gallagher. Ia ascultă, Croft, de ce dracu nu vrei să te întorci? Nu-ţi ajunge purcoiul ăla de medalii şi decoraţii?

— Ţine-ţi fleanca, Gallagher.

Lui Martinez îi venea s-o şteargă pe nesimţite.

— Aşa. Gallagher oscila între teamă şi hotărîre. Află că nu mi-e frică de tine, Croft. Ştii al dracului de bine ce părere am despre persoana ta.

Mai toţi oamenii se deşteptară şi se uitau la ei.

— Gura, Gallagher

— Ar fi mai sănătos pentru tine să nu te întorci niciodată cu spatele spre noi, zise Gallagher.

Se îndepărtă, cutremurat de reacţia provocată de propria cutezanţă. Se aştepta ca dintr-un moment într-altul Croft să se repeadă asupra lui şi să-l atace pe la spate. De-a lungul şirei spinării pielea i se înfiorase, anticipînd lovitura.

Dar Croft nu se clinti. Îl rănise necredinţa lui Martinez. Rezistenţa oamenilor nu fusese niciodată mai puternică decît acum. Trebuia să învingă muntele şi ei îl frînau. Acumularea atîtor greutăţi îl lăsă pentru o clipă golit de substanţă şi cu voinţa aproape anihilată.

— Bine, pornim la drum peste o jumătate de oră, aşa că daţi-i zor.

Îi răspunse un cor de bombăneli şi proteste înăbuşite, dar el preferă să nu-i identifice pe nemulţumiţi. Îşi încordase ultimele resorturi ale voinţei. Era istovit şi atît de murdar, încît simţea mîncărimi pe tot trupul.

Ce aveau să facă după ce vor fi escaladat muntele? Nu mai erau decît şapte, iar Minetta şi Wyman nu mai puteau fi de nici un folos. Se uită pe furiş 1a Polack şi la Red, care îşi mestecau

cu încăpă- ţînare mîncarea, fără să-l slăbească din ochi. Dar reflecţiile acestea mai puteau să aştepte. Se va preocupa de ele după ce va fi trecut dincolo de munte. Aceasta era singura problemă importantă.

Red îl urmări cu privirea cîteva minute, notîndu-şi fiecare gest al lui Croft cu o ură surdă. Nici un om nu-i stîrnise vreodată o ură, un dezgust atît de puternic. Ciugulea din conservele de ouă cu şuncă şi avea senzaţia că fiecare îmbucătură îi rămîne în gît. Zeama era groasă şi fără gust; în vreme ce mesteca, şovăia între tendinţa de a înghiţi şi pofta de a scuipa. Pasta îngroşată îi zăbovea la infinit în gură. Azvîrli în cele din urmă cutia şi rămase tăcut, uitîndu-se în jos. Stomacul îi zvîcnea dureros.

Îi mai rămîneau opt raţii: trei de brînză, două de ouă cu şuncă şi trei de vacă şi de porc. Ştia că nu are să le mănînce pe toate; îi atîrnau greu în raniţă. „Eh-pe dracu.” Luă cele opt cutii cu raţii, despărţi cu cuţitul partea care conţinea dulciurile, ţigările şi biscuiţii. Era cît pe-aci să zvîrle restul, cînd se gîndi că poate ar folosi cuiva. Vru să-şi întrebe camarazii, dar cînd se văzu în închipuire trecînd de la un om la altul, cu braţele încărcate de cutii, şi înghiţind glumele lor proaste, renunţă. „Of, ducă-se dracului, la urma urmei ce-mi pasă de ei”, îşi zise Red, aruncînd proviziile într-un tufiş. Un timp rămase nemişcat, clocotind de furie, apoi, după ce se mai linişti, începu să-şi facă raniţa. „O să fie mai uşoară”, îşi spuse el, înfuriindu-se iarăşi. „Lua-o-ar dracu de armată, lua-o-ar dracu de armată blestemată. Infecţia asta de mîncare nu e bună nici pentru porci.” Răsufla repezit. „Să ucizi şi să fii ucis pentru mîncarea asta puturoasă.” O seamă de imagini îi treceau prin minte ca un abur, fabricile în care se terciuiesc, se strivesc, se fierb alimentele pentru conserve, zgomotul mat ai glontelui care sfîrtecă mădularele, ţipătul lui Roth.

„Uf, lua-i-ar dracu pe toţi. Dacă nu ştiu să-şi hrănească oamenii, să se ducă la dracu.” Tremura atît de tare, încît simţi nevoia să se aşeze pe pămînt.

Trebuia să privească adevărul în faţă. Se lăsase dus de nas. Întotdeauna îşi închipuise că dacă aveau să-l calce prea mult pe bătătură, avea să reacţioneze la timpul potrivit. Şi cînd colo…

În ajun discutase cu Polack. Amîndoi aduseseră vorba, pe ocolite, despre Hearn, dar se lăsaseră păgubaşi. Ştia ce are de făcut, şi dacă dădea înapoi, însemna că e un fricos. Martinez

voia să se întoarcă. Şi de vreme ce încercase să schimbe gîndul lui Croft, înseamnă că ştia ceva.

Soarele strălucea puternic pe versantul lor; umbrele purpurii întunecate ale munţilor se degradau, căpătînd tonuri de levănţică şi de albastru. Privi spre pisc. Le trebuia o dimineaţă întreagă ca să-l urce — şi după aceea? Aveau să cadă în mijlocul japonezilor, care să-i măcelărească într-o clipită. Nu vor fi în stare să facă drumul întors străbătînd încă o dată muntele. Ascultînd de un impuls, se apropie de Martinez, care tocmai îşi lega raniţa.

Red şovăi o clipă. Aproape toţi erau gata, şi dacă întîrzia, Croft avea negreşit să-l ocărască. Nu-şi strînsese nici pătura.

„Oh, lua-l-ar moartea", gîndi el, ruşinat şi furios totodată.

Păstră un moment de tăcere, nefiind prea sigur de cele ce avea să spună.

— Ce mai faci, Mîncătorule-de-japonezi?

— Bine.

— Era să te strici cu Croft, nu-i aşa?

— Nu, nu fost nimic, zise Martinez, evitînd privirea lui Red.

Red îşi aprinse o ţigară, scîrbit că trebuia să folosească; tot felul de ocolişuri.

— Mîncătorule-de-japonezi, eşti un fricos şi jumătate. Ai vrea să dai bir cu fugiţii, dar n-ai destul curaj.

Martinez nu răspunse.

— Ascultă, Mîncătorule-de-japonezi, sîntem de o bucată de vreme pe front şi ştim cum merg lucrurile. Crezi că e aşa de uşor să urcăm povîrnişul ăsta? Iar o să-l ia dracu pe vreunul din noi pe brînele astea, poate pe tine, sau poate pe mine.

— Lasă-mă în pace, bolborosi Martinez.

— Trebuie să priveşti lucrurile în faţă, Mîncătorule-de-japonezi. Chiar dacă trecem dincolo, or să aibă ăia grijă să ne zboare cîte un picior, sau cîte un braţ. Cred că n-ai poftă să te pomeneşti cu vreun glonte?

Îi era ruşine de toate tertipurile acestea. Se putea proceda şi altfel.

— Vrei să ajungi în cîrji.

Martinez clătină din cap.

Argumentele veneau de la sine.

— Ai ucis pe japonezul ăla, nu-i aşa? Nu te-ai gîndit că-ţi vine şi ţie rîndul?

Era un argument care atîrna greu în ochii lui Martinez.

— Nu ştiu, Red.

— L-ai ucis pe japonez, dar ai vorbit despre asta cu cineva?

— Da.

— Hearn a aflat acest lucru, nu-i aşa, şi a mers totuşi înainte, deşi ştia că sînt japonezi în trecătoare?

— Da, zise Martinez. Începu să tremure. Eu spus lui, eu încercat spui, ăsta mare nătărău.

— Nu, zău.

— Chiar aşa.

Red nu mai ştia ce să creadă. Tăcu, apoi atacă pieziş.

— Ştii sabia aia bătută în pietre pe care am luat-o la Motome? Dacă vrei, ţi-o dau ţie.

— Oh!

Valoarea săbiei se reflectă în ochii lui Martinez.

— Pe gratis?

— Pe gratis.

— Haideţi, la drum, băieţi, strigă Croft fără veste.

Red să răsuci pe călcîie. Inima îi bătea tare. Îşi frecă uşor mîinile de coapse.

— Nu mai mergem, Croft.

Croft veni spre el cu paşi mari.

— Tu ai hotărît asta, Red?

— Dacă te scarmănă undeva, n-ai decît să te duci singur. Mîncătorul-de-japonezi o să ne ducă înapoi.

Croft se uită la Martinez.

— Ţi-ai schimbat din nou gîndul? întrebă el cu blîndeţe. Eşti o muiere fricoasă, sau ce dracu eşti?

Martinez clătină încet din cap.

— Nu ştiu, nu ştiu.

Faţa i se schimonosi, apoi întoarse capul.

— Red, strînge-ţi boarfele şi slăbeşte-mă cu bombăneala.

Săvîrşise o greşeală vorbind cu Martinez. Red îşi dădea acum limpede seama. Şi-ar fi pierdut mai puţin vremea discutînd cu un copil. Încercase să evite o ciocnire directă, dar nu se putea. Era nevoit să-l înfrunte pe Croft.

— Ar trebui să mă împingi din spate ca să urc povîrnişul ăsta.

Un murmur se auzi printre oameni.

— Să ne întoarcem! strigă Polack, sprijinit de glasul lui Minetta şi al lui Gallagher.

Croft se uită pe rînd la toţi, îşi apucă puşca şi o încărcă fără grabă.

— Red, strînge-ţi boarfele.

— Da, ca să tragi în mine cînd n-am arma asupra mea.

— Red, strînge-ţi boarfele şi ţine-ţi gura.

— Nu sînt singur. Ai să ne împuşti pe toţi?

Croft se întoarse spre ceilalţi.

— Cine e de partea lui Red?

Nimeni nu se clinti. Red aştepta, nădăjduind că vreunul din ei va înşfăca o puşcă. Croft se afla cu spatele spre el. Momentul era prielnic. Putea să-i sară în spinare, să-l trîntească la pămînt cu un pumn, iar ceilalţi să-l dea gata. Dacă unul s-ar mişca, toţi ar sări în ajutorul lui.

Dar nu se întîmplă nimic. Continua să-şi dea ghies să sară asupra lui Croft, dar picioarele refuzau să-l asculte.

Croft se întoarse cu faţa spre el.

— Red, strînge-ţi boarfele.

— Du-te dracului.

— Am să te omor, în cîteva secunde.

Stătea la şase paşi de Red, cu puşca la înălţimea şoldului. Ţeava armei se mişca încet spre a se aşeza în poziţie de tragere. Red se pomeni pîndind expresia de pe chipul lui Croft.

Deodată, ştiu cu precizie ce i se intîmplase lui Hearn şi îl năpădi un val de slăbiciune. Croft avea să tragă. Ştia asta. Stătea ţeapăn şi nu slăbea cu privirea ochii lui Croft.

— Împuşti un om aşa, într-o doară, nu?

— Da.

Nu-i servea cu nimic să lungească vorba. Croft voia să-l ucidă. O frîntură de secundă se văzu culcat pe burtă, aşteptînd ca baioneta japoneză să i se înfigă în spinare. Simţea sîngele bătîndu-i în cap. În vreme ce aştepta, voinţa i se dizolva încet.

— Ei bine, Red?

Gura ţevii descria minuscule mişcări circulare, ca şi cum Croft şi-ar fi ales ţinta. Red privea arătătorul lui Croft, pus pe trăgaci, şi deodată îî văzu cum începe să-şi accentueze presiunea.

— În regulă, Croft, ai cîştigat, zise el cu glas lipsit de vlagă. Se străduia din răsputeri să-şi stăpînească tremurul.

Încordarea care îl stăpînise slăbea treptat. Avea impresia că circulaţia sîngelui se încetinise, se oprise, apoi îşi reluase cursul, exas- perînd sensibilitatea fiecărui nerv în parte. Cu

capul plecat, se îndreptă spre raniţa sa, strînse pătura, legă curelele, apoi se îndreptă de spinare.

Era înfrînt. Nu mai exista altă ieşire. Ruşinea îi era sporită de un simţămînt de vină. Era mulţumit că totul se sfîrşise, mulţumit că îndelungatul său conflict cu Croft luase sfîrşit şi că putea de acum înainte să se supună ordinelor, fără a se simţi obligat să reziste. Era un surplus de umilire — o umilire zdrobitoare. Se putea oare ca asta să fie totul, să fie scadenţa a tot ce săvîrşise în viaţă? Trebuia oare să depună întotdeauna armele?

Se încolonă şi se tîrî greoi în mijlocul şirului. Nu se uita la nimeni şi nimeni nu se uita la el. Toţi se simţeau jalnic de stingheriţi. Fiecare se căznea să uite că fusese ispitit să-l ucidă, pe Croft şi că nu avusese curajul.

În timp ce mergea, Polack nu contenea să înjure cu glas scăzut şi monoton, plin de dispreţ împotriva lui însuşi. „Laş netrebnic”, se înjură el, înfricoşat şi tulburat totodată. Lăsase să treacă momentul prielnic, avusese puşca în mînă şi nu se servise de ea. Un laş... un laş, asta era!

Iar Croft îşi recîştigase încrederea în sine. În dimineaţa aceea aveau să escaladeze piscul muntelui. Totul şi toţi se uniseră împotriva lui, încercînd să-l împiedice, dar acum nu se mai punea nimic de-a curmezişul, nici cea mai măruntă piedică.

Oamenii se căţărară pe povîrniş, trecură pe altă faleză, apoi cobo- rîră pe o pantă acoperită de grohotiş într-o vale mai îngustă. Croft îi mîna printr-o mică trecătoare spre o nouă pantă şi timp de o oră se căţărară din stîncă în stîncă; parcurgeau uneori sute de yarzi, tîrîndu-se anevoie în patru labe de-a lungul unei brîne ce atîrna deasupra unei văgăune adînci. Pe la ora zece soarele începu să dogorească şi oamenii se simţiră iarăşi vlăguiţi. Croft îi ducea foarte încet, făcînd dese popasuri.

Străbătură un lanţ de vîrfuri şi o apucară pe o pantă domoală. În faţa lor se desfăşura un enorm amfiteatru, mărginit în semicerc de coaste abrupte, acoperite cu vegetaţie. Din sînul acesteia se ridica aproape la verticală un perete de cinci sute de picioare — înălţimea unui zgîrie-nori cu cel puţin patruzeci de etaje — iar deasupra se înălţa piscul muntelui. Croft îşi însemnase de mult în minte acest amfiteatru; de la o depărtare

de cîteva mile apărea ca o salbă petrecută pe după gîtul muntelui.

Nu aveau cum să-l ocolească; de fiecare parte a amfiteatrului, muntele se prăvălea în cîte o prăpastie de peste o mie de picioare. Trebuiau să meargă drept înainte şi să urce prin junglă. Croft ordonă un popas la poalele falezei, dar locul era atît de însorit, încît odihna nu le tihni. După cinci minute se puseră din nou în mişcare.

Perdelele de vegetaţie nu erau de nepătruns, aşa cum dădeau impresia de departe. Şerpuind în zigzag, se ridicau pe o scară cu trepte de stîncă, informe. Se vedeau acolo pîlcuri de bambuşi, hăţişuri, liane, şi cîţiva arbori ale căror rădăcini ieşeau orizontal din munte şi ale căror trunchiuri formau un L, avîntîndu-se spre cer; înaintarea oamenilor era stînjenită şi de noroiul rezultat din scurgerea apei de ploaie, de frunzele căzute, de crengi şi de mărăcini.

Terasele amfiteatrului erau asemenea unor trepte, dar foarte incomode. Fiecare om căra în spate greutatea unei valize şi trebuia să suie echivalentul unei scări ce leagă patruzeci de etaje. Mai mult decît atît, treptele nu erau de înălţime egală. Uneori trebuiau să se caţere agăţîndu-se de colţurile unor stînci, ce le ajungeau pînă la brîu, alteori trebuiau să se tîrască în patru labe pe pantele presărate cu grohotiş şi spărturi de stîncă; fiecare treaptă se deosebea de cealaltă şi ca înălţime şi ca formă. Bineînţeles, vegetaţia năpădise treptele, aşa că adesea trebuiau să-şi croiască drum tăind lianele.

Croft îşi făcuse socoteala că într-o oră aveau să suie zidul amfiteatrului, dar după o oră constată că nu ajunseseră decît la jumătatea urcuşului. Şirul de oameni se zvîrcolea în urma lui ca o omidă rănită. Nu înaintau simultan. Cîţiva se căţărau pe o stîncă, apoi îi aşteptau şi pe ceilalţi să-i ajungă din urmă. Mersul lor amintea nişte valuri; Croft deschidea drumul, urmat la cîţiva yarzi de restul plutonului, care avansa în zvîcniri spasmodice, transmise prin şocuri de la un om la altul. Cînd Croft sau Martinez retezau hăţişurile de bambus cu lovituri de machete, restul coloanei făcea haltă. Ici-colo terasele se înălţau în salturi, formînd trepte de noroi înalte de şapte pînă la zece picioare, pe care oamenii se căţărau agăţîndu-se de rădăcini.

Încă o dată atinseră paroxismul oboselii, dar aceasta li se întîm- plase atît de des în ultimele zile, încît faptul le păru

oarecum familiar, aproape suportabil. Nu se mai mirau cînd amorţeala le îngreuna în aşa hal picioarele încît trebuiau să le tîrască după ei asemenea jucăriilor trase de copii cu o sfoară. Oamenii nu mai păşeau de pe o stîncă pe alta. Aruncau puşca pe pragul de sus, se agăţau, de muchia treptei şi se căţărau proptindu-se în mîini şi trăgîndu-şi picioarele. Nu mai puteau păşi nici peste stîncile mai mici. Îşi ridicau picioarele cu ajutorul mîinilor şi le puneau pe treapta imediat superioară, clătinîndu-se ca nişte moşnegi care se dau jos din pat.

Cam la fiecare minut, cîte unul din oameni se oprea şi se ghemuia cu genunchii la gură, plîngînd de oboseală; hohotele şi sughiţurile lor se asemuiau cu nişte vaiete pline de durere. Îşi comunicau unii altora ameţeala, îşi ascultau cu atenţie morbidă şuierul gîfîielilor şi icnirile de greaţă. Le venea să verse. Cădeau aproape fără încetare. Stîncile, lunecoase din cauza noroiului şi a vegetaţiei, ţepii ascuţiţi din hăţişurile de bambus, lianele în care li se prindeau picioarele, totul se contopea într-o uriaşă sursă de chinuri. Oamenii bolboroseau, blestemau, cădeau pe burtă, se rostogoleau şi alunecau de pe o stîncă pe alta.

Nu vedeau nici la zece paşi înaintea lor şi sfîrşiră prin a uita de Croft. Fiindcă ura lor faţă de Croft era neputincioasă, începură să urască muntele, să-l urască mai năprasnic decît urîseră vreodată o fiinţă omenească. Treptele căpătară viaţă, se personificară; păreau să-i sfideze, să-i amăgească, să-i înfrunte la fiece pas. Şi iarăşi uitară de japonezi, uitară de patrulă, uitară aproape şi de propria lor existenţă. Încetarea urcuşului era unicul extaz spre care năzuiau.

Pînă şi Croft era extenuat. Îşi luase sarcina să-i conducă pe oameni, să lărgească pista ori de cîte ori vegetaţia devenea prea deasă; se istovea căznindu-se să-i tragă după el. Nu simţea numai povara propriului său trup, ci şi povara colectivă a coloanei, şi asta atît de efectiv, încît părea sa se fi înhămat la ei. Iar oamenii îl trăgeau înapoi, i se cramponau, de umeri, de călcîie. Iar la epuizarea fizică se adăuga simţămîntul ascuţit că ajunseseră cu toţii la capătul rezistenţei.

Încă un element intră în joc. Cu cît se apropia de pisc, teama, neliniştea sa creşteau. Orice ocol în timpul urcuşului îi impunea un imens efort de voinţă. O groază din ce, în ce mai cumplită, îi încleşta fiinţa pe măsură ce se adîncea în inima acestui ţinut.

Vastele întinderi de pământ, eforturile îndîrjite depuse pentru a cuceri flancul îndărătnic al muntelui, îi ştirbiseră voinţa. Pentru prima oară în viaţă tresărea de teamă, cînd îi biciuia obrazul cîte o insectă, cînd o frunză îl atingea pe gît. Mergea înainte, cheltuindu-şi ultimele resurse de energie şi, la popasuri, se lăsa să cadă, vlăguit de puteri.

Dar, de fiecare dată scurtul răgaz îi regenera hotărîrea, şi mai suia cîţiva yarzi. Uitase şi el aproape totul. Misiunea patrulei, pînă şi muntele nu-l mai interesau. Continua să urce, după îndîrjite lupte lăuntrice; s-ar fi zis că voia să determine care din polii fiinţei sale are să învingă.

În sfîrşit, presimţi apropierea piscului. Ca şi cînd ar fi ajuns la capătul unui tunel, zări o rază de soare sclipind prin vegetaţia deasă a junglei. Aceasta îl stimulă şi îl istovi totodată. Fiecare pas care îl apropia de pisc îl înspăimînta. Se simţea pe punctul de a abandona înainte de a-şi atinge ţinta.

Dar nu avu prilejul. Se împiedică de o piatră şi în cădere văzu un cuib de forma unei mingi de rugby de culoare brună, pe care, tîrît de oboseală, îl lovi cu violenţă. Îşi dădu îndată seama ce ascundea cuibul acela, dar era prea tîrziu. O larmă se iscă înăuntru şi o viespe enormă, de mărimea unei monete de cincizeci de centi ţîşni afară, apoi alta şi iarăşi alta. Ţintuit locului, le privea cum se învîrtesc în jurul capului său. Erau frumoase, cu trupurile lor mari, galbene, şi cu aripioare iridescente. Avea să-şi amintească mai tîrziu despre asta, ca de ceva cu totul independent de ceea ce avea să urmeze.

Asemeni unor rachete strălucitoare, viespile dădură buzna, ca turbate, de-a lungul coloanei. Croft se plesni cu palma peste ureche, dar viespea îl şi înţepase. Durerea îl înnebuni; înţepătura din ureche îl ustura, ca o degerătură şi se răspîndea apoi în trup cu violenţa unui şoc. Altă viespe îl înţepă, apoi alta; durerea îl făcu să urle şi să se zvîrcolească frenetic.

Pentru oameni atacul acesta punea vîrf nenorocirilor. Rămaseră pironiţi cinci secunde încheiate, agitîndu-şi braţele, în vreme ce fiecare muşcătură le înjunghea trupul, scoţînd la iveală noi energii de desperare. Erau în delir. Proptit fără vlagă de o stîncă, bătînd aerul cu furie, Wyman începu să zbiere ca un copil.

— Nu mai pot, ***nu mai pot!***

Două viespi îl înţepară aproape simultan. Wyman aruncă puşca şi scoase un răcnet de groază, care avu asupra oamenilor efectul unui foc de armă. Începu să coboare în fugă, iar ceilalţi îl urmară unul după altul.

Croft le strigă să se oprească, dar ei nu-i mai dădură nici o atenţie, înjură pentru ultima oară, se zvîrcoli neputincios împotriva asaltului insectelor, apoi se avîntă după oamenii săi. Stimulat de o ultimă tresărire de ambiţie se gîndi să-i regrupeze la poalele amfiteatrului.

Viespile îi hăituiră plutonul în tot timpul coborîşului; oamenii, împinşi de o ultimă şi frenetică energie, alergau cu surprinzătoare sprinteneală, sărind din stîncă în stîncă, aruncîndu-se orbeşte prin hăţişuri. Nu mai simţeau decît sălbaticele înţepături ale viespilor şi ciocnirile înfiorător de dureroase cu stîncile întîlnite în drum. În fuga lor, lepădau tot ceea ce le putea încetini cursa. Îşi azvîrliră ar-mele, iar unii îşi desfăcură din fugă raniţele. Aveau vaga senzaţie că dacă se eliberau de grosul bagajelor, continuarea patrulării devenea imposibilă.

Polack, ultimul om dinaintea lui Croft, ajunse în amfiteatru pe urmele întregului pluton. Se uită apoi la fugarii care, scăpaţi în sfîrşit de urmărirea viespilor, se opreau în neorînduială. Aruncă o privire peste umăr asupra lui Croft şi se repezi în mijlocul oamenilor răcnind.

— CE DRACU' AŞTEPTAŢI? DIHANIILE ASTEA VIN DUPĂ NOI!

Fără să se mai oprească, îi depăşi alergînd şi urlînd, iar oamenii îl urmară cuprinşi de o nouă panică. Se împrăştiară pe terasele amfiteatrului şi, tîrîţi de acelaşi elan frenetic, coborîră în goană pînă în vale, la poalele falezei următoare. În cele cincisprezece minute de goană iscată de panică se pomeniră dincolo de locul unde poposiseră peste noapte.

După ce Croft îi ajunse în sfîrşit din urmă şi îi adună la un loc, constată că nu mai aveau asupra lor decît trei puşti şi cinci raniţe, însemna că totul se sfîrşise. Ştia că nu mai erau în stare să reia urcuşul. Şi el se simţea prea slăbit. Acceptă lucrul acesta cu pasivitate; era prea istovit ca să mai încerce dureri sau păreri de rău. Cu voce calmă şi ostenită, le spuse să se odihnească, înainte de a porni înapoi, spre ţărm.

Întoarcerea se desfăşură în linişte. Erau jalnic de obosiţi, dar cel puţin coborau. Trecură fără incidente peste crăpătura în care Roth îşi găsise moartea şi după ce depăşiră în cursul după-amiezei ultimele creste, ajunseră în regiunea dealurilor îngălbenite.

Bubuitul artileriei, care le ajungea la ureche de dincolo de lanţul munţilor, îi însoţi tot drumul. Peste noapte poposiră la vreo zece mile de junglă, iar a doua zi ieşiră pe ţărm unde dădură de brancardieri. Brown şi Stanley nu ajunseseră decît cu cîteva ore înaintea lor.

Goldstein îi povesti lui Croft cum îl pierduseră pe Wilson. Spre marea sa surprindere, Croft nu făcu nici un comentariu. Altceva îl preocupa. În străfundul sufletului, era uşurat de eşecul său. În după- amiaza aceea, în timp ce oamenii aşteptau pe plajă sosirea ambar- caţiei care trebuia să-i ducă a doua zi înapoi la bivuac, în după- amiaza aceea Croft încercă, potolit, inadmisibila certitudine că găsise în sfîrşit o margine lăcomiei sale.

14

Ambarcaţia veni să-i ia în dimineaţa următoare şi oamenii se îmbarcară pentru călătoria de înapoiere. De data aceasta vasul era prevăzut, cu optsprezece priciuri, aliniate de-a lungul pereţilor despărţitori; oamenii îşi lepădară echipamentul, apoi se aruncară pe priciuri şi adormiră. Ţepeni, cu dureri în încheieturi, nu făcuseră decît să doarmă de la ieşirea lor din junglă, în după-amiaza trecută. Unii nu avuseseră timp să mănînce de dimineaţă, dar nimănui nu-i mai ardea de aşa ceva. Greutăţile patrulării îi sleiseră de puteri. Moţăiau ore de-a rîndul şi cînd se trezeau, rămîneau întinşi pe priciurile lor şi contemplau cerul care-şi deschidea cupola deasupra ambarcaţiei. Vasul se cufunda, se ridica iarăşi, jerbe de stropi se repezeau pe deasupra pereţilor laterali şi a rampei de la provă, acoperindu-i cu o ploaie fină. Dar oamenii abia dacă băgau de seamă. Zgomotul motorului era plăcut, liniştitor. Realitatea patrulării începea să se estompeze, lăsînd locul unui conglomerat difuz de amintiri deformate.

După-amiază, cei mai mulţi dintre ei se treziră de-a binelea. Erau încă grozav de osteniţi, dar nu mai puteau dormi. Încheieturile şi membrele îi dureau prea tare ca să mai aibă chef a se mişca prin spaţiile strîmte rezervate trupei; căzuseră totuşi pradă unei agitaţii bizare. Patrularea se sfîrşise — şi cu toate acestea aveau atît de puţine lucruri în perspectivă. Lunile şi anii care aveau să vină, căpătau o prezenţă materială. Nimic însă nu avea să se schimbe; mizeria, plictiseala, groaza care te năuceşte... Multe se vor mai întîmpla; timpul se va scurge fără să aducă însă nici speranţe, nici expectative. Nu aveau să afle nimic în afară de profunda şi sumbra descurajare care întuneca totul.

Minetta petrecu după-amiaza trîndăvind pe priciul său; cu ochii închişi, se lăsa în voia unei foarte simple şi foarte plăcute

reverii. Visa că îşi rupsese un picior. Într-una din zile, în timp ce-şi va curăţa puşca, va ţinti drept în gleznă şi va apăsa pe trăgaci. Oasele piciorului se vor face ţăndări şi fie că-l vor amputa, fie că nu, îl vor trimite în orice caz acasă.

Minetta se străduia să cîntărească sorţii pentru şi contra. Nu va mai putea să alerge, dar cine naiba o să aibă chef de alergat? Cît priveşte dansul, cu membrele astea ortopedice atît de perfecţionate, s-ar descurca chiar şi cu un picior de lemn. Oh, da, o să meargă, o să meargă grozav.

O clipă rămase dezorientat. Trebuia să aleagă: care picior? Să fie oare vreo diferenţă? Era stîngaci, şi ar fi fost poate mai potrivit să-şi facă praf piciorul drept, sau era acelaşi lucru? Se gîndi să ceară părerea lui Polack, dar se răzgîndi îndată. Astfel de isprăvi trebuiesc puse la cale de unul singur. Peste vreo cincisprezece zile, cînd nu va avea altceva de făcut, se va ocupa şi de acest amănunt. Va sta un timp în spital, trei luni, şase luni, iar după aceea... Îşi aprinse o ţigară, urmărind cu privirea norii care se îmbucau unii pe alţii; simţea o vagă mîhnire la gîndul că va trebui să rămînă fără un picior şi aceasta nu din vina sa.

Red îşi zgîndărea o plagă de pe mînă, examinîndu-şi părinteşte proeminenţele şi crăpăturile încheieturilor. Nu avea de ce să se mai amăgească. Rinichii lui se făcuseră terci şi în curînd nu-l vor mai duce nici picioarele; tot trupul se resimţea de pe urma patrulării. Era stors, fără putinţă de recuperare. Ei bine, le venise rîndul şi celor vechi să muşte pămîntul, MacPherson la Motome, iar acum Wilson; poate că aşa era drept. Avea însă oricînd şanse de a se pomeni găurit de un glonte şi de a scăpa astfel cu o rană providenţială. La urma urmelor, care ar fi diferenţa? O dată ce ţi-a intrat frica în oase... Tuşi, întins pe spate; o flegmă i se urcă în gîtlej, înecîndu-l. Îi trebui un efort de voinţă spre a se ridica într-un cot şi a expectora pe pardoseala vasului.

— Hei, tu de colo, strigă unul din timonierii care stăteau în picioare pe puntea de la pupă, vasul ăsta nu e cocină de porci. N-avem poftă să-l curăţăm după voi.

— Hei, mai ţine-ţi gura, strigă Polack.

— Isprăviţi, o dată cu scuipatul, zise Croft de pe priciul său.

Nu-i răspunse nimeni. Red încuviinţă în sinea lui. Aşteptase cu oarecare nelinişte o mustrare directă din partea lui Croft şi şe simţi uşurat că acesta nu-l desemnă pe nume.

Şi la azil, vagabonzii se gudură plini de umilinţă cînd sînt treji, în vreme ce la beţie suduiesc pe toată lumea.

„Te ţii colţos atît cît te ajută cureaua, însă după un timp nu mai ai puterea să continui. Te baţi împotriva tuturor, dar pînă la urmă te vezi cu nasul în ţărînă; sfîrşeşti prin a fi asemenea unui şurub mic şi neînsemnat care se cutremură şi scîrţîie cînd maşina merge prea repede."

Simţea nevoia să se bizuie pe cineva, căuta un sprijin, dar nu se pricepea cum s-o facă. În adîncul fiinţei lui, încolţea embrionul unei idei pe care nu era în stare s-o exprime. „Dacă am da cu toţii dovadă de solidaritate..."

„Aah, pe dracu. Tot ce ştiu oamenii ăştia, e să se sfîşie unii pe alţii." Nu găsea ecou la chemările sale; toţi îşi pierduseră şi ultimul rest de mîndrie. Dacă ar mai fi avut-o pe Loïs. Jonglă o clipă cu ideea de a-i scrie, de a relua viaţa în comun, apoi renunţă. „Cel mai bun lucru pe care-l pot face, este să-mi continui singur drumul, ca un bărbat." Şi pe urmă se gîndi că ea ar putea să-i întoarcă spatele. Tuşi iar şi expectoră în mînă, păstrînd scuipatul cîteva secunde, înainte de a se şterge pe furiş pe pînza priciului. „Să încerce timonierul să cureţe asta." Faţa i se schimonosi într-un zimbet oarecum jenat de satisfacţia pe care o încerca.

Era meschin. Asta îi mai lipsea.

Şi Goldstein stătea întins; cu braţele sub cap, visa cu ochii deschişi la nevastă şi la copil. Amărăciunea şi frustrarea încercate cu prilejul pierderii lui Wilson i se înfipseseră în creier, se închistaseră vremelnic sub uluirea care urmase acestei pierderi. Dormise o zi şi jumătate şi călătoria cu brancarda rămăsese parcă undeva departe. Simţea chiar o oarecare simpatie faţă de Brown şi de Stanley fiindcă aceştia se arătau stînjeniţi în prezenţa sa şi păreau că se tem să nu-l plictisească. Şi el avea un prieten. Se înţelege bine cu Ridges. Ziua pe care o petrecuse cu acesta pe plajă, în aşteptarea camarazilor din pluton, nu fusese neplăcută. După îmbarcare, aleseseră maşinal pri- ciuri alăturate.

Avu şi momentele sale de revoltă. Prietenul său era un goi — un ţăran, deci el însuşi un paria. Aşa îi era hărăzit lui, să aibă

prietenii de teapa lui Ridges. Dar se simţi ruşinat de gîndurile acestea, aproape tot atît de ruşinat ca şi de gîndurile caustice care îi treceau prin minte în legătură cu nevastă-sa. Sfîrşi prin a se îndoi de sine-însuşi. Avea un prieten analfabet, ei şi? Ridges era băiat de treabă. Personifica răbdarea. Sarea pămîntului, îşi spuse Goldstein.

Vasul naviga la o milă de coastă. Spre sfîrşitul după-amiezei oamenii începură să se trezească parcă la viaţă, să privească peste parapet. Insula aluneca domol, verde, impenetrabilă, coborînd pînă la nivelul apei jungla-i opacă. Trecură pe lîngă o mică peninsulă pe care o remarcaseră la dus şi cîţiva oameni începură să facă socoteala cît le mai rămăsese pînă să ajungă la tabără. Polack se urcă lîngă timonier, să se odihnească la umbră, sub apărătoarea de pînză. Soarele aluneca deasupra apei, răsfrîngîndu-şi strălucirea în valuri, iar în atmosferă plutea un parfum gingaş de vegetaţie şi de ocean.

— E tare plăcut aici, se adresă Polack timonierului.

Omul bombăni ceva. Era supărat fiindcă soldaţii scuipaseră pe punte.

— Ei, ce te-a apucat? întrebă Polack.

— Tu eşti şmecherul care a făcut pe deşteptul mai adineauri?

— Of, exclamă Polack, ridicînd din umeri, doar n-ai să-mi porţi pică pentru asta. Dacă ai şti ce am mai tras, sîntem cu nervii ferfeniţă.

— Da, cred că aţi trecut prin multe.

— Sigur, rosti Polack căscînd. Ai să vezi, mîine iar or să ne trimită în patrulare, pînă o plesni fierea în noi.

— Poate că o să trebuiască să mai daţi puţin cu mătura.

— Ce vorbă e asta, să dăm cu mătura?

Timonierul îi aruncă o privire.

— Doamne, am uitat că aţi fost în patrulare aproape şase zile. Ei, campania e ca şi terminată. I-am venit de hac lui Toyaku. Pînă într-o săptămînă n-or să mai rămînă zece japonezi teferi în toată insula.

— Ce... cum?

— Da. Ai noştri au pus mina pe depozitele lor de aprovizionare. Îi lichidăm pe capete. Ieri am văzut cu ochii mei Linia Toyaku. Aveau mitraliere în amplasamente din beton armat. Şi aruncătoare de flăcări. Tot circul.

Polack înjură.

— Va să zică s-a terminat toată povestea?

— Oarecum.

— Şi noi ne-am rupt oasele de pomană?

Timonierul rînji.

— Strategie înaltă.

Polack coborî pe punte spre a le aduce oamenilor marea veste. Aceştia o primiră cu cumpătare. Rîseră acru şi se culcară iar pe cuşe- tele lor. Abia după un timp îşi dădură seama că încheierea campaniei avea să atragă după ea încetarea luptelor pentru cîteva luni. Dezorientaţi, iritaţi, n-ar fi putut să spună dacă vestea îi mulţumea sau nu. Ultima lor patrulare contribuise poate cu ceva. Nedumerirea lor, care se adăuga oboselii profunde, le crea o stare de veselie vecină cu isteria.

— Ia ascultaţi, piui Wyman, înainte de plecare am auzit spunîn- du-se că divizia noastră are să fie trimisă în Australia, ca să înlocuiască unităţile de poliţie militară de acolo.

— Tiii, poliţie militară! Rîdeau cu hohote. Wyman, or să ne trimită acasă.

— Plutonul de recunoaştere o să devină garda personală a generalului.

— Mac Arthur o să ne pună să-i construim o casă în insula Hol- landia.

— O să facem pe femeiuştile la Crucea Roşie, strigă Polack.

— Or să treacă divizia la partea sedentară pînă la încetarea războiului.

În mintea lor totul era vraişte. Ambarcaţia, cufundată pînă atunci în tăcere, se cutremura de rîsetele lor. Glasurile sparte, răguşite, vesele şi în acelaşi timp mînioase, se transmiteau departe, peste ape. Fiecare cuvînt iscă noi spasme de veselie. Pînă şi Croft se pomeni prins în vîrtej.

— Hei, domnule sergent, îmi pare rău că am să te părăsesc, dar de acum înainte am să mă fac bucătar.

— Haide, lăsaţi-mă în pace, parcă aţi fi nişte muieruşti în călduri, rosti Croft cu o voce tărăgănată.

Asta li se păru mai caraghios ca toate. Se ţineau de marginile priciurilor, de atîta rîs.

— Hei, domnule sergent, trebuie s-o iau chiar acum din loc? mugi Polack. E cam multă apă pe afară.

Ieşirea lui îi străbătu ca o succesiune confuză de valuri care izbesc o stîncă apoi o pornesc înapoi, interferîndu-se cu alte valuri, reflectate de alte stînci. Ori de cîte ori vreunul din ei deschidea gura, se porneau pe un rîs sălbatic, isteric, cu lacrimi. Făceau să se cutremure vasul.

Încetul cu încetul zarva se domoli, ţîşni iarăşi de cîteva ori ca o flăcăruie de sub cenuşă, şi în sfîrşit se stinse. Oamenii tăcură, istoviţii frecîndu-şi ochii scăldaţi în lacrimi, fericiţi fiindcă li se destindeau muşchii obrajilor şi li se potolea durerea căşunată de rîs în coaste şi în pîntece; în cele din urmă se regăsiră sub întinsa şi desăvîrşita descurajare care năpădea totul şi toate.

Polack încercă să-i însufleţească începînd să cînte, însă numai cîţiva îşi uniră glasurile cu al lui.

Tăvăleşte-mă
Prin iarbă.
Tăvăleşte-mă,
Culcă-mă,

Şi fă-mi într-una, fă-mi.

La trei şi jumătate
O aveam pe genunchi.
Culcă-mă,Tăvăleşte-mă,
Şi fă-mi într-una, fa-mi.
Tăvăleşte-mă prin iarbă...

Vocile lor răsunau slab, purtate de clipocitul blind al mării albastre. Înăbuşite de exploziile motorului.

La patru şi jumătate
O aveam pe podea.
Tăvăteşte-mă,
Culcă-mă,
Fă-mi într-una, fă-mi.

Croft coborî de pe prici, se aplecă peste parapet şi privi posomorît apa. Fiindcă nu cunoştea data victoriei, presupunea în mod greşit că aceasta căzuse tocmai în ziua eşecului său pe munte. Dacă ar fi reuşit în tentativa lor, sfîrşitul campaniei ar fi fost pus pe seama lor. Era evident. Avea amara certitudine. Fălcile îi fremătau în vreme ce scuipa în mare.

La cinci şi jumătate
Ne drăgostim...

În picioare, lîngă cîrmă. Polack şi Red şi Minetta cîntau de parcă ar fi sunat din clopot. La fiecare pauză, Polack îşi umfla obrajii, scoţînd apoi un uaăh — uaaah, ca o trompetă căreia i se pune surdină. Încetul cu încetul se lăsară antrenaţi şi ceilalţi.

— Unde e Wilson? strigă unul.

O clipă tăcură cu toţii. Auziseră vestea morţii lui, dar nu înregistraseră semnificaţia. Deodată înţeleseră că Wilson era mort. Lucrul aceşta îi tulbură adînc, fiindcă îi luă iar în stăpînire realitatea războiului şi a morţii; cîteva silabe din cuvintele cîntecului lor tremurară şovăitor.

— O să-mi lipsească şmecherul ăla, zise Polack.

— Haideţi, să nu mai vorbim despre asta, mormăi Red. Oamenii vin şi se duc şi după un timp nici nu-ţi mai aminteşti de numele lor.

Tăvăleşte-mă prin iarbă...

Vasul descrise o curba şi în depărtare apăru muntele Anaka. Părea uriaş.

— Hei, vă vine să credeţi că ne-am urcat şi noi pe el? întrebă Wyman.

Cîţiva se aplecară peste parapet, arătîndu-şi muntele, discutînd şi întrebîndu-se dacă au escaladat cutare sau cutare faleză. Se simţeau mîndri.

— Ce înalt e, ticălosul.

— Am fost grozavi că am urcat atît de sus.

Acesta era sentimentul general. Se şi gîndeau cum o să se laude faţă de camarazii lor din alte plutoane.

— Era să ne ia dracul. Fiecare o să aibă ceva de povestit.

— Şi încă cum.

Perspectiva asta îi încînta. Ultimul suport al ironiei.

Cîntecul continuă.

La şase şi jumătate
Ea îmi făcea...
Culcă-mă,
Tăvăleşte-mă,
Fă-mi într-una, fă-mi.

Croft privea muntele. Elefantul necucerit rumega întunecat deasupra junglei şi colinelor insignifiante.

Totul era pur şi îndepărtat. Razele soarelui în amurg accentuau verdele catifelat al ierburilor, albastrul cenuşiu al stîncilor şi brunul deschis al pămîntului, atît de deosebit de jungla fetidă care-l înconjura ca un brîu.

Vechiul său chin îl ardea iarăşi. Un curent de dorinţe inexprimabile îi tresălta în piept, zgîndărind tensiunea familiară şi inexplicabilă pe care muntele i-o stîrnea întotdeauna. Să-l escaladeze.

Dăduse greş şi suferea nespus din pricina asta. Frustrarea clocotea din nou înlăuntrul fiinţei lui. Niciodată nu i se va mai oferi prilejul să reia escaladarea. Se întreba totuşi dacă ar fi avut sorţi de izbîndă. Neliniştea şi spaima încercate pe stîncile amfiteatrului îl năpădiră iar. Dacă ar fi urcat singur pe munte, oboseala celorlalţi oameni nu i-ar fi frînat înaintarea; dar ar fi fost singur — şi îşi dădu deodată seama că fără ei nu ar fi fost în stare de nimic. Colinele golaşe ar fi ros curajul oricărui om.

La şapte şi jumătate
Ea se credea în cer...

Peste cîteva ore vor ajunge la bivuac, vor monta corturile în întuneric, vor primi poate o gamelă cu cafea caldă. Iar de mîine — rutina apăsătoare, lipsită de evenimente, îi va copleşi iarăşi. Patrularea le părea acum tot atît de străină, de ireală, ca şi bivuacul spre care se îndreptau. În viaţa lor militară, orice tranziţie era ireală. Îngînau cîntecul, doar pentru a face puţin zgomot.

...tăvăleşte-mă
Şi fă-mi într-una, fă-mi.

Croft continua, să contemple muntele. Îl pierduse, şi astfel nu-i mai fusese posibil să-şi explice propriile-i impulsuri...

Poate chiar mult decît atît. Să-şi explice viaţa.

Totul.

COR MUT:

SAU CE-O SĂ FACEM
DUPĂ CE NE-OM LIBERA.

(Uneori vorbit răspicat, alteori în surdină, după împrejurări.)

Red. — Am să-mi reiau serviciul. Lua-l-ar dracu'. Ce altceva aş putea să fac?

Brown. — După ce o să debarcăm la Frisco, o să-mi încasez solda şi o să-i ard cea mai cumplită beţie care s-a văzut vreodată; o să dibui o curvă şi două săptămîni încheiate o să beau şi o să mă dră- gostesc; pe urmă am să plec la mine acasă, în Kansas, fără să mă grăbesc, oprindu-mă unde şi cînd o să am chef să trag o beţie; apoi o să cad fără veste pe capul nevestei; n-o să ştie că sosesc, aşa că o să-i fac cea mai mare surpriză din viaţa ei, or să fie şi martori, ce dracu, şi am s-o dau afară, să ştie toată lumea cum trebuie să te porţi cu o destrăbălată după ce ai mucezit aici atîta vreme, cu moartea deasupra capului, înjurînd, făcînd în nădragi şi descoperind lucruri despre tine însuţi care ar fi fost mai bine să nu le afli.

Gallagher. — Tot ce ştiu e că o să am o afurisită de răfuială. Cineva o să plătească pentru toate oalele sparte, o să le crăp capul netrebnicilor de civili.

Goldstein. — Oh, parcă mă văd sosind la New York. Trenul are să intre în gară, dis-de-dimineaţă, am să iau un taxi de la Grand Central şi am să merg pînă acasă în Flatbush, apoi am să urc scara şi am să sun, iar Natalie o să se întrebe cine sună, apoi are să vină, şi are să deschidă uşa... Nu ştiu. Este încă atît de departe.

Martinez. — La San Antonio, poate, văd familia. Plimbare, fete mexicane drăguţe la San Antonio, un teanc de dolari, panglici, mers la biserică, omorît prea mult blestemaţi japonezi. Nu ştiu, dacă să reangajez, blestemata asta armată nu bună, dar bună totuşi. Leafă bună.

Minetta. — Ori de cîte ori am să văd vreun ticălos de ofiţer în uniformă am să-i spun „Nătărăule", oricîţi ar fi, în plin Broadway, şi am să dau de gol porcăria lor de armată.

Croft. — Vă răciţi gura de pomană. Războiul o să mai dureze încă o bucată de vreme.

Partea a patra

PRIVEGHIUL

Operaţiile de curăţire fură încununate de succes. O săptămînă după străpungerea Liniei Toyaku resturile garnizoanei japoneze din insula Anopopei fură fărîmiţate într-o sută, apoi într-o mie de mici segmente. Organizarea lor se dezagregă cu desăvîrşire; batalioane întregi fură izolate, apoi companii, şi în cele din urmă plutoane şi grupe, de cîte cinci, de cîte trei sau chiar de cîte doi oameni se risipiră prin junglă, încercînd să scape de avalanşa patrulelor americane. Spre sfîrşitul campaniei, pierderile inamicului crescură fantastic. A cincea zi fură ucişi două sute şaptezeci şi opt de japonezi şi numai doi americani; în ziua a opta, cea mai rodnică zi a campaniei, opt sute douăzeci şi unu de japonezi fură omorîţi şi nouă capturaţi, în vreme ce americanii pierdură trei vieţi omeneşti. Concise şi modeste, şi nu chiar cu totul inexacte, comunicatele se succedau cu o monotonă regularitate.

„Generalul Mac Arthur a anunţat astăzi încetarea bătăliei din insula Anopopei. Operaţiile de curăţire continuă."

„Trupele americane de sub comanda generalului de brigadă Edward Cummings anunţă astăzi capturarea a cinci poziţii tari inamice şi a unor mari depozite de provizii şi muniţii. Operaţiile de curăţire continuă."

Rapoarte uimitoare continuau să sosească pe biroul lui Cummings. Interogatoriile luate puţinilor prizonieri scoaseră la iveală faptul că de o lună şi mai bine trupele japoneze subsistaseră cu jumătăţi de raţii şi că, spre sfîrşit, proviziile lipsiseră cu desăvîrşire. Cu cinci săptămîni înainte, artileria distrusese un depozit de alimente japonez, fără ca să se fi aflat acest lucru. Resursele lor medicale erau sfîrşite şi de şase sau şapte săptămîni porţiuni din Linia Toyaku căzuseră în ruină. Se

mai descoperi ceva: cu o săptămînă înainte de declanşarea ultimei ofensive, japonezii epuizaseră aproape în întregime rezervele lor de muniţii.

Cummings scotoci dosarele cu rapoarte mai vechi ale patrulelor şi reciti o mulţime de relatări în legătură cu activitatea inamicului în cursul ultimelor luni. Cercetă iarăşi jalnicele descoperiri ale Biroului de Contrainformaţii. Din toate acestea nu reieşea nimic asupra situaţiei reale a japonezilor. Dedusese din aceste rapoarte singura ipoteză posibilă — şi anume că japonezii erau încă puternici. Lecţia aceasta, cea mai însemnată pe care o trăsese vreodată de pe urma unei campanii, îl neliniştea, aproape că îl înspăimînta. Pînă în ziua aceea, deşi nu făcuse mare caz de informaţiile conţinute în rapoartele patrule- lor, le acordase totuşi oarecare atenţie. Or, totul se dovedise a fi fără valoare.

Nu-şi venise încă în fire după eşecul pricinuit de victoria maiorului Dalleson. Să pleci într-o bună dimineaţă, din primele linii, şi să te întorci a doua zi spre a constata că întreaga campanie este vir- tualmente sfîrşită, aducea puţin cu năuceala unui om care se întoarce acasă şi îşi găseşte casa arsă. Desigur, condusese operaţiile de curăţire cu brio. După ce japonezii primiseră lovitura de graţie, nu li se mai lăsase posibilitatea de a se regrupa, dar acesta era un triumf relativ — salvarea cîtorva resturi de mobile. Turba în taină, fiindcă Dalleson avusese neîndemînarea să declanşeze ofensiva; prăbuşirea frontului japonez se datora eforturilor sale, şi s-ar fi cuvenit ca el, Cummings, să aibă plăcerea de a aprinde focosul. Ceea ce îl irita mai mult era faptul că trebuia să-l felicite pe Dalleson, poate chiar să-l avanseze. Ar fi fost prea de tot să-l dojenească tocmai acum.

În curînd, o altă frustrare o înlocui pe prima. Ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi fost prezent, dacă ar fi condus el însuşi ofensiva? Care ar fi fost adevărata semnificaţie? Puterea de rezistenţă a japonezilor era atît de tocită, încît orice acţiune concertată, oricît de rudimentară, ar fi fost de ajuns să le dea peste cap frontul. Era cu neputinţă să ajungi la concluzia că oricine ar fi fost în stare să cîştige această campanie, care de fapt constase într-un joc de răbdare şi uzură.

Pentru o clipă admise aproape că rolul său fusese foarte modest, dacă nu chiar inexistent, în obţinerea acestui succes, sau de fapt a oricăror succese; victoria din insula Anopopei se datora unui vulgar concurs de împrejurări fericite, împletite

într-o reţea fortuită de factori prea vaşti, prea vagi, pentru ca el să le poată pricepe mecanismul. Generalul îşi îngădui această cugetare, o cultivă, o tălmăci aproape în cuvinte, apoi o înăbuşi. În orice caz, îi pricinui o profunda demoralizare.

Barem să fi conceput patrularea aceea mai de mult, să fi avut timpul de a o fi pregătit mai temeinic. Fusese o treabă prost făcută şi Hearn murise în cursul patrulării.

Ei bine, nu se putea spune că ştirea aceasta îl zguduise. Totuşi, fie şi pentru un scurt timp, Hearn fusese singurul om din divizie capabil să înţeleagă măreţia concepţiilor sale, în stare chiar să-l înţeleagă pur şi simplu. Dar Hearn nu era de anvergură. Aruncase o privire, se înfricoşase, şi se retrăsese în patru labe stropind cu noroi.

Ştia pentru ce îl pedepsise, ştia că nu din întîmplare îl detaşase pe Hearn la plutonul Recunoaştere. Sfîrşitul său nu-l surprinsese. Cummings simţise la început un vag fior de plăcere.

Doar... o secundă ştirea morţii lui Hearn îi făcuse rău. Inima i se strînsese crîncen. Fusese aproape îndurerat, dar în curînd ceva mai complex îi înfrînase primul elan. Zile de-a rîndul, ori de cîte ori i se întîmpla să se gîndească la Hearn, încerca un simţămînt de durere şi totodată de satisfacţie.

La urma urmei, important era să cîntăreşti profiturile şi pierderile. Campania durase cu o săptămînă mai mult decît i se ceruse, ceea ce nu pleda în favoarea sa. Într-un timp — cu o săptămînă sau două mai înainte — socotise că operaţiile de cucerire a insulei vor necesita încă o lună peste termenul stabilit. Pe altă parte — şi atît cît ştia Cartierul General al armatei — campania fusese cîştigată graţie invaziei de la Botoi Bay. Aceasta pleda în mod netăgăduit în favoarea sa. În concluzie, Anopopei nici nu-l deservise, dar nici nu-i împlinise fundamental interesele. Cînd va veni rîndul Filipinelor, va avea prilejul să-şi folosească din plin divizia şi să deţină astfel rezultate mai izbitoare. Dar înainte de asta trebuia să-i frece pe oameni pînă le-o ieşi untul, să-i supună unei instrucţiuni militare intensive şi unei discipline sporite. Mînia, atît de des resimţită în ultima lună a campaniei, îl cuprindea iarăşi. Întîmpina rezistenţă din partea oamenilor; aceştia erau refractari oricăror schimbări şi dădeau dovadă de o inerţie înnebunitoare. Oricît i-ai fi frecat, nu cedau decît în silă, şi se regrupau de îndată ce slăbea presiunea. Puteai să-i prelucrezi, să-i iei cu binişorul, dar degeaba; erau momente cînd Cummings se îndoia să-i mai poată schimba, să-i formeze cu

adevărat. Şi acelaşi lucru ameninţa să se repete şi în Filipine. Cu duşmanii pe care-i avea la Cartierul General, nu prea avea şanse să obţină încă o stea înainte de campania din Filipine, şi aceasta i-ar compromite posibilitatea de a obţine comanda unei armate înainte de încheierea războiului.

Timpul trecea şi o dată cu el şi ocaziile de a se evidenţia, După război, banca istoriei va fi ocupată de aceleaşi gloabe bătrîne, de aceiaşi nătăfleţi, incapabili de a se coordona şi acţionind după impulsuri contradictorii. Începea să îmbătrînească şi risca să piardă ocazia. Cînd se va dezlănţui războiul cu Rusia, nu va fi destul de sus, nu va fi destul de aproape de cei de la putere spre a face marele pas. Poate că după isprăvirea războiului, ar fi mai abil să-şi încerce norocul la Afacerile Externe. Cumnatul său nu i-ar căşuna desigur nici un neajuns în direcţia aceasta.

Puţini americani, vor înţelege contradicţiile perioadei care va avea să vină. Calea puterii vă fi camuflată în modul cel mai eficace sub mască unui liberalism conservator. Reacţionarii şi neutrii vor rata lovitura şi vor căşuna aproape tot atîtea necazuri cît loc vor ocupa. Ridică din umeri. Dacă i s-ar oferi alt prilej, s-ar pricepe să se descurce mai bine. Ce frustrare! Să ştii atîtea lucruri şi să fii legat de mîini şi de picioare.

Pentru a-şi mai domoli nervii, surescitaţi, se concentră asupra operaţiilor de curăţire, acordînd un interes deosebit amănuntelor:

Ziua a şasea: 347 japonezi — 1 american.

Ziua a noua: 502 japonezi — 4 americani.

Patrulele se infiltrau de-a lungul pistelor din spatele liniilor japoneze. În număr tot mai mare, băteau potecile labirintului, îşi croiau drum chiar şi prin inima junglei, spre a lichida pe supravieţuitorii care s-ar fi putut strecura pe cărările folosite de fiare. Din zori şi pînă în noapte patrulele răscoleau jungla — îndeplinind aceeaşi misiune.

Era nespus de simplu, aproape o distracţie. După luni întregi petrecute făcînd de gardă noaptea, patrulînd pe piste unde riscai în orice clipă să cazi într-o ambuscadă, operaţiile de curăţire nu aveau nimic neplăcut. Era aproape excitant. Măcelurile pierdură orice proporţie, îi stinghereau mai puţin decît faptul de a găsi furnici în aşternut.

Unele lucruri intraseră acum în rutină. În cursul ultimelor săptă- mîni ale campaniei, japonezii instalaseră o sumedenie de spitale volante şi, în retragere, uciseseră pe mulţi din răniţii lor. Americanii sfîrşeau treaba zdrobind cu patul puştii ţeasta supravieţuitorilor sau ciuruindu-i cu gloanţe de la cîţiva paşi.

Erau şi alte moduri de a se proceda, mai personale. Într-o zi, în zori, o patrulă descoperi patru japonezi adormiţi pe o potecă, sub foile lor

de cort. Omul din capul coloanei strînse cîteva pietricele şi le aruncă în aer. Pietricelele căzură cu un uşor ropot de grindină peste unul din soldaţi. Acesta se trezi anevoie, se întinse sub foaia de cort, mormăi ceva şi îşi drese glasul, scoţînd acea gamă stupidă de sunete nearticulate ale omului care se deşteaptă din somn dimineaţa. Îşi scoase apoi capul de sub foaia de cort. Americanul aşteptă pînă ce japonezul îl zări; cînd îl văzu că e pe punctul să strige, îl ciurui cu o rafală de puşcă mitralieră. Apoi, ţinîndu-se pe mijlocul potecii, făcu o serie de găuri foarte desluşite şi în celelalte foi de cort. Un singur japonez mai era în viaţă; picioarele lui, ieşite de sub foaie, zvîcniră într-o ultimă tresărire convulsivă a animalului care îşi dă sufletul. Unul dintre soldaţi înaintă, scotoci cu ţeava puştii sub foaie, reperă capul rănitului şi apăsă pe trăgaci.

Existau şi alte variante.

Li se întîmpla să ia prizonieri, dar dacă ziua era pe sfîrşite şi dacă patrula se grăbea să se înapoieze înainte de căderea nopţii, era preferabil să nu se mai încurce cu prizonierii. O grupă, care făcu trei prizonieri tîrziu după-amiază, fu mult întîrziată de către prinşii săi. Unul dintre prizonieri era atît de bolnav, încît abia mergea, iar altul, un om înalt şi ursuz, căuta un prilej să scape. Testiculele celui de-al treilea erau atît de monstruos umflate şi îl dureau atît de tare încît trebuise să-şi taie pantalonii între picioare — asemenea unuia care îşi despică pantoful spre a face loc degetului chinuit de o bătătură. Înainta jalnic, şchiopătînd, ţinîndu-şi în mîini testiculele şi gemînd de durere.

Şeful patrulei îşi consultă în cele din urmă ceasul şi oftă. „Trebuie să-i lichidăm”, zise el.

Japonezul ursuz bănui despre ce era vorba, căci se îndepărtă de potecă şi, întors cu spatele, aşteptă. Glontele îl nimeri după ureche.

Alt soldat veni în spatele prizonierului cu testiculele umflate şi îl doborî la pămînt cu o singură lovitură. Omul scoase un singur ţipăt de durere înainte de a muri. Al treilea era pe jumătate în comă, aşa că habar nu avea ce se petrecea.

Două săptămîni mai tîrziu, maiorul Dalleson şedea în noua cabană care adăpostea serviciul operaţii şi depăna cu plăcere

gînduri despre trecut, prezent şi viitor. O dată cu sfîrşitul campaniei, statul-major al diviziei se mutase la umbra aproape răcoroasă a unui pîlc de copaci, nu departe de mare. În noul amplasament, somnul era foarte agreabil, datorită brizei nocturne.

Instrucţia trupei avea să înceapă a doua zi şi tocmai acest aspect al vieţii militare plăcea cel mai mult maiorului. Totul era gata. Trupele, instalate în corturi de grupă, îşi stabiliseră bivuacul permanent, drumurile din tabără erau acoperite cu pietriş şi fiecare om îşi fixase o scîndurică deasupra cuşetei ca să-şi aşeze acolo echipamentul în ordine. Terenul de instrucţie era gata şi maiorul se mîndrea cu aceasta, fiindcă supraveghease personal lucrările. Nu era puţin lucru să defrişezi trei sute de metri în plină junglă şi să nivelezi pămîntul în numai zece zile.

Prima defilare, urmată de inspecţie, era prevăzută pentru, a doua zi, şi maiorul îşi savura dinainte plăcerea. Încerca o bucurie simplă, copilăroasă, să vadă trupele defilînd în uniforme curate, să cer-ceteze o puşcă luată la întîmplare. Era hotărît să facă în aşa fel încît divizia să capete o înfăţişare decentă înainte de a se deplasa în Filipine.

Zilele sale erau foarte încărcate. Trebuia să pună la punct, tot felul de amănunte, iar programul de instrucţie prezenta numeroase defi- cienţe. În lipsa unor condiţii potrivite, avea să întîmpine greutăţi în organizarea tuturor orelor de instrucţie trebuincioase. Bineînţeles, nu trebuiau să lipsească exerciţiile de tir, întreţinerea, nomenclatura pieselor detaşate şi funcţionarea mitralierelor. Va fi nevoie de o oră pentru armele speciale, alta pentru disciplina militară. Şi, evident, îi va obosi cu defilările şi cu inspecţiile. Mai erau totuşi o mulţime de lucruri de făcut. În orice caz, putea oricînd să umple golurile cu marşuri.

Instrucţia militară era marea lui favorită şi nimeni nu avea să scape de asta. Simpla întocmire a programului pentru fiecare com- panie constituia o adevărată problemă şi chiar mai mult decît atît. Era ca o dezlegare de cuvinte încrucişate. Maiorul aprinse un trabuc şi se uită pe deasupra pereţilor subţiri de tablă galvanizată ai cabanei, pe deasupra celor o sută de yarzi de junglă, spre oceanul care clipocea uşor de-a lungul plajei. Aspiră adînc, savurînd mirosul în- ţepător de peşte adus de adierea vîntului dinspre apă. Întotdeauna se descurcase cum putuse mai bine, nimeni nu putea să tăgăduiască asta. O satisfacţie trandafirie îi tălăzuia în suflet.

În clipa aceea îi veni ideea. Va da un avînt deosebit cartografiei, afişînd acolo o fotografie a lui Betty Grable în costum de baie, în culoare şi mărime naturală, peste care va trasa pătrăţelele unui sistem de coordonate. Instructorul va indica diferitele părţi ale anatomiei actriţei şi va spune: „Daţi-mi coordonatele”.

Ei drăcie, ce mai idee! Încîntat, maiorul rîse pe sub mustaţă. Trupeţii de la cartografie vor fi în sfîrşit mult mai atenţi.

Dar de unde avea să-şi procure o fotografie în mărime naturală? Maiorul scutură scrumul trabucului. Ar putea să-i ceară ofiţerului cu intendenţa să i-o procure, dar să fie afurisit dacă o să se facă caraghios semnînd un ordin în acest sens. Poate părintele Davis, un om tare cumsecade — dar nu, era mai bine să nu se adreseze acestuia.

Dalleson se scărpină în cap. Putea să scrie la Serviciile Speciale din Marele Cartier. Probabil că n-or s-o aibă pe Betty Grable, dar oricare vedetă despuiată ar fi potrivită pentru scopul propus de el.

Asta era. Va scrie la Corpul de armată. Şi între timp, va trimite o scrisoare la Ministerul de Război, Secţia „Instrucţie Militară”. Acolo se caută inovaţii de felul acesta. Aproape că şi vedea toate unităţile armatei servindu-se de ideea sa. Strînse aţîţat pumnii.

— Ei bravo!

Redactor: CONSTANTIN OLARIU
Tehnoredactor: DECEBAL ENESCU

Dat la cules 08.05.1968. Bun de tipar 10.09.1968. Apărut 1968. Tiraj 30.140. Hîrtie sul tipar înalt tip B de 63 g/m^2. Format 600X900/16. Coli ed. 45,43. Coli tipar 41. A nr. 676. C.Z. pentru biblioteci mari şi mici 82—31=59.

Tiparul executat sub comanda nr. 80.367 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România

Lei 22